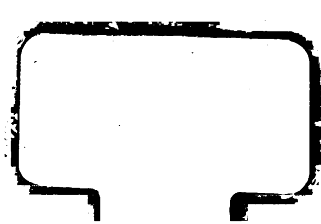

PR.

AR

D

S

TR

PRAELECTIONES CANONICAE

ARTHURI VERMEERSCH e Soc. Jesu

DOCTORIS JURIS, LOVANII IN COLL. MAX. S. J. PROFESSORIS
THEOLOGIAE MORALIS ET JURIS CANONICI

DE RELIGIOSIS
NSTITUTIS & PERSONIS

TRACTATUS CANONICO-MORALIS

AD RECENTISSIMAS LEGES EXACTUS

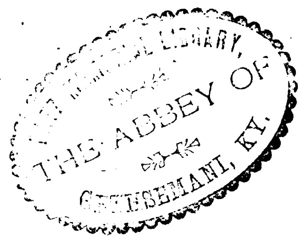
TOMUS PRIOR

AD USUM SCHOLARUM

BRUGIS
SUMPTIBUS BEYAERT

ROMAE & RATISBONAE — F. PUSTET
LUTETIAE PARISIORUM — P. LETHIELLEUX

1902

A. VERMEERSCH e S. J.

DOCTOR JURIS, LOVANII IN COLLEGIO MAXIMO S. J.
PROFESSOR THEOLOGIAE MORALIS ET JURIS CANONICI

PRAELECTIONES CANONICAE

RELIGIOSORUM INSTITUTIONI POTISSIMUM

ACCOMMODATAE

PARS SPECIALIS

DE RELIGIOSIS INSTITUTIS ET PERSONIS

Brugis, typis HOUDMONT-BOIVIN et Filiorum

A. VERMEERSCH e S. J.

DOCTOR JURIS, LOVANII IN COLLEGIO MAXIMO S. J.
PROFESSOR THEOLOGIAE MORALIS ET JURIS CANONICI

DE RELIGIOSIS
INSTITUTIS & PERSONIS

TRACTATUS CANONICO-MORALIS

AD RECENTISSIMAS LEGES EXACTUS

TOMUS PRIOR

AD USUM SCHOLARUM

BRUGIS
SUMPTIBUS BEYAERT

ROMAE & RATISBONAE — F. PUSTET
LUTETIAE PARISIORUM — P. LETHIELLEUX

1902

Ego AUGUSTUS PETIT, Praepositus Provincialis Societatis Jesu in Belgio, potestate ad hoc mihi facta ab Admodum Reverendo Patre LUDOVICO MARTIN, ejusdem Societatis Praeposito Generali, facultatem concedo, ut opus cui titulus *De Religiosis Institutis et Personis Tractatus canonico-moralis, Tomus prior, ad usum scholarum,* a Patre ARTHURO VERMEERSCH, sacerdote S. J. conscriptum, et a deputatis censoribus rite recognitum atque approbatum, typis mandetur.

In quorum fidem has litteras manu mea subscriptas et sigillo meo munitas dedi.

Bruxellis, die 15 Octobris 1901.

A. Petit, S. J.

IMPRIMI POTEST

Brugis, 15 Octobris 1901
† G. J. Episc. Brugen.

PRAEFATIO

Lata, die 7 dec. 1900, Constitutione *Conditae a Christo* de Religiosorum Institutis vota simplicia profitentium, veluti nova Juris regularis aetas nobis visa est exordiri.

Hactenus enim, quotquot nostrum argumentum versare instituerunt uberiores erant ad dicendum de religiosis Ordinibus, jejunam vero de Congregationum varietatibus cognitionem, ob ipsam fontium exiguitatem, tradere solebant. Nunc autem, in delecta Christi acie, quem quisque condicione locum teneat, accurate ipsis authenticis monumentis demonstrari jam valet.

Quare, recentis legis beneficio usi, hoc nostro opere, qualecumque sit, quid omnium Religiosorum communis ratio, quid propria singulorum generum ferret, quid demum juris, quid officii tam Regularibus quam alumnis votorum simplicium competeret, fere aequabiliter sumus persecuti.

Nec ecclesiasticae tantum legis seu fori exterioris rationem respeximus, sed moralem simul, artissime in hac causa alteri conjunctam, inivimus investigationem, ita ut tractatus inscriberetur *Canonico-Moralis*.

Opus porro nostrum binis concrescit tomis [1], qui tamen separatim prostant.

Prior, ad usum scholarum, ita est adornatus, ut unius

[1] Praeter peculiarem De Societate Jesu fasciculum.

anni spatio satis commode praelegi possit. Brevitati itaque consulere oportuit atque ab excurrente parcere oratione : quod tamen ita praestare conati sumus, ut nihil omitteremus alicujus momenti quod ad usum pertineret, nihil nisi suis argumentis confirmatum afferremus.

In qua re, neutram refugere voluimus difficultatem, quam quominus articulatim et distincte scribamus parit hinc monumentorum moles [1] crescensque cum scriptorum frequentia sententiarum disparitas, quominus vero definite nec tamen incaute solvamus dubia, illinc rursus auctoritatum penuria gignit.

Ad voluminis calcem, per plures Indices, praeter explicatissimam rerum Summam, quam hic statim damus in initio, est utentium commodis prospectum.

Quia tamen de quibusdam praecipuis quaestionibus paulo copiosius disserere placuit, lucubrationes istas alteri deputavimus tomo, qui simul potissima continet juris diplomata quae hodie usu veniunt.

Quod aliquatenus cedat in laudem Dei Ipsiusque electae subolis spirituale emolumentum !

---

1 Neque illud dissimulandum est, in ipsis privatis collectaneis quae magnum habent usum non raro eam desiderari diligentiam quae periculum errandi summoveat. Quod ut paucis inlustremus exemplis, praeter ea quae a nobis, p 67, nota 1; p. 86, nota 2; p. 148, nota 2, sunt indicata, in Bibliotheca Ferraris, v. *Conventus*, art. 2, n. 37, inter additiones, Religiosorum numerus qui ad exemptionem requireretur scriptus est senarius, pro duodenario; v. autem *Alienatio*, art. 4, in referendo decreto de pecunia quae a Regularibus accipiatur mutua, omissa sunt verba quibus decretum circumscribitur pactionibus quae fiunt cum hypotheca bonorum aut dato pignore. (Cfr. *Supplementum* x alterius tomi.) Qui error prius occurrit apud C. Petra, t. 4, C. 6 Benedicti XII, n. 25. Evenit etiam ut permixte a collectoribus ponantur ea quae vim habent universalem et quae alicujus Instituti vel regionis, utputa Italiae, sunt propria.

SUMMA RERUM

Inserti sunt in ipsis lineis numeri marginales

Pagina

PARS PRIMA

DE STATU RELIGIOSO IN UNIVERSUM

PARS TERTIA

DE DOMICILIIS RELIGIOSORUM

**

Pagina

PARS OCTAVA

DE SACRIS REGULARIUM MINISTERIIS

Pagina

PARS NONA

DE TERTIIS ORDINIBUS ET PIIS SODALITIIS SEU CONFRATERNITATIBUS

ERRATA

P. 19 l. 18 : perennitatem, *sic corrige :* perennitas.
» 23 l. 19 : a sec. XI, *sic corrige :* a sec. XIII.
» 46 l. 29 : ipsi, *sic corrige :* Episcopo.
» 86 l. 6 : s. 52, *sic corrige :* s. 25.
» 189 l. 22 : n. **327,** 2, *sic corrige :* n. **328,** 2.
» 199 l. 40 : impetatra, *sic corrige :* impetrata.
» 211 l. 18 : C. *Ad uberes*, 10 mart. 1520, *sic corrigc :* C. *Dum uberes*, 13 mai 1525.
» 226 l. 5 : Gregorii XIII, *sic corrige :* Gregorii XV.
» 239 l. 35 : *post.* Instituta exempta, *supple :* clericorum.
» 250 l. 3 : Pontificire servatis, *sic corrige :* Pontifici reservatis.
« 255 l, 38 : n. **431,** *sic corrige :* n. **432.**
» 312 l. 1 nota 2 : et Hollandia, *sic corrige :* et Gallia.

PARS PRIMA

DE STATU RELIGIOSO IN UNIVERSUM

CAPUT I

DE STATUS RELIGIOSI NOTIONE, PARTIBUS ET ORTU

S. **Thomas**, *Summa theol.* 2. 2, q. 24, art. 9; q. 183, art. 1 et 4: q. 184-186; *Opusculum De perfectione vitae spiritualis*; **Passerini**, *De Hominum statibus et officiis*, t. 1; **Suarez**, *De Religione*, tr. 7, l. 1, 2 et 3; **Lessius**, *De virtutibus cardinalibus*, l. 2, c. 41, d. 1; **Pellizarius**, *Manuale regularium*, tr. 1; **Bellarminus**, II. *Controversia* 2, l. 2, *De Monachis* c. 2; **Rotarius**, *Theologia moralis regularium*, t. 1, l. 1, c. 1; **De Buck-Tinnebroeck**, *Examen historicum et canonicum libri R. D. Verhoeven*, c. 1; **Bouix**, *De jure regularium*, t. 1, p. 3-65; **Mélot**, *De Ordinibus congregationibusque religiosis*, c. 1; **Ballerini-Palmieri**, *Opus theologicum*, t. 4, tr. 9, c. 1; **Piat**, *Praelectiones juris regularis*, p. 1-25; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale juris communis regularium*, t. 1, p. 1-16.

ARTICULUS I. Notio status religiosi

1. Status religiosus describitur a S. Thoma [1]: *Disciplina vel exercitium ad perfectionem perveniendi.* Initium capiemus ab hac definitione, quae, communi et perpetuae consentanea persuasioni, antiquissimis comprobatur monumentis [2]. Ex illa autem perspicitur, tum demum notitiam status religiosi a nobis comparatum iri, si,

Descriptio status religiosi.

---

[1] 2. 2, q. 186, art. 2. c.

[2] Ita Clemens Alexandrinus christianos ascetas studiosos facit imitandi Verbi. *Stromata*, l. 7, c. 3 (Migne P. G. t. 9, col. 415 sq.). S. Basilius, in regulis passim (v. gr. 3 reg. fusius tract; 157 reg. brev.) monachos dicit Deo famulatos; cupidine abreptos ipsi placendi (M. P. G. t. 31). Secundum S. Augustinum, vita religiosa est professio sanctitatis. Sermo 355 (M. P. L. t. 39, c. 1573).

praeter distinctam rationem *status*, assecuti fuerimus quid sit *perfectio*, quid *disciplina* vel *exercitium perveniendi ad perfectionem.*

§ 1. *Quid sit perfectio*

Christianae perfectionis essentia.

2. Essentia christianae perfectionis posita est in caritate [1]: in habitu, inquam, non tamen nudo ab actu, sed contra instructo actibus qui, quo frequentiores sunt et excellentiores, eo melius absolvent perfectionis rationem.

Perfectio posita est in caritate.

Probatur. 1. *Posita est in caritate.* Etenim:

a) *Secundum Scripturam, S. Matth.* 22, 36-40, « In duobus mandatis diligendi Deum et proximum, universa lex pendet et prophetae. » *Pendet,* i. e. in his tanquam in summa posita est tota quanta, quemadmodum confirmat Apostolus scribens *ad Rom.* 13, 10, « Plenitudo legis est dilectio, » et *ad Galatas,* 5, 14, « Omnis enim lex in uno sermone impletur : Diliges proximum tuum sicut teipsum. » Jam vero, si per legem dirigitur homo ad ultimum finem [2], si ad legem pertinet facere hominem bonum [3], fieri prorsus nequit ut consummatio legis divinae, ordinationis dico divinae sapientiae, non sit ipsissima perfectio hominis cui imponitur. Quid, quod idem Apostolus 1, *ad Corinthios,* 12, 31; 13, 13, viam caritatis ceteris demonstrat excellentiorem.

b) *Ratione* id non minus perspicuum est. Si enim illud dicitur perfectum cui nihil deest, illi autem cujus perfecta jam est natura unus deesse potest finis: sive is qui congruat naturae, sive potior ille quem addiderit positiva Conditoris voluntas et gratuita liberalitas, facile apparet in hominis conjunctione cum Deo, fine suo, contineri hominis perfectionem. Ut autem ordo praesens constituitur, conjunctio hominis cum Deo habetur per caritatem. « Deus caritas est : et qui manet in caritate, in Deo manet et Deus in eo. » Ita 1 *Epist. S. Joannis,* 4, 12.

In caritate actuosa.

2. *Posita est in habitu instructo actuum frequentia.*

Cum enim omnis habitus sit propter actus, actuosa tantum caritate assequetur homo ultimum suum complementum : idque eo plenius quo melius et excellentius actibus ipsa exercebitur caritas.

De varia perfectionis ratione pro varia exercitatione caritatis. Quod ad Deum.

3 Una virtus caritatis habet duplicem usum pro duplici ejus termino: primario, qui *Deus* est, et secundario, qui est *proximus* propter Deum dilectus [4].

1. *De exercitatione quod ad terminum primarium, Deum.*

Homo de quo inquirimus est homo viator, qui nequit habere actum perpetuum. Quam ob rem, etiam relicta caritate increata qua Deus se diligit quantum est diligi-

---

[1] 2. 2, q. 184, art. 1. c. — [2] 1. 2, q. 92, art. 1. — [3] 1. 2, q. 91, art. 4. c. — [4] 2. 2, q. 25, art. 1; q. 44, art. 2. c.

bilis, differenda est in patriam summa illa hominis perfectio, qua « secundum totum suum posse semper actualiter tendit in Deum [1]. » Jam tunc non supersunt nisi duo caritatis gradus, quorum alter pertinet ad perfectionem latius sumptam, alter vero est ipsa perfectio cujus status religiosus dicitur schola.

Prior mere excludit ab affectu hominis quicquid habituali adversatur caritati, nec ita sollicitus est de magna vel de maxima actuum frequentia. Qui necessariam hanc possidet caritatem satis conjunctus est cum Deo ut *justus*, *sanctus*, *perfectus* appellari possit. Hunc tamen non solemus nominare perfectum.

In altero autem gradu, aliquis diligit Deum quantum moraliter potest mortalis creatura [2]. Gradus iste postulat, praeter habitualem caritatem, depulsionem omnium impedimentorum, necnon faciles et frequentes actus caritatis. Hisque notis etiam concrescit perfectio presse dicta.

2. *Quod ad terminum secundarium qui est proximus,* actus potissimum comparantur ex dispari qua honestentur excellentia. Ita *extensione* praestat dilectio quae positivo affectu prosequitur non tantum *amicos* sed *extraneos* etiam, immo et *inimicos; vi* autem *intrinseca,* caritas qua proximi bono postferuntur, non solum *res exteriores* et *corpus*, sed et ipsa *vita*, dicente Domino : « Majorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis [3]; » *effectu* denique seu *utilitate*, caritati quae versatur in *corporis* necessitatibus levandis anteponitur procuratio bonorum *spiritualium*, potissima autem est qua tribuuntur *supernaturalia et divina*. Quare S. Thomas [4] tribus concretam dicit perfectionem dilectionis proximi : a) *Studio, non per se necessario, quo positive fertur etiam in inimicos ;* b) *Impendio vitae pro dilectione;* c) *Largitione bonorum spiritualium et divinorum.* Excellentissimam istam caritatem, ut in absolutissimo exemplari, contueri licet in Christo Domino, qui ad divinam omnium redemptionem sanguinem suum profudit etiam pro crucifigentibus se. *Quod ad proximum.*

§ 2. *Quid sit status perfectionis*

4. I. Status, hoc loco, significat condicionem quam habet homo ex libertate vel contraria servitute, civitate aut familia [1]. Ipsa autem nominis interpretatio videtur postulare *firmitatem* illam qua re vera quis addici solet libertati, civitati, familiae, vel eisdem excludi. *Quid status.*

---

[1] 2. 2, q. 184, art. 2. c. — [2] Bellarminus II. *Controv.* 2, l. 2, c. 2, n. 7. — [3] *S. Joann.* 15, 13. — [4] *De perfectione vitae spir.* c. 14.

Usu porro juridico *primus* respectus est potissimus. Quare, et l. 3 D. *De statu hominum* (1. 4), summa personarum divisio dicitur haec esse, « quod omnes homines aut liberi sunt aut servi; » et *Instit.* 1. 16 *De capitis deminutione*, amissio libertatis et civitatis pro maxima habetur capitis deminutione; et in *Decreto Gratiani*, C. II. q. 6 cap. 40, Si quando, *causa status* appellatur causa ingenuitatis vel servitutis. Jure ergo ac merito S. Thomas [2]: « Status pertinet proprie ad libertatem vel servitutem, sive in spiritualibus, sive in civilibus. »

Denique, cum *status* hic consideremus, non prout homines ex *internis* rationibus divino distinguuntur judicio, sed prout *externis indiciis* cives dissimili ponuntur loco ac condicione in visibili Ecclesia, oportet ut firma illa obligatio ab exteriore quadam significatione seu professione capiat initium. Quae, cum de perpetuo agatur nexu, facile, ut sunt mores hominum, sollemni quodam continebitur ritu.

Conflatur tribus.

Tribus ergo notio status conflatur: *obligatione*, *perpetuitate*, *sollemnitate* [3], ipse autem perfectionis status compresse describi valet: *Publica perfectionis servitus.*

Exempla:

Gratia, peccatum;

5. Exemplo nobis praeiverat S. Paulus *ad Rom.* 6, 16. 18. 20. 22, secernens *servos justitiae* a *servis peccati* [4]. Recte enim, cum gratia ac peccatum per se perpetuo nobis adhaereant, existimantur constituere *statum justitiae* vel *peccati.*

Baptismus, ordo sacer, matrimonium.

b) Initium status sunt baptismus, ordo sacer, matrimonii sacramentum: inducunt enim perpetuam obligationem professionis christianae, ministrandi Deo, observandi indissolubile vinculum sacramenti. Status itaque est *baptizati;* status est etiam *sacerdotalis, conjugalis.*

Quomodo inducatur obligatio status propria.

Per legem,

6. II. Servitus, qua status quispiam informatur, causam habere potest servo *extrinsecam* vel *intrinsecam:* legem superioris vel propriam voluntatem. Ita olim, alii jure belli vel judicis sententia redigebantur in servitutem, alii « se ad pretium participandum venumdari [5] » patiebantur; atque ipsa obligatio quae ad perfectionem refertur manare valet ex lege vel ex propria voluntate.

---

1 Triplex enim status mutatio distinguitur in l. 1. Instit. t. 16, *De capitis deminutione.*

2 2. 2. q. 183, art. 1. — 3 2. 2, q. 184, art. 4.

4 « Cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis ejus, cui obeditis, sive peccati ad mortem, sive obeditionis ad justitiam.... Liberati autem a peccato, servi facti estis justitiae.... Cum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiae.... Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo. » Neve mireris vocabulum servitutis transferri ad summam illam libertatem qua filii Dei fruuntur. Species enim servitutis retinetur tum ex vinculo necessitatis moralis, tum ex contraria carnis concupiscentia.

5 *Instit.* I, 16.

Neve dicas repugnare ut quis invitus teneatur perfectionis obligatione. Namque, quominus id *absolute* concedatur, obstat jam antiqua disciplina oblatorum, de qua infra, cujus vestigium apparet in celebri effato: « Monachum aut paterna devotio, aut propria professio facit [1]. » Praeterea, consensus, si quis requiratur, non est necessario causa proxima, sed exigi potest tanquam condicio vel causa remota. Ita uxor quae annuit viro volenti religionem profiteri, simul ex lege ecclesiastica cogitur ipsa, pro sua aetate, vel Religionem ingredi, vel saltem in seculo votum emittere continentiae [2]. Et nonne verisimilis sententia legi ecclesiasticae ascribit proximam causam cur suscipientes ordinem sacrum teneantur castitatis perfectae obligatione?

7. Cum vero propria voluntate inducitur servitus perfectionis, causa erit *votum*, idque *perpetuum*, ne desideretur status stabilitas. *Per propriam voluntatem.*

Ultroneum enim vinculum una texitur promissione. Quae promissio hic necesse est ut fiat Deo: tum quia non apparet cur fieret homini, cum, si demas obedientiam, *alterius hominis* directe non intersit ab altero servari consilia virginitatis, paupertatis, etc., ita ut ipsa obligatio defectu causae seriae maximam partem corrueret; tum quia promissio homini facta aliquid foret profanum, quo status ex toto sacer, i. e. perfectionis, non videtur gigni posse. Cfr. Palmieri, l. c n. 18.

8. III. Itaque hac quasi nota insignitur status perfectionis, quod quis in publico « totam vitam suam voto Deo obligavit ut in operibus perfectionis ei deserviat [3].

Porro obligatio ista duplici intentione contrahi potest, vel ex ipso adipiscendae perfectionis studio, vel ex suscepta cura animarum. *Duplex status perfectionis*

Prior est intentio *religiosorum*, qui per tria perpetua vota palam profitentur se stabiliter addictos sectandae perfectioni divinae caritatis; altera est *episcoporum*, qui, dum consecrantur, in perpetuam consentiunt obligationem sese impendendi in salutem sibi commissi gregis, ita ut devinciantur suae ecclesiae vinculo spiritualis matrimonii, per se indissolubilis et quadantenus ipso carnali matrimonio fortioris [4]. *Religiosorum, passivus, Episcoporum illuminativus.*

Duplex ex his efflorescit status perfectionis, alter passivus, seu *perfectionis acquirendae*, alter *activus* et *illuminativus* seu *perfectionis communicandae;* alter quo quis est *perfectionis studiosus*, alter quo quis fit « *perfector* ».

---

[1] C. xx, q. 1, c. 3, Monachum.
[2] C. Praeterea, 1; Cum sis, 4; Ad Apostolicum, 13; Significasti, 18: *De Conversione Conjugatorum* (III. 32).
[3] S. Thomas, opusc. *De perfectione vitae spirit.* c. 15.
[4] Vis istius vinculi exprimitur c. Inter corporalia, 2. *De translatione episcopi* (I. 7).

Non est tertius.

Per se tertia ejusdem status ratio fingi possit, quae eo spectarit ut permaneas in statu acquisitae perfectionis; verum, cum nemo sine praesumptione profiteri se possit perfectum [1], haec tertia ratio ficticia fuerit et mendax.

Si duplicem consideres terminum caritatis, Deum et proximum, pariter duplicem repereris statum perfectionis: alterum ordinatum ad perfectionem *dilectionis Dei*, qui est religiosorum, alterum ad perfectionem *dilectionis proximi*, qui pertinet ad Episcopos [2].

Nec variat conclusio, si ad Christum respexeris perfectionis et exemplar et auctorem. Voluit enim esse in Ecclesia studium perfectionis ad quam homines hortatur, ipseque instituit munus pastorale[3], cujus eam proposuit imaginem: « Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis [4]. »

De ratione qua episcopi sunt in statu perfectionis.

9. Vera ergo et formalis ratio cur Episcopi versentur in statu perfectionis est *professio perpetuae curae animarum.* Haec enim tres continet notas [5] perfectae caritatis ad proximum : *dilectionem* dico *inimicorum*; cum sua caritate etiam eas complecti debeat oves Episcopus quae fortasse sint inimicae; *vitae impendium*, cum quotidiana et perennis sollicitudo jam videatur continere donum vitae, quae ceterum, si opus fuerit, est ab Episcopo profundenda ; *largitionem* denique *divinorum*, cum de spirituali agatur munere pascendi. Haec est manifesta doctrina S. Thomae, tum c. 16. 17 opusculi *De perfectione vitae* spiritualis, tum *Summa theol.* 2. 2, q. 18.

Num censentur perfecti?

Quamvis id non paucis nec proletariis placuerit theologis [6], non videntur nobis Episcopi proprie poni posse *in statu perfectionis acquisitae.* Etenim :

a) Status aestimandus est ex *professione.* Nullam autem faciunt Episcopi *acquisitae perfectionis professionem* [7].

b) Nec, si eam intelligas perfectionem ad quam diriguntur religiosi, aliquo pacto effeceris opus esse ut Episcopi sint hanc perfectionem adepti [8]. Quamvis enim summopere expediat Episcopos

---

[1] Cf. 2. 2, q. 185, art. 3. — [2] S. Thomas, opusculo, *De perfect.* etc., c. 17.

[3] « Ipse dedit quosdam quidem apostolos.... alios autem pastores. » *ad Ephes.* 4, 11.

[4] *S. Joann.* 10. 11. — [5] Cfr. supra, n. 3.

[6] Ita Bellarminus II *Controv.* 2 l. 2, c. 2, n. 7 et ipse Suarez *De Religione,* tr. 7, l. 1, c. 15, n. 5, qui tamen c. 14, n. 9 extenuare cogitur suam sententiam. His astipulatur Bouix *De jure regularium*, p. 1, s. 1, c. 4. A theologis hunc modum dicendi mutuati sunt plerique scriptores rerum asceticarum.

[7] Cfr. v. gr. quomodo S. Thomas ostendat presbyterum curatum vel archidiaconum non versari in statu perfectionis. *De perfect. vit spir.* c. 24.

[8] Quare non possumus assentiri C. Bellarmino scribenti, l. c. « Episcopi deberent esse perfecti, id est ad eum gradum caritatis pervenisse, ad quem religiosi per sua vota et exercitia contendunt. » Observes ab ipso, eod. loco, describi eum gradum ut talem quo Deus diligatur quantum potest a creatura mortali, et propter hanc perfectionem statum Episcoporum nominari statum perfectionis acquisitae.

omni esse virtute ornatos, quis dixerit tantam in eis requiri caritatem ut Deum diligant *quantum potest creatura mortalis:* quod, ut vidimus, sectantur religiosi. Quisnam illius caritatis ausus fuerit sibi esse conscius ? Quisnam nisi plane invitus pontificalem statum sine peccato suscipere posset? Nec jam apparet quomodo, 2. 2, q. 185 art. 3, S. Thomas scribere potuerit non opus esse ut assumantur ii qui sint *meliores secundum caritatem;* vel quomodo optimi Episcopi impetrarint a S. Pontifice facultatem profitendi religiosum statum, viam videlicet ad perfectionem quam jam essent consecuti.

Illud unum itaque, sub hoc respectu interest inter Episcopum et religiosos, quod ad horum statum nulla requiritur praeparatio virtutis, dum contra Episcopus debet ab initio satis emendasse vitia ut « nihil in se inveniat per quod illicitum ei reddatur praelationis assumere officium [1] ».

10. Quaeres quomodo inter se conferri possint *episcopi, sacerdotes, religiosi* [2] ? *Comparatio episcopi, sacerdotis et religiosi.*

Ad illustrandam doctrinam, juvat haec pauca mutuari ab Angelico Doctore, 2. 2, q. 184, art. 6, observando tamen a nobis minime comparari meritum personarum sed objectivam earum rationem.

1. Tria sunt hic attendenda : *status, ordo, officium.* Hinc jam habemus : *Secundum quid;*

Statu eos qui in statu versantur perfectionis, *episcopos* dico et *religiosos*, praestare sacerdotibus qui statu sunt *seculares;*

Ordine episcopos anteponi *sacerdotibus;* hos vero iis qui hoc ordine carent;

Officio priores esse qui curam habent animarum.

Hactenus de excellentia *partiali* seu *secundum quid.* Si vero praeterea quaeramus quinam *simpliciter* videantur esse potiore loco :

2. Primae deferendae sunt Episcopis, qui ceteris eminent *officio, ordine,* ut patet, atque etiam *statu.* Excellentia enim perficiendi alios, graviore obligatione et supposita jam sanctitate, *status pontificalis* religioso est sublimior. Cfr. S. Th. opusc. *De perf. vit. spir.* c. 17. *Simpliciter.*

Episcoporum perfectioni proximos facit S. Thomas *religiosos sacerdotes* qui *spiritualibus* funguntur *ministeriis.* 2. 2, q. 188, art. 6.

Inter *secularem cum cura animarum* et *regularem sacerdotem sine cura* « si fiat comparatio secundum *bonitatem*,

---

[1] S. Thomas, 2 2, q. 185, art. 3.

[2] Late hoc versat argumentum Suarez, *De Religione*, tr. 7, l. 1, c. 17-20.

sic praefertur status religionis officio presbyteri curati. » Is enim non gerit principaliorem curam animarum nec ad eam obligat omnem vitam suam. Ita S. Thomas, 2. 2, q. 184, art. 8, c. et confirmatur eo quod Ecclesia ipsis positive permittat aditum ad religionem, c. 2, C. XIX, q. 2.

Sacerdos denique *secularis religioso laïco* potior est cum *dignitate*, qua ad sublimia deputatur ministeria, tum requisita *sanctitate*. S. Th. ibidem.

§ 3. *Quid disciplina seu schola perfectionis*

Ratio ordinis

N. B. Quia consiliis continetur evangelicis prius eorum videtur proponenda ratio.

I. De Consiliis evangelicis

Quodsit opus consilii.

11. Opus consilii definitur *opus bonum, non praeceptum, melius suo opposito vel sui negatione non mala* [1].

Bonum dicimus opus, quod genus commune est praecepti et consilii. Imperari etenim aut suaderi ea tantum possunt quae non sint undecumque adiaphora, sed, saltem ex aliqua condicione, evadant honesta positive, atque ita conducant ad finem ultimum.

Non praeceptum. Hac negativa ratione perspicitur consilium minus late patere quam votum. Res enim praecepta apte Deo promitti valet.

Melius suo opposito, i. e. positivo actu vel statu aliquo modo contrario. Puta matrimonium comparari cum virginitate.

Vel sui negatione, i. e. mera omissione contradictoria. Puta quempiam esse caelibem sine definito voto vel proposito virginitatis.

Non mala. Quae verba afficiunt etiam priorem vocem *opposito*. Illud enim quod omitti nequit sine peccato praeceptum est, non consilium.

Consiliorum duo genera.

12. Consilia autem alia sunt *universalia, particularia* alia [2]. Priora respiciunt actus qui, praeter communem utilitatem majoris meriti, per se generalem habent vim qua conferunt in perfectionem virtutum in universum ac potissimum caritatis.

Sunt in Evangelio consilia.

13. 1. Esse consilia in Evangelio, id a pluribus quidem negatum est haereticis.

---

[1] Ita fere Palmieri, l. c, n. 5; et jam eleganter S. Augustinus, disserens *De sancta virginitate.* 15, dicebat : « Praeceptum est hoc cui non obedire peccatum est ; non consilium, quo, si uti nolueris, minus bonum adipisceris, non mali aliquid perpetrabis. » (M. P. L. t. 6, c. 403).

[2] Suarez, *De Relig.* tr. 7, l. 1, c. 8, n. 2.

Ita Pelagius contendebat omnes Christi commendationes esse in praeceptis : quem errorem restituerunt Lutherus, Melanchton et Calvinus; dum Vigilantius omnia habebat pro adiaphoris, a Wicleffo vero mala et detestanda ducebantur quae in consiliis referri sunt solita. *Errores contrarii.*

2. Verum doctrina quae, praeter praecepta, consilia affirmat in Evangelio inveniri tam clare continetur in Scriptura et Patrum traditione, ut ad fidem pertineat catholicam. *Fide docemur esse consilia.*

Ut omittamus SS. Patres, de quibus ambigi nequit, cum laude virginitatis plena sint ipsorum opera, ex Scripturis luculente res efficitur.

a) Apud *S. Matth.* 19, 16-22, Christus Dominus, postquam, ℣. 17, servanda dixit mandata ad habendam vitam aeternam, ℣. 21 commendat voluntariam paupertatem ut medium perfectionis consequendae et obtinendi thesauri in caelo. Nonne apertissime hoc loco ultronea illa exspoliatio suadetur ut bona et non praecepta? *Probatio ex Scripturis.*

b) Apostolus, in *Epistola* 1 *ad Corinth.*, c. 7, ℣. 25 negat se de virginibus praeceptum Domini habere, consilium autem tradere tanquam eum quem misericordia Domini fecit fide dignum [1], ita ut ipsius monita prorsus exprimant ipsam Christi mentem. Hoc ceterum idem formaliter declarat, cum, ℣. 40, iterato consilio haec subjicit: « Puto [2] autem quod et ego Spiritum Dei habeam. »

Jamvero ℣. 38 [3], apertissime exhibetur virginitas ut praestantior matrimonii instituto, quod tamen praedicatur bonum.

Neve dicas causam praelationis mere indicari temporalem. Adaequata enim ratio, quam a ℣. 26-35 explicat S. Paulus, est virginitatis splendor [4] et libertas : in statu virginitatis virum vel feminam solvi multis hujus vitae molestiis et curis, quae hinc quidem, propter praesentis temporis brevitatem, sint contemnendae, illinc vero obsint quominus vaces Deo colendo.

Age jam inter consilia Novae Legis, tria eminent, quae ad nostram rem faciunt et nomine quasi proprio dicuntur evangelica. Sunt autem *voluntaria paupertas, perfecta castitas* et *obedientia.* Horum jam demonstranda est evangelica ratio.

14. *Paupertatis* indoles evangelica est apertissima. Idem qui divitias similes fecit spinarum quibus sensus verbi *Evangelica ratio paupertatis.*

---

[1] Cfr. Cornely in h. l. Epist. 1 ad Cor. Eadem vis subjicitur verbo πιστός, in 1 *Epist. ad Timoth.* 1, 15; 3, 1; 4, 9; 2a *ad Tim.* 2, 11. 13.

[2] Verbum illud est litotes, quam modestiae causa usurpat Apostolus. Cfr. Cornely in h. l.

[3] « Igitur et qui matrimonio jungit virginem suam bene facit : et qui non jungit, melius facit. »

[4] ℣. 35, quem S. Hieron. ad verbum sic exprimit : « ad id quod honestum est et intente facit servire Domino absque ulla distractione. »

Dei suffocetur [1], adolescenti, de perfectione interroganti, bonorum suasit abdicationem [2]. Quin immo proprium proposuit exemplum, cum dixerit: « Vulpes foveas habent et volucres caeli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet [3], » quod laudans Apostolus scripsit [4]: « Propter vos egenus factus est cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis. »

Evangelica ratio castitatis perfectae.

15. Consilium *continentiae perfectae* facile eruitur ex celebri loco [5] ubi Christus Dominus eunuchis a natura vel ex humana vi addidit eos « qui seipsos castraverunt propter regnum caelorum »; quos illico commendavit aïens: « Qui potest capere, capiat. » Prudentiam autem istam antea, his verbis, in divinis ascripserat donis: « Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. »

Locus porro iste semper intellectus est in Ecclesia de spirituali cultu perpetuae continentiae, non autem de exsectione quae ab initio fuit in Origene reprehensa et reprobata. Quare, jam inde a Justino, *Apologia* I, c. 15 (M. P. G. t. 6, c. 349), affertur in laudem continentiae. Genuinum praeterea mentis Christi interpretem habemus Apostolum, ex professo de virginitate disserentem in I *ad Corinth.* c. 7 [6]. Quid, quod jam satis continebatur haec castitatis professio hortatione Christi qua volebat adolescentem caelibem se assectari, utique non assumpta uxore cui apostoli jussi erant valedicere.

Evangelica ratio obedientiae religiosae.

Obedientia est caput religiosae disciplinae.

16. 1. Secundum receptam Ecclesiae doctrinam, obedientia est caput religiosae disciplinae. Non tantum enim S. Thomas scribit [7]: « Votum obedientiae est religioni essentialius, » verum etiam in jure canonico ita primo effertur loco: « Magna quidem paupertas, sed major integritas bonum est, obedientia maximum, si custodiatur illaesa. Nam prima rebus, secunda carni, tertia vero menti dominatur et animo, quos velut effrenes et liberos ditioni alterius humilis jugo propriae voluntatis adstringit. » C. Quorumdam, 1, *Extr.* J. XXII, *De verborum significatione* (14).

Origo ejus evangelica minus manifesta.

2. Nihilominus obedientia religiosa videtur minus disertis verbis a Domino commendari, atque in demonstranda evangelica ejus origine non pauci experti sunt difficulta-

---

1 *S. Matth.* 13, 22.

2 *S. Matth.* 19, 16-22. Ita, 21: « Si vis perfectus esse, vade, vende quae habes, et da pauperibus. »

3 *S. Matth.* 8, 20. — 4 II *ad Cor.* 8, 9. — 5 *S. Matth.* 19, 11. 12. — 6 Cfr. expositionem istius loci factam hic supra, **13**. — 7 2. 2, q. 186, art. 13.

tem, quam vel tacite fatentur [1], vel parum validis quibus utuntur argumentis convincuntur habuisse [2].

3. Ut dubium istud enucleemus, oportet prius ante oculos nostros constituere quo spectet obedientia religiosa: quae sit ejus ratio essentialis, et quid ad eam, ob certam religiosae disciplinae formam, accesserit. Quod nobis videtur nimis praeteriisse plures recentiores.

Essentia obedientiae religiosae.

Age vero, a) In hoc est posita *essentia obedientiae religiosae*, ut quis hierarchiae ecclesiasticae profiteatur obedientiam, non in his tantum quae omnium fidelium sunt communia, sed etiam in iis quae spectant disciplinam perfectionis cum generalem tum specialem, i. e. accommodatam ad peculiare quod quisque susceperit vitae genus.

Hanc esse essentialem, jam constat, tum quia, ut statim dicemus, necessario consequitur institutionem Ecclesiae qualem eam fecerit Christus, tum quia haec una ratio exerceri potuit in omni aetate et omni genere vitae religiosae [3].

Obedientia vitae coenobiticae.

b) Inducta autem forma vitae coenobiticae, mox accessit seu saltem evasit universalis [4] haec altera ratio obedientiae, qua quis, abdicato regimine propriae vitae, se mancipat et tradit privatae et domesticae potestati superioris quo utitur tamquam patre et spirituali duce.

Jamvero,

Ratio evangelica obedientiae essentialis.

a) *Essentialis ratio* obedientiae facile depromitur ex monumentis evangelicis. Ipsis enim verbis quibus Christus misit Apostolos suos: « Docete omnes gentes docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis [5], » deditque eis potestatem ligandi et solvendi [6], efficitur Ecclesiae competere magisterium conjunctum imperio, quo et docere valet non salutis tantum sed etiam perfectionis media, et

---

[1] Ita v. gr. von Scherer cum scribit « Die spätere christliche Ethik hat drei solcher evangelischer Räthe aufgestellt: Gehorsam, Armuth, Keuschheit. » L. IV, § 144, 1.

[2] V. gr. mancum et inchoatum quodammodo nobis videtur argumentum quod plures afferunt ex *S. Matth.* c. 16, ỷ. 24. « Si quis vult post me venire abneget semetipsum, etc. » Perfecta sui abnegatio, sic aïunt, tum demum habetur, ex quo quis per obedientiam se suo spoliavit arbitrio. Verum his verbis Christus compellat omnes quotquot velint ipsi adjungi, postulatque abnegationem non absolutam sed quantum opus sit ad ipsius implenda praecepta, ita ut paratus sis omnia bona vitamque ipsam Christi causa profundere. Quae ita licebit transferre ad studiosos perfectionis, quatenus ipsis eadem exercenda est abnegatio quantum satis sit ad perfectam Christi sequelam. Quantum autem satis sit, ex aliis documentis est eruendum. Quare ipse S. Thomas, in *Summa* (secus enim in opusculo *De perfectione*, c. 10) non arguit ex illa abnegatione, sed consilium obedientiae inclusum dicit in Christi sequela et imitatione. 2. 2, q. 186, art. 5, sed contra est; art. 8, ad 1.

[3] Satis simili utitur argumentatione R. D. Schiwietz, *Archiv*, t. 78, p. 13.

[4] Hoc addimus quia jam ante in pluribus viris sanctis cerni potuit praeclarus cultus istius obedientiae.

[5] S. Matth. 28, 20. — [6] S. Matth. 18, 18.

unumquemque fidelem pro statu suo congruis astringere praeceptis. Huc etiam faciunt loci isti Scripturarum qui passim afferuntur et ex facta tantum consideratione probantur esse ad rem, v. gr. « Qui vos audit me audit et qui vos spernit me spernit [1]. » Eadem igitur necessitate qua quis sectari debet perfectionem, debet, in his quae sunt perfectionis, dicto audire Ecclesiae. Ac sine negotio perspicitur studium istud parendi esse praecipuum, cum objecto suo sit magis universale et tacite contineat bina cetera : paupertatem et continentiam. Ecclesia enim, cum sit infallibilis, in tradendis praeceptis sanctitatis non ea omittet quae diserte a Christo sunt commendata.

Ratio evangelica obedientiae coenobiticae.

b) Jam in obedientia illa quam fecimus essentialem perspicitur etiam laus humilitatis. Verum, quantum haec perficiatur altera ratione obedientiae quae ex vita caenobitica praesertim efflorescit, quis non videt? Excellens hic occurrit humilitas, quae in ultronea est hominis demissione propter Deum et contemptu terrenae sublimitatis. Argumentum istud ex professo versamus alibi [2]. Satis hic erit paucis ostendere, quam consentaneum sit istud humilitatis studium evangelicis documentis.

Memorare jam possumus parabolam seminantis [3], in qua omnis sollicitudo seculi dicitur suffocare verbum Dei. Ad quam sollicitudinem maxime pertinet superbia illa vitae quam inter mundi proprietates posuit S. Joannes [4]. Quid autem formaliter Christus, cum dixit [5]: « Quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste hic est major in regno caelorum ; » quid sensus Christi, qui ab Apostolo definitur fuisse humilitatis : « In humilitate superiores sibi invicem arbitrantes... Hoc enim sentite in vobis quod et in Christo Jesu [6] : qui.... humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. mortem autem crucis [7]. »

Jurisdictio communicata praelatis religionis.

N. B. Essentialis obedientia respicit per se ad ordinariam Ecclesiae hierarchiam. Nihil tamen obstat, ut patet, quin alii ex delegatione in partem veniant istius jurisdictionis. Quod factum fuisse in Ordinibus religiosis infra ostendemus.

Confirmatio

17. Propositam de obedientia doctrinam juvat confirmare :

ex S. Thoma

a) *Ex S. Thoma.* α) 2. 2, q. 186, art. 5, ad 3. « Subjectio religiosorum *principaliter* attenditur ad episcopos... Unde ab episcoporum obedientia, nec eremitae, nec etiam prae-

---

1 S. Luc. 10, 16. — 2 *Quaestiones morales scholastice disputatae,* t. 1. — 3 *S. Matth.* 13, 22. — 4 1. *S. Joan.* 2. 16. — 5 *S. Matth.* 18, 4. — 6 Id est : idem sit vester affectus ac sensus qui Christi fuit. — 7 *Ad Philippenses,* 2, 3-8.

lati religionum excusantur. Et si a dioecesanis episcopis totaliter vel ex parte sunt exempti, obligantur tamen ad obediendum S. Pontifici, non solum in his quae sunt communia aliis, sed etiam in his quae specialiter pertinent ad disciplinam perfectionis. » Et rursus, 2. 2, q. 186, art. 8, ad 3 : « Papa in voto obedientiae non potest sic cum religioso dispensare, ut nulli praelato teneatur obedire in his quae ad perfectionem vitae pertinent. Non enim potest eum a sua obedientia eximere. »

β) 2. 2, q. 104, art. 2, ad 1, ea tantum obedientia dicitur virtus specialis quae exsequitur opus praeceptum formaliter quia praeceptum est ; et q. 105, art. 2, ad 3, inobedientia primi parentis ascribitur ad superbiam.

b) Ex regula S. Benedicti, c. 5. « Primus humilitatis gradus est obedientia sine mora. » Quem locum interpretans Martene ait, « humilitatis nomine aliud nihil a S. Patre intelligi, nisi ipsam obedientiam [1]. » *Ex regula S. Benedicti*

18. *Ipsis corollariis* eadem confirmatur positio. Eo enim quod *essentialis* obedientia continetur *animo* parendi Ecclesiae ejusque, pro data opportunitate et adjunctis, significatione seu *professione,* facile perspicitur : *Corollaria.*

a) Quomodo non defecerit iis studiosis evangelicae perfectionis qui, in primae aetate, satis proprio regebantur arbitrio. *Obedientia religiosa in prima aetate*

b) Quomodo locum habeat in superioribus religiosis et praelatis. *Obedientia in praelatis.*

In omni praeterea dignitatis gradu, tum affectu tum actibus exerceri potest perfecta humilitas, ad quod virtutis genus retulimus obedientiam. *Meritum etiam in summo gradu hierarchiae.*

II. Disciplina perfectionis demonstratur tribus consiliis evangelicis

19. Id patet prius *ex traditione.* Etenim, a pluribus saltem seculis de hoc consentiunt scholae catholicae, disciplinam perfectionis pertinere ad statum religiosum, hunc autem absolvi tribus votis perpetuis paupertatis, castitatis et obedientiae. Quotquot praeterea Bullae pontificiae erexerunt vel confirmarunt Ordines religiosos sunt ejusdem doctrinae authentica monumenta. *Probatio ex traditione.*

20. *Ratione* ita arguimus : *Disciplina* seu schola *perfectionis debet discipulos suos solvere iis omnibus quae perfectioni solent inferre moram atque impedimentum, eosdemque simul per se informare ad usum eorum quae sunt perfecta.* Sic Schola *Probatio ex ratione.*

---

[1] Migne, P. L. t. 66. col. 350.

ista erit conjuncte artifex libertatis et sanctitatis magistra.

Disciplina autem quae demonstratur tribus consiliis evangelicis utrumque praestat. Ergo est schola perfectionis.

Removenda sunt impedimenta communia.

Ad majorem. 1. *Removenda sunt impedimenta communia.* Pertinet enim ad disciplinam perfectionis, ad hanc facilem parare accessum; quod non praestaret, si vel unum relinqueret ex iis quae, ut est natura humana, sanctitatis per se obstant studiis.

Docendus usus perfectorum.

2. *Docendus est usus eorum quae sunt perfecta.* Oportet enim ut schola perfectionis vere se praebeat ducem ad perfectionem. Ad hoc opus est ut negativae rationi, qua tolluntur impedimenta, conjungat positivam, qua modo *per se* efficaci usum suadeat eorum quae pertinent ad perfectionem.

Haec satis sunt

3. *Bina haec satis sunt.* Cum enim de ea hic agatur disciplina quae publice est proponenda, satis erit si *communia* tradiderit documenta, nec opus est ut speciales addat commendationes. Has tamen unusquisque ex communibus praeceptis promptius intelliget ac sequetur.

Tribus consiliis tolluntur obstacula communia,

Ad minorem. a) *Negative* enim, removent *obstacula generalia* perfectioni acquirendae, quae esse solent malae cupiditates et alienae curae. Voluntaria *paupertate*, in radice et de se removetur concupiscentia oculorum et sollicitudo de bonis exterioribus; *continentia* perfecta, concupiscentia carnis et sollicitudo de uxore et liberis; *obedientia,* superbia vitae et sollicitudo de usu propriae libertatis et dispositione suarum actionum.

Horum unum si demas, per se manet communis quidam fons cupiditatum et sollicitudinum ; est mundana quaedam concupiscentia cui nullum directe adhibetur remedium. Quare tria illa sunt jam *negative requisita.* Sunt etiam positive *satis.* Namque, praeter tentationem rerum exteriorum, corporis et elati animi, quibus singulis singula respondent consilia, quarta indicari nequit generalis cupiditas vel sollicitudo quae animum prohibeat perfecta libertate a peccato seu servitute justitiae. Tres tantum recensebat S. Joannes concupiscentias hujus seculi, ita ut tribus contrariis studiis quae his suadentur consiliis habeatur perfecta contrarietas spiritui mundano: haec simul ponit perfectam professionem spiritus Christi.

Docetur usus eorum quae sunt perfecta.

b) *Positive* autem :

α) *Impellunt ad amorem Dei.* Affectus noster, solutus terrenis, cum necessario in aliquid feratur, ultro in Deum tendit. Unde Augustinus, « Perfectio, nulla cupiditas. »

β) *Continent exercitationem perfectionis.* Quae enim sunt de hujusmodi consiliis praestantur in honorem Dei, ideoque religiosam jam continent sui rerumque suarum devo-

tionem. Magis dein per se diligit qui agit ex voluntate Dei etiam non praecepta. Denique, eo diserte spectat religiosa obedientia ut alterius magisterio securius ad perfectionem contendas. Cfr. S. Thom. 2. 2. q. 186, art. 5, c., *De perfectione vitae spir.* c. 6.

PARERGON. **Varia consideratio et appellatio status perfectionis**

21. Status qui ex *fine* vocatur *status perfectionis* offert excellentem formam cultus divini. Suscipitur enim *votis*, quae referuntur ad virtutem religionis ; sodales assidue distinet *exercitationibus* servitii et laudis Dei ; atque ipse demum *finis* nonne est arta cum Deo conjunctio ? Quare jam antiquitus appellabatur *perfectior Religio* [1], quam qui colunt sunt *religiosi*. *Dicitur status religionis, religio.*

Singula dein hujus rationis genera, quae sancti viri discipulis suis imponere coeperunt, presse vocatae sunt *Religiones*. Religio enim proprie designat formam cultus plurium communem et praescriptam. *Quid religio in concreto.*

22. Constat status ille oblationibus quae Deo fiunt. Quare est *sacrificium ;* quin immo, cum, oblatis rebus exterioribus, proprio corpore et voluntate, homo videatur se totum obtulisse, jure ac merito dicitur *holocaustum*. S. Thom. 2. 2. q. 186, art. 7 ; et *De perf. vit. spir.* c. 11. *Idem dicitur holocaustum,*

23. In sacrificio inest virtus satisfactionis, quae in holocausto conspicitur maxime absoluta. Quare continet idem status *perfectionem paenitentiae.* S. Thom. 2. 2. q. 189, art. 3 ad 3, ubi affert c. Admonere, 8. C. XXXIII, q. 2. *Perfecta paenitentia.*

ARTICULUS II. **De partibus status religiosi**

I. De his quae postulat perfecta ejus ratio

24. Ut status ille *plene* habeatur, haec, ex dictis, apparent requiri : *Essentialia secundum se.*

1. Voluntaria paupertas, perfecta castitas, eaeque ut partes studii perfectionis in quo quis humili animo paratus est obtemperare iis qui in hoc ordine ipsi legitime praeficiantur. Paucis : *Tria consilia evangelica.*

2. Eorum *satis aperta professio*, quae in foro exteriore probari possit. Status enim designat externam hominum condicionem.

---

[1] Hoc modo Thomas Waldensis, *Doctrinale fidei* t. 1, l. 3, c. 16, n. 4, praeter cultum quem unus Homo Deus exercere poterat seu religionem Christi hypostaticam, distinguit religionem *episcopalem*, *monasterialem*, *sacerdotalem* et *vulgarem*.

3. Eorundem *professio per se perpetua*, quae firmo nexu obtineat propriam status stabilitatem. Et quia vix altera suppetere videtur ratio, eadem condicio ita reddi potest: Professio firmata perpetuo satisque manifesto voto.

COROLLARIA.

Descriptio status religiosi secundum se.

25. Recta igitur est haec **religiosi status descriptio:** *Stabilis vivendi modus hominum profitentium se, per tria perpetua vota paupertatis, castitatis et obedientiae, tendere in Ecclesia ad perfectionem christianae caritatis.*

Quo spectent alia quaeaccedere solent studia

26. Aliae exercitationes, quae simul voveri solitae sunt:

1. Hinc quidem non pertinent ad essentialem istius status rationem. Hanc enim supra, n. **19, 20,** ostendimus tribus consiliis esse concretam.

2. Nec possint prudenter simul omnes assumi. Sicut enim non expedit omnes usurpare medicinas, sic minus congruum est omnia aggredi opera sancta et utilia. Cfr. S. Th. 2. 2. q. 186, art. 2.

3. Illinc vero, si prudens habeatur delectus, apprime ad essentialia aptantur [1], praesertim quae ad *caritatem in proximum* referantur Haec enim artissimam habet necessitudinem et cognationem cum caritate in Deum.

Finis status religiosi

27. « **Finis religiosi status** *intrinsecus* et *proximus* est perfectio caritatis hujus vitae; *remotus* et *extrinsecus* est perfectio caritatis patriae [2]. »

Finis Instituti religiosi

Huic generis fini nequit repugnare finis peculiaris alicujus Instituti vere religiosi; fieri tamen potest ut sit alterius rationis. Quam ob rem, quaerenti *cur* aliquod Institutum *sit religiosum*, semper respondendum est: quia continet perpetuam trium votorum professionem ordinatam ad perficiendam caritatem sodalium; quaerenti vero *cur sit tale*, non raro indicandum erit aliquod opus pietatis, caritatis in proximum.

Varia demonstrantur esse extra essentiam:

28. Hujusmodi sunt

Vota sollemnia,

1. *Votorum sollemnitas.* Gregorius XIII enim, C. *Quanto fructuosius* (2 feb. 1583) et *Ascendente Domino* (25 maii 1584) declaravit Scholasticos S. J., quorum vota non sunt sollemnia, « vere et proprie religiosos fuisse et esse. »

Vita communis,

2. *Communis vita.* Haec enim sanctis defuit eremitis, nec requiritur ad essentialem obedientiae rationem. Cfr. S. Thom. 2. 2. q. 186, art. 5, ad 3.

Professio facta verbis.

3. *Concepta verbis professio*, quippe quae altero signo probari possit.

---

1 Immo omnes hujusmodi observantias S Thomas dicit ordinatas ad tria substantialia vota. 2. 2, q. 186, art. 7 ad 2.

2 Mélot, op. c. n. 18.

4. *Formalis et diserta* approbatio Ordinis vel Instituti, proficiscens ab auctoritate ecclesiastica. Per se enim satis est si, cum *tacito* assensu, religiosi *negative* subsint regimini hierarchico, quatenus corrigi possint ab Ecclesia si quod vitium inficere ac corrumpere videatur genus vitae quod ipsius Christi auctoritate commendatur. Atque ita res se habuit in primordiis. *Approbatio formalis.*

Ferunt quidem [1] Doctores plerosque ita sentire, ut formalem approbationem jure *divino* ad essentiam referant status religiosi. Qui tamen, si attente legantur [2], vix aliter quam verbis dissentiunt a placito Bellarmini, *De Monachis*, c. 4, quod probamus tanquam ipsa historia demonstratum, et quo necessitas formalis confirmationis dicitur esse juris positivi *humani*. Diu enim sancti regularum auctores de diserta approbatione minime cogitarunt. Cfr. De Buck-Tinnebroeck, *Examen historicum* etc. c. 1, n. 8-10.

29. Quaeres, *num ad essentiam sta us religiosi secundum se, pertineat traditio ?* *Num requiratur traditio.*

Ad hanc quaestionem, de qua non pauci confuse dicunt, respondemus *nullam per se requiri* traditionem *distinctam a publica perfectionis servitute* quam **n. 4** demonstravimus pertinere ad status perfectionis rationem. Etenim, ut simul vim declaremus ambiguae istius vocis: *Nulla per se requiritur proprie dicta*

1. Vel traditio [3] ista intelligitur nexus humanus, per modum pacti, quo aliquis, propter Deum, se subjicit sub alterius potestatem dominativam: genus istud mancipationis, quo etiam quis se committere possit viro privato et prudenti [4], continetur voto obedientiae ut hodie fit in Institutis religiosis, estque, *ex praesenti jure positivo*, status religiosi pars necessaria. Sed eam ex natura rei postulari, tacite negat S. Thomas [5], cum satis esse per se ducat si religiosus debeat Summo Pontifici essentialem illam obedientiam de qua diximus supra, n. **16**; negat ipse Suarez, op. cit. l. 2, c. 4, n. 14; et negandum sane est, ni malis statum religiosum abjudicare a professione eremitica atque usu primaevae aetatis christianae. *Traditio quae usu venit in Institutis religiosis non est per se essentialis.*

2. Vel est donatio quaedam personae, *immediate* Deo facta, qua Huic, praeter supremum quo jam in omnes et omnia potitur dominium, accresceret particulare quoddam jus in traditam personam. Positio ista, quae olim pluribus placuit [6] ipsique est angelico doctori imputata, explosa jam est a Suarez [7] et Sanchez [8], *Traditio immediata Deo est fictitia.*

---

[1] Cfr. v. gr. Piat, op. c. p. 16. — [2] Ita Suarez *De Religione*, tr. 7, l. 2, c. 15, n. 13 sqq. Pellizarius, *Manuale regularium*, tr. 1, c. 1, n. 10, etc.
[3] Generalis traditionis ratio declaratur a Suarez *De religione*, tr. 7, l. 2, c. 7, n. 12. — [4] Cfr. illud descriptum a Suarez, *De religione*, tr. 7, l. 2, c. 4, n. 9-11. — [5] 2. 2. q. 186, art. 8 ad 3. — [6] Hos videsis apud Suarez, op. cit. tr. 7, l. 2, c. 7, n. 2. — [7] Ibidem, n. 11 et 12. — [8] *De matrimonio*, d. 25, n. 13, 17.

atque a R. P. Wernz [1] improbatur ut « fictio quaedam vel divinatio omni fundamento dogmatico et canonico destituta. » Praeterea, ipsis corollariis falsitatis arguitur. Traditio enim, cum hac ratione dicatur differre a promissione, quod rei traditae, utpote quae facta sit alterius, contra ac rei mere promissae dispositio foret invalida, nec tantum illicita: a patronis istius sententiae inducebatur quaedam inhabilitas *juris divini*, qua religiosus nec nubere nec possidere temporalia valide posset. Hodie vero ipsis monumentis ecclesiasticis plane constat inhabilitates istas esse juris humani accessiones.

Traditio mediata Deo recidit vel in propriam status obligationem, vel in traditionem de qua hic 1.

3. Vel denique foret personae donatio facta quidem Deo, mediante tamen acceptatione hominum, qui, in regenda persona, Dei vices supplerent. Atque hac ratione Deo a religiosis tradi sui dominium, post Suarez [2] autumant plures [3].

Sed, nisi ex pacto cum Ordine religioso recidat in nexum illum humanum hodiernae professionis religiosae de quo hic n. 1, verbotenus differre nobis videtur talis traditio a servitute perfectionis quae status perfectionis ingreditur rationem.

Et re quidem vera, aliud non sonant pauci quidam loci Patrum quibus religiosa vita effertur ut quoddam *holocaustum*, quaedam *sui consecratio, donatio* facta Deo [4]. *Per se* enim perspicitur dicta ista facile quadrare ad obligationem perpetuam, praesertim quae sollemniter suscipiatur. Similia autem occurrunt prolata de unis virginibus et de perpetua castitate [5] in qua distinctam aliquam a voto traditionem ipsi adversarii fatentur se vix cernere posse [6]. Ipse denique S. Thomas, eo loco [7] ubi statum religiosum celebrat ut holocaustum, eundem dicit tribus votis concretum.

Quod si quaeramus de vi propria istius traditionis, nulla nobis videtur indicari. Namque nullitas matrimonii futuri, inhabilitas ad possidendum, effectus sunt, non traditionis quae opus est religiosi, sed legis ecclesiasticae; obedientiae autem non conjungitur nisi traditio de qua sermo fuit n. 1. Dominativa enim Superioris potestate fit ut religiosus nequeat, in his in quibus alteri subditur, firmiter contrahere personalem obligationem. Nec, contra atque autumabat Suarez, votum sollemne magis inhabilem reddit religiosum quam simplex.

---

[1] In l. 4 decr. p. 334 (codex lithogr.). — [2] *De religione*, tr. 7, l. 1, c. 4, n. 5.

[3] V. gr. Bouix, *De jure regularium*, 1, 49; Craisson, *Manuale juris canonici*, n. 2467; Marc, *Institutiones morales Alphonsianae*, t. 2, n. 2129, quaer. 2; Palmieri, *Opus theol.* n. 22-24.

[4] Locos habes apud Suarez, op. cit tr. 7, l. 1, c. 4, n. 5; vel Palmieri, l. c. n. 23.

[5] Cfr. v. gr. S. Ambrosium *De virginibus* 1. 4, (Migne P. L. t. 16, c. 193), ubi non obscure ideo virginem dicit sacram, quia, una suadente pietate, perpetuam colat continentiam: « Ipsi (infideles) docent virgines suas non debere perseverare.... Non habent igitur sacram virginem. »

[6] Cfr. Palmieri, l. c. n. 24.

[7] Suarez, *De religione* tr. 7, l 2, c. 4, n. 5; Palmieri, n. 23.

Quid, quod patroni istius sententiae ipsis fere verbis nobiscum conveniunt? Rationem denique tandem petunt eo quod status religionis est status servitutis. Gratis autem asserunt servitutem illam metaphoricam non haberi sine dominii translatione, cum satis explicetur per obligationem perpetuam serviendi Deo in operibus perfectionis [1].

Itaque, ut mentem nostram aperiamus, *re* nihil praeterea ad statum *religiosum* secundum se poscitur quam quod ad ipsam pertineat status *perfectionis* rationem, fictitium vero est dominium illud speciale, quod Deo foret comparatum.

II. De imperfecta ratione status religiosi

Ratio generalis disciplinae imperfectae.

30. Imperfecta ratio illius status in universum habebitur, si quis ex studio perfectionis se nexu voti obliget ad quaedam observanda consilia, etsi fortasse particularia, quae juvent ad hanc metam tenendam, aliqua autem parte deficiat status perfectio.

Exempla.

Late itaque religiosis annumerabuntur:

Qui *ad tempus* vota nuncuparunt: deficit *perennitatem* servitus.

Qui castitate, vel paupertate vel alio consilio sequendo *circumscribunt* suam *obligationem*: deficit *votum substantiale.*

Qui *secretis* tenentur *votis perpetuis*: deficit *professio.* Hic tamen proxime acceditur ad veram religiosi status rationem, qui coram Deo dici possit ab ipsis participari.

ARTICULUS III. De status religiosi divina origine, perpetuitate

Divina status religiosi origo.

31 Christus est auctor status religiosi quod ad substantiam. Etenim:

1. Ipse exemplo et verbis hortatus est homines ad perfectionem sectandam;
2. Ipsius sunt consilia quibus status religio essentia est concreta;
3. Ipse verbis et figuris quibus utebatur eam innuit firmitatem quae votis obtinetur: recolas animo, v. gr. similitudinem castratorum.
4. Ipse munus dedit Ecclesiae ordinandi status religiosi.

Haec omnia supra sunt ostensa. Cfr. Suarez, *De Rel.* tr. 7, l. 3, c. 2 qui fuse in his versatur.

Perpetuitas status religiosi.

32. Ad sanctitatem Ecclesiae pertinet numquam in ea desiderari qui via per Christum demonstrata palam ad evangelicam contendant perfectionem. Quae cum sit ipsa

[1] S. Thomas *De perfectione vitae spiritualis*, c. 15.

essentialis ratio status religiosi, fieri non potest ut haec umquam deficiat. »

Quod confirmatur recentibus litteris SS. Leonis Pp. XIII ad C. Richard. « Les Congrégations religieuses représentent la pratique publique de la perfection chrétienne.... il est certain qu'il y a et qu'il y aura toujours dans l'église des âmes d'élite pour y (à la perfection) aspirer sous l'influence de la grâce. »

CAPUT II

DE PERFECTIONE STATUS RELIGIOSI

S. Thomas, 2. 2. q. 183, art. 3; q. 184, art. 3 et 4; ***Passerini***, *De Hominum statibus*, t. 1 in q. 183, art. 4, p. 33 sqq.; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 7, l. 1, c. 10. 11; ***Bellarminus***, II Controv. L. 2 *De Monachis*, c. 6, n. 21-25, et c. 7; ***Thomas Waldensis***, *Doctrinale fidei*, t. 1, l. 3, c. 11, 14; ***Pellizarius***, *Manuale Regularium*, tr. 1, c. 4; ***De Buck-Tinnebroeck***, *Examen historicum et canonicum libri R. D. Verhoeven*, c. 3.

ARTICULUS I. **De perfectione consiliorum**

Praestantia consiliorum negata a Joviniano.

33. 1. Praeter eos qui negabant esse consilia, Jovinianus, ex haereticis primae aetatis, ab iisdem abjudicabat praestantiam, quam omnes catholici agnoscunt, distincte tamen efferre operae pretium est.

Collatio praecepti et consilii :

Ejusdem generis.

2. *Consilii* et *praecepti* communis est ratio *medii* ad salutem vel perfectionem. In qua re, praecepta potiora sunt *necessitate*, consilia altiore *excellentia*, si *in eodem* versentur *genere;* neque ulla divelluntur repugnantia: qui enim consilio obtemperat plus praestat quam quod est in hac re praeceptum, ita ut, nihil violando praeceptum, melius ejus finem attingat.

Dissimilis generis,

Quod si *objecto discrepent*, fieri potest ut ex merito objecti anteponendum sit praeceptum consilio inferioris materiae.

Paucis ergo, *in eodem genere* consilia perfectiora sunt praeceptis; *in dissimili genere* non bene fit utriusque comparatio.

Utrum perfectio sit in praeceptis an in consiliis.

3. Quod si quaeras utrum in aliqua praecepti observatione an consilii ponenda sit *absolute maxima perfectio*, responsio variabit pro vario modo dicendi. Convenit enim perfectionem istam esse in excellenti caritate, qualem eam descripsimus, n. 2. Si ergo non unam caritatis substan-

tiam, quod nemo ambigit, sed quemlibet caritatis gradum quodammodo feceris praeceptum, contendes cum S. Thoma [1] perfectionem esse simpliciter in observatione praecepti; si vero excellentes caritatis gradus referas ad consilia, perfectionem dices consilio contentam [2]. Quam disputationem tuto possumus missam facere.

34. 1. Perfectio, ait S. Thomas, est in consiliis « *secundario et instrumentaliter* ». *Instrumentaliter*, quatenus hac via certius et altius ipsam assequimur caritatem; *secundario*, quatenus primario attendendum est ad praecepta, quippe quae removeant ea quibus caritas componi nequeat, dum consilia tollunt ea quae caritati non sunt contraria sed per se ejus officiunt actibus. Cfr. 2. 2, q. 184, art. 3. *Relatio consiliorum ad perfectionem.*

2. Ut humana est imbecillitas, nisi quis exercere velit quosdam actus etiam non praeceptos, ut orationis, paenitentiae, etc., perfectionem christianam adipisci non valebit. Cfr. Suarez, c. 10, n. 3.

3. Perfectio tamen haberi potest etiam non impletis consiliis evangelicis. Cujus rei ratio est, tum quia aptior quidem sed non necessaria sunt via; tum quia *per se* quidem expediunt, id est plerumque, sed *per accidens* alicui possunt esse minus utilia.

4. Non omnes qui profitentur consilia evangelica ascendunt ad perfectionem. Namque, ut observat S. Thomas, 2. 2, q. 184, art. 4, sicut « aliqui implent ad quod se non obligaverunt, » ita alii non servant quae tamen promiserant.

ARTICULUS II. De perfectione status religiosi

35. 1. *Errores contrarii.* a) Seculo XVI osores religiosorum negabant statum religiosum anteponendum esse statui communi. Hos virtualiter redarguit conc. Tridentinum, can. 10, sess. XXIV: « Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis vel caelibatus, et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut caelibatu quam jungi matrimonio, anathema sit. » *Negata excellentia ab haereticis*

b) Ad mitiorem formam hujusmodi erroris visi sunt etiam nonnulli accedere catholici, qui contendebant, statum religiosum esse non quidem *intensive* perfectiorem sed *extensive* tantum, utpote qui plures tradat vias seu acces- *Mitior erroris forma.*

---

[1] 2. 2, q. 184, art. 3. De modo quo difficilem illum locum S. Thomae declarent ii qui huic placito astipulantur, conferri potest Greg. de Valentia, *Commentariorum theologicorum*, t. 3, d. 10, q. 2, p. 1 versus finem; vel Passerini, *De Statibus*, t. 1 in hunc artic. n. 70-84, 106 sqq.

[2] Ita Suarez, *De Relig.* tr. 7, l. 1, c. 11, n. 12, et, ut videtur, Bellarminus, op. c. c. 6, n. 25.

sus ad unam perfectionem. Cfr. Thomam Waldensem, *Doctrinale fidei*, t. 1, l. 3, c. 11, n. 2, c. 14.

Status religiosus probatur intensive perfectior.

2. *Vera positio, ejusque probatio.* Quamvis, ut apparet ex dictis, contingat nonnullos qui in communi statu versantur esse religiosis perfectiores, nihilominus status religiosus praedicandus est perfectior et quidem *intensive.*

Status enim omnis, hic in terris, rationem habet medii et viae, non secus atque ipsa vita. Bonitas ejus igitur consideranda est ex utilitate ad finem. Religiosus porro status dicit, praeter obligationem servandi praecepta, quibus finitur status communis, obligationem servandi consilia, quae aptissima sunt perfectionis instrumenta. Quo fit ut sit *intensive* perfectior. Non uno enim numero potior est utilitas praeceptorum simul et consiliorum, quasi pro una via praeceptorum, duae jam suppeterent fere parallelae, sed praeceptorum et consiliorum adduntur et conjunguntur utilitates, ita ut ex accessione consiliorum ad praecepta efficiatur via expeditior et efficacior. Quo enim tendunt praecepta, eo, sed melius, consilia; neque haec sunt mere apposita praeceptis, cum juvent ipsam praeceptorum exsecutionem.

CAPUT III

DE STATUS RELIGIOSI INITIIS ET PROGRESSIBUS BREVES ANNOTATIONES [1]

Suarez, *De Religione*, tr. 9, l. 2; **Rotarius**, *Theologia moralis regularium*, l. 1, c. 4; **De Buck-Tinnebroeck**, S. J., *Examen historicum et canonicum libri R. D. Verhoeven de regularium et secularium clericorum juribus et officiis*; **Hélyot**, *Histoire des Ordres monastiques, religieux et militaires*; **Funk**, *Lehrbuch der Kirchengeschichte*, t. 1; **Kraus**, *Real Encyclopaedie der christlichen alterthümer*; **Martigny**, *Dictionnaire des antiquités chrétiennes*; **Hergenröther und Kaulen**, *Kirchenlexicon*; **Duchesne**, *Les origines du culte chrétien*; **St. Schiwietz**, *Vorgeschichte des Mönchtums*; *Das egyptische Mönchtum im vierten Jahrhundert* (*Archiv.* t. 78-79); **J. Wilpert**, *Die gottgeweihten Jungfrauen in den ersten Jahrhunderten der Kirche*; **U. Berlière**, *Les origines du Monachisme et la Critique moderne*; **E. Revillout**, *Le concile de Nicée d'après les textes coptes et les diverses collections canoniques*; **P. Ladeuze**, *Étude sur le cénobitisme*

---

[1] De initiis cfr., in altero tomo, supplementum 1.

pakhomien pendant le IVe siècle et la première moitié du Ve; **Marin**, *Les Moines de Constantinople depuis la fondation de la ville jusqu'à la mort de Photius* (opus hoc conferendum est cum proxime sequenti); **Pargoire**, *Les débuts du monachisme à Constantinople (Revue des Questions historiques*, t. 65, 1899); **J. M. Besse**, *Les Moines d'Orient antérieurs au concile de Chalcédoine* (451), *Le Monachisme Africain* (IVe-VIe siècle); **Th. Oltarjefskij**, *Palestinkoïé Monaschestvo s' IV do VI vèka*; **E. Preuschen**, *Mönchtum und Sarapiskult*; **H. Delehaye**, *Les stylites (Revue des Questions historiques*, t. 57, 1895); **E. Spreitzenhofer**, *Die Entwicklung des alten Mönchthums in Italien*; **O. Gasquet**, *Saggio storico della Costituzione monastica*; **C. Butler**, *The lausiac history of Palladius*; **Montalembert**, *Les Moines d'Occident*.

§ 1. *Divisio argumenti*

36. Satis solent scriptores historiae Ordinum religiosorum has quattuor recensere epochas : *Trita partitio in 4 epochas.*

1. *Monachismi orientalis,* a deciana persecutione ad sec. VI.
2. *Monachismi occidentalis*, a sec. VI ad XI.
3. *Fratrum mendicantium,* a sec. XI ad XVI.
4. *Clericorum regularium*, a sec. XVI ad nostra usque tempora.

37. Aptiorem tamen et veriorem, simulque nostrae juridicae considerationi magis congruam arbitramur hanc alteram partitionem, qua, post aetatem primordiorum, non tam aetates distinguimus quam varias eo quo natae sunt ordine formas vitae religiosae. Namque, si suum cuique formae assignes tempus, non primae tantum originis sed vigoris et prosperitatis, videris novae quae accesserit formae vim tribuere depellendi superiorem. Re vera tamen haec permansit, nec quicquam propriae amisit vis atque utilitatis, quamvis non ita raro, ut ad nova sese accommodaret tempora, nonnihil a prima sua institutione recesserit. *Nostra ratio dividendi ex ordine quo variae formae religionum sunt natae.*

Itaque dicemus :

1. *De aetate primordiorum,* quae a Christo pertinet in Oriente ad S. Basilium magnum, s. IV, et in Occidente ad S. Benedictum, s. VI.
2. *De monachis* qui exsistunt a s. III (medio).
3. *De canonicis,* a s. XI.
4. *De mendicantibus*, a s. XIII.
5. *De clericis regularibus*, a s. XVI.
6. *De congregationibus religiosis,* ab exeunte s. XVII.

Post has formas praecipuas, brevi disseremus separatim:

7. *De formis secundariis*, quales sunt Ordines militares.

Observandum denique est varias religionum formas non repente et quasi totas simul uno momento esse a Deo revelatas vel humana inventas industria : suavi enim Dei providentia sunt sensim sine sensu praeparatae, donec tempore, adjunctis ipsisque experimentis maturatae, opportune oborirentur et florerent.

§ 2. *De vitae religiosae primordiis*[1]

Argumentum non potest nisi adumbrari.

38. Nec consilium est, nec, ut in re adhuc parum explorata, via suppetit *accurate* persequendi quibusnam exordiis, quibusnam progressionibus perventum sit ad monachos et religiosos presse dictos Primis autem initiis, omnia fuisse minus composita et parum finita, mirari nequit qui noverit hoc esse in more positum divinae Providentiae ut lentis incrementis omnia adducat ad perfectionem atque ita gratiam dispenset ut minime tollat hominum sive conatus sive proprios voluntatis motus.

Itaque paucis indicabimus praecipua quae ad nostram spectent provinciam de his duobus: de *exemplo apostolorum,* de *virginibus et ascetis.*

De collegio Apostolorum.

39. Ipsum **Apostolorum collegium** perfectam sub Christo duce religionis referebat speciem, cum, relictis omnibus : rebus, parentibus, uxore, ultroneam colerent paupertatem et castitatem et ab ipso quem obedientissimi sequebantur Domino ad omnem informarentur perfectionem. Quae parva religio recte, ex muneribus quibus jam tunc fungebantur duodecim, mixtam vitam dici potest professa[2].

De virginibus et ascetis.

40. Postquam Apostoli praeiverunt exemplo[3], numquam defuere in Ecclesia qui, superadditis Domini consiliis,

---

1 Cfr. Hélyot, op. cit. t. 1.

2 Cfr. quae de ordine apostolico habet Suarez, *De religione*, tr. 7, l. 3, c. 2, n. 10.

3 In loco quidem S. Pauli, *Epist.* 1 *ad Cor.* IX. 5, acatholici interpretes mentionem legunt uxoris quam duxissent vel secum tenuissent apostoli, immo Christi consanguinei et ipse Petrus. Sic autem: Non solum a) posthabent antiquissimam persuasionem Ecclesiae de continentia quam servassent apostoli ex quo vocati sunt a Christo, ac b Sine ulla verbi necessitate, cum vox γυνή (opposita tum ἀνδρί tum παρθένῳ) aeque significet mulierem in universum ac uxorem, c) Repugnant Patrum intellectui qui errorem istum refellunt: Tertull. *De monog.* 8 (M. P. L. t. 2, c. 939. 940); S. Hieron. *contra Jovin.* 1, 26 (M. P. L. t. 13, c. 245); S. August. *De op. mon.* 4. 5 (M. P. L. t. 40, c. 552. 554), sed etiam di Sententiam obtrudere volunt quam reliquae Scripturae et contexta oratio plane faciunt incredibilem. Et re quidem vera: α) Christus. apud S. Matth. XIX. 12, commendaverat continentiam propter regnum caelorum, quod protestantes intelligunt de praedicatione Evangelii: qua specie indociles faciunt primos Evangelii praecones? β) Cum Petrus (S. Matth. XIX, 27) testatus esset se cum ceteris apostolis reliquisse omnia, Christus, ℣. 29, in praemii

sectarentur religionem communi perfectiorem. Primi isti sublimoris doctrinae discipuli inventi sunt inter *virgines* et *ascetas*. (Plura de his, *Suppl*. I § 1.)

Perfectior autem religio intelligebatur esse quaedam *major personae devotio* facta Deo per continentiam, bonorum abdicationem, abstinentias et orationes [1]. Ascetismus exhibebatur etiam ut fuga et renunciatio seculi [2], ut individua cum Christo conjunctio [3] et magis absoluta vitae ordinatio secundum Verbum, quo majorem Dei consequereris similitudinem [4]. Ipsique ascetae a Clemente Alex. vocantur veri gnostici, electi inter electos [5]. Unius autem *castitatis* fieri solebat votum, dum *paupertas* colebatur ipsa divitiarum abdicatione atque amotione commoditatum vitae. Quod ad *obedientiam*, voti quidem nullum superest vestigium, usus autem non videtur defuisse. Monumentis enim s. III [6] novimus personas istas *loco*, *ordine*, fuisse in Ecclesia distinctas; intentamque virginum curam habitam esse ab Episcopis. Haec non potuerunt fieri quin simul istae personae subjunctae essent sub specialem Ecclesiae jurisdictionem. Immo, nonne jam praesentis obedientiae similior ratio conspicitur in communibus virginum domibus, quas ab unius regi auctoritate necesse erat, et in magisterio quod S. Cyprianus [7] commissum vult antiquioribus?

Notae communes eorum disciplinae.

§ 3. *De Monachis* [8]

Distinguendi sunt monachi quales erant ante aetatem

---

declaratione, inter ea quae propter ipsum relinqui valent, numeravit uxorem. Num, post Christi mortem, ad hanc, veluti facti paenitentes, rediisse credendi sunt Apostoli? γ) Modo, c. 7, S. Paulus virginitatem suaserat, tribulationes et impedimenta spiritualia efferens eorum qui essent cum uxore Num haec scripsisset, si, brevi post, apostolos, fratres Domini, S. Petrum his dicere debuit vinculis irretitos? δ) Quid, quod si γυνή idem hic esset quod uxor, S. Paulus affirmasset hic in sua esse potestate circumducendi uxorem, quam c. 7 negaverat se habere! ε) Denique ℣. 6 ita ad verbum exprimitur ex Graeco: « An ego solus et Barnabas non habemus potestatem *non* operandi? » Quae lectio probatur sola acatholicis. Atqui haec, dum connectit quandam facultatem otiandi cum facultate circumducendi mulierem, satis ostendit agi de mulieribus istis quae more hebraico se comites praebebant ad sumministranda necessaria. Has commemorat *Evangelium* Lucae c. 8, ℣. 3, has ipse Paulus *ad Rom*. XVI, 1.

1 Cfr. Origen. *in Jeremiam* XIX, 4. 7. (M. P. G. t 13. c. 507. 514).

2 Cfr. Schiwietz op. c. (*Archiv* t. 78) p 305, Wilpert, op c. p. 7.

3 S. Cypr. *De lapsis*, c. 11 fine: « Individuis Christi nexibus adhaeserunt » (M. P. L. t. 4. c. 11).

4 Schiwietz, p. 19.

5 Quis dives salvetur c. 36 (M. P. G. t. 9, c. 642).

6 Tertullianus, *De Exhortatione castitatis*, c. 11 (M. P. L. t. 2. c. 926); S. Hippolytus, *Fragmenta in Proverbia*, (M. P. G. t. 10 c. 627).

7 S. Cyprianus, *De habitu virginum*, c. 24 (M. P. L. t. 4, c. 464).

8 Cfr. Hélyot, op. cit. t. 1. 5. 6.

S. Basilii in partibus Orientis et S. Benedicti in Occidentis, et quales exstitere ex disciplina duorum istorum praecipuorum Patrum et Institutorum vitae monasticae.

I. De prioribus monachis

Communis ratio monasticae vitae.

41. *Communis* cujuslibet *vitae monasticae ratio* est ipsa professio sanctitatis; sanctitatis, inquam, propter se intentae, non autem directae ad aliquem finem Instituti. Ecclesiae tamen, si res postulabat, per accidens opitulari non abnuebant monachi. Porro ad sanctitatem pertinere intelligebatur fuga seculi, rerum penuria, cultus continentiae, studium abstinentiae et mortificationis, rerumque divinarum contemplatio.

In priore autem aetate, magis suo quisque impulsu atque instinctu movetur, quam in altera, ubi potius communi informantur regimine. Quare, in his primordiis, magna cernitur varietas studiorum; et monachi videntur esse spirituales athletae, qui abstinentia et mortificatione inter se certant. Nec diffitendum est nonnullos excessisse modum atque egisse sat insipienter. Cave tamen ne ex paucorum deliramentis, quae quia sunt praeter consuetudinem facilius memoriae traduntur, universam judices disciplinam. Hanc enim sanctissimi iique prudentissimi viri laudibus celebrarunt, ac libri quibus exhibetur, nominatim scripta Cassiani et Rufini, aurea continent documenta vitae spiritualis.

Duo genera: eremitarum et coenobitarum.

Varietas tamen ista in duo praecipua genera cogi potest. Sunt enim vel *eremitae*, *anachoretae*, i. e. solitarii homines, quorum primum exemplar fuit S. Paulus eremita, illustris autem propagator S. Antonius abbas; vel *coenobitae*, communi obnoxii regimini, quibus sapientem praescripsit regulam S. Pakhomius.

Cassianus.

Licet potissimum intendamus animum in juridicas rationes status religiosi, juvat saltem verbo commemorare etiam, in Occidente, Joannem Cassianum († 435 vel 448) Abbatem Massiliensem, cujus notiora sunt ascetica opera [1]. In haec retulit vitae spiritualis documenta quae hausta ex diutina (390-400) commoratione inter monachos aegyptiacos, ab ipso ad occidentales aptata sunt regiones.

S. Columbanus.

In Hibernia circumferebatur etiam aspera regula dicta a S. Columbano († 615), monacho Hiberno, qui vir apostolicus, a montibus incipiens Vosegis ad Apenninos, in plures

---

[1] Sunt autem: *De institutis coenobiorum et de octo principalium vitiorum remediis libri XII* et *Collationes XXIV*. Posterius istud opus praestat copia spiritualis doctrinae, quanquam nonnihil, praesertim in Coll. XIII[a], infectum sit errore semi pelagiano.

Europae regiones intulit fidem et monasticam vitam una cum civili cultu, praecipuusque exstitit apostolus Alamannorum.

Nova aetas, auspiciis S. Basilii et S. Benedicti.

Verum nova aetas exorditur monachis a regula S. Basilii in partibus Orientis et S. Benedicti in Occidentis. Jam tamen hic memores simus initio novae disciplinae non significari prioris finem. Quare hoc loco plura referenda sunt de disciplina orientali, quae licet recentiora S. Basilio, minime tamen ab ipsius Institutis sunt profecta.

Fusius autem de primordiis dicimus in *Supplemento* 1 § 2.

Notae juridicae: Perseverantia.

42. 1. Qui semel perfectiores has vias erant ingressi, existimabantur se reditu ad vitam secularem prohibuisse, ita ut cujuspiam defectionis argueretur nonnullorum inconstantia [1]. Qua tamen necessitatis vi, quo titulo tenerentur, dici adhuc nequit.

Integrum autem ipsis erat mutare sedem; atque etiam coenobitis licebat in alterum migrare monasterium.

Consilia evangelica,

2. Re potius quam voto videntur fuisse *pauperes*, sine dominii inhabilitate. Perfectam profitebantur *castitatem* ac corporis mortificationem, variisque cautionibus, nominatim fuga alterius sexus [2], ipsos aemulabantur Angelos.

Obedientiae quam diximus essentialem non pauca habemus documenta. Plura enim facta demonstrant ipsos fuisse Episcopis obnoxios [3]; Monachi AEgyptii specialem profitebantur obedientiam, tamquam *Pharaoni ecclesiastico,* Archiepiscopo Alexandrino [4]. Quam Episcoporum auctoritatem luculente confirmavit can. 4 concil. Chalcedonensis (451) vetans ne monasterium erigeretur sine Episcopi consensu. Conc. Arelatense III (c. 455) et, s. VI, conc. Carthaginensia (525 et 534) voluerunt tamen monachos libere in potestate versari suorum abbatum, reservata Episcopis ordinatione clericorum monasterii et dedicatione oratorii [5].

---

1 Besse, *Les moines d'Orient*, p. 93, 117, 142, 143. Contra « monachos et monachas » qui « abjecto proposito sanctitatis », labuntur in peccata carnis, severius jam invehitur in epistola S. Siricii Papae ad Himerium episcopum, c. 6, in qua carnales istae conjunctiones damnatae dicuntur publicis legibus et ecclesiasticis juribus. Norunt epistolam istam a 385, esse decretalium juris canonici antiquissimum monumentum (Bardenhewer, *Les Pères de l'Eglise*, II, p. 340, M. P. L. t. 13, col. 1137). Obligationem illam perseverandi sanciunt C. Arelatense II (c. 452), can. 25; C. Andegavense II (455). Cfr. Harduin, II, 775. 779.

2 Evenit tamen ut una domus contineret monachum et moniales; immo exstructa sunt monasteria quae *duplicia* vocabantur quia binas utrique sexui habebant partes. Quod, etsi sancte quandoque frequentatum, non vacare periculo per se patet.

Calumnias D. Amélineau, contra mores monachorum S. Pakhomii redarguit R. D. Ladeuze, *Etude sur le cénobitisme pakhomien*, in appendice.

3 Besse, *Les moines d'Orient*, p. 187. Cfr. p. 40. 52 et prooemium regular. brev. S. Basilii, (M. P. G. t. 31, c. 1079).

4 Besse, l. c.

5 Cfr. ista concilia, Harduin, II 780. 1090. 1177. 1178; Hefele, *Conciliengesch.* II 563. 693-695. 738.

Eadem concilia sic indirecte nobis testantur auctoritatem abbatis in monachos suos. Solebant ceterum ii ipsi qui in Oriente petebant solitudinem sibi quaerere ducem spiritualis disciplinae, cui perfectissime dicto obtemperabant [1], nisi quod arbitratu suo mutabant magistrum. Plurimum praedicabatur sequenda traditio majorum.

Sed ex quo tecto usi sunt communi, absoluta obedientia visa est aliquid praecipuum in vita religiosa. Jam regula S. Pakhomii [2] ac deinceps universim omnes in prima commendatione habent obedientiam, ita ut ex ea colligerent vitae coenobiticae praestantiam. In Instituto tamen S. Pakhomii nondum videntur usu venisse vota *formalia*; nec vita erat perfecte communis, nec stabili vinculo monasterio devinciebantur monachi. Nihilominus, unius Superioris generalis auctoritate et bis in anno celebrandis conventibus universalioribus monachorum [3], jam magis ibi accedebatur ad modernos Ordines religiosos quam per regulam recentiorem S. Benedicti.

Clericatus, Pro fine intento, monachi dignitate clericali minime opus habebant, potiusque, ex humilitate et fuga tumultus ac negotiorum, animo erant ab isto honore atque onere alieni. Quia tamen solebant anachoretae in sabbatis et Dominicis simul convenire ad sacra participanda, non paucae congregationes proprio uti coeperunt sacerdote. Quod multo magis opus fuit his qui vitam agebant coenobiticam. Mox plures monachi abducti sunt ab episcopis ut fierent sacerdotes vel diaconi [4], et nonnulli etiam, vel reluctantes, episcopali aucti sunt dignitate. Commemorandi sunt hoc loco S. Basilius, S. Gregorius Nazianzenus, S. Joannes Chrysostomus, qui ante suum sacerdotium exemplo honestarunt vitam religiosam quam deinde, facti Episcopi, tantopere hortationibus suis propagarunt. Ipsa ceterum S. Bibliorum lectione, ad suam ipsorum utilitatem primo assumpta, inducti sunt monachi ut in theologicas controversias se insinuarent. Quod si quandoque errorum atque haeresium fuere fautores, plerique tamen

---

1 Oltarjefskij, p. 11.
2 Cfr. Ladeuze, *Étude sur le cénobitisme pakhomien*, p. 285. 286.
3 Cfr. de Instituto S. Pakhomii, Ladeuze op. cit. p. 285-288 et Butler, *The lausiac history*, etc. p. 234-237.
4 Egregium hujus rei monumentum habemus in cit. epist. S Siricii ad Himerium. In c. enim XIII declarat Pontifex: « Monachos quoque, quos tamen morum gravitas et vitae ac fidei institutio sancta commendat, clericorum officiis aggregari et optamus et volumus. » (M P. L. t. 13, c 1144.) Atque in conciliis orientalibus s. v et VI, praeter eos qui subscribebant mere ut pertinentes ad ordinem Monachorum, nomina legimus plurium monachorum qui simul aucti erant sacerdotio vel diaconatu. Ita, ex 22 archimandritis qui consignarunt damnationem Eutychetis, 18 sese profitentur sacerdotes. Cfr. Labbe-Mansi, t. 6, c. 751-754.

non parum christianae reipublicae profuerunt, jamque s. 4 apparent utilissimi Episcoporum adjutores in defendendo et praedicando Evangelio vel patrocinando iis quos iniqua vexabat calumnia vel principum persecutio [1].

3. Peculiaris juris prima vestigia habemus in variis canonibus c. Gangrensis (c. 330) qui virginibus, continentibus, iis qui secularia demittunt negotia plura praecipiunt, ne religionis obtentu deserant officia conjugalia vel pietatis erga parentes vel filios; ne contemnant statum communem, ne insolescant in vestitu singulari, etc. [2]. Synodus vero Alexandrina, a. 362, auctore S. Athanasio, solitariis AEgypti observanda praescripsit quae traditione continebantur majorum [3]. Synodus Caesaraugustana (380) can. 6, vetat ne per speciem monachatus clericus quaerat sibi liberiorem vivendi modum; Africana v (401) prohibet ne Episcopus ordinet clericum qui pertineat ad monasterium alterius dioecesis; conc. Hiberniae sub S. Patritio (c. 450) inhibet can. 9 cohabitationem monachorum et virginum. Can. 4 conc. Chalcedonensis (451) exigitur assensus Episcopi ad legitimam monasterii erectionem [4]. Jam dicebamus modo de conciliis quibus libera vindicata est abbatum auctoritas. Quae exempla satis sint ad ostendendum qua via perventum sit ad proprium religiosis constituendum regimen. *Jus regulare.*

II. De Monachis Basilianis et Benedictinis

43. Clarum illud lumen orientalis Ecclesiae, S. Basilius Magnus (331-379), in modum responsorum ad dubia, duplicem conscripsit codicem regularum, quae maxima refertae sapientia, ea tradunt religiosae vitae principia quae ubique, etiam hodie, sublimem religiosorum declarant philosophiam. Has ante oculos suos proposuere quotquot deinceps monachis formam praescripsere vivendi [5], has adhuc profitentur fere omnia monasteria ritus orientalis, sive romanae adhaereant unitati, sive schismate sint a catholica communione avulsa. Praeter enim paucos, qui S. Antonii vel S. Pakhomii vivunt legibus, ceteri omnes sunt Basiliani. Cfr. Papp-Shilágyi, *Enchiridion juris ecclesiae orientalis catholicae*, § 161. *Regula S. Basilii*

---

1 Besse, *Les moines d'Orient*, c. 17 et 19.
2 Hefele, *Conciliengesch.* 1, 753, 758. Cfr. Harduin 1, 536-538.
3 Cfr. Revillout, *Le conc. de Nicée etc.* t. 2, p. 459, 460, 475-489.
4 De his conciliis cfr. Harduin, 1, 806. 988. 1791; II, 602.
5 Namque ad Latinorum cognitionem eas transtulit Rufinus, ex utrisque S. Basilii regulis conficiendo tertiam, 203 constantem responsis. Cfr. Spreitzenhofer, p. 41.

Duplici constat serie responsorum

Ex regulis istis priores, numero 55, dicuntur (κατὰ πλάτος) *fusius tractatae* [1], quia explicatius res proponunt, licet summa sit brevior quam alterarum, κατ' ἐπιτομήν, *brevius tractatarum* [2] quae sunt 313. Et hae quidem dubia solvunt magis particularia; utrumque tamen genus versatur in virtutibus colendis, status officiis, morali institutione ac disciplinae perfectionis ratione intima, potius quam definit vel describit diurnum vivendi ordinem.

Regula S. Benedicti

44. Occidentalis monachismi Patriarcha fuit S. Benedictus, Nursiae, in Umbria, anno 480, natus, qui, non sine divino consilio et instinctu Spiritus sancti, humanam simul industriam minime aspernatus nec modicum lumen mutuatus ex regulis S. Basilii et S. Augustini et ex Cassiani libris [3], « scripsit monachorum regulam, discretione praecipuam, sermone luculentam [4] » quae ab octavo ad medium seculum XII communis monachorum evasit norma vivendi, ita ut prae aliis uno *Regulae* nomine designaretur.

Notae propriae.

Haec, omnium prima, continet, praeter principia spiritualis conversationis, diurnas exercitationes quae monasticae vitae referunt imaginem, atque, ut praecipuum quid, vult monachum *stabiliter* voti nexu monasterio addictum.

Praecipuae reformationes :

Ut est humana fragilitas prona in laxiores mores, ac vitae regulari aeque adversari solent divitiae et exteriores turbae tunc temporis frequentissimae, pluries necesse fuit monachos ad pristinam morum revocare severitatem. Hinc in Ordine S. Benedicti variae Reformationes quae, plurium monasteriorum factae communes, Ordinem istum in varias coeperunt dividere congregationes.

S. Benedicti Anianensis,

Opus sanctae restitutionis magno aggressus est zelo S. Benedictus Anianensis († 821), qui ex collectis undique monachorum usibus, illustrem composuit *Concordantiam regularum*. Ipsis tamen adjunctis prohibiti sunt diuturni fructus istius conatus.

Cluniacensis,

Pervulgata est reformatio Cluniacensis, qua alter abbas istius monasterii, S. Odo (927-942), condidit congregationem quae deinceps adeo floruit, ut ineunte s. XII ad 2000 monasteria satis arte subjunxerit sub imperium Abbatis monasterii principalis.

Cisterciensis et Trappensis.

Cisterciensis reformationis, s. XI, praecipuum lumen ac decus fuit S. Bernardus. Ex Cisterciensium stirpe exstitere et nati sunt PP. Trappenses, qui, auspice SS. Leone

---

1 Migne, P. G. t. 31, c. 890-1052. — 2 Migne, ibid. c. 1079-1306.

3 Ipse S. Benedictus memorat opera Cassiani et regulam S. Basilii in postremo capite, 73, suae regulae; usum vero documentorum S. Augustini probat Besse, *Le Monachisme africain*, p. 51.

4 S. Greg M. *Dialog.* l. 2, c. 36. M. P. L. t. 66. c. 200.

PP. XIII, pristinam recens recuperarunt unitatem, religionemque constituunt sui juris, cui nomen: *Ordo Cistercensium Reformatorum Beatae Mariae Virginis de Trappa* [1].

Commemoranda etiam videtur magna reformatio inducta a Benedicto XII per const. *Summi Magistri*, 20 jun. 1336.

Religio Camaldulensis.

Ad regulam S. Benedicti, non tam studio reformationis quam severioris cultus, referuntur etiam *Congregatio Camaldulensis* [2] quae, auctore S. Romualdo († 1027), eremiticum profitetur genus vivendi temperatum communibus Institutis et obedientia praestanda uni capiti; tum *Congregatio Vallombrosana* [3] quam S. Joannes Gualbertus († 1073) condidit ea mente ut conjungeret utriusque vitae, eremiticae inquam et coenobiticae, commoda. Religio ista insignis fuit indefessa sua opera ad depellendam simoniacam labem ecclesiis Italiae, primaque, ad res temporales curandas, usa est *fratribus conversis*, quibus mitior indita est disciplina.

Religio Vallombrosana.

Religio Carthusiana.

Rigore vitae celeberrima praeterea est religio Carthusiana [4], quae a° 1084 parentem habuit S. Brunonem Coloniensem propriisque regitur *Consuetudinibus Carthusiae* collectis et compositis a quinto Majoris Carthusiae Priore cui nomen Guigo. Qui ordo gloriatur se numquam esse reformatum.

Ratio utriusque monachismi.

45. 1. Regulae S. Basilii et S. Benedicti intactam servant *intentionem vitae monasticae*, qua monachi mere cogitant perfectiorem exercere religionem, i. e. evangelica consilia exprimere moribus et conversatione. Quae porro sanctitas ab ipsis ponebatur in caritate [5], intima conjunctione cum Deo, ad quam assequendam deponenda erat omnis seculi sollicitudo, et absoluta colenda renunciatio rerum et affectuum [6]. Quare disciplina eorum vertebatur praecipue obedientia [7] et oratione, nominatim Deo psallendis laudibus, quas interrumpere solebat honestus labor.

Intentio vitae.

Ministeria sacra.

Per accidens, si res postulare videbatur vel opportuna dabatur occasio, spiritualia non detrectabant ministeria. Plures e monasteriis assumpti sunt Episcopi, immo Summi Pontifices, et prodiere viri apostolici qui non minus moribus quam verbis Evangelium disseminarunt. Tales fuere

---

[1] Cfr. Breve *Pastoralis Muneris* 17 mart. 1893. *N. R. Th.* t. 25, p. 256 sqq.
[2] Cfr. Hergenröther, etc., *Kirchenlexicon*, v. *Camaldulenser*.
[3] Cfr. op. cit. v. *Vallumbrosaner* et *Johann s Gualbertus*.
[4] Cfr. op. cit. v. *Bruno von Köln*, *Karthaüserorden*.
[5] Cfr. S. Basil. reg. brev. 157. 221. 222.
[6] Cfr. S. Basil. reg. fus. tract. 8, n. 3, et reg. brev. 2. 234.
[7] Cfr. reg. S. Benedicti, prologum.

qui, duce S. Augustino, a S. Gregorio Magno missi sunt in Britanniam majorem.

Forma exterior.

2. Quod ad *regimen* seu *formam exteriorem*,

Nulla magna Universitas.

a) Minime cogitabant Patriarchae monachorum de instituendo aliquo collegio, quod, sub uno capite, multas ubique complecteretur domus instar membrorum.

Qui Ordinem condebat mere tradebat normam vivendi, qua, si vellent [1], monachi uti possent ad mores perficiendos, fere sicut ex Ordine liturgico sacerdotes accipiunt rationem litandi et sacras obeundi functiones. Atque ipse *Ordo monasticus* non designabat nisi universitatem eorum qui Christi scholam absolute sectabantur. Modernas Ordinum rationes praepararunt Cluniacensis reformatio et Cisterciensis, cum unius supremi Abbatis imperio obnoxias facerent omnes domus ; simul tamen ipsis objici potest recessus aliquis a mente S. Benedicti [2].

Jurisdictio Episcopi.

b) Quandiu singula monasteria constituta sunt separatim nec partes evaserunt majoris Universitatis, minus necesse fuit eos Ordinariorum subducere legibus. Itaque monachi communem reliqui populi [3] debebant Episcopo obedientiam.

Cleriatus.

c) Si omittimus Instituta quae SS. Episcopi eo fundarunt consilio ut ex religiosa disciplina sanctiores sibi asciscerent ministros, non *per se*, sed *per accidens* iidem qui monachi erant clerici, ita ut per aliquod tempus prohibitum sit ne monachi clericatum susciperent. Necessitas autem monasterii vel evangelicae missionis cogebat ut ascenderent ad sacros ordines [5].

d) Communi prece quae statis temporibus fundebatur, suadente etiam versu Psalm. « Septies in die laudes dicam tibi Domine » inducta est paulatim nostra horarum canonicarum forma [6].

e) Studiis minime ex instituto vacabant monachi ; pia autem lectio, quam etiam suadebat regula S. Benedicti, invexit in monasteria studia litterarum et labores intel-

---

[1] Quare nihil obstabat quin idem monasterium mutaret regulam vel plures simul admitteret.
[2] Cfr. D. Gasquet, *Saggio storico*, p. 9. 13. 20. 44.
[3] Populi, inquam, non specialem cleri : Cfr. documenta supra, **42**, 2, recitata.
[4] Besse, ibid.
[5] S. VI et VII ecclesiae celticae non habuerunt clericos quos vocamus seculares.
[6] Duchesne, *Les origines du culte*, p. 433 fine. Rationis qua celebraretur officium divinum a monachis AEgyptiacis et Palaestinensibus testem praecipuum habemus Cassianum, *Collat.* 2 et 3 (Butler, op. cit. p. 204) ; auctorem vero S. Basilium, reg. fus. tr. 37 (Besse, op. cit. p. 334. 335). Fuere etiam in Oriente monasteria in quibus indesinenter resonabat Psalmorum cantus. Ad hos pertinent monachi abbatis Alexandri in

lectus; dum institutio puerorum quos, a parentibus oblatos, recipiebat S. Benedictus, initium fuit scholarum claustralium.

III Parergon. **De religiosorum istius aetatis ratione subseciva**

Peculiaris disciplinae origo.

46. Jam vidimus non in una orientali Ecclesia, verum etiam in occidentali, celeberrimos episcopos et doctores fuisse simul religiosae vitae professores et propagatores. Quod peculiari disciplinae religiosae viam paravit. Namque S. Eusebius Vercellensis († 371) studio impulsus reformandi ecclesiasticos mores, in propria domo, cum clero suo vitam egit monachalem : quod imitatus est S. Augustinus. Is jam pridem cum quibusdam discipulis « Dei servum » se fecerat, prius Tagasti, in paterna domo, —quam unam ex bonis suis retinuerat,—tum in Hipponensi urbe, ubi reluctans ordinatus est sacerdos. Itaque, post cooptationem suam in Episcopum, haec de se est testatus : « Volui habere in ista domo Episcopi mecum monasterium clericorum [1]. » Quare, etsi nondum variae tunc religiones distingui possunt, in hac tamen specie deprehendimus, post exemplum S. Eusebii Vercellensis, collegium clericorum qui, ut ipse ait S. Augustinus, binas res professi sunt « et sanctitatem et clericatum [2] ». Ex monasteriis hipponensibus decem saltem prodierunt episcopi sanctitate et doctrina conspicui.

S. Eusebius Vercellensis

S. Augustinus.

§ 4. *De canonicis regularibus* [3]

Genesis istius Instituti.

47. Ad exemplum S. Eusebii Vercellensis et S. Augustini, coeperunt plures antistites inter clerum suae ecclesiae inducere vitam communem, proposita regula quae ex sacris conciliorum canonibus magnam partem erat desumpta. Omnium celeberrima ea est quam a° 766 Metensis Episcopus S. Chrodegangus suis clericis praestituit : quae deinceps in variis locis est admissa. Ita factum est, ut clerici ecclesiarum tum cathedralium tum principalium dicti sint *canonici*, quia ad praescriptum certae regulae seu *canonis* communem degebant vitam. Qui etiam solebant communiter in ecclesia laudes Deo psallere. Institutum istud plurimum fuit commendatum, immo firmatum sanctio-

Regula S. Chrodegangi.

Syria, s v, qui etiam, in aliquo saltem monasterio. dicti sunt *Acemetae*. (Besse, op. cit. 46, 47 ; conferend. cum Ladeuze, *Revue d'hist. eccl.* 1900, p. 513 not.)

[1] Sermo 355. M. P. L. t. 39, c. 1570.

[2] Ibid. col. 1573.

[3] Cfr. Hélyot. op. cit. t. 2. Hergenröther etc., *Kirchenlexicon*, v. *Canonici Regulares*, *Kreuzherren*, *Norbert*.

nibus conciliorum, nominatim Aquisgranensis (816). Clerici tamen isti carebant votis nec erant religiosi, ita ut vita *canonica* interdum vitae opponeretur *regulari*.

Canonici regulares et seculares. Seculo autem x, salutaris ista disciplina coepta est dilabi, et, dimissa vita communi, fieri inter clericos partitio beneficiorum. Cui mitiori disciplinae quo firmius obsisterent, alii addiderunt vitae communi abdicationem privatae possessionis. Ita, s. xi, nati sunt *canonici regulares*, qui vitam communem cum professione paupertatis conjungebant; et divisio facta est inter eos et *canonicos seculares*, lege communis vitae solutos.

Regularium canonicorum singulae domus in initio sui quaeque erant juris. Deinceps, inter monasteria communis originis vel reformationis, vinculum est inductum, nataeque sunt plures eorum congregationes.

Universalem canonicorum regularium reformationem ordinavit Benedictus xii, Constitutione *Ad decorem* (15 maii 1339).

Hodiernae Congregationes. **48.** Ex his canonicorum congregationibus paucae numero supersunt. Indicandi nobis sunt:

Lateranensis. a) *Canonici regulares Lateranenses* vel de *SS. Salvatore,* quorum origo repeti posse videtur ab Alexandro ii, qui, circa 1063, canonicos Basilicae SS. Salvatoris (seu Lateranensis) composuit ad vitam regularem. Reformati sunt (1396) a B. Bartholomeo Colonna, atque seculo proxime elapso (1823) sibi asciverunt *Canonicos regulares Rhenanos.* Sixtus v porro decrevit, ut, quamvis ab Ecclesia Lateranensi discessissent, ab eadem tamen ductum retinerent nomen.

Praemonstratensis. b) In Belgio potissimum floret Institutum canonicorum *Praemonstratensium* (1120), qui patris loco habent S. Norbertum episcopum Magdeburgensem.

Crucigerorum. c) In Belgio etiam atque Hollandia exsistunt domus *Cruciferorum* vel *Crucigerorum*, quos a° 1166 instituit, prope Leodium, Theodorus Cellensis.

Notae religionis canonicae. Regulares isti, ut plurimum, secuti sunt, praeter proprias Constitutiones, regulam quae, s. xii, ex scriptis S. Augustini confecta, a sancto praesule nomen mutuatur.

In hoc Institutorum genere jam cernitur conjunctio clericatus cum professione religiosa, habeturque finis proprius Instituti, servitio alicujus ecclesiae et decore sacri cultus contentus.

§ 5. *De Ordinibus Mendicantibus* [1]

Ratio propria istarum religionum. **49.** Ineunte s. xiii, cum plures sectae haereticorum exprobrarent Ecclesiae labentem disciplinam nec paucos

[1] Cfr. Hélyot, op. cit. t. 7.

ementita specie apostolicae severitatis caperent ignâros, visum est ipso tenore vitae propulsare calumniam pestemque continere erroris. Hanc suscepere provinciam *Ordines Mendicantes*, quorum praecipui auctores fuerunt S. Franciscus Assisiensis et S. Dominicus, ratio vero peculiaris his notis concrescit, ut, abjecta non privata tantum singulorum sed etiam communi Instituti possessione, colerent, quantum est ex primaeva Institutione [1], *paupertatem in communi*, ducerentque *mixtum* contemplatione et sacris ministeriis *genus vitae*. Namque uterque fundator addixerunt missionibus et praedicationibus religiosos suos, quorum praeterea plures in cathedris philosophiae et theologiae mox coeperunt illustri esse loco. *Genesis. Peculiares notae.*

Denique ad propriam hujus generis Institutorum rationem pertinet etiam *collegialis* eorum *Institutio* ad modum Ordinis presse talis, ita ut omnes domus uni subsint regimini habeantque hierarchiam cujus caput est superior generalis.

Restat ut praecipuos jam demus mendicantes ordines.

50. 1. Itaque S. Franciscus a° 1209 instituit Religiosos qui, ut ab humili suo conditore erant jussi, dicti sunt *Fratres Minores*. S. Clara auctoritate mota S. Francisci, simile mulieribus creavit Institutum (1212), quod ita fuit *secundus Ordo S. Francisci*. « Tricamerata » evasit, ut, in 3 *parte historiali* scribit S. Antoninus, arca novi Patriarchae, postquam (1221) etiam inter seculares vulgavit nonnullas religiosae vitae exercitationes quibus *Tertius* continetur *Ordo*. *Fratres minores. Ordo primus, secundus, tertius.*

Hanc regulam S. Francisci. quam, 29 nov. 1223, C. *Solet*, confirmavit Honorius III, secundum privilegia a S. Sede concessa et suas quisque observantias S. Sedi probatas, profitentur:

Fratres Minores. Merum istud *Fratrum Minorum* nomen acceperunt a Leone X, C. *Ite et vos* (1517), eorumque quattuor exstabant genera: *Observantes, Reformati*, *Excalceati* seu *Alcantarini*, *Recollecti*, sub uno antistite supremo, cui nomen *Minister generalis totius Ordinis Minorum*. Haec autem ad unitatem perfectamque vitae communitatem revocavit SS. Leo Pp. XIII, C. *Felicitate quadam*, 4 oct. 1897, indito nomine *Ordinis Fratrum Minorum*, sine ullo apposito.

Fratres Minores Conventuales, qui regulam sequuntur

[1] Si enim excipias Fratres Minores de Observantia et Capuccinos, huic regimini derogatum est a concilio Tridentino s. 25, c. 3, *De Regularibus et Monialibus*. Domus professae Societatis Jesu ac residentiae independentes prohibentur etiam habere sive redditus sive bona immobilia, nisi fere habitationem, ecclesiam et hortum. Suarez, *De relig.* tr. 10, l. 6, c. 6, n. 15-17; Sanchez, *In Decal.* l. 6, c. 18, n. 11-15; Ciravegna, *De Paupertate* S. J. p. 11.

minus asperam, suumque sortiuntur nomen a majoribus quas incolebant domibus.

Fratres Capulati seu *Capuccini*, quorum strictam ac primis initiis eremiticam disciplinam, a° 1526, induxit Matthaeus Baschi.

Fratres Praedicatores. **51.** 2. S. Dominicus, qui jam ab a° 1206 coëgerat sanctimoniales, a° 1215 pater exstitit novi Ordinis Mendicantis, qui scientiis sacris et praedicationi vacaret: unde dicti *Fratres Praedicatores*. Approbati sunt C. *Religiosam* Honorii III, 22 dec. 1216.

Carmelitae. **52.** 3. In eodem seculo XIII, ex Asia in Europam transcenderunt *Carmelitae*, qui primitus eremiticam vitam colebant, sed, auctore Innocentio IV (1245), coenobiticam adoptarunt, licet eremiticae professionis quaedam vestigia retinerent. Ob priorem regulam, quam (1209) *Albertus*, patriarcha Hierosolymitanus, eis conscripserat, a nonnullis inter *Basilianos* monachos ponuntur; sed alteram postea professi sunt regulam atque a° 1245 cooptati in Mendicantes. Eorum Institutum confirmavit, a° 1247, Innocentius IV C. *Quae honorem*, ut *Ordinem Beatae Mariae Virginis a Monte Carmelo*. Notissima est hujus ordinis reformatio feliciter a° 1568 peracta a S. Theresia a Jesu.

Eremitae S. Augustini. **53.** 4. E variis *Eremitarum* congregationibus Alexander IV, C. *Licet*, 2 maii 1256, composuit unum corpus, cui data est regula S. Augustini (n. **48** c.). Quare, isti religiosi vocantur *Eremitae S. Augustini*.

Quattuor istae religiones vulgo nuncupatae sunt *quattuor religiones mendicantium*.

Servi B. M. V. 5. His postea, ut quintus ordo mendicans additus est Ordo *Servorum. B. M. V.* (1233).

Minimi. In Mendicantibus referuntur etiam *Minimi Eremitae S. Francisci de Paula* (1454).

§ 6. *De Clericis regularibus* [1]

Clerici regulares. **54.** Ex vinculo quo principali ecclesiae erant obstricti, facile coeperunt canonici nomine aliquam praeferre dignitatem, simulque, prae ceteris clericorum officiis, incumbere potissimum in communes Dei laudes et divini cultus majestatem.

Genesis.

Apostolica studia magis placuerunt mendicantibus, qui nondum tamen omnia amplectebantur clericalia officia.

Qui igitur professioni religiosae clericalia munia in universum conjungere cogitarunt simulque a dignitatis nomine abhorrebant, non jam *canonici*, sed *clerici regulares*

[1] Cfr. Hélyot, op. c., t. 7.

sunt appellati. His susceptio clericatus est inter media quibus finem persequuntur sui Instituti.

Clericatus ergo, qui Monachis est quid subsecivum, a Mendicantibus vero aeque ac regula intenditur, Canonicis et Clericis regularibus fit quodammodo caput, ita ut apud eos potius regula accedat clericatui, quam is regulae. *Nota peculiaris.*

55. 1. Hoc vitae genus primi amplexi sunt *Theatini*, quos a° 1524 *S. Gaëtanus* coepit condere. *Theatini.*

2. Hos exceperunt clerici regulares *Somaschae* seu *S. Majoli*, quos, 1530, *S. Hieronymus AEmilianus* orphanis instituendis devovit. *Regulares Somaschae.*

3. *Barnabitae* vero (seu *Clerici regulares a S. Paulo)*, 1533, Mediolani modo magis universali studuere spirituali proximorum utilitati; juventuti alendae operam dederunt, et jam quodam voto de non ambiendis dignitatibus se obstrinxerunt. *Barnabitae*

4. Ad hanc *Religionum* classem pertinet *Societas Jesu*, quae a° 1540 ut Ordo religiosus coepit exsistere. Simili fere ratione qua Mendicantibus propositum fuit haereticorum impugnare partes simulque eorum repellere criminationes, societas ista superbiae Neotericorum, qui abjiciebant imperium Romani Pontificis, contrarium specialis obsequii opposuit studium, et quo melius retunderet calumnias quibus Ecclesiam turpis insimulabant avaritiae, abjudicavit a se stipendia sacrorum ministeriorum. Quae cum nec proprio uteretur habitu, nec chori teneretur obligatione, nec sollemni professionis pactione mutuum inter se et alumnos omnes induceret vinculum, etiam quibusdam catholicis viris visa est a propria Religionis ratione deficere, variisque obnoxia querelis. Haec redarguit et prohibuit Gregorius XIII, B. *Ascendente Domino*, 25 maii 1584. *Societas Jesu.*

5. Post eam, a° 1591, *S. Camillus de Lellis* instituit *Clericos ministros Infirmorum.* *Ministri infirmorum*

6. Afferendi etiam sunt: *Clerici minores* (1588), quos *S. Franciscus Caracciolo* instituit; *Clerici minores.*

7. *Clerici scholarum piarum*, quorum fundator est *S. Josephus Calasanctius* (1617); *Clerici scholarum piarum.*

8. *Clerici regulares a Matre Dei* (1628). *Clerici regulares a Matre Dei.*

Regularibus clericis studium paupertatis, quam Christus apostolicis viris commendavit, minime repugnabat. Unde nonnullae Religiones clericorum regularium, etiam *paupertatem in communi* sunt professi et sic simul exstiterunt religiones Mendicantium, quamvis, quia praecipua eorum intentio ferebatur in spiritualem proximorum utilitatem, Mendicantium nomine non definirentur. *Plures ex cleric. regul. sunt Mendicantes.*

A S. Pio V, per Bullam *Dum indefessae*, 7 jul. 1571, Societas Jesu declarata est Ordo Mendicans.

§ 7. *De Congregationibus religiosis* [1]

Quae res subjiciantur voci congregationis.

56. Varia fuit vis verbi *Congregationis.* Namque designavit :

Coetus monachorum;

1. *Coetum* seu *coitionem monachorum.* Cfr. Cassian. Coll. 2ª Praefatio; S. Benedicti regulam c. 17 [2].

Consociatio plurium monasteriorum,

2. *Consociationem plurium monasteriorum,* qua morali saltem conjunctione coeptae sunt copulari domus quae ab una praecipua originem trahebant vel eandem recipiebant reformationem. Prioris generis fuit jam aº 1080 congregatio Hirsaugiensis [3] (Hirschau, Würtemberg), Ordinis S. Benedicti, in quo plures adhuc exstant hujusmodi Congregationes: e. c. Cassinensis, Beuronensis. Ad alterum genus referri possunt Congregatio Cluniacensis, Cisterciensis, quae potius tamen peculiares sunt Religiones.

In ordine S. Benedicti;

Congregationes hujusmodi auctae sunt numero ex quo plena frui exemptione non jam concessum est nisi iis monasteriis quae plura simul universalioris cujuspiam capituli obtemperabant legibus.

Societas clericorum vel laïcorum:

3. *Societates* sive *clericorum* sive *laïcorum*, quae, ad peculiarem assequendum finem pietatis vel caritatis, accedunt ad Religionum rationem sed ab ea aliquo modo deficiunt, sive quia desideratur aliquod votum substantiale saltem perpetuum, sive quia vota a nullo superiore nomine Ecclesiae acceptantur. Hae nunc presse dicuntur *Congregationes ecclesiasticae* vel *seculares.* Tempore prima fuit *Congregatio Oratorii* quam, sine votorum obligatione, Romae (1566), condidit S. Philippus Nerius: quod Institutum imitatus est in Gallia (1611) Card. Bérulle. *Presbyteri Missionis*, vulgo dicti *Lazaristae*, quattuor faciunt vota simplicia paupertatis, castitatis, obedientiae et stabilitatis, quae, etsi reservata sunt Sedi apostolicae, a nemine tamen nomine congregationis vel S. Sedis acceptantur: quare, ex sententia S. Vincentii a Paulo eorum parentis, definivit Alexander VII, Br. *Ex commissa* [4], 22 sept. 1655: « Haec congregatio sit de corpore cleri secularis. » Puellae vero seu Sorores dictae a caritate, ab eodem S. Vincentio jussae sunt in singulos tantum annos nuncupare vota.

Congregatio Oratorii,

Presbyteri Missionis,

Sorores a caritate;

Congregatio religiosa presse dicta.

57. Proprie autem nomini *Congregationis religiosae* sub-

---

[1] Cfr. Hélyot, op c. t. 8.
[2] Quot requirantur ad hujusmodi congregationem, cfr. commentaria hujus regulae a Martene, apud M. P. L. t. 66, c. 465, 466.
[3] Monasterium istud verum fuit seminarium Abbatum. Cfr. Hergenröther etc. *Kirchenlexicon*, v. Hirschau.
[4] Eodem brevi plene eximitur ab Ordinariorum jurisdictione.

jiciuntur Instituta quibus inest essentia status religiosi favetque S. Sedis assensus, non autem concessa est votorum sollemnitas.

Diu religiosorum vota fuere sollemnia.

Genesis simplicis professionis. Simplicibus votis obstringi coepti sunt Tertiarii S. Francisci vel S. Dominici qui communem agebant vitam. Hujusmodi mulierum communitates, quia lege clausurae solutae erant, omnino abolere voluit S. Pius v, C. *Circa pastoralis,* 29 maii 1566, incepto tamen ex parte irrito. Quae superfuere mox sunt toleratae a S. Sede. Similes habuere vices coetus virorum Tertiariorum, quibus idem Pontifex, C. *Lubricum vitae genus,* 17 nov. 1568, interdixerat communem sine sollemnibus votis vitam.

Interea tamen S. Ignatius voluit in sua Societate esse, praeter sollemniter professos, alios simplicibus tantum votis obstrictos.

Tempora etiam, quae plures sollemnium votorum impediebant effectus, id effecerunt, ut non tantum tolerare sed fere nova non approbare coeperit S. Sedes Instituta, nisi exclusa votorum sollemnitate.

Variae Congregationes religiosae. **58.** Has inter Congregationes, quae in dies fiunt frequentiores [1], satis nobis sit memorasse :

Congregationem Doctrinae christianae, a Caesare de Bus (1592), et *Congregationem Fratrum Scholarum christianarum* (1680), a S. J. B. de la Salle addictas pauperum institutioni;

Congregationem Clericorum Discalceatorum Crucis et Passionis D. N. J. C. institutam a S. Paulo a Cruce et a° 1741 primo approbatam;

Congregationem presbyterorum sub titulo Sanctissimi Redemptoris, quae patrem habuit S. Doctorem Alphonsum de Ligorio, retulitque a° 1749 approbationem Benedicti XIV.

§ 8. *De quibusdam Institutis peculiaris rationis* [2]

Istarum religionum communis ratio. **59.** Hoc nomine significamus religiones quae in aliquo ceterarum genere referuntur sed ab iis discrepant vel *fine peculiari* quo, quantum saltem est ex prima origine, non ordinariae christianae reipublicae necessitati erant intentae; vel *defectu alicujus notae* quae per se ad hoc genus censetur pertinere.

Varia genera. **60.** Sunt potissimum :

Ordines ad redimendos captivos. 1. Binae religiones *SS^{ae} Trinitatis Redemptionis Captivorum (Trinitarii)* et *B. M. V. de Mercede Redemptionis Capti-*

[1] Multae numerantur in *Analecta ecclesiastica,* ser. 5, c. 62 sqq.
[2] Cf. Hélyot, op. c. t. 3. 4.

vorum (Mercedarii), prior a S. Joanne de Matha et S. Felice de Valois, altera a SS. Petro Nolasco et Raymundo de Pennaforte conditae s. XIII, liberandisque addictae captivis. Regula utuntur S. Augustini, ac recensentur inter Mendicantes.

Ordines Hospitalarii. 2. *Ordines Hospitalarii*, quos finis caritatis prohibet ne monachis, defectus autem clericatus ne alii generi plane assimulemus. Hi peculiarem curam habent Infirmorum. Jam s. XII exeunte, religiosi et moniales *Congregationis a S. Spiritu in Saxia* se quarto serviendi pauperibus voto obstringebant. S. XIII (1218) Honorius III vota religionis indulsit *Fratribus hospitalaribus* dictis *a S. Antonio*. *Fratres Cellitae* approbati sunt a Pio II, a° 1460. Omnium celeberrimi sunt *Fratres a S. Joanne de Deo* (1572), qui accensentur Mendicantibus et aliquot habere solent sodales sacerdotio auctos, qui spirituale afferre valeant infirmis subsidium.

Ordines Militares. 3. *Ordines militares*, qui per arma causae Christi serviebant. Inter hos, Ordo *Equitum Melitensium*, antea appellatus equestris ordo *S. Joannis Hierosolymitani*, atque Ordo *Equitum Teutonicorum* vota religionis substantialia habent [1].

Militaris fuit Ordo Templariorum quos, ob importunas instantias regis Galliarum, Philippi Pulchri, exstinxit (1316) Clemens V in concilio Viennensi. Templariorum causa plures hodie nacta est patronos.

§ 9. *De Ordinibus et Congregationibus mulierum*

Triplex genus. **61**. Alia mulierum Instituta sunt veluti accessio quaedam Ordinis vel Congregationis virorum, cujus legibus quodammodo sunt obnoxiae censenturque participare rationem. *Secundi Ordines.* Hujusmodi sunt Moniales a S. Clara, a S. Coleta, a S. Theresia; Sorores sub titulo SS. Redemptoris.

Alia sui sunt juris. Alia propriam habent originem suique sunt juris. Ita Moniales *Ursulinae*, quas 1544 condidit S. Angela Merici; Ordo *Visitationis B. M. V.* qui (1626) auctores habuit S. Franciscum Salesium et S. Joannam Fremiot de Chantal; ita praesertim multae congregationes religiosae, quales sunt Sorores a SS. Corde.

Alia essentia carent status religiosi. Alia denique carent essentia status religiosi. Jam indi-

---

[1] De ordine *Equitum Teutonicorum*, alias *Domo hospitali S. Mariae Teutonicorum in Jerusalem*, cfr. annotationes R. P. Nilles, S. J. Innsbruck. Zeitschrift, 1887, 186 sq., 398.

cavimus Sorores a Caritate. Similiter piae tantum feminae sunt Begguinae Belgii.

PARERGON. **De vi atque usu quorundam verborum.**

62. 1. a) *Instituti* vox est universalissima, ita ut *religiosi Instituti* nomen conveniat tum ad omnem status religiosi veram rationem, tum ad quamlibet ejus imitationem. Quare frequens fit mentio *Institutorum votorum simplicium.* *Quomodo nominentur sodalitia religiosa.* *Institutum religiosum.*

b) *Ordo*, ex propria vi vocis, dicit statum, condicionem personarum in Ecclesia [1]: qua ratione, jam 3° ineunte seculo, S. Hippolytus *ascetas* in septem fidelium ordinibus, sexto loco, post sacerdotes, ante justos sanctosque, referebat [2]. *Ordo monachorum* vel religiosorum continet tunc religiosorum universitatem. *Ordo.*

Verbum dein translatum est ad singula religiosorum genera seu collegia quae probata erant Ecclesiae. Probata, inquam: sine enim hujusmodi approbatione non est in Ecclesia status personarum, nedum foret religiosus. Ex quo porro causa approbandi Instituta religiosa reservata est S. Sedi, neque aliis Institutis quam votorum sollemnium plenus concessus est assensus, consentaneum fuit *Ordinis religiosi* nomine una designare Instituta cum votis solemnibus. Quae est hodie propria vocis significatio [3]. Nomine autem prorsus falso Instituta votorum simplicium nuncupaveris *Ordines regulares.*

Universa vis eorum qui in seculo profitentur se sectari christianam justitiam secundum probatam regulam, quamvis nullo teneantur votorum nexu, merito etiam potuit Ordinis nomine honestari. Quare ii qui tertiam profitentur S. Francisci regulam ab ipsa S. Sede dicti sunt verum efficere *Ordinem Tertiariorum* [4], *secularem* tamen cum careant substantia status religiosi. Cfr. infra, parte IX, c. 1. *De Ordine Tertiariorum.*

c) *Religio* per se idem sonat quod *forma cultus.* Quare, quotquot profitentur consilia evangelica diu dicti sunt profiteri religionem *perfectiorem* simplici ea quae communis est Christianorum [5], ac singulae rationes vivendi ad nor- *Religio.*

---

[1] Kraus, *Real-Encyclopedie der christlichen Alterhümer*, v. *Ordo.*

[2] *Fragmenta in Proverbia*, M. P. G. t. 10, c. 627.

[3] Evenit ut latius transferretur ad Congregationem religiosam.

[4] Sic in C. *Auspicato*, 17 sept. 1882, et *Misericors Dei Filius*, 23 jun. 1883, passim redit nomen *Ordinis secularis.* R. P. Piat, 1. 30, post Pellizarium, tr. 1, c. 3, n. 35, potius existimat hic Ordinis nomine venire modum vivendi certa regula et cerimoniis definitum.

[5] Cfr. v. gr. Thomam Waldensem, *Doctrinale fidei*, t. 3, c. 75.

mam documentorum Evangelii appellatae sunt *religiones*.

Praesente usu Religio est nomen proprium Instituti cum votis sollemnibus.

Congregatio.

d) *Congregatio* primo, secundum verbi etymologiam, supposuit pro coetu aliquo religiosorum. Deinde plurium monasteriorum conjunctioni est inditum nomen, ut apparet in congregationibus Ordinis S. Benedicti.

Familia religiosa.

Hodie tanquam proprio nomine sic appellantur Instituta quae aliquo modo imitantur Ordines religiosos. Dicuntur etiam *Familiae religiosae* [1]. Porro haec sunt vel:

Congregatio religiosa.

Congregationes religiosae presse tales, si approbatae sunt a S. Sede cum tribus votis substantialibus non tamen sollemnibus; vel

Congregationes religiosae latius dictae, si carent vel romana approbatione [2], vel votis perpetuis vel aliquo ex votis substantialibus.

Pia congregatio, pia societas.

Piae congregationes, piae societates, si accurate loquaris, congregationes sunt improprie religiosae [3].

Congregatio ecclesiastica.

Congregationes ecclesiasticae dicuntur quae constant clericis, sive fuerint proprie religiosae sive improprie tantum.

Quibus nominibus appellentur domicilia.

Monasterium.

63. 2. a) *Monasterium*, cui voci jam pridem subjiciebantur cum singula monachorum tecta, tum vicus qui eorum conjunctione constituitur [4], in praesentia non dicitur proprie nisi de communi plurium domo [5] ubi viget clausura papalis, praesertim si, ut plerumque evenit, emittantur in ea vota sollemnia.

Coenobium, conventus.

b) Communes domus signantur etiam nominibus, minus authenticis, *coenobii, conventus*.

Conservatorium.

c) *Conservatorium* seu *Beaterium* nuncupatur cum ipsa congregatio mulierum quae studiis et vita communi aemulantur moniales presse tales, solutae tamen sunt votis, saltem quae sint sollemnia; tum ipsa domus in qua communem degunt vitam. Cfr. Ferrari, *Summa Institutionum canonicarum*, n. 240, 242.

Domus professorii.

d) *Domus professorii* est domus in qua versantur ii qui in

---

1 Ita v. gr. in C. *Conditae a Christo*.

2 Quibus hoc unum deest, hae satis proximae sunt congregationibus proprie talibus, ut De Angelis eas ad hoc ascripserit genus, l. 3, t. 31, n. 6.

3 Cfr. resp S. C. Ep. et Reg. 30 dec. 1838 apud Bizzarri, p. 880, nota.

4 Cfr. S. Athan. *Vita S. Antonii* passim, v. gr. c. 14, 15; ejusdem epist. ad Dracontium, c. 7; Palladium, *Historia lausiaca*, 25. Vicus monachorum vocabatur etiam μονή (cfr. Revillout, *Le concile de Nicée*, II. p. 461) vel *laura* (Besse, *Les Moines d'Orient*, p. 285). Communes virginum domus nominabantur παρθενῶνες (Vita Antonii, c. 3); et a S. Ambrosii appellantur sacraria virginitatis, tabernacula Christi, semel *monasterium virginale*. Cfr. Wilpert, op. c. p. 41.

5 Monasteria ista appellata sunt a S. Augustino *diversoria sanctorum*. *De moribus Ecclesiae*, c. 33. Migne P. L. t. 32, c. 1339, 1340.

Ordinibus religiosis triennalem experiuntur professionem simplicem.

64. 3. *Quod ad singulas personas:* a) *Regularis*, strictissime is solus est qui professionem fecit sollemnem; — minus stricte, proprie tamen, ex *certo privilegio* [1], quotquot in Societate Jesu votorum simplicium nexu tenentur; — lato sensu, novitius Ordinis religiosi presse talis.

De nominibus personarum.

Regularis.

Quid de iis qui alius Ordinis ac Societatis Jesu sunt *simpliciter professi?* S. Congregatio noluit definire, atque incertum est inter scriptores, utrum proprie an late tantum forent regulares [2]. Prius tamen videtur praeferendum. Cfr. *Kirchenlexicon* v. *Congregationem*, col. 924.

Quid de simpliciter professis Ordinum.

Religiosus strictissime idem est ac Regularis; minus stricte est alumnus alicujus *Congregationis religiosae;* late et *improprie*, est socius *piae Congregationis.*

Religiosus.

Monialis, *Santimonialis*, strictissime est mulier quae nuncupavit vota sollemnia; minus stricte, sed proprie etiam, est mulier quae, etsi sub votis simplicibus, clausura tamen papali continetur (religiosa claustralis); latiore sensu, vox aptatur ceteris mulieribus quae tamen substantiam vitae religiosae in Instituto a S. Sede probato retinent. Latissimo sensu, designarit mulierem piae Congregationis.

Monialis.

Femina religiosa est vox propria ad hanc compellandam.

Femina religiosa.

Sororis nomen sat saepe usurpatur ut vox generalis; quamvis magis proprie competat mulieribus non sollemniter professis.

Soror.

---

1 C. *Ascendente Domino*, Gregorii XIII.
2 Cfr. Bizzarri, *Collectanea*, p. 801 nota.

PARS SECUNDA

DE IPSIS INSTITUTIS RELIGIOSIS

CAPUT I

DE PRIMA EARUM CONSTITUTIONE

Suarez**, De Religione*, tr. 7, l. 2, c. 15-17; ***Pellizarius**, Manuale regularium*, tr. 1, c. 2, n. 12-17; ***Schmalzgrueber, in l. 3, t. 31, n. 13. 20-22; ***Reiffenstuel***, in l. 3, t. 31, § 1; ***De Buck-Tinnebroeck**, Examen historicum*, etc., c. 4; ***Bouix**, De Jure Regularium*, t. 1, p. 123-129; 186-243; ***Mélot**, De Ordinibus*, etc., c. 5; ***Piat**, Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 16-22; ***Bizzarri**, Collectanea in usum secretariae S. C. Ep. et Reg.*, appendix 1, p. 828 sqq.; ***Lucidi**, De visitatione sacrorum liminum*, t. 2, p. 255 sqq.

Quarum causarum requiratur opera.

65. In condendo Instituto religioso, *tres conspirant causae*.

Christi,

1. Primae partes deferendae sunt *Christo;* quippe qui auctor sit ipsius status religiosi et gratia sua pellere soleat piam hominis voluntatem, illustrato prius intellectu, ad peculiarem inveniendam formam vitae religiosae.

Scribebat propterea Pius VI [1]: « Regularium abolitio... laedit statum publicae professionis consiliorum evangelicorum; laedit vivendi rationem in Ecclesia commendatam, tanquam apostolicae doctrinae consentaneam; laedit ipsos insignes fundatores, quos super altaribus veneramur, *qui non nisi a Deo inspirati eas instituerunt societates.* » Itaque,

Fundatoris,

2. Secundo loco recensendus est *fundator*, qui peculiarem religionis rationem excogitat atque adumbrat;

Ecclesiae.

3. *Ecclesia* denique sua auctoritate huic sancto se immiscet consilio, quo illud probet atque Institutum aptis instruat juribus ac privilegiis.

---

[1] Litt. *Quod aliquantulum*, 10 mart. 1791 (*Collectio Brevium atque instructionum Pii* VI etc., t. 1, p. 91).

De tertia illa causa nonnulla nobis declaranda sunt.

66. 1. Forma quam *repudiet* Ecclesia status perfectionis jam constitui nequit. Deficit enim essentialis obedientia. Immo videtur opus esse ut *positivus* quidem accedat assensus, saltem *tacitus* et *generalis,* quatenus Ecclesia acceptos habeat in universum eos qui honesta aliqua ratione disciplinam profiteantur perfectionis. Nequeunt enim visibilis societatis cives distribui nisi secundum eos status qui positive sint agniti.

Qualis accedat oportet Ecclesiae approbatio.

Requiritur assensus positivus,

2. *Formalis* et diserta *approbatio* non videtur per plura secula fuisse necessaria, donec C. Lateranense IV (1215), confirmatum Lugdunensi II (1274), prohibuit ne de cetero novae religiones invenirentur. De vi atque amplitudine istius prohibitionis, cfr. Bouix, *De jure regularium*, t. 1, p. 193-209.

Non tamen formalis.

Post haec concilia, novum non potuit condi Institutum religiosum sine auctoritate S. Sedis, nisi forte assumeretur una ex probatis regulis.

3. S. Sedes porro, per pianas constitutiones [1] supra (57) recitatas, repudiavit Instituta votorum simplicium. Mox tamen tolerare coepit, quasi dissimulando, Tertiarios, qui communem vitam simplicium votorum nexu sanciebant. Quo factum est, ut hi coeperint episcopali niti jure et Episcopis dare ansam approbandi Instituta votorum simplicium. Qui mos ita invaluit, ut non soleat jam S. Sedes approbare Instituta nisi prius per aliquod tempus episcopali probata sint regimine. Jus istud episcoporum, quod, ex manifesta consuetudine, ambigi non poterat, recens authentico est promulgatum documento, C. dico SS. Leonis Pp. XIII, *Conditae a Christo*, 8 dec. 1900. Cfr. *A. S. S.* t. 33, p. 341 sqq.

Diu fuit reservatus S. Sedi nec concessus Institutis votorum simplicium.

Quin immo, mutatis adjunctis, formalem jam eisdem Institutis non detrectavit approbationem ipsa S. Sedes, diu tamen adjecta clausula « citra approbationem conservatorii. »

Primum exemplum hujus approbationis romanae indicatur a Ferrari (n. 240) Breve Clementis XI, *Inscrutabili* (13 jul. 1703), approbans *Constitutiones* virginum anglicanarum. Hanc excepit C. *Experientiae* Clementis XIII, qua, 6 sept. 1760, confirmata sunt Institutum et regulae speciales piarum virginum quae vulgo dicuntur *Matres* vel *Magistrae piae.*

Exempla approbationis romanae

Ad viros quod attinet, priores tempore fuere congregationes ecclesiasticae improprie religiosae. Hujusmodi sunt *Congregatio Oratorii* (S. Philippi Nerii) probata a Paulo V,

[1] CC. S. Pii V. *Circa pastoralis*, 29 maii 1566 et *Lubricum vitae genus*, 17 nov. 1568.

1612; *Presbyterorum Missionis*, quam, a S. Vincentio a Paulo conditam, Urbanus VIII confirmavit a° 1632; Congr. *Presbyterorum secularium V. Holzhauser*, approbata a° 1680, post mortem fundatoris; Congr. *Eudistarum*, 1647; Congr. *Presbyt. S. Sulpicii*, 1657. Proprie religiosae vero sunt: *Congr. Clericorum SS. Crucis et Passionis*, approbata a Benedicto XIV, a° 1741; *Congr. Sacerdotum sub titulo SS. Redemptoris*, confirmata a Benedicto XIV, a° 1749; Congr. *Fr. Scholarum christianarum*, confirmata a Benedicto XIII [1], a° 1725.

Praesens disciplina. Religiones probat S. Sedes.

67. Itaque, ut brevi comprehendamus praesentem disciplinam Ecclesiae:

1. Religionem probare cum *votis sollemnibus* causa major est quae reservatur Apostolicae Sedi.

Congregationes etiam Episcopus.

2. Institutum *votorum simplicium* approbare valet Episcopus, in sua dioecesi, vel Romanus Pontifex.

Usus romanus.

Romana autem de his Institutis sententia:

a) Non solet intercedere nisi post prius quasi experimentum regiminis episcopalis;

b) Variae est rationis, potissimum duplicis: vel enim continet meram recognitionem legum ac statutorum, vel impertit praeterea ipsi Instituto commendationem seu approbationem (C. *Conditae a Christo*, initio);

c) Non in hac quasi in ultimo sistit gradu, cum desideretur etiam absolutio et perfectio votorum sollemnium.

Diserta opus est approbatione.

3. *Diserta* religiosis opus est *approbatione*; neque haec conceditur nisi iis qui in aliquod probatum asciscuntur Institutum. C. Ne nimia, 9 *De religiosis domibus* (III, 36). Cfr. Schmalzgrueber in l. 3, t. 31, n. 20.

Normae praestitutae Episcopo.

68 1. Cavendum ipsi est ut ad monita et mentem se accommodet S. Sedis. *Acta et Decreta Conc. plenar. Amer. lat.* n. 32?.

2. De quo argumento, haec fere continet recens C. *Conditae a Christo*, c. 1.

a) Ne sinant sine utilitate plura condi Instituta ejusdem rationis; — vel aliquod fundari cujus victui non sit satis provisum; — vel, nisi forte demas regiones Missionum, quod fine minus definito vel nimis universali distrahatur in disparia studia.

b) Difficiles se praebeant in approbandis sodalitiis quae stipe collaticia vivant.

c) Quod ad religiosas: α) Ne permittant Episcopi earum domus converti in diversoria, quae utriusque sexus peregrinos soluto pretio recipiant hospitio.

β) Sine maturo et severo consilio, ne comprobent fami-

---

[1] Jam ante tamen (1687) ut Congregatio religiosa fuit approbata confraternitas Bethleemitarum quae deinceps evasit Ordo religiosus.

lias muliebres quae diu noctuque adsint aegrotis in ipsorum domo; — vel quae suas aedes destinent excipiendis aegrotantibus personis utriusque sexus, aut nominatim sacerdotibus.

69. Sollemne decretum quo suprema potestas Ecclesiae, h. e. Summus Pontifex sive solus sive in concilio oecumenico, probat, *pro tota Ecclesia*, aliquod Institutum ut *vere regulare*, continet, secundum communem sententiam, infallibile judicium quo constat fidelibus hoc vitae genus non solum nullo inhonestatis vitio deturpari, verum etiam aptam munire viam ad evangelicam perfectionem. Cfr. Suarez *De Rel.* t. 7, l. 2, c. 17, n. 17. *Infallibilitas Ecclesiae in hac re.*

70. 1. Duplici utitur S. Sedes organo ad approbanda Instituta religiosa. *Qua via S. Sedes approbet Instituta religiosa.*

Per se res pertinet ad S. Congregationem *Episcoporum et Regularium.*

Si quae tamen vel nascantur in regione commissa S. Congregationi Propagandae Fidei, vel ad finem Missionum principaliter dirigantur, approbatio spectat ad S. Congregationem *Propagandae Fidei,* cui conjunctum est peculiare consilium ad istas causas deliberandas. *Congregationes competentes.*

2. Non tantum solet S. Sedes postulare ut prius episcopali regimine explorata sit Instituti utilitas, verum etiam vult plerumque ut gradatim ad veram ascendatur approbationem. *Varii gradus.*

Obtenta igitur commendatione Antistitum, non raro antegreditur *decretum laudis.*

Elapso quodam spatio, *approbantur* ipsae *constitutiones,* ut plurimum ad tempus;

Denique *approbatur* ipsum *Institutum* [1].

Ita, nuper, in Belgio, Congr. *Immaculati Cordis B. M. V. ad fidem infidelibus, praesertim Sinarum populis praedicandam,* dicta a Scheutveld, quae prius, tanquam Congregatio ecclesiastica, approbata est ab Archiepiscopo Mechliniensi, 28 nov. 1862, nacta est a S. Cong. Prop. Fidei decretum laudis, 14 nov. 1863, dein decennalem approbationem, per modum experimenti, 16 sept. 1888, donec definitive est approbata, 20 julii 1900.

3. Ipsi approbationi Instituti votorum simplicium accessio foret erectio Religionis proprie talis, cum votis sollemnibus.

Atque haec incrementa fuere *Bethleemitarum.* Primo erant confraternitas *hospitalaris* a Petro Betancour, circa 1653, in Indiis Orientalibus fundata, et ut talis a S. Sede confirmata a° 1674. Hanc *Innocentius* XI, C. *Ecclesiae catholicae,* 29 mart.

---

[1] Binos istos gradus distinguit C. *Conditae a Christo, post recognitas Constitutiones.* Cetera de usu S. Congr. Ep. et Reg. testantur Bizzarri, *Collectanea,* Append. 1 p. 828, et Lucidi *De Visitatione sacrorum liminum,* II, p. 255 sqq.

1687, erexit in *Congregat. religiosam;* tandem *Clemens* XI. C. *Ex debito,* 3 april. 1710, fecit eam Ordinem religiosum. Cfr. alia exempla apud Bouix, op. cit. I, p. 189 sq.

In seculo tamen proxime elapso nulla Congregatio adepta est sollemnitatem votorum. Nescio an ultima fuerit approbatio et confirmatio Ordinis *Clericorum regularium marianorum,* contenta C. *Ex debito,* Pii VI, 27 mart. 1787. Quare satis notatu dignum videtur decr. S. C. Ep. et Reg. quo, die 7 feb. 1899, concessit clausuram papalem et vota sollemnia alicui monasterio Hollandiae, cujus sorores primo Tertiariae fuerant S. Dominici, obtinuerant dein ab Episcopo ut persequerentur regulam Secundi Ordinis, donec vota sollemnia impetrarunt a SS. Leone PP. XIII.

COROLLARIA.

Alumni Instituti episcopalis an statum habeant religiosum.

71. *Sodales Instituti episcopalis, quamvis non vocentur regulares, versantur in statu perfectionis,* si modo fecerint vota perpetua. Namque Episcopus, statuto per se perpetuo, re vera interponit publicam Ecclesiae auctoritatem. Quod nunc confirmari videtur C. *Conditae a Christo,* ubi uno *religiosarum familiarum* nomine bina genera Institutorum compellantur.

Quid de eremitis?

72. *Eremitae,* qui ad nullum pertinent Ordinem seu Congr. approbatam, licet fortasse ab Episcopo acceperint habitum eremiticum et emiserint vota, ne improprie quidem sunt regulares nominandi. Lucidi, op. cit. II, p. 241 sq. Craisson, *Des communautés à vœux simples*, n. 42.

De Institutis quae exterius non dignoscuntur.

73. *Instituta quorum sodales nullo exteriore signo dignoscuntur,* quamvis tria nuncupent vota substantialia et vitam degant communem, non probantur nisi ut piae sodalitates quarum vota omnino sunt privata. Sodales ergo non versantur in statu perfectionis (coram Ecclesia). Cfr. decr. S. C. Ep. et Regul. 11 aug. 1884 apud Bucceroni, *Supplementum Ferraris,* ℣. *Instituta religiosa recentiora.*

Ratio praesens status religiosi.

74. *In praesentia, definiri potest status religiosus* cum Laymann l. 4, tr. 5, c. 1, n. 1: *Fidelium, ad divinae caritatis perfectionem tendentium, stabilis in communi vivendi modus, ab Ecclesia approbatus.*

CAPUT II

DE VARIETATE RELIGIONUM

S. Thomas, 2. 2, q. 188; ***Passerini,*** *De Hominum statibus,* t. 2, p. 1-90; ***Suarez,*** *De Relig.* Tr. 9, L. I; ***Schmalzgrueber,*** l. 3, t. 31, § 1; ***Reiffenstuel,*** l. 3, t. 31, § 2; ***Pellizarius,*** *Manuale Regularium*

t. 1, c. 3; ***Rotarius***, *Theologia moralis Regularium*, l. 1, c. 3; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico civilis*, t. 2, p. 275, 276; ***Piat***, *Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 25-31; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale juris communis regularium*, t. 1, p. 16-18.

ARTICULUS I. **Undenam et cur varient Religiones**

75. Praeter finem communem cujuslibet Religionis, qui *genericus* existimari potest, nihil prohibet quin ad plures fines, alios sed non contrarios, ordinentur peculiares, i. e. specificae rationes Institutorum. Qui fines, cum accedant ad essentialem finem generis, interdum dicuntur *minus principales, secundarii*, quemadmodum habentur pro *proximis* quia ex specifica potius quam generica eruuntur ratione; esse tamen valent *primarii* cur tale exsistat Institutum. *Varietatis principia: Finis,*

Media dein quibus ad finem contenditur altera sunt causa varietatis. Et quia ex *fine* et *mediis* omnis rei notio perficitur, ad binos hos fontes omnes per se varietates sunt referendae. Proderit tamen perspicuitati notionum, inter ipsa media, discernere quibus potissimum vacent Religiosi *exercitationibus* seu *studiis*, quo *votorum* nexu teneantur, qua utantur *regula* seu *lege*. *Media, Exercitationes, Vota, Regula,*

Ab extrinseco nova ratio distinctionis exoritur ex varia quam sortiuntur *condicione juridica*. *Condicio juridica,*

Denique ex horum omnium consideratione efflorescit ratio *perfectionis* Religionum, cujus brevi expositione concludetur caput. *Perfectio,*

76. Haec varietas plurimum confert: *Varietatis opportunitas.*

1. Ad *pulchritudinem* Ecclesiae, quae Ps. 44, 10, proponitur ut regina in vestitu deaurato, circumdata varietate.

2. Ad expediendum *pluribus* aditum scholae perfectionis, cum suis quisque ingenio, indoli, moribus, studiis, viribus, sic congruam reperiat religionis formam.

3. Ad majorem *utilitatem* reipublicae christianae, cujus variis necessitatibus ita melius consulitur.

Quod confirmatur ex Gregorio XIII scribente: « Cum divina Providentia, pro temporum necessitate, varia et salutaria Ordinum Ins ituta in Ecclesia sua produxerit, novisque subinde in ea nascentibus morbis, nova remedia, novisque emergentibus hostium impugnationibus, nova regularium Ordinum auxilia excitarit, et cuique illorum, juxta cujuslibet peculiaris gratiae vocationem, peculiares quasdam notas, peculiaria insignia, ac opportuna ad finem quem intendit media suggesserit. » Bulla *Ascendente Domino*, § 18.

ARTICULUS II. **Varietas finium**

Religio

77. *Pro fine suo specifico,* religiones sunt *contemplativae, mixtae* et *activae* [1].

Contemplativa,

Contemplativa nititur tota ut homo in divinis commentandis et meditandis assidue versetur arteque cum Deo conjungatur, qui finis vix differt ab eo qui ad genus pertinet vitae religiosae. Itaque genus hic etiam habetur loco differentiae specificae.

Mixta,

Mixta ordinatur ad hanc operum rationem quae per se postulat contemplationem ut fontem unde scaturiat: cujusmodi sunt doctrina et praedicatio. Cfr. 2, 2, q. 188, art. 6.

Activa.

Activa in his occupatur operibus quibus exterior exercetur caritas, utputa hospitalitate, cura infirmorum.

Exempla.

78. *Contemplativae* sunt Religiones Camaldulensis, Carthusiana, Trappensis. Antiquiores regulae S. Basilii et S. Benedicti discipulos quidem non dirigunt nisi ad personalem sanctitatem, non excludunt tamen ministeria sacra in spirituale proximi bonum, si quae detur opportuna eorum occasio. Quare formas istas excipiendas putamus divisionibus quae post eas coeptae sunt usurpari.

Mixtam profitentur vitam canonici Lateranenses, Praemonstratenses, Fratres Praedicatores, Fratres Minores, Societas Jesu, id est religiones clericales et mendicantes in universum.

Activae vitae addicuntur religiones mercedariae, hospitalariae, militares.

ARTICULUS III. **Varietas mediorum**

§ 1. *Varietas in studiis seu exercitationibus*

Pro variis studiis sunt

79. *Exercitationibus* seu *studiis*, distinguuntur:

Clericales,

1. Religiones *clericales*, quae ex instituto suscipiunt ministeria clericorum propria;

Monachales,

2. Religiones *monachales*, id est eorum qui a mundi istius conversatione segregati et solitudinem captantes dicebantur ideo μονάζοντες seu *monachi* [2];

---

[1] S. Thomas, etsi ipse omnem vitae rationem dividit in *contemplativam* et *activam*, *medium* tamen genus vitae *mixtae* nec negat nec rejicit, ut patet ex 2, 2, q. 179, art. 2 ad 2; et q. 186, art. 6, c. Hoc tamen, pro praecipua quam alterutrius generis, contemplativi vel activi, continet parte, ad prius vel alterum ipse ascribit.

[2] Cfr. Cassianum, *Collation.* 18, 5. Arcessita videtur vocis interpretatio inventa a S. Augustino *Enarr. in Ps. 132*, qua monachi appellarentur « qui sic vivunt in unum ut unum hominem faciant. » De variis declarationibus hujus verbi, cfr. *Comment. in regul. S. Benedicti* (Martene), Migne P. L. t. 66, col. 245, 246; vel Schiwietz, *Archiv*, t. 78, p. 3, 4; Besse, *Monachisme africain*, p. 69.

3. Religiones *mendicantes*, quae profitentur *paupertatem in communi*, *apostolicam* tamen, ita ut dixeris eas mendicati subsidii referre vicem per spiritualia caritatis officia, praedicationis potissimum et doctrinae ; *Mendicantes,*

4. *Militares*, quae, ex primaeva institutione, pro causa Fidei et Ecclesiae munus sustinent militiae ; *Militares,*

5. Religiones *hospitalariae*, quae in exteriora caritatis incumbunt officia. *Hospitalariae.*

80. *Genera* dabimus secundum canonicum ordinem praecedentiae [1]. In *singulis* autem Institutis recensendis, sequemur catalogum operis *Gerarchia cattolica,* qui usum refert Urbis. *Exempla.*

Religiones *clericales* sunt vel *Canonicorum regularium*, ad quos pertinent canonici Lateranenses, Praemonstratenses, Crucigeri ; — vel *Clericorum regularium.* Hi sunt : Theatini, Barnabitae, Clerici regulares de Somascho, Societas Jesu, Clerici regulares Minores, Ministri Infirmorum, Clerici regulares a Matre Dei, Clerici regulares Scholarum Piarum. *Religiones clericales,*

Nonnulli ex his, ut Sodales Societatis Jesu, simul sunt Mendicantes, licet hac appellatione non utantur.

Monachales religiones efficiunt Basiliani, Benedictini, Camaldulenses, Vallombrosani, Cistercienses, Trappenses, Silvestrini, Olivetani, Carthusienses, Antoniani, dicti a S. Antonio abbate et pertinentes ad Ecclesiam orientalem. *Monachales,*

Mendicantium quattuor ordines agnovit c. *Lugdunense* II (1274) [2]: Fratres Praedicatores, Fratres Minores, Eremitas S. Augustini, Carmelitas. His dein plures accesserunt, ut Mercedarii, Trinitarii, Servi B. M. V., Minimi, Hieronymitae, Hospitalarii S. Joannis de Deo, Ordo de Paenitentia. *Mendicantes,*

Militares sunt potissimum equites Melitenses, et Teutonici; qui posteriores, ex decr. SS. Leonis Pp. XIII, 16 mart. 1886, non emittunt jam nisi vota simplicia. De his cfr. Nilles in *Kath. Zeitschrift* Innsbruck, 1887, p. 186-188, 398. *Militares,*

Hospitalariae. Ad has, praeter Inst. S. Joannis de Deo quod in loco Mendicantium numeratur, pertinent potissimum plures recentiores Congregationes, dum quaedam aliae potius in clericalibus sunt reponendae. *Hospitalariae.*

---

[1] Cfr. Piat, op. cit. II, p. 42-46.
[2] C. unic. Religionum diversitatem, *De Religiosis domibus in 6°* (III, 17).

§ 2. *Varietas in votis*

Pellizarius, Manuale regularium, tr. 4, c. 1.

I. Varietas illa in universum

Quomodo vota differant

Vota quae nuncupantur in religionibus differunt *tempore*, *numero*, *forma*, cui per se conjungitur discrimen *effectuum*.

Tempore;

81. *Pro spatio temporis*, vota sunt *perpetua* vel *temporaria*, neque unum est utriusque generis temperamentum. Namque :

Exempla.

a) In plerisque Ordinibus presse talibus, si de iis agitur qui choro vel clericorum officiis addicuntur, *omnia* vota sunt *perpetua ;*

b) In Congregationibus late sumptis, *non* sunt quandoque *nisi* vota *certo temporis spatio definita*, ut vidimus Puellas a Caritate annuo tantum nexu teneri.

c) In aliis Congregationibus, *vota temporaria viam parant ad vota perpetua,* sive, post quaedam intervalla, non permittantur jam nisi vota perpetua, sive optio detur superioribus aut subditis, utrorum votorum videatur facienda nuncupatio.

Porro haec est potius disciplina recentium Congregationum, ut alumni prius in certum tempus faciant vota quae dein, adveniente die, firmanda sint promissione perpetua. Ita, in Congregatione Immaculati Cordis B. M. V. instituta in Scheutveld, priores constitutiones (art. 5) inducebant vota primo quinquennalia, dein decennalia, quae denique, si superioribus et subditis simul placeret, perpetua fieri valerent; dum nunc, ex quo [1] Congregatio « definitivam » consecuta est approbationem, vota quinquennalia necessariam habent iis qui in Congregatione perseverare velint et idonei reperiantur successionem votorum perpetuorum.

Numero;

82. Omissis Institutis quae carent aliquo voto substantiali, satis usu venit ut ad vota communia status religiosi accedant plura alia.

Exempla.

Haec dat exempla Pellizarius, l. c. *Fratres Minores* vovent tacite specialem obedientiam et reverentiam Papae et Ecclesiae romanae ; *Moniales S. Clarae* clausuram ; *Mercedarii* redemptionem captivorum christianorum, quam etiam seipsos oppignerando procurent ; *Minimi* abstinentiam quadragesimalem ; *Barnabitae* professioni conjungunt juramentum de non ambiendis dignitatibus ; *Carmelitae discalceati* et *Augustiniani discalceati* votum emittunt humilitatis. In *Societate Jesu*, primis votis conjungitur,

---

[1] Die 20 julii 1900.

specie promissionis, quartum votum ingrediendi Societatem; Professi vero quattuor votorum quarto sollemni voto promittunt specialem obedientiam S. Pontifici circa missiones, ad quae accedunt quinque vota simplicia, quae vigorem respiciunt paupertatis, fugam elationis, humilem prudentiam in benigne permittendis consiliis Praepositi generalis vel ejus in hac re vicarii etiamsi dignitate fueris auctus. *Clerici regulares Minores* tenentur voto non praetendendi nec acceptandi dignitatem extra Ordinem, nec praetendendi dignitatem intra; *Clerici ministri Infirmorum* votum sollemne habent inserviendi perpetuo infirmis etiam peste infectis, cui quattuor vota simplicia praeterea superaddunt; *Fratres S. Joannis de Deo,* inserviendi Infirmis; *Clerici Regulares Scholarum Piarum* vovent eruditionem puerorum, quod votum sollemne est, praeter tria vota non permittendi relaxationem paupertatis, non ambiendi dignitates neque extra neque intra Ordinem.

Recentior *Congregatio Passionistarum* peculiare votum nuncupat promovendi cultum Passionis Dominicae. *Fratres Scholarum christianorum* vovent stabilitatem, gratuitam et consociatam institutionem puerorum.

83. 1. *Forma* intelligi potest ipse exterior nuncupationis ritus, qui majore vel minore apparatu vestitur. Atque sic habeas potissimum: *Votorum forma.*

a) Vota quae *palam* fiunt et publica dicuntur; et alia quae *privatim* nuncupantur seu coram paucis; *Pro ritu exteriore,*

b) Vota quae *conceptis verbis* nuncupantur et vota quae *tacite* in alio continentur. Ita, in pluribus formulis quae usu veniunt in Ordine S. Benedicti, paupertas et castitas existimantur promitti diserta professione obedientiae secundum regulam.

Huc spectat distinctio, quae hodie suppressa est, professionis *expressae* et *tacitae*.

2. Potissima autem distinctio votorum quae ex forma repetatur est votorum *sollemnium* et *simplicium*. *Vel sollemnitate.*

Non est Ordo presse talis quin habeat vota sollemnia, dum his carent Congregationes religiosae [1].

In Ordinibus autem, vel non sunt *nisi* vota *sollemnia,* ut in pluribus monasteriis monialium, vel sunt etiam vota *simplicia.* Quod etiam varia ratione obtinet. Nam vel socii quidam non faciunt nisi simplicia vota: ut Coadjutores S. Jesu; vel professi votorum sollemnium subjungunt votis sollemnibus vota quaedam simplicia, ut contingit in Societate Jesu et in pluribus Ordinibus;

---

[1] Recens tamen, brevi 16 mart. 1886, S. D. N. Leo XIII concessit ut *equites* Teutonici ordinis simplicia dumtaxat vota emitterent... *sarta tamen tectaque ordinis ejusdem natura et religiosa institutione* Sed quod ad sacerdotes ejusdem ordinis nihil fuit immutatum. Cfr. Nilles *Zeitschrift Innsbruck*, 1887, p. 398 vel *Archiv*, 1887, p. 190.

vel per aliquod spatium obstringuntur votis simplicibus antequam sollemni teneantur nexu : quae lex, post decretum S. C. super Statu Regularium *Neminem,* 18 mart. 1857, invaluit apud omnes Ordines virorum.

Jam vis ac ratio istius distinctionis videtur paulo magis exponenda.

II. De votis sollemnibus et simplicibus [1]

Definitio voti sollemnis.

84. 1. Votum *sollemne* est votum *plene authenticum in facie Ecclesiae.* Quare in speciali est Ecclesiae tutela ab ipsaque peculiaribus donatur effectibus, nominatim majore firmitate *extrinseca*, ita ut magis repugnet Ecclesia isti vinculo dissolvendo.

Quae vota sint sollemnia,

2. Diu fuit *sollemne* omne votum cui accedebat susceptio ordinis sacri vel status religiosi approbati. Cfr. c. Presbyteris, 8, D. 27 (Dictum Gratiani) et c. un. *De voto et voti redemptione* in 6 (III, 15).

Quae simplicia.

Simplex tunc dicebatur votum cui deerat utraque accessio.

Deinceps, nihil mutata disciplina de Ordine sacro, sollemnitas voti conjuncta fuit uni professioni religiosae, presse tali, quae fit in Ordine religioso.

Vota stricte simplicia.

Opus itaque est distinguere : a) Vota simplicia quae *privata continentur promissione,* ita ut ignorentur in foro externo : hujusmodi sunt vota per se secreta.

Semiplene authentica.

b) Vota simplicia de quibus constat in foro externo et quae *semiplene* sunt *authentica :* ita vota simplicia religiosorum [2].

Plene authentica.

c) Vota *plene authentica*, quae dicuntur *sollemnia.*

Collatio voti sollemnis et simplicis.

3. Ex his efficitur : a) Ut vota sollemnia et privata inter se differant non tam intrinseca ratione quam accidentali et extrinseca accessione auctoritatis ;

b) Ut ad Ecclesiam pertineat definire, tum quaenam vota sint sollemnia, tum quinam sint ipsius sollemnitatis effectus, servata omni facultate auferendi vel intermittendi istos effectus, aut eos tribuendi, ex toto vel ex parte, votis mere simplicibus ;

c) Ut nisi disparitas vis exterioris, qua gravius sit onus voti sollemnis, suadeat aequabile temperamentum, possit Ecclesia, non iterata votorum nuncupatione, commutare vota simplicia in sollemnia, et contra [3];

---

1 De sollemnitatis ratione, cfr. Supplementum II.

2 Non sunt *privata* simplicia, ait *Conc. Am. lat.* n. 323. Promissio est aliquo modo sollemnis, publica. Cfr. Bizzarri, p. 502.

3 Ita fecisse perhibetur S. Sedes dum ad Religionem produxit Congregationem S. Hippolyti (C. *Ex debito,* 20 maii 1700), Congregationem Presbyterorum Matris Dei (C. *In supremo,* 3 nov. 1621) ; Congregationem

d) Ut sollemnia vota non sint essentialia statui religioso, accidentali tamen merito praestare possint votis simplicibus ex cognita majore efficacia et firmitate [1];

e) Ut speculative verior sit sententia probabilis quae negat *specie* inter se differre peccata contraria voto sollemni et ea quae simplici voto adversantur. Cfr. Lehmkuhl, I, 385.

Esse adhuc possunt vota sollemnia;

85. Quaeres an hodie sollemnia esse possint vota?

Res fuit aliquatenus controversa, ambigi tamen nequit cogitanti esse in Ecclesiae potestate prudenter temperare, servata sollemnitate, eos voti sollemnis effectus qui ob civile regimen minus viderentur opportuni. Cfr. v. gr. quae statuta sunt, per S. Congr. Prop. Fidei, de Statibus Foederatis Americae, 15 Dec. 1840, a n. 10 [2]; responsum SS. Leonis Pp. XIII ad Em^um. Archiepiscopum Mechliniensem, 31 jul. 1878 [3].

Authenticis ceterum documentis constat Ecclesiam plura vota hodierna pro sollemnibus habere. Cfr. responsum proxime sequens.

Ac re vera sunt.

86. Quaeres an ubique vigeant hodie vota sollemnia religiosorum.

R. Observandum prius est, ex ecclesiastica disciplina, trium votorum substantialium unum sine alio sollemne esse non posse, S. Paenit, 23 nov. 1818 et 1820 [4]. Porro, hoc utimur principio: vota, nisi contraria fiat demonstratio, habenda esse pro sollemnibus in Institutis quae cum votis sollemnibus sunt approbata, si modo ad normam constitutionum in eis dirigatur vita.

Itaque separanda est causa virorum a monialium causa.

Apud viros ubique.

Quod ad *viros*, non uno decreto Ecclesia agnovit, etiam in nostris partibus, esse sollemnia eorum vota, nedum aliquo documento constet ea facta esse simplicia.

Apud moniales non ubique.

Quod ad *moniales*, ex pluribus rescriptis vel decretis Congregationum apparet earum nulla vota esse sollemnia: a) in Gallia, si demas Sabaudiam et comitatum Nicensem; b) in Belgio; c) in Statibus Foederatis Americae, si quattuor [5] excipias monasteria monialium a Visitatione B. M. V. jam erecta cum latum est decretum. Cfr. Bizzarri, p. 778, 791.

Clericorum regularium Scholarum piarum (C. *In supremo*, 18 nov. 1621). Contra, voluit Clemens XI, C. *Ex debito*, 3 ap. 1710, iterari vota in Congr. Bethleemitarum, cum eam fecit Ordinem religiosum. Sic fere apud De Angelis, in l. 3, t. 31, 4, p. 78 sq.

[1] Nihilominus, quia Ordo minus obligatur erga *simpliciter* professum, in professione ista inesse potest ex hac parte major liberalitas, ut censet Suarez de votis scholasticorum, *De Rel.* tr. 10, l. 3, c. 2, n. 2.

[2] Cfr. *Collectan. Prop. Fid.* n. 1627.

[3] Apud Marrès, *De Justitia*, t. 1, p. 440, vel inter documenta vol. 2.

[4] Apud Carrière, *De justitia et jure*, 223.

[5] Erant numero quinque, sed unum, in loco Kastkakia, hodie est suppressum.

Cur mitior sit disciplina santimonialium haec ratio afferri potest, quod vota sollemnia postulant clausuram pontificiam ejus rationis quae difficilius servare possit a monialibus.

§ 3. *Varietas in regula*

Hergenröther et **J. Kaulen**, *Kirchenlexicon*, v. *Ordensregel*; **Suarez**, *De Religione*, tr. 8, l. 1, c. 1; **Pellizarius**, *Manuale, etc.*, tr. 5, c. 2, n. 1.

Ratio regulae

In usu communi,

87. 1. **Regula religiosa** *in universum* describi potest : *Norma vivendi perfectionis studiosis proposita, qua dirigantur ad finem suae professionis.*

Verum, ex quo coepit regula cohaerere monasterio vel Instituto, atque ita praevalere genus vitae coenobiticum ut eremiticum jam positiva careret ecclesiastica approbatione, sensu strictiore definitur: *Norma vivendi secundum perfectionem evangelicam religiosis imposita ut communiter et efficaciter ad finem suae religionis tendant.*

In usu juridico.

2. *Juridico* denique *usu*, regula strictissimé designat « regulas antiquiorum Ordinum, quae olim ab Apostolica Sede sunt approbatae [1] » dum recentiores leges veniunt nomine *Constitutionum.*

Porro, sicut norma tota, ita singuli ejus articuli regulae nomine signari valent. Ita dicitur regula 5ª summarii Constitutionum.

Notiones historicae.

Quo consilio sunt scriptae regulae.

88. 1 Quod ad *intentionem*, auctores regulae primo hoc unum sibi proposuerunt, ut explicatius traderent evangelicae perfectionis documenta. Quod apparet v. gr. in reg. S. Basilii. Inde a S. Benedicto instituerunt magis accurate disponere quotidianae conversationis opera. Denique, postquam varia fine speciali distincta sunt Instituta, praescripta regulae accommodata sunt, non tantum ad generale omnium religiosorum, verum etiam ad peculiare singularum religionum consilium.

De primis regulis.

2. Monachi primae aetatis existimarunt se primam suae disciplinae formam reperire in *Actis Apostolorum,* IV, 32-35, ubi de voluntaria quadam bonorum abdicatione habetur sermo, eamque dicebant *Regulam sub sanctis apostolis constitutam* [2]. Regulae, et quidem, ex parte saltem, scriptae,

---

[1] Inter animadversiones S. Cong. Episc. et Regul. Bizzarri, p. 846, n 6. Itaque quattuor communiter in Ecclesia recensentur regulae : S. Basilii, S. Benedicti, S. Augustini (de cujus origine diximus) quibus, post sollemnem approbationem Innocentii III et Honorii III accessit regula S. Francisci. Hujus in ipso corpore juris habetur expositio facta a Nicolao III, c. Exiit 3, *de V. S.* in 6 (v. 12). Tres priores nominantur c. Perniciosam 25 C. XVIII, q. 2 ex conc. rom. 1139.

[2] Possidius, *Vita S. Augustini*, c. 5. (M. P. L. t. 32, c. 37).

auctor fuit S. Pakhomius, authenticum autem ejus desideratur monumentum [1]. Pro genuinis habentur hodie utraeque regulae S. Basilii. Regularum numero accenseri potest epistola ad santimoniales quam S. Augustinus scripsit a° 423 [2]. Sic pervenimus ad magis illustres regulas S. Benedicti, S. Francisci, etc.

Distinctio inter regulam et constitutiones.

Unde orta ;

89. 1. *Origo.* Post c. Lateranense IV (1215), quod vetuerat ne quis profiteretur religionem nisi sub regula approbata a S. Sede, opus fuit ut conditores familiarum religiosarum regulam assumerent ex antiquioribus, jam probatis. Non solebant enim SS. Pontifices nova Instituta aliter confirmare. Simili ergo modo quo jam antea S. Romualdus (s. XI) usus erat regula S. Benedicti, S. Dominicus, v. gr., adoptavit sibi regulam S. Augustini, quae evasit etiam communis norma canonicorum regularium ; Clericis vero Ministris Infirmorum negata est aliquod tempus (Sixto V Pontifice) approbatio, quia sub nulla antiquiore regula essent constituti.

Regulam tamen istam, per peculiaria statuta, ad proprium sui Instituti finem, religionum auctores accommodare consueverunt. Ita factum est, ut coeptum sit distingui inter *Regulam*, qua primum veluti ponebatur fundamentum, et magis peculiares *Constitutiones.* Si quando deinde permissum est novo Ordini propriis tantum regi legibus, hae tamen *Constitutionum* retinuerunt nomen. Potestas ista facta est primo Carthusianis, qui dicti sunt « Constitutiones pro regula habere. »

Quos spectet.

2. Ad *vim* quod attinet, regula praestat *antiquitate;* et sicubi vigent simul regula et constitutiones, paris ambae sunt auctoritatis, verum regula est aliquid *magis commune*, quod proinde *magis* sit *stabile* et firmum, et ad *plures* pertineat *Ordines*.

Hodierna varietas regularum.

90. 1. Aliae Religiones, antiquiores, militare dicuntur *sub* una *regula* sui fundatoris : ita Fratres Minores; in plerisque, *regulae* alicui fit accessio *Constitutionum;* nonnullae habent *Constitutiones per modum regulae.*

2. Regula *S. Basilii* regit monachos ritus graeci.

Sub regula *S. Benedicti* vivunt potissimum monachi Occidentis, et fuere etiam quidam Ordines militares : ut Alcantarensis et Templariorum.

S. Augustini regula utuntur canonici regulares, *Eremitae* S. Augustini, et plures alii, quibus, pro fine intento, congruebant faciliores leges. Sic FF. Praedicatores, Servi

---

[1] Cfr. Ladeuze, *Le cénobitisme pakhômien*, p. 256-272.

[2] Ep. 211, Migne, P. L. t. 33, col. 960-965.

B. M. V., religiosi S. Joannis de Deo et plures congregationes hospitalariae utriusque sexus.

S. Francisci regulam sequuntur, praeter Fratres Minores, tam simpliciter dictos quam Conventuales et Capuccinos, varia Instituta Monialium et Tertiariorum.

Carmelitae, Minimi, Societas Jesu, Clerici scholarum Piarum loco regulae habent suas quisque Constitutiones, a S. Sede probatas.

Item plures congregationes v. gr. *SS. Redemptoris.*

ARTICULUS IV. Varietas conditionis juridicae

Ordines et Congregationes.

91. Hac ratione potissimum distinguuntur *Ordines* stricte tales, approbati cum votis sollemnibus; et *Congregationes* religiosae.

Aliae juris pontificii, aliae juris dioecesani.

Inter Congregationes, oportet distinguere eas quae *juris* sunt *pontificii* et eas quae *episcopali* utuntur *regimine.* Ad priorem rationem pertinent non ea tantum Instituta quae formali S. Sedis approbatione evasere *proprie dictae Congregationes,* sed in universum omnia « de quibus romani Pontificis sententia intercessit, seu quod ipsarum leges ac statuta recognoverit, seu quod insuper commendationem ipsis approbationemve impertiverit [1]. »

Exemptae vel non.

Ex Congregationibus religiosis juris pontificii, nonnullae sunt exemptae a jurisdictione Episcopi, dum aliae subsunt ecclesiasticae ejus jurisdictioni.

Quo spectent hae distinctiones, magis ex iis patebit quae passim infra sunt proponenda.

ARTICULUS V. De varia perfectione Religionum

S. Thomas, 2, 2, q. 182; 188, art. 6. 7. 8; ***Passerini,*** *De Hominum Statibus,* t. 3, in q. 188, art. 6, p. 34 sqq.; ***Suarez,*** *De Religione,* tr. 9, l. 1, c. 6; ***Pellizarius,*** *Manuale,* etc., tr. 1, c. 3; tr. 3, c. 5, n. 85; ***Rotarius,*** *Theologia,* etc., l. 1, c. 5; ***Piat,*** *Praelectiones juris regularis,* t. 1, p. 28. 29.

Normae aestimandi:

Ex fine,

92. 1. Potissima, utpote absoluta, est consideratio *finis,* qui quo altior et perfectior est eo majorem tribuit excellentiam religioni quae ad ipsum dirigitur. Quare *contemplativa* religio per se praeferenda est *activae,* cum magis immediata relatione referatur ad dilectionem Dei; principatum autem habet religio *mixta,* quia perfectior et certior est caritas Dei cum fructum fert operum caritatis in proximum [2]. Cfr. 2, 2, q. 182, q. 188, art. 6.

---

[1] C. *Conditae a Christo,* praefatio.
[2] *Ep. ad Rom.,* 13, 9. 10; 1 *ep. S. Joannis,* 4, 20. 21.

Haec tamen laus et praestantia vitae mixtae eorum tantum erit quorum pietatis studia id efficiunt ut eorum opera vere ex stirpe contemplationis nascantur.

2. Ubi finis fuerit similis, ad *media* respiciendum est, quae *aptitudine*, *genere*, *numero*, alia aliis esse possunt meliora. *Ex mediis,*

Aptitudine: quo enim magis media fini attemperantur, eo perfectior existimatur res quae hac ornatur proportione.

Genere: exercitationes enim seu actus variae sunt dignitatis. Ita S. Thomas, q. 188, art. 6, orationem anteponit lectioni, captivorum redemptionem hospitio.

Ipso numero: nam qui per plura tendit, per se efficaciorem habet motum.

3. Ipsa *severitas* cultus ac disciplinae causa est cujuspiam praeeminentiae. In *strictiore* enim religione magis arcentur occasiones peccati, atque ipsum peccatum. Hujusmodi autem immunitas est negativa perfectionis ratio. *Ex austeritate.*

Rursus religio quae in principalioribus studiis est strictior superat eam quae in minoribus. Itaque hic erit ordo ut, remoto omni peccato, primo loco habeatur vigor obedientiae.

In *foro* tamen *canonico*, ubi vix constare potest altera perfectionis ratio, potius attenditur ad asperitatem cultus exterioris, satisque convenit religionem Carthusianorum haberi posse pro strictissima [1].

93. Quocirca: 1. Per se perfectior dicitur religio *clericorum* quam laïcorum. Suarez, tr. 10, l. 1, c. 7, n. 4. *De praestantia religionis clericorum et votorum sollemnium.*

2. *Religionibus pr esse talibus* accidentalis quaedam praestantia competit prae aliis, ex peculiari firmitate qua donantur *sollemnia* vota.

94. 1. Monet S. Thomas, 2. 2, q. 189, art. 10, prudentem Instituti cui quis se committat electionem grave esse negotium dignumque quod magis deliberetur quam ipsa electio status religiosi in universum. *De prudenti delectu Instituti religiosi.*

2. Sine peculiari illustrat one Spiritus Sancti, Institutum hebescentis virtutis et labentis disciplinae minus apta videtur via ad perfectionem, quae proinde non est per se ineunda.

3. Imprimis observandum est quis sit impulsus gratiae divinae et quo ferant adjuncta consilio divinae Providentiae parata. Quare suum quisque ne negligat ingenium, indolem, mores. Non omnibus enim meliora sunt Instituta

---

[1] Fagnani, in C. Ad Apostolicam, 16, *De Regularibus*, testatur hunc esse usum S. Congregationis.

quae per se sunt perfectiora, cum simplex laïcus in virtute antecellere possit clerico contemplativo.

Mutatio Instituti per se parum commendanda.

4. Qua autem via, in se bona, quis coeperit incedere, in ea perseveret, nisi ambigi nequeat diversum divinae Providentiae beneplacitum. Mutatio enim propositi per se aliena est a divina instigatione, soletque de ipsa animi constantia detrahere, ita ut ad nova consilia deinceps faciat quempiam mobiliorem. Quid, quod ipsa prioris institutionis vestigia obesse solent ne quis ad alterum regimen se bene accommodet. Cfr. S. Thom. 2. 2. q. 189, art. 8.

CAPUT III

DE EXSTINCTIONE INSTITUTI RELIGIOSI

Mélot, *De Ordinibus*, etc., c. 12; ***Piat***, *Praelectiones*, etc., t. 1, p. 209-210.

Quibus causis intereat Institutum religiosum.

95. *Finem habet Institutum religiosum :*

Ab intrinseco,

1. Ab intrinseco, si *omnes sodales defecerint.* Omnes, inquam. Donec enim manserit unus, « jus collegii bene remanet in uno [1]. » Cujus perseverantiae illustre habes exemplum in *Monastico anglicano,* t. 8, Append. n. VII quod afferunt etiam Morris S. J. *Catholic England*, 1892, p. 58, 59; et Bouix, I, p. 357.

Ab extrinseco.

2. Ab extrinseco, *auctoritate ecclesiastica,* sine qua inefficax foret consensus sodalium, cum perpetuo teneantur nexu votorum.

Jus Ecclesiae.

Porro, jus abolendi Instituta religiosa nequit ab Ecclesia abjudicari, tum quia publica potestas valet ob bonum commune dissolvere minores societates quae ad ejus referuntur rationem; tum quia assensus Ecclesiae est statui religioso essentialis; tum quia ipso usu ostendit Ecclesia in se hanc inesse vim.

Ita C. Gregorii X, in conc. Lugd. II (1274), quod est c. unic. *De religiosis domibus in* 6, generalem continet abolitionem ordinum qui post C. Lateranense IV erant conditi; ita in conc. Viennensi (1311), Clemens V suppressit *Templarios*; sic Clemens XIV (1773) decrevit exstinctionem *Societatis Jesu.* Quandoque restitutus fuit Ordo sublatus. Exemplo sit *Institutum scholarum piarum*, quod exstinctum ab Innoc. X (1646) excitatum est a Clemente IX [2].

---

[1] Glossa ad v. *Collegiatas*, in C. Statutum, 22, *De electione* (I, 6) in 6. Cfr. Glossam ad v. *Pauciores*, in c. Gratum, 2, *De postulatione* (I. 5.)

[2] Immerito ergo cl. von Scherer, l. 4, p. 723, autumat Societatis Jesu exstinctionem et restitutionem esse factum singulare.

Rectus ejus usus.

Rectus tamen usus istius potestatis postulat justam et gravem causam.

Negotium enim agitur gravissimum ; religiosis et fidelibus jus quoddam est acquisitum ne priventur utilitate et commodis talis Instituti, nec normae generales exercendi sacri imperii sinunt haec leviter tentari. Confirmatur C. *Conditae a Christo*, cap. 1, n. 6.

Ceterum, causam istam cum labilis aut vitiosa conditio ipsius Instituti, tum extrinseca tempora et adjuncta suppeditare valent.

Cuinam competat jus istud in Ecclesia.

96. 1. Ad unum Summum Pontificem, seu supremam Ecclesiae auctoritatem, pertinet dissolvere *Ordinem* religiosum et *Congregationem* a se probatam vel cujus recognoverit Constitutiones. (Arg. ex C. *Conditae a Christo.*)

2. Quod ad *dioecesanas* consociationes, « quae una inductae sunt atque vigent Antistitum sacrorum auctoritate [1] » :

a) Si in una tantum dioecesi sedes habuerint, unius Episcopi auctoritate aboleri valent.

b) Si vero in pluribus fuerint propagatae, cum Episcopi pari sint jure, horum opus est consensu in quorum fuerint ditione. Singulares tamen domos in sua quisque dioecesi tollere potest.

3. Nihilominus, cum Episcopis non competat suprema illa administratio bonorum Ecclesiae quae propria est Summi Pontificis, res familiares exstincti sodalitii proprio Episcopi jure constitui non poterunt, sed, nisi delegata uti possit auctoritate, erit ad S. Sedem recurrendum. Quare *Acta C. Americae latinae* commemorant, n. 322, decretum S. C. Episc. et Reg. quo ad abolendum Institutum dioecesanum exigitur beneplacitum apostolicum « quatenus scilicet id speciem aliquam alienationis praeseferat. »

De commigratione in alteram dioecesim.

97. Quaeres, quid juris, *si dioecesana consociatio*, relicta dioecesi originis, *in alteram dioecesim commigrare velit ?* Quia genus istud sodalitii uno sodalium consensu tolli nequit, dioecesi vero ex fundatione videtur quaesitum jus ad ejus capiendam utilitatem, commigratio ista non fit legitime « nisi consentiente utroque Episcopo, tum loci unde excedat, tum loci quo velit commigrare. »

De ejus propagatione.

Perinde dixeris de mera *propagatione Instituti.* (C. *Conditae a Christo,* c. 1, n. 4.)

De mutanda indole vel legibus Instituti.

98. Quaeres, *qua auctoritate mutari* valeant natura vel leges Instituti *dioecesani ?* Ob simile jus acquisitum, haec per se non fient rite nisi salvis juribus sodalium et con-

[1] C. *Conditae a Christo*, Praefatio.

sentientibus Antistibus in quorum dioecesi exstant domicilia Instituti (C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. 5).

De abolitione Societatis Jesu.

99. Quaeres an *Societas Jesu tota fuerit exstincta* post Breve *Dominus ac Redemptor*, 21 jul. 1773?

Resp. Negative, nam legitime perseveravit in Russia alba. Probatur:

1. Ex defectu universalis promulgationis legis pontificiae. Per litteras encyclicas congregationis specialis *De abolenda Soc. Jesu,* indicta fuit peculiaris ratio promulgandi Brevis *Clementis* XIV, qua, in singulis Societatis domibus, ab Episcopo loci Breve istud denunciari debuit Patribus in unum congregatis, qui simul tunc ad exsecutionem compellerentur. Jam vero haec promulgatio nunquam facta est in ista prov. Russiaci imperii.

2. *Ex occulto consensu S. Pontificis,* quem produnt varia testimonia et indicia.

Unde sequitur congregationem sociorum istius provinciae retinuisse essentiam et privilegia Soc. Jesu, eaque transtulisse in novam Societatem, quae sic continuo nexu antiquae conjungitur.

Plura videsis apud Sanguineti S. J. *La Comp. di Gesù e la sua legale esist.*; Boëro, *Osservazioni sopra l'istoria di Teiner;* de Ravignan: *Clément* XIII *et Clém.* XIV; R. P. Mélot, p. 174-180 et alios plures. Idem tenet Santi-Leitner, in l. 3, t. 36, n. 5.

N. B. Ut in comperto est, *authentica* confirmatio accessit Societati primum in Russia, per Breve Pii VII *Catholicae Fidei;* Brevi *Per alias,* 20 jul. 1804, restituta fuit Neapoli; et tandem per Bullam *Sollicitudo omnium Ecclesiarum,* 7 aug. 1814, in universo orbe est redintegrata. Ultimam comprobationem et privilegiorum confirmationem accepit a SS. Leone Pp. XIII per Breve *Dolemus inter,* 13 jul. 1886.

PARS TERTIA

DE DOMICILIIS RELIGIOSORUM

Passerini, in l. 5 Decr. in 6, in t. 6, c. un; ***Schmalzgrueber***, in l. 3 t. 36; ***Reiffenstuel***, in l. 3 t. 36 et t. 48; ***Rotarius***, *Theologia mor. Regularium*, l. 3, c. 5; ***Tamburini***, *De jure abbatum*, t. 3, d. 5; ***Pellizarius***, *Manuale Regularium*, tr. 8, c. 7, a n. 89; ***Cespedes***, *Tractatus de exemptione Regularium*, c. 1; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 3, c. 2, § 2; ***Bouix***, *De Jure Regularium*, t. 1, p. 244-309; 360-386; ***Piat***, *Praelectiones juris regul.* t. 2, p. 269-286; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc. t. 1, p. 24-33; ***Santi***, *Praelectiones juris canonici*, in l. 3 t. 36; ***Lucidi***, *De Visitatione*, t. 2, c. 4 a n. 46; ***Bizzarri***, *Collectanea in usum S. Cong. Episcoporum et Regularium*; — *Collectanea in usum S. C. Prop. Fid.* — *Acta et Decreta concilii plenarii Americae latinae.*

CAPUT I

NOTIO CONVENTUS SEU MONASTERII

100. Conventus[1] proprie est sedes stabilis religiosorum, ubi, ad normam approbati Instituti regularis, dirigitur vita. Tria igitur videntur ad ejus rationem requiri: *Quid conventus.*

1. Habitatio *continua* religiosorum ex *intentione* domicilii vel diuturnae commorationis;
2. Vera *communitas* cum superiore;
3. *Consuetus tenor vitae* ad proprias leges et Instituta exactus, ita ut solitis vacent studiis, quaerendo eleemosynas, curando infirmos, recipiendo missarum stipendia, praedicando, etc. Immo tanquam pars integrans conventus habetur etiam oratorium publicum.

---

[1] Vox *domus religiosa* habet vim universaliorem. Cfr. Schmalzgrueber, l. c. n. 1-3.

Variae domus regularium.

101. Non sunt itaque proprie conventus [1]:

Habitatio temporalis,

1. Aedes quas religiosi, sede pulsi, interim incolunt dum quaerunt sibi domicilium ;

Grancia,

2. *Granciae* presse dictae, seu *praedia rustica* ubi unus vel alter religiosus oeconomicas res procurare solet ;

Villa,

3. *Villae* in quas religiosi se conferunt rusticatum vel recreationis causa ;

Hospitium,

4. *Hospitia,* quae in quibusdam locis tenentur in commodum religiosorum itinerantium vel eorum qui frequentia negotiorum locum istum saepe petere coguntur.

Residentia dependens.

Contra, nexus quo domus subseciva seu « residentia » dependet a monasterio seu collegio principali non impedit quin referatur in veris conventibus. Residentiae istae interdum dicuntur granciae late tales.

CAPUT II

DE ERIGENDA DOMO REGULARIUM

Quaenam domus erigi nequeant sine sollemnitatibus iuris.

102. Sollemnitates de quibus sumus acturi tunc tantum adhibendae sunt cum agitur de erigenda vera domo regulari seu conventu, nec in ea loca transferendae sunt a quibus, n. **101**, hanc abjudicavimus naturam. Ita communis sententia [2].

Si tamen velint religiosi hospitio alicui vel villae publicum addere oratorium, patet id fieri non posse nisi annuente Ordinario loci. Rotarius, l. c. puncto 2, n. 1.

Ordo dicendi.

Separatim agemus : 1. De monasterio virorum ; **2**. De monasterio santimonialium stricte talium ; 3. De domo congregationis religiosae : sive haec a S. Pontifice, sive a solo Episcopo fuerit approbata.

§ 1. *De monasterio virorum*

Summa condicionum.

103. Condiciones, ad summam, hae sunt : 1. *Assensus Episcopi loci;*

2. *Beneplacitum apostolicum :* quo gradu tamen quibusque finibus id constet, cfr. infra, **109** ;

3. *Observatio legitimae distantiae.*

4. *Congrua alimenta*, ex redditibus et eleemosynis, *ad alendos saltem 12 religiosos.*

---

[1] Cfr. aliquam hujusmodi domorum descriptionem factam in r. S. C. Ep. et Reg. 15 sept. 1690, relata in causa Faventina, apud Bizzarri, *Collect.* p. 681.

[2] Passerini, op. cit., n. 37-39 ; Reiffenstuel, in l. 3, t. 48, n. 47. 48 ; Cespedes, l. c. n. 1-4 ; Piat, II, 230. 278.

I. De assensu Episcopi

104. 1. Requiritur assensus *Episcopi loci in quo est erigenda domus.* *Cujusnam petendus assensus.*

Vetus est haec disciplina, sancita jam a C. Chalcedonensi (451), quam vigere etiam seculo XII testantur canones 10. 12. 13, C. 18, q. 2, *Decreti Gratiani.* A medio sec. XIII eidem coeptum est derogari per privilegia Mendicantium, donec restituta est a Tridentina synodo, c. 3, s. 25 *De Reg.*, « Nec de cetero similia loca erigantur sine Episcopi in cujus dioecesi erigenda sunt licentia prius obtenta. »

Negotium porro illud existimatur ex gravioribus et ex iis quae statum mutant dioecesis. Ex priore capite, venia ista dari nequit a *Vicario generali sine speciali mandato :* ita communis sententia, quae, ex altero capite, etiam vetat ne concedatur a *Vicario capitulari*, « Ne sede vacante aliquid innovetur [1] » (III. 8 in 6). *Venia an dari possit a Vicaro generali, capitulari.*

2. *Prius debet dari venia* quam erigatur domus ; ut tamen condita domus retineri possit, satis videtur esse si Episcopus ratam habuerit erectionem. Ratihabitione enim confirmatur quod factum est et sanatur defectus. Cui argumento accedit auctoritas Pii IX, in litteris quas 26 octobr. 1865 dedit ad Ill. Archiep. Parisiensem Darboy, ut vindicaret exemptionem monasteriorum Parisiensium. Haec enim habet de nostra causa : « Te minime latet hunc esse proprium naturalem et juridicum omnis ratihabitionis quae ex sequentibus factis oritur effectum, sanandi scilicet defectum illius actus qui recte praecedere debuisset [2]. » *Venia danda est ante erectionem.* *Quid si mere habeatur rata.*

3. Assensus dandus est « *vocatis et auditis.... interesse habentibus.* » Clemens VIII, C. *Quoniam*, 26 aug. 1603, confirmata C. *Cum alias,* Gregorii XV, 17 aug. 1622. *Vocandi ii quorum interest ; quo rigore juris ?*

Istud tamen, ex C. *Cum alias*, benigne intelligi potest, quantum opus est ut Episcopo constet domum erigi sine detrimento eorum quorum interest. Cfr. tamen Schmalzgrueber, in l. 3, t. 36, n. 44, 45.

Itaque a) Ea de causa vocandi sunt, ex ipsis verbis Constitutionis, superiores vel procuratores aliorum conventuum qui exsistunt intra quattuor millia passuum. Detrimentum vero quod juste conquerantur fere istud est, sedem concedi non posse aliis religiosis quin ipsi, qui jam illius loci sunt incolae, laboriose, saltem 12 numero, sibi quaerant victum et alimenta. Ita Maschiat, *Elench.* VI, n. 85 ex S. Rota. *Superiores regulares,*

---

1 Ambo haec confirmantur responsis S. Congreg. Cfr. Piat, II, p. 273, 274.
2 Cfr. *Acta S. Sedis* XI, p. 217.

Populus.

b) Si nulli fuerint religiosi, ex dicta C. Gregorii xv, audiendus est ipse populus, saltem si ab incolis loci alendus fuerit novus conventus.

Secundum Santi, l. 3, t. 36. n. 6, per edictum in hunc finem ad valvas Ecclesiae affixum quo, notitia data de futura erectione, permittantur moveri querelae, satisfieri solitum est utrique conditioni sub a) et b) indicatae.

An vocandus parochus.

105. Non constat *ex jure* vocandum esse *parochum* [1]. Id tamen acriter disputatur, cum alii eum demonstratum velint verbis Constitutionis quae jubent ut vocentur *alii habentes interesse*, alii contra. Sed quaestio videtur parum pertinere ad usum : namque, si Episcopo satis constet nullum fore ipsi detrimentum, non magis quam regulares superiores erit parochus vocandus; sin minus, ipsa rei necessitate compelletur Episcopus ad interrogandum parochum.

Quaeres de *ipso detrimento* parochi, de quo diversimode sentiunt. Severius Ill. D. Aichner exigit laesionem in juribus presse parochialibus, quam vix umquam patietur ex erectione conventus. Jura enim ista huc spectant, ut parochus servet dispensationem viatici, extremae unctionis et alia hujusmodi, quibus quomodo ex novo monasterio injiciatur periculum non apparet. Quare, nostra sententia, hoc rursus erit considerandum detrimentum, si parocho vel ecclesiae parochiali defuturi sint sufficientes redditus. Minoris enim frequentiae populi in ecclesia non est habenda ratio. De hoc argumento, cfr. Bouix, op. c. p. 285 sqq.

Sanctiones istius obligationis.

106. 1. Assensus Episcopi requiritur sub *poena nullitatis*, ita ut nullo fruatur monasterii jure domus quae sine ipsius assensu fuerit erecta.

2. Superiores, contra attentantes, plectuntur *poena* privationis vocis activae et passivae necnon officiorum et inhabilitatis ad illa in futurum obtinenda. Urbani VIII. C. *Romanus Pontifex* 1624 § 3.

De arbitratu Episcopi negantis,

107. 1. *Assensus negari* nequit *sine justa causa :* ita plerique [2]. Agitur enim de amplificatione Instituti cui, ex ipsa pontificia approbatione, prodest quoddam jus quaesitum exsistendi in Ecclesia. Cfr. Bouix I, p. 262-264.

Apponentis condiciones.

2. *Condiciones apponere veniae datae,* modum aliquem, ne v. gr. aperiant oratorium publicum, justam ob causam praefinire, videtur in potestate esse Episcopi. Qui potest plus potest minus.

---

1 Immo necessitatem ipsum audiendi simpliciter negat Ill. D. Aichner, *Compend. jur. can.* p. 470.

2 Quidam, v. gr. Reiffenstuel, l. 3, t. 48, n. 45. 50, volunt, sine seria utilitate non esse aperiendum novum monasterium. Haec autem quomodo abesse dixeris, si hinc nihil obstat, illinc vero Institutum est a S. Sede approbatum?

Appellatio a sententia Episcopi.

108. Appellatio a sententia Episcopi datur ad S. Sedem, i. e. ad S. Congregationem Episcoporum et Regularium.

Porro, si venia fuerit concessa, appellationi erit effectus *suspensivus*, quo factae veniae virtus tenetur suspensa donec S. Sedes sua auctoritate diremerit controversiam. Ita fert rerum natura et edicitur C. *Quoniam*, Clementis V. II.

II. De Beneplacito apostolico

Necessitas beneplaciti apostolici.

109. Praeter episcopi veniam, requiri ad *singula erigenda* monasteria virorum beneplacitum apostolicum, non eadem vi rationum de omnibus affirmatur locis et monasteriis. Etenim :

In regionibus missionum.

1. Id liquet *in regionibus in quibus viget* C. *Romanos Pontifices* 1881, i. e. in Anglia, in Missionibus subjectis S. C. Prop. Fidei, in Foederatis Statibus Americae Septentrionalis, in Americae latinae partibus. In Constitutione enim ista declaratur, sublato quolibet contrario jure : « Sodalibus religiosis novas sibi sedes constituere, nisi obtenta prius expressa licentia Ordinarii loci et Sedis apostolicae, non licere. »

In partibus Italiae.

2. Formaliter idem exigitur *in Italia et insulis adjacentibus*, C. *Instaurandae*, Innocentii X, 22 octobr. 1652 [1].

Pro monasteriis mendicantium.

3. Quod ad *Ordines mendicantes*, qui hoc loco intelligendi sunt ii dumtaxat qui etiam post C. Tridentinum prohibentur habere redditus aut possessiones [2], necessitas beneplaciti apostolici eruitur ex c. Religionum, unico, *De religiosis domibus in* 6 (III. 17) et c. Cum ex eo, *De excessibus praelatorum*, in 6° (V. 6) Verisimile tamen est huic juri esse derogatum per C. Tridentini s. 25, c. 3 *De Reg.* exigens licentiam Episcopi. Cfr. Passerini, l. c. n. 13 sq.

---

[1] Observes hujus Bullae § 5 in fine ita legendam esse : « Intendimus autem in praemissis etiam ultra Italiam et insulas adjacentes *prout expedire viderimus*, providere » Cfr. B. R. t. 6, p. 2, p. 235; M. B. Cherubini, t. 5, p. 483; Fagnani in C. Relatum, *Ne clerici vel monachi*, n. 46-60; Lucidi, t. III, p. 431. Namque Ferraris, v. *Conventus* art. 1, n. 6 pro *viderimus* subjecit *videmus;* in nota autem Bizzarri p. 782 verba *prout expedire viderimus* sunt suppressa. Atque ita fit ut locus, ubi Pontifex mere prodit *intentionem* disponendi pro aliis regionibus, afferatur ad probandam Constitutionem istam re vera jam ad universum pertinere Orbem !

[2] Cfr. Fagnani in C. Non amplius *De Institutionibus* (III. 7). Immerito itaque Ill. D. Aichner, p. 469, nota 7, huic putat legi obnoxios quotquot ex primaeva institutione ad mendicantes ascribuntur. Ii porro qui post C. Tridentinum communem profitentur paupertatem sunt Fratres Minores (tunc dicti de Observantia), PP. Capuccini et Societas Jesu quod ad domos professas et residentias independentes. — Simul patet falso a pluribus poni statum quaestionis, quasi hoc in universum ageretur utrum necne Tridentina Synodus derogaverit juri superiori, dum etiam de recta quaeritur hujus juris interpretatione.

In universum.

4. *Extra* vero *regiones Italiae et Missionum*, nulla est lex quae monasteriis in universum praescribat petendum beneplacitum. Id egregie ostendit Fagnani [1], qui simul testatur pluries S. Cong. Conc. ad hanc sententiam sua aptasse responsa. Idem tenent Reiffenstuel, l. 3, t. 48, n. 38, 39; Schmier [2], *Jur. can. civ.* t. 2, l. 3, tr. 1, p. 2, c. 2, s. 1, § 3; Leurenius, *For. eccles.* l. 3, q. 997, n. 2; Maschiat, in h. t. q. 4, R. 4; Bouix [3] l. c. p. 253. 254. Favent etiam Aichner, p. 469; Santi in l. 3, t. 36, n. 6. Huc accedit, jam per se mirum esse utriusque, Episcopi dico simul et S. Pontificis, specialem requiri licentiam [4] nec domibus Congregationum religiosarum opus esse beneplacito apostolico. Quorsum rigor ille cum agitur de Ordinibus ?

Nihilominus severior sententia placuit Schmalzgrueber, in l. 3, t. 36, n. 30, Benedicto XIV *De synodo dioec.* l. 9, c. 1, et quamvis infirmis nitatur juris argumentis [5], evasit communior. Eadem urgetur disciplina S. Cong. Ep. et Reg. et gravissimum accepit pondus ex recenti C. *Romanos Pontifices* [6].

N. B. Onus petendi beneplacitum apostolicum recidere potest in beneficium, si, sua usus auctoritate, Summus Pontifex ceteras supplere velit condiciones.

III. De legitima distantia et alimentis

Legis distantiae vis atque usus.

110. 1. Per se *certa distantia* est observanda ab aliis jam erectis conventibus. Mendicantes privilegium habent, quod hodie tamen satis parum videtur esse in usu, ne novum erigatur monasterium intra spatium 140 cannarum, per directum, circa suos conventus. Namque ad hoc spatium fuisse reductum privilegium, quod olim ad 300 extendebatur, refert C. Petra, Const. VII Clem. IV. — Porro canna aequivalet fere 2 m. 23. — Sed plures Ordines obtinuerunt etiam privilegium aedificandi intra cannas. Sic *Soc. Jesu* ex C. Gregorii XIII, *Salvatoris*, § 9, 30 oct. 1576, et Clerici *Schol. Piar.* ex C. Clementis XII, *Nobis,* 1 maii 1731.

De alendis 12 religiosis.

2. *De alimentis,* hoc unum occurrit observandum, non esse opus ut actu adsint 12 religiosi (nisi forte ad fruendum exemptione, de qua in 5 p.), sed ut tot numero commode

---

1 In C. *Non amplius*, De Institutionibus (III. 7) a n. 55.
2 Is tamen subjungit : « Nisi forsan aliud stylo curiae romanae receptum sit. »
3 Is etiam existimat propter usum Rom. Congreg. jam nunc in universum postulari beneplacitum apostolicum.
4 Immo hoc repugnare autumabat Passerini, l. c. n. 13.
5 Quod bene probat Bouix l. c.
6 Nolimus tamen, cum non sit universalis constitutio, astipulari R. P. Piat scribenti, II, p. 270, post hanc Const. rem jam dubio vacare.

ex redditibus et eleenosynis ali queant. C. *Cum alias,* Gregorii XV.

IV. De vi factae facultatis

111. Huc proprie spectare videtur venia religiosis data erigendi conventum, ut jus acquirant vivendi in aliquo loco secundum leges et finem sui Instituti. *Obtenta facultate quidnam religiosis obtingat juris.*

112. Itaque, quia *Ecclesia* pars existimatur integrans monasterii, venia aperiendae Ecclesiae seu oratorii publici quod conjungatur monasterio continetur ipsa licentia erigendi monasterium, nisi, justam ob causam, deminute tantum indulta fuerit monasterii erectio. De Buck-Tinnebroeck, *Examen historicum,* c. 21, n. 12-16; Piat II, p. 277. *Erectio Ecclesiae conjunctae,*

Quod vero ad Ecclesias, oratoria *separata,* seu, ut aiunt, erecta in loco non exempto, sollemnitates eaedem postulantur quibus opus est ad erigendum conventum. Urbanus VIII, *C. Romanus Pontifex,* 28 aug. 1624. *Separatae.*

De hoc argumento cfr. Treugott, *Ist die Erlaubniss des Ordinarius nothwendig zum Bau der Ordenkirchen,* in *Archiv,* t. 26, p. 130 sqq.

V. De Mutatione erectae domus

Mutatio triplex est genere. Namque est *formalis,* mutatis fine, usibus; vel *materialis,* per *ampliationem* aut *translationem.* *Triplex mutatio domus.*

113. *De Mutatione formali,* sic disponit C. *Romanos Pontifices,* §. *Fieri solet:* « Religiosis sodalibus non licet ea quae instituta sunt (coenobia, collegia, etc.), in alios usus convertere absque expressa licentia Sedis Apostolicae et Ordinarii loci, nisi agatur de conversione, quae, salvis fundationis legibus, referatur dumtaxat ad internum regimen et disciplinam regularem. » Posterior fuerit casus, si tirocinium vel collegium studiorum pro solis alumnis ordinis aperiatur; prior vero si instituatur publica schola. *De formali, ex C. « Romanos Pontifices ; »*

Sanctio ista stricte tenet in locis obnoxiis isti Constitutioni. In aliis tunc saltem nova Episcopi requiretur licentia, si prior fuerit certo fine vel usu legitime circumscripta. Cfr. **107, 111.** *Ex jure communi.*

114. Ad *amplificandam domum* jam erectam nullae praescribuntur sollemnitates. Prorsus enim haec causa differt a vera fundatione. *De materiali per ampliationem.*

Perinde dicas de *restituenda domo diruta,* etc. Jus enim cur materiali eversione periret nullatenus perspicitur. Accedit auctoritas plerorumque, v. gr. Passerini, l. cit. n. 93, Schmalzgrueber, l. c. n. 42; Suarez, *De cens,* d. 23, *De domo instanranda*

s. 5, n. 35; Tamburini, *De jure abbatum*, t. 3, d. 5, 91, n. 9, Aichner, op. c. p. 469.

De translatione monasterii.

115. Ut *in eodem loco* (i. e. civitate, oppido) [1] situs monasterii mutetur, non sunt observandae sollemnitates legitimae erectionis, nisi forte speciale praejudicium oriatur aliis interesse habentibus (Piat II, p. 279). Hoc sat communiter tradunt DD. v. gr. Schmalzgrueber, l. c. n. 41; Ferraris v. *Conventus*, art. 1, n. 11. 12. 46; Bouix l. c. et 364 sq. qui id pluribus resolutionibus S. C. confirmant [2].

Immo, ne respectus quidem tunc est habendus legis cannarum, nisi forte alicui Ordini, ut FF. Praedicatoribus et Minoribus, competat peculiare privilegium, vi cujus etiam hujusmodi translationi obstare possit. Cfr. Piat II, p. 285.

Quo vero in *alterum locum* transferatur conventus, C. *Romanos Pontifices* expostulat ea quae pro fundatione sunt requisita.

N. B. Bona monasterii translati per se pertinent ad novum Monasterium. Ibi enim permanet subjectum a quo possidebantur. Pellizarius, *Manuale*, tr. 8, c. 7, n. 107.

§ 2. *De Monasterio Monialium*

Opus est assensu Episcopi.

116. Ad erigendum monasterium monialium:

1. Requiritur *assensus Episcopi loci*, ex lege Tridentina, c. 35, s. 25 *De Regul.* Par profecto est ab Episcopo considerari utrum necne nova fundatio detrimento futura sit jam erectis monasteriis; non videtur tamen, cum sileant Constitutiones, teneri obligatione audiendi personas quarum interest, etc. [3], quamvis id plures affirment [4], saltem cum agitur de monasterio quod eleemosynis sit alendum. Schmalzgrueber, l. c. n. 38, 39.

De beneplacito apostolico.

2. Etsi, ut testatur Fagnani [5], soleant adire S. Sedem ob privilegia et facultates, v. gr. ut Abbatissa ex antiquo monasterio in novum educatur; et plures praeterea affir-

---

1 Bouix I, p. 258. 259.

2 Plerumque tamen is fiet usus prioris domus qui contineat alienationem ad quam opus est beneplacito apostolico. Quin immo omnis sedium mutatio olim interdicta est Mendicantibus presse talibus ex c. Cum ex eo, unic. *De excessibus Praelatorum in 6* (v. 6), quod bene interpretatur Glossa, immerito autem alii ad omnium Regularium causam transtulerunt. Cfr. v. gr. Pellizar, tr. 8, c. 7, n. 104. Ceterum per privilegia est legi isti derogatum. Neque haec privilegia abrogari potuerunt Extrav. *Ambitiosae*, nisi quatenus permittant ipsam bonorum alienationem. Attamen C. *Romanos Pontifices*. § *Fieri solet*, videtur universaliorem vim ascribere illi capiti.

3 Bouix I, p. 305 sq.; Craisson, n. 2543.

4 V. gr. Ferraris v. *Conventus*, art. 1, n. 31.

5 In c. Grave, *De Off. Ordinar.* n. 53.

ment de stylo curiae esse ut sine auctoritate apostolica non inducatur clausura papalis qua muniendum est monasterium votorum sollemnium, non tamen constat requiri beneplacitum apostolicum. Id negat Bouix, nec videtur fuisse certum S. Congregationi, quippe quae, in recente causa Ruremondensi, dum ex defectu beneplaciti apostolici Consultor eruisset vota quarundam monialium non potuisse esse sollemnia, ipsa respondit ad 3um *Dilata.* Cfr. *A. S. S.* t. 27, p. 631 sq.

3. *De numero*, vult c. Trid. s. 25, c. 3, *De Regul.* « Ut is tantum numerus constituatur ac in posterum conservetur qui vel ex redditibus propriis vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari. » Itaque praescripsit Gregorius XIII c. *Deo sacris*, 30 dec. 1572, ut Episcopus, una cum superiore regulari si quem haberent moniales, prudenter definiret quot in unumquodque monasterium recipi possent moniales. (Bizzarri, p. 229-230.) *Quot possint esse numero moniales.*

Si quae vero, secundum probatas monasterii leges et usus, admittantur supra numerum, hae solvere debent dotem duplo majorem quae 400 scutis nequit esse inferior, manentque in perpetuum supranumerariae, ita ut locum non sumant monialis, intra numerum, quae vita sit functa. Cfr. Decr. gen. S. C. Conc. 6 sept. 1604, apud Bizzarri, op. c. p. 269. *De supernumerariis.*

Attamen C. Americae latinae vult ut moniales saltem sint 12 numero in singulis monasteriis. *Acta* n. 319.

Pellizarius, incerta tamen nixus auctoritate, addit non posse sorores conversas numero superare tertiam partem universitatis. *De Monialibus*, c. 2, n. 10. *De conversis*

4. Denique lex *observandae distantiae* per se etiam in conventus monialium transfertur. Schmalzgrueber, l. c. n. 34. *De lege distantiae.*

§ 3. *De domo Congregationis*

117. 1. Opus est *assensu Episcopi* loci. Id jam antea constabat, cum ex lege Tridentina vetante ne *loca similia* monasteriorum erigerentur sine venia Episcopi, tum ex necessitate talis assensus ad erigenda monasteria. Repugnat enim Congregationes potiore jure esse in hac re quam Ordines presse tales. Nunc autem id diserte sancitum est C. *Conditae a Christo* c. 2, n. 3. *Praestitutae leges.* *Assensus Episcopi.*

2. Quod ad Instituta quae ab ipsa probantur, solet S. Sedes ad suum revocare beneplacitum erectionem domus Novitiatus. Cfr. *Acta Conc. plen. Americae latinae,* n. 325, rejiciens ad Bizzarri, p. 838 n. 9 et 839 n. 7. *Beneplacitum apostolicum pro Novitiatu.*

3. Ceterae leges per se non sunt presse traducendae in *Non sunt aliae leges.*

domos congregationum, nisi quod Episcopus ipsa rerum natura impelletur ut ad nonnullas saltem animum advertat. Cfr. Ferraris v. *Conventus*, art. 1, n. 36, afferens resp. Sac. Congr.; *Analecta Juris Pontificii* ser. 5. col. 185 sq.; Craisson, *Des Communautés à voeux simples* n. 50-56; 58.

CAPUT III

DE EXSTINCTIONE DOMUS RELIGIOSAE

De discessu ultroneo

118. 1. Non eum jam contemplamur casum quo religiosi mere aedes suas in alteram ejusdem loci partem transferant, ita ut formaliter permaneant: de quo cfr. modo dicta n. **115**; sed de vero agitur discessu communitatis a civitate vel pago ubi commorabatur. Agedum :

Regularium

2. Quamvis in jure *communi* Regularium [1] nulla nobis occurrat peculiaris de hoc casu provisio, universales sanctiones de bonis ecclesiasticis vetant ne Ecclesia consecrata usui fiat profano vel res immobiles aut mobiles pretiosae alienentur inconsulta S. Sede. Quare adeunda fere erit S. Congregatio, quae, concedendo veniam, cavere solet ut Ecclesia publicae maneat addicta fidelium utilitati.

Congregationis religiosae,

3. Perinde dicas de *Congregatione juris pontificii* (**91**).

Sodalitatis dioecesanae.

4. De *Sodalitate dioecesana* sancit C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. v, eam non posse in alteram migrare dioecesim, nisi consentiente utroque Episcopo.

De abolitione per publicam auctoritatem.

119. 1. In potestate est Hierarchiae ecclesiasticae, minime vero civilis imperii, tollere domum religiosam quam aperiri permisit. Legitimus usus istius juris postulat justam, rei congruam, causam. Haec per se patent.

Monasterii,

2. Ad tollendum *monasterium* presse tale, vel domum quamlibet quae assentiente S. Sede est erecta, unus S. Pontifex est competens. Rursus id est in comperto.

Domus dioecesanae,

3. Sodalitatis *dioecesanae* « singulares domos Episcopis, in sua cuique dioecesi tollere fas est. » C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. VI.

Domus juris pontificii.

4. Sodalitatis *quae juris est pontificii* tollere domum legitime erectam, non videtur ad Episcopum pertinere. Quod liquet, si Congregatio ista privilegio fruatur exemptionis. Sed etiamsi non fuerit exempta, idem suadet gravitas

[1] Propriam vim c. *Cum ex eo*, quo etiam prohibetur hujusmodi discessus, dedimus supra, n. **109**, 3.

causae quae laedit jus quaesitum Instituti quod in S. Sedis receptum est tutelam, et indirecte eruitur ex C. *Conditae a Christo.* Jus enim quod concesserat in domos sodalitatis dioecesanae non jam memorat inter ea quae c. 2, n. III dicit ab Episcopo fieri posse quod ad Instituta quorum S. Sedes saltem leges recognovit.

120. In historia juris illustre est decretum Innocentii X, quo, ad instaurandam regularem disciplinam, prima Const. *Instaurandae,* idib. octobr. 1652, e medio tulit multos exiguos conventus impares alendo eo religiosorum numero qui tuendae regulari observantiae videretur satis. Precibus tamen commotus multorum Superiorum, passus subinde est eos conservari conventus qui vere utiles existimati essent. Verum C. *Ut in parvis,* 10 febr. 1654, plenae Ordinariorum jurisdictioni obnoxios fecit conventus in quibus sex minimum Religiosi non alerentur. Ad decreta ista plures deinde accessere declarationes specialis Congregationis Cardinalium. *Abolitio facta ab Innocentio X.*

Haec fuse exponuntur apud Fagnani, in C. Relatum, 7, *Ne clerici vel monachi* (III. 50) n. 41 sq. vel apud Ferraris, v. *Conventus,* art 2; summa habetur apud Lucidi, II, c. 4, n. 46 sq.

121. Quaeres *quid de bonis exstinctae domus?* *Cujusnam sint bona.*

Imprimis considerandum est Indultum, si quod fuerit impetratum.

Tacente indulto, Religio, dominii capax, domus a se derelictae retinet bona: cum ea quae propriis Religionis redditibus seu eleemosynis sint comparata, tum alia quae sine stipulatione peculiari concesserit patronus.

Quod si una cum domo perierit ipsum Institutum, dispositio bonorum pertinebit ad S. Sedem.

CAPUT IV

DE JURE POSTLIMINII SEU RECUPERANDAE SEDIS AMISSAE

122. 1. Si regulares redire velint ad monasterium ante ab ipsis possessum, considerandum est, utrum necne conservaverint jus habitandi cum privilegiis. Priore casu, nulla indigent venia; nisi forte monialium condicio specialis, nominatim restituenda clausura papalis, postulet S. Sedis interventum [1]. Altero, omnes sollemnitates rursus observandae sunt. *Principium*

---

[1] *Anal. J. P.* s. 3, col. 97-100; Piat, t. 2, p. 283.

De regularibus vi injusta pulsis.

2. Jam vero prima perspicitur specie, *injusta vi* cui cedere cogantur Religiosi nihil detrahi de ipsorum juribus. Fieri tamen potest ut nimis diuturno intervallo, praesertim si Religiosi pulsi siluerint, abrumpatur vinculum morale inter subjectum et objectum juris, quod omnis juris est fundamentum, vel, si malueris, ut tacito nutu perire videatur ipse *animus habendi*, sine quo non servatur possessio [1]. Jus tunc recuperandi pristinas sedes moraliter judicatur praescriptione peremptum.

Quid de sedibus amissis ex perturbatione gallica

Quare, omnino quidem repugnamus errori quo Verhoeven [2] et recens R. D. Notermans [3] jus religiosorum applicatum existimarunt ad aedes materiales olim ab eis habitatas, ita ut, his amissis, periret jus habitandi in loco [4]; simul tamen opinamur nimis absolute a Bouix [5] esse vindicatum religiosis jus repetendi loca quae ante gallicas turbas insederant, ita ut hodie saltem, post elapsum spatium seculo majus, de juris permanentia valde dubitemus.

De materiali ruina monasterii.

3. *Materialis eversio* domus aeque parum, ut patet, atque illata vis juridicam mutat causam.

De discessu spontaneo vel juste imperato.

4. Contra, jus amittitur si, vel *sponte sua* vel *legitimo* obtemperantes imperio, loco aliquo concesserint.

---

1 Cfr. nostras *Quaestiones De Justitia*, n. **214, 215, 255, 258.**
2 *De regularium et secularium clericorum juribus et officiis*, p. 86 sqq.
3 *Dissertatio de regularium jure redeundi in loca e quibus vi et injustitia expulsi fuerunt.*
4 Cfr. III de vi factae facultatis.
5 Op. cit. t. I p. 360-386. Ipse ceterum egregie versat argumentum.

PARS QUARTA

DE PERSONIS RELIGIOSIS

SECTIO I. DE INGRESSU IN RELIGIONEM

CAPUT I

DE VOCATIONE RELIGIOSA [1]

S. Thomas, 1, 2, q. 108, art. 4; 2, 2, q. 189, art. 10, *Opusculum* 17 (alias 18) *contra pestiferam doctrinam retrahentium homines a religionis ingressu*; **Passerini**, *De Hominum Statibus* etc. q. 189, art. 10, p. 569-574; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 7, l. 5, c. 8; et c. 9, n. 6-10; ***Lessius***, *Disputatio de statu vitae deligendo*; ***Rotarius***, *Theol. mor. Regul.*, l. 1, c. 6; ***S. Alphonsus***, *Theol. mor.*, l. 5 (4) n. 78, et opusculum inter ascetica opera, quod in gallica versione R. P. Dujardin reperitur t. 3, p. 403 sqq.; sub hoc nomine: *Du choix d'un état et de la vocation. Avis sur la vocation religieuse*; **Lehmkuhl**, *Theologia moralis*, I, 506-512; ***Piat***, *Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 2, c. 1, art. 1; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale* etc., t. 1, p. 36-48; **Malou**, *Règles pour le choix d'un état de vie.*; **Damanet**, *Manuel pour le choix d'un état de vie*; **Berthier**, *Des états de vie chrétienne et de la vocation*; *Nouvelle Revue théologique*, t. 8, *Cas de pastorale*.

De vocatione ad aliquem statum.

Est externa.

123. I. Vocatio ad aliquem statum est vel *externa* vel *interna*. *Externa*, quae forum respicit externum, est legitima alicujus candidati assumptio ad statum seu ordinem in societate visibili. Haec postulat subjectum idoneum, competentem admittentis potestatem ac libertatem, observationem ritus essentialis. Verum de ista dicemus postmodum.

---

[1] Cfr. in altero tomo, Supplementum III.

Interna, seu divina activa.

Interna autem vocatio refertur ad Deum ut ad causam immediatam. Quare dicitur *divina*. Considerata *active* seu *in Deo vocante*, est ipsum divinum beneplacitum de certo statu ab aliquo homine libere eligendo, quod continet decretum praeparandi et invitandi hominem illum, eumque consequenter juvandi in tali exsequendo consilio. — *Passive* vero, seu in subjecto vocato, demonstrat cum receptam aptitudinem ad illum statum amplectendum, tum notitiam consilii divini, quae comparari potest sive per externa documenta sive per internam illustrationem ac motionem. Patet non repugnare, immo plerumque fieri, ut bini conjungantur modi, et interna experientia confirmetur quod externis hauritur fontibus.

Passiva.

Presse dicta respicit statum excellentem.

Quamvis reapse, eo quod hunc teneas vitae cursum qui Deo est acceptus, dici possis ad eum vocatus, nihilominus *vocatio*, ut electio in universum, fere non refertur nisi ad gradum quempiam superiorem, eminentem [1]. Positiva namque excellentia requirit sola positivum decretum et providentiam; in statu autem communi potius relinqueris quam ad illum sis electus. Itaque ad statum *clericalem*, *sacerdotalem*, ut opponitur statui laïcorum erit profecto vocatio presse intellecta; ad condicionem autem sacerdotis *secularis*, qua talis, improprie tantum habetur : quippe qui sic mere neget bonitatem status *religiosi*.

Gratia vocationis.

2. *Gratia* denique *divinae vocationis* complectitur omnia adjuncta exteriora atque interna auxilia quibus Deus aliquem fortiter suaviterque ducit ad amplectendam mente, voluntate atque opere vocationem divinam active spectatam. Designat ergo quandam adjumentorum summam.

De vocatione ad statum religiosum.

124. 1. Imprimis sedulo distinguendae sunt vocatio seu divina invitatio ad sequenda consilia evangelica, ita ut *coram Deo* in perfectionis via sis stabiliter constitutus, et invitatio ad *profitendam* eorundem disciplinam *in Ecclesia*, ita ut verseris in *statu perfectionis*. Priorem enim vocationem esse altera longe universaliorem ambigi nequit; nec statim a via evangelicae perfectionis repellendus est quem parum judicaveris aptum ad aliquam ingrediendam congregationem religiosam.

Duplex terminus vocationis: consiliorum merus usus et eorumdem professio.

Generalis vocatio.

2. Pro *modo quo indicitur* et *vi qua suadetur*, vocatio est *generalis* vel *specialis*. Generalis fit *invitatione universali* seu directa ad omnes, quamque omnes legere possunt in

---

[1] His minime repugnant ea quae habet Apostolus, 1 *ad Cor*. 7, 20. « Unusquisque, in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. » Mere enim usus metonymia, S. Paulus ibi vocem *vocationis* traducit ad adjuncta *vocationis ad fidem* nec cogitat ibi vel indirecte significare ad omnem vitae condicionem esse proprie dictam vocationem Dei. Id satis colligitur ex contexta oratione ubi de una vocatione ad fidem fit mentio. Sin aliter, ex v. 18 deberes admittere vocationem ad praeputium.

Scripturis. Itaque continetur ipsis consiliis evangelicis, quae respiciunt melius aliquod bonum, quod tale est non propter particularem alicujus sed propter communem hominum condicionem. Cfr. S. Thomam, 1. 2, q. 108, art. 4.

Specialis. *Specialis* autem vocatio fit per locutionem singularem, i. e. ad unum. Ita per verba ore prolata singulos Dominus invitavit apostolos; nunc autem interiore, ut plurimum, locutione, Spiritus sanctus intime movet atque impellit animos.

Declaratur ratio vocationis specialis. Ut distincte tamen percipiatur quo spectet vocatio *specialis,* haec praeterea videntur consideranda. Nullum novimus esse opus salutare, quin proficiscatur a gratia excitante et juvante. In bonis autem operibus referimus profecto propositum sequendi consilia evangelica ad supernaturales assequendas utilitates. Re vera igitur jam speciali dici possunt ornati vocatione, quotquot recte et efficaciter appetunt statum religiosum. Verum sunt etiam qui peculiari modo et instinctu impellantur ad viam consiliorum ineundam, ita ut non tantum ipsis utile et melius sit ingredi religionem, sed, ni fecerint, positive obnixi videantur gratiae divinae reique facti *positivae inperfectionis.* Jam vero tales, eosque solos dicimus donatos *speciali* vocatione.

Proxima. 3. Pro *gradu quo habetur,* vocatio est *remota* et *proxima. Proxima* vocatione afficitur is cui, sive ex generali sive ex speciali vocatione, non omissa consideratione adjunctorum in quibus versatur, innotescit divinum beneplacitum eo spectare ut ipse re vera incedat per viam consiliorum, maxime si de praesenti agatur exsecutione. Cui istud inciderit, simul necessario inest proxima aptitudo et physica ac moralis facultas exsequendi propositum. *Remota* (*Remota.*) est, quando haec divinae voluntatis significatio actu quidem non habetur, futura autem est si homo se ad eam per orationem, fidelem minori gratiae obtemperationem praeparet, vel adfuisset nisi obstacula voluntaria eam impedivissent. —Namque etsi divina invitatio potest esse omnino gratuita, immo cum demeritis conjuncta, non raro connectitur cum quibusdam meritis antecedentibus vel formali impetratione.

De vocationis religiosae universalitate. **125.** 1. Universali promulgatione consiliorum in Evangelio Deus vult omnes, quotquot pertinent ad Christum, aliquo versari modo sub eorum lege, eorumque, pro data opportunitate, frequentare actus: tribuendo eleemosynam, abstinendo quibusdam deliciis, honoribus, libenter obtemperando in non necessariis et sic sequendo in variis adjunctis consilia quae perpetuo observant religiosi. Eo

Qua ratione omnes sint sub lege consiliorum.

enim quod haec studia indicantur omnibus ut secundum se meliora [1], ut via perfectionis [2], dum appetitus divitiarum, voluptatis, honorum, denunciantur ut alieni a spiritu Evangelii [3], omnibus commendatur affectuum, et, prout copia habetur, actuum ad ista consilia accommodatio. Omnibus itaque suadetur, ut ex parte saltem utantur istis consiliis : quo fit ut eorum promulgatio plurimas omnibus afferat utilitates. Cfr. S. Thomam, 1, 2. q. 108, art. 4.

Devocatione ad usum consiliorum.

2. Eo tamen quod proponuntur quaedam a Deo ut *secundum se* meliora, non illico consequitur ut eadem sint *omnibus* magis expedientia, vel ut Deo sit magis acceptum omnes ea opere atque vitae usu simpliciter amplecti. De qua re ita perbreviter videtur dicendum.

Omnes non sunt proxime vocati.

a) Non sunt omnes *proxime* vocati ad perfectum consiliorum usum. Plures enim tenentur vinculo, utputa matrimonii, quod abrumpere nefas fuerit. Ipseque S. Paulus, 1 *ad Tim.* 5, 14, nolens scilicet divinis obsistere consiliis, non dubitavit, perspectis adjunctis, scribere : « Volo ergo (viduas) juniores nubere. »

Nec remote ad professionem consiliorum.

b) Neque omnes sunt *remote* vocati ad *externam et publicam professionem* consiliorum. Haec enim postulat ut coopteris in religionem probatam. Plures autem, ipsa indole animi vel corporis infirmitate, in perpetuum prohibentur aditu cujuslibet congregationis religiosae ex iis quae sunt approbatae.

Vocatur per se a Deo qui recta intentione hanc init viam.

c) Quia autem evangelica consilia sunt de iis quae per se sunt meliora, voluntas vero Dei est sanctificatio nostra [4], ideo fit ut nisi aliter constet, quisquis sincera perfectionis intentione viam ineat consiliorum, sibi conscius esse possit se rem aggredi magis Deo acceptam, ad quam perficiendam divinum non defuturum sit auxilium, ita ut hac ratione sit divinitus ad eam vocatus [5]. Cfr. S. Thom. 1. 2. q. 108, art. 4 ; 2. 2. q. 189, art. 9 et 10.

Non constat omnes remote vocari ad sectanda consilia evangelica.

d) Unum itaque superest quaerendum, de universalitate vocationis *remotae* ad sectanda, saltem occulte, consilia evangelica. Quaestio ista huc redit, utrum necne sit in Deo voluntas vi cujus nemini adulto, oranti et se praeparanti, idque moraliter ab initio vitae rationalis, negaretur

---

[1] Cfr. 1 *ad Cor.* c. 7. — [2] « Si vis perfectus esse. » — [3] 1 S. *Joannis*, 2.
[4] Cfr. 1 *ad Thessal*, 4, 3.
[5] Neve objicias vocationem ita universalem repugnare consilio divino de perpetuitate conjugii. Sic enim in forma solvitur hujusmodi instantia. Institutioni conjugii perpetuae repugnat vocatio ad vitam religiosam quae sit omnium *collective*, *C. distributive*, *subdistinguo*, si fuerit praeceptiva *C.* ; si mere suasoria, *subdist.* si simul ei conjungatur certa praevisio non nimis multos fore qui invitationi obsequantur, *nego;* sublata hac praevisione, *concedo*. Ratio brevis est quia cum hac praevisione nulla est contrarietas utriusque voluntatis.

gratia utendi consiliis evangelicis *ut re ipsi meliore* [1].

Quod nullo certo existimamus constare argumento. Namque et loci Scripturae Sacrae et generales Patrum adhortationes commode accipiuntur de his quae, cum meliora sint secundum se, plerumque seu per se possunt suaderi, non exclusa peculiari exceptione ; et quis dixerit quotquot in conjugio ad sanctitatem pervenerint, ut e. c. S. Ludovicus rex, ob aliquam suam negligentiam proxima caruisse vocatione !

De vocationis divinae necessitate.

126. 1. Imprimis satis non possumus monere atque hortari, ut si ad statum aliquem suavi Dei providentia dirigi ac ferri prudenter videaris, hunc incunctanter arripias. Hujusmodi enim electio securam facit spem, qua secus carebis, facilioris et abundantioris salutis. Cujus negotii si quis vel leviter perpendat momentum, nemo nisi stultus delectum habebit vitae ad quam minus videtur idoneus, sicque praecipitem se dabit in molestias, aerumnas, atque aeternae ruinae pericula quae gravissimis sanctorum virorum inculcantur verbis. Cfr. S. Alphonsum, *Theol. mor.* l. 5, n. 78.

Nemo sapiens detrectabit specialem vocationem Dei.

Quo spectet necessitas de qua quaeritur.

2. Ut nunc ipsam aggrediamur quaestionem, duplex intelligi potest necessitas : vel necessitas vocationis quae requiratur ut condicio liciti ingressus in religionem, vel necessitas obtemperandi invitationi divinae quam in te experiaris. De utroque argumento separatim.

Quanam opus sit vocatione ut licite profitearis consilia.

127. 1. *Estne annon divina vocatio necessaria ut licite viam ingrediaris consiliorum evangelicorum ?*

Non requiritur specialis.

a) Nulla opus est vocatione quae, ea quam diximus ratione, sit *specialis*. Sicut enim, cognito ex sacris litteris praecepto, statim, de interiore locutione nihil solliciti, novimus nos divina voluntate obligatos, ita, audito in Sacra Scriptura generali Domini consilio, non est ambigendum nos per se Deo gratam facturos rem, si isti consilio morem geramus. Cfr. S. Thomam 2. 2, q. 189, art. 10 et opuscul. *contra retrahentes* etc. c. 9 ubi necessitatem vocationis specialis diserte negat his verbis : « Non est laudabile.... post vocationem interiorem *vel* exteriorem *vel* verbo *vel* scripturis factam differre et quasi in dubiis consilium quaerere. » Cfr. etiam Passerini in eundem art. 10, n. 14, 18 ; Suarez *De Religione*, l. 5, c. 8 n. 5.

Recta ductus intentione, quilibet, non impeditus,

b) Quin immo *fas est* cuilibet qui non detinetur inexsuperabili impedimento absolute appetere et eligere sibi viam consiliorum ex animo sectandi perfectionem. Cujus

---

[1] Quod addimus, quia nulli sincere volenti negamus meram facultatem. Simul tamen sinceram hanc voluntatem jam ascribimus gratiae divinae.

honeste eligit viam consiliorum.

haec est ratio, quod quae honesta sunt eliguntur per se sine peccato. Quanto magis ea quae in Scripturis proponuntur ut meliora! Neve objicias onera istius status, cum idem Dominus qui viam ostendit tacite promittat se vires suffecturum. Et quamvis forte de quopiam id sit minus Deo acceptum, non ideo tamen est prohibitum : inest enim in re minus bona ratio boni, cujus electio honesta est et Deo grata quamvis minore gradu quam electio rei melioris.

Ita, contra plures modernos, S. Thomas, ll. cc.; Passerini in 2. 2, q. 189, art. 10, n. 23; Suarez, *De Relig.*, tr. 7, l. 3, c. 4, n. 1 ; Piat, t. 1, p. 35 etc. Neque aliter explicabis cum dicta SS. Patrum [1] quibus v. gr. commendant universaliter religiosam professionem, vel affirmant in omnium potestate esse hanc gratiam impetrare, vel non rejiciunt hypothesim qua omnes colerent continentiam; tum antiquum usum quo licebat parentibus pueros offerre religioni ipsosque eidem in perpetuum mancipare [2].

Impedimenta autem in iis qui usu potiuntur rationis, non sunt nisi contraria obligatio, quae conciliari nequit cum observantia consiliorum. Non obstat ergo status peccati. Neque enim, in initio conversionis, postulatur vitiorum emendatio, neque emendatio est alicui impervia. Cfr. S. Thomam 2. 2, q. 189, art. 1.

Per se non peccat qui vocatus ad altiora, eligit statum communem.

128. 2. *De necessitate obtemperandi divinae invitationi.* « Haec est differentia inter consilium et praeceptum, quod praeceptum importat necessitatem, consilium autem in optione ponitur ejus cui datur [3]. » Quare *per se* non peccat qui a Deo ad perfectiora invitatus eligit nihilominus statum communem. Hoc convenit inter omnes, si vocatio sit dumtaxat *generalis ;* de *speciali* autem cur aliter dicamus non apparet. Quandiu enim Deus non jubet, optionem censetur permittere, nec captiosam tantum qua congruae gratiae negatione sanciretur usus libertatis, sed veram, ita ut Deo non displiceas utrumlibet elegeris [4]. Minime

---

1 Cfr. v. gr. S. Joann. Chrysost. *De Virginitate* (M. P. G. t. 48); S. Cyprianum, *De habitu virginum*, c. 23 (M. P. L. t. 4, c. 463); S. Ambrosium, *De virginibus* et *De Virginitate* (M. P. L. t. 16); S. Augustinum, *De Bono conjugali*, c. 10 (M. P. L. t 40, c. 381); S. Hieronymum, *In Matth.* XIX. 11 (M. P. L. t. 26, c. 135); S. Bernardum, *De adventu Domini*, serm. 3, n. 3 (M. P. L. t. 183, c. 45) et in loco allato a Lessio, cit. opusc. n. 31.

2 Nefas enim foret imponere ab infantia necessitatem status qui nequeat ab omnibus honeste eligi. De pueris oblatis, cfr. infra, c. 2 § 2 *De libertate ingrediendi Religionem.*

3 1. 2, q. 108, art. 4.

4 Ita Ambrosiaster, In 1 *ad Corinth.* 7. 7. « Unusquisque juxta votum suum donum Dei habet, ut, si velit, ipsius nutu Dei possibilitatem consequatur. Ideo non debet quis constringi, ne, a licito prohibitus, illicita admittat; sed ipse sibi eligat quid sequatur. » (M. P. L. t. 17, c. 217). Qua nixus auctoritate Cornelius a Lapide, in h. l., haec profert praeclara : « Elige statum quem vis et Deus dabit tibi gratiam competentem et propriam, ut in illo statu decenter et sancte vivas. »

quidem negamus jus esse Deo imperandi ingressum in religionem. Et si cui sit animo persuasum, fieri moraliter non posse ut in seculo finem assequatur salutis, in caritatem erga semetipsum peccarit si, dum in hac permanet sententia, repudiet statum religiosum [1], verum existimamus vix evenire ut haec subjectiva persuasio eis innitatur rationibus quae eandem mente abjici non sinant.

Facile tamen clarae vocationis detrectatio ex stirpe orietur peccaminosa, i. e. nimio quodam affectu ad res terrenas, qui venialem tamen per se non transcendet malitiam. Cfr. Lehmkuhl, 1, 510.

Bina signa vocationis: Nullum impedimentum; seria et recta intentio.

129. Proximae vocationis signa in ambo haec recidunt : *carentiam obstaculi, seriam et rectam intentionem. Seriam,* i. e. cujus efficax et firmum appareat propositum ; *rectam*, quae feratur in bona ordinis spiritualis et finem vitae religiosae. Ex eis enim quae diximus de universalitate hujus vocationis, colligitur eum vere esse vocatum qui vere vult perfectionis ingredi viam, nisi forte quid obstiterit.

Quod praeterea confirmatur sententia doctorum. Cfr. S. Thomam, qui tum opusc. cit. c. 9, tum 2, 2, q. 189, art. 10 ad 1, negat efficacis propositi religionem ingrediendi alteram esse posse originem quam divinam; Suarez, tr. 7, l. 5, c. 8, n. 4 ; Lessium, op. cit. n. 28 ; Segneri, *Instit. parochi*, c. 3, § 2 ; S. Franciscum Salesium, epist. 742 ; S. Alphonsum [2] ; Lehmkuhl, 1, 506-508 ; Palmieri, *Opus theol.* tr. 9. *De statibus,* c. 1, n. 219.

De vocatione autem quam, n. 124_2 fecimus *specialem,* de ejus *frequentia* et *signis*, non ita facile est proferre judicium. Praeter miraculosam revelationem, vocatio ista existimabitur adesse, si, facta diligenti spirituum probatione, tanta est copia illustrationum, tanta vi pellitur voluntas, vel tam perseveranter Deus aliquem invitare haud absistit, ut ambigi nequeat hunc ad unum ferri statum religiosum. Huc spectant, in Exercitiis S. Ignatii, duo priora tempora faciendae electionis.

Quid si humanae misceantur rationes.

Quamvis supernaturalem postulemus intentionem, non negamus fieri posse ut vera vocatio initium ducat ab humano quodam eventu, utputa temporali clade vel incommodo. Cfr. Suarez, *De Relig.* tr. 7, l. 5, c. 8, n. 7 ; Rotarium, l. c. n. 18. Immo, non statim neganda est vocatio ejus qui fine duci videtur ex parte saltem humano ; sed attente explorandum si forte adsit simul vera perfectionis voluntas, ita ut spes sit affectum mox purgatum iri et evasurum plane sanctum.

---

[1] Lessius, Disp. *De statu vitae deligendo*, n. 94 valde urget hanc rationem, quasi frequens fuerit.

[2] *Avis aux novices*, allat. in opusc. *Avis sur la vocation religieuse*, in edit. Dujardin, *Œuvres ascétiques*, t. 3, p. 412 nota.

Multo minus obstat, si inferiore quispiam affectu feratur in studia a vita religiosa aliena, cum contra eo firmiorem se demonstret vitae religiosae appetitus, quo minus potuerit hac carnis propensione debellari.

Vocationis adeptio, amissio.

130. 1. Vocatio *obtinetur* cum ex remota fit proxima, *amittitur* vero si propria negligentia corrumpitur *proxima* vocatio, ita ut summum supersit remota. Ex dictis supra, n. **125, 127,** bene multi sunt qui precibus et bonis operibus comparare sibi possunt proximam vocationem. Quare prudentis et naviducis spiritualis est, non tantum praesentem deprehendere vocationem et efficere ut Deo proxime invitanti dociles praebeantur aures, sed etiam ita instituere filium spiritualem, ut tam pretiosum donum obtineat vel recuperet. Ad id multum valet ipsius animum erigere ad generose sentiendum et operandum, hortari ut oret ad vias Dei cognoscendas et sequendas. Caveat tamen confessarius ne videatur ipsis idoneis statum hunc veluti obtrudere. Nam, praeterquam ad Directoris munus pertinet « cooperari motioni divinae eamque non praeire sed sequi, et ad hoc disponere animam ejus qui facit Exercitia, removendo impedimenta, nempe errores, dolos, affectiones, atque inclinationes inordinatas », haec instantia nimia fiduciam minuit, et quandoque, ut est natura nostra avens sui esse juris, in oppositum perducit consilium. Quod si etiam dicto audierit impulsui Patris spiritualis, minus id erit in animo candidati destinatum propositum, « quia maneret semper aperta daemoni haec porta suggerendi, quod hominis instinctu ad religionem inductus esset. » Quare ordinatim juvandae sunt personae ad religionem aptae, ut ipsae eligant quod melius est. Cfr. *Directorium in Exercitia S. Ignatii*, c. 22 et sqq. a quo haec sumus mutuati.

Vocationis historia.

Quae autem dicitur *historia vocationis*, nihil aliud est quam series factorum et eventorum quibus divina vocatio evasit proxima, et ordo gratiarum quibus quis efficaciter ad hoc genus vitae est adductus.

De prudenti delectu Instituti.

131. 1. Diligentius explorandum est et consultandum cuinam Religioni oporteat ut des nomen; hoc est, ne, sine peculiari instinctu Spiritus Sancti, eligas ordinem labefactatae disciplinae; et ut peculiaris finis Instituti tuis viribus et supernaturali propensioni sit attemperatus. Cfr. 2, 2, q. 189, art. 10.

De iis ad quos pertinet admittere candidatos.

Iis autem ad quos spectat admittere candidatos, cum bono Religionis ipsi cavere debeant, et minus exploratum habeant alterius interiorem animum, longe major incumbit cura investigandi quo spiritu ducatur candidatus et quibusnam dotibus sit instructus ut evadere possit utilis sui Ordinis sodalis. Porro quia non semper Deus vult ut re

perficiatur opus cujus injicit voluntatem, fieri facile potest ut jure ac merito eum repellant tanquam minus idoneum quem norint spiritu Dei moveri ad quaerendum aditum. Cfr. Suarez, *De Relig*. tr. 7, l. 5, c. 8, n. 4.

Alios sine justa causa prohibere aditu Religionis est peccatum cujus varius est reatus.

132. 1. Peccant qui alios, sine justa causa, Religionis ingressu prohibent.

Et gravis *injuriae* sunt rei, si *vi* utantur et *metu* vel *dolo*.

Quid si meris *precibus* aut *promissionibus* quae nullam pariant deceptionem [1]?

Quamvis gratiam mere invitantem abnuere per se non sit peccatum, peccatum est alterum a gratia sequenda avertere. Deus enim, dum *tibi* integram linquit optionem, non ideo *alteri* potestatem facit se admiscendi ad illud consilium ut partes tueatur contrarias. Non constat tamen gravem esse istum reatum. Cfr. Suarez, *De Religione*, tr. 7 l. 5, c. 9, n. 9. Quare non possumus probare argumentationem qua S. Alphonsus, l. 4 (5) n. 78, minus excusat eum qui gratiam hanc non recipit, quam alterum qui consilium dat vocationi contrarium.

Quid de jure parentum?

2. Parentibus jus est postulandi *rationabilem* vocationis probationem. *Rationabilem*, inquam, i. e. quae nec nimis sit diuturna, nec vanas et periculosas seculi obtrudat illecebras. Palmieri, *Opus theol.* tr 9, c. 1, n. 198.

Praestat etiam, nisi periculum sit injusti impedimenti, assensum parentum impetrare, quo cum eis participes tanti operis meritum.

Ob debitum autem artioris caritatis, gravioris per se culpae rei sunt parentes qui filios interdicunt sequenda vocatione quae sit certa; immo jam S. Alphonsus, l. 4 (5), n. 77, *mortaliter* peccare judicat eos qui mere utuntur precibus aut promissionibus. Id tamen minus constat. Qui enim mere utitur precatione jam non longe abest quin det manus; nec raro aliqua quasi hallucinatione excusantur parentes.

De perverso consilio in hac re.

133. Inter *damnosa* consilia reponendum est illud quo aliquem, quem noris vocatum, a religione avertas. Qua in re obtinent regulae generales de peccato et obligatione restituendi. Gravior est obligatio justitiae si rogatus sententiam dixeris, praesertim, si praeferas peritiam in hac re, v. gr. si fueris sacerdos, confessarius.

Et is saltem graviter peccare censendus est qui alicui, de cujus constat vocatione, sine ratione contrarium dat consilium quod praevidet fore efficax. Nec tantum, si accesserit detractio personae vel religionis, fama restituenda est, sed « deceptio ipsa tollenda est, et veritas aperienda,

---

[1] Haec tamen facile committitur cum causa est adolescentium. Cfr. Palmieri, *Opus theol.* tr. 9 *De statibus*, c. 1 n. 201.

ut pars decepta in suam libertatem restituatur. » Quod si nihilominus qui prius deceptus erat jam nolit ingredi religionem, non videtur alia restitutio facienda monasterio: cum huic nullum in talem personam erat jus acquisitum. Suar. l. c. n. 10 etc.

CAPUT II

DE JURIDICA FACULTATE ET LIBERTATE CAPESSENDI STATUM RELIGIOSUM, DEQUE CONTRARIIS IMPEDIMENTIS ET OBLIGATIONE.

S. Thomas, 2, 2, q. 189, art. 2-7; ***Passerini***, *De hominum statibus*, in allatos art. S. Thomae, t. 3, p. 196-337; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 7 l. 4; l. 5, c. 1-9; et l. 6, c. 3 et 6-10; ***Laymann***, *De statu religioso*, c. 6; ***Schmalzgrueber***, in l. 3, t. 31 et t. 32; in l. 4, t. 6 n. 38-42; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 3, tr. 1, p. 1, c. 3, s. 2; ***Pellizarius***, *Manuale regularium*, tr. 2, c. 4; tr. 4, c. 1, s. 2; ***Rotarius***, *Theol. mor. Reg.* l. 1, c. 7; l. 2, c. 6; ***Bouix***, *De Jure regularium*, t. 1, p. 528-553; ***Ballerini-Palmieri***, *Opus theol. morale* tr, 9, c. 1 a n. 190; tr. 10 s. 8 n. 807-814; ***Nilles***, *De libertate clericorum religionem ingrediendi*; ***Piat***, *Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 50-80; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, t. 1, p. 49-98.

§ 1. *De juridica facultate*

Duplex ingressus.

134. 1. *Duplex* est *ingressus* status religiosi: alter quo initium fit probationis, alter per professionem religiosam. De priore hic agitur.

Per se ingredi religionem licet, nisi constet impedimentum.

2. Porro hoc est caput in ista re: *Ingressus est generis eorum quae sunt permissa* seu licita. Quare, « Esse religiosi generaliter possunt omnes Christiani qui jure non prohibentur [1]. »

Itaque *praesumitur facultas*, probandum est impedimentum; nisi constet aliquid obstare, aditus cuivis patet.

De clericis.

135. Per se integrum est ipsis **clericis** ingredi in religionem. Immo jura id diserte statunt.

Cfr. c. Clerici, unic. C. XIX, q. 1; c. Alienum, 1, eodem, q. 2; et ejusdem quaest. c. Duae sunt, 2 (dubiae authentiae secundum Berardi); Benedictus XIV, litt *Ex quo dilectus*, 14 Jan. 1747, qui

---

[1] Schmalzgrueber, in l. 3, t. 31, n. 23.

late de hac re; Resp. S. C. EE. et RR. 20 dec. 1859 (Bizzarri, *Collect.* p. 724 sq.).

Quid de ingressu in congr. religiosam? Quod de ipso ingressu in *Congregationem religiosam* dicendum videtur. Ratio eadem est : non est impediendum sanctioris vitae propositum ; et confirmatur S. C. EE. et RR. 21 jul. 1837 ad 2. (Bizzari p. 478.)

Quid si sumptus facti a Seminario; vel ipse jam sit sacerdos? Minime obstat si quos forte insumpserit seminarium sumptus in alendo clerico vel ipse jam fuerit sacerdotio auctus. Nisi enim conceptis verbis, in ipsa census (Bursae) constitutione aliter fuerit cautum, res aestimanda est ex communi jure clericorum, quo permittitur ingressus [1]. Nec res mutatur, si forte ex dispensatione S. Sedis ordinatus fuerit sine titulo [2].

Nec, per se, qui inter studia ad propositum devenit capessendae Religionis, id Episcopo vel Superioribus manifestare debet. Namque haec est communis ex jure condicio alumnorum seminarii, ut publice instituantur; et tamen ex eodem jure integrum est clericis Religionem ingredi. Sic Nilles.

Quid si pactum contrarium? Si tamen diserte, ex pacto vel juramento legitime praestito, se adegerit ad serviendum dioecesi per aliquot annos, clare intelligendo casum vocationis religiosae, ingressum differre debebit clericus ; nisi tamen, ob periculum salutis vel vocationis, nimio excusetur incommodo. Cfr. dicenda de gravatis aere alieno, n. **149**.

Probabilius ne petenda quidem est venia Episcopi; attamen, saltem ob testimoniales litteras quae nunc requiruntur, Episcopus erit de consilio hoc praemonendus.

Cfr. plura de his apud Nilles in laudato opusculo.

De clerico beneficiato vel parocho. **136. Quaeres,** quid juris si clericus fuerit **beneficiatus,** vel adeo **parochus**?

Neque isti severiore utuntur jure; sed, ut testatur Benedictus XIV, litt. *Ex quo dilectus*, 14 jan. 1747, monere debent Episcopum, qui possit beneficio providere. Itaque per aliquod tempus, non ita diuturnum, ipsis erit exspectandum.

Si grave ex discessu passura videatur ecclesia detrimentum, Benedictus XIV concedit ab Episcopo revocari posse clericum beneficiatum qui ipso invito discesserit;

---

[1] Confirmatur resp. S. Congr. Conc. 26 feb. 1695. Cfr. Monacelli, *Supplementum formularii*, t. 2 n. 108.

[2] Frustra conatur R. D. Daris fingere hic tacitam promissionem serviendi dioecesi. Praeterea observes eundem qui ordinatus sit ex dispensatione sine titulo, obtinere in vita religiosa titulum quo potuisset legitime ordinari ; et fieri plerumque ut ingrediatur Institutum quod ipsi dioecesi utilem operam navat. Videsis quae in hac re objicit R. D. Daris, *Quaestiones de statu religioso*, n. 42.

simul monens tamen, Episcopo difficile fore ut in casibus particularibus suum jus persequeretur: cum alter reponere posset suam salutem in seculo periclitari. Cfr. S. Alph. l. 4 (5), n. 75. 76.

Sanctio facultatis ingrediendi.

137. Facultas ingrediendi religionem, quod attinet ad mulieres, munita est, ex Tridentino s. 52. *De Reg.* c. 18, sanctione *excommunicationis nemini reservatae,* qua ii certe [1] plectuntur, qui, sine justa causa, impediunt (efficaciter), nec solis precibus, sed vi, metu, dolo, puellam quominus sollemnem faciat professionem. Cfr. Piat, t. 1. p. 44-48.

§ 2. *De libertate ingrediendi Religionem*

Hodie nemo nisi volens fit religiosus.

138. 1. Nemo hodie fit religiosus nisi sciens et libere volens, secundum illud: « Nullus tondeatur nisi in legitima aetate et spontanea voluntate, » c. 1 *De Regularibus* (III, 31).

Praesens ius de oblatis.

2. Hinc si religione vel voto impellantur parentes ad offerendos monasterio filios vel filias nondum puberes vel infantia egressos, qui Deo in perpetuum serviant, id quidem ipsis licet [2] tenebunturque sua oblatione ita ut filios nequant revocare; filii autem vel filiae, statim atque adepti sunt pubertatem, integram servant status optionem. Cfr. c. Significatum est, 11; c. Virum, 12; c. Simus, 14, *De Regularibus* (III, 32); Schmalzgrueber in h. t. n. 150, 151; et Bouix, *De Jure regularium*, t. 1, p. 540. 541.

---

[1] Textus multis dat locum controversiis.

[2] Obstat tamen, quominus recipiantur oblati impuberes, sicubi sit moribus firmatum, decretum S C. super statu Regularium, 16 maii 1675. Ex speciali enim mandato Clementis x, decreto isto praecipitur in virtute obedientiae, « Ut de cetero neminem pro Tertiariis, vel Oblatis, seu Donatis, aut Commissis, vel Servientibus, nec pro hospitibus seu postulantibus, vel cantoribus, aut alio quocumque nomine nuncupatis, ac quovis habitu indutis, vel induendis, seu quovis praetextu, vel causa, aut quaesito colore recipiant, seu admittant ad habitandum intra claustra, nisi vigesimum aetatis suae annum expleverit, omnesque sic receptos seu admissos (iis tantum exceptis, qui completa aetate annorum quindecim, pro Clericis, seu Choristis in habitu novitiorum annum probationis agunt) a Monasteriis, seu Domibus regularibus omnino amoveant et ejiciant infra terminum duorum mensium. »

Apud Ferraris. v *Habitus*, n. 32-35, pro verbis *ad habitandum* ponuntur *ad habitum*. Quam lectionem esse mendosam, contra atque autumat scriptor periodici *Monitore* X_2, p. 232. 233, constat tum ex inscriptione Decreti, a Ferraris omissa, et quae, apud Bizzarri, sic sonat: « De Tertiariis, et Hospitibus, atque aliis non recipiendis, nec retinendis *ad habitandum* etc. »; tum ex altero defectu, quo Ferraris praeteriit verba: *ac quovis habitu indutis vel induendis*; tum denique ex testimonio Nervegna, qui collato, ut p. 8 affirmat, textu apud Secretariam S. C. super disciplina regulari, confirmat lectionem Bizzari.

Utcumque tamen se res habet, astipulamur plane interpretationi ejusdem periodici qua prohibitio iis circumscribitur qui commorentur in monasterio tanquam oblati, donati, vel postulantes, in ordine ad aliquam cooptationem in Religionem, vel tanquam inservientes qui ipso habitu ostendant se aliquo modo addictos monasterio. Id ex fine decreti, abusibus quos compescit et omni scripto clare videmur colligere. Minime

Sanctio libertatis ingrediendi.

139. *Sanctio* istius liberae optionis continetur:

1. Juribus quae irritam faciunt professionem religiosam gravi metu extortam;

Nullitas professionis extortae.

Excommunicatio Tridentina.

2. Capite 18, s. 25 C. Trid. *De Regularibus et Monialibus*, quo decernitur excommunicatio, latae sententiae sed nemini reservata, contra eos qui coëgerint, praeterquam in casibus in jure expressis, mulierem invitam vel ad professionem emittendam vel ad ingrediendam religionem, vel ad habitum suscipiendum. Qua poena plectuntur etiam faventes et consentientes.

Mulier de qua agitur est femina quae sit jam nubilis; monasterium stricte est accipiendum de domo ubi vota fiant sollemnia; casus denique in jure expressi habentur CC. Quum sis, 4, *Significavit*, 18; Gaudemus, 19, de *Conversione conjugatorum* (III, 32). Bina priora capita uxorem respiciunt quae viro indulsit professionem religiosam; tertium, adulteram cui vir denegat veniam.

De antiqua oblatorum disciplina.

140. Mos olim invaluit in utraque Ecclesiae parte ut parentes vel a teneris annis vel nondum natos filios vel filias Deo devoverent [1].

Qui pueri ad monasticam disciplinam summa instituebantur cura, nec raro morum integritate et sanctitate fuere illustres. Quid autem, si sui compotes facti ejusque aetatis qua, quod ad vitae condicionem, sui quisque est juris, ad secularem vitam animo inclinabant?

In Oriente, S. Basilius, *Reg. fus. tract.* 15, (M. P. G. t. 31 c. 355) statuit ut solutam servarent optionem.

In Occidente autem, patet ex c. 59 reg. S. Benedicti, eos fuisse astrictos obligationi, quasi propria voluntate hoc vitae genus

---

ergo probare possumus severitatem R. D. Nervegna, qui, p. 96, vetat ne, sine indulto S. Sedis, junior in monasterio etiam semel pernoctet, cum in decreto non commemorentur hospites nisi ii qui postulantibus assimulantur. (Cfr. v. gr. de ista vi vocis *hospitum*, Institutum S. J. *Examen generale*, I, § 13 et *Constitutionum* p. 1, c. 4 § 1.) Quod non tantum ex contexta oratione sed ipso perspicitur modo interpungendi. Dum enim post singulas voces *Tertiariis, vel Oblatis*, etc. ponitur comma (,), uno tenore proferuntur *nec pro Hospitibus seu Postulantibus*. Ita apud Bizzarri et ipsum Nervegna. Ex facultatibus autem quae quandoque a S Sede postulentur nimis notum est infirmum erui argumentum, cum saepe prodant timoratam petentis conscientiam potius quam scientiam juris. Quid, quod in luce atque oculis Ecclesiae, plura Instituta, eaque probatissima, quam plurimos tecto recipiant instituendos adolescentes, nec cogitant de aliqua petenda dispensatione a decreto Clementino vel observanda aetate (14 annorum, extraordinario duodecim) quam convictoribus praestituit R. D. Nervegna, p. 95.

[1] Testes de *Ecclesia orientali* sunt S. Basilius Magnus *Regul. brev.* 202 (M. P. G. t. 31, c. 1287); S. Gregorius Nyssenus, *De virginitate*, 24 (M. P. G. t. 47, c. 411); S. Joann. Chrysost. *Adversus oppugnatores vitae monasticae*, 3 (M. P. G. t. 47, c. 366, 367); de *Ecclesia latina*, S. Hieronymus, ep. 107 ad Laetam, (M. P. L. t. 22, c. 867 sq.); ep. 128, ad Gaudentium (M. P. L. t. 22, c. 1095, sqq). Cfr. Wilpert *Die gottgew. Jungfr.* p. 27-30.

In Oriente tamen statuit C. Trullanum (692), c. 40, ne vitam monasticam inirent nisi decem saltem annos nati.

duxissent. A Toletano vero Conc. IV (633), c. 49, promulgatus est canon « Monachum aut paterna devotio aut propria professio facit: quicquid horum fuerit alligatum tenebit [1]. » Disciplina ista, cujus alia documenta habemus in responso Gregorii II ad S. Bonifacium, relatum C. Wormatiensi (568) can. 55, et in C. Aquisgranensi d. 36 [2], quamque opusc. 16 S. Petri Damiani, c. 5 [3], et epist. 1 et 324 S. Bernardi probant sua etiam aetate usu venisse, assertorem et propugnatorem nacta est Rabanum Maurum, l. *De oblatione puerorum.* (M. P. L. t. 107, p. 419 sq.)

Ad sec. autem XII exiens permansit integra, donec a Caelestino III (1191-1198) c. Cum simus, *De regularibus* (III. 31) et Innocentio III (1198-1216) temperata, ultima in s. XIII reliquit vestigia [4].

Frustra igitur tam illustria facta nonnulli, v. gr. R. P. Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 192, cum Glossa in C. XX, q. 1 et Suarez, tr. 7, l. 6, c. 3, n. 13, conati sunt negare vel violenta enervare declaratione. Defensio autem usus, qui tam nostris repugnat moribus atque existimationi, quaerenda videtur ex majore vi potestatis patriae.

Apud non paucas enim gentes parentibus jus erat statuendi de sorte filiorum futura. Nonne etiam Judaei tantam patri concesserunt potestatem, nonne ejusdem vestigia habentur in 1 ep. S. Pauli ad Corinth. VII? Quid tunc mirum, si qui libera de conditione filiorum gerebant arbitria eosdem potuerunt suavi subdere imperio Christi? Haec sane a nostris moribus satis sunt aliena, nec diffitendum est magis votis naturae esse consentaneum, ut suum quisque deligat statum vitae. Ne tamen ex praesentibus adjunctis consideremus pristinos mores; neve leviter improbemus [5] ut juri naturae contrariam amplam illam in filios potestatem quae tot populorum legibus est sancita. Et re quidem vera, cogentem rationem qua id efficeretur non agnovere viri doctrina aeque ac sanctitate conspicui; recens etiam non agnovit Benedictus XIV, dum § 7, litt. *Probe,* 15 dec. 1751, concedit, excepto jure vitae, posse lege positiva ascribi parentibus omnimodam dispositionem status filiorum et vitae generis. Accedit ratio, quod tanta potestate non laeduntur primaria jura personae, quae huc spectant ut possit

---

1 Labbe-Mansi, t. 10, p. 631.
2 Cfr. c 2. 3 4. 6, C. XX, q. 1.
3 Migne, t. 145, c. 572, 573.
4 De hac re, cfr. Benedicti XIV litteras *Postremo mense,* 28 febr. 1747 et *Probe* § 3, 15 dec. 1751; *De Synodo,* l. 6, c. 3; Martene ad c. 59 reg. S. Benedicti; Binterim. *Denkwürdigkeiten,* t. 3, p. 2, c. 9, § 9; Th. Waldensis, *Doctrinale fidei,* t. 3, c. 77; J. Devoti, *Instit. canon.* l. 1, c. 9, § 13; Fleury-Zacharia, *Disciplina populi Dei,* t. 3, p. 239, diss 48 (Petri Magagnotti); Seidl, *Gottverlobung der Kinder.* Ritum oblationis describit v. gr. Martene, tum ad dictum c. 59 regulae S. Benedicti, tum *De antiquis Monachorum ritibus,* l. 5, c. 5.
5 Minime probare possumus absolutam reprehensionem contentam § 42. 43 opusculi D. Seidl.

aptis mediis se dirigere ad finem ultimum. Nonne simili argumento ostenditur genus aliquod servitutis stricte legi naturae non adversari? Ab omni autem crimine immunis est Ecclesia, quae tantam parentum potestatem non induxit et mere sivit ejus fieri usum in honorem Dei.

§ 3. *De Impedimentis ingressus in religionem*

141. Impedimenta: 1. *Pro vi sua*, sunt *substantialia*, quae juridicum tollunt valorem ingressus et professionis cui obstant, vel *mere prohibentia*, quae licitum impediunt ingressum ; *Varia impedimentorum genera.*

2. Pro *origine sua*, sunt juris *divini* vel *juris ecclesiastici ;*

3. Pro *universalitate sua*, sunt *communia* omnium Religionum, vel alicujus *propria*. Hic consideramus tantum communia impedimenta.

4. Pro *proxima* unde oriuntur *stirpe*, sunt: a) Naturalis inhabilitas, b) Defectus libertatis, c) Contrariae obligationes, d) Honestas et decor Religionis.

I. De iis quos natura fecit inhabiles

142. Infantes, atque, extra lucida intervalla, **amentes** nequeunt sua voluntate valide ingredi religionem. C. Sicut tenor, 15, *De Regularibus* (III. 31). Liquet non expedire ut etiam qui intermissionem habent amentes tunc cooptentur in Religionem. *Prohibentur : Infantes, amentes ;*

II. De iis qui sui juris non sunt

143. 1. **Impuberes** prohibentur ingressu invitis parentibus ex quibus pendent quod ad vitae rationem. Qui sine parentum assensu fuerint ingressi, de monasterio devocari possunt *intra annum*, quo elapso censentur parentes ingressum tacite habuisse ratum. C. Si quis, 2. *De Regularibus* (III. 31). *Impuberes ;*

2. **Servi** proprie tales indigent assensu heri, ob hujus jus acquisitum. *Servi ;*

III. De iis qui contrariis detinentur obligationibus

144. 1. *Episcopus,* qui vinculo spiritualis connubii astringitur Ecclesiae suae, nec *licite*, quod constat, nec *valide*, ut cum plerisque opinamur, ingredi potest Religionem, nisi ex auctoritate S. Pontificis, a quo solvi potest promissa cura. *Episcopus ;*

Porro ratio data probat :

Teneri impedimento Episcopum *confirmatum* etsi non-

dum consecratum, cum post confirmationem munere episcopali sit auctus.

Non teneri Episcopum *mere electum*: vel qui *jam* legitime cathedra *se abdicarit*, vel mere *titularem*. De hoc tamen quidam severius respondent. Ita Suarez, tr. 7, l. 6, c. 8, n. 5.

Conjuges.

145. **Conjuges**, *post consummatum matrimonium*, arceantur a Religione, *nisi alter suo jure cesserit vel ceciderit*.

Optio bimestris.

a) *Donec matrimonium consummetur*, patet alterutri ingressus in religionem, etiam altero invito, atque ex jure positivo conceditur spatium duorum mensium ad deliberandum de ingressu. Per istud itaque tempus, cujus initium definiet judex ecclesiasticus [1], fas erit ob hanc causam negare debitum. Quod si, ante binos istos menses, vir, adhibita vi, usu esset matrimonio, soluta manet conjugi optio. Haec duorum mensium facultas, cum positivi sit juris, non prodest nisi iis qui velint ingredi Religionem presse talem. — Cfr. c. Verum, 2; Ex publico, 7, *De conversione conjugatorum* (III, 32).

Juris amissio.

b) *Jure cadit alter conjugum*, si adulterio vel aequiparato scelere apostasiae, haeresis, jus alteri tribuerit perpetuae separationis. Separatio oportet ut judicio ecclesiastico sit indicta, nisi crimen fuerit notorium. Cfr. c. Constitutus, 15; Veniens, 16, *De conversione conjugatorum* (III, 32).

Alterius assensus.

c) *Alterius partis assensu*, qui metus vitio sit immunis, impedimentum tollitur. Pars tamen (vir vel uxor) quae annuerit, debet ipsa, si juvenis fuerit vel quomodocumque suspecta de incontinentia, Religionem ingredi; si vero integrae famae fuerit et ejus aetatis qua nulla jam est incontinentiae suspicio, satis erit si in seculo votum nuncupet continentiae tunc cum alter professionem sollemnem est facturus [2]. — Cfr. c. Praeterea, 1; Cum sis, 4; Ad apostolicam, 13; Significavit, 18, *De conversione conjugatorum* (III, 32). — Rursus positivae istae sanctiones circumscribuntur Religione stricte tali.

Votum in seculo.

Votum istud in seculo nuncupatum neque est sollemne, neque videtur dirimere matrimonium, quod, neglecta voti religione, contraxerit alter, mortua parte quae religionem est professa. Cfr Sanchez, *De Matrimonio*, l. 7, d. 32, n. 5-8; Schmalzgrueber, in l. 3, t. 32, n. 66-68, contra nonnullos alios.

Assensus est condicio valoris.

d) Assensus conjugis, quatenus requiritur, ad *validam* postulatur professionem. Qui vero ex hoc capite irritam

---

[1] Ita probabilior plerorumque sententia. Cfr Piat, t. 1, p. 57.

[2] Ballerini-Palmieri, *Opus theol.* tr x, s 8, adhaerens Schmalzgrueber in l. 3, t. 32, n. 32. 33 et arguens ex c. Si vir, C. 27, q. 2, existimat opus esse ut praeterea accedat assensus Episcopi. Videlicet hoc requiritur quatenus sine auctoritate Ecclesiae conjuges alter ab altero separari non possunt. Ita glossa in hunc canonem.

fecerit professionem, existimatur, in foro saltem externo, simplici astrictus voto castitatis. Videlicet, praesumitur vovisse quantum in ipsius esset potestate. C. Quidam, 3, eodem (III, 32).

146. Filii ingredi nequeunt Institutum religiosum, si ob ingressum prohiberentur *gravi* consulere parentum necessitati sive praesenti sive futurae. *Filii in necessitate parentum,*

Quod videtur in *extremam* transferendum necessitatem fratrum et sororum. *Vel proximorum.*

Jure tamen positivo non infirmatur ingressus seu professio quae ex hoc capite sit illicita.

Ratio impedimenti est praeceptum honorandi patrem et matrem, quod, cum graviter urget, posthaberi nequit ad exsequenda opera quae mere sunt consilii.

Gravi porro necessitate, secundum Suarez, qui diligenter in illud inquirit [1], premitur parens qui, nisi filius opem ferat, cogetur incommoda pati vel dedecus quae, pro condicione sua, existimantur vere notabilia et talia quibus magno afficiatur luctu. *Quid gravis necessitas?*

Et hoc quidem de necessitate quae ingressum illicitum faciat, etiam si filius voto se astrinxerit ingrediendae religionis. Praeter illam vero est minor necessitas, quae, etsi proprie non obstet, hoc tamen efficit ut, secundum prudentem existimationem, consultius sit propositum religionis differe aut non exsequi, ita ut etiam sit justa causa cur dispensari possit votum si quod fuerit factum. Cfr. Suarez, *De Religione*, tr. 7, l. 5, c. 5; n. 18. 19. *Quid si minor,*

Atque huc pertinere putamus dubium, utrum necne necessitas non corporalis sed spiritualis impediat ingressum filiorum. Haec aderit, si ingressus videatur occasio ruinae spiritualis, vel si parens omni liberorum conversatione orbatus tristes admodum videatur acturus dies. Quod ut attingamus dubium: *Vel ordinis spiritualis?*

a) *Nulla* ex ea causa nascitur *obligatio* deserendi religionis propositum. *Per se* enim necessitas ista ex libera pendet voluntate parentum. In horum est potestate ut, mutato animo et freti supernaturali subsidio, aequius ferant sortem quae ipsis adjunctis communis est multorum nec ita dura existimatur. Quisnam, praeterea, hanc ob causam filium honesto arceret conjugio? Cfr. Palmieri, *Opus theologicum*, tr. 9, c. 1, n. 19 .

b) Prudens *suasor* ad eam hortabitur viam quae, perpensis detrimentis et commodis, videtur praeferenda, ita tamen ut semper magis animo inclinet in ea quae a Christo proposita sunt ut meliora. Ratio cur non illico omnibus suadeat ingressum in religionem, in eo est, quod hinc quidem etiam extra Instituta religiosa via consiliorum non tam est interclusa quam impeditior, et saepe ad omnia concilianda satis est aliquantum cunctari et prolatare diem ; illinc vero, ipse qui impellitur ad religionem, pro

---

[1] Cfr. ipsum, *De Religione*, tr. 7, c. 5 n. 10-32.

dotibus suis et Instituti delectu, majorem vel minorem dat spem utilitatis cum propriae tum communis.

An filius possit vel debeat e claustro exire ad consulendum parentibus?

147. Quaeres, an *filius possit* aliquando vel *debeat* exire e claustro ad subveniendum parentibus?

1. *Ante facta vota*, egredi debet, nisi alio modo providere possit extremae vel gravi parentum necessitati. Nondum enim mutavit statum, nec aliquo vinculo prohibetur.

2. *Post vota*, debet prius rogare Praelatum ut per modos licitos nec suae professioni repugnantes opitulari possit parentibus. Nec hanc facultatem detrectare potest Praelatus.

Quod si fieri nequeat nisi egrediendo e claustro et habitum dimittendo, si necessitas sit *extrema* et *indubia*, tenetur exire. Observes agi de egressu sine *solutione votorum*.

In *gravi* necessitate, indiget, ad exeundum et manendum in seculo, legitima Superioris facultate. Haec est sententia probabilior. Et si per dimissionem solvi possunt vota, censetur adesse causa eam concedendi.

Prohibentur Parentes;

148. Parentes, cum per se filios alere atque instituere debeant, ingredi Religionem vetantur nisi apte providerint filiis instituendis et secundum statum suum alendis.

Aere alieno gravati.

149. Aere alieno gravati, quorum creditor sit certa ac definita persona, causa autem debiti onerosa non autem liberalis promissio, dehortandi sunt ab ingressu quo impediatur debiti solutio. Cfr. Sanchez, *in Decalog.* l. 4, c. 19, n. 10.

Verum enimvero, distinguendae hic sunt juris naturalis et juris positivi sanctiones.

Ex jure naturae,

1. Stando *jure naturae*, S. Thomas [1] arbitratur, ei qui solvendo non est licere, facta bonorum cessione, ingredi in religionem, cum patrimonium non autem persona debitoris obligetur creditori.

Contra, Doctores quidam Parisienses et Gregorius de Valentia [2], arguentes ex necessitate explendi officium justitiae, vetant ne religionem ingrediaris, si hac ratione prohibearis satisfacere creditoribus.

Aequior et verior sententia, quam tuetur S. Alphonsus [3], nititur hoc principio: debita esse solvenda nisi nimio excuseris incommodo. Quare, si manendo in seculo videatur *brevi* futurum ut debiti magnam saltem solvas partem, neque immineat probabile periculum peccatorum vel amittendae vocationis, interea erit supersedendum proposito religionis. Quod si alterutrum intercesserit, integrum erit tibi cedere bonis et capessere statum religiosum.

---

[1] 2, 2, q. 189, art. 6 ad 3. — [2] *Comment. theol.* t. 3, d. 5, q. 6, p. 7. — [3] *Theologia mor.* l. 4 (5) n. 71.

Breve porro tempus, quod in morali versatur existimatione, a Schmalzgrueber definitur duobus vel tribus annis. Cfr. ipsum in l. 3, t. 32, n. 37.

2 *Ex jure positivo,* gravibus poenis plectuntur ii qui in religionem admiserint juvenes aut viros adultos qui sint « ingenti aere alieno supra vires facultatum suarum gravati ». Cfr. C. Sixti v, *Cum de omnibus* § 4 et 5 (1587), temperatam C. *In suprema* (1602), Clementis VIII. Sanctiones istae positivae, quae respiciunt tantum virorum ingressum et Religiones presse tales, ita benigne a Doctoribus intelliguntur, ut aere alieno gravati sint ii tantum qui gravi culpa sua ad has redacti sint angustias. Immo hi etiam, ut plures volunt, non jam sunt repellendi, si omnis spes tollatur solutionis in seculo. Ita Tamburini, *De jure abbatum,* III. d. 69, 3, n. 11, cui repugnat Bouix I, p. 534-537. *Ex jure positivo.*

N. B. Ut omnia prudenter fiant, erit etiam in hac re ratio habenda eorum quae leges civiles statuunt de debitoribus.

150. Qui vera vel ficta matrimonii promissione **feminam deceperit,** quatenus hanc debeat in uxorem accipere, fieri nequit religiosus. De qua re, cfr. v. gr. Ballerini-Palmieri, *Opus theol.* tr. 8, p. 2, n. 304 sqq. *Prohibetur deceptor.*

IV. De iis qui arcentur ob honestatem et decorem Religionis

151. Illegitimi, in illam Religionem in qua pater sit professus, vivente patre, admitti non possunt. C. Gregorii XIV, *Circumspecta,* 15 mart. 1591. *Illegitimi, non absolute*

152. Perspicitur arcendos esse **infames et criminosos,** i. e. eos quibus ob gravia crimina luenda est vel imminet magna poena. Hac purgata, patet ingressus nisi obstet permanens infamia. *Infames et criminosi.*

De admittendis viris qui homicidii, furti vel similis delicti sint damnati aut de hujusmodi crimine apud secularem judicem ea ratione accusati quae nunc exsolevit, ita ut accusatio actis publicis constaret, est prohibitio juris positivi ex Sixti v. CC. *Cum de omnibus,* et *Ad Romanum spectat.* Inductam autem a Sixto v sanctionem nullitatis sustulit Clemens VIII, C. *In Suprema.*

153. Ad ratiocinia obligati, i. e. ii qui privata vel publica causa *litigiosam* reddere debent rationem temporalis administrationis, utputa tutelae, excluduntur quatenus his impendeant notabiles molestiae. Cfr. cit. CC. Sixti v et Clementis VIII. *Obligati ad ratiocinia.*

154. Quaeres *utrum necne* **valide admittatur** *is qui occultavit impedimentum ?* *Quid juris si celatum sit impedimentum.*

R. Si ex lege generali vel probatis Constitutionibus

impedimentum sit *substantiale,* constat cooptationem istam esse irritam.

Atque observes impedimenta esse substantialia vel *absolute* vel *relative :* absolute, quae simpliciter excludunt; relative, quae excludunt nisi a competente Superiore dispensetur. Ita, in Societate Jesu, Praepositus Provincialis, non autem Generalis, caret potestate admittendi candidatos qui nondum expleverint 15 aetatis annos qui vel superaverint 50.

Si vero candidatus mere prohibente detineatur impedimento, culpanda quidem graviter est dissimulatio, estque legitima causa dimittendi si forte innotuerit, sed, ob incommoda quae orirentur ex condicionata voluntate, existimatur Ordo satis assentiri ut valeant hujusmodi admissio et secuta professio.

Haec sententia ratione aeque ac responsis S. Congregationis commendatur, contra alia placita, v. gr. Pellizarii t. 2, c. 2, n. 32-35, quae rem hanc faciunt impeditam. Cfr. Piat, t. 1, p. 79, q. 2.

§ 4. *De obligatione ingrediendi religionem*

Obligatio ista ex duplici stirpe nasci potest : ex *lege ecclesiastica* vel ex *voto.*

I. De obligatione ex lege

Varii casus.

Uxor viri episcopi.

155. 1. Ingredi absolute debet religionem *uxor* illius qui, annuente uxore, sacros suscepit ordines, si vir *ad dignitatem episcopalem* promoveatur ; debetque ipsa prius profiteri continentiam et religiosum induere habitum quam maritus munus istud suscipiat. C. Sane, 6, *De conversione conjugatorum* (III, 32).

Uxor ascendentis ad sacros ordines.

2. Ingredi debet religionem *uxor* quae viro indulget ascensum *ad sacros ordines,* nisi provecta aetate simul et integra fama immunis sit a periculo et suspicione incontinentiae. Huic enim satis est in seculo votum nuncupare continentiae. Praeterea, secundum *communiorem* sententiam [1], quae difficile ex jure eruitur, inhabilis est, etiam mortuo viro, ad contrahendas nuptias.

Alter conjugum, si alteri permittat in-

3. Eadem omnino obligatione tenetur *alter conjugum* qui alteri permiserit *ingressum in religionem.* Continentia tamen

[1] Cfr. Sanchez, *De matrim.* l. 7 d. 40 n. 2; Schmalzgrueber in l. 4 t. 6, n. 40-42; Ballerini-Palmieri, *Opus theol.* tr , 10 s. 8, n. 814 ; Feije, *De Impedimentis et dispens. matrim.*, n. 513; dum S. Alphonso contraria sententia visa est satis probabilis, l. 6 n. 812.

quam in seculo promiserit Deo non est impedimentum dirimens, nisi alter sacro ordine augeatur. *gressum in religionem.*

De his cfr. Ballerini-Palmieri, *Opus theol.* tr. 10, s. 8, n. 812-814.

II. De Obligation ex voto

156. Consideranda imprimis est *intentio* voventis, de qua si constet, vis voti ad hanc rationem exacti ambigi nequit. *Per se* autem, seu nisi secus sibi statuerit qui votum fecit, pro varia ejus ratione, variat, eo quem statim dicemus modo, voti illius obligatio. Distinguenda enim sunt voti *objectum*, utrum sit de mero ingressu an etiam de perseverantia, et *terminus*, utrum respiciat monasterium, an ordinem, an religionem in universum. *Imprimis spectanda intentio.*

157. 1. Qui unum vovit *ingressum*, non tantum novitiatus intrare debet limen, sed habere etiam propositum serio experiendi vitam religiosam [1]. Ob rationabilem causam, fas ipsi est repetere seculum ; nec, si excusatio dein evanuerit, redire debet, cum unum tantum promiserit ingressum. Rationabiles autem causas indicat Sanchez *in Decal.* l. 4 c. 16, quem probat Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 220. *Votum ingrediendi.*

Votum illud tamen huic obnoxium est condicioni : nisi sincere postulans repulsam tulerim. Quaenam autem satis sit, cfr. statim n. **159, 160**d, **161**c.

158. 2. Qui vovit non tantum *ingressum*, sed etiam *perseverantiam*, perpetuo manere debet quandiu bonum ipsi sit profiteri, nec incidat aliqua non praevisa gravis difficultas, cujus ignorantia causam dederit voto. — Is etiam, si ob causam *temporalem* egressus fuerit, debet, hac sublata, monasterium repetere. Sanchez l. c. ; Laymann, *De statu relig.* c. 6 n. 13. *Votum ingrediendi et permanendi.*

159. 3. Qui voto suo *certum* respexerit *monasterium* unde absolute repulsus fuerit vel ea tantum lege admissus quae onus addat praeter ejus intentionem, omni voto fit immunis. Si tamen post, Superior, mutato consilio, paratus sit eum recipere, tenetur, ut magis est verisimile, suo ingrediendi voto, nisi notabilis intervenerit adjunctorum variatio. Cfr. Laymann, *De statu relig.* c. 6, n. 4. *Votum circumscriptum monasterio.*

160. 4. Qui voto tenetur *certum* ingredi *Ordinem:* *Votum ingrediendi certum Ordinem.*

a) Potest ingredi Ordinem *in se* et *sibi perfectiorem.* Permittitur enim commutatio operis Deo promissi in opus melius.

Quisnam autem sit Ordo perfectior, id aestimari poterit sive ex usu juridico, quo praefertur Religio magis austera,

---

[1] 2. 2, q. 189 art. 4, ad 3.

sive ex principiis supra traditis, quibus, v. gr. modo sis idoneus, anteponere possis Religionem quae spiritualibus curis addicitur alii quae versatur im temporalibus.

b) Ob similem causam convertere potest votum *mere ingrediendi* Religionem strictiorem, in votum ingrediendi minus strictam ac simul in ea permanendi.

c) Peccat per se, ingrediendo Ordinem *minus strictum:* nisi accesserit dispensatio Papae aut Episcopi, vel nisi Ordo habuerit privilegium recipiendi tales, ita ut tacite dispensentur a voto Religionis strictioris.

Tenet tamen *professio* in Ordine minus stricto, et professum priore levat voto, saltem ex jure positivo. C. Qui post, 5, *De Regul.* in 6°. Cfr. S. Th. l. c. art. 8 ad 3; Palmieri, l. c. n. 232.

d) Si a Superioribus istius Ordinis, tanquam minime ad Ordinem aptus rejicitur, ipsis credere *per se* potest et se tanquam immunem existimare. Si vero justa sit erroris suspicio et, cum spe probabili, alii praelati ejusdem Ordinis adiri facile possint, semel et iterum, non tamen saepius, rem tentare debebit. *Facile*, inquam: quare quaerere non cogitur extra fines propriae gentis vel adeo provinciae si altera moribus nimis discrepet. Voto enim ita obstringitur, ut praestet illam diligentiam quae a prudentibus adhiberi solita est.

Votum religionis in universum.

161. Qui voverit *Religionem in universum*:

a) Licite ingreditur congregationem ubi tria vota perpetua, etsi simplicia emittuntur. Palmieri, l. c. n 229.

b) Eligere non potest Ordinem in quo ita collapsa sit disciplina ut ne quidem ipsa vota essentialia ut par est observentur. Non videretur enim statum religiosum re suscipere, et se objiceret periculo perversionis. Non obstat, si tantum imperfecta sit disciplina. Cfr. Palmieri, n. 231.

c) Neque is tamen per se putandus est extraordinariam promisisse diligentiam. Quare cui petenti negatur aditus aliquorum Ordinum, ad quos sese existimabat satis idoneum, non est imponendum onus quaerendi alios. Cfr. Palmieri, l. c. n. 228.

Qua ratione votum istud sit reservatum S. Sedi?

162. 1. Summo Pontifici reservatur votum ingrediendi Religionem presse talem, sive aliquam in universum, sive unam jam definitam. Nec requiritur ut promissa simul fuerit perseverantia.

2. Reservatio tamen in *substantiam* cadit non in adjuncta voti, votumque afficit *absolute* factum, non quod condicione presse tali seu de futuro sit temperatum vel mere poenale.

Quare in voto religionis *strictioris*, qua talis, Episcopus valet dispensare, ita ut satis jam sit ingredi minus strictam.

Atque observes, dispensationem istam, quae prius concedatur quam in aliquem Ordinem sis admissus, nemini existimari damnosam, cum nullius laedat jus acquisitum.

CAPUT III

DE ADMISSIONE IN RELIGIONEM

PRINCIPIUM. De variis personis quae quodam modo pertinent ad religionem

Variae classes personarum quae commorari possunt in claustris :

163. Quo plures juris sanctiones melius intelligantur, operae pretium est accurate ante oculos statuere qua varia condicione personae intra claustra religiosa reperiri possint. Itaque sunt potissimum :

Religiosi presse tales,

1. *Religiosi*, qui, emissis votis substantialibus, Instituti sunt proprie dicti sodales. Hi jam solent esse dispari gradu. Namque :

a) Qualitate votorum sunt *sollemniter* vel *simpliciter* professi ;

b) Deputatis artibus et ministeriis, sunt *clerici*, *addicti choro,* vel *laïci*, qui in domesticis vel temporalibus versantur negotiis. Seculo XI, in Ordine S. Benedicti, coepti sunt ita distingui *Monachi litterati* a *Fratribus illitteratis*, *barbatis* [1] ;

Novitii,

2. *Novitii,* qui in proprie dicta probatione ad alterutrum gradum clericorum vel laïcorum instituuntur, et in re favorabili veniunt nomine religiosorum ;

Postulantes,

3. *Postulantes,* qui hospitum more versantur in claustris, aspirant tamen ad cooptationem in Novitiatum presse talem : eruntque magis proprie Postulantes, si, paucorum dierum vel mensium intervallo ab hoc ingressu separati, jam cujusdam religiosae probationis fecerint initium ;

Pueri oblati,

4. *Pueri oblati* a Parentibus, qui olim in perpetuum erant divino devoti famulatui. Cfr. supra, n. **140** ;

Oblati Tertiarii,

5. Genus quoddam *Tertiariorum*, qui dicuntur etiam *Commissi*, *Conversi*, *Donati*, *Oblati*. Horum communes notae sunt, quod ne quidem qua novitii accensentur personis regularibus, adjunguntur tamen tanquam auxiliarii, ple-

---

[1] Cfr. *Kirchenlexicon*, v. *Benedictinerorden*, p. 341. Ipsos fratres vere esse religiosos et sollemnibus per se astrictos votis non semel declaravit S. Congr. Cfr. Bizzarri, *Collectanea*, 318. 407, sq , 443. 444.

rumque laïci, Instituto religioso cui gratis se dicant in servitutem et cujus sumptibus aluntur. Alii nullis tenentur votis [1]; alii solam promittunt obedientiam vel castitatem; alii vota faciunt simplicia, ita tamen ut benigniore utantur regimine faciliusque possint sine regulae dispendio etiam extra claustra Instituto operam dare. Atque hoc consilio videntur primum inventi esse a S. Joanne Gualberto in Congr Vallumbrosana. Solent proprium induere habitum [2].

Numquam sunt regulares, sed, si continuo degant in Monasterio sub obedientia Praelati, erunt ecclesiasticae personae et in consortio exemptionis Regularium [3].

Hodie sunt Religiones in quibus non cooptantur in fratres laïcos nisi qui per aliquod tempus Religiosis inservierint tanquam Tertiarii. Ita in Ordine FF. Praedicatorum debent per tres annos in hac versati esse condicione [4].

De his cfr. Suarez, *De Religione*, tr 7, l. 6, c. 2, n. 29-33; Pellizarius, *Manuale*, I, 3, 41. 42; IV, 2, 182; VI, 106; Benedictus XIV, *De Synodo*, l. 6, c. 3, n. 3-5; *Kirchenlexicon*, v. *Conversi, Laïenbrüder*.

Famuli mercennarii,

6. *Famuli mercennarii*, pretio conducti. Hi etiam, si ex continua commoratione in claustris evadant *familiares*, quadantenus, potissimum quod ad usum sacramentorum, participant Regularium privilegia.

Alumni convictores.

7. *Alumni convictores*, qui, ut videbimus infra, per tempus quod versantur in regulari domo, haberi *probabiliter* possunt pro familiaribus.

Si vero sumptibus Monasterii alantur, in *schola* quam vocant *apostolica*, ita ut ad unum informentur Institutum cujus est schola [5], videntur referendi in hospitibus seu postulantibus late dictis, et si proprium induerent habitum non effugerent vim decreti 16 maii 1675 de quo supra, n. **138**, nota 2.

Conversae apud Moniales.

N. B. 1. Etiam apud Moniales distinguuntur non raro

---

[1] Ita v. gr. in C. *Superna*, Clementis VIII qua confirmantur Clerici regulares Infirmis ministrantes, describuntur: « Devoti ac pii homines sine ulla votorum promissione.... nec professione (qui) voluntarie se totos praedictis in Domibus nostris ministeriis impendant. »

[2] In Ordine S. Benedicti, hoc Oblatorum nomine designantur ii qui Tertiarii sunt seculares aliorum Ordinum. (S. C. Indulg. 15 jan 1895.) Porro Cassinensis Congregationis Oblati habent statuta approbata a S. C. EE. et RR. 17 jan. 1871; pluribusque fruuntur indulgentiis et gratiis ex Decr. S. C. Indulg. 4 jun. 1888 et 27 april 1895. (*Monitore*, IX, 1, p. 55 et 199.) Privilegia ista SS. D. Leo Pp. XIII fecit communia Oblatorum totius Ordinis, Brevi 17 jun. 1898. De Oblatis Ord. S. Benedicti, cfr. disquisitionem historicam, in periodico *Revue bénédictine*, 1886.

[3] Benedictus XIV, *De Synodo*, l. 6, c. 3, n. 3.

[4] Disciplina ista proponitur in decr. S. C. 23 aug. 1898. *A. S. S.* t. 31, p. 537.

[5] Eae quae reguntur a Societate Jesu solutam permittunt Instituti optionem.

eae quae choro addicuntur et sorores conversae, saltem quae vere sunt professae et clausura obligatae. Aliae, quae in Tertiariis sunt referendae et immunes a lege clausurae minus videntur esse S. Sedi acceptae. Cfr. v. gr. S. C. EE. et RR. in Gratianopolitana, jul. 1703, Bizzarri p. 318.

2. Non raro nomina : *Conversorum*, *Commissorum*, *Donatorum*, *Oblatorum*, promiscue usurpantur ad designandos fratres laïcos vere Ordinis professos. Ita v. gr. in Decreto Ben. XIV, 21 mart. 1747 (Bizzarri, p. 407-409); et resp. S. Congr. 12 jul. 1793 (Bizz. p. 443. 444). *Latior usus nominum.*

ARTICULUS I. De legitima aetate

Passerini, *De Hominum statibus*, t. 3, p. 93; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 7, l. 5, c. 3; l. 6, c. 3; ***Pirhing***, in l. 3, t. 31, n. 26. 27; ***Schmalzgrueber***, in l. 3, t. 31, n. 44. 45; ***Reiffenstuel***, in l. 3, t. 31, n. 68; ***Pellizarius***, *Manuale*, etc. tr. 3, c. 1, n. 40; *Tractatus de Monialibus*, c. 2, n. 17. 18; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.* l. 4, c. 4, n. 4-8; ***Bouix***, *De jure Regularium*, t. 1, p. 553. 554; ***Mélot***, *De Ordinibus et Congreg.* n. 70; ***Piat***, *Praelectiones jur. reg.* t. 1, p. 80. 81; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc. t. 1, p. 70-72; ***Bizzarri***, *Collectanea*; ***Nervegna***, *De jure practico Regularium*, p. 91-97.

164. 1. Ex *jure naturae* et *Decretalium*, ea requiritur aetas cooptandi in novitium qua utiliter fieri possit novitiatus probatio. *Aetas novitiorum ex jure naturae et Decretalium*

Huic juri minime repugnat, contra atque opinati sunt nonnulli [1], decretum Tridentinum c. 15 et 16, s. 25 *De Regularibus*, quo professioni praefinitur aetas non minor 16 annorum, et vetatur ne, sine justa causa, peracto novitiatu, procrastinentur vota. Justa enim causa erit defectus aetatis in eo qui ante peregerit novitiatum. Ita Pirhing, in l. 3, t. 31, n. 26; Schmalzgrueber, eod. n. 44. 45; Reiffenstuel eod. n. 68, contra Piat, t. 1, p. 81.

2. Ex decreto *Sacrae Congr. Episcoporum et Regularium*, 23 maii 1659, *mulieres* non possunt cooptari in novitias religionis stricte talis nisi 15 annos expleverint. (Apud Ferraris, v. *Monialis*, art. 1, n. 72.) *Ex decreto 1659 pro monialibus.*

3. Ex decreto *S. Congregationis super statu Regularium*, 16 maii 1675, nemo a Regularibus presse talibus recipiendus est ut *clericus* antequam compleverit 15 annos [1]. *Ex decreto 1675, quod ad clericos,*

Apparet tamen ipsius decreti tenore aetatem istam indicari ut professio fieri posset post 16um annum. Quare si qui Ordines, ut Societas Jesu, biennium praescribant probationis, nostra sententia

---

[1] Apud Bizzari, p. 305, Cfr. supra, n. **138**, nota 2.

non prohibentur hoc jure admittere adolescentes qui 14 annos sint nati. Praeterea, postquam obsolevit usus offerendi filios impuberes, exigua videtur habita esse hujus decreti ratio. A plerisque scriptoribus [1] ignoratur, ipsaque S. Congregatio, litteris encyclicis 19 mart. 1857 [2], potius rejecit ad C. Clementis VIII *in Suprema* quam ad decretum istud quo sanctiones Clementis VIII et Alexandri VII instaurabantur. Denique omittitur idem decretum in Appendice qui apud Bizzarri, p. 895, ideo est conscriptus ut expedite cognosci valerent requisitae qualitates; dum contra memoratur lex Clementis VIII praecipiens ut admittendi ea sint aetate quam praefiniunt Ordinis constitutiones. Recens tamen R. D. Nervegna, in suo opere *De jure practico Regularium*, p. 91-97, valde urget decretum 1675 et memorat regulas servari solitas a S. Congregatione in dispensando in aetate ibi requisita.

Quod ad laïcos.

4. *Conversi* seu *laici* nequeunt recipi nisi 20um suae aetatis annum attigerint. Ita ex C. Clementis VIII *In suprema*. Hoc tamen usu bene observari nobis non constat [3], quamvis tacite confirmatum fuerit S. Congr. super statu Regularium encyclicis litteris, quibus jubentur laici et conversi vota emittere « postquam ad eam pervenerint aetatem quae in C. Clementis VIII incipiente *In suprema* praefinita est. »

Inspiciendae Constitutiones.

5. Potissimum suas quisque consideret constitutiones.

De aetate Oblatorum, Postulantium, etc.

165. Quaeres qua aetate recipi possint *Oblati* seu *Donati*, *Postulantes*, etc.

R. Ex Decreto 16 maii 1675 (quatenus est usu receptum), isti omnes debent excessisse vigesimum aetatis annum. Excipiendos tamen arbitramur eos Postulantes qui in eo sunt ut cooptentur in numerum novitiorum qui addicuntur choro. Facta enim licentia recipiendi novitios-clericos qui 15 sint annos nati, continetur facultas admittendi dictos Postulantes ejusdem aetatis.

ARTICULUS II. De qualitatum cognitione ante constituenda

Suarez, *De Religione*, tr. 7, l. 5, c. 10, n. 11-17; **Passerini**, *De Hominum Statibus*, t. 3, p. 172-180; **Reiffenstuel**, in l. 3, t. 31; **Pellizarius**, *Manuale Regularium*, tr. 2, c. 3; **Tamburini**, *De jure Abbatum*, t. 3, d. 6, q. 4; **Mélot**, *De Ordinibus et Congregationibus*, c. 6, n. 70-74; **Bouix**, *De Jure Regularium*, t. 1, p. 552. 553; 567-575; **Santi-Leitner**, *Praelectiones juris canonici*, l. 3, t. 31, n. 6; **Piat**, *Praelectiones juris reg.* I, p. 82 sqq.; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc., p. 73-78.

---

[1] Cfr. v. gr. Bouix I *De Jure Regul* p. 553; Santi, *Praelect. juris canonici*, l. 3, t. 31, n. 6; De Angelis, *Prael. jur. can.* l. 3, t. 31, p. 99.
[2] *De votorum simplicium professione*. Apud Bizzarri p. 904.
[3] Pellizarius, *Manuale*, tr. 3, c. 1, n. 40; Bouix, *De Jure Reg.* t. 1, p. 554; Craisson, *Manuale juris canonici*, 2638.

§ 1. *In Institutis virorum*

166. Jura volunt ut Superiores regulares diligenter inquirant de qualitatibus eorum quos velint in novitios cooptare. In qua re duo potissimum versantur sanctionum genera. *Leges latae.*

1. Alterum continetur C. Sixti v, *Cum de omnibus*, 1587, et C. Clementis VIII, *Cum ad regularem*, 19 mart. 1603, quae iterum promulgata est ab Urbano VIII. His praecipitur Superioribus regularibus *virorum*, ut neminem ad habitum admittant nisi post diligentem et accuratam cognitionem de qualitatibus candidati. Eas intelligas qualitates quae requiruntur a sacris canonibus et SS. Pontificum constitutionibus, ac spiritum mentemque quibus ad Religionem impellitur. *Jus Sixti v et Clementis VIII.*

Quod ad cognitionis modum, haec permitti potest judicibus ecclesiasticis vel secularibus, aut religioso quem Superior designaverit; communicanda vero est cum capitulo generali aut provinciali vel Superioribus duorum aut trium conventuum, vel tribus ex antiquioribus unius monasterii religiosis.

Graves committunt poenas cum ii qui, *ob neglectam inquisitionem*, admiserint candidatos ingressu a Sixto v prohibitos, tum ceteri qui in eorum admissionis fuerint consortio.

Pluribus tamen Ordinibus rigor istarum Constitutionum est per varia Indulta temperatus.

2. Quo autem in hac cognitione magis juvarentur Superiores, Pius IX, Decreto *Romani Pontifices* [1] die 25 jan. 1848 edito per Congr. Super Statu Regularium, praeceptum obedientiae, variis poenis [2] sancitum, fecit Superioribus Ordinum et Congregationum virorum et iis ad quos spectat, neminem admittendi ad habitum sine litteris testimonialibus Ordinariorum tum originis tum loci in quo postulans, 15 annos natus, ultra annum moratus fuerit. *Novae sanctiones Pii IX*

Decreto isti jungendae sunt declarationes 1 maii 1851, 5 nov. 1852, 29 maii 1853, 25 feb. 1863.

Quolibet anno, 1° die jan., illud decretum est legendum in publica mensa, sub poena privationis officii, vocisque activae et passivae a Superioribus ipso facto incurrendae.

167. 1. Constitutiones Sixti v et Clementis VIII non sunt abolitae decreto Pii IX, cum, contra, nova disciplina proponatur ut medium facilius assequendi finem juris superioris. Quare, quod naturalis prudentia omnibus *Vis prioris juris.*

---

[1] Cfr. Sentis, *Clementis Pp.* VIII *Decretales*, etc. p. 103.
[2] Hae postulant sententiam declaratoriam.

suadet, id *Superioribus regularium presse talium* imponit jus positivum, ut, quatenus opus sit, suppleant privatis artibus scientiam quam litteris testimonialibus sibi non potuerint comparare. Regularium, inquam, presse talium: namque hae Constitutiones regunt tantum proprie dictos Ordines virorum.

2. Porro concessit Clemens VIII, ut is qui juramento confirmaret nihil obesse quominus admitteretur, posset interea induere habitum religiosum, modo deinceps ante professionem indagatio perficeretur. Ita Reiffenstuel, l. c. n. 85.

Immo ipse *Sixtus* V, C. *Ad Romanum,* habiles judicandos esse statuit eos qui e dissitis regionibus venissent, si, *diligentia adhibita,* nihil appareret quod eos ingressu prohibeat, quamvis non liquido constaret de iis omnibus quae in ipsius constitutione requiruntur.

De litteris testimonialibus.

168. 1. *His litteris*, Ordinarii *testantur*, « ita ut eorum conscientia super veritate expositorum sit onerata, » de articulis sequentibus ea quae in conscientia se affirmare posse in Domino judicaverint post diligentem inquisitionem, etiam per secretas interrogationes.

Itaque articuli sunt: natalia, aetas, mores, vita, fama, condicio, educatio, scientia, an sit inquisitus (postulans), aliqua censura, irregularitate aut alio canonico impedimento irretitus, aere alieno gravatus, vel reddendae alicujus administrationis rationi obnoxius. Haec posteriora intelligas, quatenus obsint admissioni.

Litterae autem testimoniales possunt esse *privatae* et *secretae.*

2. Petendae autem sunt tales litterae, tum ab Ordinario originis, tum ab Ordinariis locorum in quibus postulans, post expletam aetatem 15 *annorum*, *ultra annum* [1] commoratus fuerit.

3. Litterae postulandae sunt antequam candidatus induat habitum [2].

4. Ordinarii litteras istas detrectare non possunt.

5. Jure isto reguntur quilibet *Ordo*, *Congregatio*, *Societas*, *Institutum*, *Monasterium*, *Domus*, sive in eis emittantur

---

[1] Annum sive continuum sive interpolatum, ut autumat *Monitore*, VIII, 2, p. 46. Praeterea, ex litteris S. C. Super disciplina regulari, 27 nov. 1892, quae respiciunt legem militarem Italiae, Religiosi qui militare coguntur debent, ut possint admitti ad professionem sollemnem, afferre litteras testimoniales Ordinariorum in quorum dioecesi tres commorati sint menses.

[2] Respondit etiam S. Congregatio, petendas esse litteras testimoniales de Donatis seu Oblatis antequam proprium Oblatorum induant habitum. Quod de iis intelligendum arbitramur qui aspirant ad gradum Fratrum Conversorum Decl. 1851 apud Bizzarri, p. 892 ad 7.

Similiter ubi candidatus prius per annum commoretur in claustris sine veste religiosa, atque etiam post ejus vestis susceptionem diu differatur novitiatus, litterae habendae sunt antequam induatur religiosa veste. S. C. 24 feb. 1860. Bizzarri, p. 902.

vota *sollemnia*, sive *simplicia*, nisi per privilegium *postea* concessum et quod declaratur incommunicabile, fuerit *expresse* et *nominatim* decreto derogatum. Immo decretum istud servandum est ab Instituto latini ritus admittente Orientalem, ex C. *Orientalium*, 30 nov. 1894.

Decretum ergo obligat omnia Instituta, Ordines vel Congregationes religiosas, saltem quae a S. Sede sint approbata, *virorum* tamen, non mulierum. (Decl. 25 feb. 1863.)

6. Omissis his litteris impeditur ipsa Professio; *valent* tamen admissio et professio secus factae.

Verum Superiores et alii religiosi ad quos spectat admittere, si negligant hoc jus, violant praeceptum in virtute S. Obedientiae, quod gravem ponit reatum, et praeterea, incurrunt eo ipso [1] in poenam privationis omnium officiorum, vocisque activae et perpetuae inhabilitatis ad alia in posterum obtinenda: a qua non poterunt nisi ab Apostolica Sede dispensari.

169. Quaeres, quid *si Ordinarius dare nolit* litteras testimoniales, vel *generale* duntaxat det testimonium? Haec habentur ex declar. 1851: *Quid si litterae detrectentur,*

1. Si detrectet litteras quia adversatur ingressui, adeunda est S. Congregatio super Statu Regularium.

2. Si declaret se prohibitum ab potestate civili quominus det litteras, admitti potest candidatus, modo accurata cognitione suppleantur litterae.

3. Si affirmet se plane ignorare postulantem vel sibi non esse copiam inquirendi de ejus qualitatibus, is admitti potest sine litteris, modo sedula constituatur cognitio, serventur cetera si quae forte de jure servanda sint, et, antequam habitum induat, per tres menses diligenter in conventu probetur.

4. Si Ordinarius in universum quidem sed non in specie de singulis referat qualitatibus, postulans admitti potest, sed supplendum est quicquid desideretur ad plenam cognitionem. *Vel generale tantum contineant testimonium.*

170. Si *postulans in sacris* fuerit, sufficiunt testimoniales Episcopi qui ordines sacros legitime ei contulerit, una cum testimonialibus Ordinarii Dioeceseum, in quibus *dein* ultra annum fuerit commoratus. *Quid si postulans fuerit in sacris.*

171. Si postulans fuerit *professus alterius Ordinis vel congregationis*, et actu degens in priore Instituto, postulandae sunt litterae a Superiore Generali vel Provinciali istius Instituti. Si Ordo non habuerit Provincialem, peti poterunt a Superiore locali domus in qua ultimo moratus fuerit. Qui superiores diligenter inquirere debent in requisita. *Si professus alterius Instituti.*

[1] Post sententiam declaratoriam.

Si Novitius vel secularizatus.

Si vero *novitius* fuerit alterius Ordinis vel *professus secularizatus*, litterae petendae sunt ab Ordinariis loci, non secus ac pro laïcis. Resp. 5 nov. 1852.

De Institutis dioecesanis.

172. Quaeres *de Institutis dioecesanis*, utrum necnetenenantur hac lege Pii IX?

Cui quaesito arbitramur respondendum ea sanctionibus istis *positivis* stricte non obligari. Episcopali enim utuntur jure; nec, praesertim quinquaginta abhinc annis, de iis ferebantur romana decreta. Confirmamur recenti C. *Conditae a Christo* in cujus praefatione dioecesanae consociationes dicuntur « una inductae.. et vigere Antistitum sacrorum auctoritate ». Supervacaneum est commemorare naturalem prudentiae legem quae vetat ne diligens omittatur inquisitio.

§ 2. *In Institutis Monialium*

Exploranda voluntas ab Episcopo.

173. 1 Ex c. 17 C. Tridentini s. 25 *De Regul.*, quod respicit omnes puellas quae, majores duodecim annis, habitum regularem suscipere voluerint, requiritur ut, ante susceptionem habitus et deinde ante professionem, earum voluntas ab Episcopo, vel, eo absente aut impedito, ab ejus Vicario aut aliquo eorum sumptibus ab eis deputato, exploretur voluntas puellae « an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat ». Quare Episcopus certior est faciendus de professione infra mensem secutura, et puellae voluntas est infra quindecim dies indaganda. Utriusque examinis, non item alterius tantum omissio judicatur gravis [1]. Neutra tamen infirmat professionem.

Etiam in Congregationibus dioecesanis.

2. C. *Conditae a Christo*, c. 1 n. 7, c. 2 n. 1, vult SS. D. Leo Pp. XIII, ut jam usu venerat, idem servari in Congregationibus religiosis, etiam si mere sint dioecesanae.

Fides baptismi, etc.

3. Consuevit praeterea caveri ut postulantes afferant fidem baptismi, confirmationis et morum. Battandier, *Guide canonique*, etc. n. 59. *Acta conc. Amer. lat.* n. 328.

ARTICULUS III. **De ipsa Admissione**

Suarez**, De Religione*, tr. 7, l. 5, c. 9 et 10; et tr. 9, l. 1, c. 11; ***Passerini**, De Hominum Statibus*, t. 3, p. 167-172; ***Schmalzgrueber, l. 5, t. 3, n. 193-202; ***Pellizarius**, Manuale Regularium* tr. 2, c. 2; *De Monialibus*, c. 2, s. 1; c. 3, n. 35 et s. 2; ***Tamburini**, De jure Abbatum*, t. 3, d. 6; ***Rotarius**, Theologia moralis Regularium*, l. 2, c. 4, p. 1, n. 9-14; ***Bouix**, De jure Regularium*, t. 1. p. 4, c. 3; ***Piat**, Praelectiones juris regul.* t. 7, p. 48-49, 86-93, ***Angelus a SS. Corde**, Manuale*, etc,

---

1 Immo in pluribus regionibus mos invaluit semel tantum explorandi puellae voluntatem. Cfr. Piat, t. 1, p. 88.

t. 1, art. 4-6; *Bizzarri Collectanea* etc. *Lucidi, De visitatione s. liminum ; Nervegna, De jure practico Regularium.*

§ 1. *De potestate admittendi*

174. In Ordinibus et Congregationibus religiosis virorum. 1. Admittere ad Novitiatum, pertinet ad S. Pontificem et ad Ordinem vel Congregationem. *Jus commune virorum,*

2. Ex jure communi regularium virorum, exercetur facultas Ordinis per actum capitularem. Cfr. CC. *Sixti* v, *Cum de omnibus; Ad Romanum; Clement.* VIII, *In suprema.* Sed potissimum respiciendum est ad constitutiones proprias Romae approbatas, per quas saepe huic juri derogatum.

Sive Instituta sint exempta sive non, sive habeant vota sollemnia, sive simplicia : de *jure communi*, licentia Episcopi non est requisita.

175. *Pro Italia* et insulis adjacentibus, servandae sunt dispositiones decreti *Regulari disciplinae* 25 jan. 1848. *Jus peculiare Italiae.*

Ex hoc decreto [1], quo tenentur Ordines et Congregationes votorum simplicium, constituendi sunt a capitulo provinciali septem examinatores provinciales, generales vero, tres saltem numero, a capitulo generali; ita ut singuli candidati duplici subjaceant scrutinio. In alterutro rejectus, jam nequit *admitti* a Superiore; approbatus vero in utroque, rejici potest justas ob causas a Superiore posterioris scrutinii, qui est Generalis, vel in certo casu Procurator Generalis Ordinis.

Quolibet semestri intervallo, summaria relatio fieri debet ad S. C. Super statu regularium de novitiis receptis et de ceteris quae hoc decreto injunguntur.

Secus facta receptio valida est, ut et subsequens professio, sed illicita (Decl. 16 Jan. 1852. Bizz. p. 894).

176. Receptio monialium fit plerumque *capitulariter.* *Quod ad moniales.*

« In quibusdam regionibus praeterea *episcopi licentia* impetrari solet, idque ex consuetudine magis quam ex jure scripto. » Ita Aichner § 137, 21, qui sic optime solvit dubium quod inter scriptores controvertitur.

Plures enim exigunt consensum Episcopi. Ita Pignatelli, t. IV. *Consult.* 171, n. 4, referens responsum S. C. Ep. et Reg; Piat, 1, p. 89. Quod negat Fagnani in C. Porrectum, *De Regular.* n. 30. Suarez putat, attento communi usu, requiri licentiam praelati apud quem est jurisdictio. Huic astipulantur Pellizarius, *De Monial.* c. 2. q. 2 ; Craisson, 2642.

---

[1] Decretum damus inter documenta alterius voluminis.

Et sorores congregationis religiosae.

Quod ad *Congregationes religiosas*, recens C. *Conditae a Christo*, c. 2, n. 1, diserte hoc unum tribuit Episcopo ut exploret ex officio voluntatem puellarum ante suscipiendum habitum et ante professionem faciendam.

Sive autem fuerint moniales proprie tales sive sorores Congregationis religiosae, ab Episcopo cogi per se nequeunt ut invitae novitiam recipiant.

Quid in Institutis dioecesanis.

177. Quod ad **Instituta dioecesana**, C. *Conditae a Christo* c. 1, n. 7, haec habet: « Ejusdem erit (Episcopi) illas puellas petentes habitum et de more explorare et, nihil si obstet, admittere. » Scilicet, quod ad hoc genus Institutorum, simile jus est Episcopi quod S. Pontifici ascripsimus in Ordines et Congregationes a se probata.

Si tamen Episcopus approbarit statuta quibus, excepto jure explorandi voluntatem, integram permiserit Superioribus optionem admittendi candidatos, jam, nostra sententia, Instituto fuerit *jus quaesitum*, quod ab Episcopo infringi nequit. Confirmamur ipsa C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. 8, fine, ubi de expellendis alumnis.

§ 2. *De obligatione admittendi dignos, repellendi minus idoneos*

Causa et ratio obligationis.

178. 1. *Praelatus debet ex officio consulere bono Instituti.* Quare certo peccat is qui sciens volens *recipit indignum*, ob detrimentum quod inde accipit Religio. Atque idem dicendum videtur, ob bonum quo Ordinem privat, de *rejiciente aliquem* qui *convenienter et utiliter* admitti poterat in Religionem.

Erga religionem,

Peccatum illud adversatur ipsi *justitiae*, vel certe *religioni*, in quam, ut altiorem virtutem, non raro, cum agitur de causa Religiosorum, convertitur obligatio quae per se foret justitiae.

Perinde ac de Praelato, *de aliis* dicendum est quibus *ex officio* provincia ista est commissa.

Si vero de *universo* quaeras *capitulo*, ita ut generali quasi suffragio res definiatur, suffragium istud competit ex privilegio potius quam ex munere. Quare tunc tantum committetur injuria, si indigni admissio prospiciatur damnosa communitati, cujus jus ne detrimentum accipiat hoc modo invaditur.

Erga candidatum.

2. Adversus ipsum *candidatum* qui sine justa causa repellitur, videtur tantum committi contra *caritatem*, etsi quidam jus aliquod ei tribuunt, tanquam Christiano, ingrediendi Religionem, cum facultas capessendi hunc statum in bonis communibus Reipublicae christianae videatur esse refe-

renda. In foro certe externo non habebit actionem, praesertim cum difficulter probare posset sine causa negatum esse ingressum. Attamen querela extra-judiciali movenda apud Congr. Ep. et Reg. non prohibetur: quae punire potest superionem, etc., eo magis quod penes S. Pontificem sit primario jus in Ordinem admittendi. Cfr. Piat, t. 1, p. 48. 49.

3. Immo *negligentia* Superiorum in hac re *suppleri poterit*. Unde Fagnani [1] et Bouix [2] concedunt Praelato qui jurisdictionem habeat in monasterium Monialium, ut harum negligentiam suppleret, si redditus abundarent et conventui prodesset admissionem fieri. *Suppleri potest negligentia Superiorum.*

179. Quaeres *quid in dubio?* Si dubium est utrum necne profutura sit admissio, nulla est obligatio. Unde qui recto fine ducitur animum scrupulis vacuum gerere potest. *Quid juris in dubio?*

§ 3. *De Gratuitate admissionis*

180. I. *Per se.* 1. Ipse ingressus, *formaliter* acceptus, est semper et necessario *gratuitus*. Sin minus, cum sit aliquid spirituale, committeretur simonia juris divini. S. Th. 2, 2. q. 100, art 3, ad 4. *Principia per se.*

2. Si pecunia exigitur ad compensanda impendia, non erit simonia juris *divini*. Sapienter tamen id prohibere potest Ecclesia et inducere simoniam juris ecclesiastici. Et re vera, ad propulsandum omne avaritiae periculum vel crimen, plures lati sunt canones.

II. *Ex praesenti Ecclesiae disciplina:* *Praesens jus positivum quod ad Ordines.*

A. *Quod ad Ordines presse tales:* 1. C. Tridentinum, c. 16 s. 25 *De Reg.*, permittit ut exigantur sumptus faciendi dum peragitur *novitiatus*.

2. Si monasterium *pauper* sit, exigi potest a postulante quantum ad ipsius victum existimetur opus esse. Benedictus XIV, *De Synod.* l. XI, c. 6, n. 1, 2.

3. Si vero *opulentum*: a) *A viris* nihil exigi potest. Est communis sententia. Ben. XIV. l. c.; Schmalzgrueber in l. 5, t. 3, n. 201.

b) *A monialibus* dos expostulari potest. Ben. XIV hanc dat rationem, quod ipsa experientia comprobatum sit his semper egestatem valide timendam esse. Immo est quaedam obligatio eam expostulandi. Cfr. infra **181. 182.**

4. A *simoniae* labe vacua est pactio, de solvenda quadam pecuniae summa ut religiosus, tunc cum ex Tridentino concilio hoc ipsi licet, cedat omni jure hereditatis. Nam si monasterium ex iis est quae pro suis professis adeunt

[1] In c. Porrectum, *De Regul.* (III. 31) n. 28. — [2] I. p. 563.

hereditates, non est nisi justa pretii stipulatio ut hoc se abdicet jure. Quod si hac ratione res constitui nequeat, integrum saltem erit ipsi candidato hac lege sibi comparare summam, quam dein gratis et sua sponte, ante professionem, relinquere poterit monasterio, Cfr. Schmalzgrueber l. c. n. 198; Pellizarius tr. 2, c. 9. n. 22; Piat t. 1, p. 91.

5. Ut patet, non prohibentur gratuitae donationes, excepta limitatione Tridentina c. 16. Cfr. infra, n. **201.**

Quod ad Instituta votorum simplicium.

B. *Quod ad Instituta votorum simplicium.* Stricte ad haec non pertinent hactenus recitatae sanctiones. Ex his tamen colligi potest quid menti consonet Ecclesiae, quae simul cavet ne avaritiae labe sordescant neve congruis careant alimentis Instituta religiosa: utrumque enim spirituali adversari bono, re atque usu nimis est compertum.

Solet ceterum in ipsa Constitutionum approbatione S. Sedes ea quae opportuna sint stipulari. Ita in Congregationibus mulierum plerumque jubet ut dos praestetur etiam a sororibus conversis; repugnat autem ut *vi Constitutionum* universum professarum patrimonium transeat ad Institutum. Cfr. Battandier, *Guide canonique pour les Constitutionis des soeurs à voeux simples*, n. 94.

PARERGON. **De dote monialium**

Lucidi, De visitatione s. liminum, t. 2, c. 5, art. 2, n. 184-213; ***Battandier***, *Guide canonique* etc. n. 94-100; ***Craisson***, *Des communautés à vœux simples* n. 332-344.

De dote monialium.

181. I. De monasteriis proprie dictis. 1. *Legitima ejus indicatio per se* spectat ad monialium Superiores. Mos tamen est ut constituatur ab ipsa S. Congr. Episcoporum et Regularium. Anno 1645, 1 septembr. S. Congr. Concilii minimam dotem definivit ad 200 scutata romana (circiter 1000 fr.) nisi Religionis conditor statuisset minorem.

2. Dos eadem statuenda est omnibus quae ad idem genus pertineant monialium, nisi, ob infirmitatem vel minorem ad munera habilitatem, plus videatur petendum.

Supernumerariis monialibus praestituenda est, ut vidimus n. **116,** dos quae duplo superet dotem aliarum nec haereat infra 400 scutata.

Nec, ut plerique volunt, sine auctoritate S. Sedis, fas est, etiam si monasteria sint opulenta, recipere sine dote moniales *velatas; conversas* autem licet.

3. In his tamen aliquid deferendum est consuetudini; et quidam usus contrarii videntur tolerari posse. Cfr. Lucidi, *De Visitatione*, II, c. 5, § 5 n. 200.

4. Nisi alteram S. C. Ep. et Reg. indulserit solutionem, dos solvenda est numerato, ante habitus susceptionem; et pecunia deponenda est apud virum fidum et facultatibus idoneum, qui, secuta professione, eam monasterio tradere debet. — Deinde debet in fundis tutis ac stabilibus, vel, his deficientibus, in censibus securis collocari; nec sine licentia S. Sedis impendi potest in exstinguenda debita, construenda aedificia, etc. Cfr. Lucidi n. 193. 194, p. 211.

5. Si puella claustra deserat *ante professionem,* omnia quae ipsius erant ei sunt restituenda. Trid. s. 25. *De Reg.* c. 16, excepta justa compensatione impensarum. Bouix t. 1, p. 666, nota.

6. *Sollemni* autem *professione* dos acquiritur monasterio. Ex quadam tamen aequitate, solet Sacra Congregatio praecipere dotis restitutionem :

a) Si discedendi causam dederit monasterium ;

b) Si ad alteram monialis transeat Religionem ;

c) Si monialis inopia laboret: tunc vel dos reddenda est vel praestanda sunt alimenta.

182. II. De Institutis votorum simplicium. 1. Quanta sit petenda dos, plerumque ipsis Constitutionibus definiri et sic a S. Sede approbari est solitum. *Dioecesanis* Institutis dotem definiet Episcopus, interrogata, ut par est, communitate. *Apud Sorores.*

2. Quae statuuntur de dote monialium, sunt, ex sententia S. Congregationis, transferenda ad Conservatoria, observando tamen probatas Constitutiones.

3. Stricte hic etiam dos servanda est ut *sors fructifera.* Est enim bonum ecclesiasticum, quod sine beneplacito apostolico alienari nequit. Cfr. tamen Pellizarium, Tract. *de Monialibus,* c. 3, n. 60 68.

4. Conservatorio statim acquiruntur *fructus, dos* autem ipsa *post mortem* tantum sororis

Quare reddenda est dos sorori quae, facta simplici professione, discesserit ab Instituto.

SECTIO II. **DE NOVITIATU**

CAPUT I

DE NOVITIATUS NECESSITATE ET ADJUNCTIS [1]

Passerini, *De hominum statibus,* t. 3 in q. 189 initio; ***Suarez***, *De religione,* tr. 7, l. 5, c. 12-15; ***Pellizarius***, *Manuale regularium,* tr. 2, c. 1 et 5; *De Monialibus,* c. 2, s. 2; ***Rotarius***, *Theol. mor. regularium,* l. 2, c. 4, p. 2-5 et p. 8; ***Schalmzgrueber***, In l. 3, Decr. t. 31, n. 46-76; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis,* t. 1, p. 306, n. 733; p. 374, n. 57 sqq.; p. 381, n. 7 sq.; p. 410, n. 44 sq., t. 2, p. 282 sqq.; ***Bouix***, *De jure regularium,* t. 1, p. 576 sqq.; ***Mélot***, *De Ordinibus et Congreg.*, c. 7, n. 76 sqq.; ***Piat***, *Praelectiones juris regularium,* t. 1, p. 89 et p. 93 sqq.; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale,* etc. t. 1, p. 98-131; ***Nervegna***, *De jure practico regularium,* l. 1, c. 3, § 1-5; ***Battandier***, *Guide canonique,* etc., n. 67-91.

Novitiatus notio.

183. *Novitiatus*, formaliter spectatus, est *mutua candidati et religionis probatio, qua prudens praeparetur professio.* Descriptio ista colligi potest ex C. Ad apostolicam, 16, *De Regularibus* (III. 31).

Cur requiratur.

Itaque ideo requiritur: 1. Ut Novitius experiatur religionem;

2. Ut religio experiatur Novitium;

3. Ut Novitius instituatur ad religionis officia.

Necessitas ex jure.

Quod ad Ordines,

184. 1. Satis diu nulla fuit, ex positivo jure, necessitas novitiatus. Tum gradatim factum est, ut quod naturae rerum apprime congruum est legibus sanciretur, h. e. ut regulariter saltem [2] servaretur tempus probationis; immo ut prohiberetur professio Mendicantium [3] ante elapsam annuam experientiam, donec C. Tridentinum s. 25 *De Regul. et Monialibus*, c. 15, lege qua tenentur

---

[1] Cfr. Supplementum IV.
[2] C. Ad Apostolicum, 16 *De Regularibus* (III. 31), Innocentii III.
[3] C. Constitutionem, 3, eodem in 6 (III. 14), Bonifacii VIII.

Ordines presse tales tam *virorum* quam *monialium*, *nullam* declaravit professionem illius qui « minore tempore, quam per annum, post susceptum habitum in probatione steterit. » In qua lege, seu, ut aïunt, *in anno Conciliari*, non solet S. Congr. dispensare. Nervegna, *De jure practico*, p. 102.

2. Idem, quod minimum sit tempus, praecipitur Constitutionibus approbatis *Congregationum religiosarum* ; et prorsus decet ut ab hoc jure non recedatur in *Institutis dioecesanis*. *Et Congregationes.*

185. I. *Quod ad Ordines*. 1. Ut communis fert usus verborum et approbatae postulant regulae, *initium* probationis est ab ingressu in conventum seu monasterium legitime designatum, atque ad novitiatus rationem pertinet ut per aliquam saltem anni partem novitius in conventu permanserit. Quare, post C. Trid. s. 25 *De Regul.* c. 15, quod veram exigit unius anni probationem, id requiritur ut *valeat* futura professio. Cfr. Bouix t. 1, p. 578_2. Idem ceterum convenit, et SS. Pontifices, in suis Constitutionibus, magis quam decernunt, illud putant factum. *Novitiatus locus.* *Quod ad Ordines.* *Jus commune.*

2. Debet, ex praescripto Pii IX, 22 aprilis 1851, in domo Novitiatus vigere *vita perfecte communis*. Litt. encycl. S. C. Ep. et Reg. apud Bizzarri, p. 903.

3. *In Italia atque insulis adjacentibus*, domus, sub poena nullitatis, plerisque saltem Ordinibus, designandae sunt *a S. Sede*, i. e. a Congregatione super disciplina Regularium. Ita statuerunt Clemens VIII Constitutione, pluries confirmata [1], *Regularis disciplinae*, 12 mart. 1596, et, Innocentio XII Pontifice, S. Cong. super discipl. reg. decreto *Sanctissimus*, 20 jun. 1699. *Jus Italiae.*

Nonnulli autumant decreta ista hodie vim habere universalem. Quod si forte verum sit in Italia atque insulis adjacentibus, magis ex consuetudine quam scripto repetendum est jure ; extra autem Italiam inficias imus. Cfr. Piat, t. 1 p. 106-109 vel supplementum IV. *Ejus vis hodie.*

N. B. Novitiatus factus in uno Ordine Religiosum a lege Tridentina annalis probationis non eximit in altero Ordine ad quem transierit. Ita communis sententia. *Quid si transeas ad alterum Ordinem?*

II. *Quod ad Congregationes religiosas*, sola S. Sedes, in approbandis earum Constitutionibus, stipulari romanam approbationem domorum probationis. *Quod ad congregationes.*

186. Quaeres num novitiatus debeat *totus* peragi in monasterio ? *An novitiatus totus peragendus est in monasterio.*

---

[1] Cfr. C. *Nullus omnino*, 25 jun. 1599 ; C. *Cum ad regularem*, 19 mart. 1603, ejusdem Pontificis ; Decr. S. Cong. Concilii, *Sacra Congregatio*, 21 sept. 1624, editum jussu Urbani VIII ; C. *Religiosos viros*, 2 april. 1631.

R. *Nisi aliter definiatur propriis Constitutionibus*, Novitius qui, domum ingressus, deinde per aliquod tempus, etiam notabile, degat extra conventum cum *licentia Praelati*, moraliter, etiam tum, versatur in probatione, ita ut, peracto consueto spatio, validam emittat professionem. Ita communis sententia, post ipsum Fagnani ad C. Insinuante, 7, *Qui clerici vel voventes* (IV. 6) n. 38, qui refert etiam responsum S. Congregationis.

Quid si Novitiatus sit a S. Sede designatus.

Quod dicimus saltem de iis Ordinibus quorum Novitiatus non sint a S. Sede designandi. In alios tamen, si una consideremus principia, transferri etiam possunt, nostra sententia, rationes cur doctores permittant novitium aliquandiu abesse.

Positiva enim jura statuunt novitios non posse in aliis monasteriis recipi ad habitum vel professionem, non autem exigunt ut totum annum commorentur in illa domo; nec vetant ne, ob particularem causam, domum istam in tempus relinquant, modo semper ad eandem existimentur pertinere neve videatur altera domus novitiatui quasi deputari.

Quid si Novitius diu absit.

Immo Reiffenstuel in l. 3 t. 31 n. 107, Schmalzgrueber ibid n. 62 et plures alii, existimant non obstare si novitius, semper sub obedientia Praelati, et ascriptus domui novitiatus, etiam per majorem anni partem abfuerit.

Opus tamen est ut in novitiatu eo saltem versatus sit spatio quo finis probationis obtineri valeat.

Novitiatus initium.

187. 1. Novitiatus initium habet, ut plerique volunt, a die *quo habitus est susceptus,* nisi Ordo, vel Congregatio, v. gr. Societas Jesu, hac lege ferendi habitus proprii eximatur. Tunc enim exorditur a momento quo, ex mutuo religionis et novitii consensu, is, in domum sibi legitime designatam, admittatur probationis instituendae causa et cum animo permanendi in Religione.

Arguunt doctores ex dicto c. 15 C. Tridentini exigente ut novitius, saltem per annum, « *post susceptum habitum* in probatione steterit. » Quae ratio a Suarez pro non cogente habetur. *De Relig.* tr. 7, l. 5, c. 14, n. 10.

Prior quaedam institutio.

2. Porro, quod suadet aequitas, praecipit Clemens VIII, C. *Cum ad regularem* [1], ut « omnes, etiam conversi, priusquam ad habitum admittantur, instruantur de regula, votis, statu regulari et propria Instituti ratione. »

Exercitia Spiritualia apud Moniales.

3. Moniales debent prius quam ad habitum recipiantur vacare Exercitiis spiritualibus per 10 dies. Ita ex litt.

---

[1] Constitutio eos saltem obligat Ordines quorum novitiatus designandi sunt a S. Sede.

encyclicis S. Congregationis [1], 9 oct. 1692. Cfr. Bizzarri, p. 416.

Solet S. Sedes idem stipulari in Constitutionibus Congregationum religiosarum.

188. 1. Spatium novitiatus definitur Constitutionibus approbatis. Minimum vero tempus quod C. Tridentinum, s. 25, *De Regul.* c. 15 exigit ad professionis *sollemnis valorem* est *annus*, qui, ut *communis* habet sententia cum decretis Congregationum, non moraliter tantum sed *mathematice* debet esse completus [2], nec potest esse *interruptus*. *Novitiatus spatium.*

Ab interruptione differt *suspensio*, qua obstante, tempus quidem utiliter labi desinit, pars tamen jam bene ante peracta conjungi potest reliquis mensibus qui desunt perfectae probationis. *Suspensio novitiatus.*

Agedum, suspenditur novitiatus quando, per aliquod tempus, nulla copia fuit alicujus probationis, quin tamen status novitii fuerit perfecte dimissus. Exempla haec dabimus : a) Si novitius per notabile tempus, utputa per mensem, *furiosus* fuerit vel *amens*. Namque tempus per quod mere infirmus decumbat, utilis existimatur esse probationis; b) Si ob causam injustam novitius coactus fuerit deserere claustra, donec Superior, agnito errore, eum revocaverit. *Casus.*

Quia mathematice aestimatur annus, ideo si vel una desideretur hora, professionem volunt esse irritam. *Annus quisnam sit completus.*

Praeterea, si annus fuerit bissextilis, probatio producenda erit ad finem 366i diei. Quare qui 5 martii fuerit ingressus non poterit causari annum bissextilem qui instet, ut professionem faciat 4a martii pro 5a. Et qui ingrediatur die 29 februarii non profitebitur valide ante 1am martii anni proxime sequentis. Immo, quia secundum calendarium ecclesiasticum, in anno bissextili dies 24 et 25 februarii pro una habentur, contendunt eum qui 24 februarii religionem capessierit non posse, si annus proxime sequens fuerit bissextilis, valide profiteri nisi 25 februarii. Ita, post alios, Schmalzgrueber in l. 3, t. 31, n. 69. *Quid si bissextilis.*

2. *In Congregationibus religiosis* etiam non brevior uno anno consuevit exigi probatio. Sanctio tamen Tridentina nullitatis huc non est transferenda, nec agnoscenda est nisi aliunde constet eam esse appositam. Cfr. Bouix t. 1, p. 577, § 11, quam tamen paragraphum non ex toto probamus. *Quid in congregationibus religiosis.*

---

1 Nobis tamen non constat litteras istas respicere ad monasteria extra Italiam. Sunt enim italice scriptae, nec de ista obligatione sermo fit in romana editione tractatus *De Monialibus* Fr. Pellizari.

2 Contra tamen Pirhing in, l. 3, t. 31, n. 36-38.

Interruptio novitiatus.

189. Interrumpitur novitiatus eo quod status novitii fuerit *perfecte dimissus*, seu vinculum morale cum Religione perfecte abruptum. Et cum plerisque sentimus non posse brevis spatii et mox secutae paenitentiae haberi rationem.

Casus.

Age porro, perfecte dimittitur status :

a) Cum novitius sponte sua et *dimisso habitu re exeat e claustro* cum animo deliberato deserendi Religionem. Si vero habitum servaverit, praesumitur animo minus firmo et certo fecisse, dummodo brevi, i. e. post unum vel duos dies, repetat monasterium. Cfr. Schmalzgrueber, l. c. n. 68. 69, Bouix, I, p. 577, ubi resolutio S. Congregationis, et *Acta S. Sedis*, III, p. 119.

b) Si quis, *ob justam causam*, a Superiore jussus fuerit claustra relinquere, et *re exierit*. Justa deficiente causa, v. gr. si ob iniquam calumniam, novitiatus mere suspenditur, nisi nimium intervallum intercesserit. Justa autem est causa, si judicio medici viribus sit impar, etsi forte postea convaluerit.

In utroque casu, donec *re* exierit, utilis locus est paenitentiae.

c) Si nimis diu vitam prorsus secularem agere debuerit : v. gr. per annum stipendia mereri. Ita Genicot, *Casus conscientiae*, *De statibus*, s. 3, c. 2, cas. 4.

Si tamen inter ista ostenderit se animo perstare in incepto religionis curriculo, ipsius novitiatus non videtur nobis fuisse nisi suspensus.

Quid, si peracta probatione novitius discesserit,

190. Si, *peracta probatione*, *Religioni valedixerit* et mox, facti paenitens, redierit in monasterium, secundum sententiam quae non semel a S. Congregatione Concilii est firmata, poterit sine nova probatione vota nuncupare, modo neque in ipso neque in Ordine aliqua evenerit notabilis mutatio. Cfr. v. gr. Schmier, t. 2, l. c., n. 140. Probatus enim est ita ut finis legis sit perfecte obtentus. Plures tamen cum Suarez olim dissentiebant.

Vel invalide sit professus?

Pari ratione ille qui, facta probatione, invalide est ex defectu aetatis professus, potest, postquam legitimam adeptus est aetatem, profiteri non repetito novitiatu.

Novitiatus ratio.

Quo habitu peragendum.

191. I. **De habitu.** a) *Ex jure communi,* novitiatus peragendus est *in habitu religioso*, nisi aliud statuerit Regula approbata, vel postulaverit morbus aut impedimentum non voluntarium. Quod eruunt ex c. 15 Tridentini concilii, s. 25 *De Regularibus*, quo certe indirecte confirmatur obligatio deferendi habitum, si quam regula vel consuetudo indixerit.

Antiquiores regulae permittebant novitiatum in veste laïca. Cfr. regulam S. Benedicti c. 58 et comment. Martene (Migne t. 66, c. 836). Immo existimat Thomassinus, t. 1, l. 3, c. 48, consuetudinem

induendi vestem religiosam inter novitiatum ortam esse ex usu renunciandi novitiatui. Assumpto enim habitu significabatur ista renunciatio.

Ad substantiam autem minime pertinet ut induas *proprium* novitiorum habitum.

b) Ex jure speciali Societatis Jesu, tota probatio in veste seculari peragi valet.

2. Cetera quae disciplinam continent novitiatus huc spectant, ut novitius, in habitu regulari, sub ductu praelati regularis experiatur Ordinis difficultates. *Quo utendum regimine.*

De Novitiatus regimine est C. Clementis VIII, *Cum ad regularem*, 19 mart. 1603, rursus promulgata ab Urbano VIII per S. Congr. Concilii Decreto *Sacra Congregatio*, 1624, quae, etsi presse non obligat nisi eas novitiatus domos quae a S. Sede sunt designandae, excellentem tamen omnibus praebent formam instituendi vitae religiosae tirones. *C. Clementis VIII.*

En praecipua capita :

1. Cura novitiorum demandatur *magistro novitiorum*, qui sit sacerdos, 35um saltem ingressus aetatis annum, et a 10 annis professus. Ei, si expedit pro numero novitiorum, adjungitur *socius*, qui triginta excesserit annos. Ambo oportet ut vacent ab officio quo a novitiorum bona institutione prohiberentur (§ 13. 14). Magister est unus confessarius ordinarius novitiorum. Licet tamen Superiori, etiam locali, semel aut bis in anno, per se vel alium ab eo deputatum, audire novitiorum confessiones (28).

2. Novitiatus a reliqua domo quam habitant professi, debet esse separatus et clausus (7); et, si fieri potest, cum distincto oratorio et cum horto peculiari (10). In universum magna a professis separatio injungitur.

3. Doceri debent novitii regularem disciplinam et regulas Instituti (16).

4. Praescribuntur : a) In initio confessio generalis totius vitae ; b) Confessio saltem bis in mense ; c) Bis in die oratio mentalis et vocalis, secundum propriam cujusque capacitatem ; d) Pluries in die discussio propriae conscientiae; e) Quotidiana aperitio conscientiae; f) Missae et officio canonico quotidiana assistentia; g) Usus frequens sacramentorum; h) Quaedam recreationes; et, semel saltem in singulis quindenis, longior recreatio extra domum; i) Deputatio novitii, aetate et moribus provectioris, qui custodiat januam, et suppleat absentem socium, in minoris momenti rebus (6-12; 16-21). Cfr. ipsum documentum.

5. Commendatur etiam cura fratrum conversorum (22).

CAPUT II

DE JURIDICIS NOVITIORUM RATIONIBUS

Passerini, *De Hominum statibus*, t. 3, in 2, 2, q. 189, art. 10, p. 580 sqq. ***Suarez***, *De Religione*, tr. 7, l. 5, c. 11 et c. 16; tr. 8, l. 2, c. 17; ***Sanchez***, *In Decalogum*, l. 7, c. 1-7; ***Pellizarius***, *Manuale regularium*, tr. 2, c. 6-9; ***Rotarius***, *Theologia moralis Regularium*, l. 2, c. 4, p. 6. 7; ***Reiffenstuel***, in l. 3, t. 31, n. 109-157; ***Schmalzgrueber***, in l. 3, t. 31, n. 77-148. ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis* t. 2, p. 284, 285; ***Bouix***, *De Jure Regularium*, t. 1, p. 583-602; ***Mélot***, *De Ordinibus et Congregat.* n. 79-81; ***Piat***, *Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 114 ss.; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc. t. 1, p. 132-140; ***Ballerini-Palmieri***, *Opus theologicum*, t. 3, tr. 8, p. 3, c. 2, n. 731, sqq.

§ 1. *De Novitiorum condicione*

Principium generale.

192. 1. Suo in Institutum approbatum ingressu, reipsa fit novitius *persona ecclesiastica*, et, si Institutum sit Ordo presse dictus, *regularis*, lato sensu, ita tamen ut potius *commoda* sentiat istius status quam *onera*.

Novitius est regularis lato sensu.

Ita communis; et probatur ex variis quae in jure de novitiis statuuntur.

Immunis obligatione votorum.

2. Nullo *per se* tenetur novitius voto; et de bonis suis *per se* ut ante valet disponere, si vetitam a c. Tridentino demas renunciationem bonorum.

Commoda quibus fruitur novitius:

193. Quod ad commoda status religiosi:

Privilegium fori et canonis;

1. Novitii participant privilegium fori et canonis, ex c. Religioso 21, § Quamvis, *de Sent. Exc. in* 6° (v. 11).

Indulgentiae Ordinis et privilegia;

2. Fruuntur indulgentiis sui Instituti et etiam privilegiis, nisi haec solis professis fuerint concessa.

Indulgentia in ingressu;

3. Die qua ingrediuntur Religionem [1] lucrantur indulgentiam plenariam. Paul. V, C. *Rom. Pontifex*, 23 Maii 1606. Hoc per se proprium est novitiorum Religionis presse dictae.

Jurisdictio gratiosa Praelati;

4. Cum ipsis possunt Praelati uti suis privilegiis dispensandi a votis, jejuniis, observatione festorum, absolvendi a reservatis. Nec requiritur Ordinarii approbatio pro eorum confessione.

---

1 Scriptum legis ita sonat, § 5: « Omnibus Christi fidelibus qui canonice et juxta ordines cujuslibet Religionis et Constitutiones apostolicas habitum regularem a legitimis superioribus causa profitendi in illo susceperint, *die primo ingressus* in ipsam religionem. » Hinc colligitur indulgentiam conjungi ingressui; exigi autem habitus susceptionem quatenus, ex jure communi vel Constitutionibus, novitii illum induere debeant.

5. Exempti sunt Ordinarii jurisdictione, si pertineant ad exemptum Ordinem. *Exemptio;*

6. Novitii Ordinis regularis, ut verisimile est [1], ordinari possunt ab Episcopo loci ubi probantur. Observes tamen ad recipiendos ordines sacros opus esse *titulo;* nec communicari cum novitiis titulum paupertatis vel si quem alium obtinuerit religiosus Ordo pro suis Religiosis. Cfr. Decret. *Auctis admodum.* *Ordinatio;*

7. Ante Constitutionem Pii IX, *Apostolicae Sedis,* poterant cum novitii tum ii qui mox ingredi volebant Religionem presse dictam, absolvi per Praelatos religionis vel alios ab ipsis deputatos ab omnibus censuris et poenis ecclesiasticis tam a jure quam ab homine latis vel promulgatis. Ingressu cum animo perseverandi non secuto, censurae et poenae reviviscebant. Usus porro talis facultatis quod ad eos qui nondum erant ingressi postulabat approbationem episcopalem ad audiendas confessiones. Verum per C. Pii IX, *Apostolicae Sedis*, *perpetua* privilegia in hac re sublata sunt quod ad censuras *latae sententiae jure communi reservatas Summo Pontifici.* *Absolutio a reservatis.*

194. Quod ad onera status religiosi. 1. Subduntur jurisdictioni quasi episcopali praelatorum religiosorum qui sint exempti. *Onera quae ferre debet Novitius.*

Quod si non sint exempti, res aestimanda erit ex statutis probatis a S. Sede vel Episcopi concessione. Plures contendunt ex consuetudine haberi ut praelatus eandem habeat potestatem in novitios quam in professos. *Jurisdictio necessaria Praelati.*

2. Quare praelatus regularis exemptus : *Exempla.*

a) Potest novitiis praecipere quae Episcopus praecipere potest *subditis ;*

b) Poenis corporalibus et (quod nonnulli negant) censuris coërcere ;

c) Reservare casus respectu novitiorum.

Nisi tamen id diserte dicatur, casus reservati Religionis non existimantur reservati quod ad novitios.

d) Quandiu novitius vult in religione permanere, a Praelato regulari immediate proficiscitur jurisdictio fori interni quod ad ipsum. Quare *absolutio* data a sacerdote quem unus approbasset Episcopus non videtur fore valida. Ita communior sententia v. gr. Suarez, *De Religione,* tr. 8, l. 2, c. 17, n. 14 sq. Laymann, l. 4, tr. 5, c. 4, n. 4; Lehmkuhl, *Theol. mor.* II, 397, contra opinionem non improbabilem Pellizarii, tr. 2, c. 7, n. 45 et paucorum.

---

[1] Cfr. Supplementum V. Idem tenet R. P. Piat, I, p. 120.

§ 2. *De Mutua obligatione Instituti et Novitii*

Facultas redeundi in seculum.

195. *Juridice* seu in foro externo, integrum est novitio exire e Religione. Ita omnes; et per se patet, cum nulla sit stirps obligationis. Quae facultas non minuitur voto, si quod forte fecerit novitius, cum illud in jure non consideretur.

In *interno* foro peccabit, si pravo affectu se impelli sinat, vel si temere se in seculo objiciat periculis.

Quo magis sit libertas illa in tuto, plures latae sunt juris sanctiones.

Variae cautiones.

Restituenda quae attulerit novitius.

196. 1. Demptis *impensis*, novitio egredienti omnia quae attulit sunt restituenda. C. Si quis, C. 17. q. 2, Trid. c. 16 s. 25, *De Reg.* Nec *per se*, seu nisi aliter cautum fuerit, debet novitius ipsa sarcire impendia, si sincero animo ingressus fuerit Religionem.

Prohibita renunciatio bonorum.

2. Ex Trid. ibid. « Nulla *renunciatio* aut obligatio antea facta, etiam cum juramento vel in favorem cujuscumque causae piae, valeat, nisi cum licentia Episcopi sive ejus vicarii, fiat intra duos menses proximos ante professionem; ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione : aliter vero facta, etiamsi cum hujus favoris expressa renunciatione, etiam jurata, sit irrita et nullius effectus. »

De qua renunciatione paulo distinctius dicemus in parergo ad calcem istius sectionis.

Prohibitae donationes.

3. Ex eodem c. 16. Syn. Trid. sub anathematis poena contra dantes et accipientes [1], prohibetur, « Ne parentes, propinqui, curatores monasterio aliquid (excepto victu, vestitu) tradant ex bonis novitii vel novitiae. » Quod ex ratione addita, cum Bouix I. p. 590, intelligendum videtur de donationibus quae minuunt libertatem egressus.

Novitiorum obligationes.

197. 1. *Regula* non obligantur directe, sed ei subjacent ex honestate et decentia.

2. Quandiu permaneant in Religione, subduntur potestati *dominativae* praelati regularis tanquam capiti istius communitatis.

3. De potestate *jurisdictionis* modo est dictum n. **194**.

4. Si apud animos statuerint e Religione egredi, debent ex justitia naturali Superiores de suo consilio facere certiores. Quod nisi fecerint, sumptus deinceps ipsorum causa factos restituere debent monasterio.

De votis novitiorum.

198. Votis, si quae fecerint, etsi forte inconsulto Prae-

---

[1] Ergo excommunicatio ista, quae nemini reservatur, est *ferendae* sententiae.

lato, tenentur novitii, nec directe a Praelato *infirmari* possunt, sed indirecte tantum, quatenus disciplinae novitiatus sint opposita. — *Juridicam* tamen novitiorum condicionem ne ea quidem vota mutant quae *devotionis causa* fecerint ut se jam obstringerent Religioni in qua probantur. Cfr. de hujusmodi votis Sanchez *in Decalog*. l. 6, c. 10, n. 8 sqq. *Per se* judicanda sunt obnoxia condicioni : nisi legitime sim dimissus.

199. 1. *Caritate erga Novitium* et quadam *aequitate*, non minus quam *proprio* quod ex munere habet *erga Institutum officio*, prohibetur Praelatus ne *sine justa causa* expellat Novitium. De aliis quorum est jus suffragii perinde est dicendum, nisi quod facile fit ut minus stricte obligentur adversus Institutum, sicut dicebamus supra de ipsa admissione. *De novitii dimissione.*

2. *Nullum* tamen *novitii violatur jus strictum.* *Etsi facta sine causa non est injuriosa novitio.*

Sunt inter recentiores qui existiment repulsam istam esse injuriosam, utpote adversantem tacitae pactioni qua novitius jus haberet ad professionem nisi quid obstaret. Verum pactio ista videtur esse mentis figmentum, praesertim cum magis sit aequum ut Ordo et Novitius pari sint jure [1]. Summi denique Doctores vel suo silentio hanc negant obligationem, ut Schmalzgrueber in l. 3, t. 31, vel diserte illam infitias eunt. Ita v. gr. Suarez, *De Religione*, tr. 7, l. 5, c. 11, n. 5; Sanchez, *in Decalogum*, l. 5, c. 4, n. 40 et 59 ; Pellizarius, *Manuale*, tr. 2, c. 6, n. 60.

Qui tamen sine causa expellatur agere possit apud Praelatum Superiorem sive Ordinis sive Ordini extraneum. Is, si Religio sit exempta, erit unus Summus Pontifex.

§ 3. *De Professione Novitii in articulo mortis*

200. Ex communicatione privilegii a S. Pio V concessi Monialibus S. Dominici, potest novitius, in articulo mortis, emittere professionem etiam ante exactum probationis annum ; sed si convaluerit, his votis, in foro externo, non tenetur ; atque debet iterum profiteri. Quare certa vis illius professionis fere huc spectat ut assequaris indulgentias et gratias spirituales Professorum. Cfr. De Angelis h. t. p. 97 ; Piat, 1, p. 96, 97. *Privilegium S. Pii V.*

Patet illud ad ea tantum Instituta pertinere quae hac privilegiorum communicatione fruuntur. Cfr. infra, *De privilegiis*, p. 5, c. 1, art. 2, § 1.

---

[1] *Jure* inquam, nam ex caritate magis tenetur Ordo. Non repugnat ut caritatis obligatio non sit mutua. Cfr. Suarez, *De religione* tr. 7, l. 5, c. 11, n. 5.

PARERGON. De renunciatione bonorum [1]

Fagnani in c. Statuimus, 23, *De Regularibus* (III, 31); **Passerini**, in 2, 2, q. 189, *De statu Novitiorum*, Inspectio VIII, p. 607-628; **Sanchez**, *In Decalogum*, l. 7, c. 5. 6. 7. 12; **C. de Lugo**, *De Justitia*, d. 3, s. 5. 6. 9; **Rotarius**, *Theol. mor. Regul.* l. 2, c. 3; **Schmalzgrueber**, in l. 3, t. 31, n. 96-148.

Prohibitio Tridentina. *Pertinet ad Ordines.*

201. 1. Quod *ad Instituta, Tridentinum vetitum* afficit omnes *Ordines* regulares presse tales, praeter Societatem Jesu, quae, ex ipso Concilio, eod. cap. 16, sui instituti leges sequi permittitur. Hoc vetito non tenentur Instituta votorum simplicium.

Habet vim absolutam.

2. *Quod ad vim,* lex est *absoluta.* Nec jurejurando firmari potest jurium cessio contra Tridentinam formam, nec jurata gratiae renunciatione extenuari legis efficacitas.

Actus obnoxii legi.

3. *Quod ad actus* huic legi obnoxios :

An renunciatio ante ingressum;

a) Comprehendi non videtur *renunciatio facta ante novitiatum,* quamvis nonnulli contrarium doceant urgendo paritatem rationis, quae non est omnimoda. Contra Piat I, p. 125. Cfr. Fagnani, in c. Statuimus, 23, *De Regularibus* (III, 31) n. 40 sq.; Ballerini-Palmieri, *Opus theologicum*, t. 3, tr. 8, p. 3, c. 3, n. 731 sq. qui utramque sententiam exponit.

An testamentum, pacta onerosa, modica dona;

b) Non attinguntur actus *ad nutum* revocabiles, ut testamenta : ratio deficit; nec *contractus onerosi,* quibus non plus datur quam accipitur; nec *modicae eleemosynae* vel donationes. Cfr. Bouix, I, p. 584.

An resignatio beneficii?

c) Comprehenditur autem *resignatio beneficii.* Schmalzgrueber, l. c. n. 124-126. Ballerini-Palmieri, *Op. theol.* tr. 8, p. 3, c. 3, n. 735. — Fructus *grossi* beneficii, seu qui beneficiato qua tali debentur, a novitio ut antea percipiuntur.

Donationes ex bonis parentum.

d) Comprehenduntur *donationes* factae *ex bonis parentum,* quorum novitius est heres *necessarius :* nam censentur factae ex bonis novitii. Cfr. Piat, I, q. 4, p. 125, qui addit severius etiam responderi a S. Congr. Concilii.

Legitima renunciatio. *Dies.*

202. 1. *Tempus utile* renunciandi est, ex lege Tridentina [2], bimestre spatium ante professionem. Quae professio non est simplex illa a Pio IX praescripta, sed *sollemnis.* Pius IX, Decr. 1 aug. 1862. Cfr. Bizzarri, 915. 916.

Objectum.

2. *Bona et jura* quibus quis cedere valet sunt cum *praesentia*, tum ea ad quae habetur *jus certum*, v. gr. paterna

---

[1] Cfr. Supplementum VII, *De Paupertate.*

[2] In Belgio et Hollandia speciali utimur jure, de quo infra., *De voto paupert.*

vel materna hereditas, praesertim quod ad legitimam portionem.

De bonis quorum mera habetur *spes*, frustranea videtur renunciatio cujus effectus differtur in tempus quo jus aliquod tibi comparare nequeas. Ita Passerini, loco citato, n. 209-211; C. de Lugo, *Consilia moralia*, l. 4, dub. 5, n 9. Id tamen non est plane exploratum. Cfr. C. de Lugo, *Consilia moralia* eodem dub. et d. 4. Sacra vero Congregatio non videtur rem diremisse. Decreto enim quod solet communicare cum Ordinibus qui ipsam interrogant de hodierno renunciationum usu, statuit « De renunciatione eorum quae accidentaliter evenire possunt, in singulis casibus recurrendum ad hanc Sacram Congregationem » Ita 16 sept. 1885. Cfr. *N. R. Th.* t. 22, p. 28. 29.

3. De *forma*, vult Tridentina synodus, quo magis consusulatur libertati novitii, ut habeatur *licentia Episcopi* vel ejus *Vicarii*. Episcopus videtur esse Ordinarius loci novitiatus. Cfr. Piat, l. c. p. 127. Quorundam Ordinum consuetudo ut hanc licentiam petere omittant. per se sustineri potest, dummodo talis sit quae valeat Tridentino decreto aliquid derogare. Cui consuetudinum generi cum valde repugnent romanae congregationes, tutius erit hanc formam non praeterire. Cfr. Sanchez l. 1, c. 5, n. 75. *Forma.*

Per se perspicitur renunciationem eo faciendam esse modo quo juridicos sortiatur effectus et professum vere suis juribus privet [1]. Non raro tamen hodie civili carebit vi, sive quia in novitio legitima desideretur aetas, sive quia agatur de hereditate futura. Satis tunc est qualibet exteriore forma significare voluntatem. Renunciatio ista obligabit conscientiam, statimque ac fieri poterit, actu civili firmo renovabitur. Ita cit. decr. S. Cong. EE. et RR. 16 sept. 1885.

Quod si interea, etiam post professionem, faciendi sint actus civiles acquisitionis, dispositionis: his, cum licentia superiorum, non prohibetur professus, bene gnarus se mere specietenus agere dominum. Id ex eodem decreto depromimus.

4. *De modo*, integrum est novitio bona ista deputare familiae, monasterio, piae causae, suffragiis post mortem. *Modus.*

5. *De effectu.* Legitime facta renunciatio non potest ad novitii arbitrium ante professionem revocari [2], etsi non confirmetur perfecte nisi per secutam professionem, immo corruat quaecumque causa obfuerit professioni. Schmalz- *Effectus.*

---

[1] Videtur tamen valere condicio resolutoria *nisi legitime egrediar e monasterio*. Cfr. n. **204**,3.

[2] Nisi diserte sibi de hoc jure caverit.

grueber, n. 119; Ballerini-Palmieri, op. cit, t. 3, tr. 8, p. 3, c. 3, n. 738.

Quid si omissa renunciatio.

203. Renunciatio quam omiserit novitius, non potest, secuta sollemni professione, jam suppleri. Valet tamen professus *declarare* mentem suam, si qua parte obscure dixerit [1]. Eam intelligas declarationem qua non moderetur vel mutet testamentum. S. C. C. 4 aug. 1685. *Anal. Jur. Pont.* s. 9, c. 783, n. 2; c. 788, n. 4.

2. *Pleno* itaque *jure*: a) Bona *praesentia* acquiruntur monasterio si sit capax; sin minus heredibus professi.

b) Bona *futura* pariter, legitima devolutione, perveniunt ad monasterium. Quod si in locum professi succedere nequeat, hereditas dividitur quasi professus eam non adiret.

N. B. Haec jam non habent locum in Belgio et Hollandia, quatenus regulares ibi utantur jure speciali indicando infra, ubi De Voto Paupertatis.

De jure recuperandi bona praesentia.

204. 1. Secuta professione sollemni, aut monasterium, ipso jure, aut facta renunciatione aliae personae plerumque acquirunt *praesentia* professi bona. Neque adversus jura quaesita, copia per se est alicujus repetitionis, etiam si promotione vel perpetua secularizatione rumpatur nexus quo monasterio astringaris.

Hereditates.

2. Quod autem ad *hereditates* et alia in quae nemo acquisivit jura, professus solutus vinculo quo addicebatur monasterio, aliquo fruitur jure postliminii, quo, intra fines Indulti vel leges suae condicionis, fit iterum capax ea bona acquirendi et de iis disponendi [2]. Cfr. S. Congr. Conc. *Nullitatis testamenti*, 2 sept. 1870, et observationes periodici libelli *A. S. S.* t. 6, p. 404. 405.

Vi clausulae;

3. Quid si peculiari *clausula* caverit sibi de jure recuperandi bona, si ex causa aliqua legitima e Religione egrederetur ?

Non plane constat hanc condicionem esse efficacem. Cfr. causam relatam a Bizzarri, p. 114. Potius tamen, cum Sanchez l. 7, c. 17, n. 26 et Pellizario tr. 2, c. 9, n. 23, arbitramur nihil officere quin conditio ista teneat.

Post cladem monasterii.

4. Denique, si clade quadam monasterii professus ad inopiam redigatur, debet ipsi donatarius praestare alimenta, nisi malit donationem revocari. Cfr. Bizzarri, p. 112.

---

[1] Cfr. quae habet Sanchez de testamento professi, *in Decal.* l. 7, c. 11, n. 16. 17. 20; C. de Lugo, *De justitia*, d. 3, n. 115, 120, 121.

[2] Hujusmodi possint esse annuae summae in perpetuum, ex renunciationis modo, professo debitae, quae, quandiu ipse ad monasterium pertinet, huic acquiruntur. Cfr. S. C. EE. et RR. 7 jan. 1845. *Analecta juris pontif.* s. 17, c. 457, n. 1738.

SECTIO III. **DE PROFESSIONE RELIGIOSA**

CAPUT I

PROFESSIONIS RELIGIOSAE NATURA, CONDICIONES ATQUE EFFECTUS

Passerini, *De Hominum Statibus*, t. 3, q. 189, art. 10, *De professione*, p. 628 sqq.; **Suarez**, *De Religione*, tr. 7, l. 6, c. 1. 2. 12 ad finem; **Sanchez**, *In Decalogum*, l. 5, c. 3. 4. 5; **Pellizarius**, *Manuale Regularium*, tr. 3, c. 1-5; *Tract. De Monialibus*, c. 3; **Rotarius**, *Theol. mor. regular.* l. 2, c. 5, p. 1 et 2; **Reiffenstuel**, in l. 3, t. 31, n. 157-225; **Schmalzgrueber**, in l. 3, t. 31, n. 149 sqq.; **Schmier**, *Jurisprudentia canonico-civilis*, t. 2, p. 278. 282. 285-287; **Bouix**, *De Jure regularium*, I, p. 602-656; **Mélot**, *De Ordinibus et Congregationibus*, n. 82-92; **Piat**, *Praelectiones juris regul.* I, p. 132-170; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc. I, p. 142-180; **Palmieri**, *Opus theologicum*, t. 4, tr. 9, c. 1, n. 49-80; **Battandier**, *Guide canonique*, etc. n. 92, 103-113.

§ 1. *Notio et divisio professionis religiosae*

205. 1. *Professio in universum*, est rei cujuspiam palam facta confessio [1], potissimumque dicitur de status alicujus vel condicionis aperta susceptione. *Notio professionis.*

2. Itaque *professio religiosa* est *susceptio status religiosi* [2] i. e. perfectionis persequendae; vel etiam, ut huc transferamus dictum S. Augustini [3], est *professio sanctitatis*. *Professionis religiosae.*

3. In *praesenti quo utimur jure*, professio ista *necessario connectitur*: *Hanc hodie comitantur:*

a) Cum *tribus votis substantialibus* paupertatis, castitatis, obedientiae; *Tria vota.*

---

[1] *Professione*, « i. e. confessione » ait Glossa in c. Fideli, 1, *De Summa Trinitate* in 6 (I, 1).
[2] Non addimus *aperta*, cum status sit aliquid de se manifestum, quod clam assumi proprie nequeat.
[3] Sermo 355 (M. P. L. t. 39, c. 1573).

Traditio personae. b) Cum *traditione sui* in ditionem et potestatem Instituti approbati. Quare, praeter promissionem Deo factam, professus nexu obstringitur Ordini vel Congregationi. Quod varia inducit consectaria juridica, nominatim jus quaesitum monasterio in personam professi.

Non ita olim. Professionem olim, in stadio inchoationis, fuisse sine obligatione votorum saltem formalium, praesertim paupertatis, et exstitisse sine illa traditione qua quis sub alterius speciali regimine constituitur, satis constat ex conspectu historico quem supra, p. 1, c. 3, dedimus. Quare etiam nonnihil temperare oportet quod in medio aevo et apud classicos scriptores nimis « *a priori* » proponebatur ut ad essentiam pertinens religiosae professionis, pluraque eorum quae dicebantur presse necessaria, per se, omisso jure humano, habenda potius sunt pro valde congruis seu pertinentibus ad connaturalem status evolutionem et perfectionem.

Collatio votorum et professionis **206. Quaeres,** *de collatione votorum et professionis religiosae.*

Formalis distinctio. 1. Quamvis hodie nulla sit professio sine votis, ambo tamen sunt inter se *formaliter* distincta, ita ut *professio* religiosa per se mere dicat confessionem ejus qui ponit se in ordine eorum qui contendunt ad perfectionem christianae caritatis, dum conjuncta *vota* sunt promissio Deo facta eorum quae ad perfectionem dirigunt.

Materialis conjunctio. Observes autem usu venire ut fiat *professio ipsorum votorum.* Quare verba *professio religiosa* dicunt nunc *susceptionem status* et *confessionem definitae rationis qua status suscipitur,* seu modi quo persequenda est perfectio : non aliter ac si fatearis, praeter iter romanum, iter pedibus vel equo vel curru ineundum, seu confessioni finis, mediorum conjungas confessionem. Itaque, paucis, est *susceptio status religiosi per haec vota.*

Sine professione. 2. Vota religiosa etiam hodie non raro fiunt sine professione. Ita qui in seculo vovet paupertatem, castitatem, obedientiam confessario ; vel qui, novitius, vota facit quae *devotionalia* appellantur.

Antiquitate praestat professio. 3. Antiquitate prior est professio religiosa ipsis votis formalibus. Magis enim ad sanctitatem Ecclesiae pertinet semper habuisse qui profiterentur se sectari religionem perfectiorem seu sanctitatem, quam qui hac definita ratione votorum formalium ad hanc sanctitatem niterentur.

Vota, non autem professio, fiunt uni Deo. 4. Vota fiunt Deo tantum ; professio continet promissionem factam Ecclesiae : atque, hodierno jure, definito Instituto.

Professio, non vota, postulant Ecclesiae approbationem 5. Vota exsistere valent sine assensu Ecclesiae. Professio perficienda est aliqua Ecclesiae acceptatione.

Divisio. **207.** Professio religiosa est 1. *Perfecta* vel *imperfecta,* prout plus vel minus perfecte assumitur status religiosus. Porro a perfecta ratione deficere potest professio, tum quia minus perfecte acceptatur professio ab Ecclesia ; et hoc

rursus, sive quia Institutum minore nexu tenetur, sive quia ipsum minus perfectam habet approbationem, ut si Congregatio sit potius quam Ordo. *Professio perfecta et imperfecta.*

2. *Sollemnis* seu simpliciter dicta, qua vota conjuncta « sollemnizantur » [1] et *simplex* seu latius dicta, quae privata sinit esse vota. *Sollemnis, simplex.*

3. *Expressa,* quae forma fit consueta : verbis aliisve definitis ritibus, et *tacita* quae ex factis colligitur : ut si per aliquod tempus, palam, nemine prohibente, proprium indueris professorum habitum ; vel, annuente communitate, id feceris quod ad solos professos pertineat. Cfr. c. 4 et 22 *De Regularibus* (III, 31). *Expressa, tacita.*

208. Quaeres utrum necne hodie sit tacita professio. *De usu tacitae professionis hodie.*

1. Tam apud viros quam moniales est certe insolita.

2. *Apud viros, sollemnis* professio tacite fieri nequit ex declaratione contenta decreto Pii IX 12 junii 1858, n. 11. Cfr. Bizzarri, *Collectanea,* 107, vel Sentis, *Clementis Pp.* VIII *decretales* etc. p. 87.

Quod ad *simplicem,* non plane constat tacitam ejus rationem esse suppressam. Id tamen putat Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 63.

3. Apud *moniales,* scripta lege, nihil est de superiore jure detractum.

§ 2. *De professione valida et invalida*

I. De professione valida

209. Ad valorem religiosae professionis **tres requiruntur condiciones.** *Condiciones validae professionis.*

1. *Habilitas personae profitentis :* ut decimum sextum aetatis annum expleverit, annumque integrum cum religioso habitu steterit in probatione, nullumque habeat impedimentum quod per statuta legitime confirmata in isto Ordine substantiale esse demonstretur. In *viro* praeterea, ut sollemniter profiteri valeat, opus est ut emiserit professionem simplicem requisitam per decr. S. C. super statu Regul. 19 Mart 1857, et ut in ea *per tres annos* permanserit. C. Pii IX *Ad universalis,* 7 feb. 1861. Quod tempus videtur, non secus atque annus novitiatus, mathematico exigi rigore. *Habilitas personae.*

Immo, iis qui saltem per annum coacti sunt militare, decreto 27 nov. 1892 quod ad italicas refertur leges, praescripsit S. Con-

---

[1] Bonifacius VIII, c. Quod votum, unicum, *De voto et voti redemptione in* 6 (III, 15).

gregatio super disciplina regulari novam saltem annuam probationem antequam ad sollemnem professionem admitti queant. Sanctio nullitatis non additur huic legi [1]. Cfr. *A. S. S.* t. 25, p. 635.

Assensus eorum ad quos spectat.

2. *Assensus et acceptatio* expressa vel tacita eorum ad quos spectat in Ordinem vel Congregationem asciscere. Cfr. infra, **212**.

Nullus gravis metus.

3. *Professio sponte facta*, non cogente gravi metu. Id saltem positivo sancitur jure [2] quod ad sollemnem professionem. Cfr. c. Perlatum, 1 *De his quae vi metusve causa fiunt* (I, 40); cc. Nullus, 1, Sicut, 15, *De Regularibus* (III, 31).

Quo tempore sit facienda

210. 1. Per se quovis *tempore* fieri valet : mane vel vespere, die festo vel feriali.

Dilatio post factam probationem.

Regulariter differri nequit ultra peractam probationem. Statuit enim c. Tridentinum, s. 25 *De Regul.* c. 16, ut « Finito tempore novitiatus Superiores novitios quos habiles invenerint ad profitendum admittant aut e monasterio eos ejiciant. » Ob justam tamen et rationabilem causam facta dilatio excusatur. Cfr. Bouix I p. 553, De Angelis in l. 3, t. 31, p. 106 fine.

Quo loco.

2. Per se quovis *loco* etiam non sacro, professio pronunciari potest. C. quidem Clementis VIII *Regularis disciplinae*, irritam decrevit professionem *sollemnem* [3] factam extra monasterium novitiatui designatum : cui Constitutioni jam supra, n. **185**, universalem negavimus valorem. Post recentiores dispositiones, responsum est, sollemnem virorum professionem emitti posse in domo in qua reperiretur profitens. S. C. super statu Regularium, 9 dec. 1859. Cfr. Bizzarri, p. 908; Lucidi, II, c. 4, n. 146.

Professionis modus ac ritus.

211. 1. Omnino cavendum est ut, sicut fert usus, professio fiat *personaliter* et *absolute*.

De professione per procuratorem.

Ex jure tamen communi, nihil obstat quominus fiat per *procuratorem* qui speciali mandato donetur. Hoc enim perpetuum est, procuratorem in locum personae suffici posse, nisi diserte prohibeatur. Atque etiam matrimonium ita contrahi valet. Cfr. Schmalzgrueber, l. c. n. 180.

---

[1] Interdum S. Congregatio severiore utitur disciplina. Ita, quod ad Cistercienses reformatos de Trappa, statuit S. C. EE. et RR. ut religiosi militiae faciendae periculo obnoxii, semestria tantum facerent vota quae, assumpta militia, reapse forent irrita, ita ut reduces in conventum deberent triennio probari votis simplicibus ante sollemnem professionem. Cfr. *N. R. Th.* t. 29, p. 84.

[2] Quid de jure naturae, Cfr. *Quaestiones de Justitia*, n. **308** sqq.

[3] Nulla est sanctio positiva de loco professionis *simplicis*, quamvis praestet eam facere in loco probationis. Sunt tamen, v. gr. R. P. Piat, t. 1, p. 135, qui putant in Italia et insulis eam esse pronunciandam in domo novitiatus. Arguunt ex Const. Clementis VIII. Sed nos fugit quo jure ad *simplicem* transferre possint professionem quod, lege *irritante*, de *sollemni* erat statutum.

Nihil etiam obstare videtur valori professionis quae fiat *sub condicione de futuro*, modo haec non repugnet substantiae, utputa essentiae paupertatis vel perpetuitati voti sollemnis. Schmalzgrueber h. t. n. 181; Reiffenstuel, 175. *Vel condicionata.*

2. Quod ad *ritum:* a) Oportet ut suas quisque consideret Constitutiones atque usus probatos. *De ritu.*

b) Per se non requiritur ut *scripta legatur*. Si tamen monasterium sub jure fuerit Clementis VIII, professus debet in tabulis, Const. *Cum ad regularem*, § 35, praescriptis. coram testibus suam professionem subscribere, vel, si illiteratus, cruce obsignare. *An scripta legenda.*

c) Si vero velint facere professionem *inter Missam*, S. Rit. C. Decreto generali 14-27 aug. 1894, quo decreta contraria sunt abrogata, omnibus Institutis [1] hanc indulsit methodum Societatis Jesu : « Celebrans profitentium vota excepturus, sumpto SS^mo^ Eucharistiae sacramento, absoluta confessione ac verbis quae ante fidelium communionem dici solent, S. Hostiam manu tenens ad profitentes sese convertet : hi vero singuli alta voce professionem suam legent, ac postquam quisque legerit statim SS^mum^ Eucharistiae sacramentum sumet. » *De professione.*

Minime tamen *alter* prohibetur *ritus*, quem probatae Constitutiones vel consuetudines praescripserint, sive *extra Missam*, ut plane constat, sive etiam, ut opinamur contra *Monitore* [2], *intra Missam*, nisi nuncupatio facienda statuatur *coram celebrante S. Hostiam manu tenente*. Id eruimus ex rescr. S. Rit. Conc. 5 jun. 1896 [3].

212. Admissio ista referenda est ad potestatem communitati interiorem, neque exigit jurisdictionem. Quare haec est provincia *Superioris regularis* atque etiam *Abbatissae*. *Admittit Superior vel Abbatissa.*

Estne autem unius Superioris an Superioris cum capitulo : res definienda est ex uniuscujusque Ordinis vel Congregationis statutis, privilegiis atque usibus. *Interdum cum capitulo.*

Haec praeterea addi possunt :

1. *Quod ad Religiones presse dictas*, a) In ordine *virorum* atque *extra Italiam*, dempta Societate Jesu, ad *simplicem* illam professionem quae prius est facienda, opus est, praeter assensum Superioris regularis, suffragio majoris partis capituli. Ad *sollemnem* vero, ex decreto S. C. super statu Regul. 7 feb. 1862 ad 3, « Audiri quidem debet capitulum conventuale ad instructionem animi Superiorum ; minime vero a Superiore generali vel ab ejus subdelegato standum *Jus Ordinum religiosorum virorum : Extra Italiam,*

---

[1] *Monitore*, VIII 2, p. 175. Ut ex contexta oratione satis apparet, verba *sollemnis professio* quae in Decreto occurrunt intelligenda sunt de *exteriore* sollemnitate, non de substantiali qua vota sollemnia secernuntur a simplicibus. — [2] *Monitore*, IX, 2, p. 262. — [3] *Monitore*, ibid. p. 97.

erit resolutioni ejusdem capituli. Cfr. Bizzarri, 9-12. Piat, 1. p. 140. 141. Ratio, cur minus ad sollemnem quam ad simplicem professionem requiratur consensus capituli, haec videtur, quia per priora illa suffragia sodales Ordinis jam libere dixerunt sententiam de candidato: quod, ex Ordinis constitutionibus semel tantum erat ipsis concessum. Praeterea, simpliciter professus jus jam habet strictum, ne sine certa causa expellatur, quod jus non poterat prudenter totius capituli committi arbitrio.

In Italia. *In Italia* atque insulis adjacentibus, Decr. *Regulari disciplinae*, 2e parte, hanc *propriam simplicis* professionis induxit disciplinam, ut de admittendo Novitio instituatur scrutinium examinatorum provincialium, quod auctoritate Superioris generalis est confirmandum. Cfr. vel Sentis, op. cit., p. 100, vel Documenta alterius tomi.

Jus Monialium. b) Ad *Moniales* quod attinet, jus cooptandi exercetur per conventum cum consensu Superioris regularis, si Moniales sint in ditione Regularium (primi ordinis); sin minus cum licentia Ordinarii. Pellizarius, *Tract. de Monial.* II, 2; III, 4, Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 61.

Jus Congregationum religiosarum. 2. *Quod ad Congregationes religiosas*, C. *Conditae a Christo*, c. 2, n. 1, partes istas negat Episcopo, tribuit autem Praesidi sodalitatis, servatis utique quae instituti legibus praecipiuntur.

Institutorum dioecesanorum. 3. Quod *ad Congregationes dioecesanas*, Episcopo linquitur definiendus modus. Cfr. C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. 7. Modum autem quem probaverit jam non potest temere negligere, ne jus laedat quaesitum.

Notio gravis metus. **213. Quaeres de gravi metu** quo infirmatur professio. *Gravis metus* describitur: Mali cujuspiam, ex natura sua vel condicione personae [1] ingentis, quod tibi tuisve imminere videatur, certus aut saltem rationabilis ac prudens timor. Hujusmodi mala fuerint v. gr. carcer, privatio alimentorum nisi professionem emittas.

Quid de metu reverentiali? Quid de *metu reverentiali*, qui est formido offendendi parentes vel Superiorem?

R. Per se levis habetur et non sufficiens. Nihilominus, satis esse poterit, « accedente precum, blanditiarum, et imperii saepius repetita importunitate, aut gravi offensione, aut diu continuata indignatione consanguineorum, adjunctis etiam minis de subsidiis negandis si ex religione egrediatur: haec enim vel singula, vel certe simul juncta, considerata condicione hominis rudis, timidi, etc., metum justum incutere possunt, et professionem irritare, ut docet Laymann cum aliis l. 4, t. 5, c. 5; Lessius, l. 2, c. 43, d. 7. »

Ita Busembaum, *Medulla*, l. 4, c. 1, d. 2, n. 3.

De legibus. **214. Quaeres** de aliis legibus quae propriae sint pro-

---

[1] Innuimus hic distinctionem metus *absolute* et *relative* gravis.

fessionis simplicis faciendae ante **sollemnem.** Praeter ea quae jam dicta sunt, *professionis simplicis faciendae ante sollemnem:*

1. Quod ad *aetatem,* decreto *Neminem latet* 19 mart. 1857 [1], postulatur aetas Tridentina vel major si quae exigatur statutis approbatis; et, in conversis seu laïcis, aetas definita C. Clementis VIII *In suprema* [2]. *Aetas,*

2. Quod ad *sollemnem professionem*, elapso *triennio* ab his emissis votis, per se, qui digni sint, admittendi sunt ad *professionem* votorum *sollemnium*, nisi propria Instituti lege magis diuturnum praescribatur spatium. *Spatium temporis,*

3. Quod ad dilationem professionis, ob justas et rationabiles causas possunt Superior Generalis ac Provincialis sollemnem differre professionem, non tamen ultra aetatem 25 annorum expletorum [3]. Si in Ordine non sit Provinvincialis, eadem facultas conceditur Superiori domus novitiatus, de consensu magistri novitiatus et duorum religiosorum qui aliquo Instituti gradu sint insigniti. *Dilatio,*

Qui tamen novitiatum ingressi fuerint annos nati majores 25, lege triennalis professionis simplicis tenentur; ipsis vero, ultra triennium, professio differri nequit. Cfr. declar. 20 jan. 1860 et 16 aug. 1866. Bizzarri, p. 909 .917.

4. Quod ad *institutionem,* professi isti remanere debent in domibus *professorii* [4] et studiorum. debentque vitam agere perfecte communem. De disciplina hujusmodi domorum, cfr. Clementis VIII, *Cum ad regularem*, § 38. *Disciplina,*

5. Quod ad *stabilitatem*, dimitti possunt ab Ordine sine juridico processu. *Dimissio*

II. De Professione invalida

215. 1. Quamvis *per se* is qui conscius sibi est substantialiter vitiatae professionis nulla teneatur obligatione, plerumque tamen obstabit *scandalum* ne proprio Marte discedat Immo, de certis vitiis id est positive prohibitum, ut si nulla sit professio ob receptionem factam in conventu non designato. Cfr. C. Urbani VIII, *Religiosos viros,* 2 apr. *Discessus proprio Marte plerumque damnandus.*

---

[1] Cfr. Sentis, op. cit. p. 81 sq. vel documenta alterius tomi.

[2] In hac Const., 2 apr. 1602, nihil de aetate statuitur; sed in Bullario (B. R. t. 5. p. 2. p. 411), sub eodem numero, varia afferuntur decreta, inter quae C. *Cum ad regularem*, quod § 33 vult Conversos esse 21 annis majores. Ad hanc sanctionem, etsi per se videatur circumscripta Italia, referendam putamus praesentem dispositionem.

[3] In Austria, sollemnis professio differtur, sine causa speciali, post annum 25. Praeterea Episcopis ejusdem ditionis concessum est ut monialibus indulgerent vota *simplicia*, non tamen ultra 25 aetatis annum. Cfr. Sentis, p 81 nota; Bizzarri, p 792 Facultate tamen ista Episcopi uti non solent Sunt et alia Indulta peculiaria. Cfr. v gr. Piat, 1 edit., p. 125 not. 5 et p. 128. Regimen Austriae exponit Aichner, p. 479, not. 12.

[4] Sunt domus quae ipsis magis informandis deputantur.

1631 et decr. S. C. Conc. 5 jan. 1636 (B. R. t. 6, p. 1, p. 271 sqq).

Tempus utile agendi. 2. Ad agendum in jure contra invalidam professionem, C. Tridentinum s. 25 *De Regul.* c. 19 concessit spatium quinque annorum, dinumerandorum, ut videtur, ab emissa professione, etiamsi vitium permanserit. Quo spatio elapso, jam agi non poterit nisi obtento prius beneficio restitutionis in integrum.

Forma actionis. 3. Ex C. Benedicti XIV, *Si datam,* 4 mart. 1748 exsequendae sunt speciales formulae judiciorum, nominatimque exigitur duplex sententia conformis. Quae forma urgetur adhuc, saltem in substantialibus, a Sacris Congregationibus.

Plura de hac re cfras. v. gr. Piat, I, p. 155-162, Palmieri, *Opus theologicum,* tr. 9, c. 1, n. 62 sqq.

Quid si simplex professio? 4. *De simplici professione* non occurrit specialis provisio. In dubitatione de valore, simpliciter professus qui velit repetere seculum plerumque sibi consulet obtenta dispensatione vel dimissione. Quod si lis movenda sit, interroganda erit S. Congregatio, nisi Constitutiones definierint modum.

De sanatione vitii. **216.** *Professio* invalida *convalescere* potest sanato vitio.

Olim. De quo *olim* ita paucis erat dicendum.

a) Si defectus esset ex parte unius profitentis atque in ejus potestate, sanabatur per ratihabitionem, modo profitens nosset suam professionem esse nullam. Consensus enim Superioris censetur permanere. Ita plerique. Exemplum dabimus, si metu vitiata sit professio personae idoneae.

b) Si ex parte solius Religionis, haec debebat ratam habere professionem: quod poterat, modo profitens ne retractasset, ante ratihabitionem, suum consensum.

In utroque casu satis erat tacita ratihabitio.

c) Si defectus esset utriusque rationis, vel in neutrius partis arbitrio, requirebatur novus utriusque consensus, seu nova professionis nuncupatio. Cfr. de his Piat, I, p. 147. 148.

Hodie. *Hodie* tamen, cum in dubitatione versetur utrum necne *tacita* ratihabitio simul ac tacita professio sit sublata [1] et certe ab usu S. Sedis tacita videatur alienum, satius semper erit, purgato vitio, denuo profiteri.

Quousque confirmetur renovatione votorum. **217.** Quaeres quae sit, in hac re, vis votorum renovationis?

R. 1. Per se renovatio non facit ratam professionem.

---

[1] De qua re cfrs. n. **208,** vel rationes a R. P. Palmieri propositas, *Opus theol.* t. 4, tr. 9, c. 1, n. 62-65.

Ita pluries declaratum a S. Congregatione. Cfr. Ferraris, *Professio regularis*, n. 109.

Jus Soc. Jesu. 2. Si tamen accesserit legitime facta et satis promulgata declaratio, ut quod ad Scholasticos Societatis Jesu, genus quoddam est *expressae* ratihabitionis quod plane sufficere potest. Cfr. Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 66.

Ritus. **218. Quaeres** de ritu renovandi vota. S. Rituum Congregatio, generali decreto 14-27 aug. 1894, hanc, revocatis decretis superioribus, permisit *inter Missam* adhiberi methodum : « Celebrans ad altare conversus exspectet donec renovantes votorum formulam renovationis recitabunt, ac postea ex ordine SS. Corpus Domini accipient. » Prius autem quam recitent, celebrans jam dixit verba quae dici consueverunt ante fidelium communionem.

De vi istius legis, redeunt dicta n. **211**.

De obligatione castitatis ex professione irrita. **219. Quaeres** *utrum necne professio, quamvis irrita, pariat obligationem castitatis quasi ex voto simplici.*

In foro externo. 1. *Ex jure positivo,* a) *Ad quoscumque effectus* dicitur *nulla* professio facta ab eo qui non sit 16 annos completos natus, vel per tempus anno minus steterit in probatione [1]; vel ab eo qui in conventu non designato, ubi opus erat designatione, novitiatum peregerit [2].

b) Contra, valere dicitur tamquam votum simplex, professio alterius conjugum qui alterius carebat assensu. C. Quidam, 3, Placet, 12, *De conversione conjugatorum* III, 32).

Atque ita *in foro externo* respondebitur. Extra hos casus, res disputatur. Dubiis fori externi consuli poterit, quatenus ad effectus juridicos sit opus, dispensatione ad cautelam.

In foro interno. 2. In foro autem *interno,* causa omnis revocanda est ad intentionem profitentis, qui, etiam in speciebus a C. Tridentino definitis, potuit absoluto affectu vovere castitatem vel, in casu libri Decretalium, omnem repudiare obligationem. Plerumque autem, ut hodie sunt homines affecti, qui professionem facit non vult aliquo se teneri nexu nisi in ordine ad Institutum in cujus sodales cooptari cupit. Cfr. Bouix l. c. c. 11, p. 642 sqq. Palmieri l. c. n. 75, vel Piat, t. 1, p. 150-154 ubi multae distinctiones.

§ 3. *De ratione ac vi Professionis religiosae*

Professionis sollemnis praesens ratio. **220. I. De Professione sollemni.** Hodierno jure, sollemnis professio semper continet *contractum mutuum « quo quis per vota sollemnia, se Deo et Religioni tradit, et Religio vicissim hujusmodi traditionem acceptat cum onere ipsum*

---

[1] C. Trid. s. 25 *De Regul.* c. 15. — [2] C. *Regularis disciplinae* § 8, Clementis VIII.

voventem perpetuo retinendi, alendi, et tanquam filium, juxta Regulas et Institutum Religionis tractandi. » Ita Schmalzgrueber in l. 3, t. 31, n. 149.

Effectus in specie; Quod ad professionis *effectus* in specie, alios parit qua *professio*, alios qua *sollemnizans vota*. Itaque :

Status religiosus; 1. Professum facit *strictissime religiosum* et debitorem observandi status istius.

Obligatio mutua; 2. Inducit *vinculum mutuum* inter religionem et professum, illudque intrinsece indissolubile. Cfr. Suarez, tr. 7, l. 6, c. 15.

Chorus; 3. Secluso speciali privilegio, obligat professum ad *chorum* et recitationem etiam privatam *Breviarii*, nisi sit frater conversus.

Emancipatio; 4. Eximit in odiosis (sic plerique rem circumscribunt) professum *patria potestate*.

Nullitas et solutio matrimonii; 5. Dirimit *matrimonium* contrahendum, et solvit matrimonium ratum.

Incapacitas dominii; 6. Ex jure communi facit professum incapacem *dominii*[1], inducit vacationem beneficiorum quae in seculo possidebat[2] ac firmat renunciationem bonorum peractam ante professionem. Omissa renunciatione, bona acquiruntur monasterio vel heredibus, ut dictum est, n. **203**.

Ablatio irregularitatis; 7. Aufert *irregularitatem* a natalibus, quod spectat susceptionem Ordinum, non autem quod ad praelaturas et dignitates (secluso privilegio).

Exstinctio votorum; 8. Exstinguit omnia *vota ante facta*, quantum patitur jus quod tertius per acceptationem comparaverit[3].

Plerique tenent hanc votorum commutationem haberi ipso facto, sive ex juris dispositione, sive, ut nonnulli existimant, ex ipsa rei natura, nisi professus positive voluerit quaedam retinere. Suarez tamen autumat vota non extingui sine positiva intentione profitentis, quae proin melius apponetur.

Indulgentia; 9. Confert. ex C. Pauli v, *Romanus Pontifex*, 23 maii 1606, *indulgentiam plenariam*.

Remissio poenarum peccati; 10. Si fiat in statu gratiae, remittit omnia peccata ante commissa quod ad *poenam*. Rationabiliter enim haec existimatur satisfactio plene sufficiens, ex ipsa praestantia operis, quod continet rationem holocausti et eleemosynam universi patrimonii. Jam vero inest in operibus nostris ex meritis Christi virtus satisfactoria; et eleemosyna dicitur in sacris litteris redimere a peccatis. Cfr. S. Th. 2, 2, q. 189, art. 3 ad 3; Laymann, l c. tr. 5, c. 10, n. 1 2. Quod confirmatur ex C. Admonere, C. XXXIII, q. 2, ubi,

---

1 Cum ad monasterium 6. *De statu monachorum* (III. 357).
2 C. Beneficium, 4. *De regular.* in 6 (III. 14).
3 C. 4. Scripturae, *De Voto* (III. 34). C. Qui post votum, eodem (III. 14) 6º.

juncta explicatione glossae, ingressus in Religionem praeponitur omni paenitentiae.

Sunt qui effectum illum tribuunt indulgentiae plenariae, modo memoratae. Quae explicatio tollit omnem proprietatem istius actus.

Non tamen illam ascribimus cuidam merito *ex opere operato:* quod nimis gratuito assereretur.

Quare neque « reviviscentiam » quandam admittimus, si status peccati obstiterit isti condonationi. Aliunde tamen non negamus, dummodo pari affectu voluntatis vota renoventur, posse eandem misericordiam obtineri. Quod verisimile videtur Laymann l. c.; Palmieri tamen putat id esse nimium. De his Cfr. Piat, I. 164. 165.

Usus privilegiorum.

11. Participem facit professum omnium *privilegiorum* cum quae communia sunt regularium tum quae suae religionis sunt propria, ad modum in constitutionibus contentum.

Vis professionis simplicis in universum:

221. II. De Professione simplici, in universum.

Status;

1. Vere inducit cum *statum religiosum*, si conjuncta sit votis perpetuis, tum debita quae ad illum statum pertinent.

Facultas commutandi vota;

2. *Vota* quidem, *ante facta*, per se non exstinguit, sed ipse profitens potest in illud opus, ut evidenter melius, commutare vota anteriora, nisi a tertio fuerint acceptata; vel a superiore hanc impetrare commutationem. Quae si hujus auctoritate fuerit facta, professus qui *sine culpa sua* fuerit dimissus non debet ad priora opera promissa redire. Cfr. Lehmkuhl, I, 466.

Remissio poenarum.

3. Videtur etiam, si facta sit in statu gratiae, professum liberare omni onere *poenarum* propter peccata quod ad culpam sublata.

Non solvit matrimonium.

4. Numquam solvit *matrimonium* ratum.

De professione simplici in Ordine religioso.

222. III. De Professione simplici quae praeparat ad sollemnem in Ordine religioso.

Cur fiat ista professio.

1. Quod ad *veram hujus professionis rationem*, inducta est ut, in praesentibus adjunctis, major quaedam fieret religiosorum probatio antequam sollemni nexu, quem S. Sedes cupit esse inviolabilem, et gravibus ejus consectariis astringantur. Qui finis indicatur ipsa praefatione litt. encycl. *Neminem latet*, 19 mart. 1857.

Effectus:

2. *Ad ejus quod attinet effectus*, omissa Societate Jesu, quae jure utitur speciali in hac re, in aliis Ordinibus:

Status regularis;

a) Videtur facere alumnum *proprie regularem;*

Obligatio chori;

b) Inducit eandem obligationem *chori* qua solemniter professi tenentur, non autem recitationis privatae horarum;

Gratiae Ordinis;

c) Participem facit *gratiarum* et *privilegiorum* Ordinis, minus plene tamen quam sollemnis professio;

Vox activa.

d) Nisi plures annos postulent constitutiones, suffragium dat in capitulo, non tamen cum agitur de alicujus admissione ad professionem. Cfr. Piat, I, 135; vel Bizzarri, p. 911.

Quid de passiva?

e) Non tribuit quidem vocem *passivam,* ita ut ne valide quidem eligi possent in Superiores in suo Ordine [1]. Ab illa tamen professione computantur anni professionis necessarii ad activam et passivam vocem in Capitulo.

Quid de paupertate et matrimonio?

f) Non privat professum *radicali dominio* [2] nec dirimit subsequens matrimonium quod illicite contrahatur.

Obligatio.

g) *Obligat* perpetuo ipsum profitentem *erga religionem;* haec autem minus firmiter tenetur ad eum servandum, saltem quando non est sacris initiatus. Cfr. decr. *Auctis admodum.*

De professione in congregationibus.

223 IV. **De professione simplici in Congregationibus,** praeter ea quae tradentur de votis, propria cujusque Instituti consideranda est ratio.

CAPUT II

DE OBLIGATIONIBUS RELIGIOSI PROFESSI

Religiosus hodie profitetur *statum perfectionis, per vota, secundum regulam.*

Quare dicendum erit de obligatione quae oritur reduplicative ex suscepto statu, ex votis, ex regula.

ARTICULUS I. De Obligatione sectandi perfectionem [3]

S. Thomas, 2, 2, q. 186, art. 1. 2. 10; ***Passerini,*** *De Hominum Statibus,* in q. 186, art. 2 et art. 10; ***Suarez,*** *De Religione,* tr. 7, l. 2, c. 1, n. 4; et tr. 8, l. 1, c. 4, n. 10. 11; ***Sanchez,*** *In Decalogum,* l. 6, c. 5; ***Pellizarius,*** *Manuale Regularium,* tr. 3, c. 6, n. 44-48 et tr. 5, c. 1; ***Piat,*** *Praelectiones juris regularis,* I, p. 230; ***Palmieri,*** *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 83; ***Angelus a SS. Corde,*** *Manuale,* etc. t. 1, p. 228-231.

Principium.

224. I. *Gravi* ac *distincta a votis* obligatione debet, ex Religionis virtute, religiosus niti ad perfectionem. Namque,

Obligatio gravis et distincta a votis.

a) *Ex tacita* et *onerosa promissione* facta Instituto, ipsi nefas est statum deserere religiosum. Qui autem *debet* statum ea simul debet quae requirit status veritas. Cfr. Suarez, tr. 8, l. c.

b) Praeterea, *ex ipsis conjunctis votis* apparet in professione ista inesse veram sponsionem. Qui enim simul

---

[1] Ita S. Congreg. super statu Regularium. Piat, I, 134.
[2] Plura de hac re ubi de voto Paupertatis.
[3] Cfr. Supplementum VI.

declarat se certum sectari finem et firmo nexu promittit *definitam rationem* illum persequendi, tacite ac prius quodammodo spondet se *vera* aliqua ratione ad finem istum esse conaturum.

2. Quod quo magis declaremus, haec obligatio : *Quid postulet positive.*

a) *Positive* est α) Sectandi *habitualiter* perfectionem ;

β) Per *media* quae *de se* sint *apta* ;

γ) Per ea quae *diserte* promittuntur.

Et quia, ex Ecclesiae declaratione, media Instituti approbati judicanda sunt idonea, *positive* satis est ut professus sectetur perfectionem per vota quae professioni conjunguntur et tolerantiam regiminis Instituti quae eadem professione continetur.

b) *Negative* vetat : α) Contemptum perfectionis. S. Thomas, 2, 2, q. 186, art. 2 ad 1. *Negative ?*

β) Ea quae repugnant habituali conatui *ad caritatem* ejusque *perfectionem.*

225. Graviter peccat, ut violator hujus obligationis : *Peccata gravia contraria.*

1. Qui contemnit perfectionem, ita ut positive statuat se nolle adipisci perfectionem. Sanchez, *in Decal.* l. 6, c. 5, n. 10.

2. Qui *frequenter* perrumpit vota vel alia *quaevis* praecepta *gravia. Singula* enim peccata non adversantur *habituali* intentioni. Cfr. Lehmkuhl, 1, 517.

3. Qui ita contemnit regulam vel Superioris potestatem, ut virtualiter jugum istud exuat et profiteatur se hoc regimine solutum. Cfr. Lehmkuhl, eod.

4. Qui ita perturbat disciplinam domesticam ut se opponat gravi periculo ejectionis. Laymann, l. 4, tr. 5, c. 9, n. 9.

His enim artibus, vel formaliter vel virtualiter abjicit sive ipsum studium perfectionis sive illud quod professione promisit.

N. B. Itaque haec nova species erit in confessione declaranda. Dum, contra, qui in seculo tria fecerit vota, debito isto est immunis nec novi peccati est reus si v. gr. in habituales erumpat blasphemias.

226. Peccata levia in hac re committit : *Peccata levia contraria.*

1. Qui frequenter, liquido animo, committit peccata venialia. Haec enim valde impediunt caritatis perfectionem.

2. Qui ea tantum intendit servare quae sub gravi obligant et statuit ea negligere quae levem habent obligationem. Non desunt qui illud gravis arguant reatus. Ita Sanchez, l. c. n. 7. Non constat tamen religiosum sic *graviter* derogare vitae regulari quam profitetur, et etiam tum per essentialia status intendere potest perfectionem. Cfr. S. Alphonsum, l. 4 (5), n 11 ; Palmieri, l. c. n. 95.

227. Nec peccat per se in hac re : *Varii casus.*

1. Qui actu non est perfectus, quantumvis provectae sit aetatis : conatus enim, non perfectio, ipsi est obligatio status.

2. Qui non tendit ad perfectionem per alia media quam quae regulis proprii Ordinis continentur. Non enim plus vovit. Palmieri, n. 94.

3. Qui transgreditur regulam sub nulla culpa obligantem; vel etiam qui, seclusa consuetudine, aliquo se veniali inquinat peccato.

An peccata religiosi sint per se graviora ac viri secularis?

Quare si de *objectiva* et *intrinseca* ratione peccati sit sermo, *singula* peccata non sunt *per* se graviora in religioso quam in persona seculari. Si eorum nocumentum perpendamus, potius minus nocent Religioso, quippe qui facilius resurgat et multis operibus bonis venialia quasi resorbeat. Cfr. S. Thomam, 2, 2, q. 186, art. 10; Palmieri, l. c. n. 88.

ARTICULUS II. **De Obligatione servandi regulam**

S. Thomas, 2, 2. q. 186, art. 9; ***Passerini***, *De hominum statibus* t. 1, q. 186, art. 9, p. 754-778; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 8, l. 1, c. 1-4; ***Sanchez***, *In Decalogum*, l. 6, c. 4; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 1. tr. 1, c. 1, § 5; ***Pellizarius***, *Manuale Regularium*, tr. 5, c. 2; ***Mélot***, *De Ordinibus et Congregat.* n. 43. 52. 58; ***Piat***, *Praelectiones jur. reg.* p. 3, c. 1, art. 2, q. 6 et 7, p. 232, 233; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale* etc. I, p. 440, sqq.; ***Palmieri***, *Opus theologicum*, tr. 9, c. 1, n. 83, sqq.

§ 1. *De Obligatione quae per se inest in Regula*

Vera regulae ratio.

228. Regula, ut supra dicebamus, n. **87**, est norma vivendi secundum perfectionem evangelicam, religiosis imposita ut communiter et efficaciter ad finem suae religionis tendant.

Hodierna porro disciplina, non est, contra atque in initiis, v. gr. regula S. Basilii, S. Benedicti, etc. mera informatio doctrinalis ad perfectionem; nec mere tenet religiosos nexu mutuae pactionis, sed a *jurisdictionis* potestate proficiscitur, ita ut regularis ipsi subdatur tanquam *legi*. Jurisdictio autem illa, vel ea est quam in hunc finem Ordini tribuit S. Pontifex, vel qua is aut Episcopus confirmat regulam ab Instituto propositam.

Varia ratio requisitae obligationis

229. 1. Regula itaque *numquam* hodie *tota* continetur consilio. Quare opus est ut aliquam pariat obligationem. Haec autem, pro voluntate legislatoris et materiae capacitate, gravior vel levior esse valet.

2. Porro hi *varii* sunt *gradus*:

Obligatio respondens materiae.

a) Fieri potest ut *ad materiam accommodetur* regulae obligatio: atque haec sub letali praecipiat in re gravi, sub levi in reliquis. Ita apud Fratres Minores plures saltem articuli obligant sub peccato gravi, alii sub levi. Cfr. Piat *Praelectiones jur. reg. ad usum F. M. Cap.* t. 1, p. 210 sqq.

b) Quandoque regula *venialem* in universum imponit obligationem, v. gr. in Ordine PP. Carmelitarum. Cfr. Angelum a SS. Corde, l. c. n. 504, ex Const. p. 1, c. 1, n. 4. *Venialis,*

c) Plures nunc religiones excludunt etiam obligationem venialem. Exemplo sint Religio FF. Praedicatorum [1] et Societas Jesu [2], atque etiam, ut videtur, Ordo S. Benedicti. Cfr. Schmier, l. c. n. 352 sqq. *Per modum legis poenalis.*

Huc tunc spectat obligatio, ut admittatur poena: sive haec sub veniali reatu subdito *positive* imponatur ferenda aut danda; sive reo nulla sub peccato praecipiatur positiva poenae exsecutio.

Neuter enim modus repugnat.

Porro, ubi neque ex scripto legis neque ex usu aliud colligitur, existimat Suarez regulae obligationem esse *venialem*. *De Religione*, tr. 8, l. 1, c. 3, n. 8. *Qualis sit obligatio per se.*

N. B. 1 Haec referuntur ad eas regulae partes quae vera continent statuta nec ipsa declarant vota. Namque plura consilia, adhortationes praeceptis misceri consueveverunt In materia autem votorum, regula definit quid *ex voto* agendum sit Religioso.

2. Articuli quibus mere confirmantur praecepta Dei vel Ecclesiae praesumuntur (nisi contrarium constet) nullam novam addere obligationem. Sanchez *in Decal.* l. 6, c. 2, n. 6; Mélot, n. 53.

230. Statim ac violatio regulae *per se* inducit conscientiae obligationem, moralis ista necessitas in alia materia ad aliam referenda est virtutem. Regula enim pro lege [3] est habenda. Quare omissio praecepti de jejunio adversabitur temperantiae, religioni vero negligentia psalmorum. *Peccati species.*

231. Quaeres de regula quae per se non imponitur sub peccato, quomodo differat *a consilio*. *Quomodo regula poenalis differat a consilio.*

1. Presse dictum discrimen repetendum est ab aliqua necessitate conscientiae quam inferat regula, non autem consilium. Quae necessitas erit saltem patiendi reprehensiones et poenam quae positive inferantur, ita ut nefas sit resistere ei a quo plecteris, etsi forte ad ultro quid faciendum astringi nequeas [4]. Contra, omissio consilii non est aliquid poena dignum. Cfr. Passerini, in h. art. n. 44. Paulo aliter Sanchez *in Decal.* l. 6, c. 4, n. 11 et 12.

2. Hinc fit ut Religiosus se debeat profiteri subditum regulae eo modo quo non est consiliis sequendis obnoxius.

---

[1] S. Thom. 2. 2. q. 186, art 9 ad 1. — [2] Suarez *De Religione*, tr. 8, l. 1, c. 2, n. 14. — [3] Cfr. *Quaestiones de Justitia*, n 50.

[4] Quod si dicas poenam proprie non esse nisi prius fuerit culpa, responderi potest regulam istam intelligi posse ut praecipientem, vero praecepto sed alternata condicione, patientiam molestiae illius instar poenae, nisi malueris ultro regulae obtemperare.

3. Actio praeterea quae ex regula praescribitur potest a praelato praecipi sub peccato, ita ut per regulam veluti inchoatio quaedam habeatur praecepti strictius accepti.

4. Cum actione ista connectitur gratia ac meritum, non eo tantum quod melior videatur actione opposita, vel quod honestum sit morem gerere prudentioris consilio, sed etiam eo quod est a legitima potestate imperata. Hanc qui praetermittit, imperfectionem committit positivam, quatenus caret gratia qua ex speciali Dei consilio erat ornandus.

Quare etiam in hujusmodi regulis distingui possunt ea quae praescribuntur et consilia cum adhortationibus.

§ 2. *De Obligatione quae per accidens accedit*

De accidentali obligatione subditorum.

232. I. In subditis. Convenit inter scriptores, non unam esse causam ob quam violatio regulae quae per se non obligat sub peccato inferat labem saltem venialem [1]. Immo plures sunt qui affirmant rem raro omni vacare culpa. Ita v. gr. Suarez, *De Religione*, t. 8, l. 1 c. 3, n. 12. 13; Laymann l. 4, tr. 5, c. 9, n. 8. 9; Ballerini, *Opus theol.* [2] tr. 3, c. 1, n. 106; Piat, *Praelect. jur. reg.* 1, p. 233.

Quod ut melius assequaris, fac advertas, hinc quidem ordinem rationis eo usque a Deo sanciri, ut nihil sit a ratione dissidens quin pari passu a lege deflectat divina; illinc vero in regula duplicem inesse rationem. Namque est *lex* quaedam a positiva jurisdictionis potestate lata, et simul est quaedam *regularis vitae apta ordinatio*

Ob duplicem regulae notam.

Jam vero *legis* non est major obligatio quam quae imperantis nutu indicitur. Quocirca, ex hoc capite, violatio etiam deliberata regulae non obligantis sub peccato non infert reatum culpae, nisi accedat *formalis contemptus*, qui, si universam respiciat regulam qua velis te quasi solutum profiteri, erit *mortalis* superbia; *venialis* contra erit si cadat in unam vel alteram regulam quam minoris facias, vel cujus, ex aliqua *vanitate*, repudies indicationem. Sub peccato enim vetatur ne contemnatur lex.

Ob contemptum.

Si vero consideres eam ut *ad Instituti finem accommodatam ordinationem* :

Varia exempla violationis apertae,

1. Saepe, ne dicam plerumque, mere declarat hunc conversandi modum quem *exigit professio religiosa*. Huic decori per se vetitum est deesse.

---

[1] Cfr. v. gr. S. Thomam 2, 2. q. 186, art. 9 ad 1; Passerini, l. c. n. 46; Sanchez l. 6, c. 4, n. 14; Pellizarium, *Manuale*, tr. 5, c. 2, n. 46; Palmieri; *opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 85;

[2] « Monent, sic ipse, tamen vix aut ne vix quidem culpam aliquam abesse. Aberit culpa, cum subditus utitur epikeia. »

Huc referri potest ipsa lex de silentio servando. Profecto, nemo negabit aliquam silentii disciplinam religiosis studiis omnino requiri. Quamnam autem, id habemus ex regula. Hanc ergo si negligas, vix aberit culpa.

2. Atque ipsae res *indifferentes*, quae regula proponuntur, reapse evadunt positive bonae, et pars jam sunt istius regularis observantiae quae, si bene custodiatur, tantopere refert ad pacem, caritatem et aedificationem mutuam, nec potest parvipendi quin de bono communi detrahatur. Age vero, qui, sine *speciali* ratione, has ordinationes transgreditur id agit unde hujus observantiae minor fiat aestimatio atque usus. Rursus autem naturali lege prohibemur detrimentum afferre bono communi. Quid, quod jam paternae domus disciplina filiisfamilias dicitur servanda?

Hactenus de violatione quae sit *apparens*.

3. Etiam autem si *solus* et *clam* feceris, regulae exsecutio est objectum boni *propositi* quod frequenter renovatur. Jam vero, ob levem causam bonum deserere propositum venialis arguitur inconstantiae [1]. Immo, nonne ea saltem observatio quae est bonorum religiosorum tacite est promissa in ipso ingressu? Nonne ejiceretur novitius cujus patefieret animus de hac via piorum decedendi? *occultae.*

4. Non ita raro denique *affectu peccaminoso* nimiae curiositatis, humani respectus, socordiae, vanitatis, impellitur religiosus ad omittendam regulam.

Eandem ferme doctrinam tuearis, si dixeris saepe in hac re peccari: *Altera doctrinae propositio.*

1. Ex *interno* operantis *affectu*, i. e. si « facias ex *negligentia*, vel *libidine*, seu *contemptu*. » S. Thomas, l. c.

a) *Ex negligentia,* si ex nulla alia causa quam cujuspiam torporis seu desidiae regulam rumpas. Rationi enim non congruit hujusmodi inertiae se dare.

b) *Ex libidine,* i. e. ex cupiditate *nimia* alicujus rei, utputa suffragii aliorum (respectu humano), sciendi nova.

c) *Ex contemptu formali* i. e. si *quia* minoris facias regulam, ideo eam negligas. *Materialis* enim contemptus omni violatione continetur. Porro violatio ex contemptu est gravior, immo *mortalis superbia* si ideo facias quia nolis *regulae in universum* subesse [2]. Veniale erit, si v. gr. quadam pertinacia judicii nonnullas regulas facias minoris quam oportet, aut ex quadam vana gloria in certis casibus velis apparere solutus.

---

[1] Cfr. C. de Lugo, *De justitia et jure*, d. 23, n. 1.

[2] De hoc contemptu, cfr. Sanchez, *in Decalogum*, l. 1, c. 5, n. 8-13; l. 6, c. 4, n. 15. 16; Gregor. de Valentia, t. 3, d. 10, q. 4, p. 5; Pellizarium *Manuale*, tr. 4, c. 4, n. 151 sqq.

2. *Ex consectariis.* a) Ob *scandalum*, quando v. gr. facto tuo inducas violationes *peccaminosas* aut voluntatem eas patrandi.

b) Ob *turbatum ordinem domesticum*, relaxatam inde disciplinam. Haec enim sunt detrimenta non levia, communi bono contraria, quae religiosus tum caritate tum tacita pactione cum Instituto inferre prohibetur. Immo Laymann, l. c. (*De Statu religioso*, c. 9, n. 9) et S. Alphonsus, l. 4 (5), n. 10, probant haec gravia verba Sanchez, *in Decal.* l. 6, c. 4, n. 18: « Religiosus tenetur sub mortali taliter vivere ut non sit graviter suae religioni perniciosus, inducendo alios suo pravo exemplo ad nimis relaxandam regulam, ut esset, si nollet umquam servare silentium, nec orare, nec modeste incedere et ingrederetur omnium religiosorum cubicula et similia religionis statuta transgrederetur. »

Violationes quae culpa vacent.

233. Quaeres quandonam regulae sub peccato non obligantis violatio careat *omni culpa ?*

1. Solent scriptores parce scribere de illa re. Cujus modestiae hanc arbitramur esse causam, quod regula definit in particulari modos se gerendi quos noveris Deo acceptos et plerumque jam per se decere, ita ut diversa agendi ratio jam facile sit minus congrua ; et quod etiam in communi observantia inest bonum non mediocre, valde ad perfectam conferens caritatem. religionique promissum, cui sine potiore ratione aliquid detrahere videtur nefas.

Quare, ut prius *negative* dicamus, ratio quaelibet agendi, quae, extra religionem, honestam faceret actionem, non satis est ad bonam moralitatem actus qui adversetur regulae.

2. Ballerini [1] hanc brevem tradit formulam : « Aberit culpa, cum subditus utitur epikeia. » Laymann exemplum dat : « Si extra tempora cum socio loquaris ut moestum consoleris [2]. » Atque in universum dicemus non peccari, si rem agas objective indifferentem, ex bono fine et sine detrimento boni communis. Quod facilius habebitur, si violatio sit occulta nec socium postulet. Non autem obstat finem istum esse minus meritorium quam fuisset regulae observatio. Oportet tamen, addit Laymann ibidem, ut paratus sis sustinere poenam si quae exigatur.

An ob regulam multiplicentur peccata?

234. Quaeres *utrum necne ob regulam multiplicentur peccata ?*

Non simpliciter et per se ;

1. Adaequate rem consideranti id est negandum, cum potius regulae tribuendum sit multas peccandi occasiones a Religiosis amoveri.

Interdum per accidens.

2. Regula quae novas imponit obligationes, *per accidens* occasio esse potest culparum, quod tamen incommodum multis bonis compensatur.

---

[1] *Opus theol. De Legibus*, tr. 3, c. 1, n. 106. — [2] L. 4, tr. 5, c. 9, n. 8.

3. Regula autem quae sub nulla obligat culpa nullam materiam novam facit necessariam. Quare actio numquam est peccatum quia violatio sit regulae, ita ut *per se* et *directe* nullatenus per hujusmodi regulam peccata fiant frequentiora. *Vel indirecte.*

Nihilominus *indirecte* exinde possunt augeri peccata *gravitate* et *numero*. *Gravitate* inquam, quia regula *lumen* est quo religiosus magis in particulari perspicit quid honestati sit consentaneum [1]; *numero*, quia actus regula praescriptus jam non est indifferens, sed positive bonus et meritorius: in quo negligendo facile surrepit quaedam ratio acediae.

235. II. **In Praelato.** Vigor regulae vel remissio plurimum conferunt ad commune bonum vel damnum. Illi consulere, hoc avertere debet praelatus ex officio. Quare notabilis negligentia in permittendis defectibus subditorum: ut si, quamvis leves, plures tamen sint, et hujusmodi qui disciplinam notabiliter relaxare valeant, in ipso est gravis culpa. Quocirca etiam ex officio in hujusmodi defectus inquirere debet. Ipsa tamen boni communis ratio expostulat, ut plura noverit prudenter dissimulare vel in aptius tempus corrigenda reservare. Cfr. Piat, 1. p. 233, afferens scriptores; Lehmkuhl, 1. 518. *De accidentali obligatione Praelati.*

PARERGON. De Regulae interpretatione

236. 1. Interpretationem hic intelligimus non nudam verborum declarationem, sed penitiorem indagationem qua, ex varia consideratione mentis legislatoris, reidifficultatis, etc., ipsa vis legis apte circumscribitur et pluribus exceptionibus temperatur. Quod genus interpretandi pluribus patet erroribus ipsique legis efficaciae non exiguum potest afferre detrimentum. Quare quo melius subducatur lex privatorum arbitrio, non raro caveri est solitum ne fierent hujusmodi glossae. Atque ita etiam religiosi ad quos ex officio non pertinet declarare statuta interdum prohibentur ne interpretatione quae a littera recedat proprias Constitutiones et regulas extenuare videantur. *Quid proprie interpretatio.* *Quaenam saepe vetita.*

2. Quod sapienter esse factum facile apparebit consideranti quam caute huc sint transferenda quae de legibus in universum interpretandis traduntur in disciplina morali. *Prudens regulae interpretatio.*

Suprema enim interpretationis norma efflorescere debet ex justa aestimatione boni communis, ad quod omnis lex ex mente legislatoris est dirigenda. Quare, pro falsa et adulterina habenda est omnis regularum interpretatio quae Religionis incolumitati vel bono adversetur. Jam

---

[1] Cfr. quae Apostolus de lege antiqua dicebat (*ad Rom.* 7, 7.)

vero, nisi prius sedulo illud cognoveris, quousque, attentis rationibus, communia artis interpretandi praecepta ad hoc peculiare legum genus conveniant, saepe eas proferes conclusiones quae religiosam disciplinam non parum labefactent.

Quomodo a communi lege differat indoles regulae.

3. Operae igitur pretium erit, quae distinctio sit legum in universum et regularum nonnullis illustrare exemplis.

Quia magis specialis,

a) Quae ad bonum commune totius reipublicae diriguntur leges non raro alicui personarum ordini parum sunt utiles, ne dicam minus opportunae. Quo vero magis sunt speciales, eo magis ad ipsum eorum bonum referri possunt quibus sunt norma agendi. Regula porro tota quanta dirigitur ad spirituale uniuscujusque Instituti bonum ; estque, ut rationabilis fert praesumptio, ad ejus propriam rationem, immo ad indolem sodalium, quippe qui magno delectu asciscantur idonei et dein ad hanc rationem informentur, maxime accommodata. Quare jam ex hoc capite causa regularum est magis « favorabilis » quam causa legum in universum, ita ut facilius pro regula quam pro lege sit respondendum.

Directa ad studiosos perfectionis.

b) Religiosi, vi professionis suae, student perfectae obedientiae, qua, ipsa praevertentes jussa, Superiorum potius quam propriam sectantur voluntatem. Hanc ergo Superiorum mentem habere per regulas in multis significatam, bonos religiosos per se magis juvat quam ipsis est grave. Non ita ergo, ut cum agitur de secularibus, favendum est libertati eorum qui, ingenitam abdicantes libertatem, propria electione et Christi causa facti sunt alieni juris.

c) Incommodum difficilius judicari potest tantum quod solvat legis necessitate in iis qui, Deo confisi, heroïcam profitentur vitam.

De consuetudine contra regulam.

d) Usus et consuetudines contraria regulis magis sunt suspecta et saepius rejicienda tanquam corruptelae, tum quia regulae magis in particuli prosunt ad spirituale religiosorum incrementum, tum quia humanum bonum, quo sit altius, eo magis ex multis est concretum, quorum si unum demas, periculum est ne ipsa boni ratio substantialis deficiat et pessumdetur.

ARTICULUS III. **De Obligatione Votorum**

§ I. *De Voto Paupertatis* [1]

S. Thomas, 2, 2, q. 184, art. 3 ; q. 185, art. 6, ad 1 ; q. 186, art. 3 et 7 ; q. 188, art. 7, c. ; *Passerini, De Hominum Statibus*, t. 1 in q. 186,

[1] Cfr. in altero tomo, supplementum VII.

art. 7, p. 519, sqq.; **Suarez**, *De Religione*, tr. 7, l. 8; **Sanchez**, *in Decalogum*, l. 7, potissimum c. 18-21; **Laymann**, *Theol. mor.* l. 4, tr. 5, c. 7; **Lessius**, l. 2, c. 41, n. 79-94, et c. 4, d. 5; **C. de Lugo**, *De Justitia et Jure*, d. 3, s. 4 et sqq.; **Pellizarius**, *Manuale regularium*, tr. 4, c. 2 et tr. 6, c. 9 et c. 14, n. 36-39; *De Monialibus*, c. 4, s. 1; **Reiffenstuel**, in l. 3, t. 35 n. 1-25, **Schmalzgrueber**, eodem, n. 1-40; **Schmier**, *Jurisprudentia canonico-civilis*, I, p. 289; **Rotarius**, *Theologia moralis Regularium*, t. 2, l. 3; **Bouix**, *De Jure Regularium*, t. 1, p. 1, s. 3, c, 3, p. 86 sqq; t. 2, p. 536-566; **Mélot**, *De Ordinibus*, etc., n. 36-39; **Piat**, *Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 239-269; **Angelus a SS. Corde Jesu**, *Manuale juris communis regularium*, etc., n. 250-336; **Palmieri**, *Opus theologicum*, tr. 9, c. 1, n. 101-157; **De Buck**, *Epistola de sollemnitate votorum*; **Battandier**, *Guide canonique*, etc., n. 123-131; **Nervegna**, *De jure practico*, n. 129-148.

I. Notio et Gradus Paupertatis religiosae

237. Votum paupertatis, in universum, describi potest: *Promissio Deo facta de constante quadam repudiatione bonorum temporalium, propter sequelam Christi.* Quae descriptio jam demonstrat varios istius abjectionis seu paupertatis gradus. *Descriptio generalis.*

238. 1 Ex *temporis spatio*, paupertas potest promitti in *perpetuum* vel ad certum tempus definiri. Ex ante disputatis, patet per perpetuam duntaxat paupertatem quempiam stricte constitui in statu perfectionis, seu fieri posse proprie religiosum. *Varii gradus: Ex temporis spatio,*

2. Ex *modo seu genere cessionis*, potest abdicari tantum possessio privata vel etiam plus vel minus perfecte possessio communis. Ex exemplo plurimorum Ordinum religiosorum, plane constat possessionem communem non adversari essentiae status perfectionis. Post C. Tridentinum, s. 25, c. 3 *De Regularibus*, ut jam monuimus n. **49***, communem paupertatem profitentur tantum Fratres Minores (de observantia), Capuccini et Societas Jesu quod ad domos professas et residentias independentes. *Ex modo cessionis,*

3. Ex *parte objecti*, vel dimittuntur omnia bona temporalia et omnia jura in ea, vel quaedam retinentur. Hac ratione tres distinguimus gradus: *Ex objecto.*

a) Vovens abdicat dominium tam *utile* quam *radicale*, seu jus reale et usum independentem: sive actus quidam dominii simul sint invalidi, sive tantum illiciti;

b) Abdicat tantum *dominium utile*, seu usum independentem;

c) Retinet dominium et usum rei ut propriae, sed quodam modo *excludit superflua:* sive ultra certam quantitatem non possit habere bona; sive in proprios usus pauca tantum convertantur, et redditus ceteri in pia opera sint erogandi.

Ad essentiam sufficit

239. Etsi perfectior est primus gradus, secundus tamen et tertius valent quempiam in statu perfectionis constituere. Quod ita efficimus.

Secundus gradus,

1. *De secundo gradu :*

a) *Ex documentis positivis.* S. Sedes enim definivit scholasticos S. J., qui hoc utuntur regimine, esse proprie Religiosos. Et cum recentius simile quid traductum sit in simpliciter professos Religionum, profecto noluit Ecclesia eis adimere statum perfectionis.

b) *Ex ratione.* Qui vovet hunc gradum non retinet nisi proprietatem ligatam, quae, quod ad licitum usum, est quasi non esset. Quare tollit a proprietate eam rationem qua est impedimentum: jus dico disponendi de rebus, propter quod ipsum dominium fit appetibile [1].

Vel tertius.

2. De *tertio gradu*, de quo major esse potest dubitatio,

a) *Ex ratione.* Qui pauca tantum in usum suum habet vel licite convertit, vere dicitur pauper. — Praeterea finis consilii paupertatis abunde obtinetur. Etenim, ut autumat S. Th. 2, 2, q. 188, art. 7, triplex impedimentum affert possessio bonorum : *amorem* divitiarum, *occasionem elationis* seu *vanae gloriae*, *sollicitudinem.* Jam per exclusionem *plurium* bonorum, satis mortificatur affectus ad ipsa bona ut libere possit se animus ad Deum convertere. Etenim, tollendo abundantiam, satis per se amputatur *amor ;* ex copia tantum divitiarum et fastu habetur *occasio vanae gloriae.* Superest quidem moderata *sollicitudo* Haec autem non obstat : cum tandem aliquando *omnis* sollicitudo de istis rebus abjici nequeat; aliquam enim parit necessaria providentia quae ordinato sui amore imperatur et pertinere potest ad caritatem. Ita procuratores rerum monasterii de via perfectionis minime decedere arbitratur S. Thomas, cum virtute caritatis regatur eorum provincia.

b) *Ex historia.* Nec in prima Ecclesiae aetate apparet aliam fuisse paupertatem monachorum et ipsorum Apostolorum [2]; immo vix tum alia esse potuit. Cfr. ipsum Suarez, l. c. n. 10-13.

Neve objicias verba « Omnis qui non renunciat omnibus quae possidet non potest meus esse discipulus [3], » quippe quae jubeant *affectum* esse terrenis solutum potius quam ipsas dimitti res.

---

[1] Hac fere ratione Apostolus, *ad Gal.* 4, 12, dominum qui sub tutoribus et actoribus sit nihil a servo differre dicit.

[2] Cfr. dicta ab Apostolo 1 *ad Timotheum*, 6 « Habentes alimenta et quibus tegamur his contenti simus. »

[3] Apud S. Lucam, 14, 33.

II. De varia disciplina paupertatis religiosae

240. Ex hodierna disciplina : *Notae communes.*

1. Omne votum paupertatis excludit quaedam *jura ;* et praeterea, saltem in Ordinibus ubi viget observantia, *abundantiam rerum superfluarum.* *Quaedam exclusio jurium et abundantiae.*

Quare non uno proprietatis vitio, seu usurpando abdicatum jus, peccatur contra votum, sed etiam mera rerum superfluitate. Cujus haec est ratio, quia voluntaria paupertas videtur imprimis postulare statum paupertatis. Ita v. gr. Laymann, l. c. c. 7, n. 14; C. de Lugo, l. c. n. 183 ; S. Alphonsus, *Theol. mor.* l. 4, (5) n. 30; Ballerini ad Gury, t. 2, n. 155; Palmieri, l. c. n. 120-154.

Existimat tamen Suarez, tr. 7, l. 8, c. 12, n. 10-13, hanc paupertatis rationem voto non contineri, nisi intentio voventis satis diserte huc referatur, aut per regulam vel statutum religionis id satis declaretur. Minime tamen negat id per accidens esse posse mortale, ob scandalum, etc.

2. Facto voto sive sollemni, sive simplici Congregationis religiosae [1], *fructus industriae personalis* pertinent non ad religiosum sed ad communitatem, ita ut ipsam laeserit justitiam religiosus qui harum rerum agat dominum. *Abdicatio fructuum industriae.*

241. Quot vota sint genere distinguenda. Omissa Societate Jesu, quae in hac re jure peculiari, et quidem severiore, utitur, distinguenda sunt potissimum : *Triplex genus voti paupertatis.*

1. Votum paupertatis *sollemne ;*

2. Votum paupertatis *simplex* eorum qui *in Ordinibus religiosis* triennio simplicis professionis probantur ;

3. Votum paupertatis *simplex* in Instituto votorum simplicium.

242. I. Ex jure communi, **votum sollemne paupertatis :** *Vis voti sollemnis ex jure communi.*

1. Afficit *omnia bona temporalia* seu universam materiam remotam paupertatis *omniaque jura in re ;*

2. Tollit ipsam *capacitatem* bona habendi et consequenter transferendi ;

3. Tribuit *monasterio* quae legato vel dono non minus quam quae industria cederent, secluso voto, religioso professo, secundum illud: *quicquid acquirit monachus, monasterio acquirit.*

4. Tribuit *monasterio*, si capax sit, jus adeundi hereditates in locum professi. Excipe, nisi legitimo pacto

---

[1] De his non agimus Institutis quorum sodales nullo distincti habitu in seculo degunt et quae, ut monuimus n. **73**, non approbantur tanquam *religiosa.*

monasterium hoc suo cesserit jure vel religiosus in sua renunciatione jura sua legitime alteri tradiderit. Cfr. supra, n. **201-204**.

Hereditatis capax non est Ordo Fratrum Minorum, Fratrum Min. Capuccinorum, Societas Jesu professa.

Jus speciale Belgii et Neerlandiae

243. De jure S. Pontificis, quo hos effectus ex toto vel ex parte a sollemni paupertatis voto valeat separare, hodie ambigi nequit.

Hoc porro jure usus est adversus *regnum Belgii*, quod tunc temporis etiam partes *Hollandiae* continebat [1]. Etenim, 1 dec. 1820, S. Paenitentiaria, de expressa auctoritate apostolica, concessit Regni Belgici Regularibus utriusque sexus jam sollemniter professis, ut, « *cum debita a superioribus legitimis* dependentia, » bona quae ad ipsos pervenirent « acquirere, retinere, administrare valerent et de iis in pios honestosque usus disponere [2] ». Die vero 31 julii 1878, Em^us Archiepiscopus Mechliniensis, C. Dechamps, impetravit per S. Congr. negotiis ecclesiasticis extraordinariis praepositam, declarationem authenticam vis permanentis superioris rescripti [3].

Quare, in Belgio et Neerlandia, ut autumat R. D. Marrès [4], utriusque sexus regulares, etsi sollemniter professi, non sunt dominii incapaces, sed bona [5] acquirere valent et retinere, eaque, cum facultate Superiorum, administrare et in pios honestosque usus impendere valide et licite possunt.

N. B. Regulares hic sunt etiam qui simplicem fecerunt professionem ; *Belgii* autem regulares videntur esse quotquot asciscuntur in communitatem Belgii. Cfr. Angelum a SS. Corde, n. 291, p. 313.

Quid si lege monasteriis negetur capacitas possidendi?

244. Quaeres quid juris ubi *ipsis monasteriis* negatur *civilis* capacitas acquirendi bona ? In pluribus hodie regionibus, v. gr. in Belgio, Gallia, Italia, lex civilis negat juridicum esse monasteriorum et Institutorum religiosorum. Restat tunc ut quidam cives bona communia possideant pro monasterio. Quas partes agere, ipsa cogente necessitate, ipsi Regulares non prohibentur. Qui tamen, nisi speciali fruantur indulto [6], in foro conscientiae, ea

---

[1] Cfr. in altero tomo Supplementum VII, *De Paupertate*.

[2] Cfr. Lucidi, *De Visitatione*, II, c. 5, n. 473, p. 334.

[3] Decretum insertum est in *Revue générale*, dec. 1878. Cfr. Documenta in altero tomo.

[4] *De Justitia*, t. I, p. 440.

[5] Quaenam, id habes ex possessione quam retinent simpliciter professi. Cfr. **245**,2, a.

[6] De vi indulti concessi Belgio dicimus in supplemento. Nec inficias imus stylo tribunalium civilium religiosos cogi posse ut verum habeant animum domini Cfr. De Buck, *De l'état religieux en Belgique, au XIX. s.* Tutius tamen tunc erit impetrare indultum.

tantum ratione animum domini habere possunt qua opus est ut satisfiat decreto civili. Id confirmatur decreto S. Congregationis Episcoporum et Regularium, quo, 7 maii 1883, illud indulsit FF. Minoribus Capulatis, modo hi possiderent nomine S. Sedis [1]. Cfr. De Angelis, *Praelect. jur. can.* III, p. 167, 4°.

245. II. **Quod ad votum triennii professionis simplicis in Ordinibus :** *Votum simplex paupertatis in Ordinibus religiosis.*

1. *Voti simplicis* paupertatis hae notae tradi possunt tanquam *generis communes*, quod non aufert potestatem dominii, et quorundam bonorum permittit dominium saltem radicale.

2. Peculiare autem regimen quo utuntur *simpliciter professi Ordinum regularium*, est a Pio IX, decreto *Sanctessimus*, die 12 jun. 1858, pro Ordine FF. Praedicatorum et aliis qui id peterent [2], ita definitum :

a) Servant isti professi dominium *radicale* bonorum *suorum.*

Radicale dominium hic opponitur *actuali*, estque *jus* sine *usu* ejus, fere sicut jus in corpus eorum conjugum qui ante matrimonium pactum fecerunt de non usu [3]. Cfr. Lucidi, *De Visitatione*, II, c. 5 § 8, n. 313.

Bona autem sua intelligas : α) Ea quae ante vota possidebant eorumque fructus, donec usufructu cesserint ; β) Bona quae ex *hereditate* nomine proprio ad ipsos deferuntur vel ex *legato* ipsis « personaliter » facto obtinent ; γ) Bona quae ipsis non intuitu monasterii, vel qua personae sunt religiosae, sed intuitu ipsorum personae privatae donantur cum licentia superiorum : qua deficiente, illicite non tamen invalide animum acquirendi haberent.

Quae autem *industria propria* comparant, utputa stipendia, eleemosynas pro ministeriis, etc., pertinent ad monasterium. Cfr. Bucceroni, *Theol. mor.* p. 76, n. 34.

b) Quod ad bona quorum retinent dominium, omnino istis professis interdicitur administratione, reddituum erogatione, atque usu.

c) Debent propterea, *ante professionem* votorum simplicium, cedere pro tempore quo in eadem votorum simplicium professione permanserint, *administrationem* [4], *usumfructum* et *usum*, quibus eis placuerit, atque etiam suo

---

1 Piat l. c. p. 239. Jure enim peculiari istius Instituti ejus bona pertinent ad Sedem romanam.

2 Cfr. Bizzarri, p. 908, Sentis, p. 86.

3 In Jure dominium radicale opponitur dominio utili. Cfr. *Quaestiones De Justitia*, n. 195, 6, c.

4 *Administratio* intelligenda est ea quae res est juris, i. e. qua aliquis nomine et arbitratu suo gerit bona, non illa qua agas annuente altero qui possit ad arbitrium suum mutare sententiam. Similiter *usus* est hic non *usus facti* sed usus juris. Cfr. Palmieri, n. 104.

Ordini (exceptis FF. Minoribus et Capuccinis, quorum Ordines tali jure frui nequeunt) si ita libero arbitratu judicarint faciendum.

d) Abdicatio ista administrationis et usus rescinditur ipso egressu ex Instituto; quandiu autem vota tenent, firma manet nec irrita fieri potest. Licet tamen eandem ab initio statuere revocabilem, verum ea facultate licite uti nequeunt simpliciter professi, nisi accedente beneplacito Apostolicae Sedis [1].

e) De *ipso dominio radicali*, excepta renunciatione quam infirmavit c. Trid. s. 25. c. 16 *De Reg.*, disponere possunt per *actus inter vivos*, cum licentia Superioris Generalis, qui videtur, nisi obstent Constitutiones, suam facultatem delegare posse Superiori locali; ad *testamentum* [2] autem condendum nulla est petenda venia.

Quid in Belgio, Hollandia?

N. B. In Belgio tamen et Hollandia poterunt simpliciter professi bona sua, cum facultate Superiorum, etiam administrare, propter jus peculiare descriptum n. **243**.

Corollaria.

246. 1. Simpliciter professi possunt *per testamentum* disponere de dominio, atque etiam, ante professionem, definire cuinam prodesse velint usumfructum. Ergo ipsis licet et ante professionem stipulari sibi aliquot *Missas* sua ipsorum gratia celebrandas, et testamento curare ut quaedam recitentur *in suffragium suae animae*.

Possuntne testando sibi cavere de suffragiis?

Mutare administratorem?

2. *Revocare nequeunt* per se *cessionem* usus et administrationis. Ergo nec possunt, facta professione, *mutare administratorem* sine venia S. Sedis.

Non erogare redditus?

3. Verum, eo quod debeant ante professionem cedere usumfructum quibus ipsis placuerit, non videntur nobis prohiberi quominus statuant hos fructus non esse expendendos sed *accrescere debere suis bonis*. Unum enim voluit S. Sedes, ut ante professionem definirent quis fieret usus reddituum; non autem praecepit, si quid opinamur, annuam eorum erogationem. Contra tamen, R. P. Angelus a SS. Corde.

---

[1] Piat, I, p. 240, transferens huc quod S. C. Ep. et Reg. 12 jul. 1861 (Bizz p. 847) statuit de aliqua Congregatione religiosa. Quod confirmatur ex responso dato Trappensibus (qui tunc non emittebant nisi vota simplicia) 20 dec. 1861, et regimine plurium Congregationum. Bizzarri, p. 64, ad 1, p. 859. 860 et litt. S. C. 30 dec. 1882, *Col. P. F.* n. 2090.

[2] Ita ex decreto ut habetur apud Bizzarri, p. 847. Et quamvis *Col. Prop. Fidei*, n. 2090 paulo aliter referat hanc sententiam, videtur praeferenda lectio Bizzarri quae confirmatur responso S. Congr. Ep et Reg. 2 mart. 1894 ad 11 « Pro condendo testamento, sorores (Cordis purissimi Mariae) etiam professae non indigent facultate Superiorissae generalis. » Battandier, *Guide canonique*, p. 109; et *Acta Conc Americae latinae*, n. 333.

Aliter tamen dicendum est de regularibus sollemniter professis in Belgio et de Scholasticis Societatis Jesu. Istis, ad condendum testamentum, opus est venia Superioris, ne violent paupertatis votum.

247. **Quaeres**, quid si ob mortem vel aliam causam *necessitate cogantur* mutare administratorem? *Quid si opus sit mutare administratorem?*

R. Scriptor periodici *Monitore* autumat adeundam esse S. Sedem.

Nobis videtur distinguendum duplex necessitatis genus. Est enim prior, magis absoluta necessitas, si, quia vita sit fur-ctus vel munus dimiserit, nullus jam fuerit administrator. Putamus simpliciter professis tunc fas esse ut in locum demortui alterum sufficiant, assentiente Superiore, quo legi obedientiae [1] fiat satis. Talis enim delectus imperatur ipsorum paupertatis ratione, nedum huic adversetur; nec aliqua vetatur sanctione. Id confirmatur regimine Congr. Passionistarum. Cfr. n. **250**, 1.

Si vero altera interciderit necessitas abrogandi munus administratori reo vel imperito, existimamus opus esse beneplacito S. Sedis, quod tamen, si nullam res ferat moram, fas erit interea praesumere.

Talis enim abrogatio est actus administrationis presse dictus [2], qua voto suo prohibentur simpliciter professi. Ac sanxit S. Congregatio ne, se inconsulta, uterentur jure revocandi si quod sibi reservassent. Cfr. **245**, d.

248. **Quaeres**, quid si, *post factam professionem*, **supplendae sint dispositiones**, v. gr. obveniente nova hereditate? *Quid si, post vota, supplendae sint dispositiones?*

R. Non semel, in definiendo simili regimine voti paupertatis in Congregationibus religiosis, S. Sedes hanc intexuit clausulam: « Quod etiam dicendum erit de bonis quae post professionem titulo hereditario eis obvenerint. » His verbis, non valde perspicuis, videntur leges omnes superius datas traduci ad bona acquisita post professionem. Putamus itaque fas esse de iis cedere usum et administrationem cui maluerint, saltem cum venia Superioris. Hanc tamen stricte requiri ex voto paupertatis, nolimus contendere [3].

Quin immo, si ante vota dispositio fuerit omissa, arbitramur eam quam primum suppleri posse et debere.

249. **Quaeres**, quid si simpliciter professus bonis propriis utatur *sine venia Superioris*, ubi haec requiratur? *Dispositio de bonis propriis, sine venia Superioris, est valida.*

Actus hujusmodi illiciti sunt, non tamen irriti, cum lex eos non diserte infirmet. Suntne autem ad arbitrium Supe-

---

[1] Id exigi voto paupertatis minus nobis constat.

[2] Hoc vitio illicitae administrationis affici putabat scriptor *Monitore* omnem administratoris delectum qui sine venia S. Sedis fieret post emissa vota.

[3] Hinc enim graves scriptores, C. d'Annibale, Lucidi (cfr. n **250**, 3) autumant jurium cessiones per se non adversari voto paupertatis; illinc autem de ipso radicali dominio inter vivos professi disponere vetantur sine venia Superioris. Hic similis agitur dispositio reddituum.

rioris revocabiles? Ita autumant Suarez [1] et Schmalzgrueber [2]. Melius tamen cum C. de Lugo [3] considerabis, utrum jam translatum sit *jus in re* an mere concessum *jus ad rem*, ita ut promissione sit astrictus religiosus. Promissionem seu obligationem assumptam irritam facere potest Superior ex vi qua pollet in subditi voluntatem, tertiae autem personae non valet eripere *jura in re*.

Quare nec fecerit contra justitiam qui res illicite datas accipit et retinet. Cfr. Palmieri, n. 102. 103.

Votum simplex paupertatis in Congregationibus.

250. III. **De voto simplici paupertatis in Congregationibus:**

Variant Constitutiones.

1. Imprimis considerandum est quid ferant Constitutiones receptique usus. Variare enim hanc disciplinam testatur Lucidi, *De visitatione*, II, c. 5, § 8, n. 319, sqq. subjunctisque exemplis confirmat.

Sodales *Cong. Cleric. SS. Crucis et Passionis D. N. J. C.* disponere debent de proprietate et de usufructu bonorum suorum in gratiam alicujus personae conjunctae vel alterius, qua deficiente, rursus ipsis licet alteram designare; egressi vero e Congregatione bona sua recuperare valent; *in Congr Presbyt. SS. Redemptoris*, retinent dominium bonorum suorum, de iis in gratiam conjunctorum vel Instituti disponere debent; usumfructum vero deputare possunt ad usum quem probaverit Superior. Cfr. plura, apud Lucidi l. c.

2. Satis saepe idem regimen inducitur quod est commune simpliciter professorum in Ordinibus religiosis Cfr. *Coll. Prop. Fidei* n. 2090; *Acta Conc. Amer. latinae*, n. 333, Battandier, *Guide canonique*, n. 125.

Quid si sileant?

3. *Silentibus Constitutionibus*, c. d'Annibale, III, 219, existimat voto paupertatis per se non repugnare dispositionem qua abdicatur dominium radicale; et Lucidi, *De visit.* t. 2, c. 5, § 8, n. 317 autumat: « Si nihil specialiter in ipsis Constitutionibus Instituti de quo agatur sancitum fuerit, et *valide* et *licite*, qui simplici paupertatis voto tenetur, disponere poterit pro *libitu* suo de bonis ad se spectantibus. aut post vota simplicia emissa sibi delatis, modo id non faciat ad suum commodum. » Quod n. 318 confirmat ipse responso S. Congr. Ep. et Regul., in Anagnina, 1853.

Votum simplex FF. Conversorum.

251. Quaeres, quid de voto simplici paupertatis quod faciunt v. gr. **Fratres Conversi** plurium Ordinum.

Disciplina istius voti colligenda est ex propriis Ordinum legibus et moribus.

---

[1] *De Religione*, tr. 10, l. 4, c. 6, n. 12. — [2] In l. 3, t. 35, n. 8-10. — [3] *De iustitia et jure*, d. 3, n. 80. 81.

III. De morali voti paupertatis consideratione et de vitio contrario

252. Omissa altera vi, minus universali, qua Deo promittitur abjectio rerum superfluarum, votum paupertatis huc spectat, ut quis religione prohibeatur, saltem plene et licite exercere jus dominii. Huic obligationi contrarium est vitium *proprietatis*, quo religiosus *in rebus temporalibus* versatur quasi haberet (i. e. tali animo), jus quod Dei causa a se abjudicavit

Obligatio voti quo spectet?

Vitium proprietatis.

Contra votum itaque *externe* peccabitur actibus exterioribus qui ex hujusmodi animo manant; *interne* vero, ipso *animo* vel *desiderio* actus vetiti, minime vero mero affectu ad res temporales, nisi tantus evadat ut in proximum ducat periculum peccandi contra votum.

Peccata externa.

Interna.

253. 1. **Species moralis** *per se* tota quanta pertinet ad virtutem *religionis*.

Species moralis. Proxime adversatur religioni.

Estne virtus paupertatis.

Immerito hic non pauci, post Gury, II, 155 [1], finxerunt specialem aliquam virtutem paupertatis. Profecto, quae consueta est vis regulae supernaturalis (S. Th. 1, 2, q. 63, art. 4), ex voto et ex suscepto statu ipse modus seu medium virtutum variare poterit. Sic, qui studiose colit paupertatem, laudem habebit illius *modestiae* quae ad temperantiam refertur et moderatur usum rerum humanarum, vel *humilitatis*, vel *patientiae*, etc. Nulla autem est virtus specialis paupertatis, cum *per se* sit indifferens uti vel carere divitiis, harumque abjectio non propter se commendetur. « Non paupertas secundum se bona est, sed in quantum liberat ab illis quibus homo impeditur quominus spiritualibus intendat. [2] » Cfr. Suarez l. c. c. 2, n. 6; et Bucceroni, *Instit. theol. mor.* t. 2, p. 75, n. 31.

2. Itaque peccatum contra votum proxime est contra *religionem*. Poterit autem, ex *affectu* vel *objecto* etiam alteri virtuti adversari, et potissimum *justitiae*.

Accedentes species.

Porro peccatum religiosi est *injustitiae:* tum quando sibi usurpat aliquid ex bonis jam a monasterio possessis, ut patet; tum etiam, teste Suar. l. c. c. 6, 12, quando usurpat ut propria illa quae monasterio acquirere debebat. Hujusmodi sunt omnia quae acquirit sollemniter professus aut alius cujus votum paupertatis aeque late pateat, dum quaedam patrimonialia non raro, ut dictum est, in simplici voto excipiuntur. Ratio conclusionis est, quia, ait Suar.

---

[1] Cfr. v. gr. Ballerini, ad hunc locum, ex quo apparet ficticiam istam virtutem talem esse contra quam peccari non possit; vel R. P. Angelum a S. Corde, qui, n. 250, definit hanc virtutem ac si esset in nobis sensus quidam specialis quo in bona temporalia feramur, dum uno voluptatis vel honoris studio ea appetimus.

[2] S. Thomas, l. 3, *Contra Gentiles*, c. 133.

l. c. ex voto et pacto cum religione, huic professus acquirere tenetur; et ideo, si suum illud fecerit, *saltem* violat *obligationem* justitiae. Si tamen aliquid *datum fuerit* religioso ea lege ut monasterio non acquiratur, religiosus sibi rem usurpans vitium commiserit proprietatis, non tamen injustitiae. Sanchez, l. c. c. 20, n 8; Palmieri, l. c. n. 112.

Materia remota. Varii casus.

254. *Materia remota* voti paupertatis est *bonum temporale* i. e. res *temporalis*, *externa*, *pretio aestimabilis*. Non ergo *honor*, *fama;* nec *Missae applicatio,* nec *reliquiae* nisi ratione reliquiarii; neque, saltem ex consuetudine, *manuscripta*; bene tamen *tabula* jam *picta,* vel *opus arte factum.* Si tamen ab initio deputaveris opus faciendum extraneo, praesertim si is materiam subministrarit, censeris merum praestitisse obsequium: quod non repugnat paupertati.

Materia proxima.

255. Materia *proxima* vero, est in primis, ex definitione, *proprietas* vel saltem *usus independens*: quo re utaris quasi jure tuo. Prohibetur enim religiosus *rem tanquam propriam possidere,* vel *re tanquam propria uti.*

Possidere tanquam propriam, est pro se seu nomine proprio sibi asciscere jus in illam rem.

Uti tanquam propria, est rem tenere, adhibere, absumere independenter a legitima facultate. Usus dependens, saltem rerum quae non superfluae sunt, voto non respicitur.

Exempla vitiosae proprietatis.

256. Nisi ergo debita licentia honestantur, vitium proprietatis continent hi actus:

1. *Acquisitio.* Facile tamen praesumi potest licentia acceptandi quod cedat in utilitatem monasterii. Palmieri l. c. n. 138.

2. *Donatio* et *Renunciatio* juri jam acquisito. Si autem mere abnuas eleemosynam, donationem nondum acceptatam, caritas quidem, non autem paupertas laedi possunt.

3. *Permutatio.* Si tamen fiat rerum fungibilium ejusdem rationis, ut, per se, si auream pecuniam commutes argentea, id vix videtur repugnare voto. Ac quarumlibet rerum prorsus similium permutatio vacabit culpa gravi. Minor etiam culpa inest permutationibus rerum similium quae fiunt inter fratres ejusdem conventus, et facilius praesumi potest licentia, quam si tradantur extraneo. Palmieri, n. 125. 126.

4. *Absumptio.* Quod si cibum vel potum apud *ipsos externos* acceptum absumpseris (secus si domum feras), *probabiliter*, secundum C. de Lugo *De just. et jure*, d. 3. n 53, non feceris nisi *usum facti* quo non laeditur votum paupertatis.

5. *Mutuum et Commodatum.* Sed in breve tempus, si certa sit restitutio, id non erit grave, et rursus minus grave, si detur fratri quam si extraneo.

6. *Depositum* proprie dictum (non simplex quaedam

praestita rei custodia) aliis videtur voto repugnare, cum inferat susceptam obligationem cui plene satisfacere nequeat nisi proprietarius (Molina, *De Contractibus*, d 525, n. 3) ; quod alii negant, cum non contineat actum dominii in rem depositam. Suarez, l. c. c. 11, n. 45 ; Génicot, II n. 935.

7. *Usus* ad alios fines quam qui *taxative* sint a Praelato expresse vel tacite indicati ; et proin negligentia lata [1] in utendis, consumendis rebus quarum, ut v. gr. chartae, olei, dispositio rationabili religiosi arbitrio permittitur. Cfr. Lessium, n. 79 ; Laymann, l. c. n. 6.

8. *Retentio* rei ultra tempus ad quod conceditur : ut si diutius retineas libros usus communis : hoc tamen non erit grave, praesertim si alter qui indigeat facile detentorem agnoscere possit. Multo magis paupertati adversatur *occultatio* ne Praelatus rem auferre possit.

Contra votum fecerit ex animo proprietatis qui rem aliquam, etiam cum venia obtentam, *ideo* clavibus obserat ne a superiore auferri possit. Si ex alio fine, v. gr. ne alii importune videant, ne Praelatus inferior illi qui permisit petat revocationem facultatis, votum non violabitur, nisi hoc pacto venia existimetur data ut nihil Superiori immediato sit clausum. Palmieri, 148, et C. de Lugo.

257. Contra, vitio proprietatis non inficiuntur : *Exempla actuum qui non adversantur paupertati.*

1. *Administratio* rei alterius, hujus nomine facta : potest tamen repugnare obedientiae et religioso statui.

2. *Destructio* rei (probabiliter). si *mere* facias animo dammificandi. Deest animus propriae utilitatis quae habendi juris animo continetur. Sed adversabitur justitiae.

3. *Acceptio pecuniae in usum pium* determinatum ; vel etiam, ut probabile est, in *opera pia* quae religiosus definire possit. Si autem ad arbitrium possit in usus etiam

---

[1] « Ut si vestes, quae ad annum durare possent, sua lata culpa intra sex menses consumantur, ita ut conventus ad novos sumptus faciendos obligetur. Idem dici potest de libris, de charta, oleo et similibus, in quibus majorem curam debet Religiosus habere, quam si esset eorum dominus, cum solum habeat usum facti, et non possit pro libito ea consumere. Haec tamen obligatio non facile perveniet ad peccatum grave in usu earum rerum ob quas conventus in bonis communibus detrimentum non sentit, ut si ex eleemosyna accipis vestem ab amico, vel aliqua comestibilia cum licentia, quae tamen ob tuam negligentiam corrumpuntur et destruuntur : in aliis tamen, quae ex bonis communibus participamus, diligentiores debemus esse, et eo magis ad eorum conservationem attendere, quod liberalius communitas ipsa providet et fidit nostrae curae, non numerando, vel mensurando, chartam, oleum, candelam et alia, sed nos singulos quasi oeconomos et administratores rerum communium constituendo, ut nobis juxta nostrum arbitrium et conscientiam de rebus necessariis provideatur, nulla petita aut reddita ratione de modo quo consumuntur. » Cfr. C. de Lugo, l. c. n. 169.

profanos res adhibere, reapse accepit commoditatem se gerendi ut dominus : quod est contra votum.

4. *Administratio Beneficii :* cum sit temporale consequenter annexum. Bouix, II, p. 539. 540.

De religioso autem promoto ad beneficium, cfr. infra, parte 8, ubi de ministeriis.

5. *Possessio bonorum in communi.* Hoc suo jure possidendi non possent, postulante civitate, cedere Regulares, sine assensu Pontificis, ne praejudicium afferrent immunitati ecclesiasticae.

Quid si recuses res oblatas?

258. Quaeres an violet votum qui recuset res ab extraneo oblatas?

R. Affirmative, si jus erat Religioso et consequenter monasterio acquisitum : ut si agatur de legato, de stipendio operis praestiti.

Negative, si est mera eleemosyna, donatio nondum acceptata : quia tunc de nulla re disponitur, cum nullum sit Monasterio jus acquisitum. Sed si sine ratione facias, id erit contra caritatem.

De Procuratoribus, etc.

259. *Nec procuratores*, *oeconomi*, *administratores, praelati inferiores* quicquam possunt expendere, contra ac regula ordinis, voluntas superiorum, vel consuetudo postulaverit.

« Ratio est, quia non sunt domini bonorum communium, sed tantum administratores. Laymann, l. 1, n. 8, ex S. *Th.* » Ita Busenbaum. Quid autem ipsis Superioribus sit faciendum, cfr. infra, ubi de Praelatis.

Licentiae utendi vel expendendi

260. Licentia qua arcetur vituum proprietatis :

Legitimus auctor,

1. Proficisci debet *a Superiore* vel *Officiali* cujus est *provincia;* et a proprio quidem religiosi Superiore. Quare, nisi regulae subdant hospites Superiori domus in qua versantur, is non poterit veniam facere nisi iis religiosis qui, in domo cui praeest, habeant domicilium vel quasi domicilium. Cfr. Sanchez, *in Dec.* l. 7, c. 19, n. 41 ; Laymann, l. c. n. 14.

Modus,

2. Non potest *fraude* vel *vi illata* extorqueri. Sin minus concessio, utpote gratuita, foret irrita. Cfr. nostras *Quaest. De justitia*, n. 311. 315.

Genera.

3. Potest esse *generalis* vel *specialis; expressa*, cum datur conceptis verbis, sive pro casu speciali sive in universum; *tacita,* cum Praelatus, rei conscius, non prohibet, *etsi facile* loqui posset. Ea etiam ratione explicantur usus, qui in certis Religionibus vigent, nonnulla recipiendi vel expendendi sine venia petita. Quare abolitio hujusmodi consuetudinis manet semper in potestate Praelati.

De licentia praesumpta.

Potest etiam esse *praesumpta*, ex rationabili interpretatione voluntatis Superioris.

Praesumptio porro ista plane est legitima, in adjunctis ubi Praelatus, prudenter libratis factis, judicatur nec *rei*

obstare, seu substantiae facti nec *modo* quo agas, non prius petita venia. Tunc enim facis, non ex animo habentis jus sed ex virtuali voluntate Superioris cui, in ipso actu, te prodis obnoxium.

Contra, si ipse rogatus rem detrectasset, perspicitur omnem deficere licentiam. Invitus est Praelatus *quod ad substantiam*.

Quid autem, si hinc quidem annuisset, illinc vero putandus est repugnare quominus ipso inconsulto feceris? Actum esset de disciplina religiosa si id semper excusares: jam enim ad nullum fere usum rationabilem opus foret rogare veniam. Quocirca, ut causa prudenter definiatur, examinandum praeterea est utrum in Praelato conjiciendus sit is animi habitus quo *absolute* nolit rem a te sine licentia usurpari, an mere, cognita tua negligentia, repugnaret praetermissioni debitae formae. Hoc posteriore casu, est invitus duntaxat quod *ad modum* et facis contra obedientiam; priore vero, dicitur *ratione modi invitus quod ad substantiam*, et factum adversatur voto [1].

Porro, ex affectu quo fertur in subditum, ex libente animo quo rem concederet, facilius judicabitur Praelatus non invitus nisi quod ad modum tantum.

Contra, si regula, ut in Societate Jesu, vult ut Superior conscius veniam faciat, saepius erit, ex ipso modo, invitus quod ad substantiam.

Displicentia quae videtur fore gravis vel levis pro signo haberi potest alterutrius repugnantiae. Sed si rationabiliter praesumpta fuit licentia, Superioris dissensus non efficit ut aliquid contra votum sit commissum.

An de praesumptione monendus Superior?

Post factum autem, monere Superiorem semper decet, nec raro per regulam injungitur. Id tamen omittere non adversatur paupertati, nisi res, non plane praeterita, habeat aliquem tractum successivum: ut si agatur de retinenda re accepta ex praesumpta facultate.

Quandiu valeat licentia?

4. *Quod ad tempus*, « Licentia ab antecessore praelato data, quando officio suo functus est, per se non exspirat; ipse tamen sibi pro tempore posteriore licentiam dare nequit; ita saltem in Soc. Jesu. » Lehmkuhl, I, 525_3.

Quid de dissensione inter praelatum majorem et inferiorem?

261. Quaeres, quid si de licentiae opportunitate ab minore Praelato dissentiat major.

R. Valet per se Praelatus major modum statuere jurisdictioni inferioris; idque licite, ob justam causam [2]. Quare in ejusdem potestate est infirmare licentiam Praelati inferioris, tam antecedenter quam consequenter.

---

[1] Cfr. Suarez, *De Religione*, tr. 7, l. 8, c. 11, n. 11; Sanchez, *In Decal.* l. 7, c. 19, n. 15; Laymann, l. 4, tr. 5, c. 7, n. 4; C. de Lugo, *De Justitia et jure*, d. 3, n. 158.

[2] Cfr. Suarez, *De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 2, n. 22-24.

2. Id tamen non est putandus fecisse nisi clare dixerit; ita ut ne ipsa quidem *prohibitio* satis prodat infirmationem facultatis factae a Praelato inferiore.

Minus etiam licentia *negata* a Praelato superiore ab inferiore *invalide* concedetur. Sed per *celatam* repulsam, praesertim si regula praecipiat manifestationem. peccabitur, etsi *per se* non graviter, contra debitum obsequium. Ita Lehmkuhl, t. 1, 525.

Licentia est aeque interpretanda.

262. Prudenter pensandum est quae sit **factae veniae vis ac virtus.** Quod magis quibusdam patebit exemplis.

Exempla.

1. Licentia quae est ad definitum usum, ad alterum non valet. Quare cui *usus* est permissus non licet *permutatio* rerum quarum utilitates sint formaliter variae; nec qui *dare* potest jus habet *vendendi*, cum id addat pretii acceptionem. *Vendere* autem poterit is cui fas est *dare et accipere.* C. de Lugo, d. 3, n. 159.

2. Is cui licet pecuniam *ad honestos usus* impendere ludere ea potest, modo lusus deceat religiosum atque id non repugnet Ordinis moribus [1]. Tunc etiam, ex rationabiliter intellecta licentia, exponere possis id quod lucratus fueris, *saltem durante eodem ludo*, immo etiam alia vice, non nimis distante, si id postulet quaedam humanitatis et urbanitatis ratio.

3. Licentiam cuipiam concessam *dandi* aut *accipiendi*, quando ex Superioris declaratione vel consuetudine Ordinis censetur facta erga omnes indiscriminatim, sequitur in aliis facultas consequenter accipiendi aut dandi. Atque, ex sent. P. M. Vitelleschi, talis est in Societate Jesu, ni aliter dicant, mens Superiorum, modo bona fide agatur, neve velint alii per aliquem ut per medium indirecte inter se munera commutare. Cfr. C. de Lugo, l. c. 165 qui refert responsum P. Generalis.

4. Licentia data accipiendi plura numero *imagunculas*, *rosaria*, *numismata* aut alia hujusmodi, est, tacita licentia ea distribuendi. Sanchez, l. c. c. 19, n. 70; Laym., l. c. n. 4.

5. Ex tacita vel praesumpta licentia possunt religiosi, si praelatus adiri nequit, modicas facere eleemosynas, in *gravi* pauperis necessitate, aut quando id ad aedificationem videtur pertinere. Sed contradicenti Praelato est acquiescendum, nisi pauper ex extrema necessitate jus habeat. Palmieri, l. c. n. 139.

Idem dicendum de levibus *donationibus* quae quasi debitae sunt ex gratitudine. si religiosus quaedam bona habeat sibi ad usum concessa. S. Alph. l. 4 (5), n. 21.

---

[1] In non paucis Religionibus, pecuniam ludo exponere non habetur pro honesta recreatione.

6. Quando certa vis rerum ita in sustentationem datur religioso ut neque monasterium quid debeat supplere, neque ipse reddere rationem, sive intra, sive extra claustra versetur, data censetur facultas donandi cui libuerit id quod *parcius vivendo reliquum* obtinuerit.

263. Quaeres, quid si **licentia indebite data** fuerit? *De licentia indebite data,*

Resp. Distinguendi sunt casus :

1. Si *indebite* quia *involuntarie*, quatenus subditus intulerit vim et metum, vel fraude deceperit Superiorem ita ut error causam dederit consensui, *licentia nulla* reputatur et religiosus ea utens committit vitium proprietatis. *Ex vi et metu.*

2. Si, quia *deest* ad talia *potestas* in concedente, rursus nihil efficiet hujusmodi licentia. Observes tamen non censeri per se invalidam licentiam quam Superior ex lege dare prohiberetur. Quare subditus cum tali licentia operans, ex alio fortasse capite, sed non ut violans paupertatis votum argui potest. *Ex auctore.*

3. Si licentia est injusta ex *parte objecti :* *Ex objecto.*

a) Vel *injusta* agitur *acquisitio*. V. gr. est licentia ad furandum, vel acceptandum ab aliquo qui dare nequit : ex sententia Suarez, tr. 7, l. 8, c. 11, n. 15, et plurium, licentia ista, cum hoc efficiat ut non jam arbitratu suo quis agat, impedit vitium proprietatis : quod alii negant, arguentes ex invaliditate talis licentiae. Nobis verior videtur sententia Suarezii.

b) Vel agitur *mala alienatio*. V. gr. est licentia data ad usus vanos, turpes, vel ad superflua emenda. Alii tunc, ut Sanchez *in Dec.* l. 7, c. 19, n. 21, negant hanc licentiam valere. Quare facere contra votum religiosum qui tali uteretur licentia, alium autem qui rem accepisset teneri obligatione restitutionis. Praelatum enim non esse dominum sed merum administratorem ad usus honestos. Quae sententia magis placet S. Alphonso, l. 4(5) n. 30. 31.

Alii cum C. de Lugo, d. 3, n. 136 sq., tenent licentiam hanc valide dari. Quandiu enim Praelatus agat intra fines facultatum suarum, censetur, sic dicunt, valide operari (quamvis non semper licite) nisi nullitas demonstretur. Porro incassum (contra Piat, t. 1, p. 255) citari Trid. s. 25, *De Regul.*, c. 2 [1], facile ostendit C. de Lugo, l. c. n. 138. Quod videtur verius. Quare locus non est restitutioni, nec religiosus committet vitium proprietatis aut poenas luet religiosi proprietarii. Sanch., l. c. n. 25.

Ipse C. de Lugo, n. 139-143 autumat non esse *obligationem* in Praelato qui *generalem* dat licentiam aliquid ad quemlibet usum expendendi, ut excipiat usus istos inhonestos. Quare, ex adjunctis dijudicandum erit utrum religiosus qui, tali fretus licentia, male expenderit, invalide an tantum illicite egerit, proindeque recipientes teneantur necne restitutione. Quantum praeterea sit resti-

[1] Hoc capite excluditur peculium. Cfr. infra.

tuendum, id, pro bona vel mala recipientis fide, variabit secundum regulas generales Cfr. S. Alph. 31, Palmieri, l. 1, n. 151. 152.

Vis promissionis factae a Praelato.

264. *Promissione* qua *praelatus* religioso spoponderit se aliquid ipsi vel alteri daturum, vel tali modo re usurum, nequit (ante acceptationem tertii) teneri ex *justitia ;* licet quod ad promissionem donandi post mortem contradicat S. Alphonsus, l. 4 (5), 22, post Sanchez, *in Dec.*, l. 7, c. 9, n. 13. Ratio est, quia paupertatis voto impeditur religiosus, quominus jus adversus praelatum acquirat. Sed si honesta sit promissio, hic veniali *fidelitatis* obligatione tenebitur. Cfr. Palmieri, l. c. n. 155.

Quae materia grave faciat sacrilegium.

265. Ut nunc dicamus de gravitate reatus qui *per* se inest in voti istius violatione, i. e. **gravi sacrilegio**, non de accidentali etsi frequenti accessione injuriae, recolendum prius est duplex posse esse voti objectum. Deo enim promittitur vel *status paupertatis*, haec, inquam, ratio vitae quae hominum est exiguae fortunae ; vel *abdicatio dominii* saltem actualis.

Ambo plerumque conjunguntur. Possit tamen, in seculo v. gr., prioris tantum rationis voveri paupertas, etsi solitus sit praeterea abjudicari usus independens a voluntate Confessarii. Nec plane constat in religionibus hanc priorem rationem, qua superflua excluduntur, sub votum per se subjici. Cfr. n. 240.

Contra obligationem vitae pauperis,

1. *Obligationi agendi vitam pauperem graviter adversatur* quicquid, in morali existimatione, videtur huic vitae notabiliter derogare, i. e. sumptuosus tenor vitae, praesertim habitualis. Quid autem sit nimium, aestimandum est ex ipso gradu promissae paupertatis. Hoc affert C. de Lugo exemplum, si religiosus Societatis Jesu habeat « ornamenta serica ad lectum, vel triginta indusia linea ad suum usum privatum. » Cfr. de hac re C. de Lugo, d. 3, n. 183-188.

Exclusionem proprietatis. ?

2. *De peccato illicitae proprietatis* [1].

Sententia communior.

a) Multae sunt sententiae. Attamen, ob extrinsecam patronorum auctoritatem, concedi potest in *sententiam communiorem*, secundum quam eadem quantitas quae furtum constitueret grave gravis judicanda est laesio Religionis in profitente paupertatem [2].

Duplex ejus ratio.

Haec ipsa regula magis declaranda est ; namque furti est materia sive *absolute* sive *comparate* gravis.

Jam vero, nonnulli, R. P. Palmieri, l. c. n. 123, Génicot, *Theol. mor.* II, 98, plerisque tamen dissentientibus [3], autumant sumi posse materiam *absolute* gravem.

---

[1] Cfr. Supplementum VII, in altero tomo. — [2] C. de Lugo, d. 3, n. 170.
[3] Cfr. Lehmkuhl, II, 529.

Id erit omnino tutum in Religione cujus probati scriptores hanc normam tradiderint. Ad hanc tunc existimari potest accommodata intentio voventium, qui possunt, non quidem in gravem convertere materiam levem, sed extenuare obligationem quae per se responderet materiae et majorem statuere ad peccatum grave necessariam quam quae per se requireretur.

In Ordinibus autem ubi severior recepta est doctrina, cautius hanc sequentur religiosi, nisi constet de nimio rigore. Nobis enim videtur superius recitata opinio a vero esse aliena; et nonne possunt Praelati religionis adhaerere alteri sententiae, quae magis est communis, et exigere ut sic intelligatur paupertatis votum? Ita etiam Génicot II, 98 fine. Cfr. *Supplementum* VII alterius tomi.

Sententia nostra.

b) Ut nostram jam aperiamus mentem, similitudinem aliquam furti et peccati contra paupertatis votum non negamus, atque ita communius placitum non plane deserimus, verum in hoc est reponenda tota, quod ambae, justitia et paupertas, respiciunt *proprietatem*, *modo* tamen *contrario:* prior ut eam *alteri* serves sanctam, posterior ut eam *a te* abjicias. Quaestio igitur formaliter huc recidit: quanam quantitate fiat gravis *acquisitio qua talis*. Quod aestimandum arbitramur *ex condicione acquirentis*, i. e. ex condicione in qua, ex sua professione, versatur religiosus qui peccarit. Estne haec, ut in Societate Jesu, honesti sacerdotis, comparate ad honestum sacerdotem *per se* erit accipienda materiae gravitas.

Et re quidem vera, si arguas ex analogia justitiae et paupertatis, ut *consequenter* dicas, consideranda tibi est persona de cujus agitur proprietate; quae, cum prohibitio vetet hic, non *alterius* damnum, sed *proprium* lucrum, non est, ut in furto, persona laesa, si quae fuerit, sed persona acquirens, qua talis. Sic igitur, ex ipso quo uti solent principio, nostram depromimus conclusionem. Praeterea, ut *directe* arguamus, nonne pro alia cultus exterioris ratione, ipsa proprietas apparebit minus vel magis notabilis? Quid autem omnes cogitamus definire, nisi istud: quaenam sit *gravis proprietas?* Denique, sic commode explicatur, quomodo in Ordinibus qui profitentur majorem cultus exterioris severitatem, severius respondeant scriptores. Cfr. v. gr. Piat, I, p. 266-269, Angelum a SS. Corde, p. 297-300.

A qua sententia parum alienus videtur C. de Lugo, cum dicat gravitatem sacrilegae proprietatis potissimum aestimandam esse ex *disciplinae religiosae* exigentia, ita ut gravis materia ea sit qua per se graviter de hac disciplina detrahitur. Cfr. de Lugo, d. 3, n. 172 et 181.

Adjuncta quibus minuitur sacrilegii gravitas.

266. Sicut adjunctis fit ut major requiratur materia ad gravem injuriam, ita plura quae facere solent Praelatum minus invitum, extenuant gravitatem sacrilegii, ita ut majore ad letale peccatum opus sit quantitate rei. Haec porro sunt v. gr.:

1. Si agatur de *esculentis et potu*, praesertim ad praesentem religiosi usum. Minus enim haec abducuntur ab usu cui ex voluntate Superioris sunt deputanda. Nisi ergo res foret extraordinaria et pretiosior, id non erit grave. Cfr. C. de Lugo, n. 178.

2. Si usus duntaxat, non autem dominium usurpatur: tunc enim non rei sed usus est considerandus valor C. de Lugo, 177.

3. Multo major quantitas requiritur, cum religiosus disponit, sine necessaria licentia, de bonis quorum licite dominium servat. Tunc enim non tam res quam ipsa distributio seu administratio usurpatur; et si usus sit pietatis opus vel quid simile, vix *graviter* invitus erit per se Superior. Quare hic nobis videtur severius dicere Génicot, II, 98.

4. Praeterea, si tamen accedas ad sententiam eorum qui materiam considerant *comparate gravem* [1], levior per se erit culpa si, ex rebus communibus, illicite sumas tibi vel fratribus ejusdem domus quam si extraneis, vel si usum intendas utilem quam si vanum. Cfr. de Lugo d. 3, n. 173-176.

Per se non coalescunt sacrilegia.

267. Quaeres de coalescentia hujusmodi sacrilegiorum?

R. Nisi, ab initio, consulto modica accipias cum animo progrediendi ad materiam gravem, vel ex pluribus servatis concrescat gravis valor, sacrilegia parva, etsi saepe repetita, non videntur coalescere ita ut ob hanc causam fiant gravia.

De comitante injustitia.

268. Restat ut dicamus de **reatu adversus justitiam** qui saepe comitatur malitiam sacrilegii.

1. Prius observes ambas has causas esse sedulo distinguendas. Fieri enim potest:

Variis exemplis demonstratur hanc causam a sacrilegio esse distinguendam.

a) Ut sit *injuria sine sacrilegio*, i. e. sine voti violatione: puta rei alienae inferri damnum ex animo nocendi sine propriae utilitatis consideratione; furtum fieri cum licentia superioris;

b) Ut sit *sacrilegium sine injuria;* v. gr. « Cum religiosus alteri tradit quod sibi permissum erat consumere; cum concessum sibi in certum usum (rei destructivum) expen-

---

[1] Haec enim videntur negligenda esse eis qui respiciunt ad materiam *absolute* gravem.

dit in alium, cum libros, vestes, panes, similia sibi sumit, quae si petisset non fuissent negata, cum aliquid usu consumptibile accipit ab extraneis ». Palmieri, l. c. n. 141, ex C. de Lugo, d. 3, n. 181.

c) Ut *levis injuria* sit *gravis actus* proprietatis : utputa si a persona quae, attenta qualitate personae auferentis, leviter sit invita, religiosus sibi usurpet magnam vim pecuniae.

d) Ut, contra, *gravis injuria* sit *leve sacrilegium*, v. gr. si mendico modicam quantitatem surripias, aut si facias ex licentia praesumpta cui *non graviter* repugnat Praelatus. Cfr. C. de Lugo, d. 3, n. 171.

Definitur gravitas illius reatus.

2. Quod nunc attinet ad *malitiam quae justitiae adversatur:*

a) Haec non regitur principiis peculiaribus si de re agitur plane aliena, vel de Monasterii rebus extraneo tradendis.

b) Religiosus autem qui sibi vel alii domestico surripiat rem monasterii, non videtur, ut quidam volebant, tractari posse sicut filius familias. Obstat enim severitas disciplinae religiosae, minor facultas in Praelato, cum non sit dominus ; his addas bona monasterii nequaquam religioso tanquam heredi esse tribuenda sicut patris bona recipit filius. Quia tamen bona conventus in utilitatem cedunt religiosorum, benignius videtur eorum quam extraneorum aestimari posse causa, ita ut aliquanto (v. gr. $^1/_2$) augeas requisitam quantitatem. Cfr. C. de Lugo, l. c. 173; S. Alphonsus, l. 4 (5), n. 24.

Ex principiis generalibus de furto gravi,[1] quantitas variabit :

a) Pro *statu* monasterii et *numero* sodalium ;

b) Pro *qualitate* rei acceptae: in esculentis, vestibus, etc., major quam in pecunia requiretur quantitas. Immo qui sumendo unam rem parcit alteri ejusdem pretii quae sibi tradita fuisset, non violat justitiam ;

c) Pro *modo* acceptionis. Transferas huc dicta de coalescentia injuriarum.

An pigritia adversetur justitiae?

269. Quaeres, Quid de religioso qui se dedit **desidiae**? Plures existimant *pigritiam* istam adversari justitiae. Potius, cum Passerini, in 2, 2, q. 186, art. 7, n. 408, arbitramur non fuisse a religioso operas ex justitia promissas.

De facienda restitutione.

270. Perpetuum est, damnosam injuriam esse restitutione reparandam. Quare :

1. Religiosus qui damnum intulerit communitati *per se* tenetur *restitutione*. Hanc praestabit v. gr. convertendo in utilitatem Monasterii quae in alios usus licite expendere posset, aut excusando alias expensas quas licite posset ex monasterii bonis facere. Non tamen debet, contra ac

C. de Lugo, l. 4 (5), n. 168, autumare videtur, se ideo privare rebus ad usum suum moraliter necessariis, seu quae ad sui sustentationem referuntur (S. Alphonsus, n. 26).

2. Alter autem, qui acceperit quod injuste a religioso fuerit datum, *generatim* satisfacit restituendo rem ipsi religioso qui male expendit : quia ponit rem in eodem statu in quo invenit. Excipiunt DD. nisi timeat ne religiosus re sit abusurus. S. Alph. l. 4 (5), 31.

De casibus reservatis in hac re.

271. De reservatione peccati, consideranda est propria Ordinis disciplina. Saepe autem reservantur hi bini casus, qui, ex Clemente VIII [1] ab ipso praelato regulari reservari possunt :

1. « *Proprietas* contra *votum* paupertatis, quae sit peccatum mortale. »

2. « *Furtum* de *rebus monasterii,* sive conventus, in ea quantitate quae sit peccatum mortale. »

Priore ergo plectitur peccatum quod *contra religionem vitio proprietatis*, non aliter, committitur ; altero peccatum *contra justitiam* si fuerit *furtum* (non mera damnificatio) et *de rebus monasterii.*

De aliis poenis juris communis.

272. Adversus religiosos *proprietarios* qui res illicite *retineant*, hae praeterea decernendae statuuntur poenae (c. 1 et 6. *De statu monach.* (III, 35) ; Trid. s. 25, *De Reg.* c. 2) :

1. Si decedant sine paenitentia, privantur sepultura ecclesiastica, et pecunia (partem saltem, monet Laym. l. c. 22) est cum ipsis sepelienda.

2. In carcerem sunt detrudendi.

3. Biennio privantur voce activa et passiva. Cfr. Laymann, l. c. 1; Piat, I, p. 269.

IV. De Peculio

Notio peculii.

273. I. Prius dicemus de ejus **notione.** Peculium, *juridice* (c. Depositi 5. §. ult. D. *De Peculio*) est pusillum quoddam patrimonium. Hac voce enim designabantur olim bona quae servi aut filii separata a bonis patris familias possidere poterant. Apud *religiosos*, est quaedam derogatio illi vitae *communis* rationi [2], qua « bona quaecumque, emolumenta aliaque omnia, quae quovis titulo religiosis obveniunt, in usum religiosae familiae plene conferantur, et ipsum victum, vestitum, aliaque necessaria a Conventu in communi accipiant. » Schema 3 Conc. Vat. *De regularibus*. Porro ad duplex veluti exemplar referri possunt hae derogationes.

---

1 De his cfr. infra, parte 7, c. 3.

2 Altera ratio est, ut eodem Praelato et eisdem legibus seu regulis utantur omnes.

Etenim, vel *ex massa communi* quaedam bonorum portio distrahitur et tribuitur religioso, ut inde suo commodo et incommodo vivat; vel permittitur tenere quaedam bona *aliunde* accepta, — v. gr. bona quae ante professionem ad ipsum spectabant, — quae monasterio non incorporantur et quibus sibi consulat. Prioris generis peculium servat vitam communem quasi *in radice*, cum omnes ex massa communi accipiant; dum altero, si pro vestitu et victu et non pro aliqua tantum minoris momenti necessitate adhibeatur, communio penitus supprimitur. Cfr. Palmieri, n. 113. *Duplex modus detrahendi de vita communi.*

Describi ergo potest peculium : *Bonum pretio aestimabile, quod, separatum a rebus monasterii, religiosus ad suos usus sinitur possidere, administrare, detinere, praeter id quod praesens ipsius necessitas moraliter requirit.* *Descriptio peculii.*

Posteriora haec addimus verba, ne videamur cum pluribus, v. gr. Bouix II, 540, ita describere peculium, ut vestes quibus religiosus vestitur, necessarii libri, etc., sub eam cadant rationem et sic peculium vitari nequeat nisi velimus interire religiosum.

274. 1. Distingui debet peculium juris *perfecti* et *imperfecti*. Est perfecti juris, si factam ab initio veniam expendendi bona in proprios usus Superior jam non possit auferre. Est juris imperfecti, si facultas disponendi semper a Superiore circumscribi aut auferri possit. *Peculii species.*

Praeterea, 2. Ex vi concessionis, potest esse in *breve tempus* et quasi *per accidens* concessum, vel *diuturnum*, aut *perpetuum* et quasi *per se* moribus receptum.

275. *Non est peculium :* 1. *Patrimonium* cujus *simpliciter professi* retinent directum dominium : quia haec bona in eorum utilitatem et usus privatos non convertuntur. Palmieri, l. c. n. 114. *Exempla quibus specietenus tantum habetur peculium.*

2. Pecunia a religioso *in usus* honestos, *non* tamen *proprios*, expendenda, sive servetur a religioso, sive deponatur apud superiorem. Quae si in *pia* opera eroganda fuerit, non cadit sub votum paupertatis. Si etiam in alios usus, oportet ut accedat venia Superioris.

3. *Nec peculium* rogat qui a Superiore impetrat facultatem utendi in certum finem, v. gr. emendi libros talis argumenti, alendi parentes, etc., fructu alicujus suae industriae. Nam vel utilitas non est propria ; vel Superior, designando finem (praesertim si *specialis* sit facultas), censetur ipse uti subditi ministerio ad talem finem procurandum. Sed si passim facias sine gravi ratione, perfectioni paupertatis id adversatur.

4. *Non est peculium*, si utenda tradantur religioso vestes, libri, cetera mobilia quae personae, officio et statui congruant: sive a superiore haec proficiscantur; sive etiam

ab extraneis dono id accipiant, modo id tanquam domui datum intelligatur, et penes Superiorem sit usum subdito concedere vel etiam auferre. Tunc enim res moraliter censetur incorporata monasterio.

Sed qui sic meliora quam quae aliis competunt studiose sibi procuraverit, profecto de perfectione paupertatis aliquid derogarit.

Veri peculii exempla.

276. 1. *Peculii ratio inest* in *pecunia,* etsi forte apud Superiorem deposita, qua quis uti possit ad ea *sibi comparanda* quibus opus habeat ad *victum, vestitum, cubiculi supellectilem* et alia hujusmodi. Accedente tamen facultate Superioris, tali deposito acceptando et administrando non violatur paupertatis votum. Suarez, l. c. c. 11, n. 45; Sanch. l. c. c. 19, n. 50; Laym. l. c. c. 7, n. 4. *Excipe* si, ut in Societate Jesu, ex decl. P. Vincentii Caraffa, non possint Superiores hanc licentiam valide concedere.

2. Habetur peculium, ubi Religiosis vel Monialibus victus tantum tribuatur, vestitum autem labore manuum sibi comparare debeant.

3. Pariter ad peculium redit, si quis, habitualiter, ab ipso Superiore acceptam retineat *pecuniam* quam *in parvos usus proprios* proprio arbitratu convertat.

Quid de administratione rerum?

277. Quaeres, quid de administratione quorundam bonorum in commodum et incommodum monasterii?

R. Ab illa administratione abest quidem ratio peculii. Voluit tamen Conc. Trid. s. 25, c. 2. Reg. ut administratio bonorum stabilium conventus pertineret ad solos officiales eorumdem, ad nutum Superioris amovibiles. Quos ergo officio depellere poterit Praelatus, etiam, ut ait Laymann l. c. 12, si cum consensu capituli sint constituti.

Quid de vitalitiis?

278. Quaeres de vitalitiis, seu de iis quae per vitam alicujus Religiosi sunt ipsi vel monasterio praestanda v. gr a parentibus.

R. Ad peculium haec erunt ascribenda, si reddituum horum erogatio spectet aliquo modo ad religiosum.

Contra, omnis peculii species amovetur, et plane illud licet, si summae istae rebus monasterii misceantur atque a Superiore usibus communibus deputari possint, quamvis fortasse, ex quadam aequitate, prius respiciat ad necessitates religiosi cujus intuitu solvuntur. Schmalzgrueber, in l. 3 t. 35, n. 15-17. Cfr. decr. S. Congr. 22 aug. 1814, n. 10 apud Nervegna, p. 135.

Moralis et juridica aestimatio peculii juris perfecti;

279. II Jam de **morali** agendum est et **juridica** peculii **aestimatione.** 1. Peculium *perfecti juris* adversatur voto paupertatis religiosae, ut communiter intelligitur in praesenti jure. Manifesto enim usum continet independentem

2. Quod *ad alterum genus*, a) *Per se*, isti *voto* non repugnat. Neque isti peculio obstat *jus antiquum* *Juris imperfecti.*

b) Secundum sententiam quae plurium auctoritate [1], rationum pondere et decretis SS. Congregationum commendatur, peculium etiam imperfectum repugnat C. Tridentino, s. 25, *De Regular*, c. 2. Excluso enim omni usu vel administratione bonorum *immobilium*, etiam annuente Superiore, Concilium non permittit privatis religiosis usum *mobilium*, nisi eorum quae non sint superflua et respondeant statui paupertatis quem sunt professi.

c) Sed postea invaluerunt in multis Ordinibus consuetudines quibus indulgetur quoddam peculium. Consuetudines istae retineri possunt, donec S. Sedes reclamaverit vel ipsi regulares ultro ad vitam communem redierint. Ita probabilius Laym. l. c.; Bouix, II, p. 545; Mélot, p. 49, etc, contra nonnullos, ut Piat, I, p. 247, quem tamen conferas p. 249.

d) Etiam ex quibusdam constitutionibus approbatis permittitur minus perfecta vita communis.

280. 1. Consuetudo tolerabilis, cum non respiciat nisi *peculium juris imperfecti*, semper in rigore juris a Praelato *auferri potest*. Prudens tamen usus suadet, ut ii qui jam professi sunt non cogantur inviti ad vitam perfectam redire. Summopere laudandi sunt Superiores qui prudenter peculii usum removeant. *De jure et officio Praelati in hac re.*

2. Qui autem sinat in hac re labefactari religiosam disciplinam, aut sine urgentissima causa permittat peculii introductionem, non vacat mortali, secundum S. Alphonsum, ob innumerabilia mala quorum ansa sic datur. Cfr. Laymann, l. c. 13.

281. *Mens Ecclesiae* est ut ubique restituatur vita communis. Et ex litt. 22 apr. 1851 a Praef. S. C. Ep. et Reg. ad Generales Ordinum regularium missis [2]: **a**) In omnibus *locis Novitiatus* instituenda est perfecta vita communis; **b**) In locis professorii, educationis et studii, restitui debet perfecta observantia Constitutionum uniuscujusque Instituti, praesertim quod attinet ad paupertatem. *De mente Ecclesiae.*

V. De Munerum largitione

282. Quae supra, **263**, dicta sunt de valore probabili licentiae ad usus inhonestos datae circumscribi debent Const. Clementis VIII, *Religiosae Congregationis*, a° 1594, *Jura lata de hac re.*

---

[1] Suarez l. c. c. 14, n. 8; Vasquez, *De redditibus Ecclesiae*, c. 3. d. 11, n. 14; Lessius, l. 2, c. 4, d. 5; C. Petra, Const. v. Bened. XII, 11, 25; Schmalzgrueber, l. c. n. 14, contra Passerini, l. c. p. 598 sqq. et Sanchez, c. 22, n. 11, qui contendunt a superiore jure per hoc caput non esse recessum.

[2] Bizzarri, *Collect.* p. 903.

quam confirmavit et temperavit Urbanus VIII, Dec. *Nuper*, 1640, *quod ad largitionem munerum*. Itaque :

Juris dispositio de muneribus,

1. *Munera de iis bonis* quae vel sunt monasterii, vel ad quae monasterium jus habet vi principii : *quicquid acquirit monachus monasterio acquirit*, *prohibentur* fieri cuicumque personae, *sine justa causa et sine venia Superioris*, ad quam ex constitutionibus vel consuetudine requiri potest etiam consensus majoris partis communitatis. Nec fieri permittuntur nisi in moderata copia, atque ita ut nullum inferant notabile damnum communitati. De *levioribus esculentis, munusculis* sufficit licentia ore data, nisi tamen res cadat sub suspicionem ambitionis. Tunc enim opus est consensu communitatis, et scripta licentia Superioris.

Et munusculis.

Causae rationabiles

2. *Causae rationabiles* sunt, si munera fiant ex « gratitudine, conciliatione benevolentiae ejusque conservatione erga religionem vel conventum, et aliis ex sua natura actum virtutis et meriti continentibus » (Urb. VIII), v. gr. ex pietate, ut si religiosus parentibus indigentibus, cum Superioris licentia, opituletur per ea quae suo labore lucratur.

Quid de conviviis ?

Nec illicita sunt *convivia* in recipiendis benefactoribus, protectoribus vel Ordinariis, modo ne dedeceant statum religiosum.

Sanctio legis.

3. *Munera indebite recepta restituenda* sunt conventui ad quem spectant ; quod si fieri nequeat, conventui ejusdem Ordinis, qui vicinior sit loco ubi petita fuit absolutio.

4. *Ante factam restitutionem* casus est S. Sedi specialiter reservatus (sine censura). Qui tamen facultatibus fuerit impar, videtur absolvi posse modo promittat se redditurum quam primum futurus sit solvendo. Génicot, *Theol. mor.* II, 344.

5. *Contra religiosos* in hanc legem committentes, sancitae sunt : privatio dignitatum et officiorum, inhabilitas ad ipsa, et privatio vocis activae ac passivae. *Monitore Ecclesiastico*, VIII_2, p. 10-12 ; Palmieri, l. c. 153 ; Piat, t. 1, p. 262-266. Cfr. Rotarium, t. 2, l. 3, c. 3.

§ 2. *De Voto Castitatis*

S. Thomas, 2, 2, q. 186, art. 4. 6; ***Passerini***, *De Hominum statibus*, t. 1, in 2, 2, q. 186, art. 4, p. 492 sq. ; ***Sanchez***, *In Decalogum*, l. 5 ; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 7, l. 9; ***Lessius***, *De justitia* etc. l. 2, c. 41, n. 78 ; ***Pellizarius***, *Manuale*, etc., tr. 4, c. 3; *De Monialibus*, c. 4, s. 2 ; ***Rotarius***, *Theologia mor. regul.*, t. 2, l. 4; ***Schmalzgrueber***, in l. 3 Decr. t. 35, n. 44-51 ; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 3, p. 289 ; ***Bouix***, *De jure regularium*, t. 1, p. 1, s. 3, c. 2, p. 68-86 ; p. 4, s. 3, c. 5, p. 668 sqq. ; t. 2, p. 6, s. 5, c. 2, p. 566 ; ***Mélot***, *De Ordinibus*, etc., n. 40 ; ***Piat***, *Praelectiones juris regul.* t. 1. p. 270-283. 479-482 ; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, t. 1. p. 268-275.

283. Voto castitatis prohibetur religiosus, *ex motivo Religionis*, *omni luxuria* interna et externa. Etenim, ex communi intellectu, et ut rei fert natura, idem est objectum materiale virtutis quod voti castitatis. Ex voto accedit meritum virtutis religionis, aut contrariam alitia sacrilegii. *Vis voti in universum.*

Non repugnat tamen ut votum violetur intacta castitatis virtute: puta quempiam, adversus privatum castitatis votum, uxorem ducere et matrimonio uti. Peccatum uni adversabitur Religioni. Nonnulli violationem *sollemnis* voti arguunt *strictioris* sacrilegii; sed, ob sollemnitatem non variare speciem, vidimus n. **84**.

284. 1. *Votum sollemne* castitatis in professione religiosa emissum ; *Regimen voti sollemnis,*

a) *Solvit matrimonium ratum* non consummatum ;

b) Est *impedimentum dirimens* futuri matrimonii.

2. Votum *simplex* : *Simplicis.*

a) Numquam solvit matrimonium jam contractum ;

b) Nec *per se*, licet ex privilegio hoc ei competat in Soc. Jesu, est impedimentum *dirimens*, sed tantum impediens ;

c) Dispensatio tamen voti simplicis reservatur S. Sedi, nisi, ex dispositione positiva, per *dimissionem* legitimam, omnia vota religiosa solvantur.

285. Ad tutandam castitatem religiosam, sancitur *clausura*, de qua infra, n. **301** sq. et *reservatio peccati*, de qua statim. *Praesidia istius voti.*

286. Inter casus *Clementinos* (seu qui reservari valent ab ipso Superiore, et in multis Ordinibus re vera reservantur) reperitur 6us : *Lapsus carnis voluntarius*, *opere consummatus*. Cujus casus haec est interpretatio : *De Peccato reservato.*

a) Ut lapsus sit *opere consummatus*, requiritur species luxuriae consummatae, sive juxta sive contra naturam; ac proin, in viro, *seminis effusio*. Non sufficit distillatio.

b) *Voluntarius*. Ne vox superfluat, intelligi potest lapsus voluntarius *in se*, ex intentione istius effectus. Hanc non habet qui, sine intentione pollutionis, vult tantum legere prava.

c) Plures immo requirunt, ut effectus intentus procuretur actione *externa* mortaliter in genere luxuriae peccaminosa. Unde non commiserit casum qui procuraverit pollutionem fovendo desiderium, aspiciendo partes honestas.

d) Si quem autem, ante pollutionem paeniteat, is non committit probabiliter casum. Cfr. Piat, 1, p. 479-482.

§ 3. *De Voto Obedientiae*

S. Thomas, 2, 2, q. 104. 105. 186, art. 5. 6. 8 et 9 ; *De perfectione vitae spiritualis*, c. 10. 12; ***Passerini***, *De Hominum statibus*, t. 1, in 2, 2, q. 186, art. 5. 6. 8, p. 494-498 et p. 660 sqq.; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 7, l. 10; tr. 10, l. 4, c. 12-15 ; ***Sanchez***, *In Decalogum*, l. 6 ; ***Lessius***,

De justitia, etc., l. 2, c. 41, n. 76-78; c. 46, n. 22 sqq.; **Pellizarius**, *Manuale regularium*, tr. 4, c. 4; *De Monialibus*, c. 4, s. 3; **Rotarius**, *Theol. mor. regul.* t. 2, l. 2, c. 1. 2; **Schmalzgrueber**, in l. 3 Decr. t. 35, n. 55-83; **Schmier**, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 3, p. 289; **Bouix**, *De jure regularium*, t. 1, p. 1, s. 3, c. 4, p. 108 sqq.; t. 2, p. 6, s. 1, c. 3, p. 425-452; s. 5, c. 3, p. 567-571; **Mélot**, *De Ordinibus*; etc., n. 41-55; **Palmieri**, *Opus theologicum*, tr. 9, c. 1, n. 163-189; **Piat**, *Praelectiones juris regul.* I, p. 283-295; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc., I, p. 236-267.

I. De varia honestate Obedientiae ex virtute et voto

Varia obedientiae ratio.

287. Obedientia, quae *in universum* dicit *obtemperationem alterius significatae voluntati, distinguitur:*

Necessaria vel perfecta:

1. *Necessaria* vel *perfecta*, idque sive ex *objecto* sive ex ratione *obsequii*.

Ex objecto,

Ex *objecto necessaria* est quae exsequitur praecepta legitima; *perfecta* qua cuilibet honestae Superioris voluntati mos geritur et facile alter homo habetur pro Superiore.

Ex obsequii modo.

Ex *obsequii* modo est *necessaria* quae jussa efficit tunc cum debet; *perfecta* vero quae, in faciendo promptissima, tribuit subdito idem *velle* quod Superiori, immo, quantum in rebus non evidentibus id patitur natura intellectus, idem *judicare*. Concreta igitur est triplici obsequio, *effectus*, *voluntatis*, *intellectus*. De qua perfecta obedientia exstat praeclara S. Ignatii epistola.

Obedientia necessaria rursus est formalis vel materialis.

Obedientia *necessario* est *formalis* vel *materialis: formalis*, qua animus inclinat ad exsequendum opus praeceptum quia praeceptum est; *materialis*, qua ex quolibet alio motivo obtemperatur jussioni.

Virtus ad quam pertinet obedientia formalis,

Formalis obedientia ascribitur ad virtutem specialem obedientiae. In hoc enim perspicitur peculiaris ordo vel honestas, ut inferiores a Superioribus moveantur.

Materialis,

Materialis obedientia comitatur omnem exsecutionem actus praecepti, nec, si bona est, speciali regitur virtute, sed laus est ejus virtutis ad quam pertineat ipsum praeceptum vel propria agentis intentio.

Perfecta.

Obedientia perfecta a quibusdam ad virtutem specialem refertur, a nobis autem ad *humilitatem*. Est enim laudabilis moderatio appetitus propriae excellentiae, quae laus est humilitatis.

Qui tamen eandem coluerit eo consilio ut in *necessaria* obedientia confirmaret animum, is sibi etiam, ob hanc animi praeparationem, meritum comparaverit specialis obedientiae.

Cfr. de his plura in nostris *Quaest. moral. selectis*, vol. I.

Obedientia theologice accepta et vulgo dicta;

2. *Stricte vel theologice accepta* et *vulgo dicta*, ut aiunt. Prior est *necessaria*, altera est *perfecta*, potissimum ex objecto.

3. *Caeca*, discreta tamen, quae, quo sit promptior et alacrior, abstinet examinandis rationibus, in his tamen quae jam aliunde perspiciuntur esse honesta; et *indiscreta*, dicta etiam caeca, quae obedit etiam in illicitis. *Caeca, indiscreta;*

4. *Promissa* vel debita *altero titulo:* ex pietate, observantia, etc. Promissio rursus, *homini* facta, obligare potest ex sola *fidelitate* vel etiam *ex justitia*, ut si intercedat ratio pactionis; *Deo* facta, parit necessitatem religionis. *Debita ex promissione vel ex alio titulo.*

288. *Votum obedientiae religiosorum* est *promissio Deo facta obedientiae quae debetur in vita religiosa.* *De voto obedientiae religiosorum.*

1. Quod ut bene perspiciatur, observes votum obedientiae esse genere duplex. Possum enim mere, sine obligatione ad alterum hominem, Deo promittere me facturum quod ille alter jusserit: quo pacto alter nullatenus fit meus Superior. Atque haec est melior ratio qua laudabile fit votum obtemperandi confessario quem elegeris prudentem. *Duplex ratio voti obedientiae.*

Vel possum promittere Deo obedientiam quam simul, immo in priore rationis signo, debeo alteri qui per se vel ex ultronea mea deditione est mihi legitimus Superior.

Agedum, status perfectionis infert de se obtemperationem hierarchiae ecclesiasticae in his quae ad disciplinam perfectionis pertinent [1]. Praeterea coenobitica ratio istius status seu vita communis dicit Superiorem aliquem Instituto interiorem, cui quasi domesticae potestati est ex tacita pactione parendum.

2. Quia igitur eo spectant substantialia vota religiosorum ut nexu promissionis ad Deum firment statum religiosum, apparet posteriore modo voveri obedientiam a religiosis. Ceterum, eo quod Praelatus regularis *exigere* valet obedientiam seu voti exsecutionem, manifestum facit obedientiam ipsi *deberi*. Facultas enim exigendi est argumentum juris. *Posterior est religiosorum.*

Nec raro idem proditur ipsa voti formula, qua non uni Deo sed ipsi Praelato diserte promittitur obedientia. Cfr. S. Thomam, 2, 2, q. 88, art. 5, ad 3; Suarez, op. c. tr. 7, l. 10, c. 2, n. 10-13; Palmieri, n. 165.

In religioso itaque *obligatio voti accedit ad obligationem pactionis*. Utrumque tamen fit religionis causa. Quare obligatio videtur tota quanta ad religionis virtutem posse referri. *Obligatio voti accedit ad obligationem pactionis.*

II. De vi voti Obedientiae et peccatis contrariis

289. 1. Distinguitur quidem votum *sollemne* et *privatum*. *De voto sollemni et privato.*

---

[1] Cfr. dicta supra, n. 16,3.

Sed, excepto contractu matrimoniali, ille qui sollemni voto tenetur nulli peculiari obnoxius est inhabilitati. Cfr. De Buck, *Epistola de sollemnitate*, etc. p. 59-64; Lehmkuhl, I, 534, et alios, contra Suarez, op. c. tr. 7, l. 2, c. 13, n. 8, quem adhuc sequitur R. P. Piat, t. 1, p. 294.

Utriusque vis communis. 2. Quare communis utriusque efficacia huc spectat, ut, in his in quibus debet Religiosus parere, nequeat firmam contrahere obligationem. Immo possit Superior jam in antecessum vetare actum, qui tunc erit ab initio nullus.

Similiter *vota religiosi* per se valent, sed infirmari possunt a Praelato.

Quibusnam sit ex voto obediendum? **290. Ex voto** obedientiae religiosus **parere debet :**

Praelato regulari, 1. Ei *Praelato hierarchico* qui ipsi, qua *regulari*, dominatur potestate jurisdictionis. Is est, quod ad Ordines et Congregationes juris pontificii, S. Pontifex, SS. Congregationes Episcoporum et Regularium vel aliae quae in rebus versantur Regularium, et Praelatus regularis saltem exemptus; quod ad Instituta dioecesana, etiam Episcopus. *Cfr. Acta Conc. Americae latinae*, n. 331.

Superiori. 2. Eis qui interno Instituti vel domus regimini praeponuntur : itaque Superiori religioso proprie dicto, atque etiam iis quibuscum Superior suam communicarit potestatem ea ratione ac modo quibus, secundum receptos usus, ipsi est visum.

Usus potius est ut iis qui non praesunt domui non sit stricte ex voto obtemperandum. Possit tamen in iis ipsius Superioris auctoritas, et sic votum violari.

Potestas praecipiendi in virtute obedientiae. Quare *potestatem* praecipiendi in *virtute s. obedientiae* habent etiam Superior vel Superiorissa congregationis non exemptae.

Observes, praecepta in virtute obedientiae non semper referri ad votum prius factum. Hujusmodi praecepto exigitur quaevis debita obedientia. Atque ita recens, S. Congregationis Concilii decretum *Vigilanti studio*, 23 maii 1893, de Missarum stipendiis, grave continet obedientiae praeceptum etiam laicis intimatum.

Materia voti remota. **291. Materia remota** [1] voti continetur iis omnibus quae vel *explicite* regula exhibentur, vel *reductive* ad eam pertinent, quatenus ad observantiam regulae saltem valde sint convenientia : ita mutua obsequia, congrua poena delictis. Vovent enim religiosi obedientiam *secundum suam regularem conversationem*. S. Thomas, 2, 2, q. 104, art. 5, ad 3.

Excluduntur ergo :

---

[1] De hac cfr. potissimum Sanchez, l. c. c. 2.

a) *Inhonesta*, quae divinae legi repugnant ;

b) *Contraria regulae*, ut praedicatio in religione contemplativa, nisi Superior valeat dispensare ;

c) *Nimis heroica* quae sint *supra* vel *extra* regulam : ut religioso non hospitalari cura infirmorum pestilentiae contagio afflictorum, nisi sint ejusdem familiae vel extrema sit necessitas spiritualis subsidii [1]; militia extra ordinem militarem; missiones ad exteras gentes quae Instituti fine non contineantur; macerationes extraordinariae.

d) Plane *inutilia* vel *ridicula*, quatenus infra sunt regulam. Hujusmodi quidem postulari possunt ad exercendam obedientiam ; pertinebunt tamen regulariter ad obedientiam perfectam, potius quam ad necessariam. Cfr. Palmieri, l. c. n. 175. 176 ; severius Piat, t. 1, p. 293.

Perspicitur, pro vario fine Instituti, haec latius vel minus patere.

292. Quaeres, quid si regula, ut S. Francisci et Societatis Jesu, dicat parendum esse in omnibus ubi peccatum non cerneretur ? *Quid si regula dicat parendum in omnibus ?*

R. Etsi verba tam gravia quid plus sonare videntur, nihilominus, ut plerique volunt, intelligenda sunt *intra fines Instituti* et *regularum*. ita ut de reliquis mere detur *consilium* obtemperandi. Ita Suarez, *De Religione*, tr. 10, l. 4, c. 12; Sanchez, l. c. c. 2, n. 16; Lehmkuhl, *Theol. mor.* 1, 537; Palmieri, l. c. 1, 176. Sunt tamen qui strictius hujusmodi interpretantur constitutionem. Ita Lessius, c. 41. n. 77 ; Piat, t. 1, p. 293.

293. **Actus interni** stricte praecipi non consueverunt. Praecipi posse, contendunt multi [2]; quod alii tamen, non minoris subsellii, negant [3], et melius quidem, ut nobis videtur ; cum obedientia quae homini debetur, qualis est religiosorum (cfr. n. **288**, 2) non videatur excedere posse mutuam hominum conversationem, quae externis circumscribitur. « Possunt tamen, addit C. de Lugo, l. c. actus interni ut oratio mentalis, examen conscientiae, esse materia obedientiae minus rigorosae, nempe non obligantis sub rigoroso praecepto, sed dirigentis et regulantis actus subditi, quod sufficit ad exercendum actum virtutis obedientiae circa illa opera, ut explicat Suarez, tr. 10, l. 4, c. 13, n. 3 ; et c. 14 n. 16. » *De actibus internis.*

294. **Restitutio collapsae disciplinae** : 1. Si eo spectet ut exigantur ea quae necessaria sunt ut vota observentur *Quaenam imponi possit restitutio disciplinae.*

---

[1] S Alphonsus, l. 4 (5 , n. 40.

[2] Suarez, *De legibus*, l. 4. c. 12, n. 16 ; Schmalzgrueber, in l. 3, t. 35, n. 67. 68 ; Lehmkuhl, 1, 537 ; Palmieri, l c. n. 183 ; Piat, t. 1, p. 288.

[3] S. Thomas, q. 104, art. 5, c. fine ; Sanchez, l. c. c. 2, n. 6 ; C. de Lugo, *Responsa moralia*, l. 6, c. 7, n. 11.

aut Instituti finis obtineatur, omnibus imponi potest. Unusquisque enim existimatur promisisse id quod requireretur ad ipsam Ordinis conservationem.

2. Peculiaria quaedam puncta, ut alicujus regulae neglectae innovatio, semper exigi possunt nec transcendunt consuetam Praelati vim praeceptivam. Similiter fas erit tollere licentias quasdam de se revocabiles, v. gr. habendi peculium.

3. Non autem videntur ii qui secundum mitiorem observantiam professi sunt cogi posse ad severiorem tenorem vitae qui ad substantiam religiosi status non pertineat [1].

4. Immo, ut prudens sit ratio agendi, mitior saepe suadetur usus. Quandoque S. Pontifex paulatim exstinguit conventus ubi collapsa est disciplina, prohibendo ne admittantur novitii. Cfr. etiam decretum de vita communi apud Bizzarri, p. 903 904.

Quid in dubiis de potestate Superioris.

295. 1. **In dubiis** de *potestate Superioris*, praesumptio stat pro Superiore; saltem cum res ad genus pertinet in quo constet Superiorem praecipere posse. Si autem gravis ratio suadeat Superiorem nihil in eo genere posse, non videtur ratio cogens stricte obligandi subditum. Sic Lehmkuhl, I, 537.

De honestate rei.

2. In dubiis autem *de honestate rei*, si Superior praecipit quod *probabiliter* est honestum, parendum est, quia ipsi certum competit jus praecipiendi. Contra Lessium tamen, c. 41, n. 76.

Et in dubiis *negativis*, ex prudentia et religione qua pollere solent Superiores et auxilio divino quod ipsis adesse merito speratur, est cur subditus se simpliciter committat gubernationi Superiorum, ita ut, nisi appareat peccatum, obediat absque ulteriore examine. Cfr. Suarez, op. c. tr. 7, l. 10, n. 8. 9; C. de Lugo, *Responsa moralia*, l. 3, d. 19; Palmieri, l. c. n. 188.

Voti obedientiae materia proxima.

296. Materia proxima voti obedientiae complectitur *praecepta stricte talia* quae regularibus *qua talibus* imponuntur vi *potestatis dominativae* vel *jurisdictionis*. Cfr. dicta n. **16** et **288**.

Praecepta stricte talia, i. e. quae tenent conscientiam, ita ut omitti nequeant sino peccato.

Regularibus qua talibus, seu quae ad proprium ipsorum statum seu disciplinam referuntur, non mere ad communem civium vel christianorum condicionem.

Exempla.

Itaque, *contra votum non facit* religiosus:

Qui non persequitur *consueta* Superiorum mandata.

---

[1] Alii tamen aliter distinguunt. Cfr. Sanchez, l. c. c. 2; Lehmkuhl, t. 1, n. 538; Piat, t. 1, p. 286 sq.

Solent enim esse monita tantum quibus plerumque ad strictum praeceptum non devenitur.

Qui rumpit *communia* fidelium praecepta sive Dei sive Ecclesiae.

Reus autem *est violati voti*, qui regulam negligit sub peccato praescriptam. Si tamen regula mere idem proponat quod praeceptum commune juris divini vel ecclesiastici, per se putatur nullo novo astringere nexu et monere duntaxat de officio jam praescripto.

Notae praecepti stricte talis,

297. Ex Ordinum vario usu colligendum est quandonam Superior putandus sit stricte, i. e. sub peccato, praecipere.

Per se,

1. Haec traditur regula sat generalis. *Levem* imponit obligationem Superior qui voluntatem suam significat per verba: *Jubeo, Praecipio,* vel similia; *gravem* autem, si, cum fert materia, praecipiat *In nomine D. N. J. C.* vel *In virtute obedientiae*, vel *Sub excommunicatione sine nova monitione incurrenda,* vel sub alia poena gravem inferente culpam. R. P. Lehmkuhl tamen, 1, 536, putat voluntatem obligandi sub peccato etiam ex adjunctis damni gravis vitandi, aut perturbationis domesticae impediendae, satis constare posse.

Ex usu quarundam Religionum.

2. In *Societate Jesu* et in aliis quibusdam Religionibus non censetur Superior proprie praecipere ne *sub levi* quidem, per verba: *Stricte praecipio, Sub praecepto injungo.* Sed oportet ut jubeat *In nomine D. N. J. C.*, vel *In virtute obedientiae,* aut saltem alia ratione clare suam voluntatem exprimat, per appositam poenam exigentem peccatum mortale, vel diserte dicendo se obligare sub peccato. Cfr. Sanchez, *in Dec.* l. 6, c. 4, n. 70; Laymann, l. 4, tr. 5, c. 9, n. 3; Mélot, n. 43.

Peccata contra votum. Exempla:

298. Peccat contra votum obedientiae:

1. Qui in universum *se exuere conatur ex superiorum dominatu,* v. gr. per apostasiam, fugam; illicite procurando suam expulsionem. Quod grave esse per se patet.

De violatione ex contemptu.

2. Qui *contemnit* formaliter superioris auctoritatem, dum v. gr. Superiori jubenti respondet: *Nolo obedire, Nolo facere, Non faciam.* Oportet tamen ut simpliciter et absolute contemnat jussum superioris. Nam si neget obedientiam quia res ipsi videatur inutilis, ridicula, jam non est contemptus totius potestatis [1].

Qui contemptus formalis inducit mortalem reatum etiam si res levis agatur, aut responsum detur illi qui non potest proprie praecipere sub peccato. Ratio est, quia gravitas desumitur ex contemptu auctoritatis, quae aeque in re

---

[1] Quare, salva Superioris reverentia, culpa de se non transcendit gravitatem praecepti.

parva atque in magna, in delegato atque in Superiore ipso contemnitur. Cfr. dicta de contemptu regulae, n. **232.**

3 Qui *violat praeceptum* Superioris obligans sub peccato, sive, ut dicebamus, regula expressum, sive nunc datum.

De jure appellationis.

N. B. A mandatis Superiorum, non potest quis, saltem in casibus ordinariis, appellare ad Praelatum majorem, ita ut interea immunis sit obligatione exsequendi. *Recursus,* seu impropria appellatio, semper permittitur. Cfr. Palmieri, 189 fine; et infra, ubi de Praelatis.

De malitiis specificis peccati contra votum.

299. 1. **Peccatum contra votum** obedientiae est necessario *sacrilegium.*

2. Adversatur praeterea virtuti *humilitatis* quae colitur obedientia religiosa. Quod confirmatur dicto S. Alphonsi l. 4 (5), n. 46, cum affirmet peccari simul contra virtutem obedientiae. Haec enim non est specialis, sed re eadem atque humilitas.

Quamvis inobedientia violetur foedus quoddam initum cum religione et praelato, causa religiosa istius pacti id efficit ut haec malitia in priorem contra Religionem recidat atque existimetur ab ea non differre. Cfr. Suarez, t. 10, l. 4, c. 12, n. 4; Palmieri, l. c. n. 165. 166.

3. Per contemptum formalem Praelati, committetur in *specialem* obedientiae virtutem.

4. Si praeceptum oriatur ex potestate *jurisdictionis,* v. gr. si proponatur per regulam, accessio fit malitiae contra virtutem in cujus materia praeceptum versetur.

Observes tamen, eo quod Praelatus praecipiat *sub censura,* non continuo colligi posse se in *praecipiendo* usum esse jurisdictione. Valet enim praecipere ex dominativa potestate et uti jurisdictione duntaxat ad addendam sanctionem censurae. Cfr. Suarez, tr. 7, l. 10, c. 7, n. 6.

Cur non praestat frequenter praecipere sub peccato?

300. Quaeres, ***nonne praestaret frequentius reatum inducere peccati,*** ne religiosus careat merito voti?

R. Minime. Etenim: 1. Etsi votum non respicit directe nisi praeceptum obligans *sub peccato,* sine negotio tamen, etiam cum Superior stricte non jubet ex voto, religiosus sibi, ex intentione qua movetur, comparat meritum *religionis.* Idque eo facilius quo magis novit se omnem vitam ad cultum divinum ordinasse.

2. Neque exsulat omne meritum voti reduplicative talis, cum votum causa sit remota actus quem nunc facit, et in illo peragendo quasi tacite votum agnoscat et confirmet.

3. Dum Superioris praevertit praecepta, religiosus perfectioris *humilitatis* sibi comparat laudem, imitatus Christum qui ex mero beneplacito Patris mortem crucis est perpessus.

4. Ipsum beneplacitum Superioris, si consideretur ut inchoatio praecepti, expleri potest ex formali intentione obedientiae.

5. Denique, frequentes jussiones ex virtute S. Obedientiae non

parvas cierent anxietates et perturbationes; dum suaviore disciplina inducuntur subditi ad agendum *in spiritu amoris et caritatis,* quo nihil excellentius.

ARTICULUS IV. De Nonnullis Obligationibus subsecivis

§ 1. *De Obligatione Clausurae*

Passerini, *De Hominum statibus,* t. 3, in 1, 2, q. 189, art. 8, p. 460 sqq.; ***Sanchez,*** *In Decalogum,* l. 6, c. 15-17; ***Suarez,*** *De Religione,* tr. 8, l. 1, c. 6-10; ***Pellizarius,*** *Manuale Regularium,* tr. 5, c. 6; tr. 10; *Tract. De Monialibus,* c. 5 et c. 6, n. 22; ***Rotarius,*** *Theol. mor. regul.* t. 2, l. 2, c. 3; ***Reiffenstuel,*** in l. 3 Decr., t. 35, n. 26-79; ***Schmalzgrueber,*** in l. 3 Decr., t. 35, n. 98-131; ***Schmier,*** *Jurisprudentia canonico-civilis,* l. 3, p. 192; ***Bouix,*** *De jure regularium,* t. 2, p. 6, s. 5, c. 7 et 8, p. 589-619; ***Piat,*** *Praelectiones jur. reg.,* I, p. 343-398; ***Angelus a SS. Corde,*** *Manuale,* etc., I, p. 398-439; ***Palmieri,*** *Opus theol.,* tr. 9, c. 1, n. 158-162.

I. De Communi ratione Clausurae

301. *Formalis* clausura est summa sanctionum canonicarum quibus religiosi prohibentur ne libere ipsi egrediantur vel extranei libere ingrediantur definitum spatium quo continutur clausura *materialiter* sumpta. *Clausurae formalis notio.*

302. 1. *Communibus* Ecclesiae *legibus* et *censuris* astringuntur duntaxat *religiones proprie dictae.* Origo porro istius obligationis repetenda est ex regulis et consuetudine, ad quas dein accesserunt decreta Conciliorum et SS. PP. *Quinam teneantur legibus clausurae?*

2. Quod *ad Instituta votorum simplicium,* considerandae in primis sunt uniuscujusque Constitutiones.

Quod ad *Congregationes mulierum,* etiam quae Romae sunt approbatae, valent Episcopi clausuram inducere eamque censura munire [1]. Et recens Constitutio *Conditae a Christo,* c. 2, IV, diserte vult Episcopis sua in hac re manere jura. Immo hortatur Episcopos ut caveant ne *partialis* quidem clausura, qua quaedam utuntur Instituta, negligentia tabescat.

N. B. Monent scriptores satis in hac re deferendum esse consuetudinibus Religionum, quae strictam vim legum rationabiliter temperare valeant. Cfr. v. gr. Reiffenstuel, in l. 3, t. 35, n. 46 et 66.

---

[1] Cfr. Decl. S. Cong. Ep. et Reg. in Parisiensi, 1 aug. 1839, apud Bizzarri, p. 94. In Belgio nulla est *censura* episcopalis.

II. De Clausura virorum

Materiali clausura afficitur conventus proprie dictus;

303. I. Quod ad **clausurae spatium**, 1. Clausurae leges positivae afficiunt tantum *conventum* proprie dictum. Immunis itaque est: a) *Conventus nondum* exstructus. Ad Superiorem spectat definire quodnam sit, aedificato monasterio, initium obligationis.

b) Domus in qua *temporalem sedem* constituere religiosi suis aedibus pulsi, etsi speciem quandam habeat domus religiosae.

c) Domus *rustica* ad quam subinde se conferunt religiosi, relaxandi animi gratia. Palmieri, l. c.

Per se totus.

2. Sed *per se* clausurae obnoxium est *totum spatium* intra septa monasterii comprehensum, i. e. omnia loca ad quae aditus non est nisi per januam qua patent interiora conventus. Unde ad clausuram *necessario* pertinent cellae, officinae, valetudinarium, coquina, etc., horti, viridaria continua, seu quae a conventu non sunt clavi et muro separata.

Loca excepta.

Attamen: a) *Ecclesia, chorus*, et aliquando, ut verisimile est, *sacristia* (i. e. quando ab ipsa Ecclesia ad eam *immediatus* est accessus), *in odiosis*, censentur extra clausuram, non autem *in favorabilibus*. Quare ad haec sine licentia se conferre possunt Regulares.

b) *Ex consuetudine*, admitti possunt, penes januam publicam, cubicula ad colloquendum, in quae etiam feminae admittantur, modo sint separata ab interiore parte conventus, nec ad ea religiosis sit liber aditus. Palmieri, l. c. p. 94.

Quae definitio spectet ad Superiorem.

3. Superior provincialis terminos clausurae secundum Ordinis consuetudines et loci exigentias definire debet. Non potest tamen loca quae jus vult clausura contineri hac eximere lege.

De prohibito egressu.

304. II. De priore clausurae lege, qua vetatur **egressus**, haec sunt observanda.

Quo jure id sit vetitum.

1. Plures canones corporis juris invehuntur contra monachos vagantes extra claustra [1]; et C. Tridentinum c. 5, s. 25, *De Regularibus*, vult ut ii etiam qui studiorum causa adeant Universitates non habitent nisi in Conventibus.

Accuratius, decreto suo *Nullus omnino*, § 18-21, Clemens VIII imposuit diligentem januae custodiam, et hunc tantum permisit egressum qui fieret ob justam *causam*, ex

---

[1] C. Juxta, 11, C. XVI, q. 1; et c. Qui vere, 12, eod.; c. Quanto, 7 *De officio judicis ordinarii* (I, 31; c. Ne in agro, 1, Clem. *De statu monachorum* (III, 10), § 5.

speciali licentia, *cum socio* a Superiore designato, *et impertita benedictione.* Verum, ut vidimus n. **185**, 3, non constat hanc Constitutionem obligare extra Italiam.

Itaque, partim ex usu, partim ex scripta lege, prohibentur religiosi e claustris egredi sine licentia. Atque ipsum schema C. Vaticani voluit socium comitari, nisi Superiori locali aliter videretur. Constit. *De Clausura*, c. 2. Cfr. *Collect. lacensis*, t. 7, c. 681.

2. Prohibitio ista est *ex genere* suo *gravis;* excusat tamen exigua materia. *Vis prohibitionis.*

Gravis autem existimatur *egressus sine licentia* si fiat vel *noctu* vel ad *notabile tempus*, etiamsi absint prava consilia.

Quaeres, *quid sit nox?* Nox, stricte, est spatium quod intercedit inter utrumque crepusculum. Sed videtur *moraliter* esse intelligenda, praesertim in nostris mediae Europae regionibus, de tempore quo *per se* mirum sit seculari religiosum habere obvium, vel, ut ait Génicot [1], de tempore « quo solent homines inter tenebras a diurnis laboribus quiescere. Quodsi dubium esset de hora vespertina, sic ipse pergit, videtur tribuenda nocti si religiosi ejus monasterii eo tempore jam se in lectum recipere soleant. » Ratio enim severitatis est periculum abusuum et scandali. *Quid nox?*

Notabile vero tempus alii existimant haberi eo quod religiosus velit extra monasterium pernoctare, dum alii requirunt intentionem versandi extra claustra ultra 2 vel 3 dies, nisi severius sonet lex propria Ordinis. Ita Piat t. 1, p. 347. *Quid notabile tempus?*

305. Inter casus qui soli ab ipso Superiore reservari possunt, a Clemente VIII posita est, 3° loco, « *Nocturna ac furtiva e monasterio seu conventu egressio*, *etiam non animo apostatandi facta.* » Itaque ad reservationem istam requiritur : *Casus Clementinus.*

1. Egressio *nocturna*, ea qua dicebamus ratione.

Quid si per diem egressus nocte non redeas? Casus non videtur incurri, etsi illud disputatur.

2. Egressio *furtiva*, seu quae fit Praelato inscio vel invito. Furtiva non videtur, si sincere praesumpta sit licentia.

Quid si Praelatus ipse vel illicite egressus sit vel illicite annuerit? Arbitramur, contra multos tamen, non committi casum.

3. Egressio e *monasterio.* Monasterii ratio postulat oratorium et clausuram. Quare egressio e villa hic non plectitur.

306. III. Quod autem spectat **ingressum mulierum** : Potissimum observanda hic est C. *Regularis disciplinae* *De vetito mulierum ingressu.*

---

[1] *Casus conscientiae,* t. 2, *De officiis religiosorum*, c. 3, § 3.

Benedicti XIV, 3 jan. 1742, qua Pontifex iste innovat omnes Summorum Pontificum Constitutiones, tollit facultatem dispensandi et privilegia jam concessa. Excommunicatio latae sententiae confirmata est, a° 1869, C. *Apostolicae Sedis*, § 2, n. 7.

Hoc igitur sanctionum genere, ad majorem custodiam castitatis, ut scandalorum occasio amoveatur, et quieti, paci atque internae recollectioni religiosorum consulatur, feminae prohibendae sunt ingressu intra claustra. Excipiuntur *Reginae* (aut personae aequiparatae) quae decenti comitatu stipari possunt; et aliquando, *ex indulto*, insignes benefactrices. *De puellis* septennio minoribus est quaedam controversia. Probabilius non licet eas admittere, sed excommunicatio non incurritur, cum non constet gravem esse reatum [1]. C. d'Annibale, *Summula*, t. 3, n. 227, nota 3.

Personae exceptae.

Sanctiones hujus posterioris legis.

307. 1. Feminae *ingredientes* (satis est ut toto corpore sint ingressae), et Superiores vel alii *regulares* eas *admittentes*, plectuntur excommunicatione Sanctae Sedi simpliciter reservata. Excommunicatio ergo non afficit famulos aut religiosos non stricte tales qui mulierem introduxerint; nec probabiliter religiosos qui mere causa sint cur diutius mulier intra claustra detineatur, vel qui mere suadeant ingressum aut iter demonstrant.

2. Iidem regulares plectuntur ipso facto privatione officiorum suorum, inhabilitate ad ipsa. Has tamen poenas quidam [2] negant adhuc vigere: cui sententiae alii melius contradicunt. Piat, t. 1, p. 359.

De clausura in Missionibus.

308. Decreto S. C. Prop. Fidei, 26 aug. 1780 et 5 mart. 1787, **in locis missionum** obnoxiae sunt, et quidem sub iisdem canonicis poenis, huic clausurae legi, domus quae ad missiones spectant et in quibus stabiliter commorantur duo vel tres missionarii regulares ritus latini. Intra privata ergo hujusmodi domorum curricula, mansiones, recessus, sub nullo praetextu feminae introduci possunt. Licet tamen ipsis recto tramite tendere in interna oratoria, ecclesias et loca, ut intersint sacris functionibus. Cfr. *Collectanea Prop. Fid.* n. 410. 412.

Clausurae amotio.

309. Quaeres, quomodo finem habeat clausura qua certa domus afficitur?

Principia.

R. 1. Ut quaestionem istam, parum exploratam, accurate solvamus, his binis ducimus innitendum esse principiis:

---

[1] Immo in Praenotandis Schematis Conc. Vaticani de clausura, haec leguntur: « Licet C. Trid. incluserit in prohibitione feminas *cujuscumque aetatis*, tamen non desunt qui docent puellas minime in lege comprehendi, quia non habent usum rationis. » *Collectio lacensis*, t. 7, col. 679.

[2] Avanzini, *De C. Apostolicae Sedis*, etc., not. 30.

a) Clausura afficit *verum conventum*. Ita omnes.

b) Conventum afficit *quatenus sedes est religiosae communitatis*. Omnis enim ratio hujus legis spectat tutelam et bonum religiosorum. Notum porro est, sublata *omni* legis ratione, legem ipsam, ut saltem verisimile est, e medio tolli, ex rationabili legislatoris voluntate.

2. Hinc colligimus ipsam desinere clausuram : *Conclusiones.*

a) *Materiali eversione*, qua perit conventus, donec restituatur ;

b) *Penitus dissoluta communitate*. Quod si legitimo factum sit modo, res non ambigitur. Arbitramur tamen perinde esse dicendum, si, iniqua coacti vi, *religiosi omnes*, in tempus non definitum, abierint, ita ut tunc saltem clausura sit veluti suspensa. Religiosos, dico, *omnes*: per unum enim vel alterum religiosum qui, exclusis extraneis, domum insidere pergant, clausura bene retineri potest. Confirmamur ex jure missionum, n. **308**. *Quid si remanserint pauci.*

Quod si, servato jure in totum, partem antiquae domus recuperaverint, dummodo satis eam a reliquis aedibus separarare valeant, redibit, quod ad hanc partem, jus clausurae. De hoc postremo casu, cfr. *Monitore* x_2, p. 259.

III. De Clausura monialium

310. Pontificia clausura tenentur moniales presse tales. *Clausura Monialium.*

1. *Fontes juris*. Bonifacius VIII, c. Periculoso, un. *De Statu Regularium in* 6, (III, 16) severa jam clausura astrinxit moniales. Confirmata dein Tridentina lege, c. 5, s. 25, *De Regul.*, clausura ista variis praeterea Constitutionibus Summorum Pontificum est imposita. Ita, de *egressu* monialium, memorandae sunt CC. S. Pii V, *Circa pastoralis*, 29 maii 1566 et *Decori et honestati*, 8 feb. 1569; Gregorii XIII, *Deo sacris* § 6, 30 dec. 1572 ; — de *ingressu* aliarum personarum, C. *Ubi gratiae*, Gregorii XIII, 13 jun. 1575 ; — de *utroque argumento*, CC. Benedicti XIV, *Salutare*, 3 jan. 1742 et *Per binas alias*, 24 jan. 1747. *Fontes juris.*

2. *Summa* sanctionum. a) Ut apud moniales clausura pontificia inducatur, quaedam condiciones in exstructione, dispositione aedificiorum requiruntur, quibus hodie non facile satisfit. Immo, ex usu sacrae Congregationis, requiritur interventus S. Sedis. Cfr. v. gr. decr. 7 feb. 1899, *A. S. S.* t. 31, p. 529. *Clausurae condiciones;*

b) Ex lege istius clausurae: *ipsae moniales* professae exire nequeunt, etiam in breve tempus, quocumque praetextu, nisi ex aliqua *legitima* causa, ab Episcopo probanda. Ita ex C. Tridentino. Legitimae autem istius causae *Leges egressus.*

S. Pius V tria tantum agnovit exempla : *incendium*, *lepram* et *epidemiam*, atque, ex praesente disciplina, opus est saltem necessitate quae omnino postulaverit egressum. Cfr. mox memoratum decretum 7 feb. 1899.

Ingressus. c) Sine debita licentia *in scriptis* danda ab Episcopo vel Superiore regulari, *nemo*, exceptis quibusdam privilegiatis, *sive vir sive femina* septa ingredi valet. Quaedam peculiares provisiones regunt ingressum Episcopi, Superioris regularis, confessarii, medici, operariorum qui ex causa necessaria intrare debent.

Sanctiones. d) C. *Apostolicae Sedis* § 2, n. 6, excommunicatione R. P. simpliciter reservata, plectuntur: « Violantes clausuram monialium, cujuscumque generis aut condicionis, sexus vel aetatis fuerint, in earum monasteria absque legitima licentia ingrediendo ; pariterque eos introducentes vel admittentes, itemque moniales ab illa exeuntes extra casus ac formam a S. Pio V in Const. *Decori* praescriptam. »

Verisimile tamen est excommunicationem non committi ab admittente puerulum septennio minorem. Ita plures.

e) Ut moniales recipiant puellas educandas, S. Congr. Ep. et Reg. exigit veniam ab ipsa concedendam et varia imponit servanda.

De hac clausura plura cfr. Piat, l. c.

N. B. De remotione clausurae ab aedibus Monialium, cfr dicta de viris, n. **309**.

De eleemosynis quaeritandis. **311.** Ad hoc sanctionum genus, sed afficiens potissimum Instituta votorum simplicium, referendum est sapiens decretum S. C. Episc. et Regul. *Singulare quidem*, 27 mart. 1896, quo modus praescribitur et forma quibus sorores circumire valeant *ad colligendas eleemosynas*. Cfr. *A. S. S.* t. 28 p. 555, vel documenta alterius tomi.

PARERGON. De Accessu ad claustra Monialium

Summa jurium. **312. Prohibitio accessus.** Non indiscriminatim omnibus licet adire ad Monialium, presse talium, crates. Cfr. C. *Gravissimo*, Benedicti XIV, 31 oct. 1749; et decr. S. C. C. approbatum a Clemente IX die 7 junii 1669, quorum haec est summa :

1. Accedere possunt quidam quibus ex officio id necesse est : Superior, cui cura conventus incumbit, confessarius ad munus suum implendum, visitator ; — parentes et filii, semel in hebdomada extra dies Adventus, Quadragesimae et communionis, et nisi Episcopus id prohibuerit.

2. Secus requiritur *justa causa* et *licentia* Episcopi quam, ut plures volunt, dare nequit *regularibus*, nisi pro consan-

guineis in 1° et 2° gradu, et quater in anno. — Et certis condicionibus haec licentia est obnoxia.

3. Indebite accedentes, si sint *laici vel clerici seculares*, et id *frequenter* faciant, certis poenis ferendae sententiae subjacent. Singuli enim accessus, nisi specialis accedat prohibitio, putantur leves reatus. C. d'Annibale, *Summula*, t. 3, n. 228.

Si vero *Regulares* sine licentia accesserint, colloquendo etiam *per quodcumque modicum temporis spatium*, faciunt peccatum grave. Statuuntur et aliae poenae, etiam si *raro*, immo, secundum graves auctores, si *semel* accedant; et Episcopus eos excommunicatione coercere potest. Cfr. decr. S. Congr. concilii, v. gr. apud S. Alphonsum, l. 7, n. 236; Piat, t. 1, p. 391, nota, etc. Verborum tamen severitatem temperandam duxerunt probatissimi scriptores, observantes absonum fore si imputares Pontifici mentem tollendi parvitatem materiae quae etiam in divinis admittitur praeceptis. Immo cum diserte, allato decreto, reprobetur opinio permittens colloquia per quadrantem horae cum dimidio, sunt qui ad gravem reatum postulent collocutionem per quadrantem. Cfr. S. Alphonsum, l. 7, n. 236; C. d'Annibale, *Summula*, t. 3, n. 228.

§ 2. *De Obligatione gerendi habitum*

Passerini, *De hominum statibus*, t. 3, in 2, 2, q. 189, art. 8, p. 450 sqq; ***Sanchez***, *In Decalogum*, l. 6, c. 8, n. 4. 5. 49 sqq.; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 8, l. 1, c. 5; ***Lessius***, *De justitia*, etc., l. 2, c. 41, n. 109; ***Pellizarius***, *Manuale*, etc., tr. 5, c. 7; *Tract. de Monialibus*, c. 6, n. 21; ***Rotarius***, *Theol. mor. reg.*, t. 1, l. 3, c. 1, punct. 1; c. 4, punct. 10, n. 6-12; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 3, p. 294; ***Bouix***, *De Jure regularium*, t. 2, p. 6, s. 5, c. 6, p. 584-589; ***Piat***, *Praelectiones jur. regul.*, I, p. 300-309; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc., I, p. 359-364.

313. 1. In Ordinibus qui *proprio* utuntur habitu [1] religiosi *gravi* tenentur obligatione indutum habendi habitum. *Gravis obligatio.*

2. Immo excommunicatione latae sententiae sed nemini reservata plectuntur ii qui sine justa causa habitum ponunt [2]. *Lata censura.* Justa causa est, v. gr. si, ad iter faciendum per infidelium regiones vel ibidem praedicandum Evangelium, periculosum foret gerere habitum [3]. *Causae excusantes.* Patet etiam eum

---

[1] Societas Jesu communem induit vestem clericalem.

[2] C. Ut periculosa, 2, *Ne clerici vel monachi* etc., in 6 (III, 24.)

[3] Cfr. resp. Prop. Fid. 1 jul. 1752, *Collectanea*, n. 279.

non abjicere habitum qui mere illum deponit ob praesentem aliquam necessitatem.

Plerique autumant excommunicationem istam non esse sublatam C. *Apostolicae Sedis*, cum spectet internum regimen Instituti regularis. Videtur autem *simpliciter professos* non afficere, quippe quos non constet esse proprie *regulares*.

Quid de Regulari Episcopo?

3. Per se *Regulares Episcopi*, nisi fuerint ex clericis vel canonicis regularibus, tenentur, sed non sub excommunicatione, ad servandum habitum sui Ordinis. Cfr. litteras Benedicti XIV; C. *Biennium* (1754), § 3.

Dispensatio.

4. A delatione habitus *directe* dispensat solus Papa; *indirecte* Praelatus regularis, cum vel ejicit Religiosum, vel justam ob causam praecipit actum exigentem hanc habitus dimissionem.

§ 3. *De Obligatione Officii divini et Missae conventualis*

Lessius, *De justitia*, etc., l. 2, c. 37, n. 44 et d. 12; c. 41, n. 23; **Pellizarius**, *Manuale*, etc., tr. 5, c. 8; *Tractatus de Monialibus*, c. 6, n. 11-19; **Rotarius**, *Theol. mor. regul.*, t. 3, l. 2, c. 1; **Schmalzgrueber**, in l. 3 Decr., t. 41, n. 77-85; **Bouix**, *De jure regularium*, t. 2, p. 6, s. 5, c. 9, p. 619; **Piat**, *Praelectiones jur. reg.*, I, p. 309-343; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc., I, p. 365-397.

I. De Obligatione Chori

De Horis canonicis in choro.

314. I. De Horis canonicis. *Communi jure* [1], *Ordines Religiosi* astringuntur *psallendis* horis canonicis *in choro*.

Obligationis subjectum.

2. Quod ad *subjectum*, obligatio ista *graviter* premit communitatem ubi et quandiu adsunt numero sufficientes *Religiosi expediti*. Ut communis habet sententia, *quattuor* sunt satis; *expediti* autem existimantur qui viribus valent nec legitimis occupationibus praepediuntur.

Graviter itaque in hujusmodi domo culpandus erit Praelatus cujus negligentia notabilis pars officii fuerit in choro omissa. *Singuli* autem religiosi vel moniales videntur, post vota, *levi* teneri obligatione frequentandi chorum. Quae obligatio aeque afficit *simpliciter* ac *sollemniter* professos, Ordinum tamen regularium.

Obligatio evadet *per accidens* gravis, accedente gravi

---

[1] Societas Jesu hac obligatione est immunis; Moniales Ordinis Visitationis recitant tantum Officium B. M. V.

praecepto, vel si aliquorum praesentia requiratur ad habendum chorum, vel denique ne grave oriatur scandalum.

Potest ceterum per ipsos *Novitios* obligatio chori expleri.

3. Quod *ad objectum*, obligatio complectitur : a) Officium diei secundum calendarium Ordinis proprium, si habeatur, sin minus commune Dioecesis, additis officiis quae Regularibus in illa dioecesi commorantibus sunt peculiariter concessa [1] ; *Objectum.*

b) *Officium defunctorum*, in eorum commemoratione, *litaniasque* in festo S. Marci et in tribus Rogationum diebus ;

c) *Officium parvum Beatae Mariae Virginis*, *Psalmos graduales*, *Officium defunctorum*, diebus qui indicantur in Breviario, hac tamen ratione :

α) Obligatio *chori* per se adest si, aetate S. Pii v, usus erat recitandi haec officia vel Psalmos; β) Pro iis tamen qui *Romano Breviario* utuntur, obligatio circumscribitur Officio *B. M. V.* γ) Si postea consuetudo obligans inducta est, haec servari debet secundum consuetudinis ambitum. Sic fere Lehmkuhl, II, 622, ex Const. S. Pii v, *Quod a nobis*, 2 maii 1568.

II. **De Missa conventuali.** Recens decr. S. Rit. Congr. [2] hoc modo declaravit hanc obligationem : *De Missa conventuali*

1. Secluso jure consuetudinis vel Constitutionum, Regulares tenentur *legenda*, tempore a rubricis praescripto, *una* Missa conventuali quae respondeat Officio diei. *Quotidiana*

In hac Missa omittitur, diebus festis 2ae classis, commemoratio simplicis vel diei infra octavam.

2. Obligatio non tollitur aliis Missis quae ob fundationes vel ex peculiari S. Sedis indulto essent canendae.

3. Missa Rogationum celebranda est a Regularibus, si publica habeatur supplicatio. *De Missa Rogationum.*

315. Moniales quae ad **antiquos Ordines** pertinent, sed in nonnullis regionibus, ut in **Belgio** et in **Gallia**, non *Obligatio Monialium in Belgio.*

---

[1] Ita S. Rituum Congregatio, 22 jul. 1848. *Decreta auth.*, n. 2964. Praeterea, in comperto est Regularibus celebrandum esse, sed sine octava : sub ritu duplici I classis, praecipuum loci patronum vel dioecesis, si particularis non habetur, necnon titularem Ecclesiae cathedralis ; et. in urbe episcopali, sub ritu duplici 2 classis, dedicationem Ecclesiae cathedralis. Si in loco plures fuerint patroni aeque principales, singuli sunt a Regularibus celebrandi ; si vero de uno sint plura festa, Regulares unum sollemnius, i. e. natalitium recolent, nisi sub utroque praecepto (Missae et requietis) sint servanda ; tunc enim ad illa celebranda ipsi Regulares adiguntur. Denique, quod ad dedicationem propriae Ecclesiae, distincta celebratio anniversarii consecrationis vel benedictionis ipsis aufertur, si, ut in Belgio et in Gallia, comprehenduntur Indulto quo dioecesi vel Instituto communis conceditur celebratio dedicationis Ecclesiarum. Haec nunc. suppressis prioribus Decretis, habemus ex Decr. gen. S R. C. 9 jul. 1895. *Decreta authentica*, n. 3863.

[2] *Decreta authentica*, n. 3757. De vi istius decreti, cfr. *Monitore*, XII, p. 274.

jam faciunt sollemnem professionem, ea tantum chori obligatione tenentur quam propriae imponunt Constitutiones. Ita S. Paenitentiaria, 26 nov. 1858. Cfr. Gury, II, 185.

Monialium a Visitatione. **316. Moniales dictae a Visitatione**, et si quae aliae recitare tantum debeant Officium B. M. V., licet habeant vota sollemnia, sub gravi ad hoc officium non censentur obligari.

II. De privata Officii recitatione

Notio et vis obligationis. *Obligationis subjectum;* *Initium;* **317.** 1. Gravi tenentur **obligatione recitandi Officii divini** *omnes utriusque sexus sollemniter professi et simul deputati choro.*

Initium obligationis est *a momento* professionis. Quare partes quorum proprium tempus est ante horam professionis non sunt in professionis die recitandae. Si quis jam *ante professionem* recitaverit Breviarium diei, non videtur illud debere repetere. Sunt tamen qui severius respondeant. Cfr. S. Alphonsum, l. 4 (5), n. 140.

Privata recitatione non tenentur Novitii, nec Conversi, nec Religiosi Societatis Jesu (qua Professi, tenentur enim ex ordine sacro suscepto), nec Professi votorum simplicium [1].

Objectum. 2. Obligatio autem, *per se,* seu nisi aliud constet ex jure speciali, non complectitur nisi Officium diei et praeterea Offic. defunctorum die 2 nov., et litanias tam in festo S. Marci quam diebus Rogationum [2]. Litaniae non valent pridie recitari.

De commemoratione Fundatoris. *N. B.* Ex S. Rit. Congr. 27 jan. 1899, Regulares in suffragiis communibus *debent* commemorare Ordinis sui fundatorem. Cfr. *Decreta auth.*, n. 4043.

Quo Calendario sit utendum Domi. **318.** 1. In *propria* Regularis *domo* observandus est, ut patet, ordo legitime illi domui descriptus.

2. Regularis autem qui *extra domum* versatur :

In altera domo. a) Si choro est astrictus, debet, in *altera* sui Ordinis *domo*, hujus sequi calendarium [3]. Deficiente choro in sua Religione, ille qui *ad breve tempus* commoratur in aliena domo servet propriae domus ordinem [4]; qui vero *ad notabile tempus*, utputa ultra mensem, sequatur ordinem domus ubi est.

In itinere. b) *In itinere*, servet religiosus ordinem domus unde dis-

---

[1] S. Congr. super statu Regularium, 6 aug. 1858. Bizzarri, p. 908 ; S. Congr. Episc. et Regul. 14 mart. 1882. Cfr. *Nouv. Rev. théol.* t. 14, p. 238.
[2] Cfr. S. Rit. Congr., 31 aug. 1839, n. 2801.
[3] S. Rit. Congr. 25 sept. 1852, *Decreta*, n. 3001.
[4] S. Rit. Congr. 27 jun. 1896, ad 13, *Decreta*, n. 3919.

cessit; si vero per notabile tempus versari debeat extra omnem sui ordinis conventum, observet commune Provinciae calendarium [1]. Quod etiam ei videtur faciendum qui ad nullam pertinet domum.

c) Religiosus qui ad tempus permittitur *extra claustra* degere, vel qui munere defungitur *parochiali*, proprium servat calendarium [2]. Is tamen debet Ecclesiae publicae cui est addictus commemorare titulum inter suffragia communia [3] ejusdemque celebrare officium [4]. De *secularizato*, cfr. n. **329**, 5. *Extra claustra.*

d) Contra, qui fit *Episcopus* dioecesanus, Ecclesiae cui praeficitur recitare debet Officium [5].

---

1 S. Rit. Congr. 31 aug. 1839, *Decreta*, n. 2801.
2 S. Rit. Congr. 27 sept. 1873, 13 maii 1892, *Decreta*, n. 3310, 3772.
3 S. Rit. Congr. 27 jun. 1899, *Decr*, n. 4043.
4 S. Rit. Congr. 13 maii 1892, *Decr*, n. 3772.
5 S. Rit. Congr. 11 juin 1605, *Decreta* n. 181. Et suae obligationi satisfacit Episcopi capellanus, etiam Regularis, qui cum Episcopo recitat Officium. Ibid.

SECTIO IV. **DE DISCESSU RELIGIOSORUM**

Discessus varia ratio. **319.** Discessus religiosorum potest esse : 1. *Voluntarius:* transeuntis ad alteram religionem, dispensati, et, per se, secularizati ; vel *coactus:* promoti ad dignitatem, dimissi et ejecti.

2. *Licitus* vel *culpandus* fugae aut apostasiae.

3. *Perfecte* vel *imperfecte* rumpens vinculum ad religionem.

Variis articulis dicemus de his causis earumque efficacia, excepta promotione, de qua commodius agemus in parte 8, ubi de Regularium ministeriis.

ARTICULUS I. **De transeuntibus ad alteram religionem**

S. Thomas, 2, 2, q. 189, art. 8 ; ***Passerini***, *De hominum statibus*, in h. art. t. 3, p. 339 sqq.; ***Sanchez***, *In Decalogum*, l. 6, c. 7; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 8, l. 3, c. 9-15; ***Lessius***, *De justitia*, etc., l. 2, c. 41, n. 100-105 ; ***Pellizarius***, *Manuale regularium*, tr. 3, c. 5, s. 3 ; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.*, t. 1, l. 3, c. 3; ***Tamburini***, *De jure abbatum*, t. 3, d. 7; ***Reiffenstuel***, in l. 3, t. 31, n. 260-277 ; ***Schmalzgrueber***, in l. 3, t. 31, n. 224-244 ; ***Bouix***, *De jure regularium*, t. 2, p. 6, s. 4, c. 5, p. 519-535 ; ***Mélot***, *De Ordinibus*, etc., n. 112-115 ; ***Piat***, *Praelectiones jur. reg.*, I, p. 177-188; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, I, p. 198-202 ; ***Palmieri***, *Opus theol.*, tr. 9, c. 1, n. 234-242 ; ***Nervegna***, *De jure practico*, etc., p. 208-219.

Legitima transeundi ratio **320.** Primus, ut vidimus, firmo vinculo monachos ad Monasterium applicavit S. Benedictus, imposito voto stabilitatis. Nihilominus,

Ad Ordinem strictiorem, 1. Ex c. Licet, 18, *De Regularibus* (III, 31) jure communi, fas est Religiosis, qui recto moventur fine, transire *ad Ordinem strictiorem,* nisi obstet notabile detrimentum Ordinis in quem sunt asciti. Impetrandae sunt litterae dimissoriae proprii Praelati, ejus, inquam, quem volunt adiri Constitutiones vel usus Ordinis. Quas dimissorias si neget sine causa vel talem afferat causam quam constet esse vanam religiosus transire potest sine proprii Praelati

licentia in Ordinem strictiorem in quem *certo noverit* se cooptatum iri [1].

Ad aequalem, *Ad Ordinem aequalem*, id fas est, *annuente utroque Superiore*, Ordinis *a quo* et Ordinis *ad quem*.

Ad laxiorem. Transitus ad *Religionem laxiorem* a Praelato concedi nequit sine justa causa: continet enim dispensationem a votis. Atque etiam ob justam causam videtur C. Trid. c. 19, s. 25, *De Regul.* obstare ne fiat auctoritate solius Praelati, nisi is, ut Praepositus Generalis Societatis Jesu [2], privilegio fruatur *incommunicabili* id concedendi. Transitus tamen ab Ordine ubi viget claustralis et regularis observantia ad alterum ubi non viget; similiter transitus ad Religionem *militarem* vel *hospitalarem* semper postulat licentiam S. Sedis, ex C. *Licet Sacra*, Benedicti XIII, § 2-4.

Privilegia Ordinum. 2. Sed fere nullus est Ordo Regularis quin habeat privilegium vi cujus religiosi ad alterum Ordinem transire non possunt nisi annuente Superiore vel ex facultate Apostolica. Olim quidem libere patebat transitus ad Carthusianos, sed privilegia a pluribus obtenta Ordinibus et quae videntur *communicari* cum aliis, hanc exceptionem aboleverunt. Cfr. v. gr. C. *Injuncti Nobis* § 2, Urbani VIII, 9 aug. 1628, ad PP. Capuccinos.

De transitu Monialis. 3. *Monialis* praepeditur clausura quominus, inconsulta S. Sede, transeat ad alteram Religionem. Palmieri, l. c., n. 235.

De transitu a Congregatione ad Ordinem, **321. Quaeres utrum necne liceat transire a Congregatione** religiosa ad **Ordinem presse talem,** vel ab una **ad alteram Congregationem.**

R. 1. Quia ob hanc rationem videtur concedi transitus ad strictiorem Religionem, quod fas est votum in melius opus convertere, Religioni autem presse dictae, ex magis authentica approbatione, competit perfectio qua caret Congregatio, autumamus huc, nisi obstent privilegia, transferri posse c. Licet.

Ad aliam Congregationem. 2. Sed ne ab una ad alteram Congregationem transeas, deficiente omni positiva legis concessione, obstare videtur jus quaesitum Congregationis in qua quis est professus, ne, sine proprii Praelati competentis assensu, alterum ingredi possit Institutum.

Condicio transeuntium **322.** 1. *Professi transeuntes* ad aliam religionem :

Si Professi. a) Manent inhabiles ad beneficia secularia, etsi forte transeant ad religionem non incapacem. Trid. s. 14, *De Ref.* c. 11.

b) Servant votum de non procuranda vel acceptanda

---

[1] Quo jure, stante hac lege, R. D. Nervegna requirat licentiam S. Congregationis, omnino nos fugit.
[2] C. Gregorii XIII, 22 sept. 1582, *Cum alias*.

dignitate extra Ordinem, C. Urbani VIII. *Honorum dignitatumque*, 24 feb. 1643.

c) Debent novum probationis annum peragere. In quo nisi permanserint, redire debent ad pristinum Institutum.

d) Mendicantes transeuntes ad non Mendicantes, ex Clem. I. *De Regul.* (III, 9), carent voce activa et passiva in capitulis (exceptis quae pro correctione et disciplina regulari congregantur), nec possunt fieri Superiores Palmieri, l. c., n. 237.

Nominatim quod ad bona. Quod *ad bona*, a) Religio unde discedit conservat bona quae ad ipsam jam pervenerunt. Per se videtur aequitas suadere, ut annuae pecuniae quae ad religiosi vitam ejus intuitu solvuntur monasterio, ipsum in alterum sequantur Ordinem.

b) Quae res hereditate vel altero titulo tribuuntur religioso *post novam* in Instituto ad quod transiit *professionem*, idem ferunt regimen quod tulissent si ab initio in hoc fuisset ascriptus.

c) Quid autem ante istam professionem, dum professus in altero Instituto probatur? Satis constat fructum personalis industriae pertinere ad Religionem ubi probatur. De hereditatibus autem, plures, cum Schmalzgrueber, l. c., n. 243, contendunt etiam ad hujus Religionis regimen esse respiciendum, quae proinde, si fuerit capax, has hereditates pro novitio adire posset. Nobis potior videtur altera sententia quae Religionis a qua discessit intacta vult jura donec, nova professione, ruptum sit vinculum quo illi conjungebatur Religiosus transiens.

Quid de non professo. 2. Religiosus non professus vel sodalis Instituti votorum simplicium, plerumque prius a votis dispensabitur quam ingrediatur alterum Institutum. Quod ad bonorum regimen, cfr. dicta de dote, n. 182.

Judicium de transitu **323. Quaeres an transitus sit commendandus?**

R. Etsi transitus ad Ordinem strictiorem per se censeatur commutatio voti in melius, « Transire de religione ad religionem, nisi propter magnam utilitatem vel necessitatem, non est laudabile ; tum quia ex hoc plerumque scandalizantur ii qui relinquuntur ; tum quia facilius proficit aliquis in religione quam consuevit, quam in illa quam non consuevit, ceteris paribus. » S. Thomas, 2, 2, q. 189, a. 8.

ARTICULUS II. De egressu elapsis votis, concessa Dispensatione vel indulta Secularizatione

Suarez, *De Religione*, tr. 8, l. 3, c. 7; tr. 10, l. 3, c. 9, n. 3-5; **Pellizarius**, *Manuale*, etc., t. 3, c. 5, n. 8. 20 sqq.; tr. 4, c. 1, n. 25; **Schmier**, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 3, p. 289. 290; **Bouix**.

De jure Regularium, t. 2, p. 6, s. 3, c. 1-3, p. 481-494; s. 4, c. 4, p. 517. 518; ***Mélot**, De Ordinibus*, etc., n. 101. 102. 124; ***Piat**, Praelectiones jur. reg.*, I, p. 172-177; ***Angelus a SS. Corde**, Manuale*, I, p. 186-197; ***De Angelis**, Praelectiones*, etc., II, p. 183; ***Palmieri**, Opus theologicum*, tr. 9, c. 1, n. 261; ***Santi**, Praelectiones*, etc., in l. 3, t. 35, n. 15. 16; ***Nervegna**, De jure practico*, p. 164-192.

324. I. **Elapso spatio** ad quod facta est professio, per se non minus tali religioso quam novitio fas est a Congregatione discedere.

Per se, adveniente die, fas est discedere.

Recens tamen, Decreto *Auctis admodum*, 4 nov. 1892, detractum est de illa facultate quod ad alumnum qui sit *in sacris*. Etenim vis istius Decreti huc spectat, ut Congregatio in quam cooptantur religiosi sit ipsis, quatenus sunt clerici, loco Dioecesis. Itaque, sicut nefas fuerit clerico in Sacris deserere propriam dioecesim nisi ascribatur alteri, pari modo statutum est simpliciter professos, qua demum cumque causa desierit votorum obligatio, non posse, si fuerint in sacris, e claustris discedere nisi prius « Episcopum benevolum receptorem invenerint et de ecclesiastico patrimonio sibi providerint ». Quod si secus exierint, suspensi manent ab exercitio susceptorum ordinum. Cfr. tamen, infra, n. **327**, 2 et **337** sqq. horum declarationem, vel temperamenta.

Jus speciale eorum qui sunt in sacris.

325. Quaeres, utrum liceat facere vota **ad diem**, ei qui animum habet discedendi elapso tempore?

Non licet facere vota temporalia cum animo discedendi.

R. Id per se non licere, nisi Superior de hac intentione sit certior factus. Etsi enim obligatio ad paucos contrahitur annos, neque ad ista vota neque ad primam quidem probationem existimanda est Congregatio admittere velle nisi eos quibus propositum est in Instituto permanere. Temporalia fiunt vota ad probationem et in praesidium fragilitatis, non autem ut sodales brevi hospitio potius quam perpetua domo videantur recepti.

Praeterea periculum esse solet ne aliis noceat conversatio eorum quibus in animo destinatum est repetere seculum. De iis enim non agimus qui mere cogitant transire ad perfectius Institutum.

Benignius tamen responderi posse putamus et praesumi Instituti assenum, si constiterit aliquem, permanendo, nulli fore oneri vel damno.

326. II. Quod ad votorum **dispensationem**, 1. A votis emissis in *Ordinibus* regularibus et quae pertinent ad professionem sollemnem vel simplicem, *dispensat sola S. Sedes*.

Dispensatio a votis professionis religiosae.

In Ordinibus,

2. Haec etiam sibi reservat vota *Congregationis juris pontificii* [1].

In Congregatione religiosa,

---

[1] C. *Conditae a Christo*, c. 2, n. 1; *Acta Conc. Americae latinae*, n. 330.

[2] C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. VIII.

In Instituto episcopali. 3. Quod ad vota Instituti *episcopalis*, dispensare potest *Episcopus*, sed : a) Excepto voto perpetuae castitatis, nisi fruatur potestate delegata; b) Nisi amplior facultas facta sit per Constitutiones, requisito communitatis consensu, quatenus hujus jus laederetur. « Cavendum ne istiusmodi remissione jus alienum laedatur ; laedetur autem si insciis moderatoribus id fiat justeque dissentientibus. » Ita C. *Conditae a Christo*, c. I, n. VIII. Cfr. *Acta Conc. Amer. Lat.* n. 330.

Apud Moniales antiquorum Ordinum. 4. Quod ad *Moniales* quae, etsi *ad antiquos Ordines pertinent*, carent tamen, in nostris partibus, votorum sollemnitate, dispensatio per se spectat ad Summum Pontificem. Facultatem quidem concessit Episcopis Galliae [1], ea tamen uti nequeunt Episcopi Belgii [2].

Quid de voto castitatis facto condicionate. **327. Quaeres** quid si constet *votum castitatis perpetuae* non fuisse a sorore Instituti dioecesani *absolute* emissum, sed *sub condicione*, v. gr. nisi legitime dimittar vel ab *aliis* votis dispenser.

Videtur tunc Episcopum auctoritate sua ordinaria super hoc voto dispensare posse. Ita S. Officium, 2 aug. 1876 [3], quod citant etiam *Acta C. Am. Lat.* n. 330. Quare arbitramur fas esse ut ita interpretemur C. *Conditae a Christo*, c. I, n. 8.

Indulti secularizationis Notio. **328. III. De Indulto secularizationis.** 1. *Notio.* Hoc Indulto, quod conceditur per S. Congr. Ep. et Regular. vel Super disciplina regularium, permittitur religiosus degere extra claustra et dominatum suorum Praelatorum. Indultum istiusmodi est stricte interpretandum. Mélot, p. 112.

Genera. 2. *Species.* Est *temporale* vel *perpetuum*. Posterius interdum est loco decreti *ejectionis*. *Temporalis* secularizatio est variae rationis. Vel enim est *ad statum diem :* annum, biennium, quinquennium; vel *donec causa aliqua permaneat* : durante Parentum necessitate, munere suscepto, actione creditorum quibus est satisfaciendum ; vel *ad nutum S. Sedis*.

Memoranda hic est secularizatio *ad annum et interim*, cujus ratio continetur litteris encyclicis Em. Card. Praefecti Congr. Super disciplina regulari, 1899. Est inchoatio quaedam perpetuae secularizationis. Sollemniter enim professis qui, in sacris constituti, non quidem sunt expellendi, causam tamen habent cur perpetuam impetrent

---

1 Resp. S. Paenitentiariae ad Ep. Cenomanensem 23 dec. 1835. Apud Mélot, p. 39, fine.

2 Dec. S. Cong. Ep. et Reg. 3 aug. 1867, apud Mélot p. 44; Piat, *Praelect. jur. reg.* t. I, ad calcem, p. 646.

3 *Collectanea Prop. Fid.* n. 2088.

secularizationem, haec non conceditur nisi cooptati sint in aliquam dioecesim et ecclesiastico patrimonio instructi. Quia tamen, dum in claustris degunt, haec ipsis fere sunt impervia, ipsis interea conceditur commoratio extra claustra *ad annum*, per quem nulla sunt suspensione impediti quin in sacris ministrent, et sibi quaerendum habent Episcopum *benevolum receptorem* et *ecclesiasticum patrimonium*. Ubi utrique condicioni sit satisfactum, novo Indulto in perpetuum secularizantur; sin minus, sub finem anni, vel repetenda sunt claustra, vel obtinenda a S. Congregatione indulti prorogatio. Cfr. Nervegna, op. cit. p. 168-172.

3. *Forma.* Indulta ista concedi consueverunt in *forma commissoria*, qua Ordinis Generali facultas fit concedendi ut Religiosus degat extra claustra, *ad annum*, — *quoad vixerit*, — *quoad vixerit*, *per modum expulsionis* [1]. *Forma.*

4. *Quinam impetrent haec Indulta?* Plerumque uni sunt sollemniter professi. Aliis enim praesto est facilior via dimissionis. *Impetratio.*

Nunc tamen, post decretum *Auctis admodum*, *sacerdos* simpliciter sed perpetuo professus fere assimulatur quod ad hanc disciplinam sollemniter professo. Cfr. Nervegna, p. 178.

Diacono et *subdiacono* conceditur *perpetua secularizatio*, ea lege ut suspensi maneant ab exercitio Ordinis donec invenerint Patrimonium et Episcopum.

Excepto Indulto *ad annum et interim*, ii qui temporalem petunt concessionem, v. gr. ut opitulentur Parentibus, demonstrare debent sibi suppetere quae ad victum cultumque sint satis.

329. 1. Secularizatus *manet religiosus*, nec votis solvitur, quae servanda sunt quantum in novo statu commode fieri potest. Subditur autem Ordinario etiam in vim voti sollemnis obedientiae; nec, durante Indulto, Religionem repetere debet. *Vis secularizationis perpetuae vel temporalis.*

Secularizatus *in perpetuum*, contra atque ille qui *temporali* fruitur Indulto, est plene separatus a sua Religione.

2. Habitum Ordinis proprium jubetur ponere, saltem quod ad exteriorem formam, si secularizatio sit *perpetua*. Si fuerit *ad tempus*, variat disciplina.

3. Regula *perpetuo* secularizatus (Bizzarri, p. 774. 775, nota) non videtur teneri.

4. Ordo autem eum qui *in perpetuum* secularizatur jam non debet recipere, nec alimentis providere. Contra, ei qui *ad tempus* est secularizatus competit jus repetendi claustra.

---

1 De formis Indulti, cfr. Bizzarri, *Collectanea*, p. 666 ; et Nervegna, l. c.

5. Quod ad *beneficia* obtinenda et jura *in bona* fortunae, ea tantum facultate fruitur secularizatus quae indulto est diserte concessa [1]. Quare, bonis quidem acquisitis uti potest ad usus necessarios, sed neque ex testamento succedere, neque testari sine novo Indulto S. Sedis.

6. Bona autem ejus qui secularizatus sit ad *tempus* pertinent ad monasterium; si vero *perpetua* fuerit secularizatio, ad monasterium redeunt tantum bona in egressu accepta et quae horum ratione postea acquisivit secularizatus. In reliqua succedit Camera Apostolica [2].

7. Secularizatus *in perpetuum* observat, in horis canonicis, ordinem dioecesanum; immo, *qua professus*, jam nullas recitare debet. Secularizatus *ad tempus*, una cum obligatione Officii divini, servat proprii Ordinis calendarium. Cfr. Piat, t. 1, p. 331. 335. De calendario, dissentit *Monitore*, XI, p. 380; sed nobis prodest Decr. S. R. C. 27 sept. 1873. (*Decr. auth.* n. 3310.)

8. Tandem, ex decl. Pii IX, 27 aug. 1852, secularizatus, etiam ad tempus, confiteri debet apud Confessarios approbatos ab Ordinario loci, a quibus etiam a casibus reservatis in Ordine absolvi poterit, si minime in dioecesi sint reservata [3]. Bizzarri, p. 140.

N. B. 1. Si Indultum fuerit pro expulsione, non potest secularizatus, nisi ex auctoritate S. Congregationis, claustris rursus recipi. Cfr. *Nouv. Rev. Théol.*, t. 26, p. 255.

2. Denuo receptus, numquam, nisi aliter ferant Ordinis consuetudines, repetere debet professionem. Hunc tamen inter professos obtinet locum is qui *perpetuo* fuit secularizatus, quasi a die reditus initium duxisset ejus vita religiosa. S. C. 30 apr. 1838. Nervegna, p. 182.

3. Graviter peccat qui, neglecta Indulti prorogatione, manet in seculo post statum diem: nullam tamen ex jure communi committit poenam. Cfr. *Monitore*, X, p. 234.

ARTICULUS III. De Expulsione et Demissione

Passerini, *De hominum statibus*, in 2, 2, q. 189, art. 8, t. 3, p. 532 sqq.; **Sanchez**, *In Decalogum*, l. 6, c. 9; **Suarez**, *De Religione*, tr. 8, l. 3, c. 4-6; tr. 10, l. 3, c. 9; et l. 7, c. 2, n. 11; **Lessius**, *De justitio*, etc., l. 2, c. 41, n. 106-108; **Pellizarius**, *Manuale regul.*, tr. 3, c. 5, n. 3-5; tr. 7, c. 3, n. 81; tr. 8, c. 8, n. 1-42; **Rotarius**, *Theol. mor. regul.* t. 1, l. 3, c. 2; **Reiffenstuel**, in l. 3 Decr., t. 31, n. 226-246; **Schmalz-**

---

1 Cfr. C. Super discipl. regul. 14 jan. 1899. *Monitore*, XII, p. 242.
2 Cfr. decretum super successione regularium apud Bizzarri, p. 56, sqq. vel Nervegna, p. 189.
3 Exemplum decreti *perpetuae* secularizationis affert Lucidi, II, p. 37. 38, vel *A. S. S.* n. 4, p. 389; *temporalis* vero, *Anal. Jur. Pontif.* s. 16, col. 737; variae rationis, Nervegna, l. c.

grueber, in l. 3 Decr., t. 31, n. 245-265; **Bouix**, *De jure regularium*, tr. 2, p. 6, s. 4, c. 2 et 3, p. 509 sqq.; **Mélot**, *De Ordinibus*, etc., n. 94-100; **Piat**, *Praelectiones jur. reg.*, t. 1, 207-209; 219-229; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc., t. 1, p. 219-227; **Palmieri**, *Opus theol.*, tr. 9, c. 1, n. 249-269; **Nervegna**, *De jure practico*, etc., p. 196, sqq.

Quo clarior sit expositio, praestabit prius proponere jus quale erat ante Decretum 4 nov. 1892, et tum accurate ipsam hujus decreti vim dicendo persequi.

§ 1. *De jure ante Decretum Auctis admodum*

330. 1. *Ejectio* presse dicta est sollemnis religiosi expulsio servatis votis. *Dimissio*, contra, est minus sollemnis ratio exauctorandi religiosum, qua simul tolluntur vota omnisque religiosa obligatio. *Quid ejectio, Dimissio.*

2. Itaque *ejiciuntur* potissimum sollemniter professi; *dimittuntur* ii qui votis simplicibus quodammodo probantur. *Utriusque subjectum.*

3. *Facultas dimittendi* sodales proprie concessa est *Ordinibus regularibus*, quod ad eos qui eam fecerint professionem simplicem qua praeparatur sollemnis. *Facultas dimittendi.*

Congregationibus religiosis potius consulitur votis in certum tempus factis antequam perpetuo nexu in corpus societatis cooptentur alumni. Nihilominus nonnullae valent ex privilegio professos suos dimittere [1]. Quae dimissio spectat ad Praesides Instituti, servatis hujus legibus et pontificiis decretis. C. *Conditae a Christo*, c. I, n. I.

Denique, quod ad *Instituta dioecesana*, facultas dimittendi sodales, cavendo a laesione juris tertii, agnoscitur Episcopo, C. *Conditae a Christo*, c. I, n. VIII.

331. Ad legitimam ejectionem: *Leges ejectionis apud regulares,*

1. *In Ordinibus virorum* opus est: a) Ut religiosus sit *incorrigibilis*. Is est qui, commisso delicto gravi, publico, cedente in damnum religionis, non resipiscit per solita media correctionis adhibita; b) Ut, per sex saltem menses, probetur in jejunio et carcere [2], intra septa monasterii. Sin

[1] Nec videtur repugnare S. Sedes quin discolus alumnus, qui praesens in conventu nimia facessat negotia, sinatur extra claustra degere; et, quasi mutuo consensu dimissus, permittatur suae conscientiae. Cfr. in causa Montis Pesulani, S. C. EE. et RR. 1 jul. 1898. *Monitore*, XII, p. 385.

[2] Haec *carceris* probatio hodie communiter fieri nequit. Quare videtur nobis omitti posse. Ita jam Bouix, t. 2, c. 2, q. 3. Non enim verisimile est a S. Pontifice hinc quidem concedi facultatem, illinc vero praecipi viam expellendi *per se* seu plerisque imperviam. Et confirmamur decreto *Auctis admodum* quod, memorando praescriptum ordinem, silet de carcere. Satius nihilominus erit, impetrato indulto, ansam omnem amputare dubitandi de valore expulsionis, etc. Cfr. Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 251. Immo, utique ante Decr. *Auctis admodum*, 22 jan. 1886, a « Congressu » Cong. Super discipl. regulari, declaratum est opus esse Indulto pontificio, ut carceris probatio omittatur. *Monitore*, IX, 1, p. 81. 82, vel *N. R. T.* t. 26, p. 255.

minus, non putatur incorrigibilis ; c) Ut ejectio fiat a Superiore Generali, vel saltem a Provinciali, exstructo processu, causisque ejectionis canonice probatis.

Sententia expulsionis significanda est Episcopo in cujus dioecesi expulsus considere debeat, seu potius Ordinario originis.

Forma judicii et methodus servanda magis definiuntur binis decretis S. Congregationis Concilii : *Sacra Congregatio* (jussu Urbani VIII), 21 sept. 1624 ; et *Instantibus* (jussu Innocentis XII), 24 jul. 1694.

Hodie vero, cum fere non sit copia hanc servandi methodum, solent Superiores adire ad S. Congr. Episcoporum et Regularium vel Super disciplina regulari, quo valeant breviore via religiosum expellere. Cfr. Documenta alterius tomi.

Moniales,

2. *Moniales* presse tales non expelluntur sine S. Sedis auctoritate.

In Congregatione religiosa.

3. *In Congregationibus religiosis* proprie dictis ejectio non usurpatur a Superioribus Instituti nisi quatenus Constitutionibus diserte permittitur.

Leges dimissionis. *In Ordinibus virorum.*

332. Quod ad **dimissionem,** 1. In *Ordinibus virorum :*

a) Spectat ad Generalem cum suo consilio, qui tamen in casibus extraordinariis valet, praesertim in dissitis regionibus, permittere ut decernatur dimissio a probis et prudentibus religiosis, qui saltem tres esse debent.

b) Nulla observanda est *forma* judiciaria.

Nominatim de legitima causa.

c) Requiritur legitima causa quae *gravis* esse debet ; immo gravior quam quae ad dispensandum foret necessaria : nam Superior dimittens non habet facultatem dispensandi.

Causa tamen committitur judicio et conscientiae Superioris regularis. S. Congr. Super statu Regularium, 15 dec. 1893.

Judicatum est non esse satis, sine alia causae cognitione, si simpliciter professus a majore consilii parte vel secretis capituli suffragiis foret rejectus ; nec si ipse professus affirmaret obstinate sibi deesse vel defuisse animum et vocationem ducendi vitam religiosam.

Quid de dispensatione ?

Haec facilius ratio esse possunt *dispensandi.* Antequam autem de his detur consilium, maturo opus est judicio et prudens adhibenda discretio.

De ejus opportunitate,

Non desunt enim qui, deposito languore et haesitatione, alacres jam et laeti in sanctitate procederent, si prorsus abjicerent omnem spem vel remotum respectum exuendi per dispensationem graves status sui obligationes. Nullam autem negligere oportet ansam erigendi animum iis qui, in via consiliorum, ad nobilia Christi praemia contendunt. Fieri tamen etiam potest, ut jam ita invaluerit phan-

tasiae morbus, ut veram suppeditet causam tollendi vota per dispensationem.

Et securitate. *De securitate* porro conscientiae, de qua praeterea hic quaeri solitum est, ut breviter dicamus, videntur nonnulli scriptores bono animo nimias injicere formidines. Qui enim, rejecta fictione, auctoritati ecclesiasticae sincere pandit difficultates, anxietates, quibus ad petendam votorum solutionem impellitur, causamque suam, obedire paratus, permittit Praelatis Ecclesiae: is non peccat postulando dispensationem, idemque Ecclesiae judicio tuto stare potest. Quod si deinceps deprehenderit se errasse, est cur ipsum amissi thesauri paeniteat, non autem ut animo cadat quasi a Deo foret deserendus, hisque destituendus gratiis quibus praesentis status explere officia animamque ad salutis portum perducere valeat.

Infirmus dimitti nequit invitus. Nemo, ob *infirmitatem* quae post vota inciderit, dimitti potest invitus. Decr. *Sanctissimus*, n. v., 12 jun. 1858. Itaque dimitti non poterit professus quimentem amittat, cum assentiri nequeat. Cfr. documenta tomi 2.

In Congregationibus. 2. *Congregationes religiosae* suas quaeque leges observare debent.

Effectus ejectionis. **333. Ejectionis effectus.** Religiosus ejectus:

Regimen. 1. *Quod ad regimen*, a) Subditur Ordinarii loci jurisdictioni et dominatui; b) Proprium Religionis habitum exuere debet, induere vero vestes clericales; c) Astrictus manet votis substantialibus [1]; mitiore tamen, ex ipsis adjunctis, utitur disciplina paupertatis, obedientiae et vitae cultus; d) Minime solvitur ejus votum non acceptandi dignitates extra Ordinem; e) Privilegiis suae religionis non fruitur; f) Quod ad confessiones et forum internum assimulandus videtur secularizato nec jam, ut verisimile est, cum separatus sit a religione, videtur, titulo *professionis*, teneri ad recitandum Officium. Quod si fuerit in sacris, dioecesis sequi debet ordinem. g) Debet corrigere mores et ad religionem redire.

Poenae. 2. Quod ad *sanctionem poenalem*: Ex C. *Apostolicae Sedis*, inter *Suspensiones* Sedi Apostolicae *reservatas*, n. 5, « Suspensionem *perpetuam* ab exercitio Ordinum ipso jure incurrunt Religiosi *ejecti*, *extra Religionem* degentes. »

Ejecti, sunt ii qui, cum *incorrigibiles* sint, secundum formam ad Urbano VIII praescriptam ejiciuntur. Ballerini-Palmieri, *Opus theologicum*, tr. 11, c. 2, n. 535.

Requiritur ut *juste* sint ejecti; i. e. ex causa justa et servato ordine juris. Sin minus, exercitio ordinum abstinere non debent, nisi quatenus vitetur scandalum. Cfr. Ballerini-Palmieri, eod. loco.

---

[1] Quod valet etiam de ejectis ab Instituto votorum simpl. Ita S. Cong. EE. et RR. 10 jan. 1896. *Monitore*, x, 1, p. 5.

Si religionem eandem vel aliam rursus ingressi fuerint, tollitur suspensio. Ballerini-Palmieri, l. c.

Ejecti restitutio. 3. Quod *ad resipiscentiam,* a) Nisi obstet justa causa gravis scandali, permanentis infamiae etc., ejectus plene emendatus, qui suam in integrum restitutionem postulaverit, est a proprio Ordine recipiendus. Palmieri, op. cit. tr. 9, c. 1, n. 256. Denuo receptus non debet iterum novitiatu probari et rursus profiteri, quamvis non a die professionis sed reditus locum inter professos obtineat. Si tamen in causa expulsionis intercesserit S. Sedes, hujus requiritur facultas ut paenitens religiosus denuo admitti queat. Ita « Congressus » S. Cong. Super disciplina regulari, 22 jan. 1886. Cfr. *N. R. T.* t. 26, p. 255.

Secularizatio. b) Potest etiam impetrare a S. Sede indultum perpetuae secularizationis.

Effectus dimissionis. Solutio votorum. **334.** Quod ad vim **Dimissionis,** 1. Dimissi solvuntur omnibus votis suae professionis : haec per se judicantur huic resolutoriae conditioni obnoxia. Ex C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. 8, in Institutis dioecesanis, per se reservatur votum perpetuae castitatis, nisi Episcopus speciali facultate in eo dispensare valeat.

Observes itaque discrimen *dispensationis* et *dimissionis.* Directa *dispensatione* nequit Superior, propria auctoritate, attingere votum castitatis; *dimissione* autem, quae graviorem postulat causam, hunc etiam nexum solvere valet. Cfrmtr. modo quo proponitur utrumque *Actis Conc. plen. Amer.* n. 330.

Usus sacrorum. 2. Neque dimissus, si sit in sacris, ob defectum *tituli* ordinationis, censetur suspensus.

In qua re plures errant innixi Benedicto XIV, *De Syn.* 13, 11, 22-25, cujus modus loquendi relinqui debet. Cfr. Instr. P. F. 27 apr. 1879, 11. (*Collect. P. F.* n. 1179.)

Cooptatio in dioecesim. 3. Ipso autem jure recuperat vel ingreditur dioecesim quam obtinuisset ante suam vitam religiosam. Quare plerumque transibit in ditionem Episcopi originis [1].

Reditus in religionem. 4. Denique, si claustra repetat, condicionem sortitur novitii qui tum primum probatur.

§ 2. *De jure post latum Decretum Auctis admodum*

Notio ipsius Decreti. **335.** 1. Decreti *occasio.* Sacrae Congregationi locum aperuit, ad celebre istud decretum ferendum, postulatum

---

[1] Onera hac ratione imposita Episcopis habes in exemplo causae Colon. vel Limburg., quae soluta fuit a S. C. Ep. et Reg. 24 feb. 1893. *A. S. S.* t. 25, p. 627-631.

Episcoporum Borussiae conquerentium de molestia quam ipsis aspergebant religiosi sacris ordinibus aucti, quos, dimissos a suo Instituto, ipsi in dioecesanum clerum cooptare cogebantur, sine spe alicujus utilis operae, « Quia, ita ipsi, saepe saepius idonei non sunt sive ad sacrum ministerium exercendum, sive ad docendum in Gymnasiis, utpote qui plerumque destituti sunt condicionibus ac titulis a lege civili requisitis, et aliunde media non habent honestae sustentationis sibi procurandae [1]. » *Ejus occasio,*

2. *Decreti objectum.* Cui necessitati ut consulerent, E[mi] PP. rationem innovarunt *expulsionis, dimissionis* et *ordinationis* sodalium Institutorum religiosorum. Hic de binis prioribus argumentis, infra, parte 7, cap. 4, de tertio. *Objectum,*

3. *Instituta huic decreto subjecta :* a) Sunt potissimum *Congregationes religiosae* juris pontificii, et eae vel maxime quae privilegio fruuntur communicandi cum alumnis peculiarem quempiam titulum ordinationis, v. gr. missionis, mensae communis. In iis enim quae privilegio isto carent fere usu non veniunt nisi secunda, tertia et sexta ex sex decreti sanctionibus. *Subjectum : Congregationes,*

b) *Per accidens* quaedam simul constituuntur de alumnis *Ordinum votorum sollemnium.* Hos *per accidens* tantum nec in omnibus hoc affici decreto constat tum ex voto consultoris qui, ante decretum rogatus sententiam, observavit « incommoda de quibus Episcopi loquuntur Ordines regulares non respicere, » tum ex ipsius Decreti praefatione, quae auctis votorum simplicium Institutis facilique alumnorum egressu parta pronunciat incommoda quibus videbatur medendum [2]; denique ex litteris E[mi] Praefecti S. Congr. Super disciplina regulari, datis a° 1899, in quibus haec habentur : « Decretum... hoc per regulam generalem afficit Instituta recentia votorum simplicium ; ac tantum per exceptionem Ordines proprie dictos [3]. » *Ordines,*

c) Nullo autem pacto, ut opinamur, stricte afficit *Instituta dioecesana.* Etenim, praeter quam, quod, ut diximus, haec permittuntur dioecesano regimini, in eis, cum sint in Episcoporum potestate, deficit omnis decreti ratio. Quare recens C. *Conditae a Christo*, ubi, c. 1, n. VIII, agit de dimissione alumnorum hujusmodi Institutorum, silentio praeterit pontificia decreta quae commemorat quando c. 2, n. 1, *Instituta dioecesana.*

---

[1] Cfr. *A. S. S.* t. 25, p. 307, sqq.

[2] Subsecivam tamen considerationem Ordinum religiosorum produnt haec verba Praefationis. « Haec, aliaque id genus, etiam de alumnis votorum sollemnium, perpendentes nonnulli sacri locorum Antistites, etc. »

[3] Cfr. *A. S. S.* t. 31, p. 536. Annum sumpsimus ex Nervegna, *De jure practico*, p. 170.

sermo fit de dimittendo sodali Congregationis presse dictae.

Suspensio nova contra expulsos.

336. Ut nunc paucis exponamus novam illam legem, quod ad **expulsionem**, nihil mutata ejectionis *forma*, ampliatur *suspensio*, modo n. **333**, 2, explicata, C. *Apostolicae Sedis*, quod ad eos qui in sacris ordinibus sint constituti. Sic enim; sonat n. IV « *Alumni votorum sollemnium*, vel simplicium perpetuorum vel temporalium, in Sacris Ordinibus constituti, qui expulsi vel dimissi fuerint, *perpetuo suspensi* maneant ; donec a *S. Sede alio modo* eis consulatur ; ac *praeterea Episcopum* benevolum receptorem *invenerint*, et de *ecclesiastico patrimonio* sibi providerint. » De qua suspensione, haec dicenda videntur :

a) Non est *censura* proprie talis, cum sit perpetua, sed est poena.

b) Poenae autem illius moderationem omnino sibi reservat S. Sedes, ob verba : *donec alio modo* a S. Sede eis consulatur.

c) Atque etiam obtenta gratia S. Sedis, suspensio non aufertur nisi *praeterea* utrique condicioni satisfecerint, inveniendi Episcopum receptorem et ecclesiasticum patrimonium (De hoc cfr. statim, **337**, 2). Cfr. S. C. EE. et RR. 20 Nov. 1895. *A. S. S.* t. 28, p. 560.

d) *Poena* cum sit *eaque gravissima*, non committitur sine *culpa externa* eaque *gravi* et nisi, quod postulatur ex jure communi ad ejectionem professi, is fuerit *incorrigibilis*. Redibunt ergo dicta n. **333** de eo qui injuste fuerit expulsus vel sine conscientia talis reatus.

Novum jus dimissionis

337. De **dimissione** autem a *Congregatione religiosa*, leges statuuntur novae. Etenim :

Coactae,

1. *De dimissione coacta :*

a) Alumni qui sunt *in sacris* vel qui vota emiserunt *perpetua* [1] dimitti nequeunt *inviti*, nisi α) Ipsi commiserint culpam gravem, externam et publicam ; β) Fuerint incorrigibiles ; γ) Et servatis sollemnitatibus quae Ordinibus praestituuntur quod ad professos votorum sollemnium [2]. Quae si servari nequeant, adeunda est Sacra Congr. Episcoporum et Regularium vel Super disciplina regulari, ut satis sit tenere breviorem et commodiorem viam quae dicitur *processus cameralis* [3].

---

1 Neminem qui *perpetuis* astrictus sit votis, etiam si laicus sit, dimitti posse nisi his sollemnitatibus servatis, clare constat ex decreto, et responsum est ab S. C. EE. et RR. 4 jul. 1898. *N. R. Th.* t. 30, p. 647. Decreto isto igitur valde detractum est de privilegio dimittendi alumnos *invitos*, quod plures impetrarant Congregationes.

2 Forma ista describitur in Decreto. De carceris probatione plane tacetur. Conceditur appellatio ad S. C. EE. et RR.

3 De hac cfr. Nervegna p. 199, vel documenta in altero tomo.

b) Sic dimissi alumni, si sint in sacris, in perpetuam modo, n. 336, declaratam suspensionem incurrunt.

2. De dimissione *sponte impetrata* vel discessu *ultroneo :* *Sponte impetratae.*

« Qui, *in sacris Ordinibus constituti* et votis simplicibus ligati *sponte* dimissionem ab Apostolica Sede petierint et obtinuerint, vel aliter ex Apostolico privilegio a *votis simplicibus* vel perpetuis vel temporaneis dispensati fuerint, ex claustro *non exeant* donec Episcopum benevolum *receptorem* invenerint, et de *ecclesiastico patrimonio* sibi providerint ; secus suspensi maneant ab *exercitio susceptorum* Ordinum. Quod porrigitur quoque ad alumnos votorum simplicium *temporalium* qui quovis professionis vinculo jam forent soluti, ob elapsum tempus quo vota ab ipsis fuerint nuncupata. » Decr. *Auctis admodum*, n. v. *Suspensio adversus eos qui temere egrediantur.*

Haec ut paulisper declaremus :

a) Videtur esse *censura* presse talis. Sic enim in dubio de poenae natura est dicendum. Quocirca, hinc qui, sanctione ista neglecta, ordinem exercuerit, fit *irregularis*; illinc vero non incurritur ab eo qui non fuerit contumax.

b) Factum quod plectitur censura est *egressus* e claustro antequam invenerint Episcopum benevolum receptorem, et de ecclesiastico patrimonio sibi providerint.

Ecclesiasticum patrimonium est cautio de perpetuis alimentis ea copia quae ex synodali definitione judicatur congrua, seu, brevius, est idem ac titulus legitimus ordinationis.

Duo ergo requiruntur ut discedere possint : ut Episcopus eos velit asciscere in clerum dioecesanum et vel Episcopus vel alii ipsis tribuant titulum quo valeant ordinari : puta conferri beneficium, deponi vim quandam pecuniae.

c) In foro interno censura non committitur ab illo qui ignorans id fecerit. Nec legitur reservata. Sed quia per se est juris publici et facile ad forum externum perventura, prudenter utendum est facultate dispensandi in foro interno, etiam si jam non stat per religiosum reum quominus redeat vel inveniat Episcopum, etc., quod videtur requiri ut auferatur contumacia.

d) Tollitur suspensio eo ipso quod religiosus redierit in conventum, vel utrique satisfecerit condicioni.

e) De sponte impetatra dimissione vel discessu ultroneo *eorum qui non sunt in sacris*, nihil novi est hoc decreto sancitum. *Quid de iis qui non sunt in sacris?*

338. **Quaeres**, quid si alumnum *sponte egredientem recipere velit* Episcopus qui ex Indulto subditos *ordinare queat sine titulo ?* *Quid si benevolus receptor dispensare possit in titulo.*

R. Videtur Episcopus uti posse sua facultate dispensandi in titulo, adversus religiosos quos velit in dioecesim

cooptare. Qua dispensatione alumnus de quo agitur levabitur onere quaerendi patrimonium.

Quid de iis qui ante ingressum jam erant in sacris.

339. Quaeres, quid juris de iis *qui in sacris erant ante ingressum in religionem* et inter triennium professionis simplicis ab Ordine dimittuntur, sive fuerint inviti, sive ipsi impetrarint dimissionem?

R. Jure Tridentino, confirmato decretis Pii IX de simplici professione facienda ante sollemnem, impeditur per novitiatum et probationem simplicis professionis omnis bonorum renunciatio vel resignatio beneficii [1], ne aliqua necessitate impellerentur isti alumni ad sollemnem contrahendum nexum cum religione. Tales igitur manent suae dioecesi ascripti donec sollemnem fecerint professionem.

Quae cum ita sint, si per se jam est odiosa jurium, nominatim Tridentini Concilii, correctio, multo magis prohibemur novas istas sanctiones interpretari contra mentem C. Tridentini et decreta Pii IX.

Quare, sanctiones Decreti *Auctis admodum* de dimissione religiosorum eorumque suspensione non arbitramur ad hujusmodi professos esse traducendas. Integra manet Ordini facultas eos, ob justam causam, dimittendi. Nec, si sponte exire velint, solliciti esse debent de Episcopo benevolo receptore, cum proprium habere Episcopum [2] non desierint.

ARTICULUS IV. **De Apostasia et Fuga.**

Passerini, *De Hominum Statibus*, t. 3, in 2, 2, q. 189, art. 8, p. 242 sqq; ***Sanchez***, *In Decalogum*, l. 6, c. 8; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 8, l. 3, c. 1-3; ***Lessius***, *De justitia*, etc. l. 2, c. 41, n. 109-115; ***Pellizarius***, *Manuale Regul.* tr. 8, c. 8, n. 43-80; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.* l. 3, c. 1; ***Tamburini***, *De jure Abbatum*, t. 3, d. 8; ***Reiffenstuel***, in l. 3 Decr. t. 31, n. 247-259; ***Schmalzgrueber***, in l. 3 Decr. t. 31, n. 266-277; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, l. 5, p. 208; ***Bouix***, *De jure regularium*, t. 2, p. 6, s. 4, c. 1, p. 506-508; ***Mélot***, *De Ordinibus*, etc. n. 93; ***Piat***, *Praelectiones jur. reg.* t. I. p. 195-206; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc., t. I, p. 204-213; ***Palmieri***, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 243-248; ***Nervegna***, *De jure practico*, p. 201-207.

---

1 Cfr. Santi-Leitner, *Praelectiones*, etc. l. 3, t. 31, n. 27 Hoc tamen non est transferendum in eos qui in Institutis votorum simplicium professionem fecerint. Cfr. *Monitore*, XI, p. 173.

2 Eandem videtur propugnare sententiam R. D. Nervegna. Etenim, p. 172 § 8 affirmat simpliciter professos novorum Institutorum recipiendos fuisse ab Episcopo originis, nisi latum *esset* Decretum *Auctis admodum* n. 6; paulo superius autem, p. 172, monet has decreti dispositiones non afficere Ordines presse tales; et p. 169 unam causam affert cur recipi non debeant *sollemniter professi*, hanc unam dico causam, quod *sollemnis* professio separat a dioecesi originis: « Quod tamen, ita ipse, locum non habet relate ad professos votorum simplicium, qui dimitti et dispensari solent. »

Apostasiae et Fugae notio.

340. *Apostasia a Religione,* est criminosa *discessio* a Religione, *regularis proprie talis,* cum *animo non redeundi.*

Fuga est discessus *ad tempus* ab Ordine vel monasterio, sine licentia, *animo vagandi aut extra obedientiam vivendi,* postea tamen *redeundi.* Quo animo vivendi ad tempus extra obedientiam differt religiosus fugitivus ab exeunte sine licentia, etiam *furtive.*

Quinam sint Apostatae vel non? Exempla.

341. 1. *Apostata* esse nequit qui discedit inter triennium votorum simplicium ; bene vero Scholasticus S. J.

Nec refert utrum discedens servarit an deposuerit habitum.

2. Apostata *simpliciter* dictus non est, qui discedit animo aliam religionem ingrediendi ; sed est apostata qui ejectus est ob falsa crimina quae sibi imposuit ut ejiceretur. Contra, qui vere deliquit ut ejiceretur, etsi virtualiter sit apostata, proprie tamen inter ejectos videtur reponendus.

Poenae: Reservatio;

342. Quod ad **poenas** quibus plectantur Apostatae :

a) Ex 2° casu *Clementino* communiter reservatur : « Apostasia a *religione*, sive habitu dimisso sive retento, quando eo pervenerit ut extra septa monasterii seu conventus fiat egressio. » Reservatur ergo apostasia *simpliciter* talis, seu a statu religioso, quae exterius consummetur per egressum extra septa. Si quis paucos fecerit passus et statim redierit, non videtur casus commissus. Quidam dubitant num incurratur ab eo qui in itinere hunc animum conceperit, et ideo non redierit.

Suspensio,

b) Ex c. *Consultationi* ult. *De Apostatis* (v, 9), Apostatae *suspenduntur* ipso facto ab ordinibus qui durante apostasia suscepti sunt : quae suspensio manet donec vel a Rom. Pontifice vel a Superiore regulari sublata fuerit. Disputatur sitne censura annon. Quam suspensionem vigere aiunt etiam post C. *Apostolicae sedis*, cum respiciat internum regimen religionis. Mélot, p. 104.

Amissio privilegiorum,

c) Apostatae qui habitum dimiserint, post sententiam criminis declaratoriam, amittunt *omnia privilegia sui Ordinis.* Quare non jam ali debent a monasterio, puniri vero possunt ab Episcopo.

Excommunicatio.

d) Plerique Ordines habent privilegium quo excommunicantur *ipsorum Apostatae.* Sic Societas Jesu ex S. Pii v C. *Aequum.* Praeterea, in multis Ordinibus, v. gr. rursus in Societate Jesu, in poenas Apostatarum incidunt qui ipsum ordinem deseruerint, seu indebite transierint ad aliam Religionem.

De fuga ad adeundum Superiorem.

N. B. 1. Ex Trid. s. 25, *De Regul.* c. 4, puniendus est ab Ordinario tanquam desertor sui Instituti religiosus quem repererit recedentem a suo conventu, etiam praetextu adeundi Superiores, nisi scripto mandato ostendat se ab

ipsis missum aut vocatum. Excusant tamen eum quem gravis causa ad iter hoc arripiendum impulerit.

Procuranda conversio Apostatarum. 2. Praelati regulares tenentur per se solliciti esse de reductione et conversione apostatarum. Piat, I, p. 185. 186. Patet ipsos apostatas, praeter obligationem redeundi, teneri votis et constitutionibus.

Poenae fugae. **343.** Contra *fugitivos qua tales* non est poena peculiaris. Sed in pluribus Ordinibus, ut in Societate Jesu, plectuntur *excommunicatione.*

PARERGON. **De religiosis dispersis**

Bouix, *De jure Regularium,* t. 1, p. 3, s. 2, p. 345-385; ***Mélot,*** *De Ordinibus,* etc., n. 113-123; ***Piat,*** *Praelectiones juris regul.*, t. I, 210-219; ***Angelus a SS. Corde,*** *Manuale,* etc., t. I, p. 213-219; ***De Angelis,*** *Praelectiones jur. canon.* in l. 3 Decret. p. 169-183; ***Palmieri,*** *Opus theol.*, tr. 9, c. 1, n. 271-274; ***Nervegna,*** *De jure practio,* etc., p. 159-164.

Cur peculiares provisiones, et quo spectent? **344.** Vis ista exterior qua decedere coguntur suis domiciliis religiosi, ipsos quidem nullo jure, nullo privilegio privat ; talem tamen solet inducere condicionem vitae quae peculiares postulet provisiones, ne disciplina religiosa atque ecclesiastica nimis turbetur et pessumeat. Quare, sicubi orta sit hujusmodi procella, S. Sedes opportuna condit decreta quibus quid juris sit accurate definitur. In universum eo spectant, ut, quantum fieri possit, in tuto sit disciplina religiosa et, restituta pace, instauretur vita perfecte regularis; ut privilegiis nonnullis et gratiis possint et *spiritualiter* pasci et *temporaliter* sibi consulere non laeso voto paupertatis ; denique ut in eos qui subtrahuntur ditioni superiorum, ampliore utantur Episcopi potestate.

Exempla. **345.** Ita *religiosis Italiae* provisum est Indulto S. Paenitentiariae 28 jun. 1866, una cum declarationibus 18 april. 1867 et 12 sept. 1872 ; *Galliae* vero per Decr. S. C. EE. et RR. 30 jul. 1881.

Praecipua capita haec fere sunt :

1. Quantum fieri potest, recipiantur in alium conventum. Secus conveniant in aliquam domum a Superiore designatam, ibique, quod fieri potest, regulam servent. Et si tres saltem ibi adfuerint, habere debent suum peculiarem Superiorem (Decr. 1867, art. 1. 2).

Responso autem 12 sept. 1872, eaedem domus atque ecclesiae jurisdictione Ordinarii declaratae sunt ut ante immunes. Cfr. et S. C. EE. et RR. 26 mart. 1897. *Monitore,* X, I, p. 122.

2. Si duo tantum simul fuerint (Palmieri, 273, 3) aut si extra hujusmodi domum vivere cogantur, habentur tanquam secularizati ad tempus, nisi tamen cum fratribus vel fratre relictis in claustro convenire soleant ad exercitia regularia vel ad tractandum de rebus Ordinis. Exceptio ista videtur traduci etiam posse ad eos qui simili modo frequentent domum ubi tres saltem conjuncte vivant instar communitatis.

Secularizati itaque fere hi sunt qui cum facultate Superiorum apud seculares degunt ab aliis segregati, fungentes v. gr. munere capellani, paedagogi, etc.

Tales porro, quod ad politiam et disciplinam *ecclesiasticam*, subduntur Ordinario loci, a quo etiam ad munera sacri ministerii obeunda compelli possunt. Ita saltem concessum est a° 1881. Quod vero ad disciplinam *regularem* et obligationes professionis, in his quae patitur novus status, propriis subduntur Superioribus. Hi ergo poterunt hujusmodi religiosos mittere ex alio in alium locum, etiam ad exteras missiones (si secundum vocationem), nec Ordinarius id potest impedire (art. 2).

3. In praefatis domibus, si quattuor certe regulares sacerdotes ibi degant, erigi potest permissu Provincialis oratorium privatum, in quo ipsi litare et SS. Eucharistiam servare possunt. Praecepto audiendi sacri soli religiosi et oblati ibi satisfacere possunt (nisi tamen aliunde habuerint jam majus privilegium). Cfr. art. 4 et 19.

In isto oratorio omnes indulgentias lucrantur quibus gaudebant in conventibus unde sunt expulsi (art. 5).

4. Cum licentia Generalis vel Provincialis sibi eligere possunt quemlibet confessarium regularem vel secularem, ex approbatis tamen ab Episcopo loci, a quo etiam, si opus sit, possint absolvi a casibus et censuris in proprio Ordine reservatis (art. 12). Immo qui in conditione versantur religiosi quasi-secularizati confessionem facere possunt cuilibet sacerdoti approbato ab Ordinario. S. C. EE. et RR. 4 jul. 1862, Bizzarri, p. 169.

5. Annuentibus Episcopo loci et Superiore regulari, acceptare possunt capellanias aut beneficium ecclesiasticum (unum tantum), etiam cum cura animarum : quod tamen statim dimittere debent atque ab iisdem superioribus ad claustra revocati fuerint (art. 16).

6. *Moniales cum licentia Episcopi* (cui ex art. 7 subduntur mulieres expulsae, etiam quae in novas domos sint translatae), *viri regulares*, cum assensu *suorum Superiorum*, hereditates adire, testari, et similia peragere licite et valide possunt (art. 17), et pecunias legitime acquisitas, servatis servandis, caute collocare (18). Haec tamen facul-

tas facultati Regularium in Belgio assimulari nequit. Peculiaria enim adjuncta respicit quae prohibebant quominus religiosi communem agerent vitam; et, ut declaratum est a S. Paenit. 21 maii 1880, nullam tribuit proprietatem veram religiosis, qui, ut ante, conventui acquirere pergunt.

7. Regulares utriusque sexus, legitime in seculo degentes, servant omnes indulgentias personales quibus in conventu fruebantur (art. 6).

N. B. Quae jam ad recentem procellam in Gallia ortam respiciant, cfr. Documenta alterius tomi.

PARS QUINTA

DE PRIVILEGIIS REGULARIUM

CAPUT I

NOTIONES GENERALES

ARTICULUS I. De Privilegiis in universum

Suarez, *De Legibus*, l. 8; ***Rotarius***, *Theol. mor. regularium*, t. 3, l. 3, c. 5; ***Tamburini***, *De jure Abbatum*, t. 1, d. 16. 18; ***Reiffenstuel***, in l. 5 Decr. t. 33; ***Schmalzgrueber***, in l. 5 Decr. t. 33; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, t. 1, p. 136, sqq; ***S. Alphonsus***, *Theol. mor. Appendix de Privilegiis*; ***Bouix***, *De Jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 2, c. 1, p. 78-85; ***C. d'Annibale***, *Summula theol. mor.* t. 1, n. 222 sqq; ***Palmieri***, *Opus theologicum*, t. 1, tr. 3, c. 4, n. 387-390; ***Scherer***, *Handbuch des Kirchenrechtes* l. 2, § 37; ***Wernz***, *Jus Decretalium*, t. 1, *Introductio*, t. 7, p. 137 sqq; ***Piat***, *Praelectiones juris regul.* t. 2, p. 91, sqq.

Paucis hic notiones quasdam generales complectimur quae fusius in generali juris canonici parte proponuntur.

346. 1. Privilegium est *lex specialis favorabilis* [1]. Lex dicit jus permanens. Quare *temporalis* concessio jam minus proprie est privilegium. *Privilegiorum notio.*

2. Distinguitur: a) Privilegium clausum *corpore juris*, i. e. concessum in lege presse tali, utputa authentica juris collectione, decretis Concilii Tridentini; et privilegium contentum *speciali decreto vel rescripto*, ut quae reperiuntur tantum in monumentis uniuscujusque Instituti; *Species: Clausum corpore juris; Speciali concessum decreto;*

b) *Contra jus*, quo conceditur aliquid adversus jus sive omnium commune, sive alicujus ordinis particulare, sive tertii: v. gr. quo professi sollemnitur retinere valent sua bona; et *praeter jus*, quod *Contra et praeter jus;*

---

[1] Wernz, l. c. p. 175.

mere est ultra legem communem: v. gr. facultas absolvendi a reservatis;

Personale et reale, mixtum; c) *Personale* et *reale,* prout personae conjungitur vel, contra, competit cuilibet possidenti *rem, dignitatem. Mixti* quodammodo sunt generis quae ita conceduntur communitati ut singuli sodales eis fruantur quatenus pertinent ad illam Universitatem.

Gratuitum, onerosum, remuneratorium; d) *Gratuitum,* quae est pura liberalitas; *onerosum,* cui respondet in privilegiato pacta quaedam stipulatio; *remuneratorium,* quod intuitu meritorum est concessum, sive ex justitiae debito, sive ex grato animo.

Motu proprio, ad instantiam; e) Concessum *motu proprio,* si spontanea et ultronea voluntate, vel ad *alterius instantiam;*

Scriptum et oraculum vivae vocis; f) *Scriptum* et *Oraculum vivae vocis.* Sed ut de isto constare possit in foro externo, opus est authentico documento, v. gr. testimonio Officialium Curiae qui ex officio in hoc rerum genere versantur. C. *Alias felicis,* Urbani VIII. Tales fere sunt Praefecti et Secretarii Congregationum et Cardinalis Major Paenitentiarius [1];

Pro foro conscientiae et pro foro externo. g) *Prô foro conscientiae tantum,* cujus efficacia est ad quietem conscientiae et justitiam coram Deo; et *pro foro externo,* cujus usus est etiam in tribunalibus.

Privilegiorum acquisitio; **347. Modi comparandi privilegium,** sunt: 1. Directa *concessio* ejus cujus est jus;

2. *Communicatio,* de qua dicemus infra, n. **351**;

3. *Confirmatio,* seu iterata concessio, quae, si est in forma *speciali,* tribuit jus novum. Haec eruitur ex verbis: *De novo concedimus, — Ex certa scientia, — Ex plenitudine potestatis.*

Interpretatio: **348. Privilegiorum interpretatio;** 1. Pro interpretationis vi, est *authentica,* quae fit a concedente vel ejus superiore; *Species;* *judicialis,* quae judicis continetur sententia, estque etiam authentica, et *doctrinalis* quae fit a viro docto.

Clausula prohibens; *N. B.* Clausula prohibens *interpretationem* intelligenda est non de mera declaratione, sed de *interpretatione stricte tali,* quae variis subsidiis conetur elicere significationem reconditam, eoque praesertim spectat ut extenuetur vis decreti; et praeterea, nisi severius sonet vetitum, de interpretatione quae fiat *ex professo,* non mere obiter et per occasionem. Cfr. S. Alphonsum, l. c. n. 6.

Regulae. 2. Quod ad *ejus regulas,* a) Debet esse *comprehensiva,* non extensiva, i. e. non ultra vim verborum, etsi casus sit similis.

b) *Stricta,* si fuerit privilegium *contra jus,* vel *onerosum,* vel cum *praejudicio tertii; lata,* si *clausum corpore juris,* vel *remuneratorium,* vel concessum *motu proprio.*

---

[1] Cfr. Rotarium l. c. punct. 5, n. 7; et, quod ad Card. maj. Paenit., C. *Pastor bonus* § 5, Benedicti XIV, 13 ap. 1744.

349. Privilegia desinunt: *Privilegiorum amotio.*

1. Quandoque morte sive *concedentis* sive *privilegiati,* si constet ea fuisse hoc modo circumscripta;

2. *Renunciatione,* si integrum sit privilegiato abdicare privilegium;

3. *Non usu,* quando vel alter positive praescripserit jus contrarium, vel non usus inferat tacitam renunciationem. Quare quae mere sunt gratiae, ut v. gr. facultas celebrandi ante auroram, vix hoc modo exstingui possunt.

4. *Abusu,* quae poena est postulans regulariter sententiam saltem declaratoriam;

5. *Cessante contrarie causa finali,* i. e. quando privilegii usus factus est injustus, iniquus, perniciosus;

Nominatim de revocatione

6. Potissinum vero *revocatione,* quae vel *tacita* est vel *expressa.*

Tacita,

a) *De tacita.* α) *Lex generalis* derogat privilegio *corporis juris* quatenus est ei contraria: inest enim in hujusmodi privilegio natura legis; non autem *rescripto speciali,* quod non existimatur Pontifici notum; β) Privilegio *generali* non tollitur *speciale* contrarium, dum *speciale* derogat *generali* contrario; γ) Privilegio *posteriore* non aufertur gratia contraria, prius concessa, nisi inserta sit in corpus juris vel diserte in posteriore Indulto commemorata. Tunc enim apparet vel praesumitur e Principis mente non excidisse se de priore gratia detrahere.

Expressa.

b) *De expressa.* Clausula generalis, *Non obstantibus privilegiis quibuscumque,* non aufert privilegia quae speciali sunt digna mentione, qualia sunt *privilegia Regularium.* Haec auferuntur clausula qua addatur: *Etiam speciali mentione dignis,* vel *etiam meritorum intuitu concessis* [1]. Quod si ipsa privilegii concessio munita fuerit clausula qua dicatur non revocatum iri nisi *de verbo ad verbum* facta sit ejus mentio, requiritur clausula hujusmodi: *Non obstantibus quibuscumque privilegiis sub quacumque verborum forma conceptis.* Reiffenstuel, n. 125.

Juvat tamen ex S. Alphonso, l. c. n. 16, haec observare: « Omnes praefatae limitationes intelliguntur locum habere si non constet de contraria mente derogantis, quemadmodum omnes praefati DD. communiter affirmant; unde si in lege revocatoria adsit clausula [2] *Ex certa scientia;* aut *Ex motu proprio,* aut *De potestatis plenitudine,* tunc revocatur omne privilegium quantumcumque qualificatum, exceptis onerosis, aut quando revocatio praejudi-

---

[1] His quidem repugnat Hinschius, *System des katholischen Kirchenrechts,* p. 819 et nota 3; sed, ni fallimur, tutius in hac re astipulamur probatissimis doctoribus in catholico jure maxime assiduis, quam viri acatholici affirmationi nullo stipatae argumento positivo.

[2] Apposita scilicet ad revocationem. Cfr. Salmantic. l. c. n. 42.

caret juri a tertio acquisito. Vide Salm. tr. 1º, c. 2, p. 4, n. 40 et 42. »

Clausulae confirmationis privilegii.

350. Denique, ut paucissimis declaremus **clausulas** quae in Privilegiorum confirmatione consueverunt addi:

1. *Dum sint in usu.* Hoc idem valet quod: *dummodo* ne sint *abrogata* per non usum.

2. *Dum ss. canonibus et decretis S. Conc. Tridentini non adversentur.* Quam ut declaremus clausulam :

a) *Canones* intelliguntur non quilibet, sed *Tridentini tantum.*

b) Canones et decreta Tridentina sunt ea tantum quae diserte revocant privilegia contraria.

3. *Dummodo non sint revocata.* Hac clausula ea excipiuntur privilegia quae, semel revocata, non fuere per aliam quandam concessionem vel confirmationem restituta.

Hactenus de privilegiis in universum. Restat ut quae de Regularium privilegiis specialiter sunt notanda breviter indicemus.

ARTICULUS II. De privilegiis Regularium

Suarez, *De Legibus*, l. 6, c. 16 et 17; ***Pellizarius***, *Manuale*, etc. tr. 8, c. 1; ***Tamburini***, *De jure Abbatum*, tr. 1, d. 17; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.*, t. 3, l. 3, c. 5; ***Reiffenstuel***, ad l. 4 Decr. *Appendix De dispensatione*, n. 533 sqq.; in l. 5, t. 33, n. 53 sqq.; ***Schmalzgrueber***, in l. 5 Decr. t. 33; ***Schmier***, *Jurisprudentia canonico-civilis*, t. 1, p. 137, n. 218-229; ***S. Alphonsus***, *Appendix De privilegiis*, n. 9. 10; ***Bouix***, *De jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 2, c. 1, p. 76. 78; c. 3, p. 157-165; ***d'Annibale***, *Summula*, I, n. 104; ***Mélot***, *De Ordinibus* etc. n. 134-147; ***Piat***, *Praelectiones juris regularis*, t. 2, p. 98-170; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc. t. 2, p. 298-323.

§ 1. *De communicatione Privilegiorum inter regulares*

Notio communicationis privilegiorum.

351. **Privilegiorum communicatio** est privilegium quoddam generale vel speciale, quo certae personae, societates, loca, participant, plus vel minus plene, privilegia aut gratias directe aliis personis, etc., concessa. Etenim communicatio fieri potest :

Species:

Accessoria et dependens.

1. *Accessorie* et *dependenter* ab iis quibus concessa fuerunt primo et principaliter, ita ut apud eos qui privilegii sunt participes, gratia easdem ferat vices (ampliationis, revocationis) quas penes privilegiatum principalem ; non item contra. Hoc genere communicationis uti solent familiares et Moniales secundi Ordinis.

Aeque principalis.

2. *Directe, pariformiter*, et *aeque principaliter* : Privilegium tunc fit ita proprium communicantis, ut penes hunc non

mutetur, si forte priori cui directe erat factum privilegium sit deminutum vel adeo sublatum.

Mens S. Congr. Indulgentiarum. *N. B.* Noluit tamen S. C. Indulgentiarum hanc doctrinam ratam habere; et falsam declaravit sententiam affirmantium Indulgentias, quas revocatio Pontificia eripuisset priori privilegiato, servari ab Ordinibus qui easdem ex communicatione haberent, nisi revocatio diserte de iis fecisset mentionem. Resp. S. C. Indulg. 31 jan. 1893 ad 17. *A. S. S.* t. 25, p. 506. 507.

Quibusnam haec participatio sit facta. *Privilegium Mendicantium.* **352.** 1. *Mendicantes* habent plenam, perfectam et aeque principalem communicationem privilegiorum, tum inter se, tum cum aliis *Ordinibus*, *Congregationibus*, *Collegiis* monasticis vel non monasticis. Vi istius communicationis, nanciscuntur istorum Institutorum *privilegia*, tum praeterita tum futura, quae versantur in *personis*, *locis*, *festivitatibus* et *indulgentiis*. Cfr. C. Leonis x, *Dudum per nos*, 10 dec. 1519; Clementis VIII, *Ratio pastoralis officii.*

De Indulgentiis. Sunt tamen qui existiment *Indulgentias* non acquiri communicatione nisi ab iis qui Indulto fruuntur quo diserte ipsis etiam Indulgentiarum conceditur communicatio.

De communicatione inter domos. Immo quae uni *domui* sunt concessa, omnibus per se prosunt domibus, ex dicta C. Leonis x, *Dudum per nos.*

De Ordinibus non Mendicantibus. 2. Quae Mendicantium communicatio per se *non est mutua.* Plerique tamen *Ordines non Mendicantes* eam etiam impetrarunt;

De Congregationibus. 3. Nonnullae praeterea *Congregationes* quadam fruuntur communicatione. Sic PP. SS. Redemptoris participes fiunt gratiarum, etc. quae conceduntur Congregationibus Doctrinae Christianae, Piorum operariarum et PP. Passionistarum. Cfr. Piat, l. c. p. 102.

De Tertiariis. 4. Excepta speciali concessione, *Tertiarii* non fruuntur communicatione neque cum Tertiariis aliorum Ordinum, neque cum primo Ordine ad quem pertinent. S. C. Indulg. 31 jan. 1893. *A. S. S.* t. 25, p. 506. 507. Communicationem Indulgentiarum et piorum operum 1 et 2 ordinis obtinuerunt Tertiarii S. Dominici, concessu Pii VII, 6 jul. 1806 [1], et Tertiarii S. Francisci, brevi *Cum dilectus*, 7 jul. 1896.

De Monialibus Belgii et Galliae. **353. Quaeres de Monialibus Belgii et Galliae?** Moniales quae in Gallia et Belgio pertinent ad Ordines regulares, etsi ibi non faciunt professionem sollemnem, retinent tamen privilegia et gratias spirituales quibus antea fruebantur.

Privilegia excepta. **354.** *Non communicantur* privilegia: a) Quibus addita est *clausula incommunicabilitatis,* saltem *specialis:* nam concessa est generalis communicatio etiam privilegiorum quae

[1] Cfr. *N. R. Th.* t. 26, p. 391.

habent clausulam prohibitivam communicationis. Si postea tamen alii Ordini eadem fuerint sine illa clausula concessa, communicationi nihil jam obest.

b) *Exorbitantia*, quae raro conceduntur, specialem notam merentur. Inter haec, concessio officiorum, additio nominis SS. Fundatoris in Litaniis et Confiteor, repositae sunt a S. R. Congreg., 20 mart 1706 ad 3[um]. Hoc loco sunt etiam quotquot privilegia praejudicium afferunt specialibus juribus Episcopi. Monacelli *Formularium*, art. 13, form. 4. n. 33 sqq. C. d'Annibale, *Summula*, I, n. 105, nota 21;

c) Quorum communicatio cederet *in detrimentum observantiae regularis*: ut plura privilegia Ordinum militarium de peculio, etc.;

d) Quae ob *motivum* omnino *speciale* concessa sunt, v. gr. alicui loco ob possessam imaginem B. M. V. Quare communiter docent non communicari Indulgentiam Portiunculae.

e) Privilegia *poenalia et odiosa*, ne gratia convertatur in onus;

f) Quae *in tempus* tantum conceduntur: non sunt proprie dicta privilegia.

g) Privilegia *personalia*, seu Religioso concessa non quatenus in Ordine certum locum vel gradum habet, sed ut personae particulari.

355. Communicatio fit: *De praelatis ad praelatos* qui ejusdem sint dignitatis, etsi forte nomine differant; — De *fratribus* privatis *ad fratres* privatos; — De *conventibus* ad *conventus*; — De *festivitatibus* ad *festivitates*. Ita Julius II, 1 jun. 1509, C. *Alias ad supplicationem*.

Hinc, v. gr., quod Superioribus unius Ordinis indultum fuerit, prodest Superioribus alterius; indulgentia pro festivitate Fundatoris Ordinis Franciscani, concessa intelligitur pro festivitate alterius Fundatoris, etc.

De communicatione privilegiorum Societatis Jesu.

356. Ex jure speciali, privilegia, favores, facultates quae a S. Sede vel auctoritate delegata personis vel locis Societatis Jesu conceduntur, existimantur prius concessa Praeposito Generali ita ut alii his gratiis frui nequeant nisi quantum Praeposito visum fuerit id concedere. Atque hac tantum lege Societas fit particeps etiam gratiarum quae directe aliis sunt factae Ordinibus.

Hinc autem *quaeritur utrum necne ceteri Ordines privilegia a Societate Jesu accipiant obnoxia eidem legi.* Quod videtur negandum. Quare, nisi ipsa privilegii concessio diserte hanc condicionem ferat, ceteri Ordines eo immediate uti valent, etiam inconsulto suo capite.

§ 2. De istorum Privilegiorum interpretatione et conservatione

357. I. De eorum interpretatione. 1. Quod ad *modum interpretandi*, 1. Privilegia Regularibus concessa, sive quia clausa sunt corpore juris, sive quia remuneratoria, *latissime* sunt interpretanda. S. Alphonsus, l. c. n. 8. *Interpretandi privilegia modus.*

2. Quod ad *interpretationis genus* : *Genera.*

a) *Doctrinalis* interpretatio per se permittitur *viro docto*, ejusque judicio licite stari potest.

b) *Judiciali* Regularium interpretatione prohibentur Episcopi. Causa reservatur S. Sedi.

c) *Ad quietem subditorum*, in foro *conscientiae*, possunt Praepositi Generales Ordinum Regularium qui communicant in privilegiis Mendicantium, auctoritate apostolica declarare dubia quae super constitutionibus, privilegiis, gratiis a Sede apostolica concessis et concedendis emerserint. Facultas ista facta est FF. Praedicatoribus a Julio II, per C. *Considerantes*, 4 dec. 1509 ; et Tertiariis S. Franc. a Clemente VII per C. *Ad Uberes*, 10 mart. 1520. *Ad quietem subditorum.*

Nisi ergo interpretatio adversetur litterae privilegii, subditi ei acquiescere possunt et debent ; judex tamen fori externi eadem nullatenus astringitur. Cfr. C. de Lugo, *Responsa moralia*, l. 4, d. 4, n. 10-12.

358. II. Tutela ista olim pertinebat potissimum ad **judicem conservatorem.** Talem deligere sibi poterant Ordines regulares inter judices synodales, vel, si nulli reperirentur in dioecesi, inter personas dignitate ecclesiastica vel personatu fulgentes, vel inter canonicos Ecclesiae cathedralis [1]. Isto delectu judex ille referebatur in judicibus delegatis a S. Sede. Ejus autem jurisdictio huc spectabat ut Regulares ab injuriis et damnis manifestis vindicaret. Hodie autem, cum facilis suppetat copia adeundi Sacras Congregationes, institutum istud fere ubique obsolevit. Cfr. Bouix, II, p. 157-165. *Privilegiorum tutela.* *Judex conservator.*

Tutela benevola, sine jurisdictionis usu, pertinet adhuc ad *Cardinalem Protectorem*, de quo infra, n. **398. 399.** *Cardinalis protector.*

§ 3. De istorum Privilegiorum revocatione.

359. 1. A Gregorio XV [2] et ab Urbano VIII [3] revocatae sunt omnes gratiae ad annum 1635 concessae per oracula *Revocatio oraculorum vivae vocis.*

---

1 C. *Sanctissimus*, Gregorii XV, 20 sept. 1621. Cfr. Bened. XIV, *De synodo*, l. 4, c. 6-21, 3. — 2 C. *Romanus Pontifex*. — 3 C. *Alias felicis recordationis.*

vivae vocis, praeter eas quae effectum suum erant sortitae, vel expeditae fuerant per eos Officiales qui, pro munere quod gerunt, fidem facere solent de pontificiis oraculis.

2. A Clemente XII [1] revocata sunt non pauca Indulta et gratiae certi argumenti, nisi concessa fuerint vel per litteras apostolicas, vel per rescripta SS. Congregationum, a S. Pontifice approbata, vel per S. Paenitentiariam.

Revocatio Indulgentiarum. **360.** C. *Romanus Pontifex*, 23 maii 1606, Paulus V simul plures **indulgentias** concessit voluitque esse Ordinum communes, abolevit autem reliquas omnes ad illam diem Ordinibus quomodolibet concessas. Indulgentiae tamen concessae certis *locis* vel pro solis defunctis videntur his clausulis non comprehendi. Ita Theodorus a Spiritu sancto, *De Indulg.*, p. 2, c. 2, art. 1, § 6.

Revocatio Tridentina. **361.** Magna movetur quaestio, quaenam **privilegia** fuerint a Tridentino Conc. revocata. Constat quidem revocata esse privilegia anteriora quae repugnant decretis s. 25, *De Reg.* (salva limitatione c. 16, in gratiam Soc. Jesu); vel aliis decretis quae continent *clausulam derogatoriam* illorum. Sed si adversentur decretis quae hac clausula carent, id disputatur. Revocata esse negant Reiffenstuel, in l. 3, t. 33, n. 13 sq., Schmalzgrueber, ibid. n. 236 sqq., Aichner, *Compendium juris eccl.* p. 488. Adversarii, v. gr. Scherer, arguunt ex C. Pii IV, *In Principis Apostolorum*, 16 feb. 1565. Ad id respondetur non aliam fuisse mentem Pii IV atque Concilii; Concilium autem noluisse illa privilegia abrogare. Cfr. Pirhing, *Jus canon.* l. 5, t. 33, n. 54, Reiffenstuel, eodem, n. 135 sqq. loco, Mélot, p. 173.

CAPUT II

DE PRIVILEGIO EXEMPTIONIS ET POTESTATE EPISCOPI [2]

Passerini, *De Hominum statibus*, t. 3, in 2, 2, q. 189, art. 10, p. 797 sqq.; ***Pellizarius***, *Manuale*, t. 2, tr. 8, c. 6, s. 1; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.*, t. 3, l. 3, c. 5, punct. 6; ***Reiffenstuel***, in l. 1 Decr., t. 31, n. 108 sqq.; ***Schmalzgrueber***, in l. 5 Decr. t. 33, n. 179 et 246 sqq.; ***Cespedes***, *De Exemptione regularium*; ***Tamburinus***, *De jure Ab-*

---

[1] C. *Romanus Pontifex*.

[2] Cfr. de vi exemptionis, *Supplementum* VIII, in altero tomo.

batum, t. 3, d. 15; **Thomassinus**, *Vetus et nov. Eccl. discipl.*, p. 1, l. 3, c. 30 sqq.; **Zaccaria**, *Antifebronius*, p. 2, l. 5, c. 1, n. 5 sqq.; *Antifebron. vindicat.*, dissert. 10, c. 4; **S. Alphonsus**, *Appendix De privilegiis*, n. 72, sqq.; **Bouix**, *De jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 2, c. 2, p. 85 sq.; **Devoti**, *Instit. can.*, l. 1, t. 9, § 12, not. 6; **De Buck**, *De exemptione regularium conservanda et confirmanda*; **Mélot**, *De Ordinibus Congregationibusque*, n. 158-169; **Scherer**, *Handbuch des Kirchenrechts*, l. 4, c. 2, § 145, p. 739-741; **Piat**, *Praelectiones juris regul.*, t. 2, p. 1 sqq. *N. R. Th.*, t. 31, p. 575 sqq.; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc., t. 2, p. 323-334.

ARTICULUS I. Exemptionis ratio, genesis, utilitas

362. I. Exemptionis ratio. 1. Exemptionis *notio*. Genus istud exemptionis seu immunitatis de quo hic agitur est libertas a dominatu Superioris immediati, qua fruitur is qui speciali tantum vel majori Praelato praestare debet obedientiam. Itaque *Regularium* exemptio est eorum libertas a jurisdictione Episcopi seu Ordinarii loci, qua propriorum tantum Praelatorum et Summi Pontificis regimen ferre cogantur. *Exemptionis notio;*

2. *Divisiones:* a) Exemptio est *personalis*, *localis*, *mixta*. *Personalis* ipsas liberat personas, ubicumque versentur, sed nullatenus loca ubi consederint [1], *localis* directe afficit loca, personas autem quatenus in eo sunt loco, ita ut simul cum adventu et discessu initium vel finem habeat personarum exemptio [2]; *mixta* simul personas et locum eximit jurisdictione Ordinarii, qui, exceptis quibusdam casibus, neque in personas neque in locum quicquam possit. Hujusmodi est Regularium exemptio [3]. *Divisiones: Personalis, Localis, Mixta;*

b) Est *activa* vel *passiva* tantum. *Activa* tribuit Praelato exempto jurisdictionem in aliquod territorium omnesque ejus incolas. Idque rursus bifariam. Namque vel territorium istud *nullius* est *dioecesis* et Praelati, seu *Abbatis Nullius*, regitur, instar dioeceseos, jurisdictione quasi-episcopali, vel est *in dioecesi*, ita ut Episcopo dioecesano certa quaedam in illum locum competant jura. *Activa duplex,*

Passiva exemptio circumscribitur personis exemptis et ipso monasterio, nihil autem imperii tribuit Praelato in vicinum clerum vel populum. Hujus generis est per se condicio Praelatorum regularium [4]. *Passiva, quae est perfecta vel imperfecta.*

---

1 Cfr. v. gr. c. *Volentes* 1, *De privilegiis* in 6 (v, 7).

2 Cfr. v. gr. c. *Cum capellâ*, 16, *De privilegiis*, etc. (v. 33).

3 C. Volentes, § 1, *De privilegiis* in 6. (v, 7), C. d'Annibale, 1, § 70.

4 De triplici illa Praelatorum condicione, cfr. C. Petra, in C. 4. Calisti III, t. 5, p. 49.

Passiva illa exemptio nobis videtur distinguenda *perfecta* et *imperfecta*. Per se enim, ut colligitur ex dictis ab initio n. 16,3, religiosi hierarchiae ecclesiasticae subduntur tum quod ad communem fidelium condicionem seu disciplinam *ecclesiasticam*, tum quod ad disciplinam ipsorum propriam, i. e. sectandae perfectionis seu *religiosam*. Erit igitur perfecta vel imperfecta exemptio, prout Episcopus nullam retinet jurisdictionem, vel eam servat qua ceteros regit fideles. Usus tamen est ut exempti dicantur ii tantum qui per se omnem declinare possunt Episcopi jurisdictionem.

Exemptionis fata historica.

363. II. Exemptionis genesis. In causa nondum plane demonstrata haec videntur tradi posse.

1. In primordiis, ex ipsa naturali rerum condicione erant monasteria in potestate Episcoporum. Quae potestas vel ipso frequenti usu prodebatur, ut si, quemadmodum in Africa, Gallia, Italia, ipsi Episcopi in partem venerant condendi monasterii; vel formaliter agnoscebatur eo modo quo monachi Aegyptiaci profitebantur obedientiam Archiepiscopo Alexandrino; vel paucis cernebatur vestigiis, ut in primis Institutis Monachorum stricte Orientalium: jus tamen Episcopi nec negari potest nec querelae tunc dabat locum.

Initia.

2 Ubi res coeptae sunt accuratius componi, prius videtur dubitatum de ipsa ratione qua monachi Episcopis obtemperare deberent: h. e. utrum clericorum tunc propria an communi tantum fidelium tenerentur obedientia. Atque huc spectarunt prima libertatis decreta, ut monasteria pronunciarent « a condicione clericorum omnibus modis libera ». Haec *interioris regiminis* immunitas, quam imperfectam diximus exemptionem, jam apparet in Africanis conciliis seculi VI [1]. Videtur etiam istis monasteriis licuisse, ut a quolibet episcopo sibi asciscerent sacerdotes, qui sibi sacris operarentur.

Progressiones.

3. Quo tamen a quorundam Episcoporum exactionibus et molestis quandoque oppressionibus [2] se magis immunes vindicarent, impulsi sunt monachi ad quaerendum sibi praesidium sive Regis sive summi Pontificis. Monumenta monasteriorum sic in fide et clientela S. Sedis versantium multa sunt a medio seculo IX [3]. Hinc, quamvis clientelae et exemptionis rationes essent inter se distinctae, proclivi tamen cursu factum est, ut commendatis sibi

---

[1] Conc. Carthaginensia a. 525 et 535. Cfr. Hefele, *Conciliengeschichte*, t. 2, p. 691 695. 738.

[2] Haec dicimus bona venia Praesulum qui religiosis utilissimi adfuere amici et patroni. Sed sermo scriptorum alterius aetatis videbatur memorandus. « Scimus quod ob quietem monasteriorum et Episcoporum tyrannidem has exemptiones plerumque RR. Pontifices indulserunt. » Ita, v. gr., Richardus Archiep. Cantuar. in epistola ad Alexandrum III in qua deplorat abusus exemptionum. (M. P. L. t. 22, c. 145).

[3] Cfr. Blumenstok, *Der päpstliche Schutz im Mittelalter*.

monasteriis SS. Pontifices conferrent privilegia, immunitates et ipsam denique *pleniorem exemptionem*.

Hanc ad undecimum refert seculum van Espen [1]; verius tamen dicere videntur qui vetustiorem exemptioni assignant originem, quam alii tribunt s. IX, alii repetunt ex ipso s. VII et VIII vel adeo VI [2].

Immo de orientali Ecclesia haec habet Thomassinus [3]: « Inficias ire non possum, quin seculo jam septimo essent in patriarchatu Constantinopolitano bene multa coenobia, ab Episcoporum dioecesanorum spirituali jurisdictione prorsus absoluta, et uni immediate subjecta Patriarchae Constantinopolitano, et exarcho patriarchali, quem ille ad omnium omnino monasteriorum administrationem delegabat. »

Exemptio is a pertinuit s. 12 ad communem condicionem monasteriorum.

Plenissimam deinde consecuti sunt exemptionem Ordines mendicantes et plures recentiores Religiones [4].

4. Cum sic essent in tuto monasteria et Ordines, multis istis exemptionibus nimisque deminuta auctoritate offendi coepti sunt Episcopi, praesertim post schisma Occidentis. Quare de temperando privilegio sollicitus fuit non unus Pontifex, v. gr. Martinus V, Leo X, Paulus III, donec Concilium Tridentinum restituerit Episcopis in variis casibus sive *delegatam* sive *ordinariam* sive *utriusque rationis* jurisdictionem, quam etiam in Regulares exercere valerent. *Circumscriptiones.*

Quo jure Tridentino etiam hodie maxime utimur. Memoranda tamen postea est celebris C. SS. Leonis Pp. XIII *Romanos Pontifices*, qua mutuas Episcoporum et Regularium qui in Anglia sacris vacant ministeriis rationes definivit. Quae Constitutio jam communis est lex in locis missionum.

364. III. Apte temperatae exemptionis utilitas sollemniter hodie etiam est a Summis Pontificibus affirmata. Ejus « utilitas, ait Gregorius XVI, ecclesiasticis sanctionibus, longaque seculorum plurium experientia, et vel ipso hae- *Exemptionis utilitas.*

---

[1] *Jus ecclesiasticum*, p. 3, t. 12, c. 4, n. XXI.

[2] Cfr. Aichner, p. 402, nota; Scherer, l. c. p. 740, not. 33. In dubio isto perpendendo, difficile est judicare utrum diplomata plenam an eam tantum quam diximus imperfectam concedant exemptionem.

[3] L. c. n. 15.

[4] Catalogum multarum Constitutionum huc spectantium proponit Scherer l. c. p. 742, nota 36. Plura diplomata quibus firmantur privilegia Regularium, vulgo appellantur nomine *Mare Magnum*. Ita *Fratres Praedicatores* habent *Mare magnum* Gregorii XI, C. *Virtute*; Eugenii IV, C. *Romanus Pontifex*; et praesertim Sixti IV, C. *Regimini* (31 aug. 1474). Altera ejusdem nominis Constitutione is Pontifex contulit *Mare magnum Fratribus Minoribus*; C. vero *Dum ad*, (23 aug. 1476), *Mare magnum Canonicis Lateranensibus*. *Servis B. M. V.* est *Mare magnum*, ex C. Urbani VI *Sacrosancta*. 7 ap. 1380; *Minimis*, C. Julii II *Dudum*, 28 jul. 1506.

reticorum et incredulorum in illam odio [1] comprobata est [2]. »

Justas ejus causas, ex vitae religiosae rationibus depromptas, ita paucis complexus est SS. Leo PP. XIII, C. *Romanos Pontifices*, initio : « Quo melius in religiosis ordinibus omnia essent inter se apta atque connexa, ac sodales singuli pacato et aequabili vitae cursu uterentur; denique ut esset incremento et perfectioni *religiosae conversationis* [3] consultum. »

Itaque possumus eandem exemptionem, fere imitati De Buck, op. cit. p. 124, his argumentis comprobare. Per exemptionem consulitur :

1. *Unitati* et *disciplinae Ordinis religiosi*, cujus genuinum spiritum magis fovebunt proprii Superiores ad ejus peculiarem indolem informati.

2. *Fini universaliori* quam est unius dioecesis bonum, ad quem Religiones consueverunt dirigi.

3. *Dignitati et decori Sedis Apostolicae*, cujus summum imperium et immediatam in omnes Christi fideles jurisdictionem religiosi exempti luculenter testantur, et, quod plurimum valet, in sua causa perpetuo confirmatam usu demonstrant. Et, si qua parte impugnetur, iidem sunt illius potestatis veluti nati assertores et defensores, per omnes sparsi regiones.

4. *Bono dioeceseum*. Nam, praeterquam quod liberat Episcopos molesta sollicitudine et cura, privilegium istud stimulat fervorem ac zelum utriusque cleri, inducta inter utrumque quadam sancta aemulatione : quod in uno fortasse desideretur, facile ab altero suppletur; impedit quominus contagium erroris atque vitiorum facile *universum* clerum et subinde populum inficiat, atque majorem copiam suppeditat ministrorum, qui sancte eorum animos excolant : Quod commodum opponit S. Thomas Gulielmo a S. Amore in opusc. 19, *Contra impugnantes Dei cultum et religionem*, c. 2.

5. *Bono communi* totius Ecclesiae, ad quod plurimum refert ut floreat status religiosus, S. Sedis auctoritas sancte servetur, singulae dioeceses spiritualibus bonis abundent; et cui maxime prodest haberi, praeter militiam

---

[1] Ita cum a° 1880 iniquis decretis religiosi e Gallia sunt pulsi nisi civili essent potestate probati, qui probari vellent sub potestatem ditionemque cadere debebant Episcopi. Quod, nova saeviente procella, instauratum est art. 19 decreti praesidis reipublicae, 17 aug. 1901.

[2] Ex litteris Arch. Mechliniensis, 15 jan. 1836. Cfr. *Statuta Mechliniensia*, appendix 23.

[3] S. Greg. M. Epist. 3, l. 9; Ben. XIV, Epist. Decret. *Apostolicae Servitutis*, pridie Idus martii, 1742.

veluti provincialem, copias quae in necessitates totius reipublicae magis immediate intendant.

ARTICULUS II. **Praesens exemptionis disciplina**

365. I. De Religionibus virorum. 1. *Per se generali* fruuntur exemptione omnes et singuli Ordines virorum. *Ordines*, inquam; singula enim monasteria subduntur Episcopis *tanquam delegatis S. Sedis*, nisi, in congregationem redacta, habeant sua capitula generalia et ab his deputatos visitatores [1]. Cfr C. Trid s. 25, c. 8, *De Regul.* Constat ex Constitutionibus pontificiis quae singulis sunt concessae, et ex C. *Romanos Pontifices*: « Haud immerito RR. PP..... Clerum regularem Episcoporum jurisdictione exemptum esse statuerunt. » *Ordinum virorum exemptio generalis.*

2. Exemptio porro ista: *Ejus amplitudo.*

a) Quod ad *personas*, complectitur ipsos regulares, eorum novitios et oblatos, et alias personas « quae sunt de monasteriorum familia. » Ita ex C. Tridentino s. 25, *De Regul.* c. 11, quo ceterae personae hoc excluduntur beneficio. De monasteriorum autem familia esse judicantur qui degunt sub Regularium obedientia eorumque sunt continui commensales. Cfr. parte 8, c. 3 et Piat, op. c., t. 2, p. 177, 178. *Quod ad personas,*

b) Quod *ad loca*, afficit monasteria legitime erecta quae legitimum numerum religiosorum continere soleant. *Loca;*

Si *scriptum juris* consideres. numerus iste, ex C. *Nuper* Innoc. XII, d. 23 dec. 1697, est *in Italia et insulis adjacentibus*, definiendus *ad sex* saltem religiosos, quod ad monasteria erecta ante decretum Urbani VIII, 21 jun., 22 sept. 1625, et non suppressa C. *Instaurandae* Innocentii X; ad *duodecim* vero quod ad reliqua monasteria. Atque ita etiam habetur resp. S. Cong. Conc. 26 aug. 1873 [2]. *Extra* vero *partes Italiae*, nullus munerus requiritur monasteriis quae decretis Urbani VIII sunt tempore priora; in aliis autem, ex iisdem decretis, oportet ut commorentur 12 religiosi [3] Attamen videtur usus esse S. Cong. EE. et RR. ut jam pro exemptis habeat Regulares qui sex numero eandem insidant domum, praesertim si quattuor ex illis sint sacerdotes. Sic jam, 12 maii 1741, in causa minorum Conventualium, declaravit « Episcopum posse visitare solum quando actu non adsint sex Religiosi; » et C. SS. Leonis Pp. XIII *Romanos Pontifices* eandem videtur laudare sen- *De requisito numero.*

---

[1] Santi tamen, in l. 3, t. 39, n 20 excipit extra partes Italiae, monasteria fundata ante decr. Urbani VIII (21 jun. 1625), in quibus regularis vigeat observantia.

[2] Cfr. Santi, *Praelectiones juris eccl.* l 3, t. 36, n. 11. 12.

[3] *A. S. S.* t. 7, p. 630.

tentiam, quam proponunt etiam Craisson, *Manuale juris can.* n. 2564, Smith, *Compendium jur. can.* n. 455, Huguenin, *jus canon.* c. *De Regularibus* art. 15, C. Melchers, *De canonica dioeceseum visitatione*, p. 12, n. 7.

De visitatione minoris domus. Praeterea, nisi specialia inciderint adjuncta, Sacra Congregatio non instat ut Episcopi suo utantur jure visitandi minores conventus [1], immo ipsis interdum persuasit ut abstinerent [2]; neque istas domus Episcopi visitare solent. Cfr. *A. S. S.* t. 2, p. 155. Ita, *in Belgio*, litteris Arch. Sterckx, 15 jan. 1836, provisorie concessae sunt facultates exemptorum Superioribus qui minoribus praeficiuntur domibus [3]. Litterae istae receptae sunt etiam in dioec. Gandavensi et Tornacensi; ususque similis est dioec. Brugensis et Leodiensis. In Namurcensi non exsistunt parva monasteria.

Denique, nisi agatur de iis conventibus quos prius extinctos mox restituit Innocentius x, visitatio et jus Episcopi circumscribuntur iis quae ad *ecclesiasticam* pertinent disciplinam, exclusa *regulari*. Cfr. Ferraris v. *Conventus*, art. 2, n. 38, Pignatelli, *Consult. canon.* t. 1 consult. 136, n. 24; Del Bene, *De Immunitate et Jurisdictione*, c. 14, dub. 22, n. 5.

Visitatio fit ab Episcopo, tanquam Apostolicae Sedis delegato. C. *Ut in parvis*, 10 feb. 1654.

In locis Missionum, quibus accensentur Anglia, Scotia, Hollandia, nullus requiritur definitus numerus. C. SS. Leonis Pp. XIII *Romanos Pontifices*,

De *dispersis* diximus supra, n. 345.

Exceptio. Immunitate tamen carent, ex C. Trid. s. 21, c. 8 *Ref.* sed Episcopis, *etiam tanquam S. Sedis delegatis*, subduntur monasteria *commendata* (sub commenda) in quibus non vigeat regularis observantia.

Quod ad casus. c) Quod *ad vim*, exemptio ista est *universalis*, praeter casus qui *nominatim probantur* excepti [4]. Id eo constat, quod exceptiones istae corrigunt jus superius quo plenissima sanciebatur exemptio et noluerunt generalem vim tollere exemptionis ante concessae.

Quod ad facultatem Regularium d) Denique obligat ipsos Regulares, qui huic privilegio *renunciare* nequeunt, quippe quod auctoritatem S. Sedis commendet. Cfr. S. Alphonsum, *De privilegiis*, n. 73.

De Procuratione. *N. B. De procuratione*, i. e. de alimentis quae Episcopo visitanti debeantur, cfr. Santi-Leitner, *Praelectiones*, etc. l. 3, t. 39, n. 14. 20.

Monialium exemptio. **366. II. De Monialibus.** 1. Monasteria Monialium quae

---

1 Cfr. Aichner, *Compendium*, etc., p. 471, not. 14.
2 Cfr. Lucidi, *De Visitatione*, t. 2, p. 59, n. 67. 68.
3 *Statuta Mechlin*, n. 155 et Append. n. XXIII.
4 Cfr. *Supplementum* VIII alterius tomi.

immediate subduntur Summo Pontifici plerumque reguntur ab Episcopis tanquam Sedis Apostolicae delegatis. Ita ex Tridentino Conc. c. 9, s. 25, *De Regul.*

2. Quae vero in potestate sunt primi alicujus Ordinis virorum sunt, ex eodem capite Tridentino, exempta, exemptione quae artioribus tamen continetur finibus.

Quid in Belgio, Gallia? 3. In Belgio vero et in Gallia, moniales quae ad antiquos Ordines pertinent nulla fruuntur exemptione. Cfr. Piat, t. 2, p. 5 sq.

Exemptio Institutorum votorum simplicium. **367. III. De Institutis votorum simplicium.** 1. Nonnulla peculiari muniuntur *privilegio*, quo, non secus atque Ordines presse tales, libera sunt ab Episcopi jurisdictione. Ita Congr. Clericorum excalceatorum SS. Crucis et Passionis D. N. J. C., Decreto 21 sept. 1771, et Congr. Presbyterorum SS. Redemptoris, ex Brevi Pii VI, *Sacrosanctum*, 21 aug. 1789, et Brevi Pii VII, *Qui sicut*, 9 jan. 1807. Cfr. decl. S. C. EE. et RR. 16 sept. 1864. Exigitur ut in domibus permaneant 12 religiosi et regularis retineatur observantia. Cfr. *A. S. S.* I, p. 94, vel *Archiv*, t. 17, p. 452, sqq.

De privilegiatis:

De Institutis juris pontificii. 2. *Instituta quae jure utuntur pontificio* (n. 91), quamvis dicantur non exempta, re tamen fruuntur exemptione illa quam diximus imperfectam et jam s. VI exstitisse, ita ut Episcopis debeant communem fidelium obedientiam, i. e. ipsis subsint quod ad disciplinam *ecclesiasticam*, minime vero quod ad oeconomicas domus vel Instituti rationes, nec quod ad *religiosam* disciplinam. Clausura tamen, qua ad tramites constitutionum utuntur Instituta sororum, sive perfecta sit sive imperfecta seu partialis, committitur Episcopo, qui valet eam etiam censuris munire. Praeterea pluribus idem Episcopus intervenit negotiis tanquam Apostolicae Sedis delegatus. Quod jus jam colligi poterat ex ipsa harum Congregationum ratione [1] et romana approbatione; nuper tamen est formaliter definitum C. *Conditae a Christo*, praefatione et c. 2.

De dioecesanis. 3. *Instituta dioecesana* etiam in sua religiosa conversatione habent Episcopum tanquam Superiorem, salvo tamen jure quaesito.

ARTICULUS III. De potestate Episcopi in Religiosos exemptos vel non exemptos

Istius potestatis natura. **368. Notiones communes.** 1. Ut prius dicamus de *natura* hujus potestatis, patet eam referri ad *jurisdictionem*. Jurisdictio porro ista,

---

[1] *Acta S. Sedis*, t. 1, p. 98.

Ex jure ordinario.

a) In aliis competit Episcopo *jure ordinario*. Quod potestatis genus: α) Ample est sumendum, quippe quod sit secundum jus; β) Mortuo Episcopo, transit totum in Capitulum et Vicarium capitularem; γ) Ab Episcopo communicari valet cum delegatis; δ) In causis ubi appellationi sit locus, obnoxium est appellationi ad Metropolitanum.

Ex jure delegato.

b) In aliis ipsi tribuitur *delegatione S. Sedis*. Hujusmodi jurisdictio: α) Potius stricte est interpretanda, cum sit exceptio, nec praesumitur sed demonstrari debet. Quare nec exerceri potest quin acceptam facultatem memoret Episcopus [1]. β) *Per se* non obtingit Vicario capitulari. Si tamen de iis agitur facultatibus quae conceduntur a Congregationibus romanis, usus invaluit ut facultates habituales pertineant ad Ordinarium, quo nomine venit etiam Vicarius capitularis. Cfr. Decr. S. Officii, 22-22 april. 1898 (*Monitore*, x, 2, p. 51.) γ) Admittit quidem *subdelegationem*, cum delegatio a summo proficiscatur Principe; facultas tamen subdelegandi non paucis exceptionibus et modis seu regulis est circumscripta. δ) Removet appellationem ad alterum ac S. Sedis tribunal.

Ex jure mixto:

c) In nonnullis dicitur inesse in Episcopo *etiam tanquam S. Sedis delegato*. Ex fine et modo hujus concessionis colligendum est quo spectet. Haec autem videtur esse ejus vis propria, ut, remotis cavillationibus et variis exceptionibus seu excusationibus, certam et firmam reddat Episcopi jurisdictionem ubi aliquis dubitandi locus fuisset. Supplet enim delegatio quicquid ordinariae jurisdictioni deesse possit [2].

Non desunt scriptores qui autument tolli appellationem ad Metropolitanum si Episcopus agere voluerit tanquam delegatus; quod ipsi integrum est; immo quod, ut plures volunt, praesumitur fecisse. Verum huic solutioni repugnant plura responsa S. Congregationis Concilii (vel Episc. et Regularium), quae ne tunc quidem negaverunt recursum ad Archiepiscopum, cum Episcopus diserte declarasset se delegatam exercere facultatem. Et re quidem vera, ut arguit Fagnani [3], potestas ista non est Episcopo data « ut tollatur jus commune per quod appellationes deferuntur ad Metropolitanum; legum enim correctio vitanda est. » Suis tamen responsis S. Congregatio ad has causas respexit quae ex jure ordinario provinciam ingrediantur Episcopi. Si enim constiterit Episcopum nihil potuisse sine delegatione,

---

[1] Piat, t. 2, p. 14. 15.

[2] « Hujusmodi.... auctoritas attributa est Episcopis ut firmiore jure procedere valeant contra exemptos Sedi Apostolicae immediate subjectos; et quia ex auctoritate delegata exemptiones non violantur. » Fagnani, in c. Ad audientiam, *De Ecclesiis aedificandis*, n. 45 sqq., ubi late de hoc argumento. — [3] Eodem loco

procul dubio ad unam S. Sedem ab ejus sententia appellari poterit. Cfr. Fagnani, in c. Ad audientiam, 3, *De Ecclesiis aedificandis* (III, 48), n. 47.

2. De ejusdem potestatis *objecto*, duplex distinguendum est genus causarum. Propria Regularium exemptio non est *per se* activa. Cfr. n. **362**, 2. Quare, quod spiritualem attinet curam secularium, nihil sine Episcopi auctoritate possunt praeter ea quae positivo privilegio ipsis fuerint concessa. Conc. Trid. s. 25, c. 11 *De Regul.*; C. *Inscrutabili*, Gregorii XV; C. *Firmandis*, Benedicti XIV. Si ergo impetrandae ipsis sunt ab Episcopis facultates quibus valeant secularibus dispensare sacra, hae non sunt exemptionis Regularium proprie dictae exceptiones. Itaque de his aptius dicemus in parte 8, ubi de sacris Regularium ministeriis. *Ejusdem potestatis objectum: Spiritualis cura secularium,*

Verum aliae sunt juris sanctiones quae *passivae* exemptioni sunt contrariae hancque probant vel non haberi vel de ea esse derogatum. Jam vero de istis potius est nunc nobis agendum. *Regimen religiosorum.*

§ 1. *De Religionibus virorum*

369. *N. B.* 1. Religiones virorum plenissima quondam fruebantur exemptione. Exceptiones autem quibus de hoc amplissimo privilegio est detractum partim reperiuntur in corpore juris; pleraeque autem constitutae sunt a Tridentino Concilio. *Fontes juris.*

2. Causas porro in quibus Regulares subduntur Episcopis non unus scriptor est diligentissime persecutus. Ita Chokier [1] et Fagnanus [2] ab ipso Benedicto XIV [3] dicantur easdem « accurate et minutissime descripsisse. » *Scriptores.*

370. Omissis autem iis quae aliquo modo referuntur ad spiritualem secularium curam, *ex veris exceptionibus* eas prius memorabimus de quibus jam dicendi fuit occasio. Sunt autem: *Casus jam memorati.*

1. Licentia petenda ab Episcopo ad *erigendum monasterium*. Cfr. n. **104** sqq. *Erectio monasterii,*

2. Licentia Episcopi requisita in *bonorum renunciatione* a novitio facienda. Cfr. n. **202**,3. Observes hic, eodem Concilii Tridentini capite 16, s. 25, *De Reg.* moneri Episcopum, ut etiam *per censuras ecclesiasticas*, si opus fuerit, compellat renitentes, ut abeunti ante professionem novitio res allatae omnes restituantur. *Bonorum renunciatio facienda a novitiis,*

---

1 *De jurisdictione Ordinarii in exemptos*, p. 2, q. 45.
2 Fagnanus, in c. Grave, 19, *De Officio judicis Ordinarii* (I. 31) n. 37 sq.
3 *De Synodo*, l. 9, c. 15, n. 12, cfr. n. 4.

Exploratio voluntatis puellarum.

3. Munus Episcopo commissum *explorandi voluntatem puellae* quae velit ingredi monasterium vel profiteri religionem. Cfr. n. **173**.

Nullitas professionis

4. Partes quas habet in *cognoscenda nullitate professionis*, ex speciali forma actionis de qua n. **215**.

Reliquas exceptiones suo hic dabimus ordine, simul conjungentes ceteras de iisdem punctis sanctiones, quantum opus sit, ne bis idem versare cogamur argumentum.

Librorum recognitio facienda ab Episcopo et Praelato regulari.

371. De editione et prohibitione librorum. 1. Libros quos Regulares velint publici facere juris, *aeque* ac quorumlibet fidelium libros, *recognoscit* Episcopus loci ubi eduntur in lucem. *Eodem*, inquam, *pacto*: quare de iis id intelligas libris qui communi jure censurae episcopali sunt obnoxii. Cfr. C. *Officiorum ac Munerum*, art. 36.

Eadem Constitutione memoratur lex Tridentina qua Regulares prohibentur vulgare libros nisi ex auctoritate proprii Praelati. Concilio autem Tridentino sermo est duntaxat de libris Sacrarum Scripturarum, annotationibus et commentariis. Quocirca, ni fallimur, nulla lege communi jubentur Regulares de libris alius argumenti etiam proprii Praelati impetrare facultatem. Verum propriae Constitutiones magis universalem continere solent dispositionem. Plerique tamen scriptores autumant a Clemente VIII jussionem Tridentinam ad omnes traductam esse libros.

Imprimendi facultas.

Denique utraque, Episcopi et proprii Praelati, licentia, quatenus jure communi est requisita, est in fine vel principio operis imprimenda. Ita ex C. *Officiorum ac Munerum*.

Regulares minus proprie tales reguntur in hac re communi jure et propriis statutis.

Prohibitio.

2. Ordinarii locorum valent *regularium libros notare* et prohibere.

An episcopali prohibitione teneantur Regulares?

3. Quaestio mota est utrum necne Regulares *legere prohibeantur* librum quem Ordinarius prohibuerit. Ipsosque Episcopi lege teneri nullo monumento efficitur. Quare, ex supra dictis n. **365**, 2, c, de universali exemptione, negabimus hanc vim decreti episcopalis, nisi forte major ei sit tribuenda quia in hac re procedere valeat Episcopus *etiam tanquam Delegatus Apostolicae Sedis* (C. *Officiorum*, art. 29). Id non pauci sentiunt [1]. Quia tamen non constat delegationem istam fuisse concessam adversus Regulares exemptos, arbitramur hanc obligationem ab ipsis declinari posse. Nobiscum Periès, *L'Index*, p. 154: Génicot, *Theol. mor.*,

---

[1] Alia argumenta quibus pauci utuntur omni destituuntur robore. Cfr. quae fusius de hac re scripsimus in libello *De prohibitione et censura librorum*, ed. 3, p. 52-55.

t. 1, p. 415; Piat, *N. R. Th.*, p. 571-582; Van Coillie, *Commentarius in Constit. Officiorum ac Munerum*, p. 27.

4. *Facultatem legendi librum prohibitum pro singularibus libris* et in casibus tantum urgentibus, concedere potest Praelatus regularis quasi episcopali fruens jurisdictione (art. 25 C. *Officiorum*). Major concessio postulat in Praelato facultatem a S. Sede delegatam, qua Episcopus, si modo eam habuerit, etiam in gratiam Regularium, ne ex exemptione accipiant detrimentum [1], uti posse videtur. *Facultas legendi libros prohibitos.*

372. De Quaestuatione. *Quaestuare* dicitur is qui locum perlustrat ut pro se vel pro aliis personis vel pio aliquo opere eleemosynas colligat. Itaque non quaestuat qui missis litteris obtinet subsidia [2], nec, nostra sententia, qui paucas aliquot domos adit ubi ratio est cur levamen alicujus necessitatis specialiter exspectare possit. Age vero, *De Quaestuatione*: *Quaestuationis notio.*

1. *Si perpendamus jura*, haec habemus :

a) C. Trid. s. 21, c. 9, *De Reformatione*, abolitum voluit nomen atque usum *Quaestorum eleemosynarum*. Quaestores isti, quasi suscepto officio, pro variis piis locis vel operibus quaeritabant subsidia, praedicantes et promulgantes indulgentias, miracula saepe ementita [3]. Simul Concilium Episcopis positivam facultatem indulget colligendi eleemosynas. *Jus Tridentinum de ea re.*

b) Positive S. Pius V, C. *Etsi mendicantium* § 2, et Clemens XI, C. *Exponi Nobis*, declarant Religiosos *Mendicantes* prohiberi non posse quin *per se* quaestuationes instituant. Exigitur tamen ut, extra loca ubi habent conventus, Regulares quaestuantes Ordinario suorum Superiorum licentiam ostendant. *Constitutiones pontificiae.*

2. *Ex disciplina S. C. EE. et RR.*, quantum ex paucis responsis [4] colligi valet, ut alii atque ipsi Regulares mendicantes quaestuare valeant, facultate indigent Episcopi loci. Quae facultas impetranda est ab ipsis Mendicantibus qui quaestuant in dioecesi ubi non habent Conventus. Ita in Gerund. 11 mart. 1892. *A. S. S.* t. 24. Cfr. Santi-Leitner, in l. 3, t. 36, n. 15, qui praeterea vult ut Apostolicam impetrent veniam sodales Ordinis vel Instituti juris pontificii, nisi jam propriis Constitutionibus ipsis indulta sit quaestuatio. *Disciplina S. Congregationis.*

373. **Dies festos** quos in sua dioecesi forte indixerit Episcopus, etiam a Regularibus exemptis esse servandos *Celebratio festorum.*

---

[1] Cfr. idem opus nostrum, p. 118. 119 et infra.
[2] Cfr. decr. EE. et RR. 27 mart 1896, n. 4.
[3] Cfr. Passerini, in 2, 2, q. 187, art. 5, n. 17. 21.
[4] Resp. 20 jan. 1769 *Anal. J. P.* s. 14, c. 1010, n. 1366. Alia indicat Piat, II, p. 36, not. 8.

statuit C. Trid. s. 25, c. 12, *De Regul.* Verum ne festos dies sub praecepto Episcopi instituant, ipsos dehortatur Urbanus VIII, C. *Universa.*

Processiones. **374. Processionibus** ab Episcopo indictis interesse per se debent Regulares atque observare ordinem **praecedentiae** ab ipso definitum. Cfr. infra, parte 8, c. 3.

Ecclesiae erectio; **375. Quod ad Ecclesias suas:** 1. Ecclesiae vel oratoria publica separata a monasterio non *eriguntur* sine licentia Episcopi. Cfr. **112** et infra, parte 8, c. 3.

Consecratio; 2. Ecclesiarum *consecratio* spectat ad Episcopum loci. Valent tamen Superiores, etiam locales, regularium qui fruuntur mendicantium privilegiis Oratoria sua, Ecclesias, coemeteria, sollemniter benedicere ex C. *Religionis*, Leonis X. Eadem Const. permittuntur Ecclesias suas etiam *Reconciliatio.* consecratas reconciliare, si fuerint pollutae. Per se uti debent aqua ab Episcopo benedicta, nisi is distet ultra duas dioetas (circa 60 kil.), vel renuerit aquam benedicere, aut abfuerit vel sedes vacet.

Usus pontificalium. 3. In iisdem Ecclesiis debent sinere ut Episcopus loci exerceat *pontificalia*, ipsique erigere thronum. Renitentes ab Episcopo etiam censuris cogi valent. Ita decret. S. C. EE. et RR. 10 jun. 1603, editum jussu Clementis VIII. Invitis tamen regularibus, Episcopus ibi exercere jurisdictionem prohibetur. Itaque potest ibi dispensare sacramentum *Confirmationis*, ut diserte declaravit S. Congr. Conc. et definivit Benedictus XIV, C. *Firmandis* § 6. Plerique tamen repugnant [1] quominus de *Ordinis* administratione perinde dicatur.

Campanarum pulsus. 4. *Campanas* pulsare debent, si generalis praescribatur pulsus.

Missarum stipendia. **376. In Missis celebrandis,** 1. A Regularibus observanda est synodalis *indicatio stipendii.* S. Congr. Conc. 15 jan. 1639, 16 jan. 1649, 16 jul. 1689. Cfr. Bened. XIV, *De Synodo*, l. 5, c. 9, n. 2.

Nomen Episcopi in canone. 2. In canone Missae *nominare* debent *Episcopum* loci ubi Deo litant;

Oratio imperata. 3. Recitare debent *orationes* ab Episcopo *imperatas* intra Missam

Ordinatio. **377. Ordines** per se recipere debent ab Episcopo monasterii. Cfr. infra, parte 7, c. 4.

Taxa seminarii. **378. Seminario erigendo,** si opus sit, debent, secundum regulas in jure propositas, contribuere ipsi Regulares, non tamen Mendicantes vel qui horum participant privilegia, nisi quaedam beneficia probentur ipsorum

---

[1] Piat, II, p. 63 et alii ab ipso allati.

monasteriis fuisse unita C. Trid. s. 23, c. 18 *De Ref.* Cfr. Ferraris, v. *Seminarium.*

379. De delictis et Poenis. 1. *Judicialis cognitio causarum quae spectant ad S. Officium privative*, i. e. exclusis propriis Praelatis, competit Episcopis. Ita ex Trid. conc. s. 5., c. 2, *De Ref.*, et C. Pauli v, *Romanus Pontifex*, 15 sept. 1606 [1]. Causae istae sunt *haeresis* et delicta quae in jure inferunt *haeresis suspicionem;* eaedemque accurate indicantur a Piat, II, p. 66. Hodie autem, potissimum id usu venire potest in sacerdote Regulari qui paenitentem sollicitaverit ad turpia. Is ergo, et omnis religiosus suspectus de haeresi, praetermisso proprio Superiore, qui prohibetur in hujusmodi delinquentes advertere, sunt ab aliis religiosis atque ab ipso Superiore ad S. Officium vel ad Episcopum, tanquam Inquisitorem natum, deferendi. Cfr. C. Alexandri VII, *Licet alias.*

Causae spectantes ad S. Officium,

Nominatim sollicitationis crimen.

N. B. Exceptionem istam solent plures ita commemorare: Regulares Episcopis subduntur in causis fidei. Brevi isti formulae non contraimus, modo ne, vi ejus sensim sine sensu mutata, convertatur in regulam perpetuam, qua Regulares astringantur omnibus Episcopi *praeceptis* quae aliquo modo ad fidei causam referri possint [2]. Multo sapientius C. Melchers [3], ita casus definit: « Qui (regulares) suspecti sunt de haeresi, de sollicitatione ad turpia, aut de fractione sigilli sacramentalis, jurisdictioni et judicio Episcopi subjiciuntur. »

2. Ab Episcopis coerceri et puniri possunt Regulares qui ipsum *impediunt quominus sua utatur jurisdictione.* C. Quia, 1, *De officio judicis delegati;* c. Romana, 1, *De poenis in 6.*

Regulares impedientes Episcopi jurisdictionem;

3. Qui *degunt extra claustra* possunt, si deliquerint, puniri ab Episcopo tanquam S. Sedis delegato. C. Trid., s. 6, c. 3, *De Reformatione.*

Degentes extra claustra;

4. Qui vero, *intra claustra* habitualiter commorantes, *extra ipsa notorie et cum populi scandalo* deliquerint, *per se* quidem plectendi sunt a proprio Superiore. Episcopus autem sollicitare debet diligentiam Superioris regularis, cujus dein negligentiam in puniendo ipse supplere potest [4]. C. Trid., s. 25, c. 14, *De Regularibus.*

Delinquentes extra claustra,

---

1 Cfr. S. Off. 29 jan. 1901. *N. R. Th.* t. 33 p. 260.

2 Vano igitur usi sunt argumento qui Regulares obnoxios fecere episcopalibus de librorum lectione inhibitionibus, quia ad fidei causam istae referrentur. Ita Pennacchi, *In Constit. Apostolicam*, p. 103, 3; Schneider, *Die neuen Büchergesetze*, p. 112, quos bene redarguit R. P. Piat, in *N. R. Th.*, t. 31, p. 578.

3 *De canonica dioeceseum visitatione*, p. 82, f.

4 Potius tamen quam ipse puniret Episcopus, recursum ad S. Sedem suasit S. Cong. EE. et RR., 26 mart. 1897. *Monitore*, x, 1, p. 123. Quod confirmatur jure sancito de congregationibus religiosis a C. *Conditae a Christo*, n. XI. Cfr. **384**, 8.

Vel circa clausuram monialium, etc.

5. Delinquentes *circa clausuram Monialium* aut personas intra septa degentes, aut administrationem bonorum Monasterii Monialium, puniri et corrigi possunt ab Episcopo tanquam Sedis apostolicae delegato. C. *Inscrutabili*, § 4, Gregorii XIII.

Interdicta localia generalia, prohibitiones ab ingressu ecclesiae.

6. *In ecclesiis suis* Regulares publicare et servare debent, mandante Episcopo, *interdicta localia generalia* etiam ab Ordinariis promulgata, *prohibitiones ab ingressu ecclesiae* quibusdam ab Episcopis factas, etc. Huc enim redeunt sanctiones Clem. Ex frequentibus, 1, *De Sent. excomm.* (V, 10); et C. Trid., s. 25, c. 12, *De Regularibus* [1].

Servari tamen possunt temperamenta quae jure communi [2] aut vigentibus privilegiis sunt interdictis allata.

De interdictis adversus Regulares.

In ipsos autem *Regulares* Episcopus interdicta decernere nequit nisi cum eosdem censuris coercere valet. Cfr. Piat, II, p. 80.

A b episcopi censuris

380. Quaeres quousque Regulares teneantur censuris latis ab Episcopo loci?

R. De hoc argumento, variae et confusae sententiae proferuntur [3]. Dicemus quod juri et rationi magis consentaneum nobis videatur.

Immunitas generalis,

1. *Per se* sunt Regulares ab istis censuris immunes. Id ex ipsa exemptione apparet.

Cum exceptionibus;

2. Si vero commiserint delicta ob quae concessum sit Episcopis, ex juris dispositione, tanquam Apostolicae Sedis delegatis procedere adversus Regulares, hi tenebuntur, quod est consequens, censuris latis ab Episcopo ad haec compescenda. Cfr. Ben. XIV, *De Synodo*, l. IX, c. 15, n. 5.

Immunitas specialis,

3. Sunt tamen qui *speciali* fruuntur immunitatis privilegio quo, etiam in his casibus, aliis quidem poenis, non *censuris*, ab Episcopo coerceri valeant. Ita Mendicantes et qui plene eorum privilegiorum sunt participes [4]. Hi proinde, etiam tum effugient censuras episcopales, si paucos excipias casus in quibus huic etiam privilegio est derogatum.

t Cum exceptionibus;

4. Quinam sint isti casus, non omnino convenit. Ut indubios referamus, *tres* sunt numero. Censuris enim ab Episcopo coerceri possunt:

Praedicatio, contradicente Episcopo vel non obtenta venia aut petita benedictione;

a) Quotquot regulares *praesumpserint praedicare* in *alienis* ecclesiis sine licentia Episcopi, aut in *propria*, non petita

---

[1] Cfr. in l. 5, t. 39, Reiffenstuel, n. 222; Schmalzgrueber, n. 368.

[2] C. Alma Mater, 24, *De sententia excomm.* in 6 (V. 11).

[3] Cf. Ballerini-Palmieri, *Opus theolog.* tr. II, *De Censuris*, n. 73-95; Piat, II, p. 8-14.

[4] Cfr. Ballerini-Palmieri, Ibidem, n. 81-86. Cum privilegio isto detrahatur de jurisdictione quae per se competit Episcopo, dubitamus num possit acquiri per communicationem.

ipsius benedictione, vel ipso contradicente. C. *Inscrutabili*, 13 feb. 1622, Gregorii XV.

b) Quotquot, sine approbatione Episcopi loci, ausi sint *secularium* excipere *confessiones*. C. *Cum sicut accepimus*, 14 maii 1653, Innoc. X.

Secularium confessiones sine approbatione Episcopi;

c) Quotquot violaverint decretum Urbani VIII, *Sacrosancta*, 15 mart. 1642, de removendis ab Ecclesiis etc. imaginibus Domini Nostri et Sanctorum quae scandalo sint vel inconsueto modo depictae.

Asservatio imaginum quae sint scandalo vel abnormes.

381. De exsecutione piarum voluntatum. Regulares qui exsequendum susceperint testamentum debent, quod ad legata pia, sicut ceteri rationem reddere de officio expleto, possuntque, si deliquerint, ab Episcopo puniri. Clem., Religiosis, un. *De testamentis et ultimis voluntatibus.*

Exsecutio piarum voluntatum.

382. Quaeres, de ultro accepta Episcopi jurisdictione, utrum necne possint Regulares adire ad Episcopum loci monasterii ut in ipsorum gratiam utatur facultatibus suis *absolvendi*, *dispensandi*, etc.

De jurisdictione voluntaria:

R. 1. Positive sancitum est ut Regulares fruerentur omnibus Indultis *de abstinentia,* nisi propriae de hoc argumento obstarent leges. Cfr. rescript. S. Officii 20 dec. 1871; 20 jan. 1892. *Monitore*, IX, 2, p. 228.

Indulta abstinentiae,

2. In universum, res non vacat difficultate, cum fictione juris conseantur Regulares versari extra dioecesim, nec possint remittere suam exemptionem qua commendatur etiam S. Pontificis auctoritas. Nec res recentibus responsis S. Sedis est dirempta. Ita S. Officium prius [1] negavit Episcopo usum adversus Regulares *sua facultate* quinquennali dispensandi in aetate promovendorum, dein, 29 jan. 1896, eundem non concessit nisi facto verbo cum Sanctissimo.

Regula generalis,

Nihilominus communis hodie sententia, nixa praesertim reg. 61 juris in 6°: « Quod ob gratiam alicujus conceditur non est in ejus dispendium retorquendum », id concedit fieri posse, modo proprius annuat Superior. Cfr. Sanchez, *in Decalogum*, l. 4, c. 39, n. 27 sqq; Piat, t. 1, p. 422. Praeterea negari nequit vestigia superesse jurisdictionis ob quae Episcopus loci monasterii possit in re favorabili dici *suus* a Regularibus. Ita nominatur in canone, competens est pro ordinationibus, etc.

3. Ob similem causam, Regulares lucrabuntur *indulgentias* quas, ipsis non exceptis, Episcopi fidelibus in sua dioecesi impertiverint.

Indulgentiae.

---

[1] Cfr. *Collect. Prop. Fid.* n. 1172. Observandum tamen facultatem istam Episcopi hac esse circumscriptam clausula: *Ob operariorum penuriam.*

§ 2. *De Monialibus*

Jura Episcopi.

383. Summa jurium Episcopi. Etiam in *exemptis* Monasteriis,

De clausura,

1. *Clausura* constituitur *sub tutela Episcopi.* Quare, propria utens auctoritate in monasteriis sibi subjectis, in aliis vero delegata a S. Sede, poenis atque ipsis censuris delinquentes coercet; ejusque licentia, una cum licentia Praelati regularis, requiritur ut, ob causas in jure permissas, monialis e septis licite egrediatur. C. Trid., s. 25, c. 5, *De Regul.* Cfr. n. **310. 312.**

Confessariis,

2. Ipse deputat vel saltem approbat Monialium *Confessarios*, ut infra dicetur, parte 7, c. 3.

Postulantibus vel novitiis,

3. Ipse, ex Trid., s. 25, c. 7, *De Regul.*, explorat *voluntatem puellarum*, antequam ad habitum vel ad professionem admittantur.

Administratione temporali.

4. Ipsi ratio est reddenda *administrationis bonorum.* C. Gregorii XV, *Inscrutabili*, 5 feb. 1622

Electione Abbatissae,

5. Una cum Superiore regulari, valet interesse et praeesse *electioni Abbatissae.*

Quaestuatione,

6. Quod ad *quaestuationem*, potius repugnat S. Sedes ut etiam per conversas exerceatur, cum hae, non minus quam reliquae, clausura sint claudendae. Si vero aliquo modo fiat, v. gr. per mulieres quasdam tertiarias, non professas, Ordinarius definire poterit quae videantur esse ad rem. Cfr. Passerini, in 2, 2, q. 187, art. 5, n. 68.

Erectione domus.

7. Quid valeat facere in *erigenda domo* jam dedimus supra, n. **116.**

§ 3. *De Congregationibus virorum*

Fontes regiminis specialis.

Jus commune.

384. Summa jurium Episcopi. Nisi aliud ferant plenioris exemptionis privilegia, vel approbatae Constitutiones vel centenaria consuetudo, C. *Conditae a Christo* hoc modo, c. 2, definivit jura Episcopi :

Licentia Episcopi petenda de novis sedibus et sacris functionibus;

1. Ipse permittit novas condi domos, erigi templa, oratoria publica seu semipublica aperiri, sacrum fieri in domesticis sacellis, sacramentum augustum proponi palam venerationi fidelium, sollemnia et supplicationes, quae publica sint, ordinari. C. *Conditae a Christo*, c. 2, n. III.

Episcopi jurisdictio in personas.

2. In alumnos hujusmodi sodalitatum habet omnem *jurisdictionem fori interni ; externi* vero eam quam per censuras, reservationes, dispensationes, etc. exercet in reliquos fideles. Quare ipsis designat sacerdotes qui sint a sacris et approbat qui ipsis habeant conciones. Ibid., n. V et VIII.

In ordinandos,

3. Ipse confert *ordines*. Ibid. n. VI. De sacris ordinibus, quae sint servanda, cfr. infra, parte 7, c. 4.

4. *Adjecta instituta* quae caritatis operibus deputantur, ut gynecea, orphanotrophia, scholae, Episcopi vigilantiae subsunt, quod spectat ad religionis magisteria, honestatem morum, exercitationes pietatis, sacrorum administrationem, integris privilegiis quae collegiis, scholis, institutisve istiusmodi a Sede Apostolica sint tributa. Ibid. n. X. His juribus est potissimum in visitatione utendum. Ibid. n. XI. *In adjecta instituta.*

5. *Visitat* Episcopus templa, sacraria, oratoria publica, sedes ad sacramentum paenitentiae; et de iis statuit quae videntur opportuna. *Episcopi jus visitandi in universum;*

6. Praeterea in Institutis *laicorum* inquirit « num disciplina ad legum normam vigeat, num quid sacra doctrina morumve probitas detrimenti ceperit, num contra clausuram peccatum, num sacramenta aequa stataque frequentia suscipiantur. » Ibidem n. XI. *Nominatim quod ad Instituta laicorum.*

7. *In re vero oeconomica*, non cognoscit Ordinarius « nisi de fundorum legatorumve administratione quae sacris sint attributa, vel loci aut dioecesis incolis juvandis », n XI. Imo si Instituta sint clericalia, de eis tantum bonis est Episcopo ratio reddenda quae certae domui tributa legatave sint ad Dei cultum beneficentiamve *eo ipso loco* impendendam. Ibidem, n. IX, coll. XI. *Episcopi jus in temporalia;*

8. Quod ad *correctionem*, prius quam ipse *per se* consulat, sollicitet diligentiam moderatorum. In rebus majoris momenti per se adeunda est S. Cong. EE. et RR. *Episcopi jus corrigendi.*

Quod si res non patiatur moram, potest statim decernere, sed decretum deferre debet ad S. C. EE. et RR. Ibidem, n. XI.

9. *De quaestuatione* nullum istis Institutis *per se* competit privilegium quo potestatem Episcopi declinare queant. Cfr. n. **372**, 2. *Quid de quaestuatione?*

§ 4. *De Congregationibus mulierum*

385. Summa jurium Episcopi. Praeter ea omnia quae dicta sunt de Institutis virorum laicorum : *Jus Episcopi*

1. Episcopus explorat *voluntatem puellarum* ante suscipiendum habitum et professionem emittendam. Const. *Conditae a Christo,* c. 2, n. I. *Examinandi puellas;*

2. Ad *munerum assignationem* Episcopus, ut Sedis Apostolicae delegatus, per se vel per alium praeest Conventibus seu capitulis quae in sua Dioecesi habentur. Ibid. n. I. *Praesidendi capitulari munerum assignationi;*

3. Quod ad *quaestuationem*, requiritur licentia Ordinariorum tam loci residentiae quam loci in quo eleemosynas quaeritare velint, atque observatio aliorum quae definita sunt decreto S. C. EE. et RR. 27 mart. 1896. Ibid. n. VII. Cfr. *A.S.S.*, t. 17, p. 555 sq., vel monumenta alterius tomi. *Permittendi quaestuationem.*

Sanciendi clausuram.

4. Quod ad *clausuram,* fini tamen Instituti congruam, cfr. n. **302.**

Quid de administratione temporali?

N. B. Itaque in administranda re familiari, Instituta quae juris sunt pontificii libera sunt ab Episcopi auctoritate, ita ut Episcopo domus principis ne ea quidem servetur potestas approbandi rationes quae prius videbatur ei concessa, ut apparet, v. gr. in Nanceyensi, 27 mart. 1896.

Si quae tamen domus sit sui juris, ut in Belgio domus monialium antiquiorum Ordinum [1], non minus quam Abbatissa monasterii proprie talis debebit, ni fallimur, saltem ex usu, talis domus Superiorissa Episcopo rationes reddere ad modum C. *Inscrutabili*, 1622, Gregorii XV. Cfr. Santi-Leitner, *Praelectiones*, t. 3, t. 36, p. 356.

§ 5. *De Institutis dioecesanis*

Duplex genus.

Eorum duplex est genus. Namque vel in una tantum dioecesi sedem habent, vel in pluribus jam sunt diffusa. De utrisque separatim.

Duplex ratio qua etiam in Institutis unius dioecesis finitur Episcopi arbitrium.

386. I. De institutis unius dioecesis. 1. Etsi dioecesanae consociationes « una inductae sunt atque vigent Antistitum sacrorum auctoritate [2] » hi tamen nequeunt in eis omnia libero arbitratu regere ac definire. Etenim modus retinendus est, cum is qui demonstratur partim *naturali* vetito ne jura tollantur quaesita, partim praescripto *evangelico*, de ordinanda sodalium condicione ita ut apte persequi possint perfectionem divinae caritatis probatumque proprii Instituti finem, tum alter quem jubent sacri canones et Pontificia decreta. Huc potissimum spectat caput I C. *Conditae a Christo*. Quare :

Amplae tamen Episcopi potestatis varia exempla.

2. *Plenum* quidem est Episcopo *jus* :

a) *Probandi*, adhibitis cautionibus, non *domos* tantum singulas sed ipsum *Institutum*. C. *Conditae a Christo*, l. c. n. I-III.

b) *Prohibendi* ne *transgrediatur ad alias dioeceses*. Ibid. n. IV.

c) Non tantum explorandi voluntatem puellarum quae habitum sunt *induturae* vel emissurae vota, sed ipsas, si nihil obstet, *admittendi*. Ibid. n. VIII.

d) *Invisendi domos*, non tantum quod spectat ad usum rerum sacrarum et communem disciplinam ecclesiasticam, verum etiam in iis quae religiosam informationem et temporalem respiciunt administrationem, ita ut cognos-

---

[1] Cum plenius subdantur Episcopis, argui etiam potest ex C. *Conditae a Christo*, c. I. — [2] Cit Const. Praefatio.

cant de virtutum studio, de disciplina, de oeconomicis rationibus. Ibid. n. X, XI.

3. Simul tamen, *ne tollat jus quaesitum :*

Ejusdem potestatis justus modus variis ostenditur exemplis.

a) Potestate quam habet *dimittendi* alumnos, licite uti nequit insciis moderatoribus justeque dissentientibus. Ibidem, n. VIII. De *dispensatione* votorum, cfr. n. **326.**

b) *Antistitae*, ex constitutionum jure, suffragiis sororum sunt designandae : integrum tamen est Episcopo non tantum per se vel per delegatum praeesse electioni, sed etiam, pro conscientiae officio, peractam electionem confirmare vel rescindere. Ibid. n. IX.

c) Gravem tantum ob causam potest *exstinguere Institutum* vel tollere *domum.* Ibid. n. VI.

Immo, ob vetitam alienationem bonorum ecclesiasticorum, vix id fieri poterit sine S. Sedis interventu. *Acta Conc. lat. amer.* n. 322.

d) *Regimen domesticum* est propriis Superioribus committendum. Quare, nisi in prima Instituti approbatione Episcopus majorem sibi stipulatus sit potestatem, mera « convenientia » postulat ut de conlatis officiis, de sororum translationibus ab una in alteram domum, Episcopus loci fiat certior. Cfr. S. C. EE. et RR. 9 april 1895 (*Monitore*, IX, 1, p. 125).

Conciliandae sunt variorum Episcoporum rationes. Quare praestat romanam petere approbationem.

387. II. De Institutis episcopalibus quae in pluribus versantur dioecesibus. 1. Quamvis propagatio in varias dioeceses intactam per se linquat juridicam Instituti condicionem, conciliandae tamen sunt rationes plurium Episcoporum, qui per se pari sunt loco et similibus in tale Institutum fruuntur juribus. Aptior conciliationis modus nullus erit quam postulatio romanae approbationis. Quocirca Patres conc. lat. Americae jusserunt, n. 324, ut hujusmodi Instituta « statuta sua Sedis Apostolicae judicio subjiciant et approbationem implorent ». Cfr. etiam Conc. Avenionense, 1849, t. 7, c. 2, n. 2, in *Collect. lacensi*, t. 4, c. 351.

Sanctiones C. Conditae a Christo.

2. Donec tamen illud factum fuerit, ambo haec de nostra re disponit C. *Conditae a Christo :*

a) De hujusmodi sodalitatis « natura et legibus nihil mutare licet nisi singulorum Episcoporum consensu, quorum in dioecesibus aedes habent. » Cap. 1, n. V.

b) Exstingui nequit Institutum nisi gravibus de causis et consentientibus Episcopis quorum in ditione fuerint. Singulares tamen domos Episcopis, in sua quisque dioecesi, tollere fas est. Ibid. n. VI.

Quid si pacta inter Episcopos?

3. Haec tamen dicta arbitramur, nisi Episcopus originis, ut ita dicam, dum permisit migrationem in aliam dioecesim, pactus esset cum aliis Episcopis, ut quod ad *religiosam* disciplinam sibi uni maneret Institutum obnoxium. Atque hujusmodi pactionum non unum novimus exemplum.

PARS SEXTA

DE REGIMINE RELIGIOSORUM PROPRIO

CAPUT I

DE EXTERIORE HIERARCHIA

S. Thomas, 2, 2, q. 186, art. 5, ad 3; ***Suarez***, tr. 7, l. 10, c. 11, n. 9 sqq.; ***Pellizarius***, *Manuale*, tr. 5, c. 6, n. 3; *De Monialibus*, c. 4, n. 94; ***C. De Luca***, *Relatio Romanae Curiae*, disc. 12-23; ***Bizzarri***, *Collectanea*, in Praefatione et in Append. secunda; ***Bangen***, *Die Römische Curie*, p. 181 sqq.; 255 sqq.; 268 sqq.; 274-278; ***Santi-Leitner***, *Praelectiones jur. can.*, l. 1, t. 31, n. 83 sqq.; n. 94 sqq.; ***Palmieri***, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 180-181.

Ratio ordinis.

Exterior hierarchia cui subduntur religiosi continet imprimis *S. Pontificem, Sacras* dein *Congregationes*, pro recepta facultate; et, quod ad non exemptos vel dioecesanos, *Episcopum*. In Parergo, agemus de *Cardinali Protectore*.

ARTICULUS I. De Summo Pontifice

Quo titulo S. Pontifex imperet religiosis?

388. 1. Ab initio, n. **16**, vidimus ad status religiosi rationem pertinere, ut qui se profitetur religiosum, etiam in his quae istius status sunt propria, subdatur hierarchiae ecclesiasticae. Quare, cum S. Pontifex sit Ecclesiae et singulorum fidelium universalis Pastor, necesse est ab ipso possideri supremam simul et immediatam in quoslibet Religiosos potestatem quam abdicare nequeat. S. Th., 2, 2, q. 186, art. 5, ad 3.

Natura istius potestatis.

2. *Natura* sua, potestas ista est *jurisdictionis;* nec, cum pluribus, gratuito fingenda est dominativa seu quasi domestica. Cfr. Palmieri, l. c. contra Suarez, l. c. n. 13.

Posterior dicendi modus, quem improbandum arbitramur, videtur natus ex confusione. Existimarunt siquidem per vota religiosa conferri Superioribus *peculiarem* aliquam potestatem quam *dominativam* appellarunt, eamque dein tribuerunt ipsi Pontifici, ut explicarent quomodo in virtute obedientiae praecipere votaque irritare ipse valeret. Cfr. Suarez l. c. et c. 5. Nec plane recte, sed potius eadem decepti confusione, alii, qui bene quidem a S. Pontifice domesticam abjudicarunt potestatem, simul negaverunt regulares vi voti teneri erga S. Sedem. Ita in c. 11, l. c. ab ipso Suarez quaestio ponitur.

Dum, contra, sic se res habent. Votis suis et nominatim obedientiae voto, religiosus firmat, religionis sacramento, obedientiam quae debetur iis qui justo titulo praesunt religiosae disciplinae qua talis. Cfr. n. **288**. Qui titulus est duplex. Alter, proprius vitae coenobiticae, est *herilis* seu *domestica auctoritas*, privatae rationis, quae in qualibet domo vel familia requiritur, voluntaria autem religiosi deditione intenditur usque ad servitutem personae. Alter est *publica* potestas, divina missione conlata Petro et Apostolis ad regendam ipsam Ecclesiam. Hanc dicimus *jurisdictionem*. Utraque vero ad condicionem personarum aptatur ideoque in religiosos se prodibit amplissimam. Cfr. Palmieri, l. c.

3. *Vi sua* definitur haec potestas iis quae vel diserte vel tacite promissa sunt in religiosa professione. Suscipiendi enim statum religiosum non est praeceptum sed soluta optio; neque ad ejus rationem spectat ut per omnia media intendatur perfectio. Quare specialis illa jurisdictio refertur ad regularem conversationem quam ipsa professione religiosa aliam in alio Ordine religiosi conceptis verbis vel tacite admiserunt. Quocirca, ne ipse quidem S. Pontifex valet omnia religiosis imperare, nec aequali in omnes fruetur jure [1]; verum ejus jurisdictio complectitur: a) Ea quae diserte sunt promissa ; b) Ea quae ad bonum status religiosi in universum referuntur [2]; c) Ea quae ad finem conducunt peculiaris Instituti. Cfr. Palmieri, l. c. *Ejus vis.*

ARTICULUS II. De Romanis Congregationibus

389. Congregationes aliae in rebus Regularium versantur magis *ex professo*, suntque *Congregatio Super Negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium* cum binis conjunctis Congregationibus *Super Disciplina regulari* et *Super* *Duplex genus competentiae.*

---

[1] V. gr. non posset religioso qui vitae addicitur contemplativae magis quam aliis clericis praecipere missiones.

[2] Hoc pacto declarant scriptores quomodo S. Pius v potuerit imponere clausuram. Cfr. Suarez, *De Religione*, tr. 8, l. 1, c. 8, n. 6-9; vel Bouix, op. cit. p. 603-605.

Statu Regularium; aliae vero Regularibus non imperant, nisi formalis earum competentia eosdem quasi per accidens attigerit.

Natura potestatis. Potestas porro est jurisdictionis. Parere autem debent religiosi *vi voti obedientiae*, in iis quae spectant ad *regularem* disciplinam.

§ 1. *De Congregatione Super Negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium*

Istius Congregationis origo, **390.** 1. *Genesis.* Congregatio ista, cujus primordia repetenda sunt a S. Pio V et Gregorio XIII, concreta est, a° 1601, ex duabus Congregationibus quas, alteram *Pro consultationibus Regularium*, alteram *Pro consultationibus Episcoporum et aliorum Praelatorum*, Constitutione *Immensa*, 23 mart. 1588, instituit Sixtus V.

Constitutio, 2. *Descriptio.* Congregationi praeest *Cardinalis Praefectus;* ad eandem pertinent non pauci Cardinales. His adsunt *Praelatus Secretarius* cum *Substituto*, atque *Auditor*. Praeterea propriis instructa est Congregatio consultoribus.

In tres porro dividitur sectiones, *Episcoporum*, *Regularium*, *Monialium* deputatas negotiis.

Conventus, 3. *Sessiones, modus agendi.* Ad minora expedienda negotia, conveniunt *(Congresso)* singulis hebdomadis, Card. Praefectus, Secretarius ejusque Substitutus et Auditor.

Congregatio generalis ter vel quater cogitur per annum, praeter eam quae in aedibus Vaticanis ante quadragesimalem concionem haberi consuevit.

Stilus, In causis non criminalibus designatur aliquis Cardinalis *Ponens* seu qui de causa referat.

Atque, exceptis causis contentiosis et criminalibus, negotia definire solet haec Congregatio *via summaria atque extrajudiciali.* De causa cognoscit, interrogato per litteras formae privatae Ordinario loci vel Praelato regulari, et, postquam sufficientem sibi adepta est notitiam, Praelato vel ei cujus interest illud quod placuerit significat.

Usus gratiosae potestatis, *Potestas* vero *gratiosa* exercetur, pro rei momento, ab uno Praefecto, vel a « Congresso » nisi adeundus sit ipse S. Pontifex. In hunc finem hebdomadaria conceditur Secretario audientia.

Decreta ut sint authentica hisque sit extra curiam deferendum, subscribenda sunt tum a Secretario tum a Praefecto, hujusque munienda sigillo. Cfr. C. De Luca, l. c.

Provincia. 4. *Competentia.* Ad eam spectant, praeter molestas res quae, in regunda dioecesi occurrentes, etiam referuntur ad S. Congr. Concilii, controversiae inter Episcopos et

Regulares, negotiaque horum propria, i. e. quicquid attinet ad eorum regimen bonumque universum. Quare, ut ait C. De Luca, disc. 16, n. 24, « habet latas habenas agendi »; eamque Urbanus VIII dicere solebat *universalem*.

Exempla. Itaque cognoscit de approbatione novi Instituti, de erectione et suppressione Monasteriorum et Conventuum, de alienationibus bonorum, de querelis Regularium, de dispensationibus a votis, de ejiciendis, ad summam de omnibus quae pertinent ad Religiosos et Moniales. Et quamvis ex iis plura pertineant etiam ad alias Congregationes, haec Congregatio fere declinare non debet nisi causas fidei, quae reservantur S. Officio, *formales* Concilii Tridentini interpretationes, canonizationes Sanctorum, approbationem officiorum liturgicorum, et erogationes Indulgentiarum.

§ 2. *De binis conjunctis Congregationibus*

Congregationis Super disciplina Regularium ortus, **391. I. De Congregatione Super disciplina et reformatione Regularium.** 1. *Genesis* et *descriptio.* Instituta est ab Innocentio XII, 4 aug. 1698, C. *Debitum pastoralis*, qua simul exstinxit *Congregationem Super statu Regularium*, ne, « aucto hujusmodi Congregationum numero, rectum agendi ordinem confundi, atque inde regulares viros nimis distrahi, atque ipsos ex iis quae pro salubri prosperaque illorum directione provide ac sapienter instituta fuerunt, perniciem potius et incommodum, quod absit, experiri contingat ».

Quo facilius vitarentur conflictus cum C. EE. et RR. edidit Pius VI, de illius competentia, C. *Singulare*, 5 jan. 1790, eandemque accuratius, distinctis 40 articulis, definivit Gregorius XVI sua ordinatione data 31 aug. 1833.

Hodierna constitutio, Plenius autem conciliatae sunt rationes, ex quo eosdem habet Praefectum et Secretarium quibus regitur superior Congregatio, et proprio tantum utitur Substituto, ita ut vix servet aliquod esse proprium.

Munus. 2. *Munus* autem versatur in stabilienda vel restituenda disciplina interiore monasteriorum *virorum*. Quare a) *Intra fines Italiae* et *insularum adjacentium* deputat domus Novitiatibus et Professoriis, permittit ut in eis ad habitum et Professionem novitii recipiantur, urgetque exsecutionem decretorum quae lata sunt de reformatione regularium, praesertim quod spectat ad observantiam vitae communis. b) De Regularibus autem extra Italiam, suggerit et proponit S. Pontifici quae videantur expedire ad fovendam vel instaurandam disciplinam regularem.

Solet porro S. Pontifex hujus Congregationis uti opera ad concedenda *Indulta secularizationis.*

Congregationis Super statu Regular. historicae vices.

392. II. **De Congregatione Super statu Regularium.** Jam pridem ab Innocentio X, a° 1652, erecta erat hoc nomine Congregatio peculiaris, quae, ut vidimus, ab Innocentio XII est exstincta.

Similem fine et munere instituit novam Congregationem *Super statu Regularium* Pius IX per Encycl. litteras *Ubi primum*, 17 jan. 1847, ut provideret ea quae, in ordinando statu regulari *virorum* praesentia adjuncta postularent. Per hanc Congregationem lata sunt Decreta *Romani Pontifices* de *testimonialibus litteris*, ac *Regulari disciplinae*, 25 jan. 1848, de *admissione ad habitum et professionem in Italia et insulis adjacentibus;* et missae, 18 mart. 1857, litt. encycl. *Neminem latet,* de *professione simplici facienda ante sollemnem.* De quibus decretis plures praeterea edidit eadem Congregatio declarationes.

His cum functa sit officiis, vix hodie ejus fit mentio, videturque verbo tenus exsistere. Acta ad 16 aug. 1866 vulgata sunt in Collectaneis Bizzarri.

§ 3. *De Reliquis Congregationibus*

S. Congregationis Prop. Fid. competentia,

393. S. Congregatio De Propaganda Fide, propter generalem ejus jurisdictionem, qua, in locis Missionum, reliquas supplet Congregationes, imperat etiam Institutis religiosis quae missiones exercent vel in locis versantur quae huic S. Congregationi sunt commissa. In nonnullis ex iis jam restituta est ordinaria hierarchia: v. gr. in Anglia, Scotia, Hollandia, India.

Nominatim quod ad approbationem Institutorum.

Immo nova Instituta religiosa quae in iisdem partibus conduntur vel quae tanquam primarium finem persequuntur missiones, per eandem approbantur Congregationem, cui speciale conjunctum est collegium ad cognoscendas et corrigendas istorum Institutorum Constitutiones.

De S. Congr. Super negotiis extraord.

394. S. Congregatio Super negotiis ecclesiasticis extraordinariis, cum pro Russiaca ditione et regionibus Americae latinae vices expleat aliarum congregationum, simili fere modo quo superior Congregatio fit competens in causis Regularium istarum partium. Cfr. *Acta Conc. Am. lat.* n. 331.

De S. Congr. Concilii.

395. S. Congregatio Cardinalium Conc. Trid. interpretum, ex jure quod habet interpretandi atque urgendi disciplinaria Concilii Tridentini decreta, quorum plura attinent ad Regulares, saepe etiam Regularium causas et dubia dirimere potest. Nec pauca edidit hujus argumenti

decreta. Hodie tamen potius sinit S. Congr. EE. et RR. in his rebus unam versari, nisi formalis requiratur interpretatio Tridentini decreti.

De reliquis Congregat. nominatim, S. Officii.

396. Ceterae Congregationes. Facile etiam in aliis Congregationibus deprehenditur respectus quo causae Regularium propriam earum provinciam ingrediuntur. Ita S. Congr. *S. Officii* judicabit eos qui suspecti sint de haeresi; S. Congregatio *Indicis* cognoscet de Regularium libris; S. Congregatio *Indulgentiarum et sacrarum Reliquiarum* largietur ipsis indulgentias, S. *Rituum* Congregatio eorum causas liturgicas definiet et praeparabit canonizationem sanctorum Religiosorum. Atque in rebus fori interni, absolutionibus et dispensationibus, adire possunt ut reliqui ad tribunal S. *Paenitentiariae.*

SS. Indulg. SS. Rituum.

Quid de S. Paenitentiaria?

ARTICULUS III. De Episcopis

Quae potestas Episcopo competat in Instituta juris pontificii;

397. 1. In his quae spectant *ad regularem disciplinam* presse talem, per se immunes sunt ab ejus dominatu, ut vidimus, non tantum *Ordines regulares* presse dicti, verum etiam *Instituta votorum simplicium* quae jure utuntur pontificio, i. e. quorum leges a S. Sede saltem sunt recognitae. Cfr. C. *Conditae a Christo*, in praef. et c. 2, initio.

Quare sodales istorum institutorum non obligantur Episcopo *vi voti obedientiae;* ejus tamen sicut reliqui fideles, in rebus ecclesiasticis jurisdictionem sustinent. Nec quae paulo amplior potestas Episcopo in consociationes laicas eadem C. *Conditae a Christo*, c. 2, n. XI, conceditur, talis est quae hanc mutet conclusionem. Quod confirmatur *Actibus Conc. Amer. latin*, n. 331.

In Instituta dioecesana?

2. Contra, in *Institutis dioecesanis* votum obedientiae fieri etiam Episcopo non ambigitur.

Potestatis natura.

Potestas autem, nisi aliter ab initio factae sint stipulationes, non est dominativa sed *jurisdictionis.* Nam quae domesticae sunt potestatis vidimus per se tribui religiosis Superioribus.

Jurisdictionem autem istam exercet per se in sua quisque dioecesi Episcopus quod ad domos quae in ipsius sunt ditione, nisi forte inter Episcopos, ut vidimus n. **387**, peculiaris pactio intercesserit [1]. Non solet enim S. Sedi probari, ut episcopus aliquis sit Superior generalis Instituti quod in variis dioecesibus est diffusum. Cfr. Animadversiones 30 apr. et 24 sept. 1860, Bizzarri, p. 835 et 843 ad 1.

3. Quaenam autem haec jurisdictio complectatur, jam dedimus supra, n. **386**.

---

[1] Ei pactioni nihil videri obstare, autumat etiam Scherer, *Handbuch*, etc. t. 2, p. 860, not. 8.

PARERGON. De Cardinali Protectore

***Pellizarius**, Manuale* tr. 8, c. 8, s. 5; ***C. De Luca**, Relatio romanae curiae,* disc. 42; ***C. Petra**,* In C. 4, *Cunctos,* Gregorii XI (t. 4, p. 161 sqq.); ***Bouix**, De Jure Regularium,* p. 5, s, 2, c. 4, p. 165-174; ***Lucidi**, De visitatione,* t. 2, c. 5, art, 5, n. 417-427; ***Piat**, Praelectiones jur. reg.* t. 1, 489; t. 2, 367.

Quibusnam detur Card. Protector?

398. 1. Singulis *Ordinibus*, si demas Societatem Jesu, deputari consuevit, saltem ab primordiis Fratrum Minorum, **Cardinalis Protector.** Designatur a Summo Pontifice, qui quandoque, in signum benevolentiae, ipse has partes suscipit.

2. Similis fit Cardinalis Protectoris deputatio in tutelam et bonum *Congregationum religiosarum.*

Munus quod ad Ordines,

399. 1. Cardinalis iste primitus vera jurisdictione potiebatur; atque ad eum, tanquam ad Superiorem et judicem ordinarium, licebat singulis regularibus appellare. Siquidem, ex mente S. Francisci, erat *gubernator*, *protector* et *corrector* fraternitatis.

Verum Innocentius XII, C. *Christi fidelium*, 17 feb. 1694, omnem ipsi eripuit jurisdictionem ordinariam [1]. Itaque hanc tantum exercere poterit quam ipsi S. Pontifex forte delegaverit, vel approbatae constitutiones conferant. Quare non est jam proprie Superior, ejusque partes sunt « Ordinem sibi commendatum in quieto et pacifico statu conservare et augere, ab impugnationibus et molestantibus protegere et tueri, ac etiam invigilare cum regulis prudentialibus potius quam jurisdictionalibus, ne subditi a Superioribus opprimantur, juxta S. Sedis intentionem, litteram praefatarum Constitutionum, etc. » C. Petra, l. c. p. 162.

Quod ad Sororum Congregationes.

2. Majore in Sororum Congregationes fruitur potestate, quae, varie ex variis Constitutionibus definita, non est tamen proprie judicialis, sed huc spectat, ut in clientelam suam recipiat Institutum, conciliet rationes Episcoporum et Superiorum Congregationis et caveat ut Superiorissa generalis recte suo defungatur munere.

---

[1] Cfr. etiam litteras Secretarii Status, 9 maii 1715, apud Bizzarri, p. 335.

CAPUT II

DE HIERARCHIA INTERIORE

ARTICULUS I. Notiones generales

***Suarez**, De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 1; ***Pellizarius**, Manuale*, etc., tr. 9, c. 1; ***Bouix**, De jure regularium*, t. 2, p. 6, s. 1, c. 1, p. 401 sqq.; ***Piat**, Praelectiones jur. reg.*, t. 1, p. 489-495; ***Angelus a SS. Corde**, Manuale*, etc., t. 2, p. 1-13.

400. In omnibus Institutis potestas est cum *collegialis* tum *singularis*. Quare ad *mixtum* genus referri potest res publica omnium Religiosorum, cum unus, ampla potestate, praesit instar *regis*, cui adest *senatus* quidam consiliariorum tanquam optimatum, summa tamen rerum sit penes *capitulum generale*: quo fit ut voluntati universitatis servetur et electio capitis et praecipuarum rerum definitio. *Quanam regiminis forma utantur Regulares?*

Vario tamen modo est regimen istis tribus aequatum et temperatum, ita ut regulae S. Benedicti, ex primaria institutione, et S. Ignatii potius induxerint monarchiam; regula FF. Praedicatorum, Carmelitarum et Eremitarum S. Augustini aristocratiam; regula denique S. Francisci democratiam. Ita scriptores, v. gr. Pellizarius, l. c. n. 3, Tamburinus, *De jure Abbatum*, t. 3, d. 1, q. 2, n. 6 sqq. *Varia exempla.*

401. 1. His qui « *collegialiter* » vel *singulariter* regunt Religiosos qua tales competit *necessarie* potestas *quasi-domestica* ad servandum in illa minore societate domesticum ordinem et dirigendos subditos ad finem eorum obedientiae. S. Thomas, 2, 2, q. 104, art. 5, ad 3. Hujusmodi enim potestas *connaturaliter* exsistit, statim atque est coetus legitimus; manatque ex duplici veluti causa proxima, Ecclesiae *approbatione* et *ultronea deditione* eorum qui ingrediuntur Institutum. Quae deditio, cum ex ipso fine postuletur ampla, Superiores exercent veram personarum dominationem eorumque potestas dicitur *dominativa*. *Potestatis qualitas. Potestas quasi-domestica, Dominativa.*

2. Praeterea, S. Pontifex *Instituta exempta* participat suae *jurisdictionis*, i. e. potestatis publicae a Christo receptae ad regendam Ecclesiam. *Superiorum jurisdictio.*

402. 1. Utraque potestas regit *personas* et *res;* verum jurisdictio est fori tam *interni* quam *externi publici,* dum potestas *dominativa* exercetur in foro *privato* sed *non mere interno.* *Utriusque potestatis conlatio, quod ad objectum et forum;*

Neve objicias voti etiam interni irritationem. Talis enim infirmandi voti potestas plene non habetur nisi per ecclesiasticam legem seu jurisdictionis usum. Cfr. Lehmkuhl, *Theol. mor.*, t. 1, n. 458. 462.

Quod ad hierarchiam. 2. Quod ad ordinem veluti *hierarchicum*, utraque solet esse *generalis, provincialis, localis;* seu suprema, media, infima. In Ordinibus tamen monachalibus plerumque, nec raro apud Moniales, nulli sunt praelati medii. Pellizarius, tr. 9, c. 1, n. 7.

Quod ad actus. 3. Jurisdictio est *legislativa*, *judiciaria* et *coercitiva* per poenas proprie tales; potestas dominativa *privatas* exercet jussiones et ordinationes, privatam habet causae cognitionem et potius *corrigit* quam proprie punit.

Quod ad originem. 4. Potestas dominativa repeti potest ex jure *naturali hypothetico.*

Jurisdictio, etsi semper pars est divinae potestatis quae a Christo Ecclesiae est tributa, quatenus tamen inest in Superioribus religiosis, est juris immediate *humani;* eademque est *ordinaria*, utpote quae ipsi muneri sit conjuncta. Quare *per se*, nisi S. Pontifex vel Constitutiones obstent, potest delegari.

In non exemptis Institutis, usus tantum est *delegatae* jurisdictionis.

Quod ad vim seu gradum. 5. Quod *ad gradum*, potestas *dominativa* definitur iis quae, pro natura Sodalitii, requiruntur; *jurisdictio* in universum est *quasi-episcopalis* etsi non ad omnes istius jurisdictionis actus producatur.

ARTICULUS II. **De potestate collegiali, seu de Capitulis**

Suarez, *De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 8, n. 4-10; c. 18, n. 15; **Pellizarius**, *Manuale*, tr. 9, c. 8; *De Monialibus*, c. 2, n. 2; c. 3, n. 4; c. 10, n. 100. 146. 150; **Rotarius**, *Theol. mor. regul.*, t. 3, l. 3, c. 4, punct. 1; **Schmier**, *Jurisprudentia canonico-civ.*, t. 2, p. 295 sqq.; **Schmalzgrueber**, in l. 3, t. 11; et t. 35, n. 90; **Reiffenstuel**, in l. 2, t. 1, n. 177-183; **Piat**, *Praelectiones juris regul.*, p. 613-622; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc., t. 1, p. 489-497; t. 2, p. 104-170; **Battandier**, *Guide canonique*, etc., n. 192-226 et 288.

§ 1. *De Capitulis Regularium*

Capituli descriptio; **403.** 1. **Capitulum** [1] est coetus seu congregatio religiosorum ad consultandum vel deliberandum de communibus negotiis.

---

[1] Nomen impositum est, non, ut quidam somniantur, eo quod, post Episcopum, esset in dioecesi alterum, minus praestans, caput; sed a lectione partis *(capituli)* regulae quae olim mane in quotidiana monachorum congregatione usurpari solita erat. Cfr. Hergenröther, *Kirchenlexicon*, v. *Capitel.*

2. Distinguitur a) *Pro ejus constitutione*, *generale*, quod est totius Ordinis, *provinciale*, seu totius provinciae, si Ordo provinciis distinguatur, et *conventuale* seu *locale*. Ad provinciale capitulum tria saltem requiruntur monasteria, sicut ad locale tres saltem esse regulares oportet. *Divisio;*

b) Ex die convocationis, *ordinarium* et *extraordinarium*.

3. *Objecto* capitula alia sunt de *rebus gerendis* per decreta vel consilia, alia de *electionibus* peragendis. *Objectum;*

4. *Convocatio* capituli per se ab eo facienda est qui capitulo praeesse debet. *Convocatio;*

5. Quorumnam sit jus praesentiae et suffragii, ex variis Constitutionibus est eruendum. Locale capitulum solet esse satis generale omnium qui professi sunt et deputantur choro [1]. Unanimi suffragio eorum qui jure intersunt capitulo admitti potest extraneus, nisi forte ad peragendas electiones. *Compositio;*

6. De rebus decernit major et sanior capituli pars, ita ut major praesumatur esse simul sanior. Jus tamen alicui quaesitum a majore parte tolli nequit. *Decreta.*

N. B. Notum est Societatis Jesu nullum esse capitulum *locale; provinciale* vero et *generale* vocari *congregationes*. *Capitula S. J.*

404. I. De Capitulo generali. 1. De *tempore* et *modo* convocationis adeundae sunt propriae Ordinis Constitutiones. *Capituli generalis conventus,*

2. Quod ad *auctoritatem*, capitulum generale est suprema Ordinis potestas, quae, intra fines juris communis et Constitutionum quas in forma *specifica* confirmasset Pontifex, valet condere *leges*. Legibus istis ipse astringitur Generalis. Eisdemque valet capitulum *reformare* regulam, *tollere* Religiosis *usum privilegiorum*, *reservare casus in toto ordine*, excipere *rationem administrationis Generalis*, eumque officio privare; non autem jam, post decreta Urbani VIII et Innocentii XII *De celebratione Missarum*, reducere Missarum onera. *Auctoritas,*

Ab ipso *eligitur* Generalis, et deputandi sunt tres religiosi qui, ex C. Urbani VIII, partem habere debent in ejiciendis professis incorrigibilibus. *Jus suffragii.*

405. II. De Capitulo provinciali. 1. Jure *communi* cogitur in tertium quemque annum. C. In singulis, 7, *De Statu Monachorum* (III, 35). Extra tempora statutis praefinita convocari nequit nisi a Superiore Generali. *Capituli provincialis convocatio,*

2. In pluribus Ordinibus, ut apud Fratres Praedicatores, PP. Carmelitas et in Societate Jesu, caret legislativa *Potestas.*

---

[1] Videndum quid ferant Ordinis statuta, etsi ex C. Trid., s. 22, c. 4, *De Ref.* exigatur ordo sacer. Cfr. Schmalzgrueber, in l. 3, t. 11, n. 7. Plerumque *Episcopi* et *Vicarii Apostolici* carent voce activa et passiva in capitulis Ordinis vel Instituti sui.

potestate. Sin minus, statutis suis obligat omnem provinciam. Valet etiam *per se* casus reservare in tota Provincia.

Per se etiam, nisi aliter ferant Constitutiones, quales Societatis Jesu, in provinciali capitulo eliguntur et deponi possunt Superior Provincialis et Superiores locales.

Valet idem capitulum religiosis provinciae adimere usum privilegiorum.

Capituli localis convocatio.

406. III. De Capitulo locali. 1. In universum, convocatur ubi res agitur gravioris momenti.

Capitulum ad dicendam culpam.

2. Solent praeterea Constitutiones indicere capitulum ad *dicendam culpam:* sive ex spontanea confessione sive alterius indicio.

Localis capituli potestas.

3. De potestate localis capituli variae sunt Constitutionum dispositiones. In Novitiatu, suffragiis suis admittit vel rejicit Novitios ante simplicem eorum professionem. De devolutione jurium Praelati ad capitulum, sede vacante, cfr. Schmier, l. c. p. 298, n. 58 sqq.

§ 2. *De Capitulis Monialium proprie talium*

Capituli Monialium genus,

407. 1. **Monialium** proprie talium **capitulum,** ex Instituti ratione et lege clausurae, non potest esse nisi *locale.*

Auctoritas,

2. Ex modo quo vel Episcopo vel Praelato regulari Moniales subduntur caret istud capitulum vi condendi statuta, praesertim cum ecclesiasticum jurisdictionem mulieres habere nequeant.

Munus.

3. Itaque, praeter culparum indicationem, eo spectant negotia in quibus versatur, ut eligat Abatissam et Officiales, partem habeat in admittendis novitiis ad habitum et professionem, et quibusdam majoris momenti contractibus assentiatur.

§ 3. *De Capitulis Congregationum religiosarum*

Quaenam in his Institutis habeantur capitula?

408. De his capitulis in universum. Imprimis consulendum hic est quid, in tanta varietate ac numero, a propriis Instituti Constitutionibus statuatur. Ut tamen paucis proponamus quae videntur in universum dici posse, saepius in recentioribus Institutis non sunt capitula *localia;* eaque est condicio communis Sororum. Nusquam abest capitulum *generale; provinciale* habetur si provinciis distinguatur Institutum.

Provincialis capituli ratio,

409. Provincialia quidem **capitula,** si Institutum sit in provincias divisum, congregantur, sed non raro accedunt ad Congregationes provinciales Societatis Jesu, ita

ut nullum deligant Superiorem, sed potissimum deputent religiosos ad capitulum generale vel generalem Superiorem.

Interdum, praesertim in Institutis mulierum, statuitur ipsum esse tertio quoque anno cogendum. *Convocatio.*

410. 1. **Generale capitulum** etiam hic *summam* tenet in Instituto *potestatem*. Quare in eo : *Generalis capituli potestas ;*

a) Ratio a Generali et quandoque ab aliis Superioribus redditur de munere quo sunt perfuncti;

b) Generalis eligitur et ii qui ipsi adsunt a consiliis. Qui etiam loco moveri possunt, nisi haec causa S. Sedi reservetur;

c) De omnibus deliberatur negotiis quae majoris sint momenti.

Nisi tamen concessum sit peculiare privilegium, Instituta votorum simplicium carent jurisdictione. Quare nec *leges proprie tales* facere valent, nec quicquam, sine S. Sedis auctoritate, in Constitutionibus mutare.

2. Capitulo generali interesse solent, praeter Generalem cum Assistentibus seu consiliariis, Superiores provinciales et aliqui deputati a capitulis provincialibus. Perpetua enim est cautio ut, praeter Superiores, adsint ex subditis nonnulli communibus suffragiis designati. *Constitutio,*

Quod *ad Sorores,* a) Si non sint provinciae, conveniunt in Capitulum generale, praeter Superiorissam generalem cum consiliariis, *omnes Superiorissae domorum* alicujus momenti, i. e. in quibus v. gr. commorentur saltem sex sorores choro deputatae (si duo sororum sint ordines); et ex singulis hujusmodi domibus soror una, suffragio professarum istius domus delegata. Quae ad minores domus pertinent sorores aliae ad alias accedunt donec eo sint numero qui minimus requiratur. *Nominatim apud sorores ;*

b) Si, contra, sint plures provinciae, generale capitulum constat Moderatrice suprema, ejus Assistentibus, omnibus Provincialibus, ac praeterea binis, ex singulis provinciis, sororibus delegatis ab aliis quae ab aliquot annis sunt professae. Hae suffragia sua secreta propriae tradunt Superiorissae mittenda ad Provincialem quae cum consiliariis cognoscit scrutinium [1].

3. Quod ad *locum* istius capituli, solet esse primaria domus Instituti, nisi Superiori cum consiliariis quaedam optio linquatur. *Locus,*

4. Quod ad *tempus*, cogendum est cum eligendus est Superior generalis, et post intervalla (singulos, tres, sex, decem annos) Constitutionibus indicata. Ut extra tempora congregetur, plerumque requiritur beneplacitum apostolicum. *Tempus,*

---

[1] Ita saltem alicui Instituto definitum est, 22 maii 1896. Battandier, op. c. n. 205, p. 170.

Directio. 5. Capitulo praeest, si de *viris* agitur, Superior generalis vel qui ejus gerit vices, capitulo autem *sororum* Episcopus loci ut *Delegatus apostolicus*. Is tamen nullo jure instruitur confirmandi *acta*, quibus nihilominus nomen subscribit.

Romana auctoritas. 6. Non raro acta Capituli mittenda sunt ad S. Congregationem.

ARTICULUS III. De Potestate singulari seu de Superioribus religiosis

§ 1. *Quot sint genere Superiores et Officiales et quomodo constituantur*

Suarez, *De Religione*, t. 8, l. 2, c. 2-7; **Pellizarius**, *Manuale*, etc., tr. 9, c. 2; **Rotarius**, *Theologia mor. regul.*, t. 3, l. 3, c. 1, punct. 1; c. 2. 3; **Tamburini**, *De jure Abbatum*, t. 1, d. 3, 5-13; t. 3, d. 2; *De jure Abbatissarum*, d. 28-31; **Bouix**, *De jure regularium*, p. 6, s. 1, c. 2, p. 408-424; **Mélot**, *De Ordinibus*, etc., n. 125; **Piat**, *Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 471; 492-562; **Angelus a SS. Corde** *Manuale*, etc., t. 2, p. 8-53.

Quinam sint Praelati? **411.** I. 1. **Praelati** proprie sunt ii qui vario nomine ac gradu jurisdictionem habent *in utroque foro*. Quare praelatis carent Instituta non exempta.

Quinam Superiores? 2. **Superiores** sunt *proprie* quotquot, ex munere commisso, *dominativa* saltem potestate regunt personas: tunc, praeter Praelatos, sunt etiam *Supprior* vel *Minister*, seu is qui secundo loco praeest in conventu. *Magis restricte* nomen convenit in eos tantum quibus *in virtute obedientiae* est parendum. Quocirca, sedulo in legibus et privilegiis observandus est usus verborum.

Quinam Officiales? 3. **Officiales** sunt omnes qui aliquo titulo regunt personas vel res. Interdum vox de iis tantum intelligitur qui ex officio praesunt personis, i. e. de Superioribus; interdum vero est nomen quo ii designantur qui non sunt Superiores sed aliquam sibi commissam habent administrationem.

Praelatorum genera: Perpetui, temporales; **412.** 1. **Praelati** sunt *perpetui* vel *temporales*: quae divisio quadrat in Superiores. Agedum, in nullo Instituto est perpetua praelatura praeter supremam. Quod ad caput Ordinis: **a)** Apud *Regulares*, abbates monachorum et Praepositus Generalis S. J. eliguntur in perpetuum; ceteri in definitum tempus: sex, duodecim annos. **b)** *Monialium* abbatissae est perpetua institutio. **c)** In *Institutis votorum simplicium* raro est perpetuum munus Superioris vel Superiorissae generalis. Plerumque in sex annos eligi-

tur, facultate plus vel minus ample facta, eundem rursus semel saltem eligendi. Apud Sorores a Sacratissimo Corde deputatio Generalissae est perpetua.

Infulati et non infulati;

2. Sunt *infulati* et *non infulati*. Priores sunt abbates perpetui qui ritu sollemni benedici consueverunt.

Ordinarii et extraordinarii;

3. Sunt *ordinarii* et *extraordinarii*, prout stabili funguntur munere, vel peculiare exsequuntur mandatum: ita plerumque *visitatores*.

Supremi, immediati, mediati.

Nisi monasterium sit sui juris sub *Abbate* [1], Ordines habere solent *supremum* Moderatorem (*Generalem*, — *Magistrum generalem*, — *Ministrum generalem*, etc.), Praelatos *immediatos* (*Praepositum*, *Priorem*, *Rectorem*, *Custodem*, *Guardianum*) et plerumque (non tamen v. gr. canonici Lateranenses [2]) *Provinciales*.

Superior localis estne Praelatus?

De Superioribus localibus est a quibusdam dubitatum utrum necne essent Praelati proprie tales fruentes jurisdictione quasi-episcopali. Verum, cur inter istos Praelatos distinguas, ratio in legibus nulla est [3]; communis autem, cum Suarez [4], est *affirmantium* sententia. Argumentum sumi praeterea potest ex C. S. Pii v *Romani Pontificis*, qui *Priori conventuali* similem Episcopi tribuit facultatem absolvendi. Cfr. etiam dicta in causa Eremit. S. Augustini, apud Bizzarri, p. 776 et nota.

Quis Ordinarius loci?

N. B. Observes nomine *Ordinarii loci* non designari in actis S. Sedis ullum praelatum regularem praeter *Abbatem Nullius* [5].

413. II. **Officiales** qui Superioribus adjunguntur.

Deffinitores seu Assistentes;

1. Praelatis seu Superioribus dantur consiliarii, qui, cum agitur de Superiore generali, vel etiam quandoque de provinciali, dicuntur *Deffinitores* seu *Assistentes*.

Supprior, Minister;

2. Praelato vel Superiori locali saepe adjungitur *Vicarius*, qui auxilio sit praesenti, vices suppleat absentis, diciturque *Supprior*, *Minister*, etc. Hic non est vere Praelatus, nec, saltem praesente Praelato, praecipere valet in virtute obedientiae; in partem tamen venire solet potes-

---

1 Attamen, apud Benedictinos nigros introduxit SS. D. Leo Pp. XIII *Primatem* totius Ordinis, cui mandatur magistratus duodecim annorum. Cfr. Breve *Summum semper*, 12 jan. 1893, et decr. S. C. EE. et RR., 16 sept. 1894, quo definiuntur ejus jura.

2 Apud ipsos vero, Abbati generali constanter praesto sunt *Visitatores*.

3 In jure enim non est nisi c. Abbates, 3, *De privilegiis in 6* (v. 7) quod loquitur de Abbatibus Monasteriorum ut habentibus quasi-episcopalem jurisdictionem.

4 *De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 2, n. 9-16. Ita etiam C. Petra, in C. 4 Calisti III, t. 5, p. 48, n. 1-5.

5 Cfr. C. Petra in C. 4 Calisti III, p. 48 sq., n. 29; S. Off. 20-22 april. 1898 (*Monitore*, x, 2 p. 52); S. R. C. 22 jan. 1701 ad 8 (*Decreta authentica*, 2067, Gardellini, n. 3575), S. C. Indulg. 2 jan. 1888.

tatis dominativae, ita ut in Superioribus referri possit. Conferendae praeterea sunt propriae Constitutiones.

Procurator generalis;

3. Ad negotia Instituti apud S. Sedem agenda, deputatur *Procurator generalis.*

Procurator domus vel provinciae.

4. *Res familiaris* domorum vel provinciae gerenda committitur *Procuratoribus* seu Praefectis oeconomiae.

Jus penes S. Pontificem instituendi Superiores.

An simile competat Episcopo?

414. III. Superiorum Constitutio. 1. Jus inest in S. Pontifice omnes directe instituendi Superiores tam Ordinum quam quorumlibet Institutorum religiosorum. Id fert suprema ejus et universalis jurisdictio, atque ipso demonstratur usu. Episcopus autem non valet *per se*, ne dioecesani quidem Instituti, designare Superiores. C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. VIII.

Superioris supremi electio.

Forma scrutinii.

2. *Superiores supremi* constituuntur *per electionem capitularem*. a) *Secreta* exiguntur suffragia. Ita C. Trid. s. 25, c. 6, *De Reg.* disposuit de Regularibus et Monialibus restricte talibus; idem vero de Institutis votorum simplicium cavere solent approbatae Constitutiones.

Quid de quasi-inspiratione vel compromisso?

Quare non videtur eligi posse Praelatus omnium communi clamore atque assensu, seu, ut aiunt per *quasi-inspirationem.* Formae quae dicitur *compromissum* hanc concedunt scriptores rationem, qua unus vel pauci, omnium consensu, deputentur compromissarii qui non eligant quidem, sed, rogata secreto singulorum sententia, electum pronuncient qui obtinuerit suffragia majoris et sanioris partis. Cfr. Piat, 1, 497.

Personae habiles in Ordinibus virorum,

b) Quod ad *habiles*, in *Ordinibus virorum*, *eligendus* debet esse Professus ejusdem ordinis, 25 annos inchoatos natus, nulla censura aut irregularitate irretitus nec privatus voce passiva. Possunt tamen electores convenire in Professum alterius Ordinis. Sed tunc exquirendus est consensus Superioris istius electi, per actum qui dicitur *simplex Postulatio.*

Electus regulariter debet confirmari ab S. Pontifice; et aliquando est benedicendus.

Post *confirmationem* tantum habet jus in re et tollitur Praelaturae vacatio.

Apud Moniales,

Apud *Moniales*, ex C. Trid., s. 25, *De regul.* c. 7, opus est ut Abbatissa non sit minor 40 annis (completis) et ab octo annis professa. Quod si fieri nequeat, eligatur saltem quae triginta excesserit annos et a quinque saltem annis in professione laudabiliter conversata sit. Electio confirmanda est a Praelato cui subditur Monasterium [1], nisi ex consuetudine existimetur ipso Praelati silentio tacite con-

---

[1] Id est, pro condicione Monasterii, a S. Pontifice, Ordinario, Praelato primi Ordinis.

firmata. Electioni praeest, pro monasterii condicione, Praelatus regularis, si regularibus sit obnoxium, sin minus Ordinarius, qui etiam interesse potest electionibus Monasterii exempti [1]. Praeses, duobus stipatus testibus [2], « ante cancellorum fenestellam vota singularum » audit vel accipit. C. Trid. ibid. De his cfr. Pellizarium, *De Monialibus*, c. 10, n. 85-116.

In Institutis votorum simplicium.

Dotes requisitae *in Institutis votorum simplicium* sunt ex Constitutionibus eruendae. Quandoque, sed non semper, est electio a S. Sede confirmanda.

Electioni Superiorissae praeest Ordinarius loci.

Quod ad *Instituta dioecesana* mulierum, C. *Conditae a Christo*, c. 1, n. VIII, tribuit Episcopo jus confirmandi vel rescindendi electionem, « pro conscientiae officio ».

Electio Assistentium.

3. Eodem capitulo quo Generalis, eliguntur ejus *Assistentes* seu Deffinitores generales.

Ceterorum Superiorum vel Officialium institutio.

4. Quod ad ceteros Praelatos vel Superiores et Officiales, aliae Constitutiones instituunt eorum electionem in capitulis, aliae Superiori generali vel provinciali jus conferunt eos nominandi, sive per se solos, sive requisito voto Capituli.

§ 2. *De Munere Superiorum et Officialium in Ordinibus virorum*

I. De jurisdictione Praelati regularis ordinarii

Suarez, *De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 8 sqq.; ***Pellizarius***, *Manuale*, etc., tr. 9, c. 3 et 4; ***Rotarius***, *Theol. mor. reg.*, t. 3, l. 3, c. 1. 2; ***Tamburini***, *De jure abbatum*, t. 2; t. 3, d. 3-4. 10-16; ***Bouix***, *De jure regularium*, p. 6, s. 1, c. 3 et 4; s. 2, c. 1 et 2, p. 425-475; ***Mélot***, *De Ordinibus*, etc., n. 125. 126. 128; ***Piat***, *Praelectiones juris regularis*, t. 1, p. 400-408, p. 562-593; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc., t. 2, p. 54-80.

Jurisdictionis ordinariae natura.

415. 1. *Qua polleant Praelati regulares ordinaria potestate.* Vidimus jam n. **401** in Ordinibus virorum inesse, praeter potestatem *dominativam*, ordinariam *potestatem jurisdictionis* per Summum Pontificem communicatam. De his quae pertinent ad potestatem dominativam agemus infra, n. **429** sqq. Hic de jurisdictione, quae *utriusque est fori* et imitatur jurisdictionem episcopalem.

Facultates speciales Praelatorum.

2. *Speciales* praeterea *facultates* non raro a S. Sede

---

[1] C. *Inscrutabili*, Gregori XV, 1622.

[2] C. Quia propter, *De elect.* in 6°.

Translatio ad successores. impetrantur, in certum tempus vel ad definitum numerum casuum. Omnes istae facultates quae a Generalibus fuerint obtentae transeunt pleno jure *ad Successores*. Ita ex decreto S. Officii, 20-22 dec. 1899, traducente ad *Superiores Generales Ordinum religiosorum* decretum 3-5 maii 1899, quo confirmatur et declaratur decret. 24-26 maii 1897.

Potestas hierarchica. 3. *Hierarchica eorum constitutio* id efficit, ut Praelatus *major* valeat plerumque *valide*, non tamen, nisi ob justam causam, licite demere de jurisdictione Praelati *minoris* in foro sive interno sive externo. Suarez, l. c. l. 2, c. 2, n. 23. 24.

A. DE JURISDICTIONE FORI INTERNI.

Quinam possint deputare confessarios intra Ordinem? **416. Deputatio confessariorum.** 1. *Intra ordinem.* a) Regulares sui Ordinis deputare ad audiendos subditos pertinet ad Superiores etiam *locales*, nisi restricta fuerit eorum auctoritas. Omnis enim ordinaria jurisdictio per se delegari potest.

Ex Clementis VIII C. *Nullus omnino* § 37, prius requiritur ut deputandi ad praedicandum verbum Dei, ad audiendas confessiones, et publice docendum, periculum faciant coram congregatis tribus saltem examinatoribus, in capitulo generali aut provinciali eligendis; — nisi tamen approbandus sit notorie idoneus. Verum nobis non constat in hac Constitutione inesse vim universalem. Cfr. supra, n. 185,3.

Quot sint numero deputandi? b) Ipsi Superiores non possunt audire confessiones subditorum, nisi hi commiserint peccatum reservatum, aut sponte vel proprio motu adeant ad Superiores; sed in singulis domibus, duo, tres aut plures, pro numero majore vel minore sodalium, deputandi sunt confessarii [1].

De confessione Novitiorum. c) Unus tamen *Novitiorum* Confessarius est ipsorum Magister. Quare, excepto privilegio, is nequit simul esse localis Praelatus Locali autem Superiori integrum est semel aut iterum in anno, per se vel per alium, excipere Novitiorum confessiones.

Extra Ordinem? 2. *Extra ordinem.* Nisi propria obstent statuta, Superior conferre etiam potest jurisdictionem sacerdoti extero, sive *seculari* sive *regulari* alterius Ordinis.

An requiritur approbatio Ordinarii? Debetne sacerdos iste esse approbatus ab Ordinario loci? *Ex jure* id effici nequit. Tridentinum enim Concilium talem approbationem non postulat nisi ad audiendos *seculares*. Quid igitur prohibet, quin sacerdos ille, potestate sibi a Superiore regulari facta, absolvere queat regularem, sicut, ante Tridentinum decretum, parochus valebat alieno sacerdoti expeditam in sua paroecia

---

[1] C. *Sanctissimus*, Clementis VIII, 26 maii 1593. Controversiam quandam de vi hujus decreti, videsis apud Piat, I, p. 402.

tribuere jurisdictionem? Nihilominus id alienum esse ab mente et usu S. Congregationis, praesertim si sacerdos sit secularis[1], ex variis monumentis non obscure perspicitur. Ita ex privilegiis jubilaei, regulares extra Ordinem suum adire nequeunt nisi sacerdotes quos approbaverit Ordinarius loci. Ita etiam nullas declaravit S. C. Conc., 18 sept. 1769, confessiones factas sacerdoti non approbato, etsi cum licentia proprii Superioris; atque aº 1864 pronunciavit S. C. Ep. et Reg. in Ordine Eremitarum S. Augustini nihil obstare quin a Superiore delegaretur sacerdos extraneus, « dummodo ab Episcopo sit approbatus ». Cfr. Bizzarri, p. 775-777 cum notis; vel Santi-Leitner, qui l. 3, t. 37, n. 14-18, acriter severiorem obtrudit sententiam.

417. Reservatio casuum. Per se Praelati possunt *reservare* casus. Ne tamen nimia foret horum multiplicatio, Clemens VIII ad undecim, ab ipso descriptos, casus contraxit qui ab uno Superiore regulari reservari valerent. Qua Constitutione non est deminuta facultas congregationum seu capitulorum. Undecim hos casus, qui consuevere reservari in Ordinibus, habes infra, parte 7, c. 3.

Facultas reservandi casus.

B. DE JURISDICTIONE QUAE AD UTRUMQUE FORUM QUADANTENUS PERTINET.

418. Potestas absolvendi a censuris. 1. A censuris non reservatis et ab omnibus occultis quae, *superiore jure* statutae, non revocatae sint C. *Apostolicae Sedis*, valent Praelati regulares per se vel per alios absolvere suos subditos. C. Trid. s. 24, c. 6, *Licet*, *De ref.* coll. cum C. S. Pii V, *Romani Pontificis*.

Absolutio a censuris non reservatis vel occultis superioris juris.

Porro, ex ipsa C. *Apostolicae Sedis*, firmae manent censurae pontificiae quae *pro interno regimine quorumlibet Ordinum* et Institutorum regularium latae sunt, nisi, ut patet, contraria consuetudine sint sublatae.

Quaenam manserint censurae juris superioris?

Quod si de vi quaeras istius clausulae, latae putantur pro interno Ordinum regimine, etsi forte plectant seculares, censurae quae diriguntur ad promovendum bonum sive status religiosi sive Institutorum regularium qua talium. Cfr. Piat, II, 611, qui, p. 614, earum tradit elenchum. Permanet etiam excommunicatio contra Missionarios negotiantes. S. Off. 4 dec. 1872. *Collect. P. J.* n. 354.

2. A censuris a jure *reservatis Episcopo* valent suos sub-

A censuris reservatis Episcopo;

---

[1] Hoc addimus, quia ex Const. *Quod communi*, 30 mart. 1742, FF. Capuccinis extra claustra degentibus, licet, certa lege, adire sacerdotem sive secularem approbatum ab Ordinario loci, sive regularem approbatum *a proprio suo Superiore*. Quod confirmatur recenti indulto 5 april 1897, quo FF. Capuccini qui cum Superiorum licentia extra claustra degant vel iter faciant, nisi praesto ipsis sint duo saltem sui Ordinis confessarii, adire possint quemlibet sacerdotem, *rite approbatum*, ab eoque, sine onere postea se sistendi coram Superiore, absolvi etiam a casibus in Ordine reservatis et consequentibus censuris. *Monitore*, x, 1, p. 50. 51.

ditos absolvere. S. Off. 22 mart 1881. Cfr. *N. R. Th.* t. 26, p. 318.

A censuris hodierno jure reservatis S. Pontifici;

3. A censuris *S. Pontificire servatis* per C. *Apostolicae Sedis*, subditos, sine peculiari rescripto, absolvere nequeunt, quamvis agatur de simplici reservatione et de casu occulto, in quem dicta Const. Ordinariis facultatem confirmavit. Ita S. Paenitentiaria, 5 dec. 1873.

A percussione clerici;

4. Possunt tamen vi privilegiorum suorum absolvere subditos a censura commissa ob percussionem clerici quae levis fuerit vel mediocris, immo, ut plerique volunt, quae fuerit enormis [1]. Cfr. C. d'Annibale, *Summula,* 1, 346; Piat 1, p. 582. 583.

A censuris novitiorum vel candidatorum.

5. Facultatem, quod ad novitios seu religionem ingressuros, cfr. supra, n. **193**,7.

Praelati qui hac fruuntur facultate.

N. B. 1. Quinam sint isti Praelati, utrum necne localis opus habeat facultate Provincialis vel Generalis, cfr. proprias Ordinis consuetudines. Contra, Piat, t. 1, p. 584, q. 3; sed cfr. Bizzarri, p. 776 et notam.

Usus extra confessionem.

2. Secundum communiorem sententiam, Praelati hac uti valent facultate etiam extra tribunal Paenitentiae. Cfr. Piat, t. 1, p. 586, q. 9.

Dispensatio a poenis juris communis: Ob delicta occulta;

419. Potestas dispensandi ab aliis poenis. 1. In poenis *ob delicta occulta jure communi* impositis, nisi Pontifex specialem statuerit reservationem, poterunt Praelati regulares *per se ipsos* dispensare, ex capite Licet, 6, s. 24, *Ref.* C. Trid., conjuncto C. S. Pii v, *Romani Pontificis.*

Latae sententiae;

2. In poenis *latae sententiae:* inhabilitatis, privationis officii, vocis activae et passivae, etc. dispensare possunt ex C. S. Pii v, *Dum ad Congregationem*, 13 jun. 1571.

Ferendae sententiae;

3. Quod ad *poenas ferendae sententiae*, videntur dispensare per se ipsos posse in poenis commissis *ob adulterium et delicta minora.* Ex c. At si clerici § 1, 4, *De judiciis* (II, 2.) coll. cum dicta C. *Romani Pontificis.* In aliis, non poterunt detrahere de poena quae lege est statuta, nisi judices fuerint in causa et occurrant excusationes, quas videsis apud Pellizarium, *Manuale*, tr. 7, c. 1, n. 29.

A poenis juris proprii

4. *Propriis Constitutionibus* indictas poenas is relaxare poterit qui ab iisdem Constitutionibus deputatur: plerumque erit unus Praelatus supremus.

A poenis latis a Praelato.

5. Poenam *a Praelato inferiore* inflictam temperare vel

---

[1] Autumant plures, v. gr. Lehmkuhl II, 968, in Italia, extra Urbem, privilegium istud fuisse a Clemente VIII revocatum. Verum Ferraris, v. *Regularis Praelatus*, n. 20, affirmat esse a S. Congregatione Episcoporum et Regularium, post factum verbum cum Sanctissimo, declaratum, derogationem istam non respicere absolutionem datam subditis. Cfr. etiam Piat, l. c.

tollere potest Superior si ad ipsum causa sit delata, immo etiam secus, ut verisimile est. Cfr. Piat, I, p. 574.

N. B. In relaxanda poena delicti non occulti, cavendum est ne derogetur juri partis laesae quae petat poenam. *In relaxatione poenae cavendum juri partis laesae.*

420. Potestas dispensandi ab irregularitatibus. Ne cogamur ingredi difficiles et parum utiles controversias et plura distinguere quae simplicem non ferunt expositionem, haec pauca dabimus quae magis certo constant [1].

Dispensatio ab irregularitatibus ex delicto; Etiam secluso speciali privilegio, *praelati regulares* subditos suos, etiam Novitios, dispensare valent:

a) In omnibus irregularitatibus *ex delicto,* excepto *homicidio directe voluntario*, *abortu foetus animati*, *mutilatione membrorum* et *bigamia similitudinaria*, praesertim si misceatur interpretativa [2]. (Breve *Votis vestris*, Pii IV, 24 maii 1560.) Semel in anno, feria 2 post dominicam primam Quadragesimae, diserte conceditur Praelatis localibus ampla dispensandi facultas. C. *Exponi Nobis*, 12 martii 1545, Pauli III.

Ex defectu. b) In irregularitatibus *ex defectu*, exceptis : *enormi* corporis aut animi *vitio* unde fideles scandalum capere possent ; *bigamia*, si communiore fidamus sententia ; defectu natalium *ad dignitates* [3]; et defectu *aetatis*. Ita scriptores, ex C. Sixti IV, *Regimini universali*, 31 aug. 1474.

Ex eadem Constitutione Superiores isti sunt etiam locales ; verum suas quisque consideret Constitutiones.

421. Potestas gratiosa in universum. « Ipsi *per se ipsos* idem omnino possint in Fratres et Moniales... sibi subditos, quod possunt Episcopi in clericos et laicos sibi subjectos, tam quoad absolvendi et dispensandi hujusmodi quam alias quascumque facultates. » S. Pius V, C. *Romani Pontificis* 21 jul. 1571. *Potestas gratiosa in universum.*

Non ergo *cum tota communitate* (nisi gravissima urgente necessitate, et cum facilis non est recursus ad legislatorem) sed cum singulis personis dispensare possunt :

Dispensatio a legibus Ecclesiae, 1. *In legibus Ecclesiae* de casibus frequenter occurrentibus, aut cum dubium est num requiratur dispensatio.

In votis, 2. *In votis* non reservatis, sine laesione juris tertii.

In regula, 3. Per se in *praeceptis Regularum* et Constitutionum.

Quid de votis professionis? Non possunt in votis substantialibus Religionis ; nec in aliis votis quae professionem religiosam comitantur, nisi

---

[1] De aliis cfr. S. Alphonsum *De Privil.* n. 104, 105, attendendo ad observationes R. P. Piat, *Praelect. jur. reg.* I, p. 574-580.

[2] *Bigamia similitudinaria* contrahitur ab eo qui, post votum sollemne castitatis, attentat matrimonium. Miscetur *interpretativa*, si contraxerit cum vidua non virgine, aut femina jam ab altero cognita. Bigamia illa excipitur potius ex stylo Curiae quam ex claro scripto legis.

[3] Non pauci sunt Ordines ubi exceptio ista speciali tollitur privilegio, quod videtur exigere C. Gregorii XIV, *Circumspecta* § 4.

ex natura sua votum postulet hanc facultatem : quale est votum Minimorum comedendi tantum cibos esuriales.

Facultas benedicendi paramenta Ecclesiae.

422. Potestas benedicendi. Possunt Praelati regulares, etiam locales, ex concessione Leonis x, benedicere, *ad usum tantum suorum*, sollemni benedictione, ecclesias, oratoria, *paramenta et ornamenta* et quaecumque ad divinum cultum pertinent in quibus non sit *chrismate* utendum.

Non valent itaque benedicere paramenta ad usum alienae ecclesiae. Quae semel tamen fuerint benedicta ubique usurpari possunt.

De ordinatione ab Abbate cfr. infra, parte 7, c. 4.

De benedictione oratorii, cfr. infra, parte 7, c. 2.

C. DE JURISDICTIONE FORI EXTERNI.

Cuinam competat potestas ferendi leges?

423. Potestas condendi leges. 1. Haec plerumque, excepto quadantenus, propter vim ejus Ordinationum, Generali Societatis Jesu, non inest in Praelato uno sed in *Capitulo generali;* et quandoque in *Capitulo provinciali* quod ad provinciam.

Vis istius potestatis in Ordine.

2. Per se, vi talis potestatis, ipsae Constitutiones mutari possunt, non eae tamen quas Pontifex confirmaverit in forma specifica vel cum clausula infirmante ea quae in contrarium gererentur.

Quaenam Praelatis competat potestas.

424. Potestas judiciaria et Coercitio [1]. Quae in his potest Praelatus regularis definiuntur a scriptoribus, observando quid jus commune statuat de his qui in Ecclesia ordinariam habent jurisdictionem, inferiores tamen sunt Summo Pontifice.

Itaque, possunt Praelati :

Cognoscendi causas,

1. Inquirere in subditos, cognoscere eorum causas, exceptis causis quae spectant ad S. Officium. Cfr. supra, n. **379**.

Puniendi,

2. Reos variis poenis plectere, tum *spiritualibus* : excommunicationis, interdicti personalis, etc., tum *temporalibus :* carceris, flagellationis infra tamen sanguinis effusionem [2]. Immo, nisi obstent constitutiones, subditum nondum in sacris a statu clericali in laicalem referre possunt.

Ad ferendas graves poenas requiritur quaedam *forma processus*, quae tamen potest esse summaria, ad tramites statutorum et consuetudinum Ordinis. Cfr. de hoc processu C. de Lugo, *De justitia et jure*, d. 37, n. 165-176.

Suspendendi ex informata conscientia,

3. Possunt *suspendere* ex *informata conscientia :* quae suspensio non infirmat absolutiones datas secularibus ex jurisdictione per Episcopum habita. S. C. Ep. et Reg. 2 mart. 1866. Bizzarri, p. 811.

---

[1] De his cfr. Passerini, *Tribunal regulare;* Rotarium, *Theol. mor. reg.* t. 3, l. 3, c. 7 ; vel Piat, t. 1, p. 588-593.

[2] C. Cum fortius, 1, *De Calumniatoribus* (v, 2) ; In Archiepiscopatu, 4, *De raptoribus* (v, 17).

4. Ex *jure communi*, nihil obstat quin majores Praelati Praelatos inferiores possint *valide* ab officio removere et *licite*, justam ob causam. Attamen id controvertitur, cum agitur de Praelaturis electivis. *Removendi Praelatos inferiores?*

PARERGON. **De poenis canonicis**

425. Operae pretium est breves de poenis canonicis tradere notiones; de iis praesertim quarum frequens est mentio in legibus et causis Regularium.

1. **Poena**, in universum, dicit malum quoddam physicum positivae afflictationis vel privationis, a legitima auctoritate propter delictum irrogata. *Poenae notio.*

Porro poena quae a publica sumitur potestate ad commune bonum semper dirigitur. Ad hoc autem confert et sontes corrigi et vindicari delicta. Quare :

2. *Ex fine* immediato, poenae ecclesiasticae aliae sunt *vindicativae*, quibus praecipue in publicam delicti ultionem intenditur; aliae *medicinales*, quae magis ad emendationem delinquentis sunt ordinatae. Hae sunt *censurae*. *Poenae vindicativae et medicinales.*

3. Ad poenas accedunt *irregularitates* ex *delicto*, quae tamen potius sunt, pro communi irregularitatis ratione, *impedimenta*, quibus impeditur primario ordinum susceptio, secundario eorundem usus. *Irregularitates.*

426. Poenae *vindicativae*, nisi plene luuntur, tolluntur *dispensatione*, quae justam postulat causam; *censurae* auferuntur *absolutione*, suntque tollendae si delinquens desierit esse contumax et congruam obtulerit satisfactionem. *Quomodo poenae tollantur?*

427. Utraeque decernuntur post judicis *sententiam*, vel *ipso jure* : i. e. sunt *ferendae* vel *latae sententiae*. *Quomodo decernantur?*

Non raro tamen, contra ac censurae, poenae *vindicativae*, etiam quae sint latae sententiae, non committuntur ante judicis declarationem. Etenim : *Quomodo committantur poenae latae sententiae, nominatim,*

a) Praeter *positivas afflictationes*, v. gr. carceris, quas nemo ultro dare cogitur, *Positivae afflictationes,*

b) *Privationes*, quibus auferuntur officia vel beneficia jam obtenta, exigunt judicis *declarationem*, ante quam nemo debet se propria spoliare manu, nisi valde perspicue contrarium caveatur fierique possit citra propriam infamiam. *Privationes,*

Ipsa clausula qua poena dicatur incurrenda *absque ulla declaratione*, benigne intelligi potest : absque ulla declaratione *criminis*, non autem commissae poenae [1].

c) *Inhabilitates*, quibus praesens quidem officium non amittitur, sed ineptus quis redditur ad alia officia vel *Inhabilitates?*

[1] Cfr. S. Alph. l. 1, n. 148; Sanchez, *in Decal.* l. 2, c. 22, n. 20.

beneficia ecclesiastica postmodum obtinenda, secundum sat multos probatos doctores [1], sententiam *declaratoriam* per se non requirunt. Etenim, sic aiunt, non agitur hic de jure amittendo, sed de acquirendo.

Saepe tamen, nisi casus fuerit notorius, solutio ista temperabitur altero canone, quo nemo obligatur ad sibi eripiendam famam. Et quia graves istae poenae *mortalem* plectunt culpam, quae bona fide, ignorantia, non raro excusatur, difficile, ante sententiam, aliis constabit quempiam esse inhabilitate affectum.

Quid si inhabilis exerceat munus?

His fit etiam ut qui adversus poenalem inhabilitatem alicui praeficiantur muneri, plerumque ob errorem communem et titulum coloratum valide exerceant jurisdictionem, cujus actus consistent etiam post judicis declarationem.

Poenae quae usu veniunt in rebus Regularium: Privatio vocis activae,

428. Age vero, **contra Regulares** plerumque edicuntur:

Privatio *vocis activae,* qua quis jus amittit suffragii, saltem in electionibus proprie dictis. Ad has enim contrahi valet vis poenae, nisi statuta Ordinis severius sonent.

Nulla est electio ad quam participandam *inhabiles* scienter fuerint admissi. Si ex ignorantia, valide eligitur qui sufficientem recte eligentium tulerit numerum.

Privatio vocis passivae,

Privatio *vocis passivae*, qua quis non valet jam *per suffragia* obtinere munera quae in Capitulis conferri sunt solita, ad alias autem institutiones manet habilis.

Privatio vocis, electionis;

Privatio *vocis* benigne intelligi potest de una voce activa; dum privatio *electionis* utramque aufert.

Privatio officiorum et dignitatum,

Privatio *officiorum et dignitatum* [2] circumscribi potest

---

[1] Ita v. gr. Vasquez, in 1, 2, d. 168; Wernz, in l. 5, Decret., t. 4, p. 198. Non tamen silentio praetereundum est alios esse ex probatissimis, qui in ipsa frequentia qua in jure decernuntur inhabilitates ad officia, causam vident benigne interpretandi mentem Ecclesiae, ne secus nimia hominibus daretur occasio peccandi. Cfr. Sanchez, *in Decal.*, l. 2, c. 39, n. 32, f.; Suarez, tr. 8, l. 1, c. 7, n. 10; Passerini, *De electione canonica*, c. 25, n. 626.

Quare contendit Ferraris, *Bibliotheca*, etc. v. *Lex*, art. 2, n. 39, usu saltem factum esse ut effectus ille plenissimus latae sententiae non tribueretur nisi censuris latae sententiae, irregularitatibus, reservationibus absolutionis, impedimento criminis in matrimonio, privationi petendi debitum ob affinitatem, privationi fructuum ob neglectas horas. Cfr. etiam Sanchez, *in Decal.* l. 6, c. 15, n. 64. 65.

His favet etiam responsum S. Congr. Concilii anni 1657. Interrogata enim de necessitate declarationis, ad incurrendas poenas statutas *ipso facto, absque declaratione,* respondit, silendo de aliis poenis, « ad effectum incurrendi *in censuras* non requiri (declarationem) » (Piat, 1, 503). Et quamvis minime ab Ecclesia abjudicemus potestatem imponendi poenas citra omnem sententiam, moderatio tamen ista videtur nobis ab ipso bono communi suaderi. Sin minus, in regularium statu et regimine multa erunt in incerto; paucorum negligentia omnia nutabunt; et ipsi innocentes in timores et angustias fere perpetuas conjicientur.

[2] In jure, *dignitas* dicit *jurisdictionem cum excellentia; officium, jurisdictionem sine excellentia* : ita officium parochi, vicarii. *Excellentia sine jurisdictione* est *personatus*, qui etiam officiorum privatione attingitur. Cfr. Piat, *Praelect. jur. reg.*, edit. 1, tom. 3, p. 291.

iis muneribus quae conjunctam habent jurisdictionem vel eminentiam : praelaturis ergo, et munere Assistentis, Definitoris; non autem officiis quae mere tribuunt aliquam administrationem, v. gr. Procuratoris, Praedicatoris, Lectoris. Privationem officiorum sequitur inhabilitas ad eadem obtinenda [1].

Inhabilitas ad praedicta, quae ad futura tantum officia vel dignitates praecludit aditum. *Inhabilitas ad praedicta.*

II. De Praelatorum potestate dominativa seu quasi domestica

C. De Lugo, De justitia et Jure, d. 38, s. 2; ***Tamburini**, De jure Abbatum*, t. 2, d. 21; ***Rotarius**, Theol. mor. regul.* t. 2, l. 2, c. 1; t. 3, l. 2, *De jure regularium*, p. 6, s. 1, c. 3, p. 425-435; ***Mélot**, De Ordinibus*, c. 4; ***Bouix***, etc., n. 127; ***Piat**, Praelectiones juris regul.*, t. 1, 288-292; ***Angelus a SS. Corde**, Manuale*, t. 1, p. 251-253.

429. Duplex Praelati persona. Hoc loco Praelatus nobis apparet non ut persona publica sed formaliter ut *Superior familiae religiosae.* Jam vero, praeter *judicis ordinarii* personam quam verus Praelatus sustinet, est in ipso ut *Superiore* duplex etiam distinguenda persona. Considerari enim potest *formaliter* tanquam *praefectus sodalitii*, gerens ejus boni curam : quod maxime pertinet ad rationem Superioris essentialem; et tanquam *pater*, prospiciens religioso singulorum bono, explens obligationem ab Instituto susceptam habendi professum pro filio eumque dirigendi ad finem sui status. *Duplex persona Superioris, ut est Praefectus sodalitii et spiritualis pater.*

430. I. De Superiore ut est caput sodalitii. Ipsi, qua tali, committitur tutela Instituti et proinde observantiae regularis. Quare, sive solus sive cum consilio vel capitulo, prout natura rei et Constitutiones ferunt, *Potestas Superioris qua talis:*

1. Constitutiones quidem non condit, sed urget earum exsecutionem etiam per ordinationes quae communitatem ex religione obligant. *Ordinationes;*

2. Valet etiam, ad bonum Instituti, *votum* cum subditis emittere. *Voti* tamen *religione* non tenebuntur nisi qui illud fecerint. Cfr. Lehmkuhl, I, 441. *Votum nomine Instituti;*

3. Bona administrat Monasterii et temporales ejus curat rationes : de qua potestate dicemus n. **431.** *Administratio bonorum:*

4. Praecipit *in virtute obedientiae* quae ad religiosas spectant observantias ; *Praecepta;*

5. Habet *forum aliquod*, non publicum judicis, sed domesticum, in quo recipit denuntiationem quae dicitur *canonica.* *Forum domesticum.*

---

[1] Piat, *Praelectiones jur. reg*, t. 3, p. 291.

Regulae denuntiationis canonicae.

Haec, satis similis denuntiationis judicialis, persequitur non tam bonum delinquentis, quam bonum domus seu Instituti vel alterius innocentis cui delictum videtur fore damnosum.

a) *Fieri* honeste *potest*, modo recta impellaris intentione, quoties, sine praevalente damno personae delatae, videatur expedire ad bonum personae privatae vel Instituti : idque eo modo qui aptior apparet, etiam si praetermittas fraternam correctionem.

b) *Fieri debet*, cum ex *caritate*, quando delatio est unum medium, *probabiliter* idoneum, ad impediendum damnum communitatis vel magnum proximi detrimentum, neque excuseris proprio detrimento [1] vel graviore damno personae delatae, tum ex *religione*, si juberis a Praelato, idque juste, perspectis constitutionibus et utilitate delationis. Hac obligatione liberat : *α*) *Perfecta emendatio* delinquentis, si parti laesae est satisfactum, nec aliis periculum imminet; *β*) Secretum *commissum* ex officio, nisi ex permanente malitia committentis oriatur grave innocentis damnum, aut ad commune Instituti bonum graviter intersit ut reveletur. Cfr. C. de Lugo, d. 4, n. 242; *γ*) Grave quod tibi impendat periculum honoris, vitae, rerum tuarum. Quare *teipsum* denuntiare non cogeris; neque socios criminis, cum sic aequivalenter proderes teipsum.

c) *Omittenda est*, si ex denuntiatione majora mala vel scandala sint oritura aut desiderentur sufficentia indicia. Accepta illa denuntiatione, valet Superior tum cavere incolumitati alterius innocentis et Instituti, tum etiam, si annuat deferens, delinquentem domestica afficere reprehensione et poena disciplinari [2]. Reprehensione, inquam, et poena quae gravem non inferant infamiam. Uni enim judici stricte tali licet posthabere alterius famam ad vindictam sumendam. Itaque, occultum delictum non poterit publice correptione et paenitentia multare, nisi absit notabilis infamiae periculum. Cfr. C. de Lugo, d. 37, n. 164.

Hactenus dicta eruuntur ex justa caritatis ratione, qua haec materia regitur.

Quid de praecipiendi ratione quasi publica?

N. B. Est quoddam genus praeceptorum quod speciem praefert edicti publici, quo Superior praecipit ut satisfactio fiat ab eo, ignoto, qui in aliqua re deliquerit, ut manifestetur reus, etc. Haec quidem per se tenent, et dominativa potestate fieri valent. Sine causa tamen comparate gravi, non videtur hac ratione imperandi utendum, si agatur de praecepto stricto, praesertim si *ex jurisdictionis* potestate adjiciatur comminatio poenae ipso facto incurrendae. Cfr. C. de Lugo, op. cit. d. 38, n. 32. Accessio

---

1 Cfr. C. de Lugo, d. 38, n. 14.

2 Hanc rationem non egreditur per se etiam privatio communionis.

enim poenae quae ipso facto committatur videtur pertinere ad censuram vel poenam proprie talem, ita ut indici nequeat nisi ex jurisdictione.

431. II. Ut **Patris officio** defungitur Superior, 1. Sollicitam gerit curam de singulari subditorum utilitate. Quare uniuscujusque cognoscit, etiam interrogando, conversationem religiosam, reprehendit et corrigit, omnia tamen ordinando ad ipsum delinquentis bonum. Unde ea poena omni [1] et sola multare potest quae ad delinquentis conducit emendationem. *Superior, tanquam Pater cognoscit et corrigit mores subditorum;*

2. Ad ipsum deferuntur delicta subditorum, observato tamen hic ordine correctionis fraternae, nisi subditus hoc cesserit jure, vel, ut facile contingit in Superiore regulari, ad ipsum delinquentis bonum praestet Superiorem prudentem et discretum directe monere. *Excipit quae de eis deferuntur;*

Observes non posse *per se* Superiorem uti scientia hausta ex paterna denuntiatione ad correctionem judicialem vel quasi talem, nisi annuat deferens, vel ob bonum commune canonica *denuntiatio* vel judicialis praecipi valeat. Cfr. C. de Lugo, Op. cit., d. 37, n. 82-87.

3. Peculiaris condicio religiosorum, quo melius obtineretur spirituale singulorum bonum, id effecit ut Superiori tanquam patri committeretur spiritualis informatio subditi secundum probatas Constitutiones. Huc spectat licentia *accedendi ad sacram synaxin* et *usus rationis conscientiae.* Verum, post Decr. *Quemadmodum,* 17 dec. 1890, spiritualis haec cura erepta est Superioribus Institutorum non clericalium. De his et de ratione conscientiae, cfr. infra, parte 7. *Subditos spiritualiter informat.*

III. De Praelatorum Administratione temporali

Suarez, *De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 26-28; ***Molina***, *De Contractibus*, d. 464-468; ***C. de Lugo***, *De Justitia et Jure*, d. 3, n. 183-188; ***Pellizarius***, *Manuale*, tr. 9, c. 5, n. 16-19; ***Tamburini***, *De jure Abbatum*, t. 3, d. 11. 13. 14; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.*, t. 3, l. 3, c. 1, punct. 1; ***C. Petra***, in C. 5 Pauli II (Extrav. *Ambitiosae*) t. 5, p. 208 sqq.; ***Bouix***, *De Jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 4, p. 269-307; ***Ballerini-Palmieri***, *Opus theologicum*, t. 7, tr. 11, n. 478; ***Piat***, *Praelectiones*, etc. t. 1, p. 602-604; ***Angelus a SS. Corde***, ***Manuale*** etc. I, p. 324-345; ***Wernz***, *Jus Decret.*, t. 3, tit. 5.

432. 1. Bonorum *dominium*, si excipias peculiare Fratrum Minorum regimen, est ex jure communi penes *Subjectum dominii;*

---

[1] Etiam excommunicatione (si polleat jurisdictione), monet C. de Lugo, op. cit. d. 37, n. 85.

communitatem religiosam [1]; et quidem ita ut singulae domus quae sui sunt juris immediate possideant bona ipsorum utilitati deputata.

Administrationis. 2. Administratio vero est penes Praelatum, vel unum vel cum Capitulo, pro variis Constitutionibus et actuum momento. Hi porro ut boni *patres familias* res gerere debent. *Prudens gestionis ratio.* Administrationis autem haec erit prudens ratio, si, modo a Constitutionibus definito et continendo se in finibus jure communi praestitutis, eos fecerint contractus, eos sumptus necessarios vel utiles, quos communitas, si per se sua administraret, rationabiliter haberet ratos. C. de Lugo, l. c. n. 185.

Sumptus exigendi ad Instituti rationem. **433. Obligatio paupertatis.** Ipsa religiosa communitas, ut locupletes quasdam omittamus — si adhuc supersint — Abbatias, tota quanta profitetur paupertatem. Quare, ne ad pios quidem fines, licebit Praelato eos facere sumptus, qui, pro Instituti fine et cultu, hanc dedecent professionem. Contra autem faciens Praelatus ipsum videtur laedere paupertatis votum.

Negatio superfluorum. **434. Modus suos tractandi.** 1. Illaeso eodem paupertatis voto, Praelatus nequit subditis plane superflua concedere.

Opportuna liberalitas. 2. Sed intra fines professionis religiosae, praestat Superiorem, in iis quae ad victum, vestitum spectant, animo inclinare in liberalitatem. Quod fovet concordiam, pacem et ipsam regularem disciplinam. Cfr. dicta a C. de Lugo, l. c. n. 188.

Faciendae eleemosynae. **435. Eleemosynas** Praelatus facere debet, non tantum ex superfluis bonis, sed etiam ex necessariis, quantum postulant cum levandae necessitates, tum ratio dandae aedificationis et boni exempli. C. de Lugo, op. cit. n. 186.

Alienationis generale vetitum. **436. Alienatio bonorum ecclesiasticorum** requirit semper *justam causam,* qualis est necessitas, utilitas, pietas. Prohibita vero est, post *Extrav. comm.* Ambitiosae, un., *De rebus eccles. non alienandis* (III, 4), *bonorum immobilium et mobilium pretiosorum* alienatio, nisi ob necessitatem vel evidentem ecclesiae (monasterii etc.) utilitatem, et servatis sollemnitatibus quarum praecipua est *beneplacitum apostolicum.* Quod, quamvis aliquandiu parum sit observatum, hodie tamen ita est C. *Apostolicae Sedis* confirmatum, ut pristinae consuetudines sint omni destitutae vi atque efficacia. C. S. Officii, 22 dec. 1880.

Quam sanctionem ut paucis declaremus :

---

[1] Quid in Belgio et Hollandia, quod ad immobilia quae a privatis personis, religiosis plerumque, civiliter tenentur, cfr. Supplementum VII alterius tomi, *De Paupertate.*

1. *Alienationis* nomine venit omnis actus quo alicujus rei dominium vel transfertur ad alterum vel, concesso jure in re, deminuitur. Est ergo venditio, donatio, permutatio, per se transactio [1], pigneratio, hypothecae vel servitutis passivae admissio, census realis constitutio, activae servitutis remissio. His additur locatio in tempus diuturnum, qualis existimatur locatio ultra *triennium fructiferum.* (Quare, si quae bona non in singulos annos sed in binos sint frugifera, in sexennium locari possunt.)

Alienationis notio,

Exempla.

Contra, non alienat « qui occasione acquirendi non utitur [2] », nec proin qui non acceptat donationem mere oblatam, legatum ad quod nondum ipsi erat jus; qui non utitur exceptione qua jus aliquod acquireretur vel rediret ad Ecclesiam, nec qui hanc facit transactionem qua minus acquirit nullo autem jure deminuitur. C. d'Annibale, *Summula,* III, 80.

Quid, si acquirere negligas?

Pecuniam mutuam qui acceperit non videtur alienasse. C. d'Annibale, eodem, ex l. 3. C. *Quando ex facto tutoris* (l. v, t. 39). Nec species mutatur si solvendum sit modicum fenus [3].

Si mutuam accipias pecuniam;

Similiter alienare non videtur sed minus perfecte acquirere qui praedia vel aedes simul emit et obligat solvendo aere alieno quod ad numerandam pretii pecuniam fuerit contractum. Confirmatur dictis a Del Bene, *De Immunitate,* etc. c. 17, d. 8, n. 7-9 et a Leurenio, *Jus canon.,* l. 3, q. 151.

Empta obliges praedia;

Nec alienatur domus dum ad eum redire sinitur qui ex pacto retrovenditionis jus habebat eam rursus emendi.

Si sinas vendentem uti jure suo retroemptionis?

Locationis-conductionis satis solemus hanc frequentare rationem qua in novem annos ager vel domus concedantur utenda, ita tamen ut post tertium et sextum annum utraque pars a pactione recedere possit. Obligatio tunc re vera tertio finitur anno. Quare stipulatio ista sollemnitatibus alienationis rei immobilis obnoxia non videtur. Ita etiam Ferraris, v. *Alienatio,* art. 3, n. 10; Bouix, op. cit. t. 2, p. 292, 3; Ballerini-Palmieri, *Opus theol.* tr. II, c. 2, n. 478. Frustra repugnat Zitelli, nam prorsus sine argumento. Immerito autem appellat Garzia, *De beneficiis* p. 2, c. 1. Is enim agit de contractu in fraudem legis, quo locatio in novem annos verbo tenus dicebatur tot constare locationibus quot essent triennia, vel promissio fiebat iterum iisdem legibus post tertium annum paciscendi. Sic etiam Molina, *De contractibus,* d. 466, n. 11.

Quid si loces in novem annos cum facultate recedendi post tres annos?

2. *Immobilia,* praeter praedia et aedes, sunt etiam ea quae fundo cohaerent, ut arbores frugiferae, vel ejus utilitati sunt stabiliter addicta, ut possunt esse jumenta et armenta. Cfr. Molina, d. 465, n. 4.

Notio rerum immobilium.

---

[1] C. de Lugo, l. c. n. 187.

[2] L. 28, D. *De Verborum Significatione* (L, 16).

[3] Plures quidem scriptores severius postulant hic beneplacitum apostolicum. De qua re cfr. Supplementum x alterius tomi.

Facultas Episcopi de « terrulis. »

Fas est *Episcopis*, ex c. Terrulae C. XII, q. 2, quod vigere declaravit S. C. 14 dec. 1613, sine beneplacito apostolico alienare praedia separata, non autem partem majoris praedii, *exigui valoris*. Bouix, p. 290, ex Fagnani.

Quid exiguus valor?

Quaenam sint *exigui valoris*, C. de Luca [1] autumat « pro ecclesiarum et locorum ipsorumque bonorum qualitate decidendum, cum attenta qualitate unius loci vel ecclesiae respective, praedium valoris scutorum 50 reputetur magnum et considerabile, attenta vero qualitate alterius loci vel ecclesiae dicatur minimum et contemptibile, quamvis esset valoris scutorum 100. » Usus tamen curiae romanae est valorem istum definire ad 25 aureos de Camera [2]. Quam summam graves scriptores existimant, ob mutatum pecuniae valorem, saltem ad 500 libellas aestimari posse [3].

Quid de Praelatis regularibus?

Sed *Praelati regulares* opus habent privilegio ut hac Episcoporum facultate uti valeant. Sin minus debebunt et ipsi adire ad Episcopum vel ad S. Sedem. Ita ex decl. S. C. C. in causa Conversana 8 maii 1751. Ferraris, v. *Alienatio* art. 4, n. 49. Cfr. etiam *Monitore*, XII, p. 273.

Episcopis [4] quandoque indulgetur facultas, « ut dummodo ob temporis angustiam aliamve rationabilem causam recurri nequeat ad Apostolicam Sedem, constitoque in singulis casibus de evidenti utilitate vel necessitate,... alienationes pro suo arbitrio et prudentia gratis permittere » possint et valeant.

Quae res immobiles alienari possint.

Lege de non alienandis rebus immobilibus non continentur bona immobilia legata cum clausula diserte permittente alienationem, aut donata Instituto quod immobilia possidere vetatur.

Quid mobile pretiosum?

3. *Mobile pretiosum* est grex, copiosa bibliotheca, vel simul collectae res alicujus pretii (*collections*), non tamen singula corpora non pretiosa; et quicquid denique *servando servari potest*, valorem autem habet non exiguum, secundum modo traditam aestimationem [5].

Pretiosae etiam sunt, quamvis alio titulo, *reliquiae* non parvae. Nequeunt itaque alienari [6], poenae tamen ab alienantibus committi non videntur. Bucceroni, *Theol. mor.* II, p. 368.

---

[1] *De alienationibus*, Disc. I, n. 117.

[2] *Scuta* de quibus agit De Luca puto intelligenda esse romana, quae idem circiter valent singula quod 5 libellae. Aurei vero 25, a C. d'Annibale III, 77 nota 6, aestimantur ad 235 libellas, a Bouix vero, p. 291, ad 267.

[3] Ita jam Bouix, p. 291. Battandier autem, op. cit. p. 213, ad 1000 libellas profert rationem modici valoris. Quod si sumas 750, non repugnabit Wernz, n 165.

[4] R. D. Battandier, l. c. affirmat idem, ad 10 000 libellas, permissum esse aliquot mulierum Congregationibus. Verum diplomata quae affert potestatem tantum faciunt contrahendi hanc vim aeris alieni.

[5] Permittit etiam C. d'Annibale III, 79, ut Praelati vendant veterem supellectilem ad comparandam novam aeque pretiosam; vel res quae plus incommodi quam commodi afferunt, utputa domum ruinosam. Hoc tamen improbatur a Wernz n. 165, nota 160.

[6] Cfr. C. Petra, t. 5, in C. 5 Pauli II, s. 2, n. 5.

4. Porro *alienantes* bona ista *sine beneplacito apostolico,* eademque *recipere praesumentes* plectuntur excommunicatione latae sent. nemini reservata. C. *Apostolicae Sedis.* *Sanctio excommunicationis.*

Poena ista afficit cum eos *alienantes* quibus administratio rerum ecclesiasticarum est commissa, idque a momento ubi alienatio sit absolute perfecta, tum qui ea recipere *praesumant.* Hi ergo qualibet ignorantia excusantur a poena.

Poenam effugiunt ii qui subseciva tantum ratione cooperantur; immo alienantes Episcopi et Abbates, cum hi superiore jam jure plectantur interdicto ab ingressu Ecclesiae. Lehmkuhl, II, p. 364, Ballerini-Palmieri, l. c., Bucceroni, *Theol. mor.* II, p. 364. Wernz, tamen, n. 170, posteriorem hanc exceptionem judicat improbabilem. *Quinam hanc poenam effugiunt?*

Peccato et poena immunes sunt qui, *urgente necessitate,* ne transiret opportuna occasio, consuluere bono Ecclesiae, non exspectato beneplacito. C. d'Annibale, *Summula* III, n. 79. Similiter qui lege coacti sunt suo cedere dominio ipsa necessitate excusantur.

Nec constat excommunicationem committi cum res comparatur ab altero ejusdem ordinis monasterio; ita benigna quorundam opinio, cui tamen S. Congregatio astipulari noluit. Cfr. C. Petra, t. 4, in C. 6 Benedicti XII, n. 33 sqq; C. d'Annibale, III, n. 79.

5. Praeter hanc poenam, alienationes istae sunt *pleno jure irritae,* saltem quae sine justa causa sint factae. Nam quae factae sunt ex justa causa et sine ecclesiae detrimento a multis scriptoribus dicuntur valere in foro interno. *Sanctio nullitatis.*

6. Ipsis locationibus et alienationibus faciendis praestitutus est canonicus ritus qui apud nos vix servari potest [1]. Quare satis erit, ni fallimur, si bona, quantum fieri potest, auctione publica vendantur. Immo S. Congregatio, cum facit facultatem alienandi, postulat tantum ut justum pretium obtineatur. *Servanda forma.*

437. **Quaeres quid de nominibus** de quibus fiunt tractatus in « *Bursis* » *(Titres, fonds publics).* *De alienatione nominum.*

Per se sunt mobilia pretiosa; plerumque tamen non singula [2] sed quatenus ex his concrescit sors frugifera. Verum ea sunt condicione, ut eorum venditio, commutatio pertineat ad prudentem patrimonii administrationem. Hac non existimantur prohiberi praelati vel administratores rerum ecclesiasticarum. Quare alienationes istas putamus liberas condicione beneplaciti apostolici [3], modo ne fiat prohibita negotiatio neve sterilis absumptio

---

[1] Videsis C. d'Annib. III, n. 81.

[2] Solent enim haerere infra 500 libellas.

[3] Bouix, l. c. p. 293, afferens etiam C. De Luca, liberam permittit alienationem, quia non essent mobilia pretiosa. Ita etiam Bucceroni, l. c. sed cfr. Wernz, n. 160.

eorum quae reditibus afferendis erant stabiliter deputata.

Munerum largitio.

438. Munerum largitio quaenam interdicatur Praelatis, vidimus supra, n. **282**.

Collocatio pecuniae quomodo facienda?

439. Collocatio pecuniae non quolibet modo permittitur Praelatis. Servari enim potest pecunia non quidem in se sed conversa in rem stabilem vel adeo frugiferam, et sic certa ejus copia ad res mobiles pretiosas referri potest quas alienare nefas est. Cfr. Wernz, n. 153. Quare, ut paucis complectamur quae jam ex principiis de vetita alienatione colligi valent et confirmantur responsis Congregationum vel doctrina scriptorum :

1. Summa *obtenta ex alienatione* alicujus boni ita est collocanda ut non detrahatur nec de bonis nec de reditibus Instituti.

Hinc, vendita re *frugifera*, obtentae pecuniae servanda est ratio *vivi* seu *capitalis*. Conversio tamen in *aedes habitandas* videtur tolerari posse, si iis indigeant religiosi, cum sic parcant pretio conductionis alterius domus. Cfr. Pellizarium, *De Monialibus*, c. 3, n. 64. Quae licet comparare, licebit etiam reparare si vetusta; non tamen permittitur insumere pretium rei frugiferae in exstinguendum aes alienum [1].

Immo negant scriptores posse tali pretio meliorari praedia : id ipsis videtur nimis labile atque incertum.

Vendita parte bibliothecae, vel sacra supellectili, pecunia insumenda praecipitur in bibliothecae vel ecclesiae utilitatem.

2. Pecuniae deputatae explendis perpetuis vel diuturnis Missarum legatis, vel alendae moniali i. e. dotes monialium, collocandae sunt secura et fructuosa ratione et per se, quantum tuto fieri valet, in fundis immobilibus. Cfr. C. Gennari, *Consultazioni*, p. 304; Lucidi, *De visitatione* II, c. 5, n. 191-196. Mitius olim de dotibus respondebat Pellizarius, *De Monialibus*, c. 3, n. 61.

3. Libere, i. e. utiliter vel pie, expendi possunt reditus bonorum et pecuniae vel res quaelibet in liberos usus legatae vel donatae.

IV. De obligationibus Praelatorum regularium

Pellizarius, *Manuale*, tr. 9, c. 4-7; **Piat**, *Praelectiones*, etc., I, 593-613; **Angelus a SS. Corde** *Manuale*, etc., t. 2, p. 80-104.

Agimus hic non de

440. 1. De generali hic non agimus obligatione, quae

---

[1] Cfr. Pellizarium, *Manuale*, tr. 6, c. 8, n. 44. 45, qui tamen n. 43 exstinctionem census habet pro collocatione frugifera.

est in munere ita obeundo ut procuretur bonum Instituti et subditorum : bonum, inquam, istud quae ipsius congregationis est ratio. Quo officio Superior tenetur ex *religione*. Licet enim tacita promissio, quae suscepto munere continetur, per se ad justitiae virtutem referatur, hujus tamen in hac causa partes videtur explere altior virtus *religionis*, cujus impulsu omnia pene reguntur quae ad religiosam attinent conversationem. *generali muneris exsecutione, sed de obligationibus peculiaribus.*

2. Verum nonnullas hic brevi indicamus *obligationes peculiares*, quae ex universali officii ratione non eruuntur sed specialibus sanctionibus [1] sunt impositae.

441. Professio fidei. 1. C. *Injunctum nobis* Pii IV videntur ipsi Praelati astringi emittenda fidei professione. Sed non constat Bullam istam esse usu receptam quod ad Praelatos regulares qui a Capitulo vel propriis Superioribus, non autem a S. Sede instituuntur. Cfr. Giraldi, *Expositio juris pontif.* pars 2, s. 136, p. 1011, qui appellat Thesaurum, *De Poenis*, II, v. *Fidei professio*; et Piat, I, p. 593. *Quibusnam imponatur professio Praelatis;*

2. Eandem autem personaliter facere debent, *antequam docere incipiant*, *Lectores* seu quilibet magistri, ex C. *In Sacrosancta* ejusdem Pontificis. Rursus consuetudo fere ubique vim ejus legis temperavit, non ita tamen ut ea eximantur lectores disciplinarum sacrarum, in quibus referenda est philosophia quae ad theologiam viam parat. *Lectoribus?*

Praelati ad quos spectat lectores instituere, nisi curent ut haec professio fidei emittatur, incurrunt in privationem officiorum et dignitatum et inhabilitatem ad ea et alia in posterum assequenda [2]; *Lectores* vero illam omittentes suo privantur officio vel cathedra. *Sanctio hujus legis.*

442. Sacrificium interdum pro ovibus suis **offerre**, praecepto divino mandatum est omnibus quibus animarum cura commissa est. Ita, C. Trid. s. 23, c. 1, *De Ref.* Quare haec est etiam obligatio Praelatorum regularium. *Obligatio litandi pro ovibus.*

443. De visitatione domorum. Superiores Ordinum qui sunt exempti jubentur ab ipso C. Trid. s. 25, c. 20, *De Regul.*, monasteria et domus sibi subdita diligentur *per se* vel *per delegatos* visitare. Quoties peragenda sit visitatio, silente jure communi, ex Ordinis Constitutionibus est colligendum. *Visitatio domus.*

---

[1] Quare de fovendis scientiis praesertim sacris et de conjuncta cura Bibliothecae, nihil etiam dicemus. Quamvis enim utrumque studium per se ad debitam Praelati procurationem maxime pertineat, jure tamen positivo communi nihil, praeter pauca quae passim sunt tradita, reperimus definitum. Quas enim leges affert R. P. Piat, I, 604, unos respiciunt Fratres Minores.

[2] C. *In Sacrosancta*. Excommunicatio l. s. autem, quae eadem indicebatur Constitutione, sublata est C. *Apostolicae Sedis*.

De legendis decretis.

Obligatio.

444. De legendis Decretis. 1. Variis Constitutionibus vel Decretis praecipitur Superioribus regularibus ut curent, statis diebus, in capitulis vel in publica mensa varia legi decreta. Idque jubetur sub variis poenis quae gravem demonstrant obligationem. Dilatio tamen non notabilis absolvitur gravi peccato, immo omni, si justa causa.

Poenae istae committuntur ab iis Praelatis quibus haec cura praecipitur. Hi autem sunt Praelati *locales*, non autem majores.

Decreta legenda.

2. Sunt autem ista *decreta legenda :*

a) Mense *jaunario*, 1a die, decretum *Romani Pontifices*, 25 jan. 1848, de testimonialibus litteris, legendum in publica mensa.

b) *Eodem mense*, decret. de *largitione munerum* etc. ad formam decreti *Nuper a Congregatione* (n. **282**) : in aliqua publica Congregatione vel saltem in publica mensa.

c) Mense *martio*, decreta ad *S. Officium pertinentia* : in publica mensa vel alias in capitulo ad hoc specialiter convocato. Exhibentur decreto Urbani VIII, 14 aprilis (alias 15 dec.) 1633,

d) Mense *augusto*, feria VI post octavam Assumptionis, decr. S. Congregationis Inquisitionis 5 aug. 1745, a Benedicto XIV confirmatum, *contra sacerdotes ad turpia sollicitantes*, vel *Sacrificio Missae abutentes ad sortilegia:* in publica mensa vel in capitulo ad hoc specialiter convocato [1].

e) *Feria* VI *post octavam Corporis Christi* et *feria* II *post primam dominicam Adventus*, vel saltem per mensem immediate hos dies sequentem, decreta *de celebratione Missarum*, C. Innocentii XII et declarationes : in publica mensa.

f) *Bis in anno*, decreta *De Regularibus apostatis et ejectis*, et *De reformatione Regularium :* in mensa.

g) Ante *electionem*, Constitutiones de qualitate et requisitis eligendorum legendae sunt in capitulo vel congregatione. C. *Nullus omnino* Clementis VIII, § 36.

h) *In Italia et insulis adjacentibus* legenda praeterea sunt : α) Decretum *Regulari disciplinae*, 25 jan. 1848, de *receptione novitiorum* ad habitum et ad professionem, idque in publica mensa, bis in anno : die 1 januarii et dominica prima julii ; β) Litt. encycl. Congr. super disciplina regulari, *De doctrina christiana* tradenda fratribus conversis, in publica mensa, bis in anno ; γ) Decretum ejusdem Congregationis *De promotione ad officia incompatibilia*, in singulis domibus, semel in anno.

Praeterea, litt. S. Congr. *Super Disciplina regul.* virtute

---

[1] Id est in congregatione Religiosorum quae ad audienda ista decreta sit convocata. Alia tamen praeterea ibi tractare negotia non prohibentur. Pellizarius, *Manuale*, tr. 7, c. 6, n. 38.

sanctae obedientiae praecipitur ut in calendario *Provinciarum Italiae et insularum adjacentium*, « sub mense et die ad hoc designatis adnotentur decreta et Constitutiones quae erunt legenda. »

3. Ipsae legendae sunt Constitutiones, nisi malueris sumere *Compendium Apostolicarum Constitutionum et Decretorum* [1] quod 26 aug. 1826 est a S. Congr. Regularis disciplinae approbatum. *Quomodo legenda.*

4. Quamvis graviter urgeatur obligatio, tolli tamen potest diuturna consuetudine, praesertim cum hodie plura sint quorum minus opus est exigere observationem. Praeterea, sine dispendio religiosae disciplinae, recentiores Congregationes hoc levantur onere ; jamque novimus Ordinem proprie talem qui ex Constitutionibus non tenetur ad legenda alia decreta praeter decretum de testimonialibus litteris, a[i] 1848. Verum animo recolas subjecta verae consuetudinis non esse singula monasteria nisi condicione sua imitentur Abbatias quae sui sunt juris. Quare, ut plerique Ordines sunt hodie constituti, saepe non erit attendenda nisi consuetudo communis alicujus Provinciae. *Quid de benigniore consuetudine?*

5. Contra Superiores hujus lectionis incuriosos decreta ista [2] edicunt poenas quae recidunt fere in privationes vocis activae et passivae, vel officiorum et dignitatum cum inhabilitate ad ea obtinenda in futurum : quae poenae committuntur ipso facto vel adeo absque ulla declaratione. Has tamen non persequimur singillatim, quia probabili astipulamur sententiae eorum qui arbitrantur poenas istas non esse exsecutioni mandandas ante sententiam declaratoriam saltem criminis. Cfr. n. **426**, nota 2. *Poenae.*

445. Faciendae commonitiones et testificationes. 1. Feria VI post octavam Assumptionis, debent Superiores, sive in mensa sive in congregatione seu capitulo, commonere subditos *de observandis decretis quae spectant ad S. Officium.* Sunt tamen qui potius ipsis imponant iteratam istorum decretorum lectionem. Cfr. Piat, *Praelect.*, etc., I, p. 598. *Faciendae commotiones. De decretis S. Officii.*

2. In quolibet generali vel provinciali capitulo debent commonere religiosos de his quae continentur decreto contra *sacerdotes ad turpia sollicitantes* vel *Sacrificio Missae abutentes ad sortilegia.* *De decreto contra sollicitantes, etc.*

3. In provincialibus capitulis seu congregationibus, debent Superiores locales, antequam vocem activam seu *Testificationes de oneribus Missarum.*

---

[1] Videtur tertia parte brevius quam ipsae Constitutiones.

[2] Excipias decretum *Contra sollicitantes* et de *qualitate et requisitis eligendorum*, et, quod ad decreta legenda in partibus unius Italiae, litteras de *doctrina christiana* et de *officiis incompatibilibus*.

passivam habere valeant, subscriptam et juratam ab omnibus Sacerdotibus suae Domus exhibere fidem, qua testentur oneribus Missarum perpetuis vel manualibus esse rite satisfactum, vel, si quid desit, posse infra breve tempus reliquis istis Missis, distincte referendis, satisfieri. C. *Nuper*, Innocentii XII.

4. Ipsi Provinciales, Vicarii seu Visitatores Provinciarum debent, in fine sui regiminis, Superiori generali demonstrare se, quod spectat ad decreta de celebratione Missarum, fecisse quantum erat ipsis in his decretis praeceptum. Sin minus, ad vocem activam et passivam in Capitulis generalibus non sunt admittendi. C. *Nuper*.

Summa decretorum de Missis.

446. De Missarum stipendiis et celebratione. Curare debent Praelati ut observentur decreta quae de hac re sunt lata, praesertim C. *Nuper*, Innocentii XII et decretum *Vigilanti studio*, 25 maii 1893, S. Congr. Concilii. Ut paucis praecipua complectamur :

De Missis fundatis.

1. Onera *perpetua suscipi* nequeunt nisi ex licentia scripta Generalis vel Provincialis, quibus prius constare debet sacerdotes obligatae domus oneribus istis satisfacere posse.

2. Revocatis omnibus privilegiis contrariis, nequeunt Praelati vel Capitula, absque venia S. Sedis, onera *reducere* vel mutare, aut sinere ut minores celebrentur Missae quam data sunt stipendia etsi incongrua.

De Missis manualibus.

3. Eleemosynae *manuales* accipi vetantur, quibus, intra debitum tempus, satisfieri non possit.

4. Si Regulares per alios sacerdotes [1] satisfaciant, his omne stipendium tradendum est, nulla retenta parte.

5. Quod ad *vim stipendii*, debent Regulares observare indicationem synodalem.

De tabella et libris.

6. In loco magis patenti et obvio exponenda est tabella onerum perpetuorum et temporalium.

7. Duo in sacrario conficiendi sunt libri : in altero describuntur onera perpetua et temporalia, in altero Missae manuales, et tam illorum quam istarum impletio, etc.

De ratione reddenda, exigenda.

8. Ratio de istis obligationibus Praelatis reddenda est, et ab ipsis exigenda.

De oneribus quae supersunt.

9. Quae, in fine cujuslibet anni, onera fuerint reliqua [2], tradenda sunt propriis Ordinariis, secundum modum ab ipsis definiendum. Sic jubetur decreto *Vigilanti studio*.

---

1 Per se sunt Ordini servanda stipendia quae Regularibus sunt commissa. Cfr. *Monitore*, x, 1, p. 140.

2 Id est quae superflua ipsis sunt, quibus non possint commode per se ipsos intra legitimum tempus satisfacere. Finis cujuslibet anni videtur esse die 31 decembris. Sunt tamen qui intelligunt de anno qui a die quo singula onera sunt suscepta habeat initium. Cfr. *Monitore Ecclesiastico*, VIII, 1, p. 162.

Sed Instituti *exempti* Episcopus non est Ordinarius proprius.

447. De lectione S. Scripturae et casibus conscientiae. In conventibus qui obnoxii sunt decretis Clementis VIII [1] curare debent Praelati ut bis in hebdomada habeatur vel lectio S. Scripturae vel conferentia de casibus conscientiae. Expedit ut una die fiat lectio, altera casus. In visitatione Generalis et Provincialis de his inquirere debent. *Lectio S. Scripturae et casus conscientiae.*

V. De Praelatis extraordinariis et Quasi-Praelatis seu Superioribus

Pellizarius, *Manuale*, tr. 9, c. 4; *De Monialibus*, c. 80, n. 63-84; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.* t. 3, l. 3, c. 2, punct. 4. 5; c. 3, p. 1; ***Bouix***, *De jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 5, c. 1, p. 322-331; p. 6, s. 2, c. 3, p. 475-480; ***Piat***, *Praelectiones*, etc. t. 1, p. 623-644; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, p. 171-209.

448. De vicario. 1. Ii qui, nomine *Vicarii*, *Vice-Provincialis*, *Vice-Rectoris*, in locum sufficiuntur Praelati officio suo defuncti *ordinariam* ejus cujus munus gerunt habent potestatem. Quare in ipsis inest facultas delegandi. *Vicarius duplex. De eo qui supplet Praelatum deficientem.*

2. De Vicario, Ministro, etc. qui adest Praelato fungenti officio suo jam dictum est supra, n. **413**,2.

449. De Visitatore. 1. Necessitas visitandi domos regulares obvenit imprimis Generali, Provinciali et Superiori locali, qui proinde dicendi sunt *Visitatores ordinarii*. Possunt autem alterum in locum suum deputare, qui erit Visitator *delegatus*. Is non ita valet aliis committere suas partes ut omnem suam deleget jurisdictionem. *Visitator ordinarius, delegatus.*

2. Visitatoris *ordinarii* potestas ex munere; ex litteris *delegationis*, *delegati* potestas est dijudicanda. Et attendendae de cetero sunt peculiares constitutiones. *Utriusque potestas.*

450. 1. **Generalis Procurator** constituitur ad negotia Ordinis (tum universi, tum Provinciarum, tum conventuum, tum singulorum) agenda apud S. Sedem. Per se ergo, ipsius opera religiosi uti debent ad adeundam S. Sedem atque impetranda indulta; ipsique dare solet S. Sedes litteras et decreta ad Provinciales. *Procuratoris generalis munus;*

2. In multis Ordinibus non est merum officium, sed *dignitas*, cum conjunctam habeat jurisdictionem. Et in quibusdam, ut apud PP. Capuccinos, quando Generalis abest a curia romana, omnis hujus potestas Procuratori obtingit. *Qualitas;*

---

[1] Cfr. supra, n. **185**,3.

Apud alios, ut apud Carmelitas-Excalceatos, Eremitas S. Augustini et in Societate Jesu, nulla est jurisdictione instructus.

Residentia. 3. Romae residere debet. S. C. EE. et RR. 22 aug. 1814; Bizzarri, p. 47, n. III.

Quid Deffinitores, Assistentes? **451.** 1. **Deffinitores** seu **Assistentes** illi sunt qui consilio adjuvant tum Generalem, tum Provinciales Ordinis regularis. Non habent, qua tales, jurisdictionem : unde munus ipsorum non est dignitas. In plerisque Ordinibus, Deffinitores saltem generales habent votum « *decisivum* »; in Societate Jesu « *consultativum* » tantum.

In quodnam tempus instituti? 2. Plerumque eodem temporis spatio finitur ipsorum munus quo munus illius cui consiliarii sunt additi ejusque sequuntur vices.

Eorum residentia. 3. Porro ipsa officii ratio postulat ut Deffinitores generales resideant penes Generalem.

§ 3. *De Superioribus Monialium proprie talium*

Suarez, *De Religione*, tr. 7, l. 10, c. 11, n. 20; tr. 8, l. 2, c. 9, n. 10-15; tr. 9, l. 1, c. 12, n. 6-11; ***Pellizarius***, *De Monialibus*, c. 10, s. 1 et 2; ***Tamburini***, *De jure abbatissarum*, d. 32; ***Bouix***, *De jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 5, c. 1, p. 322-338; p. 6, s. 1, c. 4, p. 452-463.

Praelatus monasterii non exempti vel exempti. **452. De Praelato cui subduntur Moniales.** 1. Monasteria monialium alia sunt *exempta* alia *non exempta*.

Posteriora haec ordinariae subduntur Episcopi *jurisdictioni*.

Priora vel subduntur *immediate S. Sedi* vel primo *Ordini Regulari*.

S. Sedes, nisi alterum monasterio praefecerit Superiorem, censetur Episcopum dioecesanum delegasse ad generalem monialium visitationem, singulis perficiendam annis.

Jura Episcopi in omnia monasteria. 2. Quae subsunt Praelato regulari ab hoc quotannis visitantur. Nihilominus Episcopus cognoscit de observatione clausurae et ab administratoribus rationem de temporali administratione exigit. Nemo praeterea audire potest monialium confessiones nisi approbatus ab Episcopo. Cfr. infra, parte 7, c. 3.

Potestatis Abbatissae natura. **453. De ipsa Abbatissa** 1. Abbatissa caret *jurisdictione* ecclesiastica [1], sed habet potestatem *dominativam* qua *per se* omnia facere valet quae Superiori competunt ut est caput domus et pater suorum religiosorum.

---

[1] Tanquam parum utilem omittimus quaestionem utrum necne abbatissa a S. Pontifice jurisdictionem delegatam accipere possit. De qua re, cfr. Pellizarium, l. c. n. 117-122.

2. Potest itaque *praecipere*, etiam sub peccato, et *poenas* domesticas imponere, opportunas concedere *licentias*, aperire et legere *litteras* subditarum [1], quantum refert ad disciplinam regularem tutandam, non autem ad cognoscendas res secreto obtegendas. Valet praeterea irritare monialium *vota*, indicere certas *preces* recitandas pro benefactoribus, *hortari* moniales in capitulo, eisque ut mater privatim *benedicere*. In legibus Ecclesiae vel regulis proprie *dispensare* nequit; sed ejus judicio stare per se possunt moniales, si tanquam prudens persona declaret ipsas jejunio vel simili obligatione immunes. Immo sunt qui tribuant Superiorissae facultatem dispensandi, non « *auctoritative* » sed « *ministerialiter* » [2] ex commissione Praelati : quod est condicionem ponere, qua posita, Praelatus dispenset [3]. Sicut enim, per Superiorissam vel personam prudentem de alicujus monialis debilitate certior factus, possit hanc absentem dispensare, ita videtur etiam Praelatus posse in antecessum declarare: « Quas videris viribus infirmas nomine meo pronunties dispensatas. » Praelatus tamen qui in lege Superioris dispensat, casus satis definire debent, ut ipse de impertienda dispensatione existimetur judicasse. Non possit in universum dicere : « Quas judicaveris ob aliquam causam dispensandas, ego dispenso. »

Actus : Praecepta, Licentiae, Litterae, Vota, Preces. Domesticae adhortationes. Benedictio. Dispensatio.

Post decretum *Quemadmodum,* non valet jam Abbatissa *exigere* vel *suadere* rationem conscientiae sibi reddendam, nec communiones ordinare. Sed cfr. infra, parte 7, c. 7.

Quid de ratione conscientiae.

3. Quod ad *temporalem administrationem*, per se est penes Abbatissam eo quem diximus modo. Sed non raro committitur administratoribus exteris, a quibus Episcopus exposcit rationem.

De temporali administratione.

§ 4. *De Superioribus Congregationum virorum*

Bouix, *De jure regularium*, t. 2, p. 5; appendix 1, p. 371-385; **Craisson**, *Des Communautés à vœux simples*, c. 4 sqq.; **Santi-Leitner**, *Praelectiones jur. canon.* l. 3, t. 36, n. 9.

454. I. De Congregationibus exemptis. 1. Observandum prius est exemptionis privilegium alicui Instituto *ex*

Exemptio plena, minus plena.

[1] Ita in recentiorum Institutorum constitutionibus statui consuevit, ut litterae omnes tradantur Superiorissae cujus prudenti discretioni permittitur litteras, praeter paucas quae constitutionibus excipiuntur, legere, ita tamen ut quae legerit sciat secreto esse tegenda.

[2] Ita S. Alphonsus, l. 4 (5), n. 53; Ferraris, v. *Abbatissa*, n. 67, contra Pellizarium, l. c. n. 133 et Bouix, p. 459.

[3] Cfr. similem explicationem Suarezii, *De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 9, n. 14. 15.

Hujus interpretatio.

parte concedi posse, seu quod ad quasdam definitas causas. De vi talis gratiae adeundum est ipsum Indultum, in cujus declaratione stricto utendum est interpretationis genere, ita ut, nisi universalioribus verbis sit concessa, generalis exemptio *a jurisdictione* non inferat immunitatem *a visitatione* [1]. Hodie tamen, post latam C. *Conditae a Christo*, Congregationes religiosae vel erunt plene exemptae vel participabunt imperfectam exemptionem quae jus commune evasit Congregationum pontificii juris, ita ut vix alia in hac re utendum putemus distinctione.

De plene exemptis agimus Institutis.

Porro, in praesentia, de iis agimus Institutis quae plenam exemptionem nactae sunt.

Horum exemptio personalis;

2. Superiores istarum Congregationum pollent *etiam jurisdictione*. Quare, quod ad personarum exemptionem quam diximus *passivam*, simili sunt loco quo Praelati regulares. Quae vero alia privilegia Regularibus sunt concessa, ipsis non prosunt nisi speciali fruantur Indulto.

Localis.

3. Quod *ad localem* exemptionem, ab Episcopi visitatione *domus* quidem est immunis, non autem *ecclesia*. Hanc delegata a Conc. Trid. s. 7, c. 8, potestate Episcopus visitare valet. Ita, ex decl. Gregorii XVI, in causa Pinaroliensi, de Oblatis B. M. V. [2] Cujus rei haec est causa, quod sodales Congregationis non sunt Regulares, Ordinario autem tribuitur jus visitandi seculares ecclesias quomodolibet exemptas [3].

Quid de ordinationibus;

4. Quod ad *ordinationes* suorum, cfr. infra, parte 7, c. 4.

De obligationibus?

5. Quod *ad obligationes*, communi fidelium jure, vel, pro sua condicione, clericorum [4], propriis constitutionibus et si quae de Congregationibus diserte sunt statuta omnia definienda sunt.

Nominatim de legendis decretis; De Missarum oneribus; De processionibus?

Speciales Regularium obligationes non participant. Quare, v. gr. praeter decretum de testimonialibus litteris, de aliis *decretis legendis per se* non debent esse solliciti; — quod ad *Missarum onera*, communi clericorum utentur jure [5]; — per se non debent interesse *processionibus*. Haec est enim obligatio Regularium et clericorum qui exerceant officium vel beneficium. Cfr. S. Cong. in Pinaroliensi, ad 1, apud Bizzarri, *Collectanea*, p. 475. 478.

---

1 Barbosa, *De offic. et potestate Episcopi*, alleg. 74, n. 6 ex Rota; Fagnani, in c. Ex parte, 18, *De privilegiis* (V, 33), n. 30.

2 Bizzarri, *Collectanea*, p. 479.

3 Fagnani in c. Grave, 19, *De Officio Ordinarii* (I, 31), n. 11; C. Melchers, *De canonica visitatione*, p. 15, n. 15.

4 Eos per se intelligas clericos qui nullo beneficio vel officio artius obligentur Episcopo.

5 Tuta ergo conscientia potuit R. Superior Passionistarum abstinere quaerenda sanatione ad cautelam ob omissam, in eorum capitulo provinciali, testificationem de qua n. 445, 3. Eam nihilominus impetravit a S. Cong. Conc. 16 dec. 1893. *Monitore*, VIII, 2, p. 26.

455. II. De Congregationibus non exemptis. 1. Nulla potitur Congregationis non exemptae Superior *ordinaria* in suos *jurisdictione*, quam tamen, si fuerit clericus, *delegatam*, etiam ab Episcopo, accipere valet. Per se ergo et Episcopus et ipse parochus ea servant jura quae possident adversus fideles in universum. *Superioris non exempti jurisdictio.*

2. Verum omnia per se potest Superior quae Praelatus regularis vi potestatis *dominativae et quasi-domesticae*. De hac cfr. exempla n. **430. 431. 453**,2. *Potestas dominativa.*

Si tamen Congregatio sit laicalis, obnoxia est decreto *Quemadmodum*, quod ad communiones et rationem conscientiae.

Nullus Congregationis alumnus ordinari potest nisi ex voto Superioris. Quod jus, jam constitutum in monachis a Conc. Carthaginiensibus seculi 6, confirmatur C. *Conditae a Christo* c. 2, n. VI. Nisi tamen impetrarint titulum privilegiatum, ordinandi sunt alumni aliquo ex titulis quibus utitur clerus secularis.

3. Jam monet Bouix, t. 2, p. 349, usum invaluisse ut Superiores communitatis clericalis fungerentur munere quasi-parochi, suisque conferrent sacramenta parochis reservata. Quod de jure funerandi etiam vult intelligendum. *Ex usu, munus quasi-parochi.*

Longe severior sententia propugnatur apud *Analecta Jur. pont.* ser. 8, c. 1760.

4. In *temporali bonorum administratione*, Superior Episcopo non subditur. Quare redeunt huc dicta de Regularibus, n. **432** sqq. *Administratio temporalis.*

5. *De obligationibus*, cfr. modo dicta de Congregationibus exemptis. *Obligationes.*

N. B. Non est cur dicamus de *Quasi-Superioribus* Congregationum, cum simili sint loco atque in Ordinibus proprie dictis. Nunquam tamen Procurator generalis erit Praelatus. *De Quasi-Superioribus.*

§ 5. *De Superioribus Congregationum mulierum*

***Bouix**, De jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 4, c. 3, p. 281; s. 6, p. 349; s. 7, appendix 2, p. 386-400; ***Lucidi**, De visitatione*, t. 2, c. 5, art. 4-7; ***Craisson**, Des communautés à vœux simples*, c, 4 sqq.; ***Santi-Leitner**, Praelectiones jure canon.* l. 3, t. 36, n. 8; ***Battandier**, Guide canonique*, p. 2, c. 2-5.

456. Ratio generalis. 1. Regimen harum Congregationum ex propriis constitutionibus approbatis et legitimis consuetudinibus imprimis est eruendum; dein ex C. Bene- *Regimen undenam eruendum?*

dicti XIV, *Quamvis justo*, 30 april. 1749, et C. SS. Leonis Pp. XIII, *Conditae a Christo*.

Quibusnam utantur Superioribus? 2. Cum variae istorum Institutorum domus inter se conjungantur, admittitur, praeter Superiorissam localem, *Moderatrix Generalis*, *Assistentibus* stipata. Rariores sunt *Superiorissae Provinciales*, ac divisio in Provincias S. Sedi reservatur.

De Institutis conjunctis congregationi virorum. 3. Quando ista Instituta complectuntur, sub iisdem constitutionibus, viros et sorores, 1[i] et 2[i] Ordinis instar, subdi supremo Praesidi Congregationis virorum mulieres sunt solitae, immo non raro prioris Instituti participare exemptionem ab Episcopi auctoritate. Ab hoc tamen servantur facultates quas C. Tridentinum in Moniales Episcopis delegavit.

De Institutis separatis. Quod si ab omni virorum Congregatione separata fuerint Instituta, singulae domus communem Episcopi loci et parochi sentiunt *jurisdictionem*. Integrum tamen est Episcopo instituere *Capellanum*, eidemque, si ita ferat consuetudo qualis in nostris est regionibus, etiam invito parocho, parochialia munia in conservatoria conferre. Cfr. resp. S. Cong. Conc. 22 feb. 1865. Seclusa vero consuetudine, Episcopus non videtur, contra atque autumat Bouix, II, p. 348. 349, posse conservatorium a parochi jurisdictione eximere. Cfr. idem responsum; Ferraris, v. *Capellanus Monialium*, n. 18; Lucidi, l. c. n. 459; Craisson, op. cit. cap. 9.

Superiorissae potestas dominativa. **457. Potestas Superiorissae.** 1. Superiorissae eam exercent *potestatem dominativam* quam agnovimus Abbatissis monialium, nec debent de temporali administratione per se ad Episcopum referre. Cfr. dicta n. **385**. Diserte a C. *Conditae a Christo* ipsis addicuntur cooptatio candidatarum, admissio ad habitum et professionem, administratio bonorum vel redituum.

Administratio temporalis. Modus quo temporalis administratio variis Superiorissis et oeconomis committatur et quae sint reddendae rationes accurate definitur in constitutionibus [2]. Praecipi consuevit ut tertio quoque anno status temporalis Congregationis mittatur cognoscendus ad S. Cong. Ep. et Regul. Cfr. *Acta Conc. Amer. lat.* n. 335.

Spiritualis directio. 2. Spiritualis autem institutio seu directio a Superiorissa suscipi nequit nisi intra fines decreti *Quemadmodum*. Cfr. infra, parte 7, c. 7.

---

[1] Apud *Revue des Sciences ecclés.* t. II, p. 273 sqq., vel Craisson, op. c. n. 217. 221.

[2] Cfr. v. gr. Battandier, n. 244 249. 276. 291. 294. 295. 303.

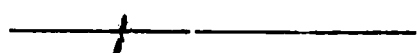
§ 6. *De Superioribus Institutorum dioecesanorum*

Santi-Leitner, *Praelectiones jur. can.*, l. 3, t. 36, n, 7. 8.

458. Notio generalis. 1. Instituta ista regimine dioecesano utuntur atque etiam in *disciplina religiosa, jurisdictioni* subduntur *Episcopi.* *Regiminis ratio generalis.*

2. *Dominativa* tamen potestas a propriis Superioribus abjudicanda non est : de ejus usu cognoscere valet Episcopus. *Dominativa potestas penes quem sit?*

3. Regimen in *spiritualibus* est in Episcopi arbitrio. *Spiritualis institutio.*

PARS SEPTIMA

DE USU SACRORUM ET FORO CONSCIENTIAE APUD RELIGIOSOS

Suarez, *De Religione*, tr. 8, l. 2, c. 12-25; ***Pellizarius***, *Manuale*, etc., tr. 8, c. 2; *De Monialibus*, c. 10, s. 3; ***Tamburini***, *De jure abbatum*, t. 2, disp. 2-9; *De jure abbatissarum*, d. 16-34; ***Rotarius***, *Theol. mor. regul.*, t. 3, l. 1; l. 2, c. 3, punct. 2; ***Bouix***, *De regularibus*, p. 5, s. 3, c. 2 et 3, p. 188-262; p. 5, s. 5, c. 2, p. 331-349; s. 6, c. 2, p. 345-349; ***Mélot***, *De Ordinibus et Congregationibus*, c. 17. 19. 25. 26; ***Piat***, *Praelectiones juris regularium*, t. 1, p. 400-489; t. 2, p. 170-364; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc., t. 2, p. 335-378; ***Santi-Leitner***, *Praelectiones jur. can.*, l. 3, t. 35, n. 2-4; t. 36, n. 6. 7. 14-27.

Ratio dicendi.

459. Proprius usus sacrorum ipsam consequitur exemptionem et simul cum hac tanquam suo loco proponi potuit. Quo tamen facilius universum istud argumentum uno veluti obtutu cernere possemus, visum est hoc titulo distinctum inscribere caput, quo, quid ferat in fori interni administratione jus tam regularium quam quorumlibet utriusque sexus religiosorum, paucis illustrare nobis in animo est.

CAPUT I

DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE

De condicionata iteratione baptismi.

460. De Baptismo suscipiendo quaeri nequit nisi de eo qui sit condicionate iterandus, ut evenit nuper in causa Novitii Fratrum Praedicatorum [1]. Causa ista delata est ad Episcopum. Nostra tamen sententia, nisi ob haeresim

[1] S. C. EE. et RR. 25 nov. 1898. Dubium sub finem Novitiatus exortum est. Quare hujus concessa est sanatio, quantum foret opus, ea tamen lege ut Religiosus diserte declararet se indulto uti velle.

externa cum Ecclesia requireretur reconciliatio, quae Episcopi ut Inquisitoris nati auctoritate est facienda, *Regulares plene exempti* possint et dubium solvere et personae sibi omnino subditae condicionatum conferre baptismum. Patet aliis adeundum esse parochum et Episcopum.

Cujusnam auctoritate sit peragenda?

461. De Confirmatione. Si qui sint confirmandi Regulares, adire debent Episcopum domicilii, i. e. loci monasterii; nisi suscepturi sint Ordines. Episcopus enim qui legitime, jure proprie vel delegato, Ordines confert, habet vel judicatur obtinuisse facultatem confirmandi ordinandum.

A quonam sint confirmandi Regulares,

Perinde hic dicendum est de Religiosis late dictis.

Religiosi in universum?

CAPUT II

DE SS. EUCHARISTIA

ARTICULUS I. De SS. Eucharistia suscipienda

462. I. **Apud viros regulares.** 1. Jus est Praelati regularis ordinandi subditis *usum S. Eucharistiae*. In qua re opportunum per se est multum deferre judicio Confessarii.

De regularium communione consueta.

2. *Communionem paschalem* et *Viaticum* suis etiam dispensat Praelatus regularis.

De communione paschali et viatico.

Itinerantes regulares ubique paschali praecepto possunt satisfacere.

Quid si iter faciant?

Qui *extra domum Ordinis* graviter decumbunt viatico muniendi sunt ab eo qui in loco habet jurisdictionem: a parocho si in domo privata vel Congregationis non exemptae [1], a Superiore si in altero monasterio. Quare proprius aegrotantis Praelatus non poterit, sine parochi vel Superioris licentia, subdito hoc sacramentum ministrare.

Si extra domum aegrotent?

463. II. **Congregationes clericales exemptae** simili sunt condicione qua Regulares.

De communione in clericorum exemptis Congregationibus.

464. III. **In Congregationibus non exemptis sed clericorum.** 1. Praeter accessum qui regula definitur, quisnam concedat sacram communionem imprimis e Constitutionibus est eruendum. Quae si sileant, res videtur ad Superiorem et ad Confessarium aeque spectare. Sacra enim communio in iis est quae per se omnibus offeruntur,

In Congregationibus clericorum non exemptis.

---

[1] Cfr. Mélot, n. 234. Si tamen alter, v. gr. Superior, Capellanus, habitualiter ibi muniis parochialibus fungantur, ad ipsos etiam, ni fallimur, spectabit haec dispensatio.

De frequentia accessus.

modo prudenter agatur [1]. Prudens autem judicium est utriusque, tam Superioris quam Confessarii. Si quae tamen in hac re injungat Confessarius, videtur ejus standum sententia. Hoc colligimus ex decreto Innocentii XI, *Cum ad aures*, 12 feb. 1679, quo communionis frequentia Confessariorum judicio dicitur relinquenda. Valet autem Superior abstinentiam ab hac sacra dape in paenitentiam imponere.

De communione paschali et viatico.

2. *Quod ad communionem paschalem et viaticum*, per se communi fidelium jure utuntur. Quare dispensatio ista spectat ad parochum et Episcopum, qui Superiori religioso utiles facultates tribuere solet. Praeterea, quod attinet ad communionem paschalem, his religiosis qui ecclesiam parochialem non frequentant videtur tacite concessum ut in consueto oratorio praecepto Ecclesiae satisfaciant. Cfr. n. **455**.

In Institutis monialium vel virorum sed qui reguntur a laicis.

465. IV. In Institutis mulierum vel Congregationibus virorum qui professione et conditione sunt penitus laici.

Communio paschalis et viaticum.

1. De *communione paschali* et *sacro viatico*, redeunt modo dicta de non exemptis Congregationibus clericorum.

Communionis frequentia.

2. Quod ad *frequentiam communionis* per vitam :

a) Solent ipsae regulae vel Constitutiones indicere quot communiones sint per se faciendae in hebdomada, non raro addita ipsa dierum designatione, ita ut habeatur id quod vocant catalogus seu *calendarium communionum*.

De mente S. Sedis.

Ad mentem S. Sedis videtur quadrare, ut in recentioribus Institutis regula praescribantur, singulis hebdomadis, duae communiones, praeter dominicalem [2]. Huc spectat hujusmodi regula, ut moribus suis dignos se faciant qui his *saltem* diebus, nisi rationabili causa excusati, accipiant corpus Christi. Cfr. resp. S. C. EE et RR. ad Arch. Burdigalensem. 4 aug. 1888. *Monitore*, x, 1, p. 171.

b) Omne vetitum ne frequentius accederent quam regula jubentur sublatum est decreto *Quemadmodum* S. C. EE. et RR. 17 dec. 1890.

c) Majori igitur frequentiae S. Sedes minime repugnat. Immo monialium quarundam, contemplationi addictarum, laudavit usum accessus quotidiani [3].

---

[1] Cfr. *Monitore*, x, 2, p. 176.

[2] Id perspicitur in animadversionibus S. Congregationis. Cfr. v. gr. 9 jan. 1860. apud Bizzarri, p. 838, n. 13; 25 jul. 1885, ad 12; 31 jul. 1896, ad 27; 22 mart. 1897, ad 8, apud Battandier, p. 129. Ex jure communi Tridentino, s. 25, c. 10, *De Regul.*, mere, suis constitutionibus, admonendae erant Moniales ut semel saltem in mense confiterentur et ad S. Synaxim accederent.

[3] Cfr. respons. S. Paenitentiariae 19 nov. 1885, v. gr. apud Bucceroni, *Enchiridion*, p. 127 fine.

3. Decreto autem *Quemadmodum* plane sancita est disciplina paulatim inducta [1] vi cujus ad *Confessarium ordinarium* vel *extraordinarium exclusive* pertinet singulis concedere communionem frequentius quam fert regula vel usus. De generali tamen licentia debent subditi semel monere Superiorem [2], qui possit, si velit, contrarias suas rationes confessario proponere. Haec ut paucis declaremus : *Disciplina decreti Quemadmodum quod ad licentiam communicandi.*

a) *Extraordinarius* confessarius proprie ille est qui ex officio ter vel quater per annum ad Moniales audiendas accedere jubetur. Verum, ob legis rationem, putamus idem jus esse cujuslibet sacerdotis qui Monialis confessionem audire permittatur. *Quisnam sit confessarius extraordinarius?*

b) Videtur itaque confessarius etiam *extraordinarius* singulis paenitentibus *generali modo* permittere posse eum accessum ad S. Communionem quem judicaverit expedire [3]. Nec cogitur subditus sponte sua confessario ordinario manifestare quid ab altero fuerit praescriptum [4]. Integrum tamen est ordinario confessario interrogare paenitentem atque efficaciter alterius licentiam revocare. Quare si ordinarius confessarius de his sit sollicitus, satius erit ut extraordinarius hanc ipsi provinciam relinquat. *Quid possit?*

c) Porro, in ordinanda hac re, confessarius haec praesertim examinabit, quo recto, supernaturali, appetitu paenitens in divinum cibum feratur, qua ratione, in externa sua conversatione, ceteros aedificet sodales ; et, nisi peculiaris animi indigentia medicinalem S. Eucharistiae usum exigat, ad haec aptabit suam sententiam, cavendo simul ne foveat spiritum singularitatis vel vanitatis. *Prudens ratio definiendi accessum ad S. Synaxim.*

d) Superior, vel Superiorissa, his non prohibetur animos addere subdito scrupuloso, ut, posita anxietate, utatur concessa facultate, vel immo assentiri subdito qui, ob causam peculiarem satque urgentem, v. gr. in suffragium personae conjunctae, licentiam accedendi ad sacram mensam praesumere velit. *Quae partes linquantur Superiori?*

Nec, eo quod ipsum accessum disponere vetatur, videtur nobis prohiberi quin certis diebus indicet subditis communicantibus *Quid de communionis intentione?*

---

[1] Cfr. decr. Innocentii XI, *Cum ad aures*, 12 feb. 1679; resp. S. Cong., 14 april 1725, apud *Monitore*, x, 2, p. 176; resp. ad Arch. Burdigalensem, 14 aug. 1888, *Monitore*, x, 1, p. 171.

[2] Superiorem sumas per se localem. Si tamen quid obstet, videtur satis esse si mediato Superiori facultas indicetur.

[3] Facultas ista a confessario etiam extra sacramentum paenitentiae exerceri potest. Confessarius enim is intelligitur qui est ad confessiones excipiendas approbatus; nec rei natura vel sanctio positiva circumscribunt usum foro sacramentali. Cfr., *Monitore*, x, 2, p. 176. *Extraordinarius* tamen confessarius hac potestate non fruitur nisi eo moraliter tempore quo confessionem licite excipere valet.

[4] Sunt tamen, qui, ubi dissentiant confessarii, paenitenti linquant optionem, cum aequalis ex decreto competat extraordinario et ordinario confessario potestas. Ita Müllendorf, *Der Beichtvater*, etc., p. 442. Quod Génicot, II, 197 nota, non improbabile autumat, modo constet extraordinarii confessarii judicium in praesentem paenitentis statum traduci posse, i. e. hunc mansisse de quo is prudentem aperuerit sententiam.

communionis intentionem. Id per se ad potestatem dominativam pertinet nec ullam infert interioris directionis usurpationem. Contra tamen *Monitore*, x, 1, p. 140.

Quid possit Praelatus?

e) Praelatus autem cujus isti religiosi sortiuntur forum jurisdictionale, Episcopus v. gr., videtur etiam ob aliquam causam toti communitati indulgere posse communiones extraordinarias.

De speciali licentia nemo debet fieri certior.

f) Denique de *speciali* licentia accedendi nemo debet fieri certior. (S. Off. 2 jul. 1890.) Videtur itaque valde commendandum ut quotidie paretur sacra mensa, ita ut iis quibus fas est expedita sit copia accedendi.

Disciplina Decreti Quemadmodum, quod ad prohibitionem accedendi.

4) Eodem decreto *Quemadmodum* vetantur Superiores interdicere alicui e subditis sacra communione, nisi « post ultimam sacramentalem confessionem communitati scandalo fuerit, aut gravem externam culpam patraverit, donec ad Paenitentiae sacramentum rursus accesserit. »

Quid gravis culpa?

Gravem illam culpam non dixerim unam quae *theologice* sit talis, sed omnem post quam dedecere videatur vel mirum esse ut religiosus, non purgatus Paenitentia, accedat ad SS. Eucharistiam. Confirmamur responso S. C. EE. et RR. quod, a P. Franco S. J. allatum, habetur *Monitore*, x, 2, p 178.

N. B. De communionis disciplina ex Decr. *Quemadmodum* plura cfr. l. c. *Monitore*, x, 2, Consultazione XXI, p. 175-186.

ARTICULUS II. De celebratione Missae

Quomodo possint Superiores prohibere celebrationem Missae.

466. 1. Possunt Superiores *religiosorum* ipsis in *poenam* interdicere celebratione Missae. Quam privationem Praelati proprie tales, jurisdictione fruentes, ut veram suspensionem per modum censurae imponere valent, ita ut eam violantes fiant irregulares.

Praecipere applicationem?

2. Videntur etiam per se, *vi voti obedientiae*, *praecipere* posse *applicationem* Missae ad definitum finem. Nonnulli dubitant, qui intentionem istam in actibus internis reponunt. Profecto ab usu alienum est ut ab Episcopo vel alio Praelato ex potestate *jurisdictionis* idem praecipiatur.

An subditi teneantur applicare ex justitia?

Contendit autem R. P. Lehmkuhl, II, 207, Missas quarum Superior accepit stipendia esse *ex justitia* applicandas ab iis religiosis quos iis celebrandis deputaverit : ad haec enim tacite pertingere vim professionis religiosae.

De taxa Missae.

N. B. Jam diximus n. **376**, Regulares teneri legitima stipendii indicatione (taxa) facta ab Episcopo.

De Hora.

467. De Hora celebrationis. I. *De Regularibus.* 1. Praelati regulares, cum potestate *quasi episcopali* fruantur, valent, ob causam rationabilem, cum subditis dispensare

ut celebrent ante auroram vel post meridiem. S. Alphonsus, l. 6, n. 344 *adde* 7. Quo magis recedatur a tempore statuto, eo gravior requiritur causa. *Praelati regularis facultas dispensandi.*

2. *Regularibus* concessum est privilegium celebrandi una hora ante vel post tempus statutum [1]. Cfr. Breve *Plura inter*, Leonis XII. Immo, ex concessione facta a Pio VI Congregationi Puritatis, rescripto 24 jan. 1783 et 10 maii 1785, possunt *ubique* (etiam in alienis Ecclesiis) celebrare duabus horis ante auroram vel post meridiem. Commendatur ut indulto celebrandi ante auroram parce utantur. *Regularium privilegia. Ubique;*

3. *In suis ecclesiis*, ex facultate facta Congregationi SS. Redemptoris, valent, *justam ob causam*, cum ipsi regulares tum etiam seculares sacerdotes celebrare duabus horis post mediam noctem et tribus post meridiem [2]. *In suis ecclesiis;*

4. Generalis Superior *Missionariis* facultatem facere potest, ut sive itineris sive devotionis causa etiam in alienis ecclesiis celebrent duabus horis post mediam noctem. Ex rescripto Gregorii XVI, 13 maii 1838, ad Soc. Jesu. *Quod ad Missionarios;*

5. Si omittantur functiones hebdomadae sanctae, licet Superiori regulari, ad ministrandam religiosis communionem, per se vel per alterum, feria V in Coena Domini celebrare missam sollemnem vel privatam in oratorio vel in ecclesia januis clausis. Ut idem fiat in oratorio Seminarii vel Communitatis non proprie regularis, opus est indulto apostolico [3]. Cfr. rescr. S. Rit. C. 9 dec. 1899 (*Decr. auth.* n. 4049) cujus priore parte confirmatur resp. 31 aug. 1839 (*Decr. auth.* n. 2799). *Feria V in Coena Domini.*

Immo, quamvis sollemnes instituantur functiones, concedunt scriptores ut, eadem die, una Missa legatur in oratorio vel in ecclesia, januis clausis, pro commodo infirmorum. Et patet ex privilegio quod Gregorius XVI concessit Provinciae S. J. quae tunc dicebatur Germania Superior, 4 dec. 1841 (*Compend. privil.* S. J. n. 313).

II. *De Religiosis.* His et similibus privilegiis alumni Congregationum uti nequeunt, nisi, directo concessu vel communicationis privilegio, eadem sibi comparaverint. *Quid de aliis religiosis?*

---

1 Privilegium aestimari potest ex modo quo intelligitur tempus jure statutum. Quod cum moraliter accipiatur, ita ut fas sit Missae initium facere 20 momentis ante auroram, finem vero 20 momentis post meridiem, licebit etiam ampliare privilegium tertia horae parte. Mélot, n. 292. 295.

2 Ab Alexandro VI concessum Benedictinis privilegium celebrandi duabus horis post mediam noctem et tribus post meridiem plerique autumant esse sublatum a C. Tridentino. Ita S. Alphonsus, l. 6, n. 342. Contra tamen Ballerini-Palmieri, *Opus theol. De Euchar.*, tr. 10, s. 4, n. 294.

3 Nisi tamen cum Génicot, II, 235, existimes plus fieri posse ex consuetudine.

De loco celebrationis, plura infra.

468. De loco celebrationis. De Regularium *ecclesiis* et *oratoriis*, praeterea quae jam dicta sunt n. **375**, plura aptius rejicimus in p. 8, c. 3, ubi simul trademus quomodo Regulares ipsi et seculares iisdem uti possint. Hic igitur mere de usu altaris portatilis videtur dicendum.

Generalis revocatio privilegiorum.

De altari portatili. 1. Generale *altaris portatilis* privilegium, decreto Tridentino *De observandis et evitandis in celebratione Missae* (s. 22), Regularibus est ereptum [1], ita saltem ut in secularibus domibus vel privatis cubiculis nullatenus jam ipsis liceat sacris operari.

Quo decreto minime prohibentur Missae in privatis monasteriorum oratoriis, sed id tantum in controversiam venit qua auctoritate et forma sint erigenda. De qua re dicemus, infra, parte 8, c. 3.

Interea is videtur esse posse usus benignioris multorum sententiae, ut ob aliquam temporalem necessitatem, in locis quae usum jam habent pietatis ideoque moraliter pro ecclesia haberi possunt, utputa in sacristiis, capitulis, locisque Ecclesiae annexis, non minus quam in ipsa ecclesia, Superiores indulgere valeant altaris portatilis usum. Tridentinum enim, ait Passerini, *De statibus*, t. 3, p. 903, n. 982, prohibet mere ne Missae celebrentur *omnino* extra ecclesiam. In eos autem Regulares invehuntur SS. Pontifices qui in privatis cellis sacris operabantur. Innocentius XIII, C. *Apostolici ministerii;* Benedictus XIII, C. *In Supremo.* Cfr. Génicot, *Casus conscientiae*, tr. 14, *De Euchar.* s. 2, c. 5, cas. 1.

Privilegium in gratiam infirmorum,

2. Deinceps quidem est Regularibus concessum privilegium, vi cujus *infirmi* qui e cubiculis exire prohibeantur, eligere valeant sacerdotem qui in ipsorum gratiam ibi Deo litent [2]. Verum alienum videtur ab hodierna disciplina his uti privilegiis. Cfr. Mélot *De Ordinibus*, etc. p. 288. 289.

Inter Missiones.

3. *Inter Missiones* tamen, Patribus S. J. indultum est a Gregorio XIII, Brevi *Usum altaris*, 1 oct. 1579, ut ubique gentium, etiam in castris militum erigere valerent altare ibique celebrare et dispensare Eucharistiam, modo locus sit tutus et honestus, et Generalis vel, ipso delegante, Provinciales judicaverint eo altari esse utendum [3]. Patribus autem C. SS. Redemptoris, rescripto 19 jun. 1773, permittitur ut qui Missionibus dant operam valeant in domo ubi

---

[1] Cfr. id demonstratum a Gattico, *De usu altaris portat.* c. 13, n. 1-13; vel Mélot, n. 282; Van Gameren, *De oratoriis*, p. 266 sqq.

[2] A Pio IV, 8 mart. 1565, concessum est Canonicis Lateranensibus. Cfr. Gatticum, *De usu altaris portat.* c. 13, n. 13. Sed ab Innocentio XIII, 23 maii 1723 pro ditione hispanica, et anno 1725, decreto concilii Romani pro dioecesibus ad quas concilium istud pertinet, videtur, ut plures sentiunt, privilegium istud esse abolitum. Quare satius erit simile, si morbus diuturnus, appellare privilegium Piis Operariis, a Benedicto XIII, Brevi 9 dec. 1719, a Ben. XIV vivae vocis oraculo, tributum *Comp. priv. S. Jesu*, n. 33.

[3] Cfr. Suarez, in 3 p. S. Thomae, t 3, d. 81, s. 3, n. 4.

inter Missionem resident sacrum facere. Privilegia ista beneficio communicationis privilegiorum non videntur excludi.

4. *In itinere* ex qualibet causa suscepto, possunt Regulares, ex communicatione privilegii Congr. SS. Redemptoris, celebrare in oratoriis privatis domorum absque ordinatione et assistentia Indultarii [1]. Pius VII, Rescript. 20 jun. 1820. *In itinere.*

Denique de istis privilegiis in universum id observandum est, eadem, si sint *personalia* seu directa ad personas, non prodesse nisi Regularibus, si vero sint *localia* seculares eorum usu minime per se prohiberi. *Quinam istis privilegiis uti possint?*

CAPUT III

DE SACRAMENTO PAENITENTIAE

I. In ordinibus virorum.

469. Cuinam confiteri possint. 1. Regulares exempti, nisi malint sponte sua proprium Praelatum ad faciendam confessionem eligere, adire debent unum ex istis confessariis quos binos vel plures, pro numero subditorum, in singulis domibus constituere jubentur proprii eorum Praelati. Cfr. n. **416.** *Legitimus confessarius intra Ordinem.*

In istis itaque domibus confessarii delegatam in personas domus obtinent jurisdictionem, quam ubique utendam certo Superipr dare potest. Cur autem eam domus parietibus circumscribat, nulla apparet ratio. Quare, nisi aliter constet ex Superioris declaratione vel Ordinis usu, dicemus eandem etiam extra domum et in aliis domiciliis a confessariis regularibus in fratres ejusdem domus exerceri posse. Cfr. Villada, *De confessariis nostris*, n. 13. *Eorum personalis jurisdictio.*

2. Extra Ordinem suum nequeunt sine Praelati licentia valide confiteri. *Extra Ordinem.*

3. *In itinere* [2], Religiosi confiteri debent *socio* ejusdem Ordinis qui sit *idoneus*. *In itinere.*

Idoneus est qui in suo Ordine periculum fecit scientiae estque ab examinatoribus admissus, vel qui, annuente Superiore, ab Episcopo est approbatus. *Quisnam idoneus socius?*

---

[1] Cum viro nobili vel diviti concedebatur in aedibus ejus oratorium, addi clausula solebat, vi cujus una tantum in die celebrari posset Missa, idque coram ipso Indultario. *Solebat* inquam, jam enim mitiores clausulae scribi videntur.

[2] Quis non sit mere ambulans sed *itinerans*, id, attenta legis ratione, prudenter est pensandum. Atque haec norma nobis tradi posse videtur, ut is *in itinere* dicatur qui ita domo absit ut, ob distantiam vel alia adjuncta, ad rationabilem sacramenti usum, morali copia careat domesticos adeundi confessarios.

Corporis tamen vel mentis infirmitas (utputa scrupuli) causa esse possunt cur socius minus idoneus sit judicandus.

Quid si sacerdos regularis scientiae suae non fecit periculum? Cum alii talem nihilominus existiment esse idoneum, alii contra judicaverint repellendum [1], soluta erit optio confitendi apud talem socium vel apud sacerdotem extraneum.

Hoc deficiente quisnam adiri possit? Idoneus enim si desit socius vel nolit audire confessionem, Regulares quemlibet sacerdotem *idoneum* secularem vel regularem adire possunt. Quomodo hi debeant esse approbati, diximus n. **416,2.**

Facultas Superioris? Quae itinerantis confessio cum tacito Superioris consensu peragatur, Superiori integrum est hanc contrahere facultatem, vetando v. gr. ne alium adeant praeter Regularem. Ita Piat, I, p. 416, 3 ex ipsis verbis Const. Sixti IV, *Supplicari.*

A reservatis in ordine confessarius per se absolvere nequit. **470. De facultatibus Confessarii regularis.** I. Quod ad *casus in Ordine reservatos:*

a) Per se, sine *speciali facultate* [2], cujus vis ex potestate [3] et mente concedentis est prudenter colligenda, confessarius regularium nequit absolvere *a casibus in ordine reservatis.*

Quid in itinere? b) In itinere, Regulares non poterunt, salvo jure speciali Ordinis, ab iisdem casibus nisi *indirecte* absolvi. Quare, si necessitas sit confitendi, non videntur astringi ad declaranda ista peccata sacerdoti qui caret facultate. Ballerini-Palmieri, *Opus theol.* Tom. V, tr. 10, s. 5, n. 640,4.

Quid si negata facultas? c) Quod attinet ad *casus ipsi Superiori regulari reservatos,* si Confessarius deputatus ad audiendas regularium confessiones judicet sibi concedendam fuisse facultatem quam Superior detrectaverit, poterit *hac vice* absolutionem nihilominus impertire [4]. *Hac vice :* haec verba non obstant quin toties quoties casus evenerit hac utatur facultate.

Justa causa detrectandi fuerit si ad cavendum communitati vel aliis, Superiori opus sit majore casus notitia : hanc per se vel per confessarium paenitens tunc dare debet. Cfr. Suarez, *De Religione*, tr. 10, l. 8, c. 5, n. 10; C. de Lugo, *De Paenitentia*, d. 20, s. 4.

Facultas Paenitentiariae. d) Interdum, v. gr. in pagella Paenitentiariae, conceditur facultas absolvendi a casibus in suo ipsorum Ordine

---

[1] Ita Piat, I, p. 419, q. 14.

[2] In parvis communitatibus omnino deputandus est a Superioribus confessarius ex religiosis proprii Ordinis qui *habituali* polleat potestate in reservata. S C. EE. et RR. 16 aug. 1866. Bucceroni, *Enchiridion*, p. 172.

[3] Ita v. gr. Praelati locales nequeunt potestatem dare in casus reservatos Provinciali.

[4] Sic decl. Clem. VIII ad calcem ejus decreti de casuum reservatione, 26 mart. 1593.

reservatis religiosos qui cum licentia Superioris apud te confiteantur.

2. Casibus *ab Episcopo reservatis* non afficiuntur regulares. Ergo etiam sacerdotes seculares qui audiunt Regularem his attendere non debent. *Quid de reservatis ab Episcopo;*

3. Quod ad casus *Papales*, de usu obtentae generalis facultatis ex ipso fonte est dijudicandum. *De reservatis S. Pontifici?*

a) Si enim *per Superiores* communicata est facultas, confessarius horum mentem explorare debebit. Et observes non posse, quod ad *hos casus*, Confessarium causari indebite negatam facultatem, ut absolvat, contra ac pro reservatis in Ordine.

b) Si a *S. Sede*, v. gr. ex pagella Paenitentiariae, nisi facultas ad seculares restricta fuerit, ea poterit uti confessarius etiam in gratiam Regularium.

c) Si denique *per Episcopum*, requiri videtur assensus Superioris ut ea facultate idem utatur. Cfr. Piat, I, p. 422.

471. De Casibus Clementinis. Ut jam supra dedimus n. **417**, nulla lege generali prohibentur capitula Ordinum reservare casus. Ipsi vero Superiores, ex C. Clementis VIII, non possunt jam reservare nisi 11 casus, quos, cum frequenter sint reservati, juvat hic memorare, paucis additis notis. De eorum tamen interpretatione Regulares suos quisque doctores probatos interrogare potissimum debent, cum hi existimentur tradere Ordinis usus ac mentem, quae variare queunt. *De casibus Clementinis adeundi proprii Ordinis interpretes.*

Sunt itaque hi casus :

1. *Veneficia, incantationes et sortilegia.* His declarandis hodie supersedere possumus. *Veneficia, etc.,*

2. *Apostasia a Religione, etiam retento habitu.* De hoc cfr. n. **342**. *Apostasia,*

3. *Nocturna ac furtiva e monasterio egressio.* Cfr. n. **305**. *Nocturna et furtiva egressio,*

4. *Proprietas contra votum paupertatis, quae sit peccatum mortale.* Cfr. n. **271**. *Proprietas,*

5. *Juramentum falsum in judicio regulari seu legitimo.* *Juramentum falsum in judicio,*

Juramentum, ut plures volunt, debet esse *sollemne:* quod fiat tactis Evangeliis, cruce, altari, vel pectore sacerdotis. Requiritur *assertorium*, non sufficit promissorium.

Falsum, i. e. cui deest veritas *formalis;* et, secundum plures, etiam *materialis*.

In judicio, i. e. coram judice proprie dicto, non in prius facta instructione sed in ipsa causae deliberatione.

Et quidem in judicio *regulari*, h. e. secundum non paucos, in causa spectante ad Regulares, et coram judice jurisdictionem habente in Regulares.

Seu legitimo: seu accipiunt copulative ut idem sonans atque « et »; *legitimo:* i. e. etiam quatenus ordo juris saltem substantialiter servetur.

Abortus,

6. *Procuratio, consilium vel auxilium ad abortum fetus animati, etiam effectu non secuto.* De hoc casu cfr. theol. mor. ubi de quinto praecepto.

Falsificatio manus aut sigilli,

7. *Falsificatio manus aut sigilli officialium monasterii seu conventus.*

Requiritur ergo non mera confectio falsi sigilli, sed *falsa seu mendax appositio subscriptionis* aut *sigilli* (etiam si utaris vero sigillo Superioris), facta litteris non privatis, sed *Officialis* formaliter talis. Officialis intelligitur Superior et qui proprium sigillum habeat in Ordine, ut, in Soc. Jesu, Assistentes. Non committit casum qui id fecerit requisitus ab ipso Superiore: jam deest falsitas; vel recreationis causa, aut ut litterae securius perveniant: deest animus decipiendi et nocendi. Piat, I, p. 469 sqq.

Furtum,

8. *Furtum mortale de rebus monasterii.* Quid sit, habes ex n. **271**.

Lapsus carnis,

9. *Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.* Cfr. n. **286.**

Occisio percussio,

10. « *Occisio, seu vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque personae.* »

Occisionem accipias *injustam*, et, secundum quosdam, *in se volitam*.

Vulneratio eo differt a *percussione* quod non est sine sanguinis effusione. Utraque requiritur gravis, h. e. quae judicio prudentis, *absolute* vel *comparate* ad qualitatem personae, loci, vel scandalum, existimetur gravis. Non sufficit ut peccatum sit mortale. Namque etiam percussio juridice *levis* est peccatum mortale. Quia dicitur *cujuscumque personae*, continetur etiam percussio sui ipsius vel ejus qui assentitur : modo sit grave peccatum et gravis percussio. *Protusio*, aut prostratio in terram non est necessario percussio.

Aperitio litterarum.

11. *Malitiosum impedimentum aut retardatio aut aperitio litterarum a Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores.*

Unde non spectat ad litteras familiares aut litteras personarum inter quas haec mutua Superioris et inferioris relatio non est.

Ut sit *malitiosum* (quod in tres casus transferas), opus est, praeter gravem culpam, directa intentione impediendi, retardandi, aperiendi Nec casus committitur, si ille ad quem destinatae sunt consenserit aut si e litteris tibi injustum damnum merito timeas.

Impedire, est procurare ut non perveniant; gallice « intercepter »; *Retardare*, est efficere ut non possint debito tempore pervenire; *Aperire* est non mere legere clausas aut jam ab altero apertas; si vero *aperueris*, jam, secundum communem sententiam, incurristi in casum, etiamsi non legas.

Hactenus de his casibus quos, ut dicebamus, Ordinum declaratio atque usus restrictius vel benignius accipere valent. Eosdem fusius proponunt Mélot, op. c. n. 42?-43? ; Piat, op. cit., I, p. 448 sqq.

II. Apud Moniales [1].

Ante Decretum Quemadmodum:

472. De Confessariis ante Decr. Quemadmodum.

Deputatio confessarii ordinarii;

1. Ex C. Benedicti XIV, *Pastoralis cura*, deputandus est Confessarius ordinarius *unus* omnibus, maturae aetatis (40 annorum secundum decl. S. C. EE. et RR.), qui non potest esse Vicarius generalis, nec Regularis, nisi agatur de monasteriis quae Regularibus subduntur.

Confessarius iste designatur ab Episcopo si monasterium non sit in ditione Regularium ; quibus si fuerit obnoxium, deputat Praelatus regularis confessarium qui tamen ab Episcopo est specialiter approbandus. Nec confessarius unius monasterii existimandus est per se approbatus pro altero.

Per se deputandus est *ad triennium* et post tertium quemque annum mutandus. Non ubique tamen disciplina ista accurate servatur, quamvis saepe sit a S. Congregatione inculcata [2].

Accedere porro debet ad audiendas confessiones quoties fuerit vocatus.

Ipsi autem est sedulo cavendum ne Superioris usurpet provinciam.

Confessarii extraordinarii.

2. Praeterea ab iisdem designandus est Confessarius *extraordinarius*, qui confessarii ordinarii dotes habeat, potest tamen esse Regularis. Is, ex C. Trid., s. 25, c. 10, *De Regul.*, saltem bis vel ter in anno monialibus est offerendus. Hunc omnes adire debent, non tamen ipsi confiteri. Postquam autem suo ministerio est functus, jam nequit confessarius extraordinarius regularis se conferre in monasterium, ne poenis plectatur Regularium qui ad crates Monialium indebite accedunt

Quid si ordinarius fuerit Regularis?

Porro, si confessarius *ordinarius* fuerit vir regularis, semel saltem in anno deputandus est confessarius sive secularis sive regularis alterius ordinis: quo tempore vetatur ordinarius ne cujuspiam etiam novitiae excipiat confessiones.

Quid si monialis peculiarem exposcat confessarium?

3. Moniali quae peculiarem exposcat confessarium, etiamsi mere ad spiritualem suam consolationem et profectum, is est concedendus, modo nihil appareat quo spes istius profectus elevetur. Negligentiam autem regularis Praelati supplet Episcopus.

---

[1] Cfr. varia responsa S. Sedis apud Bucceroni, *Enchiridion*, p. 170-172.

[2] Confirmatio tamen ad alterum triennium ob causas peculiares a S. Congregatione indulgetur, audito Ordinario et ipsis monialibus quarum duae saltem partes ($\frac{2}{3}$) per secreta suffragia capitulariter confirmationi assentiri debent. Ad tertium permittendum triennium, exigit consensus monialium omnium. Bizzarri, *Collectanea*, p. 14.

Quid si in articulo mortis?

In *articulo* vero *mortis* cuilibet moniali talem postulanti concedatur confessarius particularis sive a Praelato regulari, sive, si renuat, ab Episcopo, sive a Card. Majore Paenitentiario. Quod si periculum fuerit in mora, confessarius accedat fretus decreto C. Tridentini de jurisdictione in articulo mortis.

Ex decreto Quemadmodum, a Superiore negari nequit extraordinarius.

473. De vi Decreti Quemadmodum. Hanc disciplinam de uno confessario ordinario non abrogat decr. *Quemadmodum*. Admonet tamen « Praesules Superioresque..... ne extraordinarium denegent subditis confessarium, quoties ut propriae conscientiae consulant ad id subditi adigantur, quin iidem Superiores ullo modo petitionis rationem inquirant aut aegre id ferre demonstrent. » N. IV dicti Decreti.

Legis declaratio.

Unde Superior (i. e. vir vel mulier quae domui praeest) in universum quidem monere potest subditum, ab eo non posse peti extraordinarium confessarium nisi ob necessitatem suae conscientiae; sed, sine examine causae, subdito petenti annuere debet. Confessarii acciti erit paenitentem cohibere ne deinceps, inanem ob causam, extraordinarium adeat.

Si tamen *aliunde* constet de causa *non justa* et pertinente ad *forum externum* (ut est amicitia particularis), etiam a Superiore denegari debet petitio; qui si suspicetur hujusmodi rem, nonnihil inquirere potest.

Subdito relinquitur optio inter Confessarios approbatos. Quare monialis eligere potest inter confessarios pro monialibus approbatos. Cfr. resp. S. C. Ep. et Reg., 17 aug. 1891, 1 feb. 1892 (*N. R. Th.* t. 24, p. 260. 362).

In hac re, Superior qui negligens fuerit, ob periculum cui subditus opponitur, facile sibi de gravi peccato timere potest.

Decretum Episcopos praeterea hortatur ut in locis ubi sunt mulierum communitates curent esse copiam confessariorum qui debitis sint instructi facultatibus.

Absolutio a casibus qui reservantur Papae.

474. De Casibus reservatis [1]. 1. Quod ad casus *Papales*, moniales personis secularibus assimulantur. Fruuntur tamen iisdem obtinendae absolutionis privilegiis quibus viri regulares, dummodo ei confiteantur qui, ex tenore concessionis, habeat facultatem.

De casibus episcopalibus.

2. Reservationibus *episcopalibus* non videntur affici nisi quae spectent clausuram.

De casibus Ordinis propriis.

3. Quod ad casus *in Ordine reservatos*, videndum est quaenam a Praelato cui subduntur vel a constitutionibus concedatur confessariis facultas.

---

[1] Cfr. Pellizarium, *De Monialibus*, c. 9, n. 24-30.

Huic tamen si videatur male negata facultas, licebit uti privilegio absolvendi illa vice a reservatis, de quo supra, n. 470. Pellizarius, *De Monialibus*, c. 9, n. 28-30.

Quid si monialis sit extra claustra?

475. Monialis quae ad certum tempus, etiamsi breve, legitime **extra claustra** versatur, adire potest quemlibet confessarium pro utroque sexu approbatum. S. C. EE. et RR. 27 aug. 1852.

III. In Institutis non exemptis

Regula generalis.

476. 1. In Institutis non exemptis, sive virorum sint sive mulierum, sive a S. Sede sint approbata sive ab Episcopis, sodales utuntur confessariis quos designarit Ordinarius loci. Et per se sunt simili secularium loco quod ad casus reservatos et ipsam confessarii approbationem.

Viri non solent opus habere confessario specialiter approbato.

2. Quod ad *viros religiosos*, plerumque nulla requiritur approbatio specialis.

Quare, valide saltem, quemlibet adeunt confessarium [1].

De Mulieribus.

Mos Episcoporum.

477. De Institutis mulierum. 1. Sororibus quae vitam ducunt communem satis solent Episcopi regimen monialium imponere, ita ut nemo valide excipiat confessiones sororum nisi sit specialiter ad id approbatus, sorores vero astringantur regula unius confessarii ordinarii.

Statim autem atque *communitas mulierum* uno utitur confessario qui *in ipso conservatorio* excipiat confessiones, vult S. Sedes ut observentur regulae de triennali mutatione non secus atque apud moniales. Neque excipit familias religiosas quarum sodales saepe mutant domicilium [2]. Perinde dicendum est de confessarii extraordinarii deputatione. Stricte praeterea Congregationes quae pontificio utuntur jure tenebuntur decreto *Quemadmodum*. Et decet saltem ut Episcopus in dioecesanas domus eadem inducat statuta.

Exceptio ista est demonstranda

2. Quia tamen personae istae quemlibet adire per se valent, nisi constet de lege peculiari lata ab Episcopo, confessio facta sacerdoti simpliciter approbato judicanda est *valida*.

Quid de parochis?

3. Restrictio jurisdictionis non afficit *parochos* quod ad

---

1 *In Urbe Roma*, S. Officium, decreto 5 julii 1899, vetuit ne Superior major vel minor religiosae Communitatis aut Seminarii aut Collegii audiret confessiones sacramentales suorum alumnorum in eadem domo manentium, excepto aliquo raro necessitatis casu, de quo eorum conscientia oneratur. Responso autem 23-25 augusti 1899 declaravit nihil hoc decreto mutatum esse Constitutionibus apostolicis quod *ad Ordines regulares*. Quam declarationem negavit, die 20-22 dec. 1899, transferri posse in Instituta votorum simplicium.

2 De ista mutatione, cfr. decreta collecta *A. S. S.* t. 24, p. 709 sqq. Si confessio peragi consueverit in publica ecclesia, ordinarius confessarius huic legi non est obnoxius. S. C. EE. et RR. 20 jul. 1875, *Monitore*, x, 1, p. 170.

sorores quae in sua paroecia sedem habent: saltem nisi Ordinarius diserte aliter disposuerit. Immo sunt canonistae qui existiment non esse in Episcopi potestate ut tollat, quod ad sorores, jurisdictionem quam ex munere habet parochus in omnes suos parochianos. Mélot, n. 362. 367.

Quid si paucae sint et adire soleant parochialem ecclesiam?

4. Sorores quae *paucae numero* in variis locis vacant instituendis puellis et frequentare solent ecclesiam parochialem ut Missae intersint et sacramenta recipiant, possunt extra propriam domum confiteri penes quemlibet confessarium ab Ordinario approbatum. S. C. EE. et RR., 22 april. 1872, ad 3. Bucceroni, *Enchiridion*, p. 171. Quod late in alias transfert sorores quibus claustris egredi permittitur *Monitore*, x, 2, p. 165.

Statuto tamen episcopali quo diserte talis ipsis negetur facultas standum esse autumamus, etsi menti S. Sedis videatur minus consentaneum.

Belgii disciplina habitualis.

478. Praesens disciplina in Belgio.

1. a) In dioecesi *Gandavensi*, ut audiantur simpliciter professae specialis facultas requiritur ad *liceitatem* tantum. Et confessarius ordinarius potest sacerdoti in dioecesi approbato, semel vel bis, justam ob causam, facere facultatem (*Statuta* t. 6, c. 2). b) In *Brugensi* (t. 6, art. 7) et *Leodiensi* (n. 90) *invalidae* sunt confessiones monialium *claustralium* sine illa peculiari Ordinarii facultate exceptae. c) In aliis dioecesibus (*Mechliniensi*, *Statutis*, n. 280, *Namurcensi* ex pagella, *Tornacensi*, *Stat.* n. 152) speciales facultas pro quibusvis sororibus requiritur *ad validitatem* quando confessio excipitur in *conventu*. Immo in Namurcensi (ex litteris approbationis confessariorum), specialis facultas *ad validitatem* videtur requiri, etiam ut excipiantur sororum confessiones *in ecclesiis publicis*, « nisi statuta vel legitimae consuetudines Ordinis vel congregationis permittant ut dictae moniales seu sorores confessiones extra monasterium instituant. »

Per exercitia spiritualia.

2. Sacerdotes qui cum licentia Episcopi tradunt Exercitia spiritualia obtinent ex ipsis statutis dioecesanis facultatem audiendi sorores. Silent tamen statuta namurcensia.

Dum soror versatur extra claustra.

3. Sorores quae *ad tempus legitime* versantur extra conventum, *licite* adeunt quemcumque approbatum (*Mechlin.* n. 283; *Brug.* l. c. art. 5; *Gand.* l. c.; *Leod.* l. c.; *Tornac.* n. 155. — *Namurcensia* statuta silent).

4. In *Mechliniensi dioecesi* approbati sunt ad confessiones sororum omnes Canonici, etiam honorarii, Ecclesiae Metropolitanae, omnesque decani. Confessarius vero (tum ordinarius, tum extraordinarius) alicujus conventus, eo ipso valide audit omnes dioecesis moniales, et licite, accedente venia Superiorissae. (*Instr. du C. Dechamps aux commun. relig. des femmes*, 2e édit. par le C. Goossens, c. 4, § 4 et 6.)

479. Quaeres quid si, nullo itinere vel peregrinatione excusatae, dum actu, ad horam, a conventu absunt, more aliorum fidelium, in publica Ecclesia simplicem confessarium adeant. *Quid si ad horam egressa soror adeat confessarium in publica ecclesia?*

R. Cum statuta eam tantum declarent nullam confessionem quae simplici confessario fiat *in conventu*, nec constet accessum ad alienum confessarium esse sub gravi prohibitum, dictis nº 477,2 perspicitur confessiones istas valere. Ceterum id confirmatur hoc responso S. Paenitentiariae 9 febr. 1901, quo etiam edocetur Confessarius quo usque de obtenta facultate paenitentem interrogare debeat.

« Statuta archidioecesis Mechliniensis et dioecesis Tornacensis haec habent :

1. « Nemo, praeter confessarium tum ordinarium tum extraor-« dinarium, sacramentalem confessionem religiosarum quarum-« cumque in communitate viventium, in monasterio valide « excipere potest absque praevia Ordinarii facultate. »

2. « Monialium quae per aliquot dies extra monasterium ver-« santur, confessiones audire potest in ecclesiis, etc., quilibet « confessarius pro utroque sexus approbatus. »

Ita, ad litteram statuta Tornacensia, Mechliniensia autem fere idem sonant, nisi quod, in altero articulo, pro « per aliquot « dies », ponunt « ad tempus. »

« His positis,

« Titius ab Episcopo Tornacensi litteras accipit quibus approbatur ad confessiones excipiendas « personarum utriusque sexus non tamen religiosarum ».

« Dum in publica ecclesia confessarii munere defungitur, fidelibus reliquis se adjungit « Soror » quaedam, ut aiunt, pertinens ad communitatem civitatis in qua Titius excipit confessiones, sed ad horam egressa e suo monasterio ad aliquod negotium componendum. In pluribus enim Institutis, integrum est superiorissae facultatem facere exeundi per diem. Titius, audita confessione, absolvit sororem illam.

« Postea autem dubitare coepit utrum valide impertierit absolutionem, an contra, defectu jurisdictionis, nulla sit haec absolutio.

« Cum autem hujusmodi casus facile iterari possint, et, pro valore vel nullitate talis sacramentalis judicii, variare debeat officium inquirendi de condicione religiosarum quae in ecclesia publica accesserint ad confessarium, ideo suppliciter (orator) adit Eminentiam Vestram quatenus dubium sequens solvere dignetur :

« Utrum Titius, in casu, valide absolverit praedictam religiosam, an caruerit requisita jurisdictione.

« Quod si invalide absolverit, quomodo se in posterum gerere debeat si inter paenitentes animadverterit monialem ; id est, qua cura interrogare debeat de adjunctis in quibus versetur accedens « Soror ».

« *S. Paenitentiaria* ad praemissa respondet: Ratione habita « prioris statuti, Titium valide absolvisse: quoad interrogationes « vero faciendas, nisi prudens suspicio suboriatur quod paenitens « illicite apud ipsum confiteatur, posse Confessarium a supra- « dictis interrogationibus abstinere. Datum Romae, in Sacra « Poenitentiaria, die 7ª februarii 1901. »

B. POMPILI S. P. DATARIUS
A. CELLI S. P. SUBR.

CAPUT IV

DE SACRAMENTO ORDINIS [1]

I. In Religionibus presse talibus

Litterae dimissoriae.

480. Notiones Ordinum communes. 1. Regulares ordinandi litteras *dimissorias* proprii Superioris regularis afferre debent, quibus simul is testatur nihil ordinationi obesse.

Ad quem nam dirigendae sunt Episcopum?

Salvo speciali privilegio, dimissoriae istae dirigi debent ad Episcopum loci Monasterii ordinandorum [2] (vel viciniorem si in territorio sint *Nullius dioecesis* [3], nisi sedes vacaverit vel Episcopus non sit habiturus, temporibus statutis, generales ordinationes. Possunt tunc ad quemlibet dimitti Episcopum catholicum ejusdem ritus, modo habeant authenticam fidem [4] curiae dioecesanae de Sedis vacatione vel de non habendis ordinationibus. Decr. jussu Clem. VIII editum, 15 mart. 1596; Benedictus XIV C. *Impositi Nobis*. — Is tamen ad quem spectat, jus suum alteri Episcopo delegare non vetatur.

Incommunicabile est privilegium notissimum quo in hac re fruitur Societas Jesu.

Quid de testimonialibus?

2. Aliae litterae *testimoniales* non videntur in ipsis requi-

---

[1] De hoc argumento, cfr. Gasparri, *Tractatus canonicus De sacra ordinatione*.

[2] In quo videlicet sedem habeant et re vera jam habitent. Non enim a Superiorum jussione vel propria incolendi mente, sed ex quo pervenerint in aliquem locum ejus possunt fieri incolae. Superiores vero qui ex industria subditum domicilio moveant eumque, facta ordinatione, ob falsam causam priori sedi restituant graviter carpuntur a Benedicto XIV, C. *Impositi Nobis*. Non videntur tamen ideo committi poenae decreti Clementis VIII. Cfr. Piat, II, p. 290.

[3] S. C. C. 24 aug. 1619.

[4] Fides ista requiritur non obstante contraria consuetudine. S. C. Conc. 18 aug. 1888, *A. S. S.* XXI, 364.

ri [1]. Observes autem ante ingressum petendas fuisse, ex jure communi, Ordinariorum litteras testimoniales, ex decreto Pii IX *Romani Pontifices*; et praeterea, si qui coacti fuerint militare, ipsis, saltem in Italia, redeuntibus in Monasterium, opus fuisse testimonialibus litteris Ordinariorum in quorum dioecesibus saltem per tres menses essent commorati. Decr. S. Congr. Super Disciplina regulari, 27 nov. 1892 ad 5.

3. Ab *interstitiis* valet Episcopus etiam cum Regularibus dispensare quantum opus sit: plures enim generale jam habent privilegium. De veritate autem rationum cur regulares Superiores dispensationem postulent inquirere non potest. Cfr. Lucidi, *De Visitatione*, t. 1, c. 2, n. 122. *Dispensatio ab interstitiis.*

Nisi amplius concessum sit privilegium, ratio cur ab annali spatio inter acolythatum et subdiaconatum, vel inter diaconatum et presbyteratum dispensetur, debet, ex C. Tridentino, c. 11. 14, s. 23 *Ref.* esse Ecclesiae *utilitas* vel *necessitas*. Etsi enim remissio interstitii quod ad presbyteratum dicatur a Concilio faciendam ob ecclesiae utilitatem *ac* necessitatem, alterutrum esse satis, declaravit S. C. Conc. 3 maii 1620. (Lucidi, t. 1, c. 2, n. 123.) Verum, cum ecclesia sumi possit sive ea cui sacerdos addicatur sive dioecesis, in Regulari satis erit si interstitium remittatur ob necessitatem vel utilitatem monasterii: v. gr. quo levetur ejus inopia, quo oneribus Missarum, ministeriis obeundis satisfieri queat. Ceterum, teste Benedicto XIV (*Instit.* 58) utilitas ecclesiae jam habetur si ordinandus sit vir maturae aetatis et doctrinae laude praestans; raroque hodie, si tempora respicias et clericorum numerum, deficere condicionem, eleganter monet Gasparri, op. c. t. 1, n. 504. *Dispensationis causae.*

Porro Episcopus cujus est Regularibus, qui privilegio careant, dispensationem ab interstitiis concedere est Episcopus *ordinans* [2]. *Episcopus competens.*

Hoc nomine intelligendus est, non Episcopus titularis qui re vera ordinet, cum is nullam habeat jurisdictionem, sed ille cujus, quod ad ordinationem, Regulares sunt subditi. Erit itaque *per se* Episcopus loci monasterii; vel, si is legitimo tempore non sit habiturus ordinationes, is ad quem Superiores miserint dimissorias. Denique si Episcopus ad quem spectat alteri Episcopo jus ordinandi delegaverit, is etiam poterit dispensare, si ab eodem Ordinario hoc simul sit ipsi concessum, vel fuerit dioecesanus habueritque privilegium dispensandi etiam cum non subditis.

Ita ferunt principia, quibus apparet dispensationem dandam esse ab eo qui competente polleat jurisdictione, et plane confirma-

---

[1] Cfr. resp. S. C. Conc. 28 febr. 1654, quo declaratur satis esse ut Regulares observent formam decreti Clem. VIII, 15 mart. 1596, et alia responsa apud Pallottini, *Sacramentum Ordinis*, II, 177 sqq., vel Piat, II, p. 291.

[2] *Coll. Prop. Fid.* n. 1168, vel *A. S. S.* XXV, 587.

tur communi doctorum placito, necnon resp. S. C. C. 20 dec. 1581 quae causam rejicit « ad Episcopos dioecesanos ordinantes in quorum dioecesibus sunt monasteria in quibus ipsi ordinandi degunt ». Lucidi, t. 1, c. 2, n. 122.

Dispensatio in aetate.

4. Quod ad *aetatem* ordinandi, potest idem Episcopus uti cum Regularibus facultate quinquennali dispensandi. Ita a S. Officio declaratum, 29 jan. 1896, *facto verbo cum Sanctissimo*.

Periculum de scientia.

5. Salvo speciali privilegio, Regulares *scientiae competentis periculum* facere debent coram Episcopo sicut seculares. Nec tenetur Episcopus ordinans deferre testimonialibus litteris Episcopi qui proprius est Ordinandi. De aliis qualitatibus stare debent fide Superioris regularis quae in dimissorialibus est danda. Cfr. Piat, op. cit. II, 297.

De tonsura et minoribus Ordinibus.

481. De prima tonsura et minoribus Ordinibus. Haec suis conferunt Abbates infulati, saltem si benedicti.

Quid de noviliis?

Alii Regulares suos etiam Novitios dimittere possunt ad Episcopum, ut istis gradibus ascendant. Cfr. n. **193**,6.

De Ordinibus majoribus.

De privilegiis ordinationis extra tempora.

482. De Ordinibus majoribus. 1. Quod *ad tempus*, habent Regulares generale privilegium vi cujus Ordines majores recipere possunt *extra tempora* et etiam *duobus vel tribus diebus festis continuis*. Ita v. gr. Societas Jesu Brevi Gregorii XIII, *Pium et utile*, 22 sept. 1582; Leonis XII, *Plura inter*, 11 jul. 1826.

Agedum, pluries declaraverunt SS. Congregationes sive Concilii sive Rituum [1], atque ita communis jam habet et tenenda theologorum et canonistarum sententia [2], privilegium ordinandi *extra tempora* ita intelligendum esse ut Ordines majores conferri possent tantum [3] quavis dominica et die festo de praecepto. Dies autem festi eruendi sunt ex catalogo Urbani VIII [4] licet hodie plures sint suppressi. S. R. C. 12 nov. 1831 ad 1 (*Decr. auth.* n. 2682).

Idem poterat colligi ipso tenore quorundam privilegiorum. Ita v. gr. Gregorius XIII de solis *sacris Ordinibus* loquitur cum privilegium concedit *extra tempora*. Nisi dicamus ipsum voluisse ampliorem pro Ordinibus majoribus quam minoribus dare facultatem, referenda est concessio ad dies festos, quibus ipsi minores Ordines recipi valent. Dies autem istos esse festos de praecepto jam ostendit C. de Lugo, *Responsa mor.* l. 1, d. 34. Diserte autem ab

---

[1] S. C. C. 15 jan. 1689, 20 april. 1782 (Lucidi, *De Visit.* t. 1, c. 2, n. 124; Gasparri, *De Sacra ordinat.* n. 73); praeter plura responsa S. R. C. quae idem tacite supponunt. Cfr. *Decreta authentica*, n. 2682 ad 1, n 2705-2852.

[2] Lehmkuhl, II, 605; Ballerini-Palmieri, *Opus theol.* t. 5, tr. 10, n. 53. 54. 56; Génicot, II, 433; Benedictus XIV, *Inst. eccl.* 106; C. Gasparri, t. 1, n. 52. 72. 76; Wernz, *Jus Decr.* t. 2, p. 8, n. 66; Piat, II, p. 300.

[3] Nisi forte, ut plures permittunt, consuetudo diuturna invaluerit latioris interpretationis.

[4] C. *Universa per orbem*, 13 sept. 1642.

eodem Pontifice memorantur dies festi in privilegio recipiendi Ordines tribus *dominicis vel aliis festis diebus etiam continuis*.

Observes hoc Regularium privilegio non obligari Episcopum ad habendas ordinationes extra tempora. Quas si legitimo tempore sit habiturus, non poterunt iidem alterum interea, proprio saltem jure, adire Episcopum. Benedicti XIV C. *Impositi nobis* et S. C. C. 8 aug. 1888, apud Gasparri, n. 75.

De titulo.

2. Quod ad *titulum*, Regulares *sollemniter* professi, iique soli [1] ordinari valent titulo *paupertatis*. Potiusque permittet S. Sedes ut professio ista fiat ante tempus, quam ut ante vota sollemnia promoveatur Regularis. Decr. *Auctis admodum*, n. 2. Notum est Societatem Jesu uti in hac re jure speciali.

De scientia theologica.

3. Quod ad *scientiam*, idem decretum *Auctis admodum* n. 6, vetat ne Professi ad sacros Ordines admittantur « nisi praeter alia a jure statuta, testimoniales litteras exhibeant, quod saltem per *annum* sacrae theologiae operam dederint si agatur de *subdiaconatu*, ad minus per *biennium*, si de *diaconatu*, et quoad *presbyteratum*, saltem per *triennium*, praemisso tamen regulari aliorum studiorum curriculo. »

Age porro, per aliquod tempus operam dare alicui rei, est in eam per illud tempus praecipue incumbere.

Per posteriora autem decreti verba vetantur miscere studia theologica aliis studiis, utpute philosophiae, quibus aditus ad ea munitur ; jubentur autem rite parati et instructi ad haec studia accedere.

Annos denique intelligas studiorum, moraliter sumptos.

Sanctio suspensionis.

4. Ex C. *Apostolicae Sedis*, inter suspensiones latae sententiae R. Pontifici reservatas, edicitur, n. 4, « Suspensio per annum a collatione ordinum contra eos qui, excepto legitimo privilegio, conferunt absque titulo beneficii vel patrimonii Ordinem Sacrum clerico in aliqua Congregatione viventi, in qua sollemnis professio non emittitur, vel etiam religioso nondum professo. »

II. In Congregationibus religiosis

De requisito Superioris assensu.

483. Summa juris. 1. *De consensu Superioris*. Nullus alumnus Instituti juris pontificii ordinari potest nisi a suo Superiore fuerit propositus. Id ex potestate dominativa Superioris colligitur; et formaliter habetur in C. *Conditae a Christo*, c. 2, n. VI.

De litteris dimissorialibus.

2. *De litteris dimissorialibus*. Proprius tamen Episcopus sodalium quod ad ordinationes non est Episcopus loci monasterii, sed Episcopus originis, vel beneficii, vel domicilii

---

[1] C. S. Pii V. *Rom. Pontif.* 14 oct. 1568 ; Pii IX, C. *Apostolicae Sedis*, 12 oct. 1869 ; Decret., *Auctis admodum*, 4 nov. 1892.

intellecti speciali ratione ut pro clericis secularibus [1]. Itaque ordinari non possunt nisi a tali Episcopo vel ex *ejusdem* litteris dimissoriis ad alterum Episcopum directis [2]. Ejusdemque erit ab interstitiis vel aetate dispensare.

De incardinatione. Plures tamen Congregationes, etiam non exemptae, obtinent privilegium cujusdam *incardinationis* in Institutum, quae perficitur per simplicem professionem ejus qui a proprio Episcopo est excardinatus seu in perpetuum remissus ad generalem Instituti Superiorem [3]. Is tunc Superior ordinandos alumnos dimittit ad Episcopum monasterii sicut, ex jure communi faciunt Regulares, ita ut huc transferenda sint dicta n. **480-482.** De vi istius excardinationis, cfr. etiam **484**,2.

De litteris testimonialibus. Quaenam requisitae? 3. *De litteris testimonialibus.* Nullum hic solent habere privilegium Instituta votorum simplicium, atque hodie S. Sedes jussa de litteris testimonialibus valde urget [4]. Opus itaque est ut alumni isti afferant testimoniales litteras tum Episcopi originis tum omnium Antistitum in quorum dioecesi, septem jam annos nati [5], ad momentum ordinationis commorati sint per tempus quod judicatur satis notabile ut moraliter potuerint canonicum contrahere impedimentum.

Tempus istud definitur a scriptoribus ad sex menses (sive continuos sive interruptos, ob dicta **168** not. 1); pro clericis vero qui, militiae sint addicti ad tres menses, ab ipsa S. Congregatione, 9 sept. 1893, 26 jan. 1895.

In quem finem dandae? Litterae autem istae debent esse datae ad ordines suscipiendos et de dignitate candidati positive fidem facere [6]. Quare non satis sunt litterae concessae ad suscipiendum habitum, nisi simul distincte testentur nihil obesse quod ad

---

1 Domicilium istud requirit, praeter juratum animum perpetuo manendi, continuam decem annorum commorationem, vel notabile tempus habitationis cum instructis aedibus et translata in illam dioecesim majore bonorum parte, nisi haec fuerint exigua. Lucidi, *De Visit.* t. 1, c. 2, n. 87.

2 Non posse sine peculiari indulto dari has litteras a Superioribus Congregationum religiosarum, respondit etiam recens S. C. Ep. et Reg. 12 feb. 1894.

3 Formulas cfr. in monumentis alterius tomi.

4 Cfr. v. gr. S. Congr. Conc. in Causa Parentina et Polen., 14 jul. 1894. *A. S. S.*, t. 27, p. 159 sqq.

5 Ita plerique. Cfr. Santi, *Praelectiones*, l. 1, t. 11, append. n 6; Gasparri n. 731 Usus tamen quarundam curiarum, v. gr. Parisiensis, non exigendi testimoniales nisi commoratio pubertatem (14 ann.) sit secuta, videtur nobis servari posse Nec ante eandem aetatem requiritur haeresis abjuratio formalis. (*Coll. Pr. Fidei*, n. 1680, ex S. Off.) Immo, Novitiorum testimoniales non sunt postulandae nisi post 15um aetatis annum. Cfr. Wernz, *Jus Decret.* t. 2, p. 59. nota 86.

Porro, decr. S. C. C. 13 maii 1899, declaratum est sufficere ut de vita et moribus eorum qui jam Ordinem aliquem susceperint a factis ad postremam ordinationem informationibus nova fiat disquisitio. (*Rev. theol. fr.* 1901, p. 475.)

6 Non sufficit declaratio negativa, non esse famam alicujus impedimenti. Tunc enim, obtenta facultate a S. Sede, providendum est per juramentum suppletorium. S. Off., 26 jan. 1895.

Ordines suscipiendos. Nec testimonium datum ad Ordines minores sufficit ad Ordines majores, cum impedimenta sint propria Ordinum sacrorum. Cfr. d'Annibale, *Summula* III, n. 292, nota 11.

Notum praeterea est provehendum ad Ordinem superiorem afferre debere diploma de suscepto Ordine inferiore vel prima tonsura.

4. *Titulum paupertatis* non habent Instituta votorum simplicium, sed : *De titulo.*

a) Ut suos ad Episcopum, dimittere valeant impetrare solent a S. Sede titulum privilegiatum [1] *Congregationis*, *Mensae communis*, vel *Missionis*, si evangelio propagando deputentur. *Quemnam habeant?*

b) Quod ad *usum istius tituli*, observare debent decretum *Auctis admodum*. Quare iis tantum concedere possunt accessum ad majores Ordines qui *perpetua* emiserint vota, vel saltem *per triennium* permanserint in votis temporaneis si Instituta ultra triennium perpetuam differant professionem [2]. *Tituli usus.*

Aperta itaque est S. Sedis mens, ut, quantum Instituti ratio sinat, nullus ordinetur nisi stabili nexu devinctus. Quare si in Superioris sit potestate maturius aut serius perpetua vota permittere, quamvis scripto legis ipsi optio non eripiatur, ad mentem S. Sedis faciet si eos tantum sacris augeri curet quos perpetuae votorum obligationi suscipiendae existimarit idoneos.

Porro de triennii istius aestimatione, haec dicenda videntur: a) Anni, deficiente legis definitione, sumi possunt civiles vel ecclesiastici, v. gr. a Paschate ad Pascha; b) Cum non agatur hic de actus valore sed honestate, a mathematico rigore recedi potest, saltem ita ut si pauci desint dies (duo, tres, summum octo) urgeatque ordinatio, vel diu altera ejus occasio exspectanda foret, spatium pro perfecto haberi queat. Cfr. dicta a Pirhing, l. 3, t. 31, n. 37. *Trienniumestne mathematice sumendum an non.*

5. Debent praeterea Ordinandi testimoniales exhibere litteras de *peractis studiis theologicis*, ut dictum est de Regularibus *Fides de studiis.*

6. Ordinandi qui pertinent ad Institutum *non exemptum* iisdem quibus seculares subjiciendi sunt *scrutiniis*. Nomina igitur eorum erunt publice, secundum statuta dioecesana, in ecclesia proponenda. *De scrutiniis.*

7. In suscipiendo subdiaconatu, alumni votorum *temporalium*, contra ac facere solent ii qui in perpetuum etsi *De voto castitatis,*

---

[1] Etiam nunc opus esse peculiari privilegio, respondit Sacra Cong. Ep. et Reg., 12 feb. 1894.

[2] Quod si alumnus videatur ante triennium ordinandus, S. Sedes concedet ut maturius emittat vota perpetua et stabiliter aggregetur Instituto, potius quam sinet ipsum nondum firmiter Instituto devinctum ordinari. (Decr. *Auctis admodum*, art. 2).

simpliciter sunt professi, debent, invitante Episcopo, uno gressu procedere in signum castitatis in perpetuum promissae. Aliorum votum susceptione ordinis sacri « sollemnizatur ».

De promissione obedientiae. 8. In collatione *sacerdotii*, alumni Congregationis *non exemptae* obedientiam promittunt Episcopo, non secus ac seculares; dum Regulares et exempti spondent se proprio Praelato obtemperaturos.

De clericis qui dimittantur vel sponte discedunt? **484. Quaeres quo jure sint clerici qui, votis solutis, dimittuntur vel discedunt *a suo Instituto ?***

Ante decr. Auctis admodum. 1. *Ante* decretum *Auctis admodum*, alumni votorum simplicium legitime liberati suis votis, pleno jure cooptati erant in clerum dioecesis ad quam ante ingressum pertinebant. Cfr. v. gr. S. Congreg. Ep. et Reg. in duabus causis 20 jan. 1860. Bizzarri, p. 809-811.

Dispositio istius decreti 2. Ad parcendum Episcopis, qui de isto onere querebantur, Decr. *Auctis admodum* vetuit sub poena suspensionis, ne alumni *in sacris*, etiam quorum vota tempore finirentur, discederent ab Instituto antequam sibi providissent de ecclesiastico patrimonio et Episcopum reperissent benevolum receptorem. Exceptio autem ista nihil de *reliquo* jure superiore detraxit [1]. Quare :

Quid de iis qui in minoribus erant ordinibus? a) Cum iis qui nullo sunt ordine aucti vel minores tantum susceperunt ordines, se geret Episcopus ut cum aliis suis dioecesanis fidelibus aut clericis. S. C. Ep. et Reg. in Mexicana, 20 jan. 1860, ad 4. Bizzarri, p. 909.

Excardinationis abditio. b) Excardinatio seu dimissio ad Superiorem Instituti, quam fortasse perpetuam dederit Episcopus originis, perpetua tamen non est nisi *condicionate*, quatenus alumnus permanserit in Instituto, ipso autem egressu vim suam amittit.

Cooptatio in alteram dioecesim. c) Si alumnus discedens velit in alteram dioecesim cooptari, consueti tractatus erunt faciendi, non cum Instituto, sed inter Episcopum recipientem et Episcopum cui, ante vitae religiosae initium, pertinebat candidatus.

CAPUT V

DE EXTREMA UNCTIONE ET SEPULTURA

Extrema Regularium unctio. **485 I. De Regularibus.** 1. Quod ad Extremam unctionem redeunt dicta de Viatico, n. **462**.

---

[1] Optime id confirmat dictum a Nervegna, *De jure practico.* etc., p. 172, § 8.

2. Quod ad *sepulturam* : a) Exsequiae Regularium in propria eorum ecclesia peraguntur. *Sepultura.*

b) Immo, ex jure canonico, sepeliri debebant in ecclesia seu coemeterio monasterii. Aliunde, in coemeterio communi quo nunc uti cogimur, tenet hoc principium, quod singulae ecclesiae in illo exerceant suum jus sepeliendi suos. Quare possunt Regulares suos defunctos in commune coemeterium deferre, cum stola et cruce conventus, sine interventu parochi, dum amoveatur sollemnis pompa (i. e. populi concursus, ministri sacris paramentis induti) et recto tramite procedatur.

Idem jus sepulturae competit *monialibus exemptis ;* et pertinet ad earum confessarium.

486. II. **De Congregationibus.** Sodales Congregationum *per se* assimulandi sunt secularibus. Sed, praeterquam quod plures sunt exemptae, in aliis ipse Episcopus indulgere solet ut vel proprii Superiores, si Institutum sit clericorum, vel deputatus Capellanus in virorum vel sororum oratorio justa persolvat defunctosque ducat ad coemeterium. Id ipsa consuetudine firmari tradit jam Bouix, op. cit. t. 2, p. 349. *Jus quo utuntur Congregationes.*

CAPUT VI

DE DISPENSATIONIBUS A LEGE, A VOTIS, ETC.

487. 1. Quomodo Praelati regulares plerumque valeant subditos suos dispensare simili modo quo Episcopus suos fideles, et quaenam sint privilegia Confessariorum regularium dictum est supra. Cfr. n. **421.**

2. De usu jurisdictionis gratiosae ab Episcopo, cfr. n. **382.**

CAPUT VII

DE CURA PROFECTUS SPIRITUALIS ET INTIMO ANIMARUM DUCTU

ARTICULUS I. Notiones generales et nominatim de ratione conscientiae

488. 1. Cura de qua hic agimus distincta est a spirituali gubernatione quae, sacramentorum contenta administratione et sacra praedicatione, adversus omnes fideles exer- *De quanam cura hic agatur ?*

cetur. Istius jurisdictionis usus ad viros tantum ecclesiasticos spectare potest, estque penes Superiores regulares quod ad Instituta *exempta;* et quod ad alia penes sacerdotes delegatos ab Episcopis dioecesium in quibus habent domicilia. Cfr. C. *Conditae a Christo,* c. 2, n. 8.

Verum hic quaeritur de *spirituali sollicitudine* quae refertur potius ad *domesticam* et *paternam* potestatem, ita ut per se etiam in laicum et in mulierem cadere possit.

Praecipui ejus actus.

2. *Ejus praecipui actus* huc spectant, ut disponantur communiones, corporis afflictationes, spirituales lectiones, variisque consiliis subditi adjuventur in dubiis, in tentationibus, in iis quae videntur ad spiritualem eorum profectum aptata. Quod quo facilius praestetur, inductus est mos *rationis conscientiae.*

Rationis conscientiae definitio.

489. De ratione conscientiae. 1. *Definitio.* Cum Suarez [1], definitur: « Manifestatio status conscientiae quam subditus facit Superiori ut ab eo intime cognoscatur, tam in moribus, quam in affectibus, quam in propensionibus suis. »

Finis immediatus, mediatus.

2. *Finis* primarius et immediatus est *ipsum bonum subditi. Mediate* consulitur etiam bono Instituti, tum quatenus conjunctae sunt subditi et Instituti rationes, tum quatenus Superior cognitionem istam ad bonum Instituti ordinare non prohibetur, modo id fiat sine subditi damno aut incommodo positivo, et proinde sine secreti revelatione. Ita v. gr. possit Superior committere ministerium minus gratum subdito quem ex ista ratione noverit firmae virtutis, et contra arcere honore periculoso quem nimis vanae gloriae deprehenderit cupidum. In haec censetur per se subditus tacite consentire. Cfr. Suarez, tr. 10, l. 6, c. 2, n. 13.

Obligatio secreti.

3. Quod ad *secretum,* per se haec conscientiae manifestatio infert gravissimam obligationem secreti commissi ad consilium petendum, nisi quod ob finem ad quem ordinatur permittitur, citra revelationis periculum, usus quem diximus. Valet tamen subditus hunc usum exteriorem positive prohibere, sicut potest etiam majorem concedere facultatem utendi : permittere v. gr. ut secreto dictum communicetur cum Praelato majore. Quem consensum, valde circumspecte tamen, etiam *praesumi* aliquando posse non negatur.

Praeterea hujusmodi assensus tacitae subest condicioni: modo fiat intra finem ob quem conscientia manifestatur. Quare *gravissime carpendus sit Superior,* et quidem *injustitiae,*

---

[1] *De Religione,* tr. 10, l. 6, c. 2.

qui *directe vel indirecte* expellat invitum subditum cujus hac tantum via vitium noverit. Nec assensus subditi hanc injustiam tollit, nisi probe noverit sibi jus esse abnuendi. Similiter, praeter secretam paenitentiam medicinalem, nullam poenam petere potest Praelatus ob delicta hac una via sibi nota.

4. Quod ad *modum* recipiendi conscientiae rationem, is debet esse prudens et paternus, cavendumque est Superiori ne in interrogatione nimis anxius videatur. *Modus.*

5. *Differt* autem *ratio conscientiae :* *Conlatio rationis conscientiae et confessionis;*

a) A *confessione*, cum *objecto* tum *fine*. *Objecto*, nam confessio fit peccatorum tantum, dum ratio conscientiae complectitur et tentationes et actus bonos; *fine*, nam confessio dirigitur per se ad cordis *munditiam* per gratiam ex *opere operato*, ratio conscientiae ad positivum profectum spiritualem cum auxilio gratiae, ex *opere operantis*.

b) Ab inquisitione *judicis* vel *superioris domus*, iterum *fine* et *objecto*. *Fine*, inquam : haec enim cognitio exercetur ad bonum vel publicum vel totius domus; *objecto* autem, quia praeter interrogationes *generales*, si quae fiunt *speciales*, ad ea spectant de quibus jam habetur exterior suspicio quae causam det interrogandi. *Cognitionis judicialis vel quasi talis;*

c) Ab interrogatione *paterna*, non tam fine quam objecto. Utraque enim intendit bonum subditi, sed pater non solet scitari filium nisi quae per se exterius cognosci possint, dum hic plenior fit communicatio ut plenior sit procuratio boni spiritualis. *Interrogationis paternae.*

ARTICULUS II. **A quibusnam haec cura exerceatur**

490. In Institutis clericorum. Partes istas jam, quantum opus est, assumere solet *Confessarius*. *Proprius Superior* prudenter hanc spiritualem gerere curam omnibus his mediis non prohibetur. Haec autem non est provincia Episcopi [1], neque ejus delegati, quod ad Instituta non dioecesana. In dioecesanis, sponte ad ipsum adeuntes adjuvare non prohibetur; ut autem rationem conscientiae exposcat, videtur nobis opus esse ut ipsius Instituti sit quasi domesticus Superior, dominativa pollens auctoritate. *Quisnam inter clericos spiritualem hanc curam exerceat?*

491. In Institutis laicalibus virorum vel mulierum, 1. Paterna quaedam sollicitudo spiritualis non est a Superioribus abjudicanda. *In Institutis laicorum, quae cura competat Superiori?*

2. Ad ipsos etiam spectat ordinare quae ad *exteriorem disciplinam* quadantenus attinent. Hujusmodi sunt ipsae corporis afflictationes, designatio librorum qui legi possint.

---

[1] C. *Conditae a Christo*, c. 2, n. 11.

Leges speciales quibus haec cura circumscribitur.

3. Ob plures tamen qui irrepserunt abusus, S. Sedes paulatim inducta est ad ferendas leges quibus concessio vel negatio *communionis* uni addiceretur Confessario [1]; ratio vero *conscientiae* prius exteriore regulae observantia et profectu in virtutibus circumscriberetur, postea autem omnis ejus tolleretur obligatio, et nulla altera permitteretur conscientiae revelatio nisi prorsus spontanea. Hoc decernitur et efficaciter sancitur praecipuis articulis decreti *Quemadmodum*, quorum operae pretium est aliquantum perpendere vim.

De Decreto Quemadmodum.

Genus interpretandi.

492. De sanctionibus decreti Quemadmodum [2]. A. Quod ad *interpretationem*, lex illa quae corrigit jus et directe tam Superioribus quam subditis imponit onera, est *stricte* accipienda.

Instituta obnoxia decreto.

B. Quod ad *Instituta*, lex: a) Circumscribitur Institutis virorum et mulierum omnino *laicis:* non afficit ergo Instituta quae a presbyteris reguntur; b) Spectat tam Ordines votorum sollemnium quam Congregationes votorum simplicium et pias Societates. Et decet saltem ut dioecesana Instituta ad idem regimen se accommodent.

Sanctiones:

C. Quod ad *dispositiones :*

Abolitio constitutionum ;

1. Per amplissimas clausulas abrogantur quaelibet constitutiones eorum Institutorum « in eo quod *cordis et conscientiae intimam manifestationem* quovis modo ac nomine respiciunt. Ac propterea serio injungit (Sanctitas Sua), Moderatoribus ac Moderatricibus ut ex propriis Constitutionibus, Directoriis ac Manualibus hae dispositiones omnino deleantur ac penitus expungantur. » Delentur pariter usus de hac re etiam immemorabiles (art. 1). Materialis illa suppressio constitutionum praecipitur sub peccato: istud tamen non esse per se grave nutu significatur ipsis verbis : *serio injungit.*

Prohibitio ne Superior suadeat rationem conscientiae.

2. « *Districte prohibet* memoratis *Superioribus* ac *Superiorissis*, cujuscumque gradus ac praeeminentiae sint, ne *personas* sibi *subditas inducere* pertentent *directe*, aut *indirecte*, praecepto, consilio, timore, minis aut blanditiis, ad *hujusmodi manifestationem* conscientiae sibi peragendam. »

Quam grave sit vetitum ?

a) Est ergo prohibitio *gravis*, sed ex genere suo, ita ut admittat parvitatem materiae. Parva erit materia, si levis nec diuturna fuerit coactio vel de re agatur modici momenti, cujus revelatio non afferat notabile gravamen : utputa quodnam sit objectum examinis particularis.

Quinam obligentur ?

b) *Superioribus* facta est lex, non autem confessariis,

---

1 Cfr. dicta supra, n. 465.

2 De isto decreto apposite scripserunt RR. PP. Lehmkuhl, Adigard e S. J., Meynard, O. P., Pius de Langogne, O. F. M. C.

qui possunt interdum utiliter subditum ad Superiorem vel Superiorissam remittere.

c) Personae *subditae* sunt quotquot fecerint vota. Quid de *novitiis?* Plerique illos volunt comprehensos: sunt enim vere subditi; atque id confirmatur recentibus constitutionibus *Sororum Pauperum* [1]. Quidam tamen dubitant. Namque subjectio ista est longe minus perfecta, cum in potestate sit novitiorum jugum istud ponere. Praeterea, cum informandi sint ad vitam religiosam, vix poterit sine anxietate officio suo fungi magister vel magistra novitiorum, si severa ista prohibitione teneantur. Novimus denique ab Em° Cardinali Protectore cujusdam Congregationis esse responsum novitios hoc decreto non affici. Quare negans sententia sat verisimilis nobis videtur. Quod dicimus, non eo consilio ut magister novitiorum instituat formaliter exigere conscientiae rationem, sed ut possit sincero animo et cum pace suo officio vacare. *Quid de novitiis?*

d) *Inducere directe vel indirecte* est moralem aliquam exercere vim. Haec facile inest in simplici Superioris interrogatione. Quare etiam hac tutius abstinebitur. *Quinam videantur inducere?*

Non tamen *inducit* Superior qui, dum cernit subditum velle aperire animum suum et interpretative rogare ut audiatur sed aliquo rubore impediri, ipsi animos addit et prudenter viam sternit ad istam ultroneam manifestationem: puta subditum jam sponte queri de animo anxio, etc. *Casus.*

Nec inducit, qui, abstinendo consilio particulari, in universum ostenderit commoda conjunctionis cum Superioribus et spontaneam illam laudat difficultatum significationem quae decreto permittitur. Cavendum tamen hic est ne subdole in fraudem legis agatur.

e) *Ad hujusmodi manifestationem conscientiae.* Ad hujusmodi, id est ad intimam. Nullatenus igitur prohibetur Superior inquisitione domestica vel interrogatione paterna quam supra n. **431**, descripsimus. Itaque non committit in legem Superior qui, dum subditum observat tristitia affectum, causam scitatur ut ei sit solatio, nec qui interrogat de observato silentio, praesertim si suspicio sit defectus, vel de modo quo noverit orare, ut bonam docere possit methodum. *Quid conscientiae manifestatio?*

3. « *Subditisque* e converso *praecipit,* ut Superioribus majoribus denuntient Superiores minores, qui eos ad id inducere audeant: et, si agatur de Moderatore vel Moderatrice generali, denuntiatio huic S. Congregationi ab iis fieri debeat. » *Obligatio deferendi.*

---

[1] « Pour les communications spirituelles et tout ce qui regarde l'intérieur elle (la Maîtresse des novices) s'en tiendra à ce que le St Siège a réglé par le décret *Quemadmodum.* » *Constitutions,* 2 p., c. 2.

a) Est *per se* gravis deferendi obligatio, si materia gravis, i. e. si *exterior* agendi ratio graviter adversetur legi, etsi Superior subjective non peccarit. Génicot, II, 89. Obligatione tenentur omnes et singuli qui *inducti fuerint*, nisi unus nomine omnium fecerit, non autem, ex jure positivo, tenentur qui mere noverint aliquem esse inductum.

b) *Superior major*, si domus sit sui juris, erit vel Episcopus vel S. Sedes.

c) Cum *tempus* non sit definitum, *per se* opportuna occasio exspectari potest. Facta delatione, subditus satisfecit obligationi, nec per se debet, etsi Superior major rem nihili facere videatur, alterum adire.

d) Denuntiatio non est leviter facienda, sed certum sit delictum oportet.

e) Obligatio tollitur, ut est verisimile, simul ac Superior videtur, intellecto errore, prorsus ab his artibus revocatus.

Ultronea communicatio.

4. « Hoc autem minime impedit, quominus subditi libere ac ultro aperire suum animum Superioribus valeant, ad effectum ab illorum prudentia in dubiis ac anxietatibus consilium et directionem obtinendi pro virtutum acquisitione ac perfectionis progressu. »

a) Res ergo, etiam maxime intimas, sponte manifestare subditus non prohibetur, etsi praesens lex positive non permittat nisi revelationem ordinatam ad virtutum acquisitionem et progressum. Et quamvis prudentis Superioris sit quaedam ad confessarium rejicere, quae hujus officium magis spectent, et impedire ne nimis protrahantur colloquia certi argumenti, fieri tamen potest ut ipse unus animo perturbato esse valeat auxilio, et confessarius utiliter suadeat manifestationem Superiori vel Superiorissae. Cfr. Adigard in suo commentario, qui bene hoc proponit et contrarias rationes redarguit.

b) Moniali petenti ut interrogare, sicut ante, pergat, morem gerere poterit Superiorissa singulis quibus petit vicibus. Licentia autem generali non est utendum nisi quandiu appareat subditum eodem esse animo.

c) Si ultro quid consilii petendi gratia aperiatur, poterit Superior, ob tacitam subditi petitionem, interrogare de iis quae necessaria sint ad illud dandum consilium. Immo interpretativa quaedam subditi petitio, ut diximus, non repugnat. Sed hic, cave a periculo hallucinandi.

PARS OCTAVA

DE SACRIS REGULARIUM MINISTERIIS

CAPUT I

DE HABILITATE REGULARIUM AD MUNIA ECCLESIASTICA [1]

S. Thomas, 2, 2, q. 187, art. 1; q. 188, art. 2-5; *Opuscul.* 19, *contra impugnantes religionem*, c. 2-4; **Passerini**, *De Hominum Statibus*, t. 3 in 2, 2, q. 188, art. 2-5; **Suarez**, *De Religione*, tr. 8, l. 3, c. 19; **Sanchez**, *In Decalog.* l. 7, c. 29, n. 11 sqq.; **Reiffenstuel**, in l. 3 Decr. t. 37; **Schmalzgrueber**, in eund. tit. **Tinnebroeck-De Buck**, *Examen historicum et canonicum libri R. D. Verhoeven*, etc. c. 18-20; **Bouix**, *De jure regularium*, t. 2, p. 5, s. 1, p. 1-70; s. 3, c. 1, p. 174-187; **Mélot**, *De Ordinibus*, etc. n. 182-187; **Piat**, *Praelectiones juris regul.* t. 2, p. 20-24; **Angelus a SS. Corde**, *Manuale*, etc. t. 2, p. 213-222, 234-237.

Per se Regulares sunt habiles ad exercenda munia spiritualia.

493. Qua ratione sint habiles 1. *Per se* nihil repugnare quin iidem qui profitentur perfectionem munia exerceant spiritualia, sed contra maxime esse optandum ut utrumque conjungatur studium, plane est in aperto, nisi velis hoc tenere absurdum, quod una eademque caritas ad terminos veluti contrarios dirigeretur dum in Deum simul et in proximum tendere cogitat; nobilissimaque animarum cura, quam a S. Petro tanquam amoris documentum Dominus visus est postulare, ipsi illi amori esset per se contraria! Cfr. S. Thom. 2, 2, q. 187, art. 1.

Cur quaedam ministeria minus ipsis congruant?

2. Si quae ergo inter statum religiosum et nonnulla sacra ministeria cernitur repugnantia, haec *per accidens* manat vel ex *fine speciali* Instituti quod uni vacat contem-

---

[1] De hoc argumento cfr. *Supplementum* IX alterius tomi, quod ex Codice R. P. Mélot sumus mutuati.

plationi ; vel ex *forma coenobitica* status religiosi, cui minus congruunt nonnulla officia ; vel ex *exemptione* qua Praelati ordinarii non satis servaretur decor ac dignitas, si auxiliariis exemptis ipsi praecipue esset utendum.

Non tantum deficiente clero seculari vocandi sunt regulares.

494. Error repudiandus. 1. Plane ergo decepti sunt qui eas finxerunt partes Regularium in spiritualibus ministeriis ut in subsidium Ordinariorum tum demum essent vocandi cum secularium sacerdotum deficeret copia.

Error Gulielmi a S. Amore.

a) Errorem istum videtur invenisse Gulielmus a S. Amore, contra quem S. Thomas scripsit opusc. 19, *Contra impugnantes religionem*, c. 4.

Error synodi Pistoriensis.

b) Eundemque acrius propugnavit janseniana synodus Pistoriensis, arguens regularem statum per se conciliari non posse cum muneribus sacris. Quod assertum profligavit Pius VI, C. *Auctorem Fidei* (1794), damnando prop. 80am hoc modo : « Regula 1, quae statuit universe et indiscriminatim statum regularem aut monasticum natura sua componi non posse cum animarum cura cumque vitae pastoralis muneribus, nec adeo in partem venire posse ecclesiasticae hierarchiae, quin ex adverso pugnet ipsiusmet vitae monasticae principiis; falsa, perniciosa, in sanctissimos Ecclesiae Patres et Praesules qui regularis vitae instituta cum clericalis ordinis muneribus consociarunt injuriosa, pio, vetusto, probato Ecclesiae mori, summorumque Pontificum sanctionibus contraria: quasi monachi, quos morum gravitas et vitae fidei institutio sancta commendat, non rite nec modo sine Religionis offensione, sed et cum multa utilitate Ecclesiae clericorum officiis aggregentur. — Ex S. Siricio, epist. decr. ad Himerium Tarraconensem, c. 13. »

Pii VI reprobatio.

Error satis similis Verhoeven.

c) Ab his non longe discrepabat Marianus Verhoeven, professor Universitatis Lovaniensis, dum opusculo *De regularium et secularium clericorum juribus et officiis*, allegando *mentem Ecclesiae* et *necessitatem ordinis hierarchici*, contendit in negotiis et officiis ecclesiasticis quae ad secularium curam attinent Regulares non versari debere nisi « in subsidium tantum et defectum cleri secularis, » eaque demum ratione quam Episcopus judicaret expedire. Hujus proinde arbitrio, posse Regularibus negari facultatem audiendi secularium confessiones si videantur seculares sufficere, neque hac exclusione aliquem justae offensioni dari locum. Opusculum istud redarguit opus cui titulus *Examen historicum et canonicum libri R. D. Mariani Verhoeven*, quod, etsi prodiit sine nomine scriptoris, satis notum est a P. De Buck S. J. praecipuaque opera P. Tinnebroeck S. J. fuisse conscriptum. Operis istius non est vulgatus nisi prior tomus.

Errores isti destituuntur argumentis.

2. Re autem vera, praeter jurisdictionis divinitus constitutos gradus, S. Pontificis dico et Episcoporum, ceteros clericos esse Ordinariorum *auxiliarios* facile apparet ; quod

autem regularis ordo non sit in universum nisi subseciva ratione et deficiente seculari spiritualibus addicendus muneribus, id, cum juris divini consideratio potius contrarium suadeat, ex positivis documentis luculenter foret efficiendum. Talis autem Ecclesiae mens colligi nequit ex privilegio *exemptionis*. Namque : a) Exemptio est ab una Episcopi dioecesani jurisdictione, non autem ab auctoritate Summi Pontificis, qui, cum sit omnium fidelium Pastor etiam *immediatus*, ubique valet sibi proprios adsciscere adjutores. b) Haec cura fuit SS. Pontificum ita exemptionem temperandi ut ex sacris Regularium functionibus nihil de episcopali auctoritate detraheretur.

3. Contra autem non satis esse si in modum duntaxat exceptionis Regulares sacra obire munia volueris, manifesto perspicitur : a) Approbatione Institutorum in dies numero frequentiorum quae *per se* ipso fine ad quem nata sunt his addicuntur ministeriis ; b) Ipsis statutis positivis, quibus, si quaedam munera potius deputantur secularibus, alia magis pertinere videntur ad regulares [1], in praecipuis autem Ecclesiae dignitatibus aequali loco et jure sunt uterque clerus constituti ; c) Ipsis litteris SS. Pontificum et traditione ecclesiastica [2], quam nuper confirmavit S. Pontifex SS. Leo PP. XIII litteris ad Em. Archiep. Parisiensem, gallice datis 23 dec. 1900, in quibus, praeter plura alia, votis religiosis bina haec affirmat intendi, propriam perfectionem et ministeria caritatis erga proximum.

Immo positive redarguuntur.

Juvat locum istum exscribere : « Le but de ces engagements (des religieux) est double : d'abord d'élever les personnes qui les émettent à un plus haut degré de perfection ; ensuite les préparer, en épurant et en fortifiant leurs âmes, à un ministère extérieur qui s'exerce pour le salut éternel du prochain, et pour le soulagement des misères si nombreuses de l'humanité. »

495. Praesens disciplina. 1. *Ad Summum Pontificatum, Cardinalatum, Episcopatum,* produci possunt Regulares aeque ac seculares. Immo, in Graeca parte Ecclesiae, ob continentiam perfectam qua etiam hujus ritus astringuntur Episcopi, omnes hujus gradus Praelati ex monasteriis educuntur.

Praesens disciplina.

De gradibus supremis ;

2. Ad munus *Vicarii generalis*, nisi fuerint mendicantes,

De munere Vicarii generalis.

---

[1] Ut antiquum memoremus decretum, quod spectat v. gr. ad munus Confessarii, in conc. *Nemaucensi*, sub Urbano II, dicitur : « Oportet eos, qui seculum reliquerunt, majorem sollicitudinem habere pro peccatis hominum orare, et plus valere eorum peccata solvere quam presbyteri seculares. » Mansi, t. 20, c. 934-935.

[2] Cfr. *Supplementum* IX. Jam S. Thomas (q. 187) arguit ex hac traditione ; et res patet ipsa disquisitione historica facta ab initio.

pariter idonei sunt Regulares. Usus tamen est petendi facultatem S. Congregationis Episc. et Regul.

De Beneficiis minoribus.

3. *Beneficia minora* sunt alia *secularia, regularia* alia. De his haec duo observantur : a) Beneficia *praesumuntur* secularia; b) Secularibus secularia, regularia Regularibus conferenda sunt, nisi aliter Papae placuerit. Generale tamen privilegium habent canonici regulares Praemonstratenses, vi cujus paroeciis secularibus praefici possunt [1]. Cfr. Benedictum XIV, C. *Oneroso*, 1 sept. 1750.

Alumni Congregationum religiosarum a nullo arcentur beneficio seculari, vi juris communis Ecclesiae. Aichner, *Compendium* etc. p. 485.

De dilatanda fide.

4. In *dilatandae fidei missione*, religiosis potissimum utitur Ecclesia.

De ministeriis sacris.

5. *Ad ministeria sacra exercenda*, sacerdotes regulares, aeque ac seculares, *delegari* possunt a loci Ordinariis.

De gradibus academicis et munere docendi.

6. Per se etiam promoveri possunt ad *gradus academicos* et *docere* in publicis scholis. Cfr. Pellizarium, tr. 8, c. 4, s. 2.

N. B. De his cfr. cc. Si religiosus, 27, et Nullus religiosus, 28, *De electione* etc. in 6 (I, 6); cc. De monachis, 12 ; In Lateranensi, 31, *De praebendis* (III, 5) ; cc. Cum et plantare 3, *De privilegiis* (V, 33); cc. In Ecclesiis, 1, *De capellis monachorum* (III, 37); c. Presbyteri, unico, *De capellis monachorum* in 6 (III, 18) ; *Clement.* Frequens, 1, *De excessibus praelatorum* (V, 6) ; c. 7, s. 7, C. Tridentini, *De reformatione;* C. *Ad exsequendum*, S. Pii V, 1 nov. 1567 [2].

CAPUT II

DE SACRIS MINISTERIIS EX POTESTATE ORDINARIA

ARTICULUS I. De Cardinali vel Episcopo regulari

S. Thomas, 2, 2, q. 185 art. 8; ***Passerini***, *De Hominum Statibus*, in h. l. t. 1, p. 385 sqq.; ***Sanchez***, *In Decal.* l. 6, c. 6; l. 7, c. 32, n. 62 sqq.; ***Lessius***, *De justitia*, etc. l. 2, c. 40, n. 112. 113; ***Suarez***, *De Religione*, tr. 8, l. 3, c. 16-19; ***C. de Lugo***, *Responsa moralia*, l. 5, d. 12; ***Pellizarius***, *Manuale*, etc. tr. 3, c. 5, n. 15-17; tr. 4, c. 1, n. 23; c. 2, n. 183-186. 366-370; c. 4, n. 82-85. 138. 172-177; tr. 5, c. 7, n. 37; c. 8,

---

1 Olim seculares paroeciae poterant etiam regularibus conferri in titulum. Cfr. Bouix, t. 2, p. 46.

2 Haec, revocata prius C. *In tanta rerum* Gregorii XIII, 1 maii 1573, est dein ejusdem Pontificis oraculo vivae vocis restituta. Cfr. Bouix, t. 1, p. 23 sqq.

n. 21; tr. 6, c. 6, n. 13; c. 9, n. 16-51; c. 10, n. 7; c. 11, n. 9; **Schmier,** *Jurisprudentia canonico-civilis,* l. 3, p. 290. 294; **Rotarius,** *Theol. mor. regular.* t. 1, l. 3, c. 4; **Reiffenstuel,** in l. 1 Decr. t. 6, n. 315-317; **Schmalzgrueber,** in l. 3, t. 5, n. 86; t. 37, n. 6. 7. 8; **Bouix,** *De jure regularium,* t. 2, p. 6, s. 1, c. 3, p. 436; **Mélot,** *De Ordinibus,* etc. n. 103-106; **Piat,** *Praelectiones juris regul.* t. 1, p. 188-195. 263. 306. 384; t. 2, p. 115. 633; **Angelus a SS. Corde,** *Manuale,* etc. t. 1, p. 202-204; **Santi,** *Praelectiones jur. can.* l. 3, t. 35, n. 10-14.

496. Stando jure communi, Religiosi possunt creari *Cardinales*, eligi in *Episcopos* et suae assentiri electioni. CC. Si religiosus, 27, et, Nullus, 28, *De electione* in 6 (I, 6); c. Dispendiis, unic. *Extr. Comm. De postulatione* (I, 2) et c. Si religiosus, 2, *Extr. Comm. De electione* (I, 3). *Promotio permissa jure communi.*

497. I. De Cardinali regulari. 1. Religiosus promotus ad Cardinalatum vere manet *regularis*, propriaeque Religionis servat in *vestibus* signum [1]. Qui tamen e canonicis vel clericis regularibus assumuntur simili secularium Cardinalium utuntur vestitu, nisi quod sericis vestibus abstinent. *De Cardinali regulari. Ejus status, vestes;*

2. *Votis* tenetur professionis suae. Itaque non sibi acquirit bona sed vel ecclesiae cujus gerit titulum, vel Ecclesiae romanae. Solet tamen S. Pontifex ipsi reddere jus testandi. *Obligatio quod ad vota,*

Postquam, sic jubente S. Pontifice, quis coactus est suscipere *Cardinalatum*, non videtur jam voto arcendi dignitates impediri quin fiat *Episcopus*.

Uni S. Pontifici obedire debet.

3. Quod ad *observantias regulares*, eodem est loco quo Episcopus regularis, de quo statim. *Regulas.*

498. II. De Episcopo regulari. 1. Episcopus iste manet sodalis sui Ordinis. *De Episcopo regulari. Ejus status;*

2. Nisi fuerit canonicus vel clericus regularis, Ordinis propria ferre debet tonsuram et habitum. *Habitus;*

3. Quod ad regulas suae professionis, obligationem, de qua aliquantum est dubitatum, ita declaravit S. C. EE. et RR. [2] declaratione a Pio IX, 6 maii 1864 confirmata: « *Affirmative*, ad praescriptum C. Benedicti XIII incip. *Custodes* [3]: nempe Episcopus regularis tenetur observare regulas suae religionis quae materiam voti paupertatis determinant; item tenetur alias regulas et observationes dignitati et officio episcopali non repugnantes, eadem obligatione gravi vel levi observare qua tenebatur ante- *Obligatio quod ad regulas,*

---

[1] Unus S. Pontifex qui ex regularibus assumatur habitum suae religionis plane exuit.

[2] Cfr. causam istam fuse propositam apud Bizzarri, p. 767-774.

[3] Constitutio ista, 1 mart. 1725, est de hoc argumento conferenda.

quam assequeretur dignitatem episcopalem, ita tamen ut in peculiaribus casibus prudenter judicium ferre possit, utrum cum dignitate et officio episcopali conveniant. »

Quod ad obedientiam,

4. A dominatu praelatorum regularium est exemptus. *A. S. S.* t. 1, pp. 227. 449. 463. 465.

Paupertatem.

5. Exceptis scriptis, e claustris nihil secum afferre permittitur bonis quibus utebatur quando promotus est.

6. Per ipsam promotionem capax fit succedendi, etiamsi pertinet ad Ordinem hujus juris impotentem; renuntiatio autem ante professionem facta de bonis suis revocatur quod ad hereditates quae non sint alteri ante Episcopatum acquisitae. *A. S. S.* t. 1, p. 227 nota. Omnia autem acquirit suae ecclesiae.

Quid si dimiserit ecclesiam?

7. Si ab ecclesia sua, ob aliquam causam, recesserit, ad claustra redire debet, sed eligere potest monasterium sui Ordinis, in quo degat; et, nisi simul renuntiaverit suae dignitati (obtinere potest ut omnibus insignibus se spoliet), non videtur subdi Praelatis regularibus. Neque ad officia et dignitates sui Ordinis ipse promoveri potest.

Quid si sodalis Congregationis?

N. B. Quae diximus videntur, ob causae similitudinem traducenda etiam ad Episcopum qui adsciscitur ex *Congregatione religiosa*. Cfr. Avanzini, *A. S. S.* t. 1, p. 466.

ARTICULUS II. **De Parocho regulari**

Sanchez**, In Decal.* l. 6, c. 6, n. 36-39; ***Suarez**, De Religione*, tr. 8, l. 3, c. 19; ***Pellizarius**, Manuale Regul.* tr. 8, c. 4, n. 104-142; ***Tamburini**, De jure Abbatum*, t. 3, d. 9; ***Rotarius**, Theol. mor. regul.* t. 3, l. 3, c. 3, punct. 3; ***Reiffenstuel, Schmalzgrueber, in l. 3 Decr. t. 37; ***Bouix**, De jure Regul.* t. 2, p. 5, s. 1, c. 2 et 3, p. 9-55; s. 7, p. 350-375, ***Mélot**, De Ordinibus*, etc., n. 170-175; ***Piat**, Praelectiones*, etc., t. 2, p. 20-24; ***Angelus a SS. Corde**, Manuale*, etc., t. 2, p. 215-222.

Parochi institutio.

499. Parochi regularis institutio. Haec variat pro varia parochiae qualitate. Etenim :

Si paroecia plene regularis;

1. Parochia esse potest *regularis*, ipsi monasterio esse *perfecto* jure conjuncta. Porro plene incorporatur monasterio paroecia cujus reditus temporales monasterio obtingunt et spiritualis cura est penes monasterium tanquam parochum habitualem. Actualis istius paroeciae cura committitur Regulari, nomine *Vicarii-curati*, qui ad nutum est amovibilis. Hunc designat Praelatus monasterii, examinat tamen in hunc finem et approbat Episcopus loci, qui etiam tali Vicario confert *institutionem authorizabilem* [1].

---

[1] Haec, quae distinguitur ab institutione *conlativa tituli*, est qua clerico ad beneficium curatum promoto committitur cura animarum per sacramentorum administrationem exercenda.

Si minus plene:

2. Parochia potest esse unita monasterio quod ad *solos reditus temporales*. Quo casu, ei praeficiendus est *Vicarius perpetuus*, qui proinde, excepto jure speciali Praemonstratensium, regularis esse posse non videtur [1]. *Institutio* autem pertinet omnis ad Episcopum, relicta Superiori regulari facultate *praesentandi*.

Si plane secularis.

3. Denique parochia esse potest *secularis*, in cujus collatione monasterium nullas partes habet. Quod si hujusmodi paroecia vere, ex diplomate pontificio, Regulari conferatur *in titulum*, is separatur a monasterio, atque, a Praelati regularis exemptus potestate, quod ad utrumque forum in ditionem transit Episcopi, bonaque acquirit non jam monasterio sed ecclesiae suae. Cfr. Suarez, *De religione*, tr. 8, l. 3, c. 19, n. 29.

Plerumque autem titulum non obtinet nisi precarium, ita ut ne in certum quidem tempus securam habeat possessionem. Quo jure utuntur etiam canonici Praemonstratenses. Cfr. Bouix, t. 2, p. 49, 3. Itaque hunc tantum in sequentibus contemplamur.

Regimen parochi regularis.

Ejus condicio regularis,

500. Parochus de quo agimus: 1. Ab Ordine suo non est separatus nec etiam secularizato ad tempus assimulari potest.

Remotio ab officio,

2. Ad arbitrium tam Episcopi quam Superioris regularis officio suo privari potest: neque alter Praelatus alterum audire debet. Monendus tamen erit Episcopus ut possit mature providere paroeciae.

Superiores,

3. Utriusque Superioris experitur jurisdictionem; ita ut in his quae spectant ad curam animarum obedire debeat Episcopo [2], cujus in hac re est praevalens jus, in ceteris, immo, quod ad suam regularem conversationem et munus in universum, Superiori suo regulari, qui praeterea retinet in ipsum suam dominativam potestatem. Quare neque is prohibebitur subditum in ipsa animarum cura dirigere ac corrigere, salva in his potiore Episcopi auctoritate.

Confessarii,

4. De *foro interno*, seclusa speciali sanctione vel usu, dicendum videtur parochum istum absolvi jurisdictione a Praelato suo diserte vel tacite delegata. Quare obnoxius est casibus in Ordine *reservatis* non autem in dioecesi, nisi spectent ad ea in quibus Episcopo obtemperare debet. Is enim per se reservatis poenis praecepta sua munire valet.

Socius.

5. Per se parocho regulari in *socium* deputandus est alter saltem religiosus, nisi alia consuetudo legitime invaluerit.

---

[1] Reiffenstuel, l. c. n. 6. 7.
[2] Haec accuratius definiuntur in C. *Firmandis*, 6 nov. 1744, Benedicti XIV. Cfr. monumenta tomi 2.

Cfr. Schmalzgrueber, l. c. n. 8; Bouix, op. c. t. 2, p. 32.

Administratio temporalis. 6. Liberam habet redituum administrationem, quibus tum ad se alendum tum ad pias fovendas causas uti potest. Ecclesiae suae acquirit quicquid proficiscatur a rebus ecclesiae vel suis operis quatenus est ecclesiae praefectus; reliqua, quae ex eleemosynis, hereditate, legato, propria arte, etc. comparaverit, pergit monasterio acquirere. Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 119, ex Sanchez, *in Dec.* l. 7, c. 32, n. 76.

Ceterum, in hac re, sua quisque consideret statuta atque usus. Cfr. Laymann, *De voto paupertatis,* n. 17. 18.

De parochis regularibus in Belgio. **501. In Belgio,** post Concordatum, decr. C. Caprara [1], innovatae sunt omnes paroeciae, unde nulla jam est stricte regularis [2]. Namque postea parochiam fuisse unitam monasterio (ad quam unionem, ex C. *Trid.* s. 24, c. 13, *De Ref.*, opus est beneplacito apostolico) non legimus.

De Missionariis. **502. In locis Missionum,** in quibus non sunt canonice erectae paroeciae, Missionarii Parochorum officia exercent ex *caritate:* quare nec tenentur applicatione Missae pro populo, etc. Cetera de Missionariis cfr. cap. 4.

CAPUT III

DE SACRIS MINISTERIIS EX POTESTATE DELEGATA

Passerini, *De Hominum statibus* etc. t. 2, in 2, 2, q. 187, art. 1, inspectiones 2-6, p. 92-289; art. 2, inspectio 3. 5, p. 458-616; t. 3, in 2, 2, q. 189, art. 10, p. 893-913; ***Pellizarius,*** *Manuale,* etc. tr. 8, c. 3-5; ***Tamburini,*** *De jure Abbatum,* t. 3, d. 3-6, 9. 11. 19; ***Rotarius,*** *Theologia moralis regul.*, t. 3, l. 1, c. 12; l. 2, c. 3.; ***Bouix,*** *De jure regularium,* t. 2, p. 5, s. 3, c. 2-4, p. 188-268; ***Mélot,*** *De Ordinibus,* etc. n. 188-389; ***Piat,*** *Praelectiones* etc. t. 2, p. 170-269. 306-346; ***Angelus a SS. Corde,*** *Manuale* etc. t. 2, p. 237-272. 384-400; ***Santi-Leitner,*** *Praelectiones,* etc. l. 3, t. 37, n. 7-13.

Regulares per se subduntur episcopis in his **503.** De sacris istis ministeriis, haec duo in universum sunt tenenda: 1. Regulares subduntur Episcopis in iis quae spectant *ad curam animarum secularium* [3]. Quare, in

---

[1] Decr. *Cum Sanctissimus,* 9 apr. 1802. *Bull. rom. contin.* t. 2. p. 251.

[2] Cfr. causam Cisterciensis Ordinis, a S. Congr. Ep. et Reg. decisam 14 dec. 1855. Bizzarri, p. 698. Videtur tamen ipsa suadere aequitas, ut pergant Episcopi iis Ordinibus qui suis paroeciis sunt privati nonnullas committere paroecias, ut aliquo modo sarciatur damnum quod sine culpa acceperunt.

[3] C. Trid. c. 11, s. 25, *De Regul.*; CC. *Inscrutabili,* Gregorii XV; *Firmandis,* Benedicti XIV; *Romanos Pontifices,* SS. Leonis Pp. XIII.

hac re, contra atque diximus de exemptione *passiva*, de singulis privilegiis et immunitatibus certum afferre debent documentum. Itaque, ut vidimus, *visitari* possunt tam *parochus* et *quasi parochus regularis* in iis quae ad munus pertinent parochiale, quam *loca* quae huic deputantur curae [1]. Normae visitationis definiuntur C. *Firmandis*, 6 nov. 1744, Benedicti XIV, et C. *Romanos Pontifices*, 8 maii 1881, SS. Leonis Pp. XIII. *quae spectant curam animarum secularium,*

Porro haec Episcoporum potestas est *ordinaria*, ut C. *Firmandis* est declaratum, atque *etiam delegata*, ex C. *Inscrutabili.*

Nec immunitatem collegiorum quibus adulescentes *ad humanitatem* informantur, obtinent *scholae pauperum* vel *scholae dominicales*. C. *Romanos Pontifices.* *Nominatim scholas pauperum vel dominicales;*

2. *In administrando sacramenta secularibus* Regulares observare debent leges dioecesanas. Et in Regulares qui in ista administratione delinquunt, habet Episcopus delegatam jurisdictionem ex C. *Gregorii* XV, *Inscrutabili*, 5 feb. 1622. Cfr. etiam C. Clementis X, *Superna*, 21 jun. 1670. *Et in dispensando secularibus sacramenta.*

504. De Baptismo et Confirmatione. 1. Nulla per se concessa sunt Regularibus privilegia ad baptizandas vel confirmandas personas quae loci ratione alterius subduntur jurisdictioni. Quare : *Nulla privilegia baptizandi vel confirmandi.*

2. Quod ad *baptismum*, *infantes* regulariter ab ipsis ablui nequeunt sine facultate parochi vel Episcopi ; causa vero baptizandi *adulti* plerumque, ex voto Ritualis Romani et statutis dioecesanis, est ad Episcopum deferenda. Cfr. v. gr. *Statuta Mechliniensia*, n. 227. *De baptismo infantium : adultorum.*

Ubi vero desint proprii pastores vel quasi pastores, Regulares cooptare possunt, servatis servandis, eos qui velint recipi in Ecclesiam aut pro filiis petant ingressum : ex facultate expressa vel tacita in missione ad illas terras inclusa, et titulo necessitatis. *Quid si desint pastores?*

3. *Confirmatio* spectat *ad Episcopum*, nec possunt *Praefecti apostolici* sine speciali indulto S. Sedis sacramentum istud ministrare. *De Confirmatione.*

Interdum tamen, in regionibus infidelium, peculiari S. Sedis commissione haec ipsis tribuitur facultas.

4. Munere *patrini* prohibentur, nisi fuerint Episcopi aut sacramentum alteri Regulari forte conferendum sit. *Rit. Rom.* Decet saltem ut idem observetur ab iis qui lato sensu sunt regulares. Immo ratio prohibitionis aeque in eos convenit. Quare sunt qui existiment aeque hoc muneri arceri sodales Congregationis religiosae [2]. Praestat tamen *De munere patrini.*

---

[1] Excipiuntur tamen dicto capite Tridentino, domus in quibus capita Ordinum « sedem ordinariam principalem habent ». Cfr. Piat, II, 18.

[2] Cfr. *Monitore Ecclesiastico*, VIII, 1, p. 165.

hos adhibere quam sine patrino vel matrina baptismum conferre. S. R. C. 15 feb. 1887. *Coll. Prop. Fid.* n. 641; *Decr. auth.* n. 3670.

SS. Eucharistiae asservatio in ecclesiis Regularium.

505. De asservanda SS. Eucharistia [1]. 1. Ex jure *Regularium* communi, possunt tam ipsi quam moniales presse tales [2]. in *suis ecclesiis* perpetuo asservare SS. Eucharistiam.

Quid in sacellis domesticis?

In sacellis vero *domesticis* idem non possunt sine *speciali* privilegio vel immemorabili consuetudine. Cfr. Gatticum, *De oratoriis domesticis*, c. 18, n. 9; qui, n. 10, excipit gravissimas quasdam causas, ut si publica eorum ecclesia incendio, vetustate facta esset inutilis [3].

Immo vetat C. Trid. c. 10, s. 25, *De Regul.*, ne intra chorum vel septa monasterii Eucharistia conservetur.

Adversus Regulares qui officio suo, qua rectores ecclesiae, aeditui, in custodienda Eucharistia partes habent, Episcopus potest aeque ac Superior regularis procedere, si peccaverint in praeceptum (C. Statuimus, un. *De custodia Euch.* III, 44) diligenter occludendi Tabernaculum et clavem custodiendi, Cfr. litt. enc. S. C. EE. et RR. 9 febr. 1751, apud Lucidi, *De visitat.* t. 1, c. 1, n. 101; Benedictum XIV, *De Synodo*, l. 9, c. 15, n. 4.

In ecclesiis Congreg. religiosarum.

2. *Congregationes religiosae* opus habent peculiari privilegio vel Indulto Apostolico. *Propria* enim auctoritate Episcopus nequit nisi temporalem asservationem concedere. Lucidi, *De Visitatione*, t. 1, p. 96. Cfr. *S. R. C.* In una Nivernensi, 8 mart. 1879 (*Decr. auth.* n. 3484) quod decretum confirmatum est a S. Pontifice in Decreto generali de Oratoriis semipublicis 23 jan. 1899. (*Decr. authent.* n. 4007.) Cfr. de his etiam Mélot n. 249-252.

Eucharistiae dispensatio.

506. De dispensatione SS. Eucharistiae. 1. *Regulares proprie tales:*

In ecclesiis Regularium.

a) Possunt *in suis ecclesiis* et oratoriis, sive *per se* sive per *alios sacerdotes* (non suspensos), sacram porrigere dapem *secularibus*, in omni anni parte, excepto die Paschatis, et Romae etiam feria V in Coena Domini. Per communionem tamen ibi factam non satisfit praecepto paschali.

In ecclesiis parochialibus.

b) In ecclesiis parochialibus eodem sunt jure quo reliqui sacerdotes.

Quid de communione paschali?

c) *Paschalem* vero communionem dare valent *familiaribus*, et, ut plures volunt, etiam *vagis* et *peregrinis;* immo

---

[1] De his quae spectant hoc Eucharistiae Sacramentum, cfr. Gatticum *De oratoriis domesticis;* vel Van Gameren, *De oratoriis.*

[2] Videntur tamen Moniales quae in Belgio et Hollandia pertinent ad Ordines presse tales, etiam post sublata vota sollemnia id privilegium conservasse.

[3] Id probatur a Van Gameren, *De oratoriis*, p. 291.

fortasse etiam *hospitibus*, nisi responsa contraria S. Congregationis prudentem usum praepedirent.

2. In oratoriis *Congregationum religiosarum*, eadem SS. Eucharistiae dispensatio videtur ab Episcopo praepediri posse.

In oratoriis Congregationum religiosarum.

Utrum autem necne putanda sit *tacite* concessa simul cum facultate celebrandi, ex receptis loci usibus erit colligendum. Cfr. Benedicti XIV litt. enc. *Magno*.

Estne dispensatio Euchar. tacite concessa cum facultate celebrandi?

507. De prima puerorum communione. Discernere quinam pueri prudenter ad primam communionem admitti possint, per se spectat ad parentes et ad confessarium [1]. In non paucis tamen locis id effecit consuetudo, ut pro sua istam cooptationem parochus vindicare valeret. Ita res se habent in Belgio : simul tamen Episcopi Regularibus fecerunt potestatem admittendi alumnos, etiam externos, certis tamen legibus, quae aliae in aliis statutis dioecesanis definiuntur.

Prima puerorum communio.

Quid in Belgio?

508. De SS. Eucharistia deferenda ad infirmum. 1. *Palam per vias et plateas* deferre SS. Eucharistiam uni competit *parocho*. Quare, ne subditum quidem in *privata* domo decumbentem, poterit Praelatus regularis, nisi Parochus vel Episcopus annuat, sacra reficere synaxi. Cfr. supra n. **462**.

Eucharistiae delatio ad infirmum.

2. *Clam* deferre Eucharistiam si in universum liceat in aliquo loco, Regulares, praesertim si ipsis suffragetur consuetudo, generali illo concessu comprehendi videntur, nisi Episcopus eos excluserit.

Quid si universalis facultas clam deferendi SS. Euchar.

3. Celebranti autem in oratorio in quo, sive ipso jure, sive ex facultate facta, dispensari potest S. Communio, licet etiam deferre, pro communione devotionali, SS. Eucharistiam infirmis qui in cubiculo hospitalis, domus, etc. decumbunt.

De infirmis domus ubi celebratur.

509. De Viatico. 1. Prohibentur Regulares, extra casum necessitatis, viatico munire personas seculares quae non sunt de ipsorum familia. Immo, ubi accesserit *praesumptio*, delictum plectitur excommunicatione simpliciter S. Sedi reservata.

De Viatico

Sanctio contra Regulares.

Excommunicatio ista, 14ª ex 2ª serie C. *Apostolicae Sedis*, afficit : « *Religiosos praesumentes clericis aut laicis, extra casum necessitatis, Sacramentum Extremae Unctionis aut Eucharistiae per Viaticum ministrare absque parochi licentia.* » Quae ut paucis declaremus :

Scriptum legis declaratur.

Religiosi intelligendi sunt proprie tales : sollemniter professi et qui in *Societate Jesu* fecerunt simplicia vota.

Quid Religiosi.

---

[1] Cfr. *Catechismum romanum*, p. 2, *De Euch. Sacr.* n. 69.

Praesumptio,

Praesumentes non sunt qui fecerint hujus vetiti vel poenae ignari, saltem nisi ignorantia fuerit affectata [1].

Necessitas,

Extra casum necessitatis. Is aderit si, in alicujus probabili articulo mortis, parochus nolit vel non possit haec sacramenta dare. Si enim *injuste* parochus abnuat facultatem, praesumenda erit concessio Episcopi vel Papae, aut ipsius juris. Palmieri, *Opus theol.* tr. 10, s. 4, *De Eucharistia,* c. 2, n. 86, ex Suarez, *De Sacramentis,* d. 72, s. 1, n. 9.

Clerici aut laici,

Clericis aut laicis. Quare censura sunt immunes qui haec conferunt, etiam illicite, religiosis alterius Ordinis. Praeterea, ex ratione prohibitionis, videntur de iis solum agi clericis aut laicis qui subduntur parocho. Huic non subduntur alumni Congregationis exemptae; ipsosque peregrinos a Regularibus hospitio receptos diceremus immunes, nisi obstarent responsa S. Congregationis.

Extrema Unctio aut Viaticum?

Sacramentum Extremae Unctionis aut Eucharistiae per modum Viatici. Tuto ergo, i. e. sine censurae periculo, Regulares S. Eucharistiam dispensant aegroto qui jam Viatico est refectus, vel ei qui communicandi praecepto nondum astrictus petit communionem quae Viatici locum non teneat.

Quid si quis sacrilege susceperit Viaticum?

Praeterea si quis Viaticum sacrilege susceperit, convenit inter scriptores eundem posse clam a quolibet sacerdote etiam regulari, Viaticum obtinere : quo, sine periculo sigilli confessionis, divino Viatici praecepto satisfiat.

Requisita licentia.

Absque Parochi licentia. Licentiam concedere potest etiam *Episcopus.* Satis ceterum est si licentia fuerit prudenter praesumpta.

Viaticum est in proprio territorio conferendum.

2. Viaticum conferendum est *in territorio proprio*, ob quam etiam rationem plures permittebant Regularibus ut illud hospitibus conferrent.

Publica SS. Eucharistiae expositio requirit licentiam Episcopi.

510. De SS. Sacramenti expositione. 1. Nequeunt Regulares *publicam in ecclesiis suis* facere, sine Episcopi licentia, expositionem Sanctissimi Sacramenti.

Nec contra jus illud Episcopi praescribi potest consuetudine, nisi forte haec fuerit immemorabilis. S. R. C. 12 jun. 1658 ad Ep. Urbaniae (*Decr. auth.* n. 641), et Decr. gen. 3 apr. 1821 (*Decr. auth.* n. 2613).

De modo quo assentiri possit Episcopus.

Videtur tamen, cum nihil de modo consensus definiatur, posse Episcopum « explicite vel implicite, expresse vel tacite consensum generalem » dare. Ita Mélot n. 254, afferens Rotar. t. 3, l. 1, c. 2, p. 1, n. 19. Immo ipsa S. C. EE. et RR. annis 1740. 1741 hanc suasit formam consensus, saltem quod attinet ad expositiones fieri solitas. Cfr. Bizzarri, *Collectanea* p. 393-395, atque etiam S. R. C. 3 april. 1821.

---

[1] Et fortasse etiam si affectata. Cfr. Bucceroni, *Theol. mor.* II, p. 138; Ballerini-Palmieri, *Opus theol. De censuris,* Génicot, *Theol. mor.* II, n. 570.

Expositiones Regularibus concessae.

Fas est tamen Regularibus, sine licentia Episcopi exponere Venerabile Sacramentum per octavam Corporis Christi, inter Missarum sollemnia et ad Vesperas.

Specialem praeterea Innocentius XI, C. *Cum inter*, 20 maii 1682 concessit, certis condicionibus [1], pluribus per annum diebus publicam sanctissimi expositionem Regularibus Archidioecesis Mechliniensis. Ad usum istius privilegii respectus est habendus regionum quae tunc in hujus Archiepiscopi erant ditione.

Privata expositio permittitur.

2. *Privata* expositio libere permittitur Regularibus.

Quid de expositione formae publicae sed non coram fidelibus?

Verum non convenit quaenam ratio publicae expositionis sit Regularibus ab Episcopo permittenda.

Alii enim Regulares obnoxios faciunt Episcopo in ea tantum expositione quae *formae* sit *publicae* et *palam* fiat, autumant autem eosdem esse sui juris, sive expositio ex causa privata fiat in forma privata coram fidelibus, sive forma et causa quidem sint publicae, sed exponatur Sanctissimum vel januis clausis et seclusis externis in ecclesia vel in oratorio domestico. Ita Bouix, *De jure regular.* t. 2, p. 212; Lehmkuhl, *Theol. mor.* t. 2, n. 133; Bucceroni, *Theol. mor. De legibus*, IX, *De privilegiis*, n. 131; Palmieri, *Opus theol.* tr. 9, c. 1, n. 166. Nec repugnat Wernz, t. 3, p. 788, nota 730.

Alii autem unam permittunt Regularibus expositionem quae *formae* sit *privatae*. Ita Mélot, n. 253, et Piat, op. cit II, p. 25. 26. Arguunt ex C. Benedicti XIV, *Cum ut recte*, et decretis Sacr. Congr. Nobis tamen ratio eorum non videtur efficax. Quae enim afferuntur decreta vel loquuntur de expositione publica in ecclesia [2], quod per se infert astantes fideles, vel jubent in privata forma fieri expositionem ex *causa privata* [3]; silent vero de expositione quae ex causa publica fiat januis clausis. Immo, dum recens C. *Conditae a Christo* c. 2, n. III, Episcopi dicit esse jus « Sacramentum augustum proponi *palam* venerationi *fidelium* » nonne satis clare de ea loquitur expositione quae fiat *in publico* ?

Censemus itaque Praelatis regularibus sua quasi-episcopali jurisdictione regere posse expositiones quae fiunt januis clausis, modo formam publicam ne concedant nisi ob causam publicam ob quam fieri solent expositiones in ecclesiis.

Quid sit forma privata?

N. B. Forma privata haec est qua mere aperitur tabernaculi ostium, hostia autem maneat pyxide clausa vel obducta velo, ita

---

[1] Sunt hae potissimum, ut ante SS. Sacramentum decem saltem ardeant candelae ex cera candida, ut absque intermissione assistant duo Religiosi genuflexi, ut una tantum detur benedictio cum SS. Sacramento.

[2] Ita S. C. C. 17 aug. 1630, apud Benedictum XIV *Institut. canon.* 30, 11; S. R. C. 31 mai 1642. (*Decr. auth.* n. 800.) Quod Benedictus XIV, in opere de *Synodo*, l. 9, c. 15, n. 4, ipsa ratione cur dicat petendam esse Episcopi licentiam videtur confirmare: « Quoniam ad SS. Eucharistiae majorem venerationem confert, ne passim et sine causa *publicae fidelium* adorationi exponatur.... »

[3] C. *Cum ut recte*, et citatum decr. S. C C.

ut cerni non possit; *publica* vero forma, cum, hostia detecta, Sanctissimum promitur de tabernaculo, atque in aliquo throno proponitur adorandum.

Leges episcopales de modo expositionis et de laudibus vespertinis.

His autem quae de *modo exponendi Venerabile Sacramentum* et de *laudibus vespertinis* jusserit Episcopus, valet astringere ecclesias Regularium.

Oratoria quot sint genere?

511. De Ecclesiae vel Oratorii legitima erectione. *Varia oratoriorum genera* quae, praeter ecclesias proprie tales, sacris faciendis deputari possunt prius commemoranda videntur, praesertim cum 23 jan. 1899, Sacra Rituum Congregatio authenticam, de hoc argumento declarationem ediderit [1]. Oratoria distinguuntur *publica*, *semipublica et privata*. *Publica*, « Auctoritate Ordinarii ad publicum cultum perpetuo dedicata, vel etiam sollemniter consecrata, januam habent in via, vel liberum, a publica via, fidelibus universim pandunt ingressum. *Privata* e contra stricto sensu dicuntur oratoria, quae in privatis aedibus in commodum alicujus personae vel familiae ex Indulto S. Sedis erecta sunt [2]. » Medium inter haec tenent *Oratoria semipublica*. Haec SS. Leo Pp. XIII *statuit et declaravit* « Ea esse quae etsi in loco quodammodo privato vel non absolute publico auctoritate Ordinarii erecta sunt, commodo tamen non fidelium omnium nec privatae tantum personae aut familiae, sed alicujus communitatis vel personarum coetus inserviunt [3]. »

Publica, Privata, Semipublica

Legitima erectio ecclesiae vel oratorii publici.

I. *De erigenda Ecclesia vel Oratorio apud Regulares.* 1. Obtenta erectione monasterii seu conventus, permittuntur Regulares, nisi Episcopus ob justam causam in concedenda erectione id exceperit, aedificare *conjunctam ecclesiam.*

Ut vero erigant *oratorium publicum* a sua domo *separatum*, speciali ipsis opus est venia Ordinarii; neque oratoria ista a visitatione episcopali sunt exempta. Cfr. Van Gameren, *De oratoriis*, p. 113-117.

Oratorii semipublici.

2. Quamvis jure communi, ut plures saltem autumant [4], *Oratoria semipublica* religiosorum designanda forent ab Episcopo, a quo praeterea visitari possent, ex privilegio tamen a Gregorio XIII Societati Jesu C. *Decet Romanum*, 3 maii 1575, concesso, quod in hac parte sentiunt doctores communicari cum aliis Ordinibus, satis est si Superior Provincialis ea approbaverit. Itaque ad legitimam erectionem, requiritur :

---

1 Cfr. *A. S. S.* t. 31, p. 412. 413. *Decreta authentica*, n. 4007.
2 *S. R. C.* citato decreto 1899. — 3 Ibidem.
4 Gatticus, *De Oratoriis domesticis*, c. 18, n. 2 ; Van Gameren p. 273 sqq. etc. Contra tamen Reiffenstuel, in l. 3 Decr. t. 41, n. 19-21 ; Ferraris, v. *Oratorium*, n. 72-77 ; Bouix, t. 2, p. 191.

a) Ut oratorium erigatur in *domo regulari*, vel, si in domo rustica seu villa, ut saltem religiosi illuc ad audiendum sacrum convenire soleant. Sin minus, ex decr. 1899, non habueris oratorium semipublicum.

b) Ut locus deputetur divino cultui, non autem alteri usui.

c) Ut Provincialis (vel Generalis) de oratorii condicione certior factus, ipse *per se* approbet Oratorium. Quod etiam absens per litteras facere valet.

Benedictio istius modi oratorii.

N. B. 1. Haec oratoria possunt sed non debent benedici benedictione oratorii publici. Cfr. S. R. C. *Decret. gen.* 5 jun. 1899 ad 5. (*Decr. auth.* n. 4025.) Sed si usus non praevidetur diuturnus, satius erit uti formula benedictionis loci vel domus.

2. Ad usus profanos redigi nequeunt nisi ob justam causam et annuente Provinciali.

Quid in Congregationibus religiosis?

II. Quod ad *Congregationes religiosas*, proprie vel late tales, excepto peculiari privilegio, Episcopus, propria auctoritate, concedere potest *unum* oratorium semipublicum. Alterius vero oratorii erectio, contra atque opinabantur scriptores [1], postulat indultum S. Sedis, ex decreto in una Nivernensi quod a Sanctissimo, 23 jan. 1899, est confirmatum.

Ecclesiae quae ad regulares pertineant.

512. Quaeres, quaenam ecclesiae pertinere dicantur ad religiosas communitates? R. Sunt: 1. Imprimis eae quae *ab initio* fuere aere et opera Instituti religiosi sibi constitutae vel ipsi pleno jure a Conditore addictae.

2. Eae quae prius *seculares*, perfecte dein, mutato statu, in *regulares* sunt conversae. Ad hanc conversionem opus est, praeter Episcopi auctoritatem, assensu capituli Ecclesiae cathedralis et eorum quorum intersit, nisi impetratum sit *beneplacitum apostolicum.* Cfr. c. Pastoralis, 9, *De his quae fiunt a praelato sine consensu capituli* (III, 10) et c. Ad audientiam, 5, *De Eccles. aedificandis* (III, 48).

3. Ecclesiae quae, servata, propria indole, ad *usum precarium* committuntur communitati religiosae. Quod suo arbitrio facere valet Episcopus.

N. B. Quominus Ecclesiae *parochiales* unirentur aliis vetuit Syn. Trid. s. 24, c. 13, *De Reform.* De his cfr. Van Gameren, pp. 123. 124.

Quot Missae celebrari possint in regularium oratoriis?

513. De sacrificio Missae in istis Ecclesiis et Oratoriis. I. *De Regularibus.* 1. Quod ad *numerum* et diem Missarum, etiam in semipublicis oratoriis, *nullo numero* definiuntur Missae, nullaque dies excipitur.

---

[1] Cfr. Van Gameren, *De Oratoriis*, p. 312, coll. cum pp. 308-310.

Qua lege admitti sacerdotes exteri?

2. Quod ad *celebrantes*, non ipsi tantum Regulares sed etiam alii sacerdotes, cum regulares tum seculares, ibi litare valent. Attamen, in admittendis *sacerdotibus exteris*, saltem si sint seculares, observare debent quae Episcopus praescripserit de exhibendis litteris *Celebret*, etc. cfr. v. gr. *Statuta dioecesana Mechliniensia*, n. 115. *Saltem si seculares,* inquam; nam quid juris si *Regularis* celebret apud regulares *alterius Ordinis* nusquam definitur. Arbitramur nos e mente Congregationis respondere, si talem fecerimus obnoxium condicionibus quas Episcopus definierit. Ita etiam Wernz, t. 3, p. 788. Si vero in ecclesiis *sui Ordinis* celebret Regularis, non est opus ut ab episcopali curia habeat litteras celebrationis.

Celebrationis ritus.

3. Quod ad *ritum et modum*, a) Ritum presse talem seu liturgiam suam quisque servare debet etiam si in aliena ecclesia celebret.

Calendarium.

b) Quod autem spectat mere *ad ordinem calendarii:*

In oratorio principali.

α) In *ecclesiis* et *in oratio principali* communitatis religiosae, hospitalis, seminarii, carceris, etc. *semper et perfecte* sequendum est *calendarium loci,* ubi festum agatur duplex; quod si calendarium permittat *Missam votivam*, *optio* (sine obligatione) conceditur celebranti dicendi Missam secundum suum ipsius calendarium, ita ut Missa quae ab hoc calendario illi diei deputatur. celebretur, si de Sancto, *festiva* non autem votiva. Cfr. S. R. C. decr. *Urbis et Orbis*, 9 jul. 1895 *(Decreta auth.* n. 3862), decl. 14 mart, 22 maii, 27 jun. 1896 *(Decreta auth.* n. 3892 ad 5. 3910. 3919 ad 17).

Quid si proprius ordo desideretur.

Age pro loci calendario habendum est *calendarium dioecesis*, ubi ecclesia vel oratorium non pertinuerit ad communitatem quae proprio calendario utatur. Cfr. S. R. C. 4 febr. 1898 *(Decr. auth.* n. 3979).

Quaenam ecclesiae sint communitatis?

Porro ad hos effectus jam ad communitatem pertinere arbitramur ecclesiam quae modo *precario* commissa fuerit ipsius regimini, nisi fuerit parochialis aut beneficium seculare. Minime autem satis est si mere ibi soleat religiosus quidam sacris operari aut titulo personali curam gerere ecclesiae nullatenus ipsi communitati concreditae. Cfr. S. R. C. 17 jun. 1896 ad 17 *(Decr. auth.* n. 3919) et 15 dec. 1899 ad 2 et 3 *(Decr. auth.* n. 4051).

In aliis oratoriis.

β) In *aliis oratoriis quibuslibet,* Missa *semper* dicitur congrua proprio celebrantis officio, etiam si fuerit de Beato nondum stricte canonizato.

Oratio A cunctis; Nomen Episcopi: Orationes imperatae.

c) Sive in ecclesiis sive in oratoriis quibuslibet, Regulares, presse tales, *possunt*, in oratione *A cunctis* nomen addere Fundatoris Ordinis; *debent* vero, etiam in aliena dioecesi, in Missae canone nominare *Episcopum loci* et recitare *orationes intra Missam imperatas*, quas unam vel

plures, decreto tamen non *in perpetuum* dato, Episcopus praescribere potest. S. R. C. *Decr. gen.* 3 april 1821 ad 1 et 2 *(Decr. auth.* n. 2613).

Orationes recitare quas *post* vel *extra Missam* praescripserit Episcopus presse *per se* non coguntur Regulares. Decet tamen ut ad Episcopi votum in publica ecclesia se gerant. Interdum etiam majorem ex delegatione facultatem Episcopi nanciscuntur. Ita v. gr. litt. encyclicis *Divinum illud*, SS. Leo Pp. XIII Episcopo potestatem confert ut etiam in aliis quam parochialibus ecclesiis novendialem ad Spiritum Sanctum supplicationem praescribat, atque, in hac dioecesi Mechliniensi, videtur Episcopus suo usus jure. Cfr. *calendarium dioecesis.*

d) Commemoratio Titularis in Officio non fit nisi oratorium sit saltem benedictum et *proprie* publicum. Cfr. S. R. C. 27 jun. 1899 ad 1 [1], Van Gameren, *De Oratoriis*, p. 285. Festum autem celebratur etiam si semipublicum tantum. S. R. C. *Decretum gen.* 5 jun. 1899 ad 5. *Decr. auth.* n. 4025. *De Sancto Titulari.*

4. *Quod ad praeceptum audiendi Missam*, ei satisfit in omnibus oratoriis saltem *semipublicis*. S. R. C. 23 jan. 1899 *(Decr. auth.* n. 4007). *De Praecepto audiendi Missam.*

II. *De Congregationibus religiosis*. Eorum oratoria semipublica per se iisdem utuntur legibus quas modo descripsimus. Verum hic potest Episcopus, pleniore jure, circumscribere numerum et dies Missarum, alienos excludere sacerdotes vel fideles. *De oratoriis Congregationis Religiosae.*

Post autem decr. S. R. C. 23 jan. 1899 *(Decr. auth.* n. 4007), confirmata videtur sententia Van Gameren, op. cit. p. 31, secundum quam fideles exteri, qui adversus Episcopi vetitum ibi in die festo interessent sacro, nihilominus satisfacerent praecepto audiendi Missam. Modus enim implendi istud praeceptum ex lege communi ecclesiae, non autem ex Episcopi statuto est quaerendus. *Quid de vetito episcopali?*

514. De aliis functionibus sacris in iisdem locis. 1. In iisdem oratoriis semipublicis, per se licet quasvis alias peragere functiones quas, pro earum sollemnitate, patitur loci condicio. Itaque fas ibi est: **a)** Sacram *communionem* etiam secularibus dispensare; **b)** Secularium *confessiones* audire; **c)** Cetera conferre *sacramenta*. Cfr. Van Gameren, *De oratoriis*, p. 288 sqq. *Aliae functiones in his oratoriis permissae.*

Si tamen ad Congregationes non exemptas pertineant, jus erit Episcopi prohibendi quas velit functiones. *Jus Episcopi.*

2. *Sollemnes functiones tridui sacri ante Pascha* celebrari non possunt nisi in his sacellis ubi perpetuo custoditur Sanctissimum. S. R. C. 14 jun. 1659 *(Decr. auth.* n. 1126). *Quid de functionibus tridui sacri ante Pascha?*

---

[1] *Decreta authentica*, n. 4043.

Functio feriae VI in Parasceve, celebrari debet ubi celebratur functio feriae V in Coena Domini, atque ibidem erigendum est sepulcrum. Omitti tamen potest functio Sabbati sancti. S. R. C. 9 dec. 1899. *Decr. auth.* n. 4049.

Quid feria V in Coena Domini, liceat Regularibus ad communicandos suos, vidimus n. **466**,5.

Ritus minoris ecclesiae. *N. B.* Ritus minus sollemnis peragendi functiones istius sacri tridui a Benedicto XIII adornatus est ad usum ecclesiarum parochialium quae copia carent ministrorum et clericorum. In aliis vero ecclesiis adhiberi nequit sine facultate apostolica, quae tamen petenti non negatur. Cfr. S. R. C. 9 dec. 1899, n. 4049.

Regularium praedicatio. *Quid praedicatio?* **515. De Praedicatione verbi Dei.** I. *De Regularibus proprie dictis.* 1. *Notio.* Praedicatio designat hic *publicam annuntiationem verbi Dei*, quam responsa Sacrae Congregationis satis ample de qualibet pia populi hortatione intelligunt. Non tamen praedicatio nominanda est mera doctrinae christianae explicatio, nec, si quid opinamur, adhortatio facta alicui sodalitio, cum non sit publica.

Quaenam requisita approbatio? 2. Quod ad *approbationem praedicatoris:* a) In *propriis ecclesiis*, Regulares praedicare possunt, modo petierint Episcopi benedictionem et is non contradixerit. Ipso contradicente, praedicare non possunt. De sanctione, cfr. n. **380**,4.

b) In *alienis ecclesiis* [1] venia indigent Episcopi. Ex occasione qua data est licentia vel benedictio, prudenter judicandum est quoties haec sit renovanda, ubi non est expressus dies *ad quem*. Nisi positive data sit *usque ad revocationem*, vel in definitum tempus, erit, mortuo concedente, denuo a successore petenda. Cfr. Piat, t. 2, p 266.

Haec pro usu recepto et Episcopi arbitrio plus vel minus severe exigentur.

Ita v. gr. concedunt, nisi Episcopus aliter decreverit, posse a Rectore Ecclesiae praesumi veniam ut permittat probum et honestum sacerdotem semel vel iterum praedicare.

Rarius jam solemus formalem petere approbationem ad praedicandum, quia Episcopus, concedendo jurisdictionem, plerumque simul sacra ministeria approbatis sacerdotibus in universum permittit.

Quodnam jus conciones habendi, declinandi? 3. *Quod ad conciones regularium in universum:*

a) Prohiberi nequeunt quin in suis ecclesiis habeant conciones, nisi ea hora qua ipsemet *Episcopus* (non paro-

---

[1] Ut praedicent in *publicis plateis*, non constat requiri positivam Episcopi facultatem. Ipsi tamen id vetanti erit obtemperandum. Cfr. scriptores allatos a Piat, II, p. 260, q. 10.

chus vel Vicarius generalis) sollemniter praedicet, vel, ex aliqua causa publica et extraordinaria, coram se sollemniter praedicare faciat. Ita ex *Clem.* Dudum, 2, *De sepulturis* (III, 7); *Extrav. comm.* Super cathedram, 2, eodem (III, 6); et Inter cunctas, 1, *De privilegiis* (V, 7), conjunctis declarationibus S. Congregationis, de quibus adesis Bened. XIV, *De Synodo,* l. 9, c. 17, n. 7, vel Piat, t. 2, n. 255. 256.

b) Conciones istae haberi possunt a *simpliciter tonsuratis* quos Regulares probaverint idoneos. C. Gregorii XIII, *Vigore privilegii* (20 nov. 1584). Cfr. Salmanticenses tr. 18, c. 4, n. 174.

c) In ipsorum ecclesiis, nemo potest, ipsis invitis, praedicare, excepto Episcopo. Is potest etiam, si ecclesia sit parochialis, deputare Missionarios. Cfr. Piat, t. 2, p. 256.

d) Prohiberi etiam nequeunt Regulares ne publice explicent doctrinam christianam, vel populo annuntient festa et jejunia.

e) *Per se* stricte cogi nequeunt ad haec nuntianda vel ad praedicandum [1]. Ut tamen scribendum mandavit S. C Conc , mirum fuerit si Regulares, ab Episcopo rationabiliter rogati, noluerint, praetextu suorum privilegiorum, populo, diebus festis. fidei mysteria populo explicare. Cfr. Piat, t. 2, p. 259, n. 8.

II. *De alumnis Congregationum religiosarum.* 1. Per se, excepto speciali privilegio, non praedicant nisi approbati ab Episcopo. *Quid de Congregationibus religiosis?*

2. Positiva onera praedicationis non videtur Episcopus *directe* imponere posse Institutis quae Romano utuntur jure. Decretis tamen generalibus quibus v. gr. prohibet ne diebus festis sacrum palam fiat cui non conjungatur aliqua adhortatio, vel jubet post Missam fundi quasdam preces, per se etiam isti religiosi parere debebunt. Ista enim jussa ad *ecclesiasticam* disciplinam existimantur pertinere.

516. De Sacramento Paenitentiae respectu secularium. I. *De Regularibus.* 1. *Qua potestate Regulares utantur.* Post C. Trid. s. 23, c. 25, *De Ref.*, nullus sacerdos confessiones secularium, sacerdotum vel laicorum, valide audire potest, nisi parochiale beneficium habuerit, vel fuerit approbatus ab Episcopo loci ubi jurisdictio exercetur. *Requisita Episcopi approbatio.*

Porro, Regulares Mendicantes habent per suos Superiores regulares *delegatam* a S. Sede *jurisdictionem* ad excipiendas Christi fidelium confessiones. Ut plene ergo sint *Undenam Regulares habeant jurisdictionem?*

---

[1] Patet a nobis agi de ecclesiis *non parochialibus*. In parochialibus enim, munia parochialia sub auctoritate Episcopi exercentur. Et si paroeciae sint subjectae monasterio *Nullius dioecesis*, potest Metropolita, tanquam delegatus S. Sedis, compellere Abbates qui curare omittunt ut rite habeantur conciones. C. Trid. s. 5, c. 2, *De ref.*

habiles, hoc unum desideratur ut Episcopi referant *approbationem.* Haec, praeter judicium de capacitate, dicit consensum in jurisdictionis usum.

Nihilominus usus fert ut Episcopus, approbando, simul, quantum est ex se, deleget etiam jurisdictionem: ita ut hanc plerique Regulares e duplici fonte hauriant, saepe tamen aliis et aliis finibus circumscriptam.

Approbationis modi: Pro ejus auctore,

2. *Approbationis modi.* a) Approbat vel ipse Episcopus *per se,* vel Vicarius generalis, vel alius quilibet ad id deputatus.

Pro amplitudine.

b) Approbatio potest esse *absoluta* et *perpetua*, vel receptis quibusdam *condicionibus et exceptionibus* finita. *Receptis*, inquam, *exceptionibus.* Non valet enim Episcopus restrictiones omnis generis ad libidinem inducere.

Possitne absoluta exigi approbatio?

Per se quidem Regularis qui, facto examine, se probasset absolute idoneum jus haberet quaesitum ad absolutam pro personis secularibus[1] approbationem, sed ex consuetudine, cui non repugnat S. Sedes, Episcopus permittitur indiscriminatim omnibus Regularibus temperatam tantum concedere approbationem.

Receptae restrictiones.

Agedum, receptae restrictiones pertinent *ad genus personarum,* v. gr. si exceptentur moniales, vel religiosae; *ad locum,* hanc vel illam civitatem; *ad tempus,* ad unum vel plures annos, — ad beneplacitum, — donec revocetur facultas.

Non licet autem Episcopo: α) Excipere *tempus paschale.* C. Innocentii x, *Exponi nobis,* 3 feb. 1645[2]; S. Cong. Conc. 22 sept. 1668[3]. Causa enim talis exceptionis adversaretur ecclesiasticae disciplinae, quae vult ut eo praesertim tempore quo urget paschale praeceptum, satis liberam habeant fideles confessariorum copiam neve indirecte cogantur adire parochum. Cfr. Mélot, n. 348-350.

β) Vetare ne absque Parochi licentia vel hoc non *prius* certiore facto, Regulares excipiant *confessiones infirmorum* in eorum domo. S. C. EE. et RR. 13 sept. 1641 apud Bizzarri, p. 27. Cfr. Ben. xiv, *De Syn.* l. 9, c. 16, n. 9 et Mélot, n. 350.

Peracta tamen confessione, debent illico monere parochum infirmorum, saltem per scriptam schedulam apud infirmum relinquendam: quod etiam sub poena suspensionis ab facultate audiendi confessiones Episcopus jubere potest.

Pro lege concessionis.

c) Approbatio conceditur vel *sine examine* vel *post examen:* minus gratuitum est tunc beneficium.

---

[1] Ita ex C. Clementis x, *Superna*, § 4, 21 jun. 1670. Absoluta approbatio non confert potestatem in casus ab Episcopo reservatos: ad hos enim carent regulares *jurisdictione.* Observes ab usu recepto esse alienum ipsos casus *approbatione* presse tali excludere. Cfr. Lehmkuhl, n. 404; Ballerini-Palmieri, *Opus. theol. De Paenitentia*, n. 722. 723. Quare pontificia *jurisdictio* in reservata episcopali *approbatione* non finitur.

[2] Apud Ben. xiv *De Synodo*, l. 11, c. 14, n. 4. — [3] *Mélanges théol.* s. 4, p. 133 sq.

3. *Approbationis revocatio.* Bifariam revocatur approbatio: *proprie et directe*, per suspensionem confessarii, *indirecte et minus proprie*, eundem revocando ad examen. *Approbationis revocatio duplex.*

A. *De Suspensione.*

a) Directa revocatio vel jurisdictionis suspensio *licite* fieri non potest sine justa causa ad confessiones spectante, qualis foret mutatio morum, judicii, violatio sigilli, etc. *Suspensionis justa causa.* Causam istam non debet Episcopus manifestare Regularibus, bene vero S. Sedi si interrogetur. In dubio de justa causa, praesumendum esse pro Praelato, tradit C. de Lugo, *De paenitentia,* d. 21, n. 67. Jamvero, cum approbatio requiratur ad ipsum valorem Confessionis, nusquam autem infirmetur injusta ejus revocatio, haec semper videtur efficax. Ita Mélot n. 347. 350; et favent responsa S. Congregationis [1].

b) Non potest Episcopus *licite*, inconsulta S. Sede, *suspendere* a confessionibus audiendis simul omnes unius domus Regulares. C. *Superna* et Decreta S. C. EE. et RR. 28 nov. 1732 (Bizzarri p. 361 sqq.) [2]. Id tamen Episcopis Indiae, Brevi *Cum sicut accepimus* permisit Innocentius X, ob magnam qua ab Urbe separantur distantiam. *De suspensione totius communitatis.*

c) Jus auferendi approbationem confessario regulari approbato *ad beneplacitum,* vel eandem tollendi *ante tempus* litteris definitum, est Episcopi *jus personale*, quod exerceri nequit a *Vicario Capitulari.* Cfr. resp. S. C. EE. et RR. 19 jun. 1806, apud Bizzarri p. 451 sqq. *Jus auferendi approbationem ante diem nequit a Vicario capitulari exerceri.*

B. *De experimento habilitatis per interrogationes.* *Revocatio indirecta:*

a) Qui approbati fuerint *sine examine*, possunt semper astringi faciendo periculo [3]. Perinde dicendum est de iis qui in tempus sunt approbati, *adveniente* die, vel qui approbati sunt *ad beneplacitum*, quatenus suo beneplacito *ipse* saltem *Episcopus* modum imponere potest. *Eorum qui ex examine non mutuantur jus;*

b) Approbati vero *post examen* nullatenus possunt obligari *a Vicario capitulari* ad periculum faciendum [4] ante diem ad quam approbatio est concessa. Neque *ipse Episcopus* id potest qui *per se* approbaverit, nisi causa justa intercesserit attinens ad confessiones. Is tamen, ad suae conscientiae quietem, revocare potest quos probaverit *Eorum qui post examen sunt approbati.*

---

[1] De eodem argumento cfr. C. de Lugo, *De Paenit.* d. 21, n. 64; S. Alphonsum, l. 6, n. 551; Piat, II, p. 179, ubi retexit priorem sententiam quam proposuerat in *Mélanges théolog.* s. 4, p. 149.

[2] Cfr. etiam resp. S. C. EE. et RR. 8 feb. 1896. *Monitore* IX, 2, p. 49.

[3] Ii quos Episcopus instituerit parochos non sunt obligandi ad examen nisi vehementem dederint suspicionem imperitiae. S. C. C. 15 jan. 1667; Ben. XIV, *Instit. canon.* 9, n. 16; C. d'Annibale III, 319, nota 13.

[4] Cit. instr. 1806, Bizzarri, p. 451 sqq. Immo etiamsi approbatio fuerit *ad beneplacitum*, hanc facultatem S. Congregatio abjudicat a Capitulo vel Vicario capitulari.

Vicarius generalis vel Episcopus decessor. Cfr. C. *Superna* Clementis X, c. *Romani Pontificis Providentia*, 6 aug. 1571, S. Pii V.

Confessarii regularis facultates. 4. *Confessarii Regularis facultates propriae.* Praeter specialia privilegia :

a) Mendicantes, modo a suis Superioribus legitimam assecuti sint facultatem, possunt absolvere, pro foro interno, a casibus qui *a jure reservati* sunt Episcopis. Ita habet sententia quae S. Alphonso l. 7, n. 99 visa est communior et probabilior.

b) *Peregrinos* absolvere valent a casibus reservatis in peregrinorum dioecesi, non autem in loco confessionis [1]. Ita ex C. *Superna,* quae excipit tamen casum quo peregrinus venerit in *fraudem reservationis*, i. e. qui ideo, saltem principaliter, alienam petierit dioecesim ut effugeret judicium proprii Ordinarii.

De jurisdictione Congregationis religiosae. II. *Congregationes religiosae per se* non alia fruuntur jurisdictione fori interni quam quae per Episcopos sit communicata. Nequit tamen Episcopus arbitraria facultatum negatione impedire earum sacerdotes quominus ministeria suae professionis religiosae exercere valeant.

Suspensio a proprio Superiore. **517. Quaeres** an possint **Confessarii Regulares a proprio Praelato suspendi** ab audiendis confessionibus ?

Ejus vis et obligatio. 1. Possunt quidem ; atque ea suspensione tollitur omnis jurisdictio quae per Ordinem communicatur. Quare nullus jam erit usus privilegiorum sive quae Regularium sunt communia, sive quae alicujus Ordinis sunt propria.

2. Non tamen aufertur jurisdictio quam Episcopi solent, una cum approbatione, Regularibus sicut reliquis Sacerdotibus conferre.

Quare Regularis qui hanc suspensionem posthabeat plerumque *valide* non tamen *licite* audiet secularium confessiones [2]. *Non licite*, inquam : quo vero gradu culpae, id ex modo quo obligent Superiorum praecepta erit eruendum. Cfr. supra, n. **297.**

Familiares, quinam? **518. Quaeres de familiaribus Monasteriorum,** quinam sint et qua potestate absolvantur.

Descriptio generalis. 1. Familiares sunt personae seculares quae, secundum Trid. conc. s. 25, c. 11 *De Reg.* « sunt de monasteriorum seu locorum familia. » Iidem a Clem. X, C. *Superna* describuntur « qui sunt vere de familia et continui commensales, non autem... qui tantum ipsis (Regularibus) deserviunt. » Hinc :

---

[1] Possunt tamen Regulares uti iis quae probabili sententia simplici confessario permittuntur adversus peregrinos. Cfr. theol. moralis scriptores.

[2] S. C. EE. et RR. 2 mart. 1866, *A. S. S.* I, 683.

a) Secundum communem sententiam, in Regularium familiaribus referuntur *famuli* qui in domo ubi vita agitur regularis, continuo, i. e. diu noctuque, habitare solent, — quamvis actu fortasse, v. gr. per iter, versentur extra monasterii septa, semper tamen sub obedientia Regularium constituti, — minime autem qui sumptu suo aluntur, vel diurni sunt operarii ad certos conducti dies. Cfr. v. gr. Lehmkuhl, II, 395. *Quid de famulis?*

b) Disputatur de *alumnis convictoribus* in collegio quod a religiosis vere regitur. Namque si regulares magistrorum tantum fungantur officio, ipsa domus non est regularis, nec in ea vivitur sub eorum obedientia. *De alumnis convictoribus.*

Plures, v. gr. Santi, *Praelectiones*, l. 3, t. 36, n. 14, negant eos esse vere familiares. Nituntur quibusdam responsis S. C. EE. et RR., eo potissimum quod datum est in Parmensi, 21 jul. 1848. Verum his rem non confici satis apparet ex ambiguo exitu posterioris causae Setinae, quae partium concordia est soluta [1].

Perperam vero a Santi inter condiciones in familiaribus a C. Tridentino requisitas ponitur eos debere in locis exemptis *actu servire*. Verba enim ista nec in Tridentino sunt decreto, nec in C. *Superna*. Reperiuntur tantum in C. Gregorii XIII *Circumspecta*. Sed a) C. ista est lata pro Fratribus Militibus Hospitalis S. Joannis de Deo; b) Quaestio movebatur de personis quae aliquo modo erant istorum Militum servitio addictae. Quare S. Pontifex, postulando ut *actu inserviant*, non tam requisivit ut essent loco servientium, sed ut qui eam condicionem allegabant *actu* servirent. c) Denique servitium ibi late intelligebatur etiam de spirituali capellanorum ministerio.

Non pauci tamen convictores istos ad familiares ascribunt. Ita Pichler, *Jus can.* decis. 177; Pellizarius, *Manuale*, tr. 8, c. 3, n. 302; Schmalzgrueber, cons. 32; card. Tarquini, in libello typis edito per occasionem causae Setinae, etc. Scriptum enim legis Tridentinae et Clementis, quod supra dedimus, ad convictores istos aeque atque ad famulos aptatur; potiore autem jure in eosdem quadrat ratio, cum plenius quam famuli a Regularibus regantur. Accedit huc pluribus Ordinibus et Congregationibus diserte concessum esse ut convictores essent inter familiares [2]. Quod videtur cum aliis Ordinibus communicari.

Ad hoc quidem argumentum, opponit Santi l. c. exemptionem

---

1 Documenta ista habes apud Lucidi, II, c. 6, § 2, n. 42-48. Causa Setina plenius describitur in *A. S. S.* t. 3, p. 47-61.

2 Immo PP. Doctrinae christianae concessum est privilegium excipiendi, sine Episcopi approbatione, confessiones alumnorum externorum, modo confessiones in ipso collegio audiantur.

non comparari communicatione privilegiorum. Quod verum est, si de substantiali exemptionis beneficio agatur. Sed num regula ista eleganter traducitur ad hanc alteram speciem, in qua mere agitur de subseciva quadam definitione exemptionis jam pari jure pluribus concessae Institutis?

Quare, quod satis est, convictores istos esse familiares vere est probabile. Cum tamen per ferias redeant sub unum dominatum parentum, tunc jam non videntur in hac versari condicione. Lehmkuhl, II, 398.

De hospitibus, infirmis.

c) *Hospites*, *infirmi*, etc. qui curis Regularium sunt commissi non videntur satis sub eorum obedientia, ut, quantum est ex C. Tridentino et C. *Superna*, dici valeant *familiares*. Repugnat etiam resp. citata in causa Parmensi.

2. Age porro, quotquot sunt vere *familiares* absolvi possunt a confessariis regularibus etiam nulla petita Episcopi approbatione Quia vero, contra ac novitii, simul plane manent seculares, famuli et convictores videntur etiam, probabilius, absolvi posse a confessariis secularibus. Lehmkuhl, II, 398.

Potestas dispensandi in irregularitatibus;

519. De Potestate dispensandi. 1. *In Irregularitatibus.* a) Regulares possunt, tam ad suscipiendos quam ad exercendos ordines, dispensare ab irregularitatibus ex *delicto occulto* et *pro foro tantum interno*. Ex communicatione privilegii quod Soc. Jesu tribuit C. *Plura inter*, 11 jul. 1826, Leonis XII. His non continetur irregularitas ob homicidium plane voluntarium, quae digna est speciali mentione.

b) Ex communicatione privil. Congregat. Clericorum Excalceat. Crucis ac Passionis D. N. J. C., seu rescripti Pii VI, 27 maii 1789, dum sacris missionibus aut publicis exercitiis tradendis incumbunt, paenitentes pro foro conscientiae et in actu sacramentalis confessionis tantum dispensare valent ab omnibus irregularitatibus *occultis*, etiam quae *specialem, expressam* et *individuam* mentionem alias exigerent.

In censuris;

2. *In censuris.* A non reservatis absolvunt omnes confessarii approbati; confessarii *regulares* proprie dicti possunt praeterea absolvere a censuris reservatis quae *jure communi* reservantur Episcopis, excepta, in Italia extra Urbem, clerici percussione cujus absolutio tribuitur Episcopo: percussionem dico levem a quolibet, aut gravem quae a muliere sit facta. Cfr. Lehmkuhl, II, 968.

In votis.

3. *In votis.* Praeter quinque vota reservata S. Sedi [1] et ea quorum dispensatio tertio afferret praejudicium, possunt certe *commutare*, et, secundum sententiam inter Regulares

---

[1] Castitatis perpetuae, religionis, visitandi limina Apostolorum, peregrinationis Hierosolymitanae vel S. Jacobi in Compostellis.

communem, etiam *dispensare* in eis. Communis sententia postulat ut sint ab Episcopo approbati pro confessionibus; permittit vero ut hac facultate utantur etiam extra confessionem.

Facultas *commutandi* constat ex C. *Inter ceteros*, § 29, Julii II, data Canonicis Regularibus et C. *Plura inter* Leonis XII concessa Societati Jesu; *dispensandi* vero satis bene demonstratur ex priore Constit. et C. *Etsi a Summo* § 40 Leonis X. Dubium de hac re cfr. Piat, II, p. 332-333.

Quod si fuerint *juramento confirmata*, ea *commutare* [1] nihilominus possunt ex C. *Decet Romanum Pontificem* 3 maii 1575, Gregorii XIII. *Quid, si juramento confirmata?*

4. *In ordine ad petendum debitum*, confessarii regulares dispensare possunt: *In ordine ad petendum debitum.*

a) *In affinitate contracta* ob incestum commissum post factum conjugium. Ita, ex oraculo Julii II in gratiam Fratrum Minorum, quod, cum C. Paenitentiarius Major fecerit authenticum, non est revocatum (cfr. supra n. **359**). Cfr. Piat, II, p. 344-345.

b) In *voto castitatis* ab altero tantum conjugum post matrimonium facto. Non est enim *perfectae* castitatis, nec proin reservatum. Quod si ante matrimonium fuerit emissum, non pauci affirmant privilegium Regularium, quod tamen solido argumento non videntur efficere. Cfr. Piat, II, 343. 344.

N. B. Utrum necne confessarii regulares, ad exercendas has facultates, opus habeant Superiorum licentia, non videtur constare, ait *Monitore*, X, 1, p. 189.

520. De Extrema Unctione. Huc redeunt dicta de Viatico. Cfr. n. **509**. *De Extrema Unctione.*

521. De Matrimonio. Regulares, non minus quam sacerdotes seculares, opus habent delegatione sive parochi proprii alterutrius sponsorum, sive Episcopi, ut licite, vel adeo, in locis ubi viget Decr. *Tametsi*, valide intersint matrimonio tanquam testes « authorizabiles ». *De Matrimonio.*

522. De justis funebribus. Regulares habent etiam *jus funerandi* quotquot *seculares* in ipsorum ecclesiis legitime elegerint sepulturam. Unde et exsequias peragere, et corpus, non quidem sollemniter sed cum stola et cruce conventus, in coemeterium deferre possunt. Quo casu, ad parochum spectat jus levandi corpus idemque associandi usque ad ecclesiam regularem, et ipsi competit certa pars (quae consuetudine definitur) emolumentorum quae obveniunt ecclesiae tumulanti. Haec dicitur *quarta* funebris. Cfr. Piat, *Praelectiones*, etc. II, p. 306-328. *De jure funerandi.*

---

[1] Non semel negavit S. C. Prop. Fid. facultate in vota contineri facultatem in juramenta. Cfr. *Collectanea* n. 1183-1184. 2085. 2087.

Quot liceat Regularibus campanas habere?

523. De campanis ecclesiarum. 1. Nihil jam, sive ex usu contrario sive ex privilegio ab Innoc. XI concesso Fratribus Praedicatoribus C. *Exponi nobis*, obstat *Extravagans communis*, Quia cunctos, un. *De officio custodis* (I, 5), quominus *Regulares* etiam Mendicantes habeant plures campanas.

Campanae tamen istae, secluso speciali privilegio, cujus usus propriis ecclesiis per se circumscribendus est, sunt ab Episcopo *benedicendae*.

De earum pulsu.

2. Campanas suas Regulares proprie tales *libere pulsant*. Attamen, saltem in locis ubi hoc jus majoris ecclesiae servatur, pulsare nequeunt campanas postquam feria 5 in Coena Domini siluerint campanae ecclesiae principalis, vel antequam in Sabbato Sancto rursus pulsari coeptae sint. C. *Dum intra*, Leonis X et plures decl. S. R. C.

3. Si Episcopus generalem indixerit pulsum, Regulares hac jussione tenentur. S. R. C. 3 april. 1821, ad 3. *Decr. auth.* n. 2613.

4. In ecclesiis non exemptis *per se* observanda erunt praescripta Episcopi de campanarum pulsu.

Indulgentiarum publicatio.

524. De Indulgentiis. Gratiae quae naturam habent Indulgentiarum nequeunt populo publice proponi [1] vel typis vulgari sine licentia Episcopi. C. Trid. s. 21, c. 9 De Ref.; sess. 25 Decr. *De Indulgentiis*.

De Benedictione mulieris post partum;

525. De Benedictionibus. 1. Post resp. S. C. Concilii, 17 jan. 1896, quae jussit communicari decretum S. R. Congr. 13 jun. (21 nov.) 1893, a quolibet sacerdote, qui expetitus fuerit, *benedictio mulieris post partum* fieri potest, idque in qualibet ecclesia vel oratorio publico, certiore facto Superiore ecclesiae. Parochus expetitus ministerium detrectare nequit. *Decr. auth.* n. 3813, *Monitore eccl.*, IX, 2, p. 74. Cfr. etiam *Monit.* XIII, p. 127.

Domorum, agrorum, animalium;

2. Nemini etiam reservatur *privata* benedictio domorum (excepta benedictione in Sabbato Sancto), navium [2], agrorum, animalium. Cfr. S. R. C 13 jun. 1893 *Decr. auth.* n. 3801 ad VI.

Aliarum rerum.

3. Quod ad *facultates benedicendi* res (numismata, rosaria, etc.) ut Regulares eis utantur, nulla opus habent Episcopi facultate, nisi haec ipso facultatis scripto requiratur, vel agatur de erigenda *Via Crucis*. Si vero ipso Indulto postuletur Ordinarii licentia, Episcopi assensum petere debebunt Regulares qui extra sui Ordinis conventum has facultates exercere velint, intra vero hujusmodi Conventum, satis erit si licentiam obtinuerint Superioris qui in suo Ordine vera praeditus sit jurisdictione. Cfr. S. C.

---

1 Hoc de prima publicatione videtur intelligendum, non toties quoties eandem voluerint nuntiare. Cfr. Piat, t. 2, p. 29, nota 3.

2 *Decr. auth.* Rit. n. 1424.

Indulg. 5 feb. 1841 ad 2. (*Decr. auth.* n. 286); 2 jan. 1888, *Monitore*, IX, 1, p. 54.

De isto consensu, Instructio generalis 14 jun. 1901 optat ut sit expressus; declarat tamen sufficere *tacitum* vel *implicitum*, « et in aliquo casu, quando practice aliter fieri nequeat » etiam prudenter *praesumptum*.

Eadem Instructione, ad *validum* facultatis benedicendi numismata, etc. cum applicatione Indulgentiarum Apostolicarum et S. Birgittae, opus est ut sacerdos sit saltem ad virorum confessiones audiendas approbatus; *decere* que dicitur ut petitio facultatis commendetur a Superiore Ordinis vel Instituti quod juris est Pontificii. Cfr. *Monitore* XIII, p. 199.

526 De Sacris Reliquiis. *Publico* cultu donari nequeunt reliquiae nisi ab Episcopo fuerint recognitae et probatae. Ita Conc. Trid. s. 25 Decr. *De invoc. venerat. et reliquiis sanctorum*. Quo decreto teneri Regulares in suis ecclesiis, declaravit S. C. C. v. gr. in Viterbiensi, 25 jun. 1622, in Olomucensi, 7 jun. 1755. *De SS. Reliquiarum veneratione.*

527. De processionibus. 1. Regulares, nisi strictiore clausura ut Carthusiani, aut speciali privilegio, ut Carmelitae Discalceati et Societas Jesu excusantur, debent, si vocati fuerint, interesse processionibus publicis et consuetis, aut quas pro bono publico indixerit Episcopus. C. *Dum intra*, Leonis X; C. Trid. s. 25, c. 13, *De Regul*. Recusantes possunt ab Episcopo poenis sibi bene visis compelli. S. R. C. 28 sept. 1658. *Decr. auth.* n. 1096. *De processionibus frequentandis,*

Excusantur tamen quorum sedes a civitate 1/2 milliario absint. *Decret. auth.* n. 1096.

Episcopi est regulare [1] controversias de « praecedentia [2] ».

2. Ipsi Regulares, extra *ambitum ecclesiae* vel *claustri*, nequeunt processiones facere, sine petita licentia Episcopi vel parochi. *Vel instituendis.*

Non indigent tamen illa licentia ad processionem quam velint instituere infra Octavam Corporis Christi [3].

---

[1] Quod intellige de ordinatione illa quae moram non patitur. Definitiva enim istius litis sententia spectat ad Congregationem quae non ita raro has causas dirimere debuit. Cf. Passerini, t. 3, p. 907, n. 994.

[2] Hoc ordine veniunt Regulares inter se Praecedunt *Canonici Regulares*; deinde *Clerici regulares*, tum *Monachi*, denique *Mendicantes*. Inter *hos*, potiore jure sunt qui in quasi possessione sunt praecedentiae, sin minus qui in loco priores habuere Monasterium. Cfr. v. gr. S. C. EE. et RR. 15 mart. 1895 (*Monitore*, IX, 1, p. 171). Extra saltem processiones, competit FF. Praedicatoribus privilegium vi cujus inter Mendicantes primum habent locum. Cfr. Piat, II, p. 43-46.

Inter Regulares ejusdem Ordinis, prior est qui prius fecit professionem solemnem; vel simplicem, si agitur de simpliciter professis; inter novitios vero, qui prius habitum induit. Ferraris v. *Praecedentia* n. 30; *Monitore*, XI, p. 179.

[3] Ex Greg. XIII. C. *Cum interdum*, 11 mart 1573; Innoc. XII C. *Sua nobis*, 25 feb. 1696. Ferraris. v. *Processio*, n. 20. Immo ex Innocentii XI C. *Cum inter*, 20 maii 1682, possunt in Archidioecesi Mechliniensi etiam alteram instituere, in die dominica vel festiva de praecepto, determinanda ab iisdem Regularibus, cum approbatione Archiepiscopi, infra terminum unius mensis.

PARERGON. De societate meritorum et bonorum operum

Usus Religionum. **528.** 1. Quos sui Instituti cognoverint amicos vel benefactores solent Superiores regulares, etiam scripto diplomate, ad participanda ejusdem Instituti merita et bona opera asciscere.

Quinam possint bona opera communicare. 2. Quae potestas, non tantum Generali Superiori, sed etiam Provinciali et locali inest, respectu operum suae Provinciae vel Domus; eademque manat ex *dominativa* potestate.

Communicationis vis. 3. Quod ad vim et efficaciam istius communicationis:

Per modum suffragii, a) Nulla, sine speciali privilegio, tribuitur indulgentia, sed ex quo socius fias bonorum operum jam ad eos ascriberis pro quibus non pauca Sacrificia et Suffragia diserte praescribi et offerri consueverunt.

Per modum impetrationis. b) Nec omittunt religiosi ad Superiorum mentem seu intentionem privatas fundere orationes; immo, jure ac merito existimantur tacitam sed generalem habere voluntatem juvandi sua impetratione quotquot Instituto suo sint accepti.

Simile beneficium etiam a Sanctis Ordinis patronis exspectari potest.

Et meriti. c) Praeter hanc formalem impetrationem, non secus ac praesentia Ordinis merita incipiunt ei prodesse qui in Ordinem cooptatur et valere apud Deum ut rationes largiendi bona, ita, ob peculiarem illam conjunctionem cum Ordine, personis multiplex tribuitur auxilium divinum et misericordia. Quo enim gratior sis Deo eo magis in largienda tibi et conjunctis dona inclinat divina Munificentia.

Quare participatio ista amplis verbis celebratur a scriptoribus, v. gr. a Tamburini, qui de hoc disserit argumento, t. 2, d. 9 quaesit. 3 et 4. Cfr. etiam S. Thom. in l. 4 *Sententiarum,* d. 45, q. 2, art. 1.

CAPUT IV

DE RELIGIOSIS MISSIONIBUS IN PARTIBUS ACATHOLICORUM VEL INFIDELIUM

Pellizarius, *Manuale,* etc. tr. 8, c. 4, s. 3; ***Vericelli,*** *De Apostolicis Missioaibus,* q. 98; ***Zitelli,*** *Apparatus juris ecclesiastici,* c. 4, art. 2; c. 6. 7; ***Mélot,*** *De Ordinibus,* etc., p. 124-128, 206-213.

N. B. Fusius, ut animo destinatum est et si Deus dabit, argumentum istud in distincto opere de jure missionariorum persequemur. Hic brevem dabimus summam eorum quae caput esse videntur.

529. Fontes juris tribus praesertim continentur Constitutionibus. *Religiosorum quorumcumque*, 8 nov. 1601 [1], Clementis VIII; *Firmandis*, 13 nov. 1744, Benedicti XIV; *Romanos Pontifices*, 8 maii 1881, quae posterior Constitutio, a SS. Leone Pp. XIII data pro Anglia et Scotia, formaliter est extensa ad Federatos Americae Status, Americam latinam, regiones Indiarum; et a Romanis Congregationibus pro perpetua norma habetur. *Fontes juris.*

Adeunda praeterea sunt varia Decreta S. Congregationis de Propaganda Fide, nominatim 12 aug. 1851, 23 feb. 1880, 28 jan. 1886, de Vicariis Apostolicis et missionariis Societatis Jesu, denique, ea quae in Collectaneis Prop. Fid. habentur c. 12.

530. Regimen districtus ecclesiastici et missionis religiosae, in iis saltem locis ubi hierarchia ecclesiastica non est restituta, prius uni eidemque est commissum, ita ut Vicarius Apostolicus simul esset in his partibus primarius Superior regularis [2]. Verum dein satius visum est ambo munia separare; et hodie, nisi specialis Sacrae Congregationis facultas accedat, distinctus constituendus est Superior regularis, ubicumque missio regatur per aliquem qui episcopali charactere sit insignitus. *De regimine missionis religiosae varia disciplina.*

Hinc, omnis gubernatio et *administratio Vicariatus* pertinet ad unum Vicarium apostolicum. Hujus auctoritas ordinariam auctoritatem Episcopi in sua dioecesi proxime imitatur. *Partes Vicarii apostolici et Superioris regularis.*

Regulari vero *disciplinae* praeest unus Superior regularis. Hujus auctoritas est quasi provincialis; subditur tamen, nisi missio sit sui juris, Superiori provinciae cui missio est concredita. Instituitur a Superiore Generali, audita prius, saltem in missionibus Societatis Jesu, sententia Vicarii Apostolici et Superioris Provinciae. Restituta hierarchia, sententia Episcopi non jam est exquirenda (Pr. F. 21 jan. 1895).

531. Condicio ipsius Instituti. 1. Institutum servat sua privilegia et nominatim *exemptionem*, quam ipsi, etiam in parvis domibus, confirmat C. *Romanos Pontifices*. *Ipsius Instituti exemptio.*

2. *Scholae et collegia* quae ab Instituto, secundum proprium suam finem, suscipiuntur, plane eodem sunt jure in Missionibus quo extra Missiones. *Scholae et collegia.*

3. Quod si in pluribus Episcopi vel Vicarii apostolici *Ratio dependentiae.*

---

1 Vericelii, op. c., q. 98, d. 26. — 2 Decr. 1851.

auctoritas praevalere videtur, causa est non derogatio juris communis [1], sed peculiaria adjuncta Missionis, in qua regulares fere omnem exercent curam animarum secularium et multas recipiunt eleemosynas quae, ex mente donantium, Missioni potius quam Instituto sunt attributae.

De Sodalibus. Eorum exemptio.

532. Condicio religiosorum. 1. Hoc statuitur summum principium: quatenus sunt *Religiosi*, eadem ratione qua in Europa immunes sunt jurisdictione Episcopi vel Vicarii apostolici; quatenus autem sunt *Missionarii* et secularibus sacramenta ministrant vel iis deputantur ecclesiis, piis locis, Institutis, quae sunt in potestate Episcopi vel Vicarii Apostolici, *etiam* et *praecipue* his obtemperare debent.

In potestate autem sunt Episcopi vel Vicarii apostolici regimen seminarii cleri secularis, cura monialium, ecclesiae quasi parochiales, scholae elementares vel pauperum.

Missio;

2. Religiosi in Missiones mittuntur a proprio Instituti Superiore, qui, in hunc finem, indultum apostolicum habere solet.

Deputatio ad munia;

3. Ad munia quae sunt in potestate Ordinarii loci praesentantur a Superiore regulari, instituuntur vero a loci Ordinario, atque ab eodem jurisdictionem accipiunt. Decr. 1886.

Obedientia in muniis exercendis;

4. In exercendis istis muniis praecipue parere debent Ordinario loci, a quo visitantur et cui debent de sua administratione reddere rationem.

Obligatio frequentandi collationes,

5. Dum actu his ministeriis funguntur debent interesse collationibus cleri.

Litandi pro populo;

6. Quandiu veram paroeciam non obtinent, in quasi-paroeciis censentur ex caritate animarum gerere curam: quare non debent pro populo ex justitia Deo litare.

Remotio ab officio.

7. Removeri possunt tam ab Episcopo vel Vicario Apostolico quam a proprio Superiore, aequo jure, ita ut neuter ad alterum de re debeat referre. (Decretum 1886.)

Qua jurisdictione absolvantur?

8. In foro autem interno, sui Ordinis jurisdictionem experiri pergunt, nec secularizatis ullatenus assimulari queunt.

Quisnam solvat controversias inter religiosos?

9. Controversiae minus graves inter religiosos subortae dirimuntur a Vicario Apostolico tanquam delegato S. Sedis.

Bonorum temporalium varium regimen.

533. De bonis temporalibus. 1. Ab hoc initio est proficiscendum, bonorum temporalium quae Missionibus deputantur triplex esse genere regimen.

a) Alia enim *plene ad religiosum Institutum* pertinent, ita ut ad Ordinarium nulla eorum spectet cognitio.

---

[1] Hoc jure communi jam novimus in erigendis coenobiis, ecclesiis, in cura animarum secularium Religiosos etiam exemptos potestati Ordinarii loci esse obnoxios. Quare his et similibus hic supersedemus.

b) Alia Instituto vel religiosis *sunt concredita*, ab ipsisque procurantur (administrantur), ita tamen ut Ordinario reddendae sint rationes.

Quod ut praestent, « Episcopum docere debebunt Regulares quantam v. gr. pecuniam acceperint » et « quantum de ea et quos in usus impenderint » atque in universum, non secus ac seculares missionarii, ejusdem stare mandatis. Cfr. C. *Romanos Pontifices*. Immediata tamen gestio ad Regulares spectat et a mente S. Sedis non minus quam a largientium voluntate fuerit alienum, si hanc sibi provinciam usurparit Ordinarius. Quocirca nullo etiam pacto coguntur Regulares ea quae sic fuerint missionariis deputata per medium Ordinarium ad eosdem transmittere, dummodo ne detrectent rationes quas unas decreta pontificia Ordinario addicunt.

Immo de gestione ista, cum per subditum exerceatur, etiam Superior regularis cognoscere potest, ita tamen ut potior sit Ordinarii sententia.

c) Alia denique bona *plene* sunt *Ordinario* commissa ab ipsoque etiam immediate reguntur et partiuntur.

Bona data intuitu Religionis vel Missionis cuinam subjiciantur regimini?

2. Jam vero, omissis pecuniis et donis quae ab Ordinario sibi sunt comparata, bona quae Regularibus *qua talibus* obtingunt a jurisdictione Antistitis sunt exempta, de iis autem quae *intuitu Missionis* sunt ab ipsis accepta, Ordinario rationem reddere debent.

Quaenam bona alterutrius sint classis?

3. Quaenam alterutrius sint generis definit voluntas donatoris, cujus exquirenda sunt documenta. Quod si de ejus mente non constet, probatae sunt regulae quaedam vel praesumptiones statutae in Concilio Westmonasteriensi. Has cfr. in *Collect. P. F.* p. 160, vel in monumentis alterius tomi.

De *pecuniis*, quae aliunde ad certum mittuntur Missionarium, id nobis videtur dici posse, nisi expressa fuerit alia voluntas, pecunias dono datas quae ex justitia tribuendae sint quasi-paroeciae vel pio loco cujus Ordinarius gerit tutelam putandas esse oblatas *intuitu Missionis*, alias autem ipsius Missionarii usibus esse traditas proindeque ad Institutum religiosum plene pertinere. Patet fructus industriae etiam acquiri religiosis.

PARS NONA

DE TERTIIS ORDINIBUS ET PIIS SODALITIIS SEU CONFRATERNITATIBUS

CAPUT I

DE TERTIIS ORDINIBUS

Ferraris, *Bibliotheca canonica*, v. *Tertiarii*; ***C. d'Annibale***, *Summula*, I, n. 106; ***Hilarius***, *Liber tertii Ordinis*; ***Scherer***, *Handbuch des Kirchenrechts*, l. 4, c. 2, § 150; ***Beringer***, *Die Ablässe*, p. 2, s. 4, § 70; ***Piat***, *Praelectiones*, etc. t. I, p. 30; t. II, p. 53 sqq. p. 115; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc., t. 2, p. 423-433; ***Hergenröther und Kaulen***, *Kirchenlexicon*, v. *Tertiarier und Tertiarierinnen*.

Communis Tertiariorum ratio.

534. Notio et genera Tertiariorum. 1. Tertiarii sunt quotquot, origine vel fine Instituti aut propria condicione praepediti quominus perfecte regularem cujusdam Ordinis sequantur disciplinam, subsevicam quampiam ejus regulae rationem profitentur.

2. Quare, communis est omnium Tertiariorum *professio quaedam vitae sanctioris*, genere autem sunt trigemini.

Triplex genus: Religiosi,

a) Primi vere sunt *coetus religiosi virorum* vel *mulierum*, qui in numero Ordinum vel Congregationum religiosarum presse vel late sumptarum reponendi sunt. In aliis vota sunt sollemnia: ita in *Tertio* illo *Ordine regulari* qui in C. *Misericors*, 23 jun. 1883, a SS. Leone Pp. XIII nutu significatur; in aliis vero vota tantum simplicia: quo regimine plerumque utuntur hodie congregatae mulieres Tertiariae, easdemque in nostris partibus videmus exercendae caritati in proximum; curandis infirmis, puellis docendis, etc., utilissimam operam navare [1].

---

[1] Omnia Instituta quae tertiae S. Francisci regulae substantialia religionis vota conjungunt, etiam quae Ministri Generalis primi Ordinis

Ad hoc genus referendus est Tertius Ordo S. Dominici, quem in Gallia condidit Lacordaire, ut ejus sodales instituendae juventuti operam dare valerent. Namque finis iste a primo S. Dominici Ordine visus est alienus.

Quae Instituta, quamvis substantiam status religiosi contineant, dicuntur tamen Tertii Ordines, cum ob originem, qua ex societate vitae inducta apud Tertiarios sunt nata, tum quia tertiam sequuntur regulam, ad religiosam professionem et peculiarem finem propriis constitutionibus aptatam.

Tertiariorum istorum instituta alia sunt sui juris, alia primo Ordini conjuncta et obnoxia, ita ut ejus participare valeant privilegia et quandoque exemptionem. Hanc tamen non habent mulieres Tertiariae. C. d'Annibale, l. c.

Vel Familiares; Hic memorandi etiam sunt hi qui singuli recipiuntur in monasterium virorum, ibique, nomine *Tertiariorum* vel *Oblatorum*, emissis votis simplicibus, sub obedientia degunt Praelati regularis suntque exempti ab Ordinarii jurisdictione. Cfr. dicta n. **163**,5.

Beatae, Beguinae. b) Alteri, seu potius alterae, namque hodie mulieres duntaxat, recepto habitu religioso et contentae voto castitatis, privatas incolunt aedes, dicunturque *Beguinae* [1], *Bizochae*, *Beatae*. Personae sunt ecclesiasticae, fruentes privilegio canonis et indulgentiis primi Ordinis.

Seculares, Laici. c) Tertii denique sunt perfecte *seculares* et *laici*, qui, pro sua condicione, religiosam disciplinam sectantur.

Agedum, cum de duobus prioribus jam ante dixerimus, de postremo hoc genere duntaxat est nobis agendum.

Tertii Ordinis secularis definitio. **535. Quid Tertius Ordo secularis et quinam sint.** *Tertium* itaque *Ordinem secularem* describemus probatum aliquod vitae genus (Ordo), quo, sub regimine Ordinis regularis presse dicti, ad christianam justitiam et perfectionem contenditur eo modo quem fert condicio vitae secularis.

Tertius Ordo S. Francisci. Praecipuum Institutum istius rationis est secularis *Ordo de Paenitentia,* S. Francisci, cujus primam occasionem ita refert P. Leo Pp. XIII: « Assectabantur maximo concursu, quacumque

---

imperio plene sint soluta unique obediant Episcopo, reipsa indulgentia Portiunculae in suis ecclesiis fruuntur. Secus dicendum est de iis quae carent substantia status religiosi. Cfr. Beringer, op. c., p. 423.

[1] Has ne confundas cum singulari Instituto Beguinarum Belgii, quae congregatae sunt in separatis vicis (*béguinages*) quos antiqui in Oriente vocassent *lauras*. Post annos aliquot vitae communis, permittuntur suam quaeque in vico habitare domum, promissa obedientia cuidam Generalissae (*Grande Dame*) et castitate quandiu voluerint permanere in sua professione. Nocte, exclusis viris, clauditur vicus. Institutum istud ad nullum pertinet Ordinem; pleraeque tamen sunt simul Tertiariae seculares alicujus Ordinis, v. gr. S. Dominici.

ille (S. Franciscus) ingrederetur: nec raro ex oppidis, ex urbibus frequentioribus universi promiscue cives homini erant supplices ut se vellet in disciplinam rite accipere. Quamobrem causa nata est viro sanctissimo, cur sodalitatem *Tertii Ordinis* institueret, quae omnem hominum condicionem, omnem aetatem, utrumque sexum reciperet, nec familiae rerumque domesticarum vincula abrumperet[1] ».

Alii Tertii Ordines.

Tertii Ordinis Dominicani prima initia fuere *Fratres et Sorores de Militia Jesu-Christi,* quos adversus *Albigenses* ordinavit S. Dominicus[2].

Ut Tertius alicui Instituto adjungatur Ordo, opus est auctoritate S. Sedis.

Porro Tertius est Ordo Praemonstratensium, Fratrum Praedicatorum, Carmelitarum[3], Eremitarum S. Augustini, Minimorum, Servorum B. M. Virginis, Trinitariorum[4]. Tertiariis assimulandi sunt *Oblati seculares* S. Benedicti[5].

Tertius Ordo cur dicitur verus Ordo?

536. Quae sit ratio ac natura Tertii Ordinis secularis. 1. Dicitur *verus Ordo*[6], tum quia est ordinatus modus vivendi directus, non quidem ad evangelicam perfectionem, sed ad justitiam christianam[7], tum quia approbata regula, novitiatu, professione, habitu peculiari exteriorem imitatur Ordinis religiosi rationem. Cfr. n. **62**.

Est secularis.

2. Sed Ordo est *secularis,* carens essentia status religiosi: deficiunt consilia evangelica, obligatio regulae vel perseverantiae in professione, nec ulla vota fieri sunt solita[8].

Sub ductu Ordinis regularium.

3. *Sub ductu Ordinis regularis presse dicti,* sive primae sive tertiae regulae.

Praecedit Confraternitates.

4. Nomine igitur ac re Tertii Ordines distinguuntur a Confraternitatibus habentque perpetuum privilegium istas collegialiter (sub propria Cruce ac veste sodalium uniformi) *praecedendi,* in processionibus, etc. Quod formaliter est declaratum de Tertiis Ordinibus S. Francisci, S. Dominici, Carmelitarum. Cfr. S. Rit. Cong. *Decr. auth.* n. 3664. 3794. 3795. 3819. 4012.

---

[1] C. *Auspicato,* 17 sept. 1882. Idem autem Pontifex, C. *Misericors,* 23 jun. 1883, novas eidem Ordini praestituit leges.

[2] Hilarius, op. c. p. 57, sqq.

[3] Hujus etiam tertii Ordinis apte temperata est regula, 8 jan. 1883.

[4] Cfr. *Kirchenlexicon,* l. c.

[5] V. gr. in Congregatione Cassinensi.

[6] C. Benedicti XIII *Paterna Sedis Apostolicae,* 10 dec. 1725; Leo XIII, 7 jul. 1883 in audientia Superiorum generalium Ordinis seraphici.

[7] « In curandis Jesu-Christi *praeceptis,* instituta franciscalia tota sunt posita. » C. *Misericors Dei Filius.*

[8] In Tertio Ordine Carmelitarum emittuntur vota quaedam obedientiae et castitatis ad praesentem statum aptata, quae dimissione ab Ordine auferuntur.

Inter ipsos Tertios Ordines, prior incedit is qui tempore prius hoc loco est institutus.

537. Fratrum cooptatio. 1. Accessus ad tertium Ordinem per se patet quibuslibet Christi fidelibus, sive laicis, sive clericis, modo sint seculares. Namque, quo perfectior esset regularis Ordinis imitatio, post decreta S. Congr. Indulgentiarum 16 jul. 1887 et 31 jan. 1893, ascisci nequeunt quotquot statum religiosum, vel in dioecesano Instituto, sunt amplexi. Atque cooptationes religiosorum, ante factae, infirmatae sunt. *Quinam cooptari possint?*

2. Posteriore decreto sancitum etiam est, ne quis in plures simul Tertios Ordines cooptari valeret. Opus ergo fuerit priorem abjicere professionem, antequam ad alterum ascribi valeas. Formalis enim transitus generatim non licet (31 jan. 1893, ad 8). *Quid de iis qui jam ad unum pertinent Tertium Ordinem?*

3. Valide in Tertium Ordinem allegitur etiam qui in nullum simul cooptatur definitum Tertiariorum collegium seu sodalicium [1]. Consuevere tamen, si satis sint numero in uno loco, erigi in quadam ecclesia congregationes fratrum vel sororum Tertii Ordinis. Erectio ista fieri nequit nisi annuente Ordinario loci cui jus praeterea est congregationes istas etiam in Regularium ecclesiis visitandi, non tamen quod attinet ad interiorem disciplinam [2]. *Num opus est Congregatione Tertiariorum?*

538. Regulae, non sub peccato sed tanquam condiciones ad consequendas indulgentias et gratias, praeter christianam conversationem, praescribere solent ut, saltem sub vestibus, deferatur aliquis habitus proprius, et quotidie preces quaedam vocales recitentur : has supplet breviarium iis qui canonicis tenentur horis. *Vis regulae. Quaenam praescribantur?*

539. Gratiae fere sunt *indulgentiae*, ad quas referendae sunt *absolutiones generales*, peculiaria *suffragia* post mortem. praeterea, sacerdotibus, usus quidam altaris privilegiati et quandoque facultas recitandi breviarium Ordinis regularis. *Per se* Tertius aliquis Ordo non fruitur indulgentiis primi Ordinis vel alterius tertii Ordinis. *Gratiae.*

540. De Absolutione generali. 1. Haec est *deprecativa* poenarum peccati absolutio per modum non Sacramenti sed Sacramentalis, seu Benedictio cui S. Sedes conjungit etiam beneficium indulgentiae pleniariae. *Absolutionis generalis natura,*

2. *Statis diebus* impertitur, *publice* quidem a Rectore Congregationis vel confessario delegato; *privatim* a quolibet confessario, saltem post absolutionem sacramenta- *Collatio.*

---

[1] S. Cong. Indulg 14 jul. 1891 *A. S. S.* XXIV, 447 vel 558.
[2] S. Cong. Indulg. 31 jan. 1893, ad. 2. *A. S. S.* XXV, 506.

lem [1], datam in ipsis festis designatis vel in horum pervigilio.

Formula. 3. *Formula* hujus absolutionis praescripta est a SS. Leone Pp. XIII, 7 mart. 1883. Attamen, post sacramentalem absolutionem, etsi *per se* suadendus est usus formulae paulo longioris, *ad valorem* satis est haec pauca proferre ; « *Auctoritate a Summis Pontificibus mihi concessa, plenariam omnium peccatorum tuorum Indulgentiam tibi impertior. In nomine Patris et Filii † et Spiritus Sancti. Amen*

Sodalium cooptatio. **541. De Tertio Ordine S. Francisci** [2]. 1. In eum *cooptant* quotquot Superiores sunt Ordinis Minorum, Conventualium, Capuccinorum, vel etiam Tertii Ordinis regularis ; et quotquot ab eis delegantur sacerdotes [3].

2. Cooptari possunt quilibet utriusque sexus Christi fideles, modo 14 annos sint nati. Ab uxore petendus est assensus viri, nisi aliter confessario sit visum.

Novitiatus, Professio ; 3. *Novitiatus* indicitur unius anni, quem sequitur *professio*. Haec tamen nullam infert obligationem.

4. Ne, per tempus quo illud omittunt, careant privilegiis et juribus, continuo (die noctuque) sub vestibus deferre debent cingulum et parvum scapulare, definito ritu recipienda. Scapulare foret per se cingulo revinciendum, toleratur tamen, ubi vigeat, *usus* scapularis minoris qualia sunt scapularia confraternitatum. (S. C. Indulg. 30 april. 1885, 10 jun. 1886.)

Ratio vivendi, 5. Sodalibus praescribitur modestus vitae cultus, fuga pompae mundanae, caritas mutua, confectio testamenti, abstinentia a non necessario jurejurando, oratio ante et post refectionem, vespertinum conscientiae examen, quotidiana, si fieri potest, assistentia rei divinae, et, nisi persolvant vel horas canonicas vel officium parvum B. M. V., quotidiana recitatio 12 Pater et Ave et Gloria Patri.

Gratiae. 6. Quod *ad gratias:* a) *Propriae* istius Tertii Ordinis indulgentiae et absolutiones [4] numerantur C. *Misericors Dei Filius*, 29 maii 1883.

b) Ubi desit ecclesia vel franciscalis vel in qua canonice sit erecta Tertii Ordinis congregatio, Tertiarii, visitando

---

[1] Cfr. Angelum a SS. Corde, II, p. 429.

[2] Pleraque exscribimus ex C. *Misericors Dei Filius*.

[3] Delegatio tamen ab Generali unius familiae facta, non est satis ut aliquem referas in *congregationem* quae in alterius Fratrum Minorum familiae est potestate. S. C. Indulg. 30 jan. 1867.

[4] Absolutiones istae legitime impeditis conferri possunt die dominica vel festiva de praecepto quae occurrant infra octo dies connexos statae diei, nisi haec fuerit de praecepto celebranda. Decr. S. C. Indulg. 16 jan. 1886.

ecclesiam parochialem « lucrari valent omnes indulgentias tam omnibus fidelibus ecclesias franciscales [1] visitantibus concessas quam illas quae Tertii Ordinis secularis sunt propriae. » (Decr. 31 jan. 1893.)

c) Brevi *Cum dilectus*, 7 jul. 1896, Tertiariis concessa est ad *quinquennium* participatio Indulgentiarum et privilegiorum primi et secundi Ordinis [2].

d) Bis in anno indulgetur ipsis *Benedictio Papalis*. Qua qui ex condicione loci frustrantur, obtinere possunt, in compensationem, binas absolutiones generales.

e) Quotquot dicuntur Missae in suffragium fratrum vel sororum Tertii Ordinis ipsis prosunt quasi dictae sint in altari privilegiato.

f) *Tertiarii sacerdotes*, etiam Novitii [3], ter in hebdomada personali fruuntur beneficio altaris privilegiati.

Possunt etiam, nisi choro sint ascripti, recitare horas canonicas secundum calendarium Ordinis S. Francisci.

7. Tertius Ordo regitur a *Visitatoribus (Patribus regularibus)* qui nequeunt esse laici. Visitatoribus et Superioribus regularibus Ordinum S. Francisci competit facultas commutandi capita legis vel ab iis solvendi eos qui gravi et justa causa eadem servare prohibentur. *Regimen.*

CAPUT II

DE CONFRATERNITATIBUS

Pellizarius, *Manuale*, etc. tr. 8, s. 6, n. 260-301; ***Aichner***, *Compendium juris canonici*, p. 504-508; ***Scherer***, *Handbuch des Kirchenrechts*, l. 4, c. 2, § 150; ***Beringer***, *Die Ablässe*, p. 2, s. 3, § 16-21; et s. 4; ***Hilgers-Mazoyer***, *Manuel des Indulgences*, p. 110-130. 311. 348 et passim; ***Piat***, *Praelectiones juris regularis*, t. 2, p. 51-61; ***Angelus a SS. Corde***, *Manuale*, etc., p. 349-357, 433-450; ***Wernz***, *Jus Decretalium*, t. 3, tit. 25; *Tractatus de Indulgentiis ad usum alumnorum Sem. Mechlin.* p. 99-145; ***Hergenröther und Kaulen***, *Kirchenlexicon*, v. *Bruderschaften*.

ARTICULUS I. Notiones communes

542. 1. *Improprio dicendi usu, Confraternitas* est omnis *Confraternitas sumpta improprie.*

---

[1] Ergo etiam Indulgentiam Portiunculae.

[2] Ita ipsis restitutae sunt plures absolutiones generales. His tamen conjunctam Indulgentiam plenariam defunctis tantum, post revocationem Pauli v, suffragari posse, declaravit S. C. Indulg. in Massiliensi, 12 marti 1855. *Decr. auth.* n. 648, p. 430.

[3] S. C. Indulg. 3 sept. 1885.

Congregatio fidelium ad pias et devotas exercendas actiones [1]. Haec igitur ex *pietate* vel *caritate* christiana quasi ex stirpe nascitur, *fineque speciali* fovendi aliquam devotionem, peragendi opus bonum, distinguitur a Tertio Ordine, quo ipsa sodalium justitia magis directe intenditur.

Confraternitas vera. 2. *Vera* autem *Confraternitas* postulat, praeter hujusmodi *finem*, *canonicam coetus erectionem*, qua fiat persona juridica nec jam sodalium consensu dissolvatur, et *propriam sedem*, *certo loco*, ecclesia vel adeo altari constitutam.

Quid piae societates? His tunc notis distinguitur ab aliis coetibus, qui, etsi fortasse quibusdam donati sunt indulgentiis, mere tamen sunt, diserte vel tacite, approbati, atque sociorum permanente consensu prorsus exsistunt Tales una quandoque sodalium voluntate exsistunt [2], positive autem probare vel prohibere in potestate est Ordinarii. Hos porro coetus nominamus *pias societates*, de iisque nihil praeterea videtur dicendum.

Confraternitatum antiquitas, **543.** Primas confraternitates nonnulli repetunt ab Ordinibus Mendicantibus ; sed jam sec. 5 ineunte, Alexandriae exstitit sodalitium *parabolanorum* [3]; immo, a° 336 occurrit Constantinopoli sodalicium « ad peragendas in communi omnium exsequias » ; atque etiam saeviente persecutione, *collegia funeraticia* Ecclesiae christianae jam juridice sunt agnita Cfr. Wernz, n. 704, IV.

Genera. **544.** Ut potissima indicemus **genera** in quae *verae* partiuntur confraternitates :

1. Pro varia constitutione interiore, Confraternitates:

Confraternitates stricte tales. a) Aliae, *stricte tales,* sunt collegia cum quadam interiore hierarchia ad modum organici corporis constituta, quorum sodales proprio in pompis et ceremoniis induuntur habitu, qui vulgo *sacco* appellatur. Hujusmodi habentur Romae et in Italia, in nostris vero partibus fere ignorantur.

Late tales. b) Aliae, licet etiam Confraternitatum nomen sortiantur, non raro jam potius dicuntur *Congregationes*, *Sodalitates*, seu Confraternitates *late tales* [4]. Quarum nonnullae ad priores satis accedunt, ob consuetos sodalium conventus, sollemnem cooptationis ritum et quandam consiliariorum electionem, minus tamen *arto* vinculo sodales colligant. Sunt etiam, quae, excepta canonica erectione, magis pias societates imitantur, cum sine necessario congressu et

---

[1] Ita fere Pellizarius, l. c. n. 160.

[2] Cfr. Scherer, l c. ; Wernz, n. 704.

[3] I. e. Hominum ipsius vitae profusorum, cum parati essent etiam pestifera lue infectis opitulari. Cfr. Beringer l. c. § 2.

[4] Cfr. S. C. Indulg. 26 nov. 1880, ad, 3 (*Decr. auth.* n. 453); Decr *Urbis et Orbis*, 25 nov. 1897, *A S. S.* t. 30, p. 276. Cfr. etiam Beringer, op. c p. 500.

copulatione personarum, in eas confluunt quotquot, levi expleta condicione, nomen dare voluerint. Quod ut domestico firmemus exemplo, ejusdem quidem generis sunt Congregatio Mariana et Congregatio a Bona Morte nuncupata. Prior tamen longe magis quam altera stricte acceptae Confraternitatis est similis.

Conjunctae vel non Instituto religioso.

2. Aliae confraternitates sunt *conjunctae Instituto religioso*, aliae tali vinculo *solutae*.

Universales et regione circumscriptae.

3. Aliae sunt *universales*, aliae *certo loco* seu *dioecesi circumscriptae*.

Nunc singillatim de tribus quibus concrescit confraternitas : de *directione ad finem*, de *canonica erectione* et *aggregatione*, de *sedis designatione*.

Finis.

545. I. De fine. Olim magis deputabantur operibus *caritatis :* redimendi christianos captivos, visitandi atque alendi carcere detentos, excipiendi hospites, levandi infirmos, dum hodie potissimum *pietatis* exercent officia : specialem honorem Venerabilis Sacramenti, cultum Virginis, etc. Opera autem ista egrediuntur fines praeceptorum quibus omnes tenentur Christiani.

Quisnam Confraternitates erigat jure ordinario.

546. II. De canonica erectione, i. e. legitima institutione.

1. *Ad quemnam spectet.* a) *Jure ordinario* Confraternitates erigit Episcopus. Idque est ipsius proprium, ita ut S. Congregatio [1] suaserit *Vicario capitulari* abstinere ista institutione, hac, ni fallimur mente, « Ne Sede vacante aliquid innovetur [2] ». Vicarius autem *generalis* opus habet speciali delegatione. Hanc tamen concedere potest Episcopus ipso modo quo mandatum confert Vicarii [3]. Erigendo Confraternitatem, Vicarius generalis acceptam facultatem memorare debet. S. C. Indulg. 2 aug. 1888.

Vi privilegii.

b) *Privilegio* autem sunt suae cuique fere Ordini confraternitates, quas per se instituit Superior generalis, tam in propriis ecclesiis quam in aliis, annuente tamen Ordinario.

Vi delegatae facultatis.

c) Eaedem, saltem quae, ex privilegio, a Superioribus religiosis, *simul cum erectione*, indulgentiis ditantur, nequeunt ab Episcopo institui potestate *ordinaria*. Immo generali S. Sedes facultate *delegata*, si quam ad erigendas Confraternitates Episcopus acceperit, non paucae subinde exceptae sunt Confraternitates seu Congrega-

---

[1] S. Congr. Indulgentiarum, 23 nov. 1878. *Decr. auth.* n. 438.
[2] L. 3, Decr. t. 9.
[3] Si litteris istis declarat se indulgere Vicario etiam quae specialia sint Episcopo. S. Congr. Indulg. 16 nov. 1888.

tiones, ita ut alias, v. gr. SS. Rosarii, erigere nullo pacto valeat, alias vero, v. gr. Marianas Congregationes, instituere quidem possit non tamen indulgentias sodalicii primarii participare [1].

De facultate subdelegandi. In locis tamen Missionum, si unam demas SS. Rosarii confraternitatem, pleniores adhuc a Cong. Prop. Fidei Episcopis sibi obnoxiis tribuuntur facultates.

Quas delegatas facultates Episcopus, post Decr. S. Officii 17 dec. 1898, *Vicario generali* vel alii sacerdoti subdelegare valet, nisi ipso indulto subdelegandi jus negetur vel artioribus limitibus circumscribatur.

Erigendae Confraternitatis leges communes. 2. *Erectionis leges.* a) Communes leges huc spectant, ut *gratis* (nisi sarciendi sint sumptus) erigatur Confraternitas; in aliis atque monialium ecclesiis [2]; denique ut *una* tantum Confraternitas erigatur *in uno loco* [3].

De lege loci et distantiae. Agedum, loca satis distincta sunt plura ejusdem municipii oppida *situ ac nomine* separata propriamque habentes ecclesiam parochialem. Immo, recens, 5 mart.-20 maii 1896, SS. D. Leo Pp. XIII concessit per S. C. Indulg. ut in *magnis civitatibus* [4] valerent Ordinarii, pro suo arbitrio et prudentia, in singulis casibus in hac lege dispensare, servata tamen distantia quae ipsorum judicio videretur congrua.

Exceptiones. Praeterea hac lege distantiae plures Confraternitates seu Congregationes sunt solutae, nominatim Congr. B. M. V.; quare plures etiam eodem loco erigi possunt.

Leges erectionis faciendae ab Episcopo. b) Ad *erectionem ab Episcopo* nihil praeterea requiritur, praeter authenticum ejus diploma in archivio ecclesiae servandum.

A Superiore regulari. c) In erectione autem quae fit auctoritate *Superioris generalis alicujus Ordinis*, salvo *peculiari privilegio*, observandae sunt, *sub poena nullitatis*, regulae praeceptae C. *Quaecumque* 7 dec. 1704, Clementis VIII, quatenus instauratae decreto Urbi et Orbi Pii IX, 8 jan. 1861. Sunt autem :

---

1 Has proponit Beringer, op. cit. § 7, p. 543-544.

2 S. C. EE. et RR. 22 aug. 1891, iderum declaravit sibi non placere ut in monasteriis monialium erigantur confraternitates laicorum, immo praecepit, ut erectae tollantur secus transferantur; et S. C. Indulg. 29 feb. 1864, respondit non expedire ut id fiat in ecclesiis Congregationum quae scholas habent. De istis hoc intelligendum est Confraternitatibus quae statis diebus laicos congregant. Quod autem Pius IX et SS. Leo Pp. XIII permiserunt ut in conservatoriis erigerentur Confraternitates SS. Cordis, et Cordis Imm. Mariae pro conversione peccatorum, id pro ipsis monialibus earumque familiaribus et discipulis solum concessum fuisse videtur.

3 Ita decr. 31 jan. 1893. Namque antea requirebatur praeterea distantia 3 milliariorum i. e. circiter 4 1/2 kil.

4 Quaenam, pro numero incolarum et amplitudine territorii in magnis reponendae sint urbibus, prudenti permittitur Ordinarii definitioni.

Litterarum forma; α) *Litterae erectionis* debent ejus esse *formae* quae substantialiter congruat formulae praescriptae a Clemente VIII. Et, nisi in ipsis litteris contineantur, simul saltem cum istis dari debent praecipua capita Constitutionis *Quaecumque.*

Ita ex decr. 8 jan. 1861 et 19 oct. 1866.

Numerus. β) *Una* tantum ejusdem instituti et generis erigi potest *in uno loco*, ea quam modo diximus ratione.

Assensus Episcopi. γ) Prius obtinendus est scriptus *assensus Episcopi*, vel Vicarii generalis, rite, ut supra, delegati. Quo dando consensu abstinere debet Vicarius capitularis [1]. Litterae quibus assensus significatur commendare debent Instituti pietatem ac religionem. Cfr. S. C. Indulg. 5 mart.-20 maii 1895.

Exceptio. Attamen si agatur de Confraternitatibus a Superioribus religiosis *in propriis suis ecclesiis* erigendis, Ordinarii consensus tunc solum est necessarius, quando agitur de Confraternitatibus proprie dictis. Cfr. **544**, 1. Si enim de Confraternitatibus agitur quas diximus late acceptas, sufficit, in propriis Religiosorum ecclesiis, consensus praestitus ab Ordinario pro erectione Conventus Ordinis in dioecesi [2]. (*Acta S. Sed.* t. 30, p. 276, ad 2.)

Indulgentiae. δ) Nullae aliae ab erigente communicari possunt confraternitati *indulgentiae*, praeter eas quae in hunc finem fuerint concessae. Requiritur autem specifica et individua mentio singularum.

Statuta. ε) *Statuta*, si quae sint condita (non sunt essentialia), probari debent Episcopo, qui eadem corrigere potest.

Indulgentiarum promulgatio. ζ) *Gratiae et indulgentiae* communicatae Confraternitati debent prius ab Episcopo cognosci quam promulgentur.

Eleemosynae. η) Confraternitas *eleemosynas* excipere et erogare debet « juxta formam per Ordinarium praescribendam [3]. »

Taxa diplomatis. θ) Litterae erectionis *gratis* omnino sunt dandae, si demas expensas « pro pergamena, scriptura, etc., pro quibus non licet accipere ultra 30 libellas. »

Poenae. ι) Praeter nullitatem, statuitur eo ipso contra aliter erigentes privatio officii (in ordine ad erectionem vel aggregationem) et inhabilitatis reservatae S. Pontifici.

Erectionis vis. 3. *Erectionis vis et effectus.* Erectione facta *a capite Ordi-*

---

[1] *Decr. auth.*, 438.

[2] Severiorem arbitramur interpretationem *Nouv. Rev. Théol.*, t. 30, p. 80, qua minus ad uniuscujusque loci condicionem quam ad modum quo Confraternitas in Urbe constituitur foret respiciendum. Cfr. Beringer, p. 532.

[3] *Exigi* nulla potest pecunia nisi per modum eleemosynae ad compensandos sumptus Missarum, etc. Et omnino est in votis S. Sedis ut pauperioribus nihilominus pateat accessus. Aliae tamen contributiones seu largitiones in pios usus commendari valent, modo in his colligendis serventur leges praescriptae Statutis dioecesanis, vel Ordinarius annuerit. Cfr. *Tractat. Mechlin.*, p. 106.

nis, Confraternitas canonice exsistit ut corpus morale, instructum etiam gratiis et indulgentiis.

Episcopalis autem erectio, salvo speciali Indulto, mere tribuit esse juridicum, nullas autem indulgentias. Hae quaeri tunc consueverunt ope *Aggregationis*.

Aggregationis Notio,

547. De Confraternitatis aggregatione. 1. *Notio.* Aggregatio est Confraternitatis jam canonice erectae adjunctio ad Confraternitatem principalem seu Archiconfraternitatem, ad obtinendam communicationem indulgentiarum et gratiarum.

Leges: Praeter modo descriptas,

2. *Leges.* a) Observanda sunt omnia illa, proportione habita, quae in Confraternitatis erectione postulantur, ut n. **546**,2, c. est dictum.

Unitas,

b) Uni tantum Archiconfraternitati conjungi potest quodlibet sodalicium.

Similitudo,

c) Ipsa Archiconfraternitas non valet quaslibet sibi copulare Confraternitates sed eas tantum quae fine et titulo sunt sui similes. Cfr. S. C. *Indulg.* 17 jul. 1891. Beringer op. c. p. 533, vel *A. S. S.* XXIV, 125.

Perpetua aggregatio.

d) Aggregatio debet fieri *in perpetuum*.

Aggregationis vis.

3. *Vis.* Aggregatione consequitur Confraternitas gratias et indulgentias cum praesentes tum futuras quae primariae Confraternitati directe obtingunt, nisi huic quaedam titulo speciali fuerint concessa. Nec per se est in potestate Archiconfraternitatis aggregantis deminute seu partim tantum has gratias participare aggregatis sodaliciis. Cfr. Beringer l. c. § 6 ex S. C. Indulg. 18 jun. 1742 et 2 mart. 1748, *Decr. Auth.* n. 135 et 171 ad 1.

Quibus aliis viis impetrentur indulgentiae?

548. Quaeres qua alia via impetrari possint **Indulgentiae.**

Directa gratia.

R. *Directa gratia* S. Sedis.

Rescriptis istis concedi solent: a) Tres Indulgentiae plenariae, quarum una pro principali festo sodalicii, binae vero reliquae sodalibus comparantur die qua cooptantur et in articulo mortis; b) Quater in anno, indulgentia septem annorum et septem quadragenarum; c) Indulgentia 60 dierum pro singulis bonis operibus sodalium.

R. P. Beringer, a quo haec mutuamur, hanc, p. 3, n. 48, indicat formam supplicis libelli:

« *Beatissime Pater!*

In ecclesia Sancti.... loci.... dioecesis.... canonice instituta est pia sodalitas sub titulo Sancti.... eo fine ut.... Quo magis sodalium fervor et devotio augeatur, ipsa sodalitas humillime petit, ut S. V. eam indulgentiis ditare dignetur, scil.... Sodalitas praedicta nulli archiconfraternitati est aggregata neque ab Ordine religioso insti-

tuta, sed a Rmo Episcopo N. N. canonice erecta ejusque testimonium hisce adjungimus.

Et Deus, etc. »

Ne tamen coacerventur Indulgentiae, gratia ista tollitur eo ipso quod aggregatione vel alia institutione aliae Indulgentiae comparentur.

Canonica erectione, ex privilegio.

Quaedam praeterea sunt Confraternitates quae ipsa *canonica erectione* fruuntur indulgentiis, quasi essent aggregatae. Ita confraternitas SS. Sacramenti. *Decr. Auth.* 23 april. 1876, n. 13 ; 22 april. 1752 n. 192 ; 22 aug. 1842, n. 308 ad 1 et ad 4.

Sedes, oratorium vel altare;

549. III. **De loco vel sede.** 1. Itaque sua cuique Confraternitati est certa sedes. Haec est ecclesia vel definitum oratorium, et nonnullis, v. gr. SS. Rosarii, etiam altare.

Sedis mutatio.

2. Sedes ista mutari nequit nisi ex auctoritate Episcopi vel ipso annuente, saltem cum de ea agitur Confraternitate quae non potuit erigi nisi ejusdem nutu. Pro transferenda Confraternitate SS. Rosarii, indultum apostolicum vel novum diploma Magistri Generalis Ord. Praedicatorum necessarium est. Praeterea, si Confraternitas est presse dicta, videtur requiri etiam « consensus majoris partis confratrum collegialiter praestitus [1]. »

Legitime autem facta translatione, servantur a Confraternitate omnes indulgentiae, nisi quaedam, quod raro evenit, fuissent intuitu loci concessae.

Rectoris designatio.

550. De Confraternitatis regimine. 1. *De Rectoris designatione.* a) Confraternitates quae in *secularibus ecclesiis* instituuntur, Rectore utuntur quem Episcopus designaverit. Quod plane constat, ubi erectio ab ipso Episcopo fuerit peracta, magisque videtur verisimile, si, privilegio pontificio, a Superiore regulari sodalicium sit conditum. Beringer, p. 515.

Designari valet *parochus* pro tempore. Immo si in paroecia nullus alius commoretur sacerdos, tacita videtur facta parochi designatio. *Decr. auth.* 8 jan. 1861, n. 389.

b) Confraternitatibus quae, in propriis ecclesiis, a Regularibus reguntur, ducem praeficit regularis Superior, utputa Provincialis. Beringer, op. c. p. 515.

c) In Confraternitatibus quae instar collegii magis stricte sunt constitutae, sodales jure potiuntur Rectorem seu Capellanum eligendi.

Confraternitatis regimen.

2. *Regimen Confraternitatis* est totum penes Rectorem.

---

[1] *Decisio Rotae* 4 feb. 1744, apud Beringer, op. cit. § 11.

Institutio consilii seu Magistratus [illegible]osarii, erigere nullo ad valorum actuum requiritur. Omn[illegible]rianas Congregatio- est ut in hac re observentur statuta e[illegible]tamen indulgentias cum usus quidam pecuniarum postul[illegible] saltem sodalicii consensum, cujus isti c[illegible]emas SS. Rosarii nati interpretes. [illegible]ong. Prop. Fidei

Ad *alienanda bona* immobilia vel pret[illegible]es. est Extrav. *Ambitiosae*. Cfr. supra, n. **436** post Decr. S.

Normae definiendi controversias cum parocho.

3. *Controversiae* inter parochum et Confrat[illegible] strictioris rationis componendae sunt ad normas Decreti Urbis et Orbis S. Rit. Congr. 10 dec. 1703-12 jan. 1704, (*Decr. auth.* n. 2123) quod Benedictus XIV auxit commentariis *Instit. can.* 105.

4, Non eo ipso quod quis Rector est nominatus, habet jam facultatem benedicendi rosaria et scapularia cum applicatione indulgentiarum, sed legitima a jus habente ei opus est communicatione. S. C. Indulg. 18 nov. 1842. *Decr. auth.* n. 342; conferendod. 30 jan. 1839, n. 270,1 et 22 febr. 1847, n. 343,1.

Penes quem est jus cooptandi in sodales?

551. De cooptatione in Sodales. 1. *A quonam facienda.* *Cooptare in Sodales* pertinet per se ad Rectorem.

Facultas potestne aliis committi?

Per se non inest in Rectore jus alterum sufficiendi in suum locum ad recipiendos sodales, imponendos habitus, etc.

Alterum ad eosdem actus designare possunt ii (Episcopus, Superiores regulares) quorum est Rectorem instituere. Immo, quod ad confraternitates latius dictas, solent Episcopi vel Ordinum capita amplas habere facultates designandi etiam multos alios qui valeant novos quaerere et recipere socios.

Quinam cooptari possint?

2. *De iis qui cooptari possunt.* a) Cooptari *valent* quotquot fideles cupierint, si *pro toto orbe* et *in perpetuum* est sodalicium approbatum. Si pro *regione* tantum, requiritur commoratio candidati in illa regione. Atque a cooptantibus servandi etiam sunt praestituti fines, v. gr. non exercendi facultatem in loco ubi adsit domus Regularium ad quos per se spectat, etc.

Quid de Regularibus?

b) Nihil *per se* obstat quin cooptentur Regulares, annuente proprio Superiore, vel sodales alterius confraternitatis.

De adultis non consciis, de defunctis?

c) Cooptari nequeunt *adulti* rei *non conscii*, vel *defuncti*. In prioris receptione patet desiderari essentialis condicio. Alterum omnino firmatum est decr. Urbis et Orbis 25 aug. 1897 et 10 aug. 1899 ad 6.

De pueris?

d) *Puerorum* cooptatio non videtur invalida, cum id respondeat generali oeconomiae eorum sanctificationis; per se tamen non expedit, nisi id ferat receptus usus alicujus Confraternitatis, v. gr. S. Scapularis.

recipi nequeunt *absentes*, qui mere litteris vel per personam postulent cooptationem, sed requiritur se sistant praesentes coram aliquo qui facultatem cooptandi. Concessit tamen S. Congregatio, decr. . 1880, ut in casibus singularibus Moderatores que delegati « dispensare possint a statuta forma praesentes, ac absentes etiam per singularem seu ordinariam exceptionem rite admittere. » *De absentibus?*

Immo, si agitur de Confraternitate minus stricte dicta, seu quae laxiore vinculo sociali copulat sodales, absentium receptio est *valida*. Commendatur tamen ut, quam maxime, receptio sit inter praesentes, et suadetur institutio plurium delegatorum qui in variis locis facultate polleant asciscendi sodales.

Peculiaris praeterea Sodalitatis Constitutio vel propria privilegia vel usus permittunt quandoque ut recipiantur absentes.

Potestne quis seipsum cooptare? f) Nihil per se obstat quin aliquis seipsum cooptet.

Necessaria inscriptio. 3. *De ritu servando.* a) *Inscriptio* in albo confraternitatis est necessaria ad lucrandas indulgentias, quoties agitur de Confraternitate veri nominis [1]. Atque in piis Unionibus plerumque idem requiri est solitum.

Non refert tamen per se a quonam *materialiter* fiat [2], modo ipse cujus est cooptare alia via suam intentionem cooptandi satis significaverit. Immo, etsi inscriptio ista est prorsus necessaria, jam tamen a peracta receptione acquiruntur indulgentiae. S. C. Indulg. 3 aug. 1899 ad 7. *A quo momento habentur indulgentiae?*

Alii ritus. b) Non raro, praesertim in strictius accepta confraternitate, ritus aliquis praeterea sancitur servandus. Id ex statutis vel aliis documentis est colligendum.

Receptio gratuita. c) Receptio debet esse *gratuita*. Annuente tamen Ordinario, indicari potest solvenda quaedam pecunia, modo pauperum habeatur quae dicta est ratio.

Ejus perpetuus effectus. 4. *De vi.* Cooptatio habet effectum *perpetuum*, nec tollitur nisi vel legitima demissione vel positiva voluntate confratris nolentis jam ad confraternitatem pertinere.

Obligatio regulae. **552. Obligatio confratrum per se est nulla.** *Regulae* enim nihil sub peccato praecipiunt; nec eorum neglectus, etiam diuturnus, efficit ut quis non jam pertineat ad Confraternitatem.

Condiciones ad lucrandas indulgentias. **553. Ad lucrandas indulgentias,** 1. Satis per se est illa facere opera quibus sunt conjunctae, etsi regulae fuerint prorsus neglectae;

---

[1] S. C. Indulg. 16 jul. 1887 ad 4 et ad 5.
[2] S. C. Indulg. 25 sept. 1845. *Decr. auth* n. 331.

Commutatio operum. 2. Requisita visitatio ecclesiae potest a confessario, his quos existimaverit impeditos converti in alterum opus [1]. Pari modo commutari potest *communio* his qui in ecclesia communicare nequeunt [2].

Episcopi jus visitandi, **554. De juribus Episcopi.** 1. Confraternitates secularium quae collegium imitantur subduntur Episcopo, qui potest eas visitare, v. gr. quod ad legata pia et onera Missarum, etiamsi in ecclesia exemptorum sunt erectae. C. Trid. s. 22, c. 8. Cfr. Beringer, § 10.

Permittendi pia impendia. 2. Sine assensu Episcopi, nequit Confraternitas reditus suos expendere in aliquod distinctum opus pium. S. C. C. 6 mart. 1797, § 5.

3. Confraternitatum quae extra Regularium ecclesias conveniunt Episcopus dici potest supremus Moderator.

Cetera jura habes ex ante dictis.

Confraternitatis abolitio perfecta, **555. De dissolutione Confraternitatis** fere perinde dicendum est ac de abolitione Instituti religiosi.

1. Si legitima ratione perfecte fuerit exstincta, plane pereunt indulgentiae et gratiae.

Imperfecta, ob injustam vim; 2. Si vero illegitime, v. gr. per vim injustam civilis potestatis, servatur *jus postliminii*, quod tamen tempore nimis diuturno auferri valet.

Quid si deficiant sodales? 3. *Defectus* sodalium, quo fit ut aliquandiu nullus fuerit coetus, non tollit jura quaesita ex perpetua erectione. Quare, sine formali erectione, nova sodalium cooptatione Confraternitas instaurari poterit.

556. De ordine Confraternitatum. 1. Omissis *Tertiis Ordinibus*, qui jure sunt priores, in processionibus Venerabilis, ceteris praeit Confraternitas Sanctissimi Sacramenti.

2. Hoc casu excepto, prior incedit quae diuturno usu praecedentiam possidet, vel quae in illo loco prius tempore est canonice erecta. *Canonice* inquam, civilis enim institutio non est hic attendenda. Cfr. recentem causam Barensem, definitam a S. Congr. Concilii, 25 maii 1901. *A. S. S.* t. 34, p. 13-24.

ARTICULUS II. De quibusdam Confraternitatibus nominatim

Quo pacto de his agamus. *N. B.* Minime nobis est propositum plene persequi quod ad praecipua pertineat sodalicia eamque proponere eorundem rationem quae ex propriis Confraternitatum quaerenda

---

[1] S. C. Indulg., 16 jul. 1887.

[2] Hoc est statutum generale, non tantum sodalium confraternitatis, sed fidelium christianorum. Cfr. S. C. Indulg. Decr. Urbis et Orbis, 18 sept. 1862 (*Decr. auth.* n. 393, et decr. 16 jan. 1886.

est libris seu tractatibus ; sed volumus tantum peculiares quasdam tradere notas quas novisse juvat et aptas ducimus ad generale prioris articuli argumentum magis inlustrandum.

557. De Confraternitatibus **SS. Cordis Jesu** et pia federatione **Apostolatus Orationis.**

1. Quinque sunt *Archiconfraternitates* SS. Cordis : *Romana*, cujus sedes est in ecclesia S. Mariae dictae a Pace ; *Paredensis* [1] (Paray-le-Monial) cui aggregari possunt Confraternitates Galliae et Belgii ; *Molinensis*, quae Galliae est reservata ; et tandem duae in *Basilica Montis Martyrum* [2], quae, uti romana, universali aggregandi facultate fruuntur. Cfr. Hilgers. op. cit. n. 97-101. *Variae SS. Cordis Jesu confraternitates.*

2. Federatio in honorem S. Cordis Jesu, cui nomen *Apostolatus orationis*, non est Confraternitas sed pium opus, eo institutum consilio, ut fideles conjungantur perpetuae interpellationi S. Cordis Jesu. *De Apostolatu orationis. Ejus indoles,*

Operi praeest ut *Director generalis* ipse Superior Generalis S. J., qui tamen munus istud alteri a se electo et in urbe Tolosana commorante committere valet. A Directore generali vel ab eo quem elegerit instituuntur directores *dioecesani*, ab Episcopis designati. *Locales* directores a dioecesanis, probante Episcopo, nominantur. Omnes denique Episcopis subduntur, salvis statutis ab ipsa S. Sede approbatis. *Regimen.*

Porro *cooptatio sodalium* perficitur relato nomine in tabulas aggregati sodalicii et recepta schedula (*billet d'admission*). Immo his dispensantur fideles in regionibus missionum ubi nimis difficile foret nomina inscribere, et quotquot pertinent ad Instituta religiosa quae sodales Apostolatus suarum orationum et bonorum operum participes fecerint. Quaelibet exterior cooptationis significatio, etiam quae verbo consistat, satis est ut personae istae sint cooptatae. *Sodalium cooptatio.*

Sodales autem tribus constituuntur gradibus, pro susceptis exercitationibus. Sed primus gradus solus est essentialis omnibusque communis : suae tamen cuique gradui sunt propriae indulgentiae. *Varii gradus.*

558. Confraternitas **SS. Sacramenti.** 1. Haec non tenetur lege distantiae. *De Confraternitate SS. Sacramenti.*

2. Ipsa canonica erectione fruitur indulgentiis romanae Archiconfraternitatis, cujus sedes est in Basilica S. Mariae

---

[1] *Archiconfrérie de la Garde d'honneur du Sacré-Cœur.*

[2] *Archiconfrérie du S. Cœur de Jésus pour la liberté du Pape et le salut de toute la Société; et Archiconfrérie de prière et de pénitence en l'honneur du S. Cœur de Jésus.*

supra Minervam (FF. Praedicatorum), ita ut nulla formalis requiratur aggregatio.

3. In processionibus Venerabilis Sacramenti ceteras antecedit Confraternitates.

Congregationis B. M. Virginis. *Indoles, et exemptio;* **559.** De Congregationibus **B. M. Virginis.** 1. Quod *ad jus quo utuntur*, sunt verae Confraternitates, etsi latius *dictae* (n. **544**, 1), sed quae, peculiari privilegio, eximuntur C. Clementis VIII *Quaecumque* et decreto Pii IX, 8 jan. 1861. Quare, v. gr. lege distantiae plane solvuntur, ita ut plures in una ecclesia esse possint.

Erectio. 2. Eriguntur *ab Episcopo*, qui nequit tamen, etiam vi facultatum quae dicuntur extraordinariae, eas indulgentiis Congregationum propriis, ditare, aut a *Praeposito Generali S. J.*, — etiam, annuente tamen Episcopo, in ecclesiis a Societate alienis.

Aggregatio. 3. Indulgentiae igitur Congregationum quae Episcopi auctoritate sunt erectae comparantur aggregatione ad Congregationem *Primam Primariam*, Romae in sacello templi S. Ignatii institutam.

Aggregari autem possunt quotquot *pro titulo* habent festum seu mysterium B. M. V. [1]. Addi tamen potest alter patronus secundarius.

In litteris indicandum est quo sexu et condicione personarum conflетur coetus.

Potestas Praesidis. 4. Praeses Congregationis potest alterum *sacerdotem* ad recipiendos sodales, ex rationabili causa, delegare.

Cooptationis ritus. 5. Ad *validam* receptionem, nihil aliud requiritur nisi :

a) Ut signo externo constet mutuus consensus candidati atque ejus qui jus habet cooptandi.

b) Ut nomen mandetur tabulis Congregationis.

Jus Episcopi. 6. Quae erectae sunt Congregationes in ecclesiis Societatis parum obnoxiae sunt visitationi Episcopi: haec, si fiat, fere spectabit extraordinarias collectas, Missas forte fundatas. Reditus enim certos habere nequeunt; dominium bonorum est penes Societatem, cui Congregationes istae intelliguntur incorporatae ; et, quod ad statuta et regimen, plenissime subduntur Generali Societatis. Cfr. Br. *Laudabile*, 15 feb. 1758, Benedicti XIV.

De SS. Rosario. **560.** De Confraternitate **SS. Rosarii.** Notum est quantis laudibus, in annuis fere encyclicis, SS. Leo Pp. XIII frequentissimum usum SS. Rosarii commendaverit. Quod spectat ad Confraternitatem :

Designatio Rectoris. 1. Directores Confraternitatum, ex usu trium seculorum,

---

[1] Quare Congregationes quae dicuntur SS. Angelorum sumant titulum S. Mariae ab Angelis, vel Reginae Angelorum, aut ponantur SS. Angeli ut patroni secundarii.

nominantur a Rmo Magistro Generali Ordinis Praedicatorum, assentiente, in ecclesiis secularibus, Episcopo loci. SS. Leo Pp. XIII, C. *Ubi primum*, 2 oct. 1898.

Altaris. 2. Ne sodales multis indulgentiis careant, est confraternitati proprium designandum sacellum vel altare : quae designatio ab eo peragi consuevit quem ad erigendam sodalitatem delegaverit Rmus Ordinis Magister Generalis.

Sodalium cooptatio. 3. Per se, dato nomine ei cui est jus, perficitur cooptatio, et antequam materialiter referatur nomen in tabulas, indulgentiae jam obtinentur [1].

4. Materialis adscriptio ad tabulas a quolibet fieri potest, dummodo is sodalem admiserit qui facultate cooptandi polleat. Immo, si magnus concursus, plures inscribendis nominibus deputari possunt, tunc autem singulae tabellarum paginae sunt ab ipso Rectore obsignandae, ut materiales nominum relationes sic authentice ratas habeat. Rescr. C. Praefecti S. C. Indulg. 7 jul. 1877.

Hebdomadalis rosarii recitatio. 5. Solent sodales singulis hebdomadis integrum recitare rosarium, estque unicum onus ipsis, citra tamen culpam, impositum. C. *Ubi primum*. Quominus multas istius precationis hebdomadalis [2] indulgentias lucrentur, non obstat quod singulas decades recitarint separatas, dummodo intra hebdomadam perfectum sit rosarium. Decr. Pii IX, 22 jan. 1858.

Debetne rosarium benedici? 6. Quamvis retinendus sit in sodalitate usus Rosarii rite benedicti, pleraeque [3] tamen indulgentiae sunt sodalium personales, quae benedictionem istam non exigant.

Quibus operibus inter recitandum abstinendum? 7. Denique, dum rosarium recitant, iis tantum fideles abstinere debent negotiis quae internam impediant attentionem. S. Cong. Indulgent. 13 nov. 1893.

561. De Scapularibus. 1. *Origo et varietas.*

Scapularium prior ratio. a) Parva scapularia quibus fideles indui consueverunt aliud in initio non fuerunt quam propria variorum Ordinum scapularia, pro majore fidelium commoditate ad parvam formam redacta. Ita fere in expositione rescr. 18 aug. 1868, *Decr. auth.* n. 423.

Quare tunc magis immediate signa erant cujuspiam

---

1 S. C. Indulg. 3 aug. 1899, ad 7.

2 Istius inquam precationis hebdomadalis; ut enim ceteras indulgentias lucreris, *coronae* quas praeterea recitaveris moraliter interrumpi nequeunt.

3 Eae tantum sunt excipiendae quas Benedictus XIII omnibus fidelibus concessit: id est, indulgentia centum dierum unicuique *Pater* vel *Ave* conjuncta si integram persolveris coronam; et, semel in anno, plenaria indulgentia.

Immo quas, 12 maii 1851, *communi* rosarii recitationi tribuit indulgentias Pius IX fideles lucrantur etiam si ipsis desit benedictum rosarium. Cfr. Beringer, op. c. p. 370-371.

conjunctionis cum Ordine religioso quam peculiaris devotionis, et solent adhuc singula ad quodpiam Institutum religiosum definite pertinere.

Varia hujus rationis scapularia. Prioris rationis fuere scapulare *B. M. V. de Monte Carmelo*, scapulare *SS. Trinitatis*, scapulare *B. M. V. Septem Dolorum*, quae tria scapularia ab iis tantum valide recipiuntur qui simul cooptantur in Confraternitates ejusdem nominis.

Altera ratio recentior. *Scapularia hujus rationis.* b) Fere non aliud quam peculiaris cultus significatur jam scapularibus ceruleis *Immaculatae Conceptionis* Clericorum regularium Theatinorum, et rubris in honorem *Passionis dominicae*, quae curanda committuntur Patribus Lazzaristis.

c) Ad hoc alterum genus maxime ascribenda sunt cum scapulare *SS. Cordis Jesu*, commissum Congregationi Oblatorum B. M. V. [1], tum scapulare in honorem *S. Joseph*, cujus curam gerit Ordo Minorum Capuccinorum [2].

De legibus scapularia benedicendi, 2. *Leges quaedam de Scapularibus.* a) Idem sacerdos scapularia benedicere debet qui ea est impositurus. Porro satis est si benedictum sit quod primum quisque induerit scapulare definitae formae. Quae in locum obsoleti ac triti deinceps assumuntur nulla opus habent benedictione.

Imponendi, b) Valide imponuntur uni humero, praesertim si sacerdos ea collo circumdare non facile possit. S. C. Indulg. 26 nov. 1892. Praeterea, ad plures induendos, uno eodemque scapulari uti licet [3], fere sicut Episcopus ordinans una sacra veste plures ordinare potest.

Deferendi, c) Deferri autem possunt vel supra vel infra vestes, ita ut extremas scapularis partes habeant pectus et dorsum [4]. Frustra ergo tenentur in crumena. Satis tamen tutum videtur ea humeris quidem induere sed clausa culeo vel sacculo, qui non sit scapularibus consutus. Cfr. *Revue théol. franç.*, t. 4, p. 56.

Conficiendi, d) Scapularia ex *lana* confici debent; quod si scapulare Passionis sis indutus, cavendum praeterea est ut ex funiculis pendeant rubrae lanae.

Referendi nomina in tabulas. e) Per se nomina eorum quibus imponitur scapulare SS. Trinitatis, vel B. M. V. de Monte Carmelo vel Septem Dolorum referri debent in tabulas Confraternitatis legitime erectae [5]. Privilegia tamen non inscribendi nomina

---

[1] Leo XIII, per S. R. C. 19 maii 1900, *Monitore*, XII, p. 200.
[2] S. R. C. 15-18 apr. 1893, *Monitore*, VIII, 1, p. 175. Cfr. S. C. Indulg. 8 jun. 1893, *Monitore*, VIII, 1, p. 128; et 6 maii 1895, *Monitore*, IX, 1, p. 103.
[3] 18 aug. 1868. *Decr. auth.*, n. 421.
[4] 12 mart. 1855, 12 feb. 1840, *Decr. auth.* n. 367. 277.
[5] Non sunt stricte urgenda verba quibus praecipitur ut ad *proxime vicinum* mittantur monasterium vel confraternitatem.

adhuc vigent. Ita, 26 sept. 1892, respondit S. C. Indulg. in causa Soc. Jesu, simul admonens Patres S. J. ut curent nominum relationem, ne sodales recepti in eorum obitu priventur suffragiis. *Clerici Regulares* (Theatini) optant etiam ut Romam mittatur folium quo describuntur ii qui scapulari ceruleo rite sunt induti. Immo ab ipsis est recens erecta Confraternitas Immaculatae Conceptionis. Non constat tamen opus esse ut qui scapulare induant isti confraternitati simul dent nomen.

f) Dignitate ceteris praestat scapulare *B. M. V. de Monte Carmelo*. Quare, decreto 27 apr. 1887, statuit S. Pontifex ipsum in posterum esse separatim benedicendum et imponendum. Licet tamen scapulare istud jam cum aliis conjunctum benedicere et imponere, modo, peculiari formula usus, distinctam scapularis B. M. V. de Monte Carmelo facias *benedictionem et impositionem*. S. C. Indulg. 11 mart. 1897. *Scapulare B. M. V. de Monte Carmelo. Ejus impositio et benedictio.*

Notum est scapulari isti, ut pie fidelibus est persuasum, conjungi duplex privilegium: alterum, *bonae mortis*, ad quod satis est scapulare istud, rite impositum, pie gerere in articulo mortis; alterum, *Sabbatinum*, seu in breve tempus contracti purgatorii, quod postulat praeterea ut colatur castitas status in quo quisque versetur, et, nisi obligati jam sint sodales ad magnum vel parvum Officium, recitent quotidie parvum Officium B. M. V. *Privilegia et onera.*

Illiteratis imponuntur, loco parvi Officii, observanda communia jejunia Ecclesiae et abstinentia a carnibus feria IV et Sabbato, singulis hebdomadis, si demas diem Domini natalitium.

Per se, ad praescripta ista opera in alia commutanda, speciali opus est facultate, quae tamen regulariter cum ipsa induendi potestate hodie concedi consuevit. Immo recenti decreto SS. Indulg., 14 jun. 1901, omnibus confessariis facta est facultas commutandi singulis petentibus *abstinentiam* feriae IV et Sabbati [1]. *Commutatio operum.*

562. *De Congregatione Bonae Mortis*. 1. Est vera sed minus stricte dicta Confraternitas, ita ut, beneficio resp. 25 aug. 1897, in ecclesiis Societatis Jesu specialis Episcopi consensus ad legitimam erectionem non requiratur, etsi consultum sit illum impetrare. *Congregationis Bonae Mortis Natura,*

2. Pro *titulo* habere debet haec Confraternitas: « *D. N. J. Chr. in cruce morientis et B. M. V. perdolentis.* » *Titulus,*

3. Speciali decreto eximitur lege distantiae et consueta formula erectionis. *Privilegia,*

---

1 Eodem decreto usus linguae vulgaris est in privata parvi Officii recitatione permissus *Monitore*, XIII, p. 201.

Erectio. 4. Erigi potest a Generali S. J. in omnibus ecclesiis; requisito, saltem extra Societatis ecclesias, formali assensu Ordinarii.

Sodalium cooptatio. 5. Requiritur relatio nominis in tabulas Confraternitatis. Ad recipiendos tamen sodales, praeses, facultate delegandi ab Episcopo vel Superiore praeditus, alterum sacerdotem deputare potest.

Regimen. 6. In ecclesiis Societatis Jesu nihil per se Confraternitas ista possidere potest; a Praeposito Generali S. J. dissolvi valet eidemque in temporalibus et spiritualibus plenissime subditur.

Sanationes vitiorum. *N. B.* Cum facile, in erigendis sodaliciis vel cooptandis sodalibus, defectus committantur essentiales, solent plerique Ordines Indulta quibus sanentur vitia identidem impetrare.

LAUS DEO ET MARIAE

SUPPLEMENTUM HUIC I[ori] VOLUMINI INSERENDUM

Post absolutum hoc prius nostrum *De Religiosis Institutis et Personis* volumen, ad nos perlata est deliberatio S. Congregationis Episcoporum et Regularium, habita in Palatio Vaticano, die 28 junii 1901, quae hoc titulo prodiit in lucem: *Normae secundum quas S. Congr. Episcoporum et Regularium procedere solet in approbandis novis Institutis votorum simplicium.* Porro, Constitutio pontificia *Conditae a Christo* authenticis istis actis feliciter perficitur, quae, quamvis stricta legis vi non polleant, summo tamen sunt in pretio habenda. Praeterquam enim quod de procurandis et vitandis in Congregationis ordinatione S. Sedis proferunt judicium, perfectumque Instituti votorum simplicium specimen describunt, declarationes quasdam continent quibus non paucis dubiis certa jam affertur solutio.

De Institutis autem votorum simplicium, quomodo sint ad istas normas componenda, fusius dicemus in altero tomo.

Verum his pauca dare nobis visum est quae, ex istis normis, sunt in priore tomo confirmanda vel corrigenda.

N. **61.** In posterum non jam probabuntur Instituta sororum quae simili virorum Instituto, instar 2[i] Ordinis, sint obnoxia. (Art. 17 et 52.)

N. **62-64.** Vult S. Congregatio ut abstineant usurpandis verbis quae propria sunt Ordinum votorum sollemnium. Haec dat exempla : *Regula, Religio, Monasterium, Moniales ;* quorum loco dicendum est, ubi de Instituto votorum simplicium agitur, *Constitutiones, Congregatio,* seu *Institutum, Domus, Sorores.* (Art. 32.)

N. **91.** A proprie dicto *Decreto laudis,* quo Institutum in condicionem coetus pontificii juris primum transfertur, sedulo distinguendae sunt litterae Pontificiae quibus mere commendantur, non quidem ipsum Institutum, sed intentio conditoris et scopus incoepti pii operis. His non desinit esse Institutum dioecesanum. (Art. 1. 2.)

N. **185-190.** Novitiatus initium habet a momento suscepti habitus. (Art. 71.) Integrum Novitiatus tempus transigendum est in domo ad hoc a S. Congregatione probata. (Art. 76.)

Id severe exigitur quod ad *primum* vel unicum probationis annum. Is enim *integer* et *continuus* requiritur ad ipsum professionis *valorem*. (Art. 72.)

Novitiatum non interrumpi, sed summum mere suspendi, commoratione extra domum probationis, quae fiat ob justam causam et accedente venia Superioris, a gravissimis traditum est scriptoribus et responsis S. Congregationis confirmatum. Atque haec dicebantur de Ordinibus religiosis.

De Institutis tamen votorum simplicium, testatur R. D. Battandier[1] huic interpretationi obesse praesentem S. Congregationis usum, quippe quae jam existimet interruptum novitiatum ejus qui per 24 horas abfuerit, et a capite repetendum nisi S. Sedis impetretur Indultum. Quod si ita fuerit, praestabit in his quae ad valorem sunt necessaria, securiores sequi partes.

N. **250.** Vota non obstant quin mutetur vel revocetur cessio administrationis et fructuum bonorum, si accedat licentia Superioris generalis. Vota, inquam, non obstant. Obesse enim facile potest jus tertio quaesitum. (Art. 116. 117.)

Si quae bona religiosis *post vota* obveniant, debent vel possunt simpliciter professi de iis disponere secundum normas statutas de bonis ante professionem possessis. (Art. 124, quo simul confirmatur nostrum n. **248.**)

N. **476.** Decretum *Quemadmodum,* quatenus praecipit ne Superiores petenti subdito extraordinarium denegent Confessarium, etiam ad *religiosos viros laicos* extenditur. (Art. 139.)

N. **477.** « Quoties sorores in aliqua publica ecclesia confessionem suam peragunt, apud quemcumque sacerdotem ab Episcopo approbatum confiteri poterunt. » (Art. 149.)

N. **492,** c. Prohibitio qua nequeunt Superiores Instituti laici subditos inducere ad conscientiae suae manifestationem, ipsos Novitios complecti, jam non est ambigendum, ex art. 77.

N. B. Brevi 11 sept. 1901, S. Pontifex, pro quinquennali participatione indulgentiarum 1[i] et 2[i] Ordinis, de qua n. **541,** 6, c. concessit in perpetum Tertio Ordini S. Francisci novium Summarium Indulgentiarum.

---

[1] *Guide canonique*, 2e édit. n. 76.

ENUMERATIO BULLARUM, ETC. QUAE IN HOC TOMO SUNT ALLATAE

A. L. = *Acta SS. D. N. Leonis Papae* XIII
B. R. = *Bullarium romanum (Mainardi)*
B. R. C. = *Bullarii romani continuatio (Barbèri)*
B. L. = *Bullarii romani editio Luxemburgensis*
B. B. = *Bullarium Benedicti* XIV
P. F. = *Bullarium Propagandae Fidei (editio De Martinis)*
Roder. = *Bullarium ad calcem operis Roderici, Quaestiones regulares*
FF. Pr. = *Bullarium Fratrum Praedicatorum*
FF. Cap. = *Bullarium Fratrum Minorum Capuccinorum*
S. J. = *Bullarium Societatis Jesu*
C. B. = *Collectanea Bizzarri*
A. S. S. = *Acta Sanctae Sedis*
N. R. Th. = *Nouvelle Revue Théologique*

Annus	Dies	Initium	Pontifex	Locus
1216	22 dec.	*Religiosam*	Honorii III	B. R. III, I, 178
1223	29 nov.	*Solet*	„	B. R. III, I, 229
1247	1 sept.	*Quae honorem*	Innocentii IV	B. R. III, I, 314
1256	4 maii	*Licet*	Alexandri IV	B. R. III, I, 373
1336	20 jun.	*Summi magistri*	Benedicti XII	B. R. III, II, 214
1339	15 maii	*Ad decorem*	„	B. R. III, II, 265
1373	26 maii	*Cunctos*	Gregorii XI	B. R. III, II, 352
1374	6 mart.	*Virtute conspicuos*	„	B. R. III, II, 355
1440	11 april.	*Romanus Pontifex*	Eugenii IV	FF. Pr. III, 117
1474	31 aug.	*Regimini*	Sixti IV	B. R. III, III, 139,
1474	31 aug.	*Regimini*	„	B. R. III, III, 143
1476	23 aug.	*Dum ad*	„	B. R. III, III, 147
1480	2 aug.	*Supplicari*	„	FF. Pr. III, 592
1506	28 jul.	*Dudum*	Julii II	B. R. III, III, 273

Annus	Dies	Initium	Pontifex	Locus
1509	1 jun.	*Alias ad supplic.*	Julii II	FF. Pr. IV, 258
1509	14 dec.	*Considerantes*	„	FF. Pr. IV, 262
1512	2 apr.	*Inter ceteros*	„	B. R. III, III, 336
1513	4 jul.	*Etsi a Summo*	Leonis X	B. R. III, III, 359
1514	3 febr.	*Religionis*	„	FF. Pr. IV, 299
1516	19 dec.	*Dum intra*	„	B. R. III, III, 447
1517	28 maii	*Ite et vos*	„	B. R. III, III, 450
1519	10 dec.	*Dudum per nos*	„	B. R. III, III, 468
1525	13 mai	*Dum uberes*	Clementis VII	FF. Cap. VI, 240.
1545	12 mart	*Exponi nobis nuper*	Pauli III	Roder., 325
1560	26 maii	*Votis vestris*	Pii IV	B. R. IV, II, 17
1564	13 nov.	*In sacrosancta*	„	B. R. IV, II, 201
1564	13 nov.	*Injunctum nobis*	„	B. R. IV, II, 204
1565	17 feb.	*In Principis Apostolorum*	„	B. R. IV, II, 214
1565	8 mart.	*Exponi nobis*	„	Gatticus [1]
1566	14 jan.	*Aequum reputamus*	S. Pii V	S. J., 36
1566	29 maii	*Circa pastoralis*	„	B. R. IV, II, 292
1567	16 maii	*Etsi mendicantum*	„	B. R. IV, II, 373
1567	1 nov.	*Ad exsequendum*	„	B. R. IV, II, 401
1568	2 jul.	*Quod a nobis*	„	B. R. IV, III, 22
1568	14 oct.	*Romanus Pontifex*	„	B. R. IV, III, 46
1568	17 nov.	*Lubricum vitae genus*	„	B. R. IV, III, 147
1570	1 feb.	*Decori et honestati*	„	B. R. IV, II, 96
1571	13 jun.	*Dum ad Congregationem*	„	B. R. IV, III, 168
1571	7 jul.	*Dum indefessae*	„	B. R. IV, III, 170
1571	21 jul.	*Romani Pontificis circumspecta*	„	B. R. IV, III, 172
1571	6 aug.	*Romani Pontificis*	„	B. R. IV, III, 177
1572	30 dec.	*Deo sacris*	Gregorii XIII	B. R. IV, III, 244
1573	1 mart.	*In tanta rerum*	„	B. R. IV, III, 251
1575	5 maii	*Decet Rom. Pontif.*	„	S. J., 57
1575	13 jun.	*Ubi Gratiae*	„	B. R. IV, III, 298
1576	30 oct.	*Salvatoris Domini*	„	B. R. IV, III, 321
1579	1 oct.	*Usum altaris*	„	B. R. IV, III, 416
1580	25 nov.	*Circumspecta*	„	B. R. IV, III, 454
1582	22 sept.	*Cum alias*	„	B. R. IV, IV, 18
1582	21 sept.	*Pium et utile*	„	B. R. IV, IV, 17
1584	25 maii	*Ascedente Domini*	„	B. R. IV, IV, 55
1584	20 nov.	*Vigore privilegii*	„	B. R. IV, IV, 80

[1] *De usu altaris portatilis*, c. 13, n. 14.

Annus	Dies	Initium	Pontifex	Locus
1587	26 nov.	*Cum de omnibus*	Sixti v	B. R. iv, iv, 370
1587	21 oct.	*Ad Romanum spectat*	„	B. R. iv, iv, 373
1587	22 jan.	*Immensa*	„	B. R. iv, iv, 392
1593	26 maii	*Sanctissimus Dominus*	Clementis viii	B. R. v, v, 254
1594	19 jun.	*Religiosae Congregationes*	„	FF. Pr. v, 522
1596	12 mart.	*Regularis disciplinae*	„	B. L. iii, 144
1597	20 dec.	*Ratio pastoralis officii*	„	B. R. v, ii, 179
1599	20 jun.	*Sanctissimus in Christo*	„	B. R.[1] v, ii, 411
1600	29 dec.	*Superna*	„	B. R. v, ii, 325
1601	8 nov.	*Religiosorum quorumcumque*	„	Vericelli[2], q. 98, d. 26
1602	2 apr.	*In suprema*	„	B. R. v, ii, 411
1602	19 maii	*Sanctissimus in Christo*	„	B. R. v, ii, 412
1603	19 mart.	*Cum ad regularem*	„	B. R. v, ii, 412
1603	23 jul.	*Quoniam*	„	B. R. v, iii, 14
1604	7 dec.	*Quaecumque*	„	B. R. v, iii, 85
1606	16 maii	*Romanum decet Pontificem*	Pauli v	B. R. v, iii, 207
1606	23 maii	*Romanus Pontifex*	„	B. R. v, iii, 207
1606	1 sept.	*Romanus Pontifex*	„	B. R. v, iii, 227
1621	20 sept.	*Sanctissimus*	Gregorii xv	B. R. v, iv, 385
1621	18 nov.	*In supremo*	„	B. R. v, iv, 404
1622	5 feb.	*Inscrutabili*	„	B. R. v, v, 1
1622	2 jul.	*Romanus Pontifex*	„	B. R. v, v, 37
1622	17 aug.	*Cum alias*	„	B. R. v, v, 47
1624	28 aug.	*Romanus Pontifex*	Urbani viii	B. R. v, v, 247
1624	21 sept.	*Sacra Congregatio*	„	B. R. v, v, 248
1628	9 aug.	*Injuncti nobis*	„	B. R. vi, i, 136
1631	2 apr.	*Religiosos viros*	„	B. R. vi, i, 271
1631	20 dec.	*Alias felicis*	„	B. R. vi, i, 299
1633	14 apr. (alias 15 dec.)	*Sanctissimus Dominus*	„	FF. Pr. vii, 293
1635	11 apr.	*Alias felicis*	„	B. R. vi, ii, 23
1640	16 oct.	*Nuper*	„	FF. Pr. vi, 110
1642	15 mart.	*Sacrosancta*	„	B. R. vi, ii, 321
1642	13 sept.	*Universa per orbem*	„	B. L. v, 378
1643	24 feb.	*Honorum dignitatumque*	„	B. R. vi, ii, 366

1 Decreta generalia Clementis viii proponuntur collecta post decr. *Sacra Congregatio* latum jussu Urbani viii, 21 sept. 1624. B. R. v, v, p. 248 sqq.

2 *De Apostolicis Missionibus*.

Annus	Dies	Initium	Pontifex	Locus
1645	7 feb.	*Exponi nobis*	Innocentii x	B. R. vi, iii, 21
1648	14 maii	*Cum sicut*	„	P. F. i, 253
1652	5 nov.	*Instaurandae*	„	B. R. vi, iii, 233
1653	14 maii	*Cum sicut*	„	B. R. vi, iii, 244
1654	10 feb.	*Ut in parvis*	„	B. R. vi, iii, 270
1655	22 sept.	*Ex commissa*	Alexandri vii	B. R. vi, iv, 45
1660	2 jul.	*Licet alias*	„	B. R. vi, v, 81
1670	21 jun.	*Superna*	Clementis x	B. R. vii, 30
1679	12 feb.	*Cum ad aures*	Innocentii xi	Ferraris [1], v. *Eucharistia*, i, 41
1682	16 jan.	*Sua nobis*	„	FF. Pr. vi, 362
1682	20 maii	*Cum inter*	„	B. R. viii, 240
1685	12 feb.	*Exponi nobis*	„	B. R. viii, 353
1687	26 mart.	*Ecclesiae Catholicae*	„	B. R. viii, 419
1694	16 feb.	*Christi Fidelium*	Innocentii xii	B. R. ix, 344
1695	18 jul.	*Sanctissimus in Christo Pater*	„	B. L. vii, 295
1697	23 dec.	*Nuper a Congregatione*	„	B. R. ix, 464
1698	4 aug.	*Debitum Pastoralis*	„	B. R. ix, 464
1700	20 maii	*Ex debito*	„	B. R. ix, 539
1703	13 jul.	*Inscrutabili*	Clementis xi	B. B. [2] iii, 57
1710	3 apr.	*Ex debito*	„	B. R. x, i, 232
1717	8 jul.	*Exponi nobis*	„	B. R. xi, 112
1723	23 maii	*Apostolici ministerii*	Innocentii xiii	B. R. xi, 258
1724	23 sept.	*In supremo*	Benedicti xiii	B. R. xi, 350
1725	10 dec.	*Paterna Sedis Apost.*	„	B. R. xii, 49
1726	13 feb.	*Licet Sacra*	„	B. R. xii, 70
1726	7 mart.	*Custodes*	„	FF. Pr. vi, 581
1729	9 dec.	Br. ad *Pios Operarios*	„	(Comp. Priv. S. J.) n. 33
1731	1 maii	*Nobis*	Clementis xii	B. R. xiii, 175
1732	12 feb.	*Romanus Pontifex*	„	B. R. xiii, 215
1742	3 jan.	*Regularis Disciplinae*	Benedicti xiv	B. B. i, 103
1742	3 jan.	*Salutare*	„	B. B. i, 106
1742	30 mart.	*Quoad Commune*	„	B. B. i, 144
1744	13 apr.	*Pastor bonus*	„	B. B. i, 319
1744	6 nov.	*Firmandis*	„	B. B. i, 432
1745	13 oct.	*Biennium*	„	B. B. iii, 579

[1] *Prompta Bibliotheca.*
[2] Constitutio Clementis xi allata est in C. *Quamvis justo*, Benedicti xiv, 30 apr. 1749, § 2, B. B. iii, 54 sqq.

Annus	Dies	Initium	Pontifex	Locus
1746	16 apr.	*Accepimus*	Benedicti XIV	B. B. II, 31
1747	14 jan.	*Ex quo dilectus*	„	B. B. II, 169
1747	24 jan.	*Per binas alias*	„	B. B. II, 177
1747	27 feb.	*Impositi nobis*	„	B. B. II, 178
1747	28 feb.	*Postremo mense*	„	B. B. II, 186
1748	4 mart.	*Si datam*	„	B. B. II, 393
1748	5 aug.	*Pastoralis cura*	„	B. B. II, 471
1749	31 oct.	*Gravissimo*	„	B. B. III, 98
1750	1 sept.	*Oneroso*	„	B. B. III, 302
1751	2 jun.	*Magno cum*	„	B. B. III, 377
1751	15 dec.	*Probe*	„	B. B. III, 417
1755	27 jul.	*Cum ut recte*	„	B. B. IV, 317
1758	15 feb.	*Laudabile*	„	S. J., 305
1760	6 sept.	*Experientia*	Clementis XIII	B. R. C. II, 27
1773	21 jul.	*Dominus ac Redemptor*	Clementis XIV	B. R. C. IV, 607
1787	27 mart.	*Ex debito*	Pii VI	B. R. C. VIII, 13
1789	11 aug.	*Sacrosanctum*	„	B. R. C. VIII, 345
1790	5 jan.	*Singulare*	„	B. R. C. VIII, 377
1791	10 mart.	*Quod aliquantulum*	„	Collect. Brev. [1] Pii VI, 47-149
1794	28 aug.	*Auctorem Fidei*	„	B. R. C. IX, 395
1804	20 jul.	*Catholicae Fidei*	Pii VII	S. J. 332
1806	6 jul.	(Priv. Tertiariorum S. Dominici	„	N. R. Th. XXVI, 391
1807	9 jan.	*Qui sicut*	„	B. R. C. XIII, 88
1814	7 aug.	*Sollicitudo omnium Ecclesiarum*	„	B. R. C. XIII, 323
1826	11 jul.	*Plura inter*	Leonis XII	P. F. IV, 674
1838	13 maii	(Rescriptum)	„	S. J. [2] p. 10
1847	17 jan.	*Ubi primum*	Pii IX	C. B., p. 868
1848	25 jan.	*Romani Pontifices*	„	C. B., p. 882
1848	25 jan.	*Regulari disciplinae*	„	C. B., p. 884
1857	19 mart.	*Neminem latet*	„	C. B., p. 904
1858	12 jan.	*Ad religionis*	„	Sentis [3], p. 107
1861	7 feb.	*Ad Universalis*	„	C. B., p. 912
1869	4 sept.	*Apostolicae Sedis*	„	P. F. VI, II, 36
1881	8 maii	*Romanos Pontifices*	SS. Leonis Pp. XIII	A. L. I, 189
1882	17 sept.	*Auspicato*	„	A. L. I, 289

[1] *In collectione Brevium* quae ad praesentes... in Gallia, etc. — (2) *Varia rescripta.* Institut S. J. t. 3. — (3) *Clementis Pp. VIII Decretales.*

Annus	Dies	Initium	Pontifex	Locus
1883	29 maii	*Misericors Dei Filius*	SS. Leonis Pp. XIII	A. L. I, 10
1886	13 jul.	*Dolemus inter*	„	A. L. II, 209
1893	17 mart.	*Pastoralis muneris*	„	A. L. V, 153
1893	12 jul.	*Summum semper*	„	A. L. V, 170
1894	30 nov.	*Orientalium*	„	A. L. V, 303
1896	7 jul.	*Cum dilectus*	„	N. R. Th. XXVIII, 535
1897	4 oct.	*Felicitate quadam*	„	A. S. S. XXX, 225
1898	17 jun.	*Quum nobis*	„	Le Canoniste contemp. XXIII, 288
1898	2 oct.	*Ubi primum*	„	A. S. S. XXXI, 257
1900	8 dec.	*Conditae a Christo*	„	A. S. S. XXXIII, 341

BIBLIOGRAPHIA

Acta Conciliorum (**Harduin**, S. J.), 12 vol. Parisiis, 1714-1715.
Acta Conciliorum (Editio **Mansi**, S. J.), 31 vol.
Acta et Decreta concilii plenarii Americae latinae, 2 vol. Romae, Typ. Vaticanis, 1900.
Acta Sancta Sedis in compendium opportune redacta et illustrata (**Piazzesi**), Romae.
Acta SS. D. N. Leonis Pp. XIII (Allocutiones, Epistolae, Constitutiones aliaque acta praecipua). Brugis, Desclée-De Brouwer, 5 vol. 1887-1898.
Aichner, Ill. D. *Compendium juris ecclesiastici ad usum cleri*, 1 vol. Brixinae, Weger, 1890, ed. 7.
S. Alphonsi, C. SS. R. *Theologia moralis*, 10 vol. (edit. Heilig) Mechliniae, 1852.
— *Oeuvres ascétiques* (*Oeuvres complètes*, éd. Dujardin) 12 vol. Tournai, Casterman, 1882, ed. 6.
Analecta Juris Pontificii, Romae.
Adigard, S. J., *Décret Apostolique du* 17 *déc.* 1890 *sur le compte de conscienee, la confession et la commnnion dans les communautés religieuses*. Texte et traduction. Commentaire. (Opusculum.) Paris, Retaux, 1891.
Angelus a SS. Corde, O. Carmel. Discalc., *Manuale juris communis regularium et specialis Carmelitarum discalceatorum*, 2 vol. Gandae, Vander Schelden, 1899.
Annibale, Card. **d'** *Summula Theologiae moralis*, 3 vol. Romae, Prop. Fid. 1892, ad. 3.
Archiv für katholisches Kirchenrecht, Mainz.
Avanzini Petr. R. D., *De Constitutione Apostolicae Sedis, qua censurae lat. sent. limitantur commentarii*, 1 vol. Romae, S. C. Prop. Fid. 1874 (Editio manualis).
Ballerini-Palmieri, S. J. *Opus theologicum morale*, 7 vol. Prati, Giachetti, 1892-1894, edit. 2ª. (Tr. 9, c 1. *De Regularibus*, fere totum est tribuendum R. P. Palmieri.)
Barbosa, Episc. *De officio et potestate Episcopi*, 2 vol. Lugduni, 1698.
Battandier, R. D. *Guide canonique pour les constitutions des sœurs à voeux simples*, 1 vol. Paris, Lecoffre, 1898.
Bellarminus Robertus, Card. S. J. *Disputationes de controversiis christianae fidei*. 4 vol. Pragae, 1721.

Benedictus XIV, *Institutiones ecclesiasticae*, 3 vol. Lovanii, 1762.
— *De Synodo dioecesana*, l. 13, 4 vol. Mechliniae, Hanicq, 1823.
Beringer, S. J. *Die Ablässe, ihr Wesen und Gebrauch*, 1 vol. Paderborn, Schöningh, 1900, ed. 12 (approbata a S. Congr. Indulg.).
Berliere, O. S. B. *Les Origines du Monachisme et la Critique moderne. (Messager des Fidèles, Revue bénédictine*, janvier 1891.)
Berthier, R. D. *Des états de la vie chrétienne et de la vocation d'après les Docteurs de l'Église et les théologiens*, 1 vol. Paris, Bonne Presse, 1897, edit. 4.
Besse, O. S. B. *Les moines d'Orient antérieurs au concile de Chalcédoine* (451), 1 vol. in-8 Paris, Oudin, 1900.
— *Le Monachisme africain* (IVe-VIe siècles). (Brochure) in-8. Paris, Oudin.
Binterim, R. D. *Die vorzüglichsten Denkwürdigkeiten der Christen Katholischen Kirche*, 16 vol. Mainz, Müller-Kirchheim, 1825-1845.
Bizzarri, Card. *Collectanea in usum Secretariae S. C. Episc. et Regular*. 1 vol. Romae, typ. Cameralis, 1863.
Blumenstock, *Der päpstlicher Schutz im Mittelalter*, 1 vol. Innsbruck, Wagner, 1899.
Boëro, S. J. *Osservazioni sopra l'istoria del Pontificato di Clemente* XIV *scritta dal P. Theiner*. 2 vol. Monza, Istituto dei Paolini, ed. 2.
Bouix, R. D. *Tractatus de jure rigularium*, 2 vol. Parisiis, Lecoffre, 1857.
Bucceroni, S. J. *Institutiones theologiae moralis*, 2 vol. Romae, Forzani, 1892.
— *Enchiridion morale*, 1 vol. Romae, Forzani, 1891, 2 editio.
— *C. Lucii Ferraris Promptae bibliothecae supplementum*, Romae, Prop. Fid. 1899.
Sanctissimi D. N. Benedicti Pp. XIV Bullarium, 5 vol. Romae, 1746.
Bullarium romanum (**Coquelines-Mainardi**) 28 vol. Romae, 1734-1762.
Juris Pontificii de Propaganda Fide Pars prima complectens Bullas, Brevia, Acta S. S. a Congregationis institutione ad praesens. (R. **De Martinis**.) Romae, Prop. Fid. 7 vol. 1888-1897.
Magnum Bullarium Romanum (**Cherubini**) cum ejus continuatione, 14 vol. Luxemburgi, 1727-1740.
Bullarii Romani Continuatio (**Barbèri**). Romae, Typ. camer. 19 vol. 1835-1857.
Bullarium Ordinis FF. Praedicatorum, 8 vol. Romae 1729-1740.
Bullarium Ordinis FF. Minorum Capuccinorum, 6 vol. Romae, 1740.

Busembaum, S. J. *Medulla theologiae moralis,* 1 vol. Patavii, 1746.
Butler, O. S. B. *The lausiac history of Palladius,* a critical discussion together with notes on early egyptian monachism, 1 vol. Cambridge, University Press, 1898.
Canoni te (Le) contemporain, Paris.
Cespedes, Cler. reg. *Tractatus de Exemptione Regularium,* 1 vol. Venetiis, 1647.
Chokier, Erasmus **a.** De *jurisdictione Ordinarii in exemptos.* 2 vol. Coloniae Agrippinae, 1684.
Ciravegna, S. J. *De Societatis Jesu Paupertate, Quaestiones variae.* 1 vol. Prati. Giachetti, 1892.
Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide, 1 vol. Romae, Prop. Fid. 1893.
Collectio brevium atque instructionum SS. D. N. Pii Pp. VI, *quae ad praesentes ecclesiae catholicae in Gallia, etc. calamitates pertinent,* 3 vol juxta exemplar impressum Romae, 1800-1801.
Collectio lacensis (*Acta et Decreta sacrorum conciliorum recentiorum,* auctoribus Presbyteris S. J. Domo B. V. M. Sine labe conceptae ad Lacum). 7 vol. Friburgi Brisg. Herder, 1870-1890.
Craisson, R. D. *Des Communautés religieuses à vœux simples,* 1 vol. Paris, Poussielgue, 1869.
— *Manuale juris canonici,* 4 vol. Parisiis Roger et Chernovitz, 1894, edit. 8.
Damanet, S. J. *Manuel du directeur spirituel etc. pour le choix d'un état de vie,* 1 vol. Paris. Tournai, Casterman 1862.
Daris, R. D. *Quaestiones canonico-civiles de statu religioso* (Praelectiones canonicae, vol. 4) 1 vol. Leodii Verhoven-Debeur, 1866.
De Buck V.-**Tinnebroeck,** S. J. *Examen historicum et canonicum libri R. D. Verhoeven de regularium et secularium clericorum juribus et officiis.* Tomus prior (qui unus prodiit, sine nomine scriptorum), Gandavi, Poelman, 1847.
De Buck V. S. J. *De Exemptione regularium conservanda et confirmanda,* 1 vol. Bruxellis, Vromant, 1869.
— *De l'état religieux en Belgique au XIX*e *siècle* (Extrait des actes de l'Assemblée générale des catholiqnes à Malines, 1 vol. Bruxelles, Greuse, 1864.
Dechamps, Card. *Instructions aux communautés religieuses de femmes du diocèse de Malines,* 2e édit. publ. par S. E. le Card. **Goossens,** opusculum, Malines, Dessain, 1890.
Decreta authentica S. Congr. Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praepositae ab anno 1668-1882. 1 vol. Ratisbonae, Pustet, 1883.
Decreta authentica Cong. S. Rituum, 3 edit. Gardellini, 5 vol. Romae Prop. Fid. 1856-1879.
Decreta authentica Congr. S. Rituum, ex actis ejusdem collecta ejusque auctoritate promulgata, 4 vol. Romae, Prop. Fid. 1898-1900.

Delbene, Cler. regul. *De Immmunitate et Jurisdictione ecclesiastica,* 2 vol. Lugdui, 1650.
Delehaye H. S. J. *Les Stylites* (*Revue des Questions historiques,* janv. 1895, ou compte rendu du 3e congrès scientif. intern. des catholiques, Bruxelles 1899).
— *Vie de St Paul le jeune* (*Revue des Questions historiques,* juillet 1893).
De Luca, Card. *Relatio Curiae romanae* (*Theatrum veritatis et justitiae,* t. 5, II), 1 vol. Coloniae, 1706.
Devoti Joannes, R. D. *Institutionum canonicarum libri IV.* 2 vol. Leodii, Dessaix, 1874.
Duchesne, R. D. *Origines du culte chrétien,* 1 vol. Paris, Fontemoing, 1898, ed. 2.
Dugdale, *Monasticon anglicanum,* 6 vel 8 vol. London, Harding and Longman, 1817-1830 (a new edit.)
Fagnani, R. D. *Jus canonicum,* 3 vol. Coloniae, 1704.
Ferrari, R. D. *Summa institutionum canonicarum,* 2 vol. Genuae, typ. archiepiscop. 1877, edit. 3.
L. Ferraris, O. M. *Prompta bibliotheca,* 8. vol. Migne, 1860-1861.
Fleury, R. D. *Disciplina populi Dei,* cum notis **Zaccariae** et dissertationibus variorum, 3 vol. Venetiis, 1782-1782.
S. Franciscus Salesius. *Lettres,* 4 vol. Paris, Meyer.
Funk, R. D. *Lehrbuch der Kirchengeschichte,* 1 vol. Paderborn, 1898, ed. 3.
Garzia, R. D. *De beneficiis ecclesiasticis,* 2 vol. Venetiis, 1630.
Gasparri, Card. *Tractatus canonicus de sanctissima Eucharistia,* 2 vol. Parisiis Delhomne et Briguet, 1897.
— *Tractatus canonicus de sacra Ordinatione,* 2 vol. Ibid. 1893.
Gasquet, O. S. B. *Saggio storico della Costituzione monastica,* opusc. Romae, Tipogr. Vaticana, 1896.
Gatticus, Can. Lat. *De oratoriis et de usu altaris portatilis,* 1 vol. Romae, 1775.
Génicot Ed. S. J. *Institutiones Theologiae moralis,* 2 vol. Lovanii, Polleunis et Ceuterick, 1900, ed. 3.
— *Casus conscientiae,* 2 vol. Lovanii, ibidem, 1901.
Gennari, Card. *Consultazioni morali canoniche liturgiche,* 1 vol. Napoli, tip. degli artigianelli, 1893.
Giraldi, Cler. reg. Schol. piar. *Expositio juris pontificii,* 3 vol. Romae, Ercole, 1830.
Hélyot, *Histoire des Ordres monastiques religieux et militaires, et des Congrégations séculières,* 8 vol. Paris. 1714-1719.
Hilgers, S. J. (trad. **Mazoyer**) *Manuel des Indulgences d'après l'ouvrage du R. P. Beringer,* 1 vol. Paris, Lethielleux, 1897. (Éd. approuvée par la S. Congr. des Indulg.)

Hinschius, *System des Katholischen Kirchenrechts,* 6 vol. Berlin, Guttentag, 1869-1897.

Huguenin, R. D. *Expositio methodica juris canonici,* editio 5 (studio R. P. **Marc.** C. SS. R.), 1 vol. Parisiis, Gaume 1892.

Kirchenlexicon (**Wetzer und Welte's**) zweite Auflage begonnen von C. **Hergenröther,** fortgesetzt von Dr. Fr. **Kaulen,** 12 vol. Freiburg im Breisgau, Herder, 1882-1901.

Kraus, *Real-Encyclopaedie der christlichen Alterthümer,* 2 vol., Freiburg in Breisgau, Herder, 1886

Ladeuze, R. D. *Étude sur le cénobitisme pakhomien pendant le IVe siècle et la première moitié du Ve.* (Dissertation doctorale) 1 vol. Louvain, Van Linthout, 1898.

Laymann, S. J. *Theologia moralis,* 1 vol. Monachi, 1630.

Lehmkuhl, S. J. *Theologia moralis,* 2 vol. Friburgi Brisgoviæ, Herder, 1896, editio 7.

Lessius, S. J. *De justitia et jure ceterisque virtutibus cardinalibus libri* 4, 1 vol. Lovanii 1606.

— *Disputatio de statu vitae deligendo et religionis ingressu,* inter *Opuscula,* 1 vol. Antwerpiae, 1626, p. 833 sqq.

Leurenius, S. J. *Forum ecclesiasticum, in quo Jus canonicum,* etc. 4 vol. Augustae Vindelicorum, 1737.

Lugo, Card. **de,** S. J. *De Justitia et jure,* 2 vol. Lugduni, 1652.

— *De Paenitentia,* 1 vol. Venetiis, 1751.

— *Responsa moralia,* 1 vol Venetiis, 1751.

Marc, C. SS. R. *Institutiones morales Alphonsianae,* 2 vol. Romae, Typ. pacis, 1893, edit. 7.

Marin, R. D. *Les Moines de Constantinople depuis la fondation de la ville jusqu'à la mort de Photius.* 1 vol. Paris, Lecoffre, 1897.

Malou, Épist. *Règles pour le choix d'un état de vie, proposées à la jeunesse chrétienne,* 1 vol. Bruxelles, Goemaere, 1865, 2e édit.

Marres, R. D., *De justitia secundum doctrinam theologicam et principia juris recentioris, speciatim vero Neerlandici,* 2 vol. Ruremundae, Romae, 1888.

Martene, O. S. B. *De antiquis Ecclesiae Ritibus,* 4 vol. Antwerpiae, 1763.

— Commentarius in regulam S. P. Benedicti, 1 vol. Parisiis, 1590.

Martigny, R. D. *Dictionnaire des antiquités chrétiennes,* 1 vol. Paris, Hachette, 1863.

Maschiat, Cler. reg. Schol. piar., *Institutiones juris civilis et canonici,* 1 vol. (edit. Giraldi et Amort) Augustae Vindelicorum, 1761.

Mélanges théologiques ou serie d'articles sur les questions les plus intéressantes de la théol. mor. et du droit canon, par une société d'ecclesiastiques belges, 6 séries, 1847-1853, Liège, Lardinois.

Melchers, Card. *De canonica dioeceseum visitatione.* 1 vol. Coloniae ad Rhenum, Bachem, 1893.

Mélot, S. J. *De Ordinibus et Congregationibus religiosis,* (Codex lithographice exaratus) 1 vol. Lovanii, 1888-89.

Le Messager des Fidèles, Revue bénédictine, Maredsous.

Meynard, O. P. *Quelques réponses touchant les devoirs de l'obéissance envers le décret apostolique du 17 déc. 1890, sur l'ouverture de conscience, les confessions et les communions dans les communautés.* (Opusculum) Paris, Vic et Amat, 1892.

Migne, *Patrologiae cursus completus.* Graeca sic affertur : M. P. G. t. (tom.) c. (col.). Latina vero sic : M. P. L. t.... c....

Monacelli, R. D. *Formularium legale-practicum fori-ecclesiastici,* 2 vol. Romae, 1703. 1706.

Monitore (Il.) ecclesiastico (prius in civitate Conversanensi) Romae.

Montalembert, Cte **de,** *Les Moines d'Occident depuis St Benoît jusqu'à St Bernard,* 7 vol. in-8. Paris, Lecoffre, 1860.

Morris, S. J. *Catholic England in modern times,* 1 vol. Londonii, Burn and Oates, 1892.

Müllendorff, S. J. *Der Beichtvater in der Verwaltung seines Amtes praktisch unterrichtet von Joannes Reuter,* 1 vol. Regensburg (Ratisbonae), Manz, 1899, editio 5.

Nervegna, R. D. *De jure practico regularium,* 1 vol. Romae, Pustet, 1900.

Nilles, S. J. *De libertate clericorum religionem ingrediendi,* inter selectas disputationes academicas, Œniponte, Rausch, 1886.

Notermans, R. D. *Dissertatio de regularium jure redeundi in loca e quibus vi et injustitia expulsi fuerunt.* Opusculum, Ruremonde, Rouan, 1899.

Nouvelle Revue théologique (**Piat** et **Planchard**; ab anno veto 1896, PP. Congr. SS. Redemptoris cum R. P. Piat). Tournai.

Oltarjefskij, Ieromonakh Theodossij, *Palestinkoïe Monachestvo s' IV do VI vèka,* 1 vol in-8. (Le monachisme Palestinien du 4e au 5e siècle). 1 vol. Petropoli, Kirschbaum, 1896.

Papp-Shilàgyi de Illiésfalva Josephus, R. D. *Enchiridion juris ecclesiae orientalis catholicae.* 1 vol. M. Varadini, Tichy, 1862.

Pargoire, R. D. *Les débuts du monachisme à Constantinople (Revue des questions historiques,* t. 65. 1899).

Passerini de Sextula, O. Pr. *De Hominum Statibus et Officiis, Inspectiones morales ad ultimas septem quaestiones 2, 2, D. Thomae.* 3 vol. Lucae, 1732.

— *Commentaria in libros Sexti Decretalium,* 3 vol. Romae, 1667-1672.

— *Regulare tribunal,* 1 vol. Romae, 1677.

— *De electione canonica,* 1 vol. Romae, 1693.

Pellizarius, S. J. *Manuale regularium,* 2 vol. Lugduni, 1605 (opus istud est in Indicem relatum).

— *Tractatio De Monialibus*, 1 vol. Editio correcta juxta animadversiones Sacrae Indicis Congregationis, 1761.
Pennacchi, R. D. *In Constitutionem Apostolicam Officiorum ac Munerum* etc. *Brevis Commentatio,* 1 vol. Romae, Desclée, 1898.
Périès, R. D. *L'Index,* 1 vol. Paris, Roger et Chernoviz, 1898.
Petra, Vincentius Card. *Commentaria ad Constitutiones apostolicas,* 8 vol. Venetiis, 1741.
Peyrinis, Laurentius **de,** O. F. Min. *De privilegiis Regularium,* 3 vol. Venetiis, 1643.
Piat, O. F. Min. Capucc. *Praelectiones juris regularis ad usum Fratrum Minorum S. Francisci Capucinorum,* 2 vol. Casterman, Tornaci, 1898, edit. 2ª. Interdum affertur editio prior, 1888-1891, quae tribus constat tomis.
— *Comment. de la Const. « Officiorum ac Munerum ».* (*Nouvelle Revue théologique,* t. 30. 31. 32.)
Pichler, S. J. *Jus canonicum practice explicatum,* 1 vol. Ingolstadii, 1735.
Pie de Langogne, O. F. M. C. *L'ouverture de conscience, les confessions et communions dans les communautés.* Texte et commentaire du décret de la S. C. des Ev. et RR., du 17 déc. 1890. Opusculum Paris, Poussielgue, 1891.
Pignatelli, R. D. Jacobus, *Consultationes canonicae,* 11 vol. Coloniae Allobrogum, 1700.
— *Novissimae consultationes,* 2 vol. Cosmopoli, 1740.
Pirhing, S. J. *Jus canonicum,* 4 vol. Venetiis, 1759.
Preuschen Dr. Erwin, *Mönchtum und Sarapiskult* (Jahresbericht, Darmstadt) Abhandlung 30 s. Darmstadt, Winter, 1899.
Portel, De, O. F. M. *Dubia Regularia,* 1 vol. Olysipone, 1618.
— *Novae additiones ad dubia regularia,* 1 vol. Ulyssipone, 1623.
Reiffenstuel Anacletus, O. F. M., *Jus canonicum universum,* 6 vol. Antverpiae, 1755.
Revillout, *Le concile de Nicée d'après les textes coptes et les diverses collections canoniques.* Dissertation critique, 2 vol. Paris, 1876-1898.
Revue d'histoire ecclesiastique, Louvain.
Revue des Questions historiques, Paris.
Rodericus, O. F. M. *Quaestiones regulares et canonicae,* 4 vol. Antwerpiae, 1616.
— *Nova Collectio et compilatio privilegiorum apostolicorum Regularium Mendicantium et non mendicantium,* 1 vol. Antwerpiae, 1623.
S. Rotae Romanae Decisiones recentiores in compendium redactae, 5 vol. Mediolani, 1730.
Rotarius, Cler. reg. Barnabita, *Theologia moralis regularium,* 3 vol. Venetiis, 1724.

Sales de, St François, *Lettres. Oeuvres complètes,* t. 8-11, Paris, Meyer, 1833.
— *Salmaticensis Collegii cursus theologiae moralis,* 4 vol. Venetiis, 1734.
Sanchez, Th. S. J. *Opus morale in Praecepta Decalogi,* 2 vol. Lugduni, 1628 et 1637.
— *De sancto matrimonii sacramento,* Disputationes, 2 vol. Lugduni, 1739.
Santi Fr. R. D., *Praelectiones juris canonici,* 5 vol. (edit. **Leitner**) Ratisbonae, Pustet, 1898-1901.
Schels D[r], *Die neuern religiösen Frauen-Genossenschaften,* 1 vol. Schaffhausen, Hurter, 1857.
Scherer Ritter **von,** *Handbuch des Kirchenrechts,* 2 vol. Graz-Leipzig, Moser, 1886-1898.
Schiwietz Stephan, *Vorgeschichte des Mönchtums oder das Ascetentum der drei ersten christlichen Jahrhunderte (Archiv* t. 78, s. 3 ff, s. 305 ff.). *Das egyptische Mönchtum im vierten Jahrhundert* (*Archiv,* t. 78. s. 453 ff. t. 79, s. 68 ff. 272 ff. 444 ff. t. 81, s. 481 ff.)
Schmalzgrueber, S. J. *Jus ecclesiasticum universum,* 5 vol. Neapoli, 1738.
— *Consilia seu responsa juris,* 2 vol. Dilingae, 1740.
Schmier, O. S. B. *Jurisprudentia canonico civilis,* 2 vol. Salisburgi, 1629.
Schneider, R. D. *Die neuen Büchergesetze der Kirche* opusc. Mainz, Kirchheim, 1900.
Segneri, S. J. *Institutio parochi,* 1 vol. Augustae Vindelicorum (Augsbourg) et Dilingae, 1699.
Seidl, *Die Gott-Verlobung von Kindern in Mönchs und Nonnen-Klöstern,* Opusculum.) Passau, Bucker, 1871.
Sentis, S. D. *Clementis PP.* VIII *Decretales,* etc. primum edidit, annotatione critica et historica instruxit, constitutionibus recentioribus subtitulis competentibus insertis auxit, etc., 1 vol. Friburgi Brisg. Herder, 1870.
Spreitzenhofer, O. S. B. *Die Entwicklung des alten Mönchthums in Italien von seiner ersten Anfängen bis zum Auftreten des H. Benedict,* (Opusculum.) Wien, Kirsch, 1894.
Statuta Dioecesis Mechliniensis, 1 vol. Mechliniae, Dessain, 1899.
Suarez Fr., S J. *De virtute et statu Religionis* pars 2[a] (Tractatus 7-10). 2 vol. Moguntiae, 1626.
— *Disp. De Censuris in communi,* etc. 1 vol. Moguntiae, 1606.
— *Tract. De Legibus ac Deo Legislatore,* 1 vol. Moguntiae, 1619.
— *Commentariorum ac Disputationum in 3 p. D. Thomas,* 4 vol. Moguntiae, 1604.
Tamburini Asc., Mon. Vallis Umbrosae, *De jure Abbatum et aliorum Praelatorum,* 3 vol. Lugduni, 1640.

— *De jure abbatissarum et aliarum Monialium*, 1 vol. Lugduni, 1668.
Thesaurus, S. J. *De poenis ecclesiasticis*, (edit. **Giraldi**) 1 vol. Romae, Ercole, 1831.
Thomassinus, R. D. *Vetus et nova ecclesiae disciplina*, 3 vol. Lugduni, 1705-1706.
S. Thomas, O. P. *Summa theologica*. — *In 4 libros Sententiarum*.
— *Contra pestiferam doctrinam retrahentium homines a religionis ingressu*, opusculum, edit. rom. 17.
— *Summa contra Gentiles*.
— *De perfectione vitae spiritualis*, opusculum, editionis romanae, 18.
— *Contra impugnantes religionem*, opusculum, editionis romanae, 19.
Tractatus De Indulgentiis, ad usum alumnorum Seminarii Archiep. Mechliniensis, 1 vol. Mechliniae, Dessain, 1897.
Treugott Dr, *Ist die Erlaubniss des Ordinarius nothwendig zum Bau der Ordenskirchen*. (*Archiv*, t. 26 (1871) p. 130 sqq.)
Valentia, Gregorius **de**, S. J. *Commentarii theologici*, 4 vol. Ingolstadii, 1603.
Van Coillie, R. D. *Commentarius in Constitutionem SS. D. Leonis Pp. XIII, « Officiorum ac Munerium »*, Opusc. Brugis, Desclée-De Brouwer 1899.
Van Espen, *Jus ecclesiasticum universum*, 2 vol. Lovanii, 1753 (Opus est in Ind. relat.).
Vasquez Gabriel, S. J. *Commentariorum ac Disputationum in primam secundae S. Thomae*, 2 vol. Antverpiae, 1621.
— *Tractatus De redditibus ecclesiasticis*, inter *Opuscula*, 1 vol. Antverpiae, 1621.
Verhoeven, R. D. Marianus, *De regularium et secularium clericorum juribus et officiis*, liber singularis, 1 vol. Lovanii, C. Fonteyn, 1846.
Vericelli, Cler. Regul. *Quaestiones morales de apostolicis Missionibus*, 1 vol. Venetiis, 1656.
Vermeersch, S. J. *De prohibitione et censura librorum*, 1 vol. Romae-Tornaci, Desclée-Lefebvre, 1901, édit. 3.
— *Quaestiones De Justitia, ad usum hodiernum scholastice disputatae*, Brugis, Beyaert, 1901.
Villada, S. J. *De Confessariis nostris*, Vallisoleti, 1 vol., à Cuesta, 1892, ed. 2.
Waldensis Thomas, Ord. Carm. *Doctrinale antiquitatum fidei catholicae Ecclesiae*, 3 vol. Venetiis, 1759.
Wernz, S. J. *Jus Decretalium ad usum praelectionum in Scholis textus canonici sive juris Decretalium*,
— Tom. 2. *Jus Constitutionis Ecclesiae catholicae* Romae, Pr. Fid. 1899.

— Tom. 3. *Jus administrationis Eccl. cath.* Ibid. 1901.
— L. 4. *De jure matrimoniali Eccl. cath.* (Lithograph. exaratum), Romae, 1890-1891.
— L. 5. *De jure criminali Eccl. cath.* (Lith. exarat. Romae, 1893.)
Wilpert R. D. *Die gottgeweihten Jungfrauen in den ersten Jahrhunderten der Kirche.* 1 vol. Freiburg in Breisgau. Herder, 1892.
Zaccaria Ant. M. S. J. *Anti-Febronius.* 5 vol. Lovanii, Van Linthout, 1829.
— Anti-Febronius vindicatus, 1 vol. Romae, 1843.
Zeitschrift für katholische Theologie, Innsbruck.
Zitelli, R. D. *Apparatus juris ecclesiastici,* 1 vol. Romae, Soc. edit. rom. 1888, ed. 2.

INDEX ONOMASTICUS

Numeri indicant seriem paginarum

INDEX RERUM ALPHABETICUS

Numeri = numeri marginales
Asteriscus annotationes significat
Lineola interducta (—) = vocabulum in principio positum
v. S. R. = vide Summam Rerum in operis initio.

A

F

J

L

EJUSDEM SCRIPTORIS

Manuel social, la législation et les œuvres en Belgique, avec une préface de M. G. Cooreman, ancien Ministre de l'Industrie et du Travail, 1 vol. in-12 de xxxvii-680 pages, *Louvain,* Uystpruyst, 1900. Cartonné 6 fr.

De Prohibitione & Censura librorum. Const. SS. Leonis PP. XIII et et Dissertatio canonico-moralis. Tertia editio auctior et emendatior. Accedit novi Indicis descriptio. 1 vol. in-12 145 paginarum. *Romae-Tornaci,* Desclée, Lefebvre 1901. Venit 1 f. 50.

La Consécration au Sacré-Cœur. Opuscule de Piété, contenant, avec les actes de Pie IX et de SS. Léon XIII, 27 méditations sur les Offices du Sacré-Cœur, diverses prières, etc. *Tournai,* 1900, Casterman, 1 vol. in-18 de 250 pages. Seconde édition. Prix 1 franc.

Idem opus flandrice, 0.75 fr.

Quaestiones de Justitia ad usum hodiernum scholastice disputatae. Opus auctum epistola Ill. Episcopi Brugensis. *Brugis*, Beyaert, 1901, 1 vol. in-8, xxxii-652 paginarum. Venit 6 f. 50.

La Nouvelle Encyclique sociale. Texte, Traduction, Commentaire. *Bruxelles*, Schepens, 1901, 1 vol. in-8 de 64 pages. Prix 1 fr.

Utrumque hoc, de re sociali, opus dignatum est litteris Summi Pontificis SS. D. N. Leonis *Pp. XIII.*

une
ie et
yst-

l et
en-
gi-
jo.

ec
r
;

